

Sámedikki dievasčoahkkin

Čoahkkingirji 004/11

Ávjuvárgaaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: 30.11.-02.12.11

Báiki: Kárašjogas

Áššelistu

Saksnr.	Sakstittel
039/11	Vuoddudeapmi
040/11	Sámediggeráddi doaibmadiedahus
041/11	Gažaldagat Sámediggeráddái
042/11	Odđa áššiid dieđiheapmi
043/11	Kvalitehta ja pasieantasihkkarvuotta sámi pasieanttaide
044/11	Cealkkámušat 2012 - 2013 boazodoallošiehtadussii
045/11	Sámedikki 2012 bušeahtta
046/11	Sámedikki 2013 bušeahttadárbu
047/11	Duoji 2012 ealáhusšiehtadus – dohkkeheapmi
048/11	Dáiddáršiehtadus 2012
049/11	Njuolggadusat Sámedikki politihkalaš dássái
050/11	Sámi organisašuvnnaid doarjagiid rievdadeapmi
051/11	Ohcan luvvejuvvot doaimmas várreirrasin - Johan Vasara
052/11	Válga

Čoahkkináiggit

Áigi	Ášši	Siidu
30.11.11 dii. 08.30 - 08.45	039/11	3
dii. 08.45 - 12.30	040/11	6
dii. 15.00 - 17.55	041/11	39
dii. 17.55 - 19.50	042/11	48
01.12.11 dii. 08.30 - 10.00	043/11	57
dii. 10.00 - 11.50	044/11	60
dii. 15.10 - 15.20	047/11	397
dii. 15.20 - 15.45	048/11	400
dii. 15.45 - 16.55	050/11	417
dii. 17.30 - 19.55	045/11	89
02.12.11 dii. 08.35 - 10.40	049/11	403
dii. 10.40 - 12.30	046/11	367
dii. 12.30 - 12.35	051/11	428
dii. 12.35 - 12.50	052/11	430

Ášši/Sak DC 039/11

Čoahkkima vuodđudeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 30.11.11. dii 08.30

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis:

1. Mariann Wollmann Magga	21. Odd Iver Sara
2. Gunn-Britt Retter	22. Geir Tommy Pedersen
3. Jon Arild Aslaksen (<i>Knut Inge Store ovddas</i>)	23. Willy Ørnebakk
4. Trond Are Anti	24. Randi A. Skum
5. Ragnhild M. Aslaksen	25. Margit Eli Anti Oskal
6. Hans J. Eriksen	26. Aud Marthinsen
7. Alf Isaksen	27. Rolf Johansen
8. Aili Keskitalo	28. Ann-Mari Thomassen
9. Ronny Wilhelmsen	29. Inga-Lill Sundset
10. Berit Marie P. E. Eira (<i>Per Andersen Bæbr ovddas</i>)	30. Nanna Thomassen (<i>Miriam Paulsen ovddas</i>)
11. Olaf Eliassen	31. Åge Nordkild
12. Mathis Nilsen Eira	32. Geir Johnsen
13. Marit Kirsten A. Gaup (<i>Anne Helene Moeng Saari ovddas</i>)	33. Jarle Jonassen
14. Anders Somby jr <i>váldi sáji dii 09.15</i>	34. Sten Erling Jønsson
15. <i>Ii várrelabtu Knut Roger Hanssen ovddas</i>	35. Ida Marie Bransfjell
16. Hilde Anita Nyvoll	36. Jørn Are Gaski
17. Arthur Johan Tørfoss	37. Kirsti Guvsám
18. <i>Ii várrelabtu Toril Bakken Kåven ovddas</i>	38. Marie Therese N. Aslaksen
19. Silje Karine Muotka	39. Heidi P. Greiner Haaker
20. Inger Jørstad	

Juolluduvvon permišuvnnat

Permišuvnnat olles dievasčoahkkimis

Árras nr. 3 Knut Store

Árras nr. 10 Per A. Bæhr

Árras nr. 13 Anne Helene Moeng Saari

Árras nr. 15 Knut Roger Hanssen

Árras nr. 18 Toril Bakken Kåven

Árras nr. 30 Miriam Paulsen

Permišuvnnat osiid dievasčoahkkimis

Árras nr. 20 Inger Jørstad 30.11.11 dii 12.00 rájes gitta 01.12.11 rádjai

Árras nr. 24 Randi A. Skum 02.12.11

Árras nr. 39 Heidi P. Greiner Haaker 02.12.11 dii. 09.30 rájes

Árras nr. 37 Kirsti Guvsám 02.12.11 dii 10.15 rájes

Várrelahtut

Jon Arild Aslaksen lei čoahkkimis áirasa nr. 3 Knut Store ovddas 30.11. - 01.12.11

Berit Marie P. E. Eira lei čoahkkimis áirasa nr. 10 Per A. Bæhr ovddas

Marit Kirsten A. Gaup lei čoahkkimis áirasa nr. 13 Anne Helene Mong Saari ovddas

Nanna Thomassen lei čoahkkimis áirasa nr. 30 Miriam Paulsen ovddas

Ii várrelahtu nr. 15. Knut Roger Hanssen ovddas

Ii várrelahtu nr. 18 Toril Bakken Kåven ovddas

I Áššebáhpirat

10.11 2011 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu

II Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkkinjođihangotti árvalus Sámediggái

10.11. 2011 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu, oktan lassíáššiguin ášši 51/11 Ohcan luvvejuvvot doaimmas várreirrasin - Johan Vasara ja ášši 52/11 Válga, dohkkehuvvo.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Willy Ørnebakk čeahkinortnegii	
2	Jarle Jonassen, čeahkinjođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

- 10.11. 2011 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu, oktan lassáššiiguin ášši 51/11 Ohcan luvvejuvvot doaimmas várreirrasin - Johan Vasara ja ášši 52/11 Válga, dohkkehuvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.11.11 dii. 08.45.

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 040/11 Sámediggeráđi doaibmadieđáhus

Arkiiva

Arkiiváššennr.

SF-

11/5455

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 30.11.11 dii. 08.45.

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1			Rehketdoallu

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái

Sámediggi váldá Sámediggeráđi doaibmadieđáhusa áigodagas 8.9.2011 – 11.11.2011 diehtun.

1 Álggahus

Dát dieđáhus válddaha áigodaga 8.9.2011 - 11.11.2011 ja čatnasa Sámedikki 2011 bušehtti.

Sámediggeráđdi lea dán áigodagas doallan 5 čoahkkima ja lea meannudan 89 ášši. Dain leat 35 doarjjaáššit.

Nugo oidno geahčastagas www.sametinget.no de lea ráđdi searvan ollu čoahkkimiidda ja ovddastemiide.

Seailluhit lullisámi kultuvrra

Sámediggeráđdi oassálasttii čoahkkimis Stuoradiggepresideanttain, fylkamánniin, fylkaráđiin ja sátnjojdiheddjiguin Davvi-Trøndelágas 25.10.2011. Fáddán čoahkkimis lei lullisámi kultuvrra seailluheapmi, ja iešguhtet oassádalli besse buktit sin jurdagiid ja hástalusaid ovdan. Čoahkkáigeassu čoahkkimis lei ahte galgá dollot čuovvolančoahkkin Davvi- Trøndelaga stuoradiggeáirasat. Mearriduvvui ahte dat čoahkkin dollojuvvo 14.11.2011, ja dán birra bohtá bohte dieđáhusas.

Stuoradikki gielda- ja hálddašanlávdegoddi – rabas gulaskuddan Ovddádusbellodaga evttohusa birra

Stuoradikki gielda- ja hálddašanlávdegoddi doalai golgogtmánu 27. Beaivvi rabas gulaskuddama ovddastusevttohasa birra maid Gjermund Hagesæter, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim ja Jan-Henrik Fredriksen, Ovddádusbellodat, leat buktán dan birra ahte Norga geassáda ILO-konvenšuvdna nr 169:is, heaittiha Sámedikki, fápmuhuhtta finnmárkkulága ja heaittiha sámeielaid hálddašanguovvluid.

Sámediggi lei hástalan sámi organisašuvnnaid ja olmmošriehteinstitušuvnnaid čuovvut gulaskuddama ja buktit áššalaš diehtujuohkima dan oktavuodas go evttohusa duohken lea váilevaš ipmárdus sámi kultuvrii ja sámi vuoigatvuodaide. Lassin lei maid dehálaš čuyget fuomášumi boahitevaš hástalusaide nannendihte olmmošriehtevuođu ovdánahttit sámi kultuvrra ja servodaga Norggas. Lassin Sámediggái oassálastejdeje Sámiráđdi, Norgga Sámi Riikasearvi, Norgga Boazosámiid Riikasearvi, Gáldu ja Norsk senter for menneskerettigheter gulaskuddamis.

Ovddádus bellodat evttoha heaittihit olmmošriektekonsvenšuvnna man geažil Norga lea ožžon rámi internašunálaččat, dego ovdamearkka dihte finnmárkkulága mearrideamis. Sámediggeráđđi ii dovdda eará ovdamearkkaid dasa ahte okta oarje demokratiija lea cealkán eret olmmošriektekonsvenšuvnna. Eretcealkin billista Norgga máinnulmasa internašunála ovddasčuollin olmmošvuoigatvuođaide.

Ovddádusbellodat árvala cealkit eret ILO- konsvenšuvdna nr 169 danin go dat addá vuođu sápmelaččaide sierravuoigatvuođaid addit, muhto dat lea ON konsvenšuvnna sivila ja poletihkkalaš vuoigatvuođain birra 27 artihkkalis gos gávdná dan gievrramus positivvaš fápmudusa sierradoaimmaide sámi kultuvrii dakko gokko lea áitojuvvon. Go vel dát konsvenšuvnda lea heivehuvvon norgga riektaí olmmošriektelága bokte ja vuostálasáššiin manná ovdalii eará lágaide. Earenoamáš doaimmaid geatnegasvuohta ahte oazžut duođalaš seammálaganvuođa lea vuođđudeaddji olmmošriekteprinsihppa. Lea oainnat nu ahte jus eanetlohku okto álo galgá mearridit iežaset beroštumiid vuođu, de unnitlohku álo vuoittahallá. Doaibmi demokratiijas fertejit danin unnitlogu beroštumit sihkkarastojuvvot rivttiid ja ságastallamiid bokte. Lea maid nu ahte dakko gokko lea historjjálaččat dahkkon vealaheapmi, lea stáhtas geatnegasvuohta olahit čovdosiid mat eai dušše sisttisdoala seammálagan meannudeami, muhto mas maid gehččojuvvo ovddit áiggiid vealaheapmi.

Sámediggepresideantta deattuhii iežas sáhkavuorus ahte Stuoradiggi ferte atnit Ovddádusbellodaga árvalusa almanahttit iežaset áigumuša nannet sámiid riektevuodu. Stuoradiggi berre dahkat dan dainna vugiin ahte hástala ráđđáhusa joatkit implementeret álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid maid Norga lea váldán badjelasat sámiid ektui dego álgoálbmogat. Dát sáhtta dahkkot nu ahte olmmošriektekonsvenšuvdna heivehuvvo olmmošriektelága bokte, ja ahte buot ođđa lágat hábmejuvvojit nu ahte sohpet oktii Norgga álbmotrievttáš geatnegasvuođaign. Geldalávdegoddi eai leat vel addán evttohusa áššis.

2 Oahpahus

Sámi servodagaid ovddideami ja nannema vuođđun lea máhtolašvuohta ja gelbbolašvuohta.

Váldomihttomearri

Sámi álbmogis galgá leat máhtolašvuohta, gelbbolašvuohta ja gálggat mat dárbbasuvvojit sámi servodaga ovddideamis.

Oassemihhttomearri

- Sámi mánáin ja nuorain lea nana sámi identitehta ja oktavuohta sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii
- Sámi álbmogis galgá leat duohta vuoigatvuohta kvalitatiivalaččat buori oahpahussii
- sámegielas ja sámegillii
- Alit oahpus ja dutkamis fuolahuvvo álohii sámi perspektiivva

Strategiijat

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevrraiguin sihkkarastit buriid rámmaeavttuid sámi mánáidgárddiid, vuođđooahpahusa, alit oahpu ja dutkama váste

Sámediggeráđđi lea gulahallan Máttá-Várjjaga sámi váhnenlávdegottiin sámi mánáid mánáidgárdefálaldaga birra, sámegielat bargiid rekruterema birra, mánáidgárdesajiid juohkima birra ja Sámedikki juolludaneavttuid birra.

Sámediggeráđđi lea čoahkkinnastán Áltta suohkaniin ja Máttá-Várjjaga gielddain mánáidgárdefálaldaga birra sámi mánáide. Gulahallančoahkkimiid fáddá lei earret eará sámegielat ovdaskuvlaoahpaheddjiid/oahpaheddjiid rekruterendilli suohkanis.

Sámediggeráđđi oassálastii Davvifylkačoagganeamis viđa davimus fylkamánneámmáhiiguin gos fáddá lei ođđa ulbmilparagrafa johtuibidjan, pedagogalaš dásseárvobargu mánáidgárddis, ođđa stuoradiggedieđáhus boahhteáiggi mánáidgárddi birra ja Mánáidgárdelágalávdegoddi.

Sámediggeráđđi oassálastii Máhttodepartmeantta “Mánáidgárdesuorggi njuolggadusčoakkáldat” gos fáttát ledje pedagogalaš bargit, seammaárvosaš meannudeapmi, bearráigeahčču ja stáhtadoarjja mánáidgárdesuorggis.

Sámediggeráđđi lei mielde Sámi mánáidgárde- ja skuvladutkama konferánssas Bådáddjos 14.-15.9.2011. Fáddá lei dárbu eanet dieđuide sámi mánáidgárddiid ja skuvllaid birra. Sámediggeráđis lei sáhkavuorru Sámedikki rolla birra sámi ja eará dutkama premissadahkkin, ja Sámediggeráđi barggu birra Sámedikki oahpahusdieđáhusain.

Sámediggeráđđi lei mielde Julevsámi konferánssas Bådáddjos 4.-5.10.2011. Nordlándda fylkamáni lágidii konferánssa. Sámediggeráđis lei sáhkavuorru Sámedikki oahpahusdieđáhusa birra.

Sámediggeráđis lei hálldahusčoahkkin Máhttodepartmeanttain mánáidgárdeáššiid birra. Fáddá lei ođđa stuoradiggedieđáhus boahttevaš mánáidgárddi birra, mánáidgárdegeahču birra ja Sámegielaid doaimaplána čuovvoleami birra.

Sámediggeráđis lei ovtasbargočoahkkin Máhttodepartemeanttain (MD) Guovdageainnus 26.-27.9.2011. Dat lei goalmmát čoahkkin njealji fásta jahkásaš ovtasbargočoahkkimis. Oahpahusdirektoráhtta lei maiddái mielde čoahkkimis. MD muitalii earret eará viidasit proeassa birra fága- ja diibmojuogu hárrái ohppiide geain lea sámegielaoahpahus, ja oahppoplánaid dárkkisteapmi. MD lea bargame sáddet fága- ja diibmojuogu gulaskuddamii.

Gulahallan Sámi oahpaheaddjioahpuregiovnain (regiovdna 7)

Sámediggeráđđi lei čoahkkimis Máhttodepartemeanttain ja Sámi oahpaheaddjioahpuregiovnain (regiovdna 7) Romssas 17.10.2011. Sámi oahpaheaddjioahpu regiovnnas leat čuovvovaš allaskuvllat ja universitehtat: Sámi allaskuvla (SA), Finnmarkku allaskuvla (HiF), Romssa Universitehta (UÍI), Nordlándda Universitehta (UiN) ja Davvi-Trøndelaga allaskuvla (HiNT).

Čoahkkima sisdoallu lei regiovna oktasaš bargosuorggit ja hástalusat boahhteáiggis, ja das lei sáhka rekruterema birra. Sámediggeráđđi muitalii makkár dárbbut leat lassi- ja joatkkaohppui oahpaheddjiide geat oahpahit sámegielas ja sámi fáttáin. Sámediggeráđđi bovdejuvvui searvat juohke čoahkkimii regiovna ášahusaid gaskkas.

Sámediggeráđđi searvvai Oahpahusdirektoráhta ja regiovdna 7 čoahkkimii Bådáddjos 7.11.2011, gos digaštalle oahpaheddjiid lassioahpu 2012-2015. Mearriduvvui ahte regiovdna sádde oktasašohcama Oahpahusdirektoráhttii dan ektui makkár doaimmaid sii sávvat “Kompetanse for kvalitet” (gelbbolašvuodakvalitehta), mii lea nátionála strategiija lassi- ja joatkkaoahpu várás. Sámi allaskuvla jodiha barggu.

Sámediggeráđđi oassálastii regiovdna 7 rekruterenjoavkku čoahkkimis 10.-11.11.2011 Romssas. Joavkku barggu váldomihttu lei vuoruhit doaimmaid sámi alit oahpu nátionála rekruterenstrategiija siskkobeaide, ja evttohit mot 2011 ruhta galggašii geavahuvvot. Sii mearridedje sáddet evttohusaid Máhttodepartementii 15.11.2011. Dan barggu jodiha Davvi-Trøndelaga allaskuvla.

Sámediggeráđđi áigu nu guhkás go praktihkalaččat vejolaš, čuovvut regiovdna 7 čuovvovaš joavkkuid:

Stivrenjoavkku čoahkkimat, maid Sámi allaskuvla jodiha

Rekruteren, maid Davvi-Trøndelaga allaskuvla jodiha

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

8 siidu 432 siiddus

Oahppofálaldagat sámegielas, sámi fágain ja fáttáin, maid Sámi allaskuvla jođiha
Oahppofálaldagat teknologalaš čovdosiiiguin ja dávggas oahppofálaldagat, Finnmarkku allaskuvla
Studeantamobilehta ja ovttasbargu regiovnna olggobealde, maid Romssa Universitehta jođiha
DjO-bargu, maid Romssa Universitehta jođiha

Regiovnnaš dutkanfoanda

Dutkanfoanda Davvi-Norga:

Sámediggeráđđi nammadii 25.10.2011 Inga-Lill Sundset odđa stivrra 2012-2015 válgalávdegotti áirrasin.

Gaska-Norgga dutkanfoanda:

Sámediggeráđđi nammadii 25.10.2011 Jenny Fjellheim odđa stivrra 2012-2015 válgalávdegotti áirrasin.

Lágideaddji fylkasuohkan guoskevaš foandaregiovnain galget nammadit lahtuid ja várrelahtuid maid Sámediggi lea evttohan. Odđa stivrrat galget doaibmagoahtit 1.1.2012.

Sámediggeráđđi oassálastii stáhta universitehtaid ja allaskuvllaid stivrasemináras 31.0.2011 Oslos. Čoaikkima fáttát ledje stivrraid ovddasvástádusat, hástalusat ja ovdánansárgosat, buori stivrabarggu hástalusat ja vásáhusat ja SAK-barggu Davvi-Norgga servodatšiehtadusbarggu ovdanbuktin.

Norgga UNESCO-kommišuvnna galledeapmi

Norgga UNESCO-kommišuvdna lei 20.9.2011 Guovdageainnus ja čoaikkinnastii Sámedikkiin, Gálduin ja Sámi allaskuvllain. Sámediggeráđis lei sáhkavuorru Sámedikki barggu birra ON vuogádaga ektui ja ON barggu birra álgoálbmotáššiin. Sámediggeráđđi muitalii earret eará ahte ON earenoamášdieđiheaddji álgoálbmotáššiin, James Anaya lea addán raportta sámiid diliid birra Norggas, Ruotas ja Suomas, mii earret eará guoskkaha sámegiela dili, oahpponeavvuid ja oahpaheddjiid váilli, oahpahusa sisdoalu, vealaheami ja media rolla. Kommišuvdna čuovvolii sáhkavuoru gažaldagaiguin, earret eará sáhkavuoroáiggi ja ovddastusa birra ON orgánain, mot Sámediggi bargá eanet oahpaheddjiid rekruteremiin ja árbedieđu gozihemiin ja seailuhemiin oahpahusas.

Čállin- ja lohkanveahkki sámi vuorrasiidda

Sámediggi lea juolludan Guovdageainnu suohkani ruđa álggahit ovddasmanniproševtta mii fállá čállin- ja lohkanveahki sámegiela vuorrasiidda. Stáhtus lea ahte prošekta biddjo johtui loahpas 2011.

Sámediggeráđđi oassálastii Guovdageainnu suohkana ovdagottičoaikkimis čielggadit mot Sámediggi sáhtá veahkehit suohkana ásaht giella- ja kulturguovddáža Láhpoluobbala skuvlavistái.

- Odasmahttit Sámedikki dohkkehan oahppoplánaid

Leat álgán čoaikkáigeassit gulaskuddanvástádusaid ja viidasit meannudit oahppoplánaid dárkkistemiid sámegiela vuosttašgielas, sámegiela nubbingielas ja dárogielas ohppiide geain lea sámegiella vuosttašgiellan. Máhttodepartemeanta lea bivdán Oahpahusdirektoráhta álggahit viidát dárkkistit oahppoplánaid. Sámediggeráđđi lea evttohan lahtuid oahppoplánajoavkkuide.

- Váikkuhit dan ahte oahpahusláhka, rávesolbmuidoahpahusláhka, priváhtaskuvlalahka ja eará
- gullevaš láhkaásahusat mat gusket sámi oahpahussii, dárkkistuvvojit
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvaš geavaheami bokte nannet máhtolašvuoda ja gelbbolašvuoda
- sámi servodagas

Sámediggeráđđi lea mearridan odđa juolludaneavttuid sámi mánáidgárdedoarjagiidda. Eavttut leat rievdaduvvon nu ahte juohke doarjagis lea sierra mihttu, ja eavttut leat veahá iešguđetláganat juohke doarjagii.

- Bargat dan ala ahte boarráset sámiid máhtolašvuohta dohkkehuvvo ja oainnusin boahdá go
- bálkáhuvvojit máhttogaskkusteaddjin mánáidgárddiin ja vuodđoahpahusas

Verdde-prošeakta

Sámediggeráđdi lea gulahallan Álttá ja Guovdageainnu suohkaniin ja čielggadan, leago beroštupmi ásahtit oktasaš verdde-prošeavtta. Prošeavtta mihttun lea čohkket mánáid, nuoraid ja vuorrasiid oktasaš prošeaktii. Iešguđetlágan dáhpáhusaide bokte lea vejolaš čohkket sámiid ja norgga /kvena kultuvrra. Golbma iešguđetlágan kulturdeavivvadeami galget boktit stuorát áddejumi ja beroštumi kultuvrralaš erohusaid birra.

Guktot suohkanat leat almmuhan, ahte oassálastit prošeaktii mielas. Suohkanat leat čoahtkinastán ja čielggadan, maid prošeakta galggašii sisttisdoallat, earret eará mearrasámiid ja siseatnama sámiid kultuvrra lonohallama. Gielddat oavvildit ahte loahppabuvtta nohká oktasaš mánáide ja nuoraide oavvilduvvon doaluide Álttás ja Guovdageainnus.

Giellat leat beassan ovttaoavilvuhtii ráhkadit oktasaš prošeaktačilgehusa, mii galgá leat vuodđun boahhtevaš bargui.

- Váikkuhit sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid beaktilis ovdáneami

Prošeakta sámi duhkorasaide ja pedagogalaš materiálaide kártemis lea heaittihuvvon. Prošeavttas lea gárvvistuvvon raporta, mas čilgejuvvo árvalus boahhtevaš barggus. Guorahallama mielde lea dárbu dakkár duhkorasaide ja pedagogalaš materiálaide mat speadjalastet sápmelaš servodaga mánggabealátvuoda. Mihttun lea earret eará ráhkadit “hupmangeahččalemiid” maid mánáidgárddit sáhttet geavahit. Sámediggi lea várren ruđa bidjat johtui dakkár doaimmaid, mat ovddidit mánáidgárddiid fáldadaga mánáide dán suorggis.

Sámediggeráđdi oassálastii lullisámi giellafierpmádahkii Gielevierme 2011 Rørosas 19.10-20.10.2011. Seminára teman lei ”lullisámi giellabargu” ja ”giela ealáskahttin”. Dát fierpmádat lea ovttasbargu gaskal Aajege -sámi giellaguovddáža, Røros suohkana, Gielem Nastedh, Snåasa suohkana ja Ruota Sámedikki Giellaguovddáža. Politihkalaš ráđdeaddi rabai fierpmádaga sámediggeráđi bealis, ja muitalii earret eará Sámedikki dálá ja boahhtevaš gillii ja oahpahussii guoski dieđáhus- ja čielggadanbargguin. Son muitalii maiddái, ahte Sámediggi lea bargamen sámegeiela hálddašanguovllu suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin individuella ovttasbargošiehtadusaide, mat leat eanet mihttomeriid guvlu.

Sámediggeráđdi lea čoahtkinastán Røros suohkaniin 19.10.2011. Čoahtkima teman lei lullisámi giellaoahohus gieldda mánáidgárddiin. Doppe bodii ovdan ahte lea váttis rektuteret giellabargiid mánáidgárddiide. Dasa lassin lea ekonomalaččat hástalus gokčat giellabargi goluid.

- Bargat dan ala ahte mánáidgárddi, vuodđoahpahusa, alit oahpu ja dutkama nationála politihkas
- fuolahuvvo sámi perspektiiva

Ovdaskuvlaoahpahusa viiddiduvvon našuvnnalaš rámmaoplánalávdegoddi lea doallan gávccát čoahtkima 3.11.2011 i Oslos. Lávdegoddi lea ožžon gárvvisin rámmaoplánaárvalusa, mii lea sáddejuvvon Máhttodepartementii. Rámmaoplánalávdegoddi mandáhta mielde galget maiddái ráhkaduvvot ásahusaide našunála njuolggadusat mearrádusaide birra našunála rámmaoplána vuollásaš dásis. Njuolggadusaide ii galgga departemeanta dohkkehut, muhto lávdegoddi ieš ovttasráđiid fágajoavkkuiguin. Lávdegoddi lea dál bargame dainna, ja bargu loahpahuvvo mañemus čoahtkimis 5.-6.1.2012.

Dasa lassin Sámi ovdaskuvlaoahpaheaddjioahpu várás ráhkaduvvo iežas rámmaplána. Departemeanta lea nammadan jodiheaddji ja nubbinjodiheadji lávdegoddái ja Sámi Allaskuvllas galgá leat čállingottifuknšuvdna. Departemeanta lea gieskat sádden Sámediggái gažaldaga, mas sávvvet evttohusaid áirasiin lávdegoddái. Departemeantta mielde sámi ovdaskuvlaoahpaheaddjioahpu rámmaplánalávdegoddi álggaha barggus ođđajagimánus 2012:s.

Seminára servodatšiehtadusa birra

Davvi-Norgga alitoahpuid ráđđi lágidii čakčamánu 27.beivvi 2011 seminára “servodatšiehtadusa” birra, čoahkkaneapmi gaskal davvinorgalaš universitehtaiguin ja allaskuvllaiguin oktan servodat-, bargo- ja ealahuseallimiin davvi Norggas. Sámediggeráđđi mitalii Sámedikki diehtodárbbuid ja áššečuolmmaid birra go guoská lassi bargguide sámi guovlluin ja movt dat geatnegáhtta oahpahusinstitušuvnnaid váldit ovddasvástádusa sámi gelbbolašvuodaolbmuid ohppui. Sámediggi lea okta máŋgga premissadahkkiin dutkamis davvin.

- Váikkuhit dan ahte mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, lea kvalitatiivvalaš sámi sisdoallu

Sámediggeráđđi lea čakčamánu 22. Beivvi 2011 lágidan fierpmádatčoahkkima mánáidgárdebargiide lullisámi guovlluin gos lea sámi mánát. Hanne Lena Wilks Snoasas logaldalai dan birra movt lea bajásšaddat baososámibearrašis, ja Aasta Joma Granefjell, gii bargá Sámi earenaomáš pedagogalaš doarjalusas (SEAD), mitalii earenoamášpedagoglaš gaskaomiid birra go guoská sámi mánáide mánáidgárddiin.

Sámediggeráđđi lea doallan fierpmádatčoahkkima mánáidgárdejođiheddjiide, gos earret eará ledje fáddán iešguđetlágan njuolggadusat meahcásteami ektui, juoigama ja sámegiela birra. Ledje oasseváldit boahmán mánáidgárddiin Finnmárkkus ja Romssas.

- Addit dárbbalaš dieđuid ja bagadusa sámi oahpahusa birra mánáidgárddiin ja vuodđooahpahusas

Oahpponeavvoportála Ovttas.no ráhppojuvvui almmolaččat čakčamánu 25. Beivvi 2011 Guovdageainnus, ja dan oktavuodas dollojuvvui almmuhankonferánssa gosa ledje bovdejuvvon logaldallit ja sáhkadoallit. Sámediggeráđđi rabai konferánssa ja doalai sáhkavuoru dan birra man dehálaš Ovttas.no lea. Ovttas-redakšuvdna bargá čáđatáigge almmuhit oahpporessursaid. Redakšuvnna leat vihtta olbmo lassin prošeaktajođiheaddjái, ja sis lea davvi-, julev- ja lullisámegielsingelbbolašvuhta. Fase II prošeavttas- 2 oahpponeavvopilota produseren lea álggahuvvon.

Ovttas.no almmuheami oktavuodas dollojuvvui oahpponeavvočájáhus Diehtosiidas Guovdageainnus, gos sámi lágádusain ja Giellateknos, Romssa Universitehtas, ledje čájálmasat.

- Váikkuhit dan ahte ásahuvvošii bistevas sámi dulkaohppofálaldat

3 Giella

Sámi álbmogis galgá leat vejolašvuhta ja vuoigatvuhta geavahit gielas. Sámegiela suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatalaš sámi kultuvrra boahhteáigái.

Váldomihttomearri

- Sámegiella galgá geavahuvvot árrjalaččat ja galgá leat oidnosis almmolašvuodas

Oassemihhttomearri

- Birgenvejolaš ja árrjalaš arenat sámegiela vástte
- Sámegiella galgá geavahuvvot guovlluin gos giella lea rašis dilis
- Guovlluin gos sámegiella lea beaivválaš giella lea nana dihtomielašvuhta geavahit sámegiela

Strategiijat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja eará aktevrraiguin háhkat buriid rámmaeavttuid sámegeiela várás

Ovttasbargošiehtadusat

Sámediggeráđđi, ovttas sámegeiela hálddašanguovllu gielddaiguin ja fylkkagielddaiguin, lea dál geahčadeamen ovttaskas ovttasbargobeliid evttohusaid mo ovttaskas gielda/fylkkagielda áigu ovddidit, nannet ja gáhttet sámegeiela. Ovttasbargošiehtadusat galget leat fámus 2012 rájes.

Sámediggeráđđi lea gulahallan gielddaiguin ja fylkkagielddaiguin ovttasbargošiehtadusaid sisdoalu ja hámi birra. Bargui gáibiduvvojit árvalusat sihke Sámedikkis ja gielddain/fylkkagielddain ja lea ádjánan guhkit áiggi go dan maid mii álggos leimmet meroštallan. Muhtun gielddat/fylkkagielddat leat dieđihan ahte sii eai geargga dájna bargguin ovdal 2011 loahpa. Ovttasbargošiehtadusat galget dohkkehuvvot politihkalaččat sihke gield- ja fylkagieldadásis ja Sámediggeráđis. Dat mearkkaša ahte ovttasbargošiehtadusaid vuolláičállin manngona. Mihttomearrin lea oktasaččat vuolláičállit ovttasbargošiehtadusaid Sámedikki dievasčoahkkima áiggi 8. vahkus 2012.

Ráureviikka suohkan

Ráureviikka suohkan ozai beassat fárrui sámegeiela hálddašanguvlui, ja vurdojuvvui ahte dat galggai dáhpáhuvvat 1.1.2012 rájes. Go 2012 stáhtabušeahhta biddjojuvvui ovdan, de eai lean várrejuvvon ruđat dasa. Sámediggeráđđi šalloša sakka dan, ja Sámediggeráđđi lea dan vuodul sádden reivve stáhtaráđđái Rigmor Aasrud:ii ja bivdán čilget manne Ráureviika ii beassa fárrui hálddašanguvlui plána mielde. Sámediggeráđis lea maid leamaš oktavuoha mángga stuorradiggepolitihkkáriin dán áššis.

Romssa suohkan

Romssa suohkan lea sádden ohcama Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartementii beassat fárrui sámegeiela hálddašanguvlui. Ášši lea bohciidahttan stuorra mediadigaštallama miehtá riikka, ja digaštallan ohcama birra beassat fárrui hálddašanguvlui lea dađibahábut šaddan digaštallan čearddalšvuoda birra ja dan birra lea go Romssa suohkan sámi suohkan vai ii. Sámediggeráđđi oassálasttii gávpotstivračoahkkimii 9.11.2011 guldalan dihtii digaštallama.

Guovttegielalašvuodadoarjja

Sámediggi lea ožžon ráportta ja rehketoalu guovttegielalašvuodaruđaid geavaheamis sámegeiela hálddašanguovllu gielddain ja fylkkagielddain 2010:s, ja nubbi oassi 2010 guovttegielalašvuodaruđat gielddaide ja fylkkagielddaide galgá dál máksojuvvot. Sámediggeráđđi galgá sierra áššis juovlamánus meannudit ráportta das mo gielddat ja fylkkagielddat leat geavahhan 2010 guovttegielalašvuodaruđaid.

Sámi giellaguovddážit

Sámediggi lea ožžon raportta ja rehketoalu sámi giellaguovddážiid 2010 vuodđodoarjagis, ja nubbi oassi 2010 vuodđodoarjagis lea dál máksojuvvomin. Sámediggeráđđi galgá sierra áššis juovlamánus meannudit ráportta das mo sámi giellaguovddážit leat geavahan vuodđodoarjaga.

- Nannet ja ovddidit sámegeiela sámi tearbmabarggu bokte
- Nannet, suodjalit ja buktit oidnosii sámegeiela sámi báikenammabarggu bokte

Sámediggeráđđi lea oassálastán Giellagiella forumii Kárašjogas, mii lea sámi hálddašangielddaid giellabargiid fierpmádatčoahkkkin. Čoahkkimis digaštallojuvvojed giellafágalaš gažaldagat mat gusket giellabarguide.

Sámediggeráđđi lea ovttas sámi báikenammakonsuleanttaiguin rávven nammaáššiin, earret eará gaskaboddasas rávvagat giellaáššiin Gáivuona suohkanis. Sámediggeráđđi lea maid addán rávvagiid Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

sámi báikenamaid geavaheamis journalisttaide, gielddaide ja earáide geat barget sámi báikenamaiguin. Dieđut leat addojuvvon das mo iešguđet mearriduvvon ja dohkkehuvvon báikenamat galget čállojuvvot. Dan lassin leat addojuvvon dieđut dan birra maid iešguđet báikenamat mearkkašit, earret eará lea go báikenamas Nevsteinen sámi vuolgga.

Sámediggeráđdi oassálasttii Stáhta Kártadoaimmahaga ja giellaráđi gaskasaš ráđđádallančoahkkimii 2011 Birggonis golggothmánu. Dás digaštallojuvvojedje čuolbmačilgehusat báikenammaáššiid oktavuodas, earret eará Barentsábi oljogittiid namaid. Giellaráđdi lea Oljodirektoráhtas ožžon bargamuššan buktit cealkámuša Barentsábi oljogittiid nammaevttohusaide. Lea sávahahtti ahte sámi namat leat mielde listtas mii čájeha Barentsábi oljogittiid ja eará rusttegiid nammaevttohusaid. Sámediggerádis lei sáhkavuorru sámi báikenammabálvalusa birra dán čoahkkimis.

Sámediggeráđdi lea ovdal addán rávvaga Divttasvuona suohkannama ektui sámegillii. Divttasvuona sámegielnamma mearriduvvui 7.10.2011 stáhtarádis. Omasvuona suohkan lea dohkkehan 9 sámi báikenama. Sámediggeráđi mielas lea hui buorre go gielddat váldet almmolaččat atnui sámi báikenamaid. Dat lea mielde oainnusin dahkamin sámi báikenamaid.

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkin Kulturdepartemeanttain báikenammalága láhkaásahusa rievdadeami oktavuodas. Erenoamáš savahahtti lea rievdadit láhkaásahusa § 7 mánnggagielaláš namaid geavaheami birra, amas sáhttit hilgut sámegielat nama.

- Álggahit barggu ođđa sátnebánkkuin sámegiela várás
- Gulahallama bokte relevánta aktevrraiguin oainnusmahttit sámegielaid áitojuvvon dili

Sámi giellaiskkadeapmi 2011

Sámediggerádis lea leamaš gulahallan Nordlandsforskning:in sámi giellaiskkadeami birra. Rádis lei čoahkkin Nordlandsforskning:in 6.10.2011 Bådåddjos, mas bealit hálle makkár hápmi jearahallanskovis galggai leat. Nordlandsforskning lea háhkan dieđuid ja ráhkadan jearahallanskovi sámediggeráđi cealkámušaid ja evttohusaid vuodul. Giellaiskkadeapmi galgá čađahuvvot álgogeahčen 2012, ja das galget ollu olbmot leat mielde. Dan lassin galget čađahuvvot čiekŋalis dutkamát 12 välljejuvvon gieldda siskkobeaide ja olggobealde sámegiela hálddašanguovllu, sihke lulli-, julev- ja davvisámi guovlluin. Čuovvovaš gielddat leat välljejuvvon: Snåasa, Aarborte, Plassje, Divttasvuodna, Bådåddjo, Guovdageainu, Unjárga, Gáivuotna, Fálesnuorri, Skánit, Romsa ja Oslo.

Iešguđet ásahusat ja organisašuvnnat galget galleduvvot kárten dihtii gallis hálddašit sámegiela iešguđet dásis, ja man muddui sámegiella geavahuvvo, váhnemiid giellaválljemat mánáid ektui ja gallis háliidit oahppat sámegiela. Iskkadeami bohtosat galget leat gárvásat cuoŋománu 2012, ja jurdda lea ahte dat galget leat vuodđun sámi giellapolitihkkii buot servodatdásiin, dás maiddá stáhta, regiovnna ja gieldda dásis. Iskkadeapmi šaddá hui deatlaš reaidun Sámedikki viidáset bargui sámegielain.

- Ovttasráđiid Ráđdehusain čađahit sámegiela doaibmajuid mat leat Ráđdehusa doaibmaplánas
- sámegielaid várás
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvaláš geavaheami bokte ovdánahttit sámegiela geavaheami, ja
- earenoamážit deattuhit lullisámegiela
- Bargat dan ala vai ásahuvvošii nationála sámi giellaorgána sámi giellabarggu nannema várás

Sámedikki giellastivra

Sámediggeráđdi lea árvvoštallan Sámedikki giellastivrra barggu ja darbbu dán orgánii boahhteáiggis. Sámedikki giellastivrra ásaheami rájes 2001:s lea ollu rievdan giellapolitihkalaš barggus. Stuorámuš erohus lea ahte buot Sámediggeráđi lahtut leat ollesáiggepolitihkkárat, ja ahte maiddá leat virgáduvvon guokte ollesáigge politihkalaš ráđdeaddi. Dat mearkkaša ahte dan ráđdelehtus geas lea ovddasvástádus sámi giellaášiin, leat eanet olbmot geaiguin son sáhtta digaštallat giellapolitihka.

Giellastivrra doaibmadássi maŋimus jagiid čajeha ahte sis eai leat nu ollu áššit maiguin sii barget. Ráđđi oaivvilda ahte eanaš sivva dasa lea go giellapolitihkalaš barggu rámmat leat rievdan ollu Sámedikki giellastivrra ásaheami rájes. Siskkáldasat Sámedikkis lea hálddahusa gelbbolašvuohta nannejuvvon. Eanet bargit alla gelbbolašvuodain leat virgáduvvon, dat guoská buot sámegeielaide. Eanet odđa gielddat leat bohtá mielde sámegeiela hálddašanguvlui, ja odđa giellaguovddážit leat ásahuvvon. Sámediggeráđđi lea maid nákcen oažžut buori ovttasbarggu guovddáš eiseválddiiguin. Konsultašuvdnašiehtadus lea deatalaš ovdamearkan dasa. Dat mearkkaša ahte Sámediggerádis leat eanet oassálastit geaiguin sáhtá digašallat giellahástalusaid. Dát rievdadusat leat vuolggahan ollu eanet proseassavuđot bargovuogi. Dakkár bargovugiin lea leamaš hástalussan searvvahit giellastivrra og giellastivra ii lea mielde beaivválaš doaimmas.

Dán vuodul ii oainne Sámediggeráđđi šat dárbbu sierra ráđdeaddi orgánii giellaáššiin, ja lea áššis 150/11 mearridan heaittihit Sámedikki giellastivrra. Go giellastivrra dálá lahtuid áigodat nohká 31.12.2011, de ii válljejuvvo šat odđa giellastivra.

- Bisuhit ja viidáseappot ovddidit dáláš arenaid, ja ásahtit odđa arenaid sámegeiela várás
- várás

Sámi giellaovttasbargu davviriikkalaš dásis

Sámi Parlamentáralaš Ráđđi mearridii áigodaga 1.11.2008-31.12.2009 doaibmaplána oktavuodas ahte Suoma beale Sámediggi oažžu ovddasvástádus organiseret giellaovttasbarggu sámegeielas (ášš SPR 04/2008). Sámi Parlamentáralaš Ráđi ávžžuhusa vuodul álggahit Norgga, Suoma ja Ruota beale sámedikkis Interreg-ruhtaduvvon SáFá-čielggadanprošeavtta álgogeahčen 2011 davviriikkalaš sámi dutkan- ja fága/resursguovddáža ásaheami birra. Sámediggeráđđi lei mielde SáFá-čielggadanprošeavtta loahpalaš bušeahttačoahkkimis Gironis 26.9.11. SáFá-čielggadanprošeavtta raporta lea geigejuvvon SPR:ii. Sámediggeráđđi doarju jurdaga davviriikkalaš sámi dutkan- ja fága/resursguovddáža birra. Ruota beale Sámediggi lea meannudan ášši ja lea posiitiiva dasa ahte ásahtit davviriikkalaš sámi dutkan- ja fága/resursguovddáža. Suoma beale Sámediggi lea maid meannudan ášši, muhto sis lea eaktun ahte sii fertejit oažžut olggobeale ruhtadeami maiddái Sámedikki oassái. Dát ruhtadeapmi ii lean vel sajis go Sámi parlamentáralaš ráđđi meannudii ášši Girkonjárdgas 9.11.2011. Buot golbma sámedikki leat ovttamielalaččat das ahte ásahtit fága-/resursaguovddáža. Dan vuodul sáddejuvvo ohcan ovdal 1.12.2011 Interreg-programmii ruhtadit geahččalanprošeavtta.

Seminára sámegeielaid ja maori-gielaid odđasis ealáskuhttima birra

Sámediggeráđđi seminárii Helssegis sámegeielaid ja maori-gielaid odđasis ealáskuhttima birra. Seminára lágidi Suoma beale Sámediggi. Semináras čájehuvvui mo maorit leat nagodan fuolahit, nannet ja ovddidit maori-gielaid digitála ja web-vuđot oahpponeavvuid bokte, ja iPhone-applikašuvnnaid bokte nu og sátnegirjji, mas leat sihke govat, jietna ja sáni čálalaš čilgehus. Das muitaluvvui maid mo Suopma lea nagodan viidáseappot oahpahit fágaolbmuid geat hálddašit anársámegeiela. Anársámegeiela hástalusat leat dat seammá og dat hástalusat mat julev- ja lullisámegeielas leat Norggas. Árvalusat ja vásáhusat dákkár semináralin leat deatalaččat Sámedikki viidáset bargui sámegeielain, ja erenoamážit dan oktavuodas og ráhkaduvvo Sámedikki dieđáhus sámegeielaid birra.

Čoahkkinn Áltá giellaguovddážiin

Sámediggerádis lei 20.9.2011 čoahkkinn Áltá sámi giellaguovddážiin, mas giellaguovddáš muitali dan birra mo sii barget ja guđe plánat sis leat bohttevaš doibmii. Sii oidnet earret eará ahte leat stuorra govččakeahtes dárbbut sámegeielkurssaide ja gielladeaivvadanbáikkiide mearrasámi guovlluin Oarje-Finnmárkkus. Danne sii háliidit beassa viiddidit iežaset doaibmaguovllu eanet gielddaide, ja sii leat juo lágideamen giellakurssa Hámmárfeasttas. Sámediggeráđđi oaidná ahte doaibmaguovllu viiddideapmi sáhtá leat guovdilis ášši maiddái eará giellaguovddážiidda ge, ja váldá dán oainnu mielde go mii árvoštallat giellaguovddážiid.

Lullisámi giellaseminára

Sámediggeráđđi oassálasttii "Voejnesibie Snáasesne", lullisámi giellaseminárii 22.-24.9.2011 Snoasas. Earret eará lei professor Ole Henrik Magga Sámi allaskuvllas logaldallin ja professor Lars-Gunnar Larsson Uppsala universitehtas. David Jonasson bijai ovdan iežas mastergrádabarggu mas son lea dutkan lullisámi vearbaid. Dakkár giellafágalaš seminárain lea stuorra mearkkašupmi viidáset barggus ovddideamiin ja nannemiin lullisámegiela, ja lea hui buorre og lágiduvvojit fágaseminárat masa iešguđet giellabirrasat besset searvat.

Lullisámi fierpmádatčoahkkin

Sámediggeráđđi oassálasttii lullisámi fierpmádatčoahkkimii 28.9.2011. Lullisámi fierpmádatčoahkkin čohekke buot daid ášahusaid lullisámi guovllus, mat barget giellaoahpahasain. Dát fierpmádatčoahkkimat dollojuvvojit mángga geardde jahkái, ja doppe giedahallojuvvojit guovddáš fáttát barggus lullisámi giellaoahpahasain. Dán čoahkkima váldofáddán lei ovddasvástádus juohku iešguđet ášahusaid gaskkas ja mo boahntevaš bargu gielain ja oahpusain galgá oktiivevehuvvot.

Sámi giellaguovddážiid árvvoštallan

Sámediggeráđđi lea álggahan barggu árvvoštallat daid sámi giellaguovddážiid mat leat ožžon vuodđodoarjaga Sámedikkis. Árvvoštallamiin háliida Sámediggeráđđi oazžut gova das mo giellaguovddážit geavahit dan vuodđodoarjaga maid sii ožžot Sámedikkis. Árvvoštallan galgá čájehit váikkuha og doarja ulmilollašuhittimii ja guđe bealit mat vejolaččat cagget dan. Iskkadeami bohtosat galggašedje leat vuodđun sámi giellaguovddážiid hálddašeami buorideapmái. Árvvoštallamis galget leat mielde dat giellaguovddážit mat ožžo vuodđodoarjag Sámedikkis áigodagas 2006-2010. Plána mielde galgá árvvoštallan leat gárvvis ovdal miessemánu 1. b. 2012. Jearaldat lea sáddejuvvon 4 guovdilis ášahussii; Norut, Alta - Áltá, Finnun Consult, Čáhcesuolu, Asplan Viak, Kárášjohka ja Nordlandsforskning, Bådåddjo.

- Váikkuhit sámi sisdoalu ovddideami skuvlaastoáigeortnegiin ja kulturskuvllain

4 Kultuvra

Mánggabealat kultureallin nanne sámi gullelašvuoda ja identitehta, ja váikkuha ealli báikegottiid gos olbmot háliidit ássat.

Váldomihttomearri

- Ealli ja mánggabealat sámi dáidda- ja kultureallin

Oassemihttomearri

- Nanu ja aktiivvalaš sámi deaivvadanbáikkid, kulturásahusat ja museat
- Sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimiid girjáiuvuohta mat gaskkustuvvojit servodagas
- Mánggabealat valáštallandoaimmat sámi álbmogii
- Viiddes kulturdoaimmafálaldat sámi mánáide ja nuoraide
- Buorre girjerádjofálaldat sámi geavaheddjiide

Strategiijat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja earáiguin nannet sámi
- kulturovddideami rámmaeavttuid

Nuoraidpolitihkka

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottis (SNPL, SUPU) lea dán áigodagas leamaš guokte telefončoahkkima. SNPL lea 16.09.2011 buktán cealkámuša Nuoraid fápmudusčielggadeapmái, mii lea lávdegoddi maid ráđđehus lea nammadan 29.10.2010. Dát lávdegoddi galgá čielggadit nuoraid

válldi ja oassálastima servvodagas. SNPL bijai ovdamearkka dihtii gažaldaga dasa ahte gielddastivrrat ja politihkkárat sáhttet iežat bajidit badjel deatalaš olbmovuoigatvuodaid, dego riekti iežas gillii ja dat dovdu ahte lea dohkkehuvvon álbmogiin. Sii čájehedje ovdamearkka áššiin gos Romssa giella lei áigon ohat iežat sámegea hálddašanguovllu ortnega vuollai. SNPL čájehii makkár iešguđege lágan debáhtat sámiid birra ledje dán oktavuodas. Dát digaštallamat leat muhtin guovlluin buktán negatiivalaš birra, ja SNPL lea fuolastuvvan dasa ahte makkár dilli lea sámemánáin ja nuorain. Go lea dákkár negatiivalaš oaidnu sámiid hárrái, de sáhtá dat dagahit váttisvuodaid mánáide ja nuoraide váikkuhanfámu ektui go lea sáhka sámegeažaldagain. Sáhtá leat stuorra noadđin ovttaskas olbmui, go čájeha iežat álsšaiduvvan nuorran. Lávdegotti raporta vurdojuvvo leat gearggus dán jagi loahpas.

SNPL lea ovtta nuoraidráđiin Ruotas ja Suomas, lágiidan SPR-nuoraidkonferánsa Suoločielggis 13.-15.10.2010. Fáddán dán konferánsas lei árbevirolaš sámi diehtu, turisma, gávttit ja sáme kultuvrra boahpteáigi.

SPNL lea ovtta nuoraidráđiin mat leat Sámedikkiin Ruotas ja Suomas, lágiidan miniseminára nuoraidpolitihkka birra Sámi Parlamentáralaš rádis 9.10.2010. Nuoraidráđiin lei maiddá sierra áššedovddiidus SPR dievasčoahkkimis ásahan dihte oktasaš sámiid nuoraidráđi mii lea čadnon SPR:ii. SPR dievasčoahkkin ovttajienalaččat mearridedje čuovvut evttohusa ásahit oktasaš davviriikkalaš sámiid nuoraidráđi mii lea čadnon SPR:ii. Nuoraidráđi galgá bargat nuoraidpolitihkalaš gažaldagain ja doaibmat dego oktasaš jietnan sámegeažaldagaid oktavuodas. Nuoraidráđi doalai dearvvahansártni parlamentarihkkáriidkonferánsas 10.11.2010, ja buvttii mearkkašumi konferánsa loahppadokumentii.

Internašunála Sámiid filmbakonferánsa

Sámediggeráđi oassálastii ja doalai rahpansártni Internašunála Sámiid Filmbakonferánsas, mii lei Guovdageainnus 27.-29.10.2011.

- Váikkuhit dan sámi mediafálaldaga nannema, mii buori vuogi mielde fuolahit mátta-, julev- ja davvisámegeažaldagaid giellaguovvluid
- Váikkuhit sámi teáhterdoaimma viidodaga nannema
- Bargat sámi valástallama viidodaga sihkkarastimiin
- Árijjalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte váikkuhit sámi dáidda- ja kultureallima bisuheami ja viidáset ovddideami
- Sámedikki ja fylkkagielddaid gaskasaš ovttasbargošiehtadusaid bokte vel eanet geatnegahttit ovtta ovddidit sámi dáidda- ja kultureallima
- Dáiddáršiehtadusa bokte láchit dili sámi dáidaga dahkamii ja gaskkusteapmái
- Bargat vuoruhuvvon sámi kulturviesuid huksehemiin sámi ásašdiedđáhusa mielde
- Čuovvolit sámi ásašdiedđáhusa vuoruhuvvon doaibmabijuid
- Váikkuhit ahte sámi museat ožžot buriid rámmaevttuid doaibmamii ja fágalaš ovddideapmái
- Viidáseappot bargat sámi čoahkkananbáikkiid ja kulturásahusaid realiseremiin

Sámediggeráđi lei 25.10.2011 čoahkkimis Sámiid valástallanlihttu-Norggain (SVL-N), gos guovddáš fáddán lei mo organiseret ja ruhtadit Arctic Winter games (AWG).

Čuovvoleapmin mo ovtta ovdánahttit sámi dáidda- ja kultureallima davimus fylkkain lea sámediggeráđi oassálastán Davvinorgga kulturkonferánsas, mii lei Hámárfeasttas 9.11.2011. Sámediggeráđi lahttu čilgi sáhkavuorus Sámedikki rollan dehálaš eaktoskáhppojeaddjin servvodatovdaneapmái Davvi-Norggas.

Sámedikki ja Kulturdepartemeantta gaskkas leamaš hálldahus konsultašuvdnačoahkkin 20.9.2010, sámi kulturviesuid viessoláiggoruhtadeami birra. Vuolggasadjin ovttaoavilvuhtii bargovugiide

odđahuksenprošeavttaide mat gusket sámi kulturviesuide, lei huksenprošeavttaid bargovugiid maid sáhtta juohkkit guovtti sadjai ovddasvástádusa ja fápmudusa ektui.

Sámediggerádis lei eaiggátčoahkkin 11.11.2011 Deanu ja Várjjat museasiidda eaiggátgielddain joatkit konsoliderenproseassa. Čoahkkimis mearriduvvui ahte stivra galgá šiehtadallat doaibma- ja láigošiehtadusa eaiggátgielddain.

Nuortasámi musea

Sámediggeráddi oaidná dehálažžan ásahit Nuortasámi musea. Dat leat dollon čoahkkimat Statsbyggain ja Kulturdepartemeanttain, gos fáddán ledje earret eará váilevašvuodát ja feallat, vistti gárvvásmuvan, vuodđočájáhus ja doarjjaruhtadeapmi. 2.11.2011 lei čuovvulančoahkkin gos Sámediggi, Kulturdepartemeanta, Statsbygg, musea stivra ja beaivválaš jođiheaddji oassálaste. Nuorta sámi musea lea ožžon gaskaáigásaš bargolohpi. Čájehuvvo ahte ledje listtus váilevašvuodaid badjel, eai leat váilevašvuodát dakkár hámis mat hehttejit vistti geavaheami. Dát váilevašvuodát galget buoriduvvot loahpageahčai odđajagimánu 2012. Statsbygg lea badjelassii váldán vistti ovddasvástádusa. Sii áigot oheat loahppaduodástusa ja sii oaivvildit ahte dát lea sajis hui fargga. Nuorta sámi musea rahpanbeaivi biddjo 2012 álgoageahčen, doaivumis lea ráhpan čakčat 2012.

Sámediggeráddi politihkalaš ráđdeaddi bokte lea oassálastán Sámi museasearvvi jahkečoahkkimis ja seminaras 20.-21.2011 Olmmáivákkis, Gáivuonas. Dáppe mitaluvvui Norsk Folkemusea ruovttuluottabuktin ášši birra ja darbbuidanalysa birra sámiid museaid várás.

5 Ealáhusat

Nana ja ealli servodagat juohkelágan ealáhusaiguin lea deatalaš eaktun bisuhit ássama sámi guovlluin. Dárbbášuvvojit eanet nissonolbmot mat vuodđudit ealáhusaid. Dat nannešii ealáhuseallima, ja bijašii vuodu mánggabealat ealáhuseallimii.

Váldomihttomearri:

- Nana ja mánggabealat ealáhuseallin mii fuolaha sámi kultuvrra, luonddu ja birra sámi guovlluin

Oassemihhttomearri:

- Mánggabealat ealáhuseallima bargodilálašvuolta bisuhuvvo ja ovddiduvvo
- Eanedit nissonolbmuid logu fitnodateaiggádiid ja fitnodatbargiid gaskkas

Strategiijat:

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja earáiguin nannet buriid
- rámmaeavttuid sámi ealáhusovddideapmái

Šiehtadallamat Suomain Deanučázádaga birra

8.11.2011 dollojuvvui ministerdásis čoahkkin čovdosa soahpadit gaskal Norgga ja Suoma Deanučázádaga oktavuodas. Deanu guolástanhálddašeapmi (Tana Fiskeforvaltning) ja sámedikkit Norggas ja Suomas galget leat mielde šiehtadallamiin, mat álggahuvvojit odđajagis. Sámediggi galgá leat mielde norgga šiehtadanlávdegottis.

Njávđánčázádaga báikkálaš hálddašeapmi

Sámediggeráddi lea ovtas Birasgáhttendepartemeanttain digaštallan álggahit Njávđánčázádaga báikkálaš hálddašeami proseassa boahhte jagi.

Sámi ásaheddjiid čuovvuleapmi

Sámediggeráddi lea bargamin čuovvulit sámi ásaheddjiid lullisámi ja Gaska- lulli Romssa guovlluin. Maŋimus deaivvadeapmi lullisámi guovllus lea 27.-28.10.2011. Dat leat VINN ja Norges Vel gain lei

ovddasvástádus čađahit deaivvadeami. Gaska- ja lulli Romssas leat leamaš guokte deaivvadeami, 4.-5.10.2011 ja 6.-7.11.2011. PricewaterhouseCooper AS:s leai ovddasvástádus čađahit dáid deaivvademiid. Goappašat doaibmabijut leat oassin lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmmas.

Sáttagotti guossedeabmi Kalaallit Nunaatas

Sámediggepresideanta leai stáhtačálli Erik Lahnstein sáttagotti mielde Kalaallit Nunaatas 4.-6.10.2011. Norgga ambassadevra Dánmárkkus, ealáhusat ja FoU-institušuvnnat ledje maid mielde dán sáttagottis. Ulbmil manne sámediggeráđđi leai dás mielde lei oažžut lagat ovttasbarggu ealáhusovddideamis mii lea álgoálbmotguovllus. Vuosttaš beaivvi galledii sáttagoddi Råstoffskevlla Sisimutas, dán skuvlla oahput gullet ruvke-, huksen- ja rusttetdoaimmaide. Gávndo jo ovttasbargu Kalaallit Nunaata ja Norgga gaska dákkár oahppogažaldagaid hárrái. Nuppe beaivvi oassálasttii sámediggeráđđi, ovttas Lahnsteinan, čoačkimis gos leai ealáhus- ja vuoddoávnasministeriin, finánsaministariin ja oahpahas- ja dutkanministariin.

Presideanttas lei sáhkavuorru semináras Grønland – Norge Partnere i nord, álgoálbmogiid beroštumiid birra ja mo dáid gozihit. Presideanta celkki ahte lea duhtavaš go Sámediggi lea bovdejuvvon dákkár ovttasbargui mii lea gaskal Kalaallit Nunaata ja Norgga. Sáhkavuorus presideanta evttohii ahte galggašii ráhkadit njuolggadusaid mo luondduressursaid galgá geavahit árttalaš guovlluin. Ferte vuhtii váldit álgoálbmogiid vuoigatvuodaid ja álgoálbmogiin ferte leat váikkuhanvejolašvuohta ovdáneapmái. Presideanttas leai maid čoačkkinn Kalaallit Nunaata riikkadiggi ovdaalbmáin, Josef Motzfeldtain, ja eará lahtuin ovdagottis.

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte bisuhit ja ovdánahttit mánggabealat
- ealáhuseallima doarjjaruđaid buriin juogademiin sohkabeliid gaskka
- Searvválaš doaimmaid bokte oččodit mánggalágan ealáhusaid

Sámediggeráđđi lea doallan čoačkkima Sámi fitnodatservviin 4.11.2011 fitnodatsearvvi doaimmaid birra sámi ealáhusain. Searvi mitalii sin áigumušaid sámi mátkkoštanovdáneami ektui.

- Movttiidahttit nissonolbmuid álggahit ja viidáseappot ovddidit iežaset doaimma
- Movttiidahttit nuorra álggaheddjiid álggahit iežaset doaimma
- Searvat sámi kulturealáhusaid ovddideapmái
- Veahkehit bisuhit ja ovddidit mariidnaealáhusaid, boazodoalu ja eanadoalu deatalaš kulturguoddin sámi guovlluin.

Gáiccadoallu davvin

Sámediggeráđđi lea leamaš čoačkimis Romssas Tine meieriain 20.10.2011 davviguovllu gáiccadoalu birra. Dán ealáhusas leamaš olles riikkas mánggat dávdadat dáid maŋimus logi jagiid. Lulli-Norggas leat gáiccaboanddat beassan dávdadain eret go leat gurren ja buhtistan doaibmavisttiid. Sámediggeráđđi lea fuolastuvvan go dán láhkai lea dán ealáhusas, ja lea dáhtton gáiccaaláhusa čilget ášši ovdáneami sámediggeráđđái.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta evttohus rievdadit boazodoallohálddašeami

Sámediggeráđđi lea bargamin oažžut konsultašuvnnaid boazodoallohálddašeami rievdadeami oktavuodas. Sámediggepresideanta ja nubbinjodiheaddji Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvis leai čoačkkinn 30.9.2011 Olgešbellodaga parlamentáralaš jodiheaddjin Erna Solbergain ja Kristtalaš Álbmotbellodaga parlamentáralaš jodiheaddjin Hans Olav Syversenin Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta evttohusrievdadeami birra. Sihke Olgešbellodagat ja KrF imaštalle go departemeanta ii leat doallan konsultašuvnnaid dán áššis ja čájehigea addejumi man dehálaš lea ahte boazodoalus ja Sámedikkis boazodoallohálddašeami oktavuodas ferte leat dohkkeheapmi. Soai dajaiga ahte ášši boahotá čuvvojuvvot go ášši ovddiduvvo Stuorradikkis. Kristtalaš Álbmotbellodat bijai čálalaš gažaldaga ášši birra eanadoallo- ja biebmominstariin.

Čoačkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

18 siidu 432 siiddus

Sámediggeráđđi ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi lágidedje seammá lágan čoahkkima 28.10.2011 SV parlamentáralaš jodiheddjin Vegar Solhjellain, SP parlamentaralalaš jodiheddjin Trygve Slagsvoldain ja Bargiudbellodaga ealáhuslávdegotti láhtuin Terje Aasland (lávdegotti jodiheddji) ja Arne L. Haugenin. Sii maid dadje ahte lea vejolaš ahte šaddá váttis dilli jus boazodoallohálddašeami rievdadit ovdal go leat ožžon legitimatehta boazodoalus ja Sámedikkis dán áššis.

Eanadoallo- ja biebmodieđáhusa oktavuodas sáhtta leat áigejuovdil váldit dán ášši bajás. Gurut bellodaga parlamentáralaš jodiheddji Trine Skei Grande lea maid ožžon dieđu dán áššis. Sámediggeráđđi leat addán notáhta parlamentáralaš jodiheddjiide dán evttohusa duogáža birra, mearrádusproseassaid birra, rievdadusevttohusa birra ja makkár váikkuhusat sáhttet leat dán evttohus geažil. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ii leat vuostáidastan sámediggeráđi čoahkkinbovdehusa mii lea sáddejuvvon 5.9.2011.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta sáddii lánkaevttohusa, mii guoská heaittihit guovllustivrejumi gulaskuddamii, 30.09.2011, gulaskuddanáigi lea 15.1.2012 rádjai. Departemeanta ii leat addán signála Sámediggái ahte dákkár gulaskuddan galggai leat. Sii leat dakkár dieđu addán ahte galggai leat čuovvuleapmi boazodoallolágálávdegotti evttohussii mii bođii 2001, ja ahte dása galggai boahit rievdadusat mat leat áigejuovdil. Sámediggeráđđi lea 8.11.2011 sádden čoahkkinbovdehusa Sámedikki guovllustivrra ovddasteddjiide ja Boazodoallostivrii, ja maiddái Norgga Boazodoallosápmelaččaid Riikkasearvai diehtujuohkkin ja digaštallan čoahkkimii 7.12.2011, mii guoská gulaskuddanevttohussii ja dán čuovvuleapmái.

Sámediggeráđđi lea reivves 3.11.2011 Eanadoallo- ja biebmodepartementii bivdán ahte gulaskuddanáigi manjuvvo 5.3.2012 rádjai, danin go Sámediggeráđđi áigu bidjat ášši Sámedikki dievasčoahkkimii. Vuodđun dán áššemeannudeapmái leat dáhtton departemeantta sáddet gulaskuddamii mat gullet dán evttohussii. Reivves bivdá Sámediggeráđi gulaskuddamiid čuovvolanbarggu oktavuodas, de ferte dollot konsultašuvnnat Sámedikkiin dáid rievdadusaid birra maid áiggošedje geavahišgoahit, ja makkár proseassaid vel ferte dán oktavuodas dahkat. Sámediggeráđđi lea reivves maid čállán ahte gulaskuddanevttohusas eai leat árvvoštallan “prinsihpalaš čielggadusaid sámedikki válldi ja váikkuhanfámu” maid departemeanta, go rievdadii boazodoallolága 2007, oaivvildii ahte ferte čielggadit odđa hálddašanorganiserema oktavuodas (Ot.prp.nr.25 (2006-2007)). Sámediggeráđđi lea maid reivves čállán ahte lea mearkkašan ahte departemeanta dán gulaskuddanevttohusas ii leat árvvoštallan man lánka doaima olmmošvuoigatvuođa geatnegasvuohta, ja ii ge leat árvvoštallan Stuorradikki áigumuša ahte sii háliidit sirdit eanet mearridanfámu Sámediggái daid áššiin mat erenoamážit gusket sámi álbmogii.

Luosa, mearrarávddu ja mearradápmoga hálddašeapmi

Sámediggeráđđi lea bargan evttohusain guolástusreguleremiiguin jogain ja mearas jahkái 2012. Bargolávdegoddi mii leamaš mielde konsultašuvdnaproseassain, gosa Sámediggeráđđi lei nammadan guokte lahttu, buvttii loahpparaporta 15.10.2011. Bargolávdegotti mandáhta čuovvu rámmašiehtadusa maid sámediggeráđđi lea šiehtadan Birasgáhttendepartemeanttain 2009.

Bargolávdegoddi lea buktán evttohusaid guolástusreguleremiidda jogain ja mearas jahkái 2012, ja lea bidjan strategiijaid reguleremiidda. Bargolávdegoddi evttohus reguleremiidda 2012 rájes mielddisbukta viiddideami guolástusáiggiid gáidánuohttebivddus, erenoamážit Davvi-Romssas. Dat mii guoská johkabivdui, lea bargojoavku váldán vuodđun fylkkámánni evttohusa doalahit vearuhusa otná dásis eanaš čázadagain. Viidásat oaivvilda bargolávdegoddi ahte gielddusguovllut galget adnot bivdomuddema váldováikkuhangaskaoapmin Finnmárkku čázadagain gos nu heive. Bargolávdegotti raporta lea vuodđun konsultašuvnnaide Luondduhálddašandirektoráhtain reguleremiid oktavuodas. Raporta galgá čuovvut evttohusa go guolástusreguleren sáddejuvvo gulaskuddamii.

Bargolávdegoddi oaivvilda maid ahte galgá biddjot johtui prošeakta mii galgá kártet ja systematiseret báikkálaš máhtu ja vásáhusaid, mii laktaduvvo árbedihtui ja vejolaččat sáhtte geavahuvvot hálddašeamis. Sámediggeráđđi ja Luondduhálddašandirektoráhtta galget čuovvulit bargolávdegotti evttohusa álggahit ja iniciatiiva váldit dutkanprošektii.

Bargolávdegoddi oaivvilda ahte dákkár bargovuohki mii lea geavahuvvon lávdegottis, gos maid guolástusorganisašuvnnat ja vuoigatvuođaoamasteaddjit leat leamaš mielde, berre maid geavahuvvot boahte áiggis go lea sáhka regulereingazaldagain. Lávdegoddi evttoha ahte jođánepmosit ásahuvvo bargojoavku, gos leat maid guolástusorganisašuvnnat mielde, geat galget viidáseappot bargat guovllujuohkimiiguin, ođđa árpotiippain ja vejolašvuođain sirdit ođđa ja eanet dávgás regulerenhápmái. Dákkár joavkku mandáhta ja čohkkehus ferte konsulterejuvvot sámediggeráđiin ja Luondduhálddašandirektoráhtain.

Bargočoahkkinn álgoálbmogiid, luossabiebman ja luossabivddu birra

Sámediggeráđđi oassálasttii bargočoahkkimis álgoálbmogiid, luossabiebman ja luossabivddu birra Münchenis 6.7-10.2011. sámediggeráđđi muitalii Sámedikki rolla birra luossahálddašeami ektui ja oppalaš álgoálbmotperspektiiva birra dán ealáhusas. Oassálastit ledje álgoálbmotovddasteaddjit Canadas, dutkit Norggas ja Duiskkus ja okta Norgga guollebiebmanaláhusa ovddasteaddji. Digaštallojuvvui man láhkai guollebiebmanaláhus vásihit álgoálbmogat Canadas ja Norggas, ja man láhkai álgoálbmogat besset váikkuhit luoduluosa hálddašeami.

- Veahkehit ovddidit ealáhuslaš duoji mas lea gánnáhahttivuohta ja mii vuovdá iešráhkaduvvon gálvvuid

Sámediggeráđđi oassálasttii čoahkkimis 3.10.2011 duodjebarggahaga ásaheami birra Kárásjohkii ja Porsáŋgui. Duodjeealáhus lea čoahkkima evttohan ja Sámediggeráđđi oaidná hástalusa ahte duodjebirrasis eai leat doarvái buorit eavttut ovdánahttit duodjebirrasa dáid guovtti gielddain.

Sámediggeráđđi lea maid oktavuodas duodjebirrasiin julev- ja bihtánsámi guovllus ásahan ja organiseren dihtii bagadallivirggi. Lea ovttaoaivilvuohta ahte dán birrasis fertejit ieža šaddat ovttaoaivilis makkár organiserenhámi sii háliidit, ovdalگو Sámediggi ja dát biras eanet digaštallet dán fáttá.

Duodje-šiehtadusguoimmit leat ovttaoaivilis ahte 2010 ferte iskat duodjeealáhusbargiid. 21 duodjeealáhusbargit leat válljejuvvon dán iskkadeapmái. Sii leat ožžon doaibmadoarjaga jahkái 2010. Rehketoalufirpmá Consis galgá čállit raporta dán iskkadeamis, bargu loahpahuvo jahkemolsumis.

- Veahkehit bisuhit ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat ceavzilis boazodoalu ja
- meahcásteami

Sámediggi lea lokten ášši Sámi Parlamentáralaš ráđđái/SPR goahtoelliid massima lassáneami boraspiriid ja goaskima birra. SPR stivra lea ovttaoaivilis ahte sámedikkít fertejit bidjat gáibádusaid našunála stáhtaide ahte boraspiriid hálddašeamis ferte váldit vuhtii sámi ealáhusaid. Dát boahá ovdán Girkonjára-gulgaštusas 2012.

- Váikkuhit dan ahte ásahuvvojit buorit buolvamolsunortnegat vuodđoealáhusain

6 Areálat, birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi

Areálat ja resurssat leat vuodđun ássamii ja ealáhusbargui, ja leat eaktun sámi kultuvrra, ealáhusaid ja servodateallima ovddideapmái. Sámi luonddu- ja kulturárbbi, mas mielde maidái earret eará árbevierut, kulturmuittut, báikenamat ja máhtolašvuohta ceavzilis geavaheami birra, lea deatalaš suodjalit boahktevaš buolvvaide. Kulturmuittut čájehit makkár mearkkašupmi areálain ja luonddus áiggi mielde lea leamaš ekonomalaš, sosiála ja oskkodat diliide. Danne lea sámi kultureanadaga

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

20 siidu 432 siidus

suodjaleapmi deatlaš maiddái sámi oktavuodaid bajásdoallamii máttuid eanadahkii. Sámit ja eará álgoálbmogat leat lávga sorjavaččat luonddus ja lea dasa oktavuohta, ja danne sii leat rašibut dálkkádatrivdamiida ja dat čuhcet sidjiide garraseappot go earáide.

Váldomihttomearri

- Areálaiguin ja resurssaiguin ceavzilis ávkkástallan sámi guovlluin sámi historjjá ja sámi árvvuid
- vuodul.

Oassemihhtomearit

- Sámi kulturmuittut geavahuvvojit sámi ássama duodašteapmái
- Sámi guovlluin deattuhuvvo ceavzilis ja guhkes áiggi perspektiiva buot areála- ja
- resursaávkkástallamiin
- Sámiid vuoigatvuodát gozihuvvojit areálaid suodjaleamis ja geavaheamis sámi guovlluin

Strategiijat

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi areála-, biras- ja kultursuodjaleapmái gulahallama ja ovttasbarggu bokte guovddáš, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja eará relevánta aktevráiguin

Gáldu- seminára iešmearrideami vuoigatvuoda birra

Sámediggeráđđi oassálasttii semináras maid Gáldu lágidii Guovdageainnus skábmamánu 2.- 3. b. 2011, iešmearrideami vuoigatvuodaid birra. Semináras guorahalle iešguđet lágan čuolmmaid mat gusket sámi areálageavaheami vuoigatvuodaid nannemii (boazodoalus, meahcásteamis), boazodoallohállddaha nuppástuhttin, ja maiddái dievasčoahkkinmearráduš ja mearrasámi guolástanvuoigatvuoda bargu mii lea jođus.

Bieggafápmu

Sámediggi lea buktán cealkámuša reviderejuvvon konsešuvdnaohcamii Hamnefjell bieggafápmorusttega viiddideapmái. Doaimmaheaddji lea Finnmark Kraft, mii lea váldán badjelas dán doaimma maid Statoil ASA ovdal doaimmahii. Viiddideapmi lea guovtti oasis.

Dát viiddideapmi ii čuoza makkárge registrerejuvvon kulturmuittuide, nu go dál lea plánejuvvon reviderejuvvon konsešuvdnaohcama ektui. Muhto eanet kulturmuittuide/ kulturmuittobáikkiide čuohcá viiddideapmi oinnolaččat. Boahtá čielgasit ovdan ahte nubbi oassi viiddideamis, (120 MW) čuohcá eanemusat iešguđet lágan kulturmuittuide. Viiddideapmi nu movt boahtá ovdan vuosttaš viiddideamis lea vuohkkaseamos go geahččá kulturmuittuid ektui. Jus viiddideami nubbi oassi galgá čađahuvvot, de lea Sámediggeráđđi evttohan ahte bieggafápmoturbiinnat nuppi oasis mat leat plánejuvvon lagamusat goskevaš kulturmuittuid, váldojuvvojit eret plánas. Jus nu dáhpáhuvá, de veardida Sámediggeráđđi ahte váikkuhusat sámi kulturmuittuide ja kulturbirrasiidna leat dohkálaččat. Guorahallangeatnegasvuohta 9. § mielde kulturmuittolágas veardiduvvojit dál devdojuvvon Hamnefjell bieggafápmorusttegiin. Sámediggeráđđi lea dan sivas dohkkehan ahte doaibma sáhtá čađahuvvot reviderejuvvon konsešuvdnaohcama ektui.

Viidaset lea Sámediggeráđđi bidjan vuodđun ahte goskevaš boazodoalloorohat (orohat 7) dohkkeha plánejuvvon huksema. Go guovlu vuos galgá viiddiduvvot de lea reviderejuvvon konsešuvdnaohcan buoret go ovdalaš ohcamat, go geahččá boazodoalu bealis. Jus huksema konsešuvdna addojuvvo, de čujuha Sámediggeráđđi ahte konsešuvnna eavttuin ferte huksejeadji čilget ahte dahkkojuvvojit sohppojuvvon čovdosat orohat 7:in dan ektui movt odđa infrastruktuva nu go luottat ja eará rusttegat galget geavahuvvot bieggamilluid doaibmaáigodagas.

Mii goská konsultašuvnnaide gaskal Sámedikki ja stáhtalaš eiseválddiid, gč. suoidnemánu 1. b. 2005 resolušuvnna konsultašuvnnaid birra gaskal stáhtalaš eiseválddiid ja Sámedikki, ja maiddái šiehtadusa Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

gaskal Sámedikki ja Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta (NČE) beaiváduvvon njukčamánu 31. b. 2009, de ii leat Sámedikki mielas leamaš dárbu čadahit eanet konsultašuvnnaid dán áššis ovdal addo konsešuvdna. Mii leat čujuhan konsultašuvnnaide mat leat čadahuvvon ovdal dán ášši dihte, ja bivdán ahte dát čilgejuvvojit mearrádusa duogášnotáhtas.

Boazodoalu ektui lea Sámediggeráđđi goitge čujuhan ahte doaimmat bohtet čuohecat sámi boazodoalloguovlluide ja ahte doaimma čadaheapmi mielddisbuktá ahte guohtuneatnamat jávket, ja maiddáii ahte rusttetoaimmat ja infrastruktuurra ásaheapmi sáhtta mielddisbuktit muosehuhttimiid boazodollui. Sámediggeráđđi lea dan sivas bivdán NČE čielggadit lea go dárbu konsultašuvnnaide guoskevaš boazodoalloorohagain masa doaimma čuoheca njuolga (gč. ILO- konvenšuvnna no. 169, 6. artihkkala ja konsultašuvnnaid vuohki gaskal stáhtalaš eiseválddiid ja Sámedikki, 9. čuoggá).

Sámediggeráđđi lea konsultašuvnnaid NČE:in ohcamuša birra maid Norsk Miljøkraft AS lea geigen, ásahtit bieggafápmorusttega Raudfjellet nala Sálliris Romssa suohkanis. Norsk Miljøkraft AS lea ožžon konsešuvnna hukset bieggafápmorusttega Vilgesvárrái mii lea 3 km oarjjabealde plánejuvvon guovllu mii lea Raudfjellet várís.

Suodjalanplánabarggut

Ráissa álbmotmeahci ja Ráisuottarháldi suodjemeahci ásaheami 25 jagi čalmmusteapmi Sámediggeráđđi doalai sáhkavuoru 25- jagi čalmmusteamis Ráissa álbmotmeahci ja Ráisuottarháldi suodjemeahci ásaheamis, čakčamánu 15. b. 2011. Doppe deattuhuvvui ahte árvvut Ráissas leat ovttasdoaimmain gaskal luonddu ja olbmuid geavaheami ja gullelašvuoda dasa. Doppe čájehuvvui luohitevašvuohka dasa ahte Ráissa álbmotmeahci stivra áigu hálldašit luonddu suodjalanguovllus dássedit ja ekologalaččat ceavzilit buoremussan buot guovllu geavaheddjiide. Sihke ealáhusaid beroštumiid ektui ja olgunastimiid beroštumiid ektui, ja vuodđun sámi kultuvrii, luonddusuodjalanlága ulbmila mielde.

Sjunkhatten álbmotmeahci hálldašanplána

Sámediggeráđđi lea golggotmánu 3. b. 2011, dialogas luonddusuodjalandirektoráhtain, dohkkehan Sjunkhatten álbmotmeahci hálldašanplána dainna eavttuin ahte mii maŋŋil sáhttit bohtit ruovttoluotta sámi luondduvuodda gáhttenmihttui. Dát lea ovttamielalaččat guoskevaš boazodoalloorohagain, Nordlándda fylkkamánniin ja Boazodoallohálldahusain. Mii guoská gáhttenmihttui sámi luondduvuoddiin de bohtet čielggadeamit leahkit prinsihpalaš hámis. Luonddusuodjalandirektoráhta ja Sámediggi leat ovttaoavivis ahte čovdosat Sjunkhatten álbmotmeahcis sáhttet váldot atnu eará suodjalanplánaide boahteáiggis. Lea šiehtaduvvon ahte Sámediggeráđđi hábme cealkámuša fáttá birra ovdal juovllaid.

Suodjalannjuolggadusaid reviduvdna monnečoaggimii ja mátkkošteapmái Kongsøyene guvlui Bearalváhki suohkanis

Sámediggeráđđi lea ovttaoavivis daiguin árvvoštallamiiguin maid Finnmárkku fylkkamánni lea buktán čuoimmaid ektui mat gusket monnečoaggimii Kongsøya, Helløya ja Skarvholmena luonddumeahcis Strommavuonas Bearalváhki suohkanis. Go suohkan ii leat addán ovttaskas olbmuid dahje joavkkuide main lea erenoamáš vuoigatvuohka báikkálaš ávkkásteapmái lobi, gč. Finnmárkolága 24. §, de doarju Sámediggeráđđi áigumuša sáddet reviderejuvvon suddjenláhkaásahusa ja geahpeduvvon hálldašanplána gulaskuddamii. Vejolaš dárbu konsultašuvnnaide dán áššis čielggaduvvo loahpageahčen Finnmárkku fylkkamánniin ja/ dahje Luonddusuodjalandirektoráhtain.

Holmvassdalen luonddumeahci hálldašanplána Grane suohkanis

Maŋŋil go Nordlándda fylkkamánni válddii oktavuoda golggotmánu 10. b. 2011, de lea Sámediggeráđđi evttohan ahte vuodđuduvvo bargolávdegoddi hálldašanplána bargui Holmvassdalena luonddumeahci várás Grane suohkanis. Lea stuora luonddumeahcci mii lea 60 km², ja lei sáhkavuložin sámi beroštumiid dihte dalle go áshuvvui 2008:s. Sámediggeráđđi áigu konsulteret fylkkamánniin bargolávdegotti válddi ja čoahkkádusa birra.

Čoahkkin birasgáhttenministariin hálddašanguovddáža birra ja Várnjárgga álbmotmeahci álbmotmeahcceguovddáža birra

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkin birasgáhttenministariin hálddašanguovddáža Várnjárgga álbmotmeahci álbmotmeahcceguovddáža birra . Čoahkkimis almmuhii Sámediggi iežas oainnu dán áššái birasgáhttenministarii.

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii áššis 14/ 05: Árvalus Várnjárgga álbmotmeahci ásaheapmái Finnmárkku fylkkas, ahte vejolaš álbmotmeahcceguovddáš ferte áshuvvot sámi kulturášahussii guovllus dahje dasa oassin.

Ráđđehusa 2010 bušeahhtaproposišuvnnas bohtet ovdan eavttut álbmotmeahcceguovddážiid ásaheapmái ja leat:

- Suodjalanguovlluin galgá leat máhtolašvuđot hálddašeapmi mii lea huksejuvvon diedđalaš ja vásáhusa nala huksejuvvon máhttu, dása guoská maid máhttu sámi geavaheami birra, gč. 8. § luonddusuodjalanlágas.
- Hálddašeapmi galgá leat vuodđduvvon čohkkejuvvon ja nana fágalaš birra nala main lea nana luonddu- ja hálddašanfágalaš gelbbolašvuohta.
- Máhttu sámi kultuvrii lea dehálaš guovlluin gos dat lea dárbbalaš.

Dáid eavttuid vuodul ja dievasčoahkkinmearrádusa vuodul 2005:s, oaivvilda Sámediggeráđđi ahte álbmotmeahcceguovddáš mii lea hálddašeaddjin Várnjárgga álbmotmeahcis ferte sajáiduvvot Várjjat Sámi Musea/ Varanger Samiske Museumii gitta. Čoahkkin birasgáhttenministariin čuovvoluvvui reivviin ministarii.

Seailluhanprográmma válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuide (BARK) 2010- 2020

Sámediggi lea 2011:s ožžon juolluduvvot doarjaga čadahit dilleguorahallama láchčojuvvon arkeologalaš kulturmuittuin. Riikaantikvára juolludii 150 000,- ru Sámediggái ja seamma ollu juohke fylkkasuohkani. Sámediggeráđi mielas ii leat dát doarvái barggu ektui maid dát mielddisbuktá, ja ahte prográmma dan sivas ii sáhte čadahuvvot juolluduvvon rámmaid siskkobealde.

Erohus Sámedikki ja Fylkkasuohkaniid lea, ahte fylkkasuohkaniin lea ovddasvástádus iežas fylkii, muhto Sámedikkis lea juhkkjuvvon eiseváldgeatnegasvuohta sámi kulturmuittuid ovddas mihtá Norgga. Árbevirolaš sámi guovllut leat Finnmárkku, Romssa, Nordlándda ja Davvi- Trøndelága fylkkat, ja suohkanat Osen, Roan, Åfjord, Bjugn, Rissa, Selbu, Meldal, Rennebu, Oppdal, Midtre Gauldal, Tydal, Holtálen, ja Røros Lulli- Trøndelágas, ja Engerdal, Rendalen, Os, Tolga, Tynset ja Follidal suohkanat Hedemárkku fylkkas ja Surnadal, Rindal ja Sunndal suohkanat Møre ja Romsdal fylkkas.

Sámedikkis lea dan sivas arvat eanet bargu, sihke hivvodaga ektui ja gaskkaid ektui go dat mii guđege fylkkasuohkanis lea. BARK- prográmma láchčá dili nu ahte juohkehaččas galgá viiddis oktavuoha suohkaniiguin ja museaiguin. Sámediggái mielddisbuktá dát ahte ferte leat oktavuoha 134 suohkaniin jus geahččá árbevirolaš sámi guovlluid. Dát lea ollu viidát go omd Finnmárkku fylkkasuohkana bargu, mas leat 19 suohkana.

Sámediggi oaivvilda ahte dákkár sorttat prográmmat galggašedje guorahallojuvvot konsultašuvnnain gaskal Sámedikki ja Riikaantikvára. Jahkásaš ohcanvuđot doarjagat mat addojuvvojit Sámediggái seailluhan- ja láchčinprošeavttaide leat dássáži leamaš unnán. Dát lea mielddisbuktán ráddjejuvvon logu láchčojuvvon sámi kulturmuittobáikkiin. Lea dan sivas dárbu bidjat eanet návccaid seailluhit ja láchit sámi kulturmuittobáikkiid, ja mii sávvat ahte dilleguorahallan čájeha dán dárbbu. Sámediggeráđđi sávva sáhttit čadahit dákkár dilleguorahallama sámi kulturmuittuin jagis 2012. Mii jurddášit dan sivas ahte dát ruhta ferte 4 gerddiin duppalastojuvvot ja biddjot sullii 600 000 ruvdnui vai sáhttit čadahit

dákkár prošeavtta. Dán lea dan sivas Sámediggeráđđi muitalan Riikaantikvárii ja lea bivdojuvvon konsultašuvdna dán áššis.

Oassálastin bargočoahkkimis ON- konvenšuvnna oktavuodas biologalaš šláddjivuoda birra (CBD) 8. § j artihkal

Sámediggi searvvai Norgga delegašuvnnas čihččet bargočoahkkimii konvenšuvnnas biologalaš šláddjivuoda birra (CBD) artihkal 8J árbevirolaš máhtu birra Montrealas.

Sámedikkis lei sáhkavuorru mekanismaid birra mat váikkuhit dasa ahte šaddá beaktilis álgoálbmotsearvan CBD bargui ja oassálasttii ekspeartapanelas dárkilisdialogas ekovuogádatbálvalusaid ja suodjalanguovlluid birra. Raporttas dárkilisdialogas leat Sámedikki konsulterenortnegat mat gusket suodjalanguovlluide ja báikkálaš hálddašeapmái álbmotmehciin čalmmustahttojuvvon. Ja maiddái hástalusat mat gusket proseassaide boahhteáiggi suodjalanguovlluide Finnmárkkus, giđđaloddema birra ja luossahálddašeami birra mearas ja jogain.

Sámediggeráđđi lea láchcán dili dasa ahte Ávjovári álgoálbmotguovlu ja Sámi bivdo- ja meahcástansearvi/ Samisk jakt- og fangstforbund, sáhte doallat čalmmustahttima liigedoaluin árbevirolaš giđđaloddema birra Guovdageainnus, ja gulahallat makkár mearkkašupmi loddemis lea Guovdageainnu álbmogii. Sámediggi buvttii dábálaš dieđuid Sámedikki birra, ja čalmmustahtii makkár njuolggadusat gullet giđđaloddemii odne.

Muđui lei fokus ođđa komponentii mánggajagat bargoprográmmas várjalit ja movttiidahttit virolaš geavaheami biologalaš resurssain (artihkal 10C), mas deattuhuvvo ceavzilisvuoda prinsihppa. Maiddái geažuheamit árbedihtui, vuogádagaid ruovttoluotta máhcaheapmái mat suddjejit árbedieđu ja doarjagiid On bistevas forumas álgoálbmotáššiiide. Ovddasteaddjit geahččaledje hehttet duppalbarguid eará joavkkuiguin nu go gaskastáhtalaš lávdegoddi Nagoya- protokollas, UNESCO ja Máilmmi immateriálalaš riekteorganisašuvdna (WIPO).

Čoahkkin USA ovddasteddjiin Barry B. White

Sámediggepresideanta deaivvadii USA ovddasteddjiin Barry B. White:in Kárášjogas čakčamánu 21. b. 2011. Sámedikki organiseren ja doaimmaheapmi guorahallojuvvui, ja hástalusat energiijasuorgái guorahallojuvvo erenoamážit. Sámedikki rolla davviguovlopolitihkas maid guorahallojuvvui.

Čoahkkin OSSE allakomisearain našuvnnalaš unnitloguálbmogiidda

Sámediggeráđđi deaivvadii OSSE allakomiseara našuvnnalaš unnitloguálbmogiidda, Knut Vollebæk:in Kárášjogas čakčamánu 22. b. 2011. Fáddán čoahkkimis lei viidáset guorahallan Knut Vollebæk:a sártnis Sámedikki dievasčoahkkimii.

Čoahkkin Olgoriikka- ja suodjaluskomitéain Stuoradikkis

Sámediggerádis lei čoahkkin čakčamánu 27. b. 2011 Olgoriikka- ja suodjaluskomitéain Stuoradiggedieđáhusa no. 14 (2010- 2011) barggu birra – Ruotnasit ovdáneapmái – oktavuoda birra biras- ja ovdánahttinpolitihkas. Doppe addojuvvo ávžžuhusat dasa ahte álgoálbmotperspektiiva oazžu guovddáš beaggima Olgoriikka- ja suodjaluskomitéa árvalusas, dan sivas go das lea lunddolaš sadii mihttuid ja doaimbajuid guorahallamiin biras- ja ovdánahttinpolitihkas. Áibbas guovddáš sátni integreret álgoálbmotperspektiivva, lea dohkkeheapmi álgoálbmogiid eana- ja resursavuoigatvuodain, ieš- ja mielmearrideapmi mearrádusain, nákca- ja gelbbolašvuodaovdánahttin, ja ovttasbargu gaskal stáhtaid ja álgoálbmogiid. Doppe geigejuvvui notáhtta mas leat evttohusat árvalussii Sámedikkis.

Sámi vuoigatvuodalávdegotti II čuovvolanbargu

Ođasmahttin- hálldahus- ja girkodepartemeanta muitalii Sámediggeráđđái telefuvnna bokte golggotmánu 12. b. 2011 ahte Ráđđehus ii leat joavdan doarvái guhkás iežaset siskkáldas ráhkkanemiin sáhttit doallat vuosttaš konsulterenčoahkkima sisdoalu ja substánsa birra Sámi

vuogatvuodálávdegotti II čuovvolanbargui 2011:s. Lei álggos jurddašuvvon ahte dákkár konsulterenčoahkkin galgá dollojuvvot 2011 čavčča mielde. Dás ferte veahá gáidat, ja mitaluvvui ahte lea jurdda ahte konsulterenčoahkkin šaddá ođđajagis 2012, árvideamis guovvamánus.

Statskog SF vuovdá opmodagaid Romssas ja Nordlánddas

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta lea dieđihan 3.6.2011 iežaset neahttasiidduin ahte Statskog SF áigu vuovdit opmodagaid stuorra osiin riikkas, maiddá Romssas ja Nordlánddas. Statskog SF bijai álgogeahčen golggotmánu opmodagaid Romssas ja Nordlánddas vuovdimassii. Duogáš dasa lea go Stuorradiggi lea meannudan Prop 11 S (2010-2011) Kapitálabajideapmi ja stáhta loanat Statskog SF:ii (Borregård vuvddiid oastima oktavuodas), mas biddjojuvvui eanetlohkomearkkašupmi dan birra ahte ráđdehus berre árvvoštallat biedggus eanabihtáid maiddá Nordlánddas ja Romssas. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta mearridii de eavttuid dakkár vuovdimiidda Statskog SF:ii, mas ovttá čuoggás daddjojuvvo ahte go vuovdá guovlluid maiddá Sámi vuogatvuodálávdegoddi II guoská, de galgá čilgejuvvot oastái ahte vejolaš dálá vuogatvuodát teaiggaide eai guoskkahuvvo vuovdimii ja ahte Statskog ii sáhte váldit badjelas ovddsvástádusa velolaš hehttehusain maid vuovdin dagaha oastái boahtteáiggis. Stuorradiggi lea buktán eanetlohkomearkkašumi mas lea njuolgga mearkkašupmi sápmelaččáide almmá dan haga ahte konsultašuvdnageatnegasvuotta lea ollašuttuovvon ILO 169 artiikkala 6 vuodul. Stuorradiggi lea dattetge bivdán ráđdehusa árvvoštallat vuovdiman ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ii leat dieđihan Sámediggái ii ge konsulteren iežas árvvoštallamiid birra ja nu dat lea rihkkon konsultašuvdnaprošedýraid mat leat mearriduvvon gonagaslaš resolušuvnnas 01.05.07.

Sámediggeráđdi lea 27.10.2011 beaiváduvvon reivves fuomášuhtán Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta ahte konsultašuvdnageatnegasvuotta lea rihkkojuvvon ja bivdán sin čđahit ođđa árvvoštallama konsultašuvnnaid bokte Sámedikkiin. Reivves dovddaha sámediggeráđdi ahte opmodagaid vuovdin Romssas ja Nordlánddas buvttiha váttisvuodáid. Daid eatnamiid vuovdin maid Statskog SF árbevirolaččat hálddaša árbevirolaš sámi guovlluin ovdalge dat leat identifiserjuvvon ja kártejuvvon, lea ovddalgihtii mearridit Sámi vuogatvuodálávdegotti čielggadusa čuovvoleami. Dakkár vuovdimii ovdal identifiserema čatnasa stuorra eahpáduš. Sáhtta vel nu ge geavvat ahte stáhta vuovdá eatnamiid maid sii eai eaggáduša. Ii ge leat čielggas ahte Statskog sáhtta šiehtadit iežas eret vuollálas giddehusain dainna lágiin ahte celket eret viiddes ovddavástusa. Sámediggeráđdi ii leat dán rádjai ožžon vástádusa Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttas.

- Árijalaš váikkuhangaskaoapmegeavaheami bokte nannet máhtolašvuoda sámi árbedieđuin ja
- historjjás, ja dasto sámi kulturmuittuid suodjalan- ja gáhttenvuodosa

2011:s sáhtii Sámediggeráđdi almmuhit liigeruđaid kulturmuittosuođjalusdoaimbajuide, áigemeeriin 1.9. Leat boahán 4 ohcam oktiibuot 700 000 ru ovddas. Ovttas dan 22 proševttain maid Sámediggi lea dorjon dán rádjai 2011:s, de dát mearkkašit ollu sámi báikkálaš historjjá gaskkusteapmái ja addet buoret vuodu dulkot sámi historjjá oppalaččat. 2011 juolludemiin leat eanaš automáhtalaččat ráfáidathttojuvvon ja/dahje suodjalanvear visttiid ovddeštandoaimbajut.

2011 čavčča lea Sámedikki hálldahus álggahan stuorát proševtta registreret sámi visttiid. Prošakta galgá identifiseret, registreret ja árvvoštallat automáhtalaččat ráfáidathttojuvvo ja veaháš ođđaset sámi visttiid dainna ulbmiliin ahte daid bidjat kulturmuittodiehtovuodái Askeladdenii. Ruhtadeapmi dáhpáhuvá Riikkaantikvára bušeahtas Máhttoloktema bokte 3 jagi badjel. Bargu álggahuvvo oktanaga Finnmárkkus ja lullisámi guovllus. Sámi vistesuođjalus lea váillahan dakkár visogova ja máhtu guhkit áiggi. Go visttit eai leat registrerjuvvon, ja eat ge dieđe agi, logu ja dili, de ii leat baljo leamaš ge vejolaš čuovvolit kulturmuittobarggu, juoga maid dát prošakta sáhtta veahkehit. Eaktun dasa mii sáhtta adnojuvvot sámi vistin, lea ráhkaduvvon Sámedikki hálddašanplánas, Sámei visttiid suodjaleapmi ja hálddašepmi 2003. Deatlaš eaktun lea ahte visttit gullet sámi kultuvrralaš ja historjjálaš oktavuhtii.

- Hálldašit sámi kulturmuittuid iežas historjjá ja árvvuid vuodul
- Duođaštit ja gaskkustit máhtolašvuoda sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa birra
- Gozihit sohkaalperspektiivva sámi kulturmuittuid duođašteami ja registrerema oktavuodas
- Čuovvolit barggu árbedieđuid kártemiin ja hálldašemiin, maiddái duođaštit ja oainnusmahttit
- sámi árbedieđuid registreren- ja ođastusproševttaid oktavuodas
- Ovddidit positiivvalaš dálkkádatdoaimbajuid ja heivehanstrategiijaid maidda sámiid árbedieđut
- searvvahuvvojit, dain mearrádusain mat čatnasit dálkkádatpolitihkkii
- Searvvahit sohkaalperspektiivva Sámedikki biras- ja areálapolitihkas

7 Dearvvašvuolta, sosiála ja fuolahus

Sámedikki dearvvašvuoda- ja sosiálapolitihka vuodđuduvvo dásseárvosaš dearvvašvuoda ja sosiálabálvalusaide sámi álbmoga várás seamma dásis go muđui álbmogis leat. Vuodđun dásseárvosaš mihttomeari sihkkarastimii lea máhtolašvuolta mánggakultuvrralaš áddejumi birra ja sámi gielas ja kultuvrras buot dásiin ja gelbbolašvuolta dain.

Váldomihttomearri

- Dásseárvosaš dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusbálvalusat sámi álbmogii mat váldet vuolggasaji
- sámi gielas ja kultuvrras

Oassemihttomearri

- Nannejuvvon dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusbálvalus mii lea heivehuvvon sámi álbmoga
- dárbbuide
- Dearvvašvuoda-, sosiála ja fuolahusbargiide miehtá riikka addojuvvo oahpahus sámi giella- ja kulturgelbbolašvuodas

Strategiijat

- Gulahallamiin ja ovttasbargguin eiseválddiiguin ja gullelaš oassálastiiguin sihkkarastit Sámediggái
- váikkuhanfámu sámi álbmoga dearvvašvuoda- ja sosiálfálaldaga hábmemis ja čađaheamis

Ovttasdoaimmanodastusa čuovvoleapmin ovddidii ráđdehus Nasionála dearvvašvuoda ja fuolahusplána (2011-2015) jagis 2011. Nasionála dearvvašvuoda ja fuolahusplánas dieđihuvvui ahte ráđdehus áigu ovddidit stuorradiggedieđáhusa kvalitehta ja divššohassihkarvuoda birra 2012:s. Dieđáhus bidjá vuodđun govda kvalitehtadoahpaga ja mainna lágiin galgá láchit diliid nu ahte divššohas/geavaheaddji sáhtta aktiivvalaččat searvat iežas dikšui/fuolahussii. Sámediggi lea searvan árvalusčoahkkimiidda gos áigejuvvo dilis fáttát mat sáhttet leat deatalaččat dieđáhusa sisdollui čálmustuvvojedje, ja gos čilgejuvvo movt proseassa dieđáhusbargguin galgá leat. Sámedikki beales deattuhuvvui earret eará sámi giella ja kultuvra kvalitehta- ja divššohassihkarvuoda fáktorin. Sámediggi áigu searvat viidáset prosessii dieđáhusbargguin, ja danne loktejuvvo fáddá Sámedikki dievasčoahkkima meannudeapmái.

Jagi 2010 barggahandokumeanttain oáččui Dearvvašvuolta Davvin bargun álggahit čielggadanbarggu spesialistadearvvašvuodabálvalusaid dárbbu ja geavaheami ektui sámi álbmoga gaskkas. Dán vuodul lea Dearvvašvuolta Davvin kárten spesialistadearvvašvuodabálvalusaid geavaheami gielddain mat gullet sáme giella hálldašanguvlui. Kártemis oidno earret eará ahte eai leat erohusat sámi pasieanttaid sáddemis hálldašangielddaid ja válljejuvvon bearráigeahččan gielddaid gaskka. Eai maid bohtán ovdan makkárga erohusat sisaváldimis dahje man ollu beivviid psykiatrálaš buohcciviesus dán guovtti joavkku gaskka. Dán vuodul gessojuvvo kártemis loahpahus ahte sámi pasieanttat sáme giella hálldašanguovllu gielddain ožžot dásseárvosaš spesialistadearvvašvuodabálvalusa nugo vásttolaš gielddain.

Sámediggi lea reivves Dearvvašvuolta Davvini leamaš kritihkalaš bajábealde namuhuvvon kártenbohtosiidda, ja lea čujuhan ahte kártemis ii čilgejuvvo doahpaga dásseárvosaš bálvalusa sisdoallu. Sámediggi lea maiddái čujuhan ahte vuodđun dásseárvosaš bálvalusa mihttomeari sihkkarastimii sámi álbmoga várás, lea máhttu ja gelbbolašvuolta mánggakultuvrralaš áddejumis ja sámi gielas ja kultuvrras. Sámediggi čujuha dasto ahte dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiála-bálvalusaid árvvoštallamis ferte árvvoštallat makkár kvalitehtagáibádusat galget leat buori dearvvašvuoda bálvalusas. Sámediggi oaivvilda ahte čadahuvvon kártenfálaldagaid geavaheamis spesialistadearvvašvuodabálvalusas ii leat doarvái konklusuvnna geassimii ahte sámi álbmogii addojuvvo dásseárvosaš spesialistadearvvašvuodabálvalus, ja bivdit ahte Sámedikki mearkkašumit čadahuvvon kártemis dieđihuvvojit dalle go prošakta ovddiduvvo sierra foraide.

Sámediggeráđđi searvvai Sámi dearvvašvuodadutkama fágaseminárii Guovdageainnus 11.-12.10.2011. Sámediggeráđđi doalai sáhkavuoru 12.10.2011 dan birra makkár statistihka ja dieđalaš máhttu Sámediggi dárbbasa vuodđun min politihka hábmemii ja hálddašeapmái. Sámediggeráđi vuolggasadjji lea ahte mii dárbbasit dutkanvuodot máhtu vai buorebut sáhttit čadahit min politihka. Dán semináras geigejuvvui maiddái Sámi statistihka 4. Dan lea ráhkadan sámi statistihka fágalaš árvvoštallanjoavku. Dán dokumeanttas lea okta fáddá statistihkalaš ovddideapmi ja mearkkašumit Sámedikki juolludusaide kulturulbmiliidda áigodagas 2006 – 2010. Eará fáttát dás leat sámegeala dilli mánáidgárddiin ja skuvllain, biras- ja resursahálddašeapmi sámi guovlluin, sámiidguoski doavttergráda buvttadeapmi ja sohkabealperspektiiva sámi statistihkas.

Ráđdehus galgá ovddidit stuorradiggedieđáhusa gárrenávnaspolitihka birra 2012:s. Dan oktavuodas leat Sámediggi ja dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta álggahan konsultašuvnnaid gozihan dihte ahte sámi gárrenávnasgeavaheddjiid vuoigatvuodát ja dárbu gozihuvvojit barggus dainna dieđáhusain. Vuosttaš konsultašuvdnačoahkkin dollojuvvui 3.11.2011. Sámediggeráđđi lei mielde čoahkkimis ja DFD:s searvvai stáhtačállli Robin Martin Káss.

Sámi mánáid rivttiid goziheapmi mánáidsuodjalusbálvalusas

Sámediggeráđđi searvvai referánsajoavku plánejuvnon mánáidsuodjalusa mastergráda ektui Romssa universitehtas. Vuosttaš čoahkkin dollojuvvui 10.10.2011. Referánsajoavku ávžžuhuvvui addit rávvagiid bargojovkui mii lea plánemin mastergráda oahpu. Dan mastergrádas galgá leat davviriikkalaš profiila nu ahte kulturperspektiivva ja davvinorgga duohtavuolta vuhtto buot oahppomodulain.

18.-19.10.2011 lágidii Sámediggeráđđi sámi mánáidgárdekonferánssa Álttás ja searvvai dasa. Konferánssa lágiduvvui ovttasráđiid Norlándda, Romssa ja Finnmárkku fylkkamanniiguin, eará searvit ledje Bufetat regiovdna davvi ja Finnmárkku allaskuvla, ja dát konferánssa dollojuvvui Finnmárkku allaskuvllas. Konferánssa fáddán lei “mánáidsuodjalus buoremusat ávkin sámi mánáide”. Sámediggeráđđi lea duhtavaš konferánssain, ja lea ožžon buori rámi sihke oasseváldiid ja logaldalliid beales ahte konferánssa loktii guovddáš ja deatalaš fáttáid mánáidsuodjalusa siskkobealde mat gusket sámi mánáide.

- Bargat dan ala vai sámi mánáid vuoigatvuodát mánáidsuodjalusa ektui gozihuvvojit
- Bargat dan ala vai kriminálafuolahus heivehuvvo sámi fánngaid dárbbuide
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte veahkkin ovddidit ja heivehit dakkár
- dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusa mii lea vuodđuduvvon sámi giella- ja kulturáddejupmái buot dásiin

8 Regionálaovddideapmi

Geatnegahtti ovttasbargu Sámedikki ja stáhta ja regionála eiseváldiid gaskka váikkuha sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannema ja oainnusin dahkama.

Váldoulbmil

- Ealli sámi kultuvra, giella ja servodateallin dain guovlluin maidda ovttasbargošiehtadusat gusket

Strategiijat

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii gulahallama ja ovttasbarggu
- bokte regionála eiseválddiiguin ja eará relevánta aktevrraiguin
- Aktiivvalaččat váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte nannet sámi giela, kultuvrra ja
- servodateallima

Ovttasbargošiehtadus Finnmárkku fylkkagiieldain

Finnmárkku fylkkagiela ja Sámediggi leat čadahan jahkebeallásaš raporterema ovttasbargošiehtadusas jagi 2011 ektui. Dán gaskaraporterema oktavuodas ii dollojuvvo fysálaš čoahkkin hálddahusa dásis, danne go oasálaččat leat árvoštallan ahte dasa ii leat dárbu. Ieš raportererenproseassa doaibmá dan šiehtadusa hálddahuslaš čuovvoleapmin mii lea Finnmárkku fylkkagieldda ja Sámedikki gaska.

Dán ovttasbargošiehtadusa ollesjagi raportereren dahkkojuvvo maŋimuštá 2011:s ja politiikkalaš čoahkkin fylkkasátnejođiheaddji ja Sámedikki presideantta gaska dán raporterema oktavuodas plánejuvvo dollojuvvo ođđajagimánus 2012. Sámediggi áigu ođasmahttit ovttasbargošiehtadusa Finnmárkku fylkkagiieldain, go goappašagat bealit leaba soahpan ahte háliideaba ođasmahttit šiehtadusa teavstta.

Čoahkkin Finnmárkkuopmodaga (FeFo), Finnmárkku fylkkagieldda ja Sámedikki gaska badjelbáhca geavaheami birra

Go lei ovttamielalašvuohta beliid gaska jahkebeallásaš čoahkkimiin árat dán jagi, de lea čakčat álggahuvvon dialoga beliid gaska ságastallat movt geavahit FeFo vejolaš badjelbáhca. Dát bargu čuovvoluvvo hálddahusa gaska ovddas guvlui.

9 Riikkaidgaskasaš ja sámi ovttasbargu

Sámediggi hálddaša prinsihpalaš beliid ja beroštusaid mat ovddiduvvojit ja bealuštuvvojit riikkaidgaskasaš arenain. Deatalaš lea ahte álgoálbmotdimenšuvdna nationála ja riikkaidgaskasaš forain gozihuvvo, ja ahte áššit main lea mearkkašupmi álgoálbmogiidda ovddiduvvojit sihke nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Rájáid rastá bargu dahkkojuvvo earret eará nationála ja riikkaidgaskasaš foraid ja arenaid ektui mat gusket ON:ii, Davveguovlopolitihkkii, Sámi parlamentáralaš ráđđái, Barentsovttasbargui, Davviriikkalaš ovttasbargui, Árktalaš ovttasbargui, Interreg:ii ja EO:ii.

Váldomihttomearri

- Álgoálbmogat mearridit iežaset ahtanuššama ja sis lea vejolašvuohta gozihit iežaset beroštusaid Riikkaidgaskasaččat

Oassemihttomearri

- Viiddis ovttasbargu sámiid gaska rastá riikarájaid
- Sámediggi lea iešheanalís aktevra ovttasráđiid eará riikkaidgaskasaš bargguin
- Riikkaidgaskasaš álgoálbmotriekteovdáneapmi lea buorránan

Strategiijat

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevrraiguin nannet rámmaeavttuid riikkaidgaskasaš barggu ja ovttasbarggu várás
- Sámediggeráđdi lea 3.10.2011 deaivvadan Guatemála Maya-álbmoga ovddasteddjiiguin Sámedikkis Kárášjogas. Čoahkkima fáddán lei solidaritehta ja Sámedikki riikkaidgaskasaš

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

28 siidu 432 siiddu

álgoálbmotbargu. Sámediggi álgoálbmoga parlameantan lea deatalaš ovdagovva Maya-álbmogii. Guatemála ambassadevra Norggas lei maiddái mielde dán čoahkkimis.

Sámediggeráđđi lea 14.10.2011 deaivvadan maiddái Chile mapuche-álbmoga ovddasteddjiiguin.

- Aktiivvalaččat váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte váikkuhit dan ahte Barents
- álgoálbmotkantuvra Lujávrris bisuhuvvošii ja ovddiduvvošii viidáseappot
- Aktiivvalaččat váikkuhangaskaomiid bokte váikkuhit dan ahte sámi kultuvra ja servodateallin
- bisuhuvvošii ja ovddiduvvošii viidáseappot
- Bargat dan ala vai máhtolašvuohta riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid birra mat gusket álgoálbmogiidda, dás mielde maiddái ON álgoálbmotjulgaštus, buoriduvvošii

Barents-ovttasbargu

Sámediggeráđđi lei mielde dalle go Norga válldii badjelasas Barentsráđi ovdagotti golggotmánus dán jagi. Sámedikki presideanta beasai geavahit veaháš stáhtaráđi Store sárđnunáiggis ja sávai lihku, ja čilgii man deatalaš lea bissovaš álgoálbmotovddastus Barentsovttasbarggus ja dasto olmmošvuoigatvuođaid ja álgoálbmotvuoigatvuođaid čuovvleapmi dalle go lea sáhka luondduriggodagaid geavaheamis álgoálbmotguovlluin.

Nállevealahanlávdegotti rávvagat Norgii

Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta (MDD) oktiordne rávvagiid mat bohtet Nállevealahanlávdegotti (CERD) stáhtusraportii gulaskuddama čuovvleapmin Norgga ektui mii lei árrat 2011:s. Dát stáhtusraporta sáddejuvvo CERD:ii jahkemolsumis 2011/2012. MDD ja Sámediggi áigot ovttasbargat stáhtusraportta sisdoalu ektui mii sáddejuvvo CERD:ii.

Sámediggeráđđi ja stáhtačállí Audun Lysbakken dolle čoahkkima 1.11.2011 Oslos. Doppe ságastuvvui CERD 8.4.2011 rávvagiid birra. Sámediggeráđđi válldii doppe ovdan rávvagiid rasisttalaš cealkámušaid ektui media bokte, nuortasámiid, giela ja oahpahusa, industriija doaimmaid etihkalaš njuolggadusaid álgoálbmotguovlluid ektui, nállevealahankonvenšuvnna heiveheami. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte MDD:s sáhtta leat stuorát rolla ovttaskas áššiin, nugo ovdamearkka dihte nuortasámiid kulturvuđđosa sihkkarastimis, dahje dalle go sámit vealahuvvojit dahje gártet rasisttalaš cealkámušaid oaffarin.

Sámedikki oaivila mielde leat CERD rávvagat sámiid birra dahje mat gusket sámiide deatalaš vuoruheamit. Sámediggeráđđi lea duhtavaš bargguin mii lea čadahuvvon sámi álbmoga statistihka oktavuodas, ja háliida ahte dainna bargguin jotkojuvvo. Sámediggeráđđi háliida lagaš ovttasbarggu MDD:in ja bivdá beassat searvat ja gulahallat áššiid birra mat njuolga gusket sámiide dahje sámi árbevirolaš guovlluide. Sámediggi oaidná deatalažžan ahte leat ovttaoaivilis proseassas ja daid oktasáš raporttaid sisdoalu searvvaheami hárrái maid nállevealahanlávdegoddi ráhkada.

Ráhkaneaddji konferánssa 2013:s Álttás

Sámediggi áigu oktiordnet barggu mii guoská ráhkaneaddji konferánssa čadaheapmái Álttás 2013:s. Dál gávdno gaskaboddasaččat namahuvvon Máilmmi viidosas oktiordnenlávdegoddi mii bargá ráhkaneaddji konferánssain mii galgá dollojuvvo 2013:s Álttás. Dasto lea ráhkaduvvon konseptadokumeanta árvalus mii leat eangalašgillii, espánnjagillii, ruoššagillii ja fránskašgillii. Dán konseptadokumeanta árvalusa leat ráhkadan Asian Indigenous Peoples Pact, Aotearoa Indigenous Rights Trust ja Sámediggi Norgga bealde. Dát árvalus galgá gaskkustuvvot 7 álgoálbmotguovlluide máilmmis. Dasto lea dan 7 álgoálbmotguovllu duohken välljet lahtuid Máilmmi viidosas oktiordnenlávdegoddi.

Sámediggeráđđi hálldahusa bokte bovde Máilmmi viidosas oktiordnenlávdegotti lahtuid vuosttaš fysálaš čoahkkimii. Čoahkkin lea plánejuvvon dollojuvvo ođđajagimánus 2012 Københámmis.

Forumkonferánsa Romssa universitehtas

Sámediggeráđđi lei mielde Forumkonferánsas Romssa universitehtas čakčat 2011. Dat guoská álgoálbmogiidda veahkis. Sámedikki presideanta doalai rahpansártni ja searvvai ságastallamii.

ON olmmošvuoigatvuođaráđi 18. sešuvdna

Sámediggi lei mielde ON Olmmošvuoigatvuođaráđi 18. sešuvnnas Genevas dalle go álgoálbmotáššit meannuduvvojedje.

ON Álgoálbmotvuoigatvuođaid áššedovdimekanisma (EMRIP) ovddidii njealját sešuvnna raporttas, mas válddahuvvo EMRIP guorahallan álgoálbmogiid vuoigatvuođa birra searvat mearrádusproseassaide ja ON álgoálbmotjulggáštus. (EMRIP evttohusas olmmošvuoigatvuođaráđđái ledje oktiibuot 8 evttohusa. Ráđi ovddit dieđáhusas referejuvvojedje dát golbma evttohusa dan gávccit evttohusa gaskkas:

1. Foreslätte tema for studie til neste år er fortsatt å se på ufolks rett til å delta i beslutningsprosesser, men da i relasjon til industri som baserer seg på ressursutnyttelse/utvikling.
2. Videre foreslår EMRIP at menneskerettsrådet oppfordrer Generalforsamlingen snarlig til en styrking av urfolks rett til deltakelse ved FN, hvor bl.a. urfolksparlamentet får som minimum samme status som NGO'er innenfor FN systemet.
3. EMRIP oppfordrer menneskerettsrådet til å anerkjenne Sametinget i Norge sitt forslag om å holde en forberedelseskonferanse i 2013 i Alta, og ber om at Generalforsamlingen og statene sikrer at konklusjonene av slik forberedende konferanse integreres i resultatet av Verdenskonferansen i 2014.

Olmmošvuoigatvuođaráđđi ávžžuha EMRIP vuodđudit ovddit guorahallamiidda, nugo mañimus raportta bokte vuoigatvuođa birra searvat mearrádusproseassaide. Dasto ávžžuhii olmmošvuoigatvuođaráđđi ráhkkanahhtit guorahallama giela ja kultuvrra rolla birra mo ovddidit ja suodjalit álgoálbmoga identitehta- ja čálgovuoigatvuođa. Dasto ávžžuha olmmošvuoigatvuođaráđđi EMRIP dahkat jearahallaniskadeami man bokte viežžat buriid ovdamearkkaid vejolaš heivvolaš doaimmaide ja heivehanstrategiijaide juksan dihte ON álgoálbmotjulggáštusasa ulbmila.

Olmmošvuoigatvuođaráđđi ávžžuha ON čállingotti ráhkkanahhtit dokumeantta dan birra makkár vugiiguin sáhtášii heivehit álgoálbmotovddasteddjiid searvama ON vuogádaga siskkobealde áššiin mat gusket sidjiide.

Ráhkkananproseassas jagi 2014 Máilmmikonferánsii ii leat dat plánejuvvon ráhkkaneddji konferánsa Álttás 2013:s sierra namuhuvvon olmmošvuoigatvuođaráđi 18. sešuvnna resolušuvdnateavsttas, muhto resolušuvdnateavsttas sávvojuvvo álgoálbmotsearvan bures boahdin Máilmmikonferánsii 2014:s ja dan ráhkkaneddji prosessii.

ON erenoamášdieđiheaddji James Anaya ovddidii jahkásaš raporttas mii válddahallá industriija doaimmaid aktivitehtaid álgoálbmotguovlluid siskkobealde dahje daid guovlluid lahkosis. Erenoamášdieđiheaddji áigu joatkit bargguinis dán suorggis ja áigu 2013:s ovddidit sierra njuolggadusaid dahje prinsihpaid fáttá birra. Dasto ovddidii erenoamášdieđiheaddji raporttastis sámiid birra Suomas, Norggas ja Ruotas.

Norgga delegašuvdna, masa Sámediggi searvvai, ovddidii guokte oktasaš álgoálbmoguovru delegašuvnnas, mas nubbi guoskkai váldoáššis erenoamášdieđiheaddji bargui 2011:s ja nubbi fas guoskkai dasa movt álgoálbmogiid giela ja kultuvrra suodjaleapmi lea deatalaš álgoálbmogiid identitehta ja čálggu suodjaleapmái.

Sámiráđđi lei plánen oalgeseminára gosa davviriikkaid stáhtat, sámedikkat ja ON álgoálbmogiid erenoamášdieđiheaddji James Anaya ledje bovdejuvvon panelii. Fáddán lei erenoamášdieđiheaddji

rávvgiidd heiveheapmi mat bohtet ovdan raporttas mii válddahallá sámiid Suomas, Norggas ja Ruotas. Oalgelágideapmi ii šaddan dan geažil go olmmošvuoigatvuodaráđi áigeplána sirdašuvai. Sámiráđi oalgelágideapmi čađahuvvo maŋŋá

Čoahkkin ráđđehusa Davviguovlolávdegottiin

Sámediggeráđđi searvvai 26.10.2011 čoahkkimii Bådáddjos ráđđehusa Davviguovlolávdegottiin ja golmma davimus fylkkagiielddain. Guovlulaš dássi lei guovddážiis. Sámediggeráđđi doalai sáhkavuoru politihkalaš ráđdeaddi bokte mas deattuhuvvui ahte davviguovlopolitihkka sáhtta leat vejolašvuodaid realiseren. Muhto ferte maiddái leat áddejupmi das ahte vejolašvuodát muhtumiidda, sáhttet leat gáržžidussan earáide. Sámit leat dohkkehuvvon álgoálbmogin, ja leat dásseárvosaš oasálaččat. Dát buktit dihto váikkuhusaid dasa maid stáhta ja industriija sáhttet dahkat. Sámit háliidit maiddái ovdáneami nu ahte ođđa resurssaid sáhtta váldit atnui, muhto muhtun vuodđooasit fertejit vuos leat sajis.

Sámi ovttasbargu

Sámi parlamentáralaš ráđi Sámedikki delegašuvdna doalai čoahkkima 7.11.2011. Áššit mat meannuduvvojedje ledje Girkonjárdgga julggaštus ja ráhkkanepmi Sámi parlamentáralaš ráđi dievasčoahkkimii. Delegašuvdna geahčadii julggaštusárvalusa ja buvttii árvalusaid, rievdadusaid ja lasáhusaid. Dát váldojuvvojedje mielde dokumentii. Delegašuvdna searvvai maiddái Ruota Sámedikki dievasčoahkkimii mii dollojuvvui Kárášjogas 6. - 8.11.2011.

Sámi parlamentáralaš ráđđi doalai dievasčoahkkima Girkonjárdggas 9.11.11. Norgga beale Sámedikki presideanta Egil Olli válddi badjelasaš ráđi jodiheaddjidoaimma 16 mánu áigodahkii. Čoahkkimis mearriduvvui doaibmaplána áigodahkii 10.11.2011 – 31.12.2013.

Sámi parlamentáralaš ráđi stivra lea doallan guokte čoahkkima áigodagas, 9.9.2011 ja 14. 10.2011.

Goalmmát Sámi parlamentarikkárkonferánsa dollojuvvui Girkonjárdggas 10.11.11. Doppe dohkkehuvvui Girkonjárdgga julggaštus.

10 Ođđa áššiid almmuheapmi - čuovvoleapmi

Mo Sámediggeráđđi lea čuovvolan daid ođđa áššiid, mat almmuhuvvojedje dievasčoahkkima áššis 033/11.

Evttohus 1, lešjávrru guovllu gaskkaboddosaš gáhttema bisseheapmi

Luondduhálddašandirektoráhta lea 12.9.2011 mearridan lánkaásahusa váikkuhusaid almmuhuvvon suodjalanevttohusa guhkideami birra mii guoská jekkiide ja nješšiide Finnmárkkus luondduálddijivuodálaga vuodul. Geavadis dat mearkkaša ahte vejolaš doaibmabijuid ja doarjagiid gáržžideamit dan 23 kandidáhtaguovllus gosa suodjalanplána jekkiid ja nješšiid várás Finnmárkkus guoská, galget guhkiduvvot guvttiin jagiin gitta 7.5.2013 rádjai. Dat galgá sihkkarastit ahte suodjalanárvvut eai vahágahttojuvvo dahje billašuva, dan botta go árvoštallojuvvo galgá go guovlu suodjaluvvot luondduálddijivuodálaga vuodul. Konkrehta dadjá mearrádus ahte hálddašanorgána almmá man ge haga sáhtta biehttalit doaibmabidjooheam dakkár guvlui mii lea mielde suodjalanevttohusas. Lobi sáhtta dušše oazžut go doaibmabijus lea uhccán mearkkašupmi suodjalanárvvuide. Dat guoská buot lágan lágaid hálddašanorgánaide nugo plána- ja huksenlága, mohtorjohtolalága, boazodoallolága, kulturmuitalága, vuovdedoallolága, mineráallága ja čáhceresursalága, energiialága, nuoskkidanlága jna. Dat mearkkaša ahte buot ohcangeatnegahttojuvvon doaibmabijuid dakkár lágaid vuodul sáhttet Finnmárkku fylkkamánni dahje eará hálddašanorgánat biehttalit ohcamiid dakkár ákkastemiin mii lea vuodđuduvvon árvoštallamii.

Dán guhkideami lánkaásahus lea leamaš gulaskuddamis guoskevaš eiseválddiide, dás maiddái Sámediggái, ja lea ge dábalaš vuohki ahte dakkár plánejuvvon suodjalanevttohusaide maid oktavuodas

lea álggahuvvon áššemeannudeapmi, biddjojuvvojit gáržžideamit luonddušládđjivuođalága § 44, geačha § 42 vuđul. Nappo lea ge Luondduhálddašandirektoráhta guhkidan váikkuhusaid mat ledje ráddjejuvvon njealji jahkái maŋŋágo suodjalanevttohus lei almmuhuvvon guvttiin jagiin vel dan botta og suodjalanproseassa loahpahuvo. Birasgáhttentdepartemeantta/Luondduhálddašandirektoráhta boahhte váikkuhangaskaoapmi sáhtta leat mearridit láhkaásahusa suodjalanguovlluid gaskaboddasaš suodjaleami birra eastadan dihtii váhágiid suodjalanárvvuide. Maiddá dás gustojit váikkuhusat njealji jahkái, vejolaš guhkidemiin guovtto jahkái vel.

Finnmárkku jekkiid ja nješšiid suodjalanplána gulaskuddandokumeanta guoská 23 evttohuvo luonddumeahcegeuvlui. Iešjávre-guvlui gullá 121, 3 km² njeaššeeatnamat Iešjávri davábealde ja nuorttabealde ja muhtun sullot jávris. Evttohuvo suodjalanguovlu lea hui deatalaš eurohpalaš giljobašmáddodahkii geasseáigodagas.

Giljobaš adnojuvo okta Norgga eanemusat áitojuvvon šlájain. Dat klassifiserejuvui vuoruhuvvon šládjan luonddušládđjivuođalága vuodul 2011:s, ja dat galgá erenoamážit suodjaluvvot. Giljobaš áitojuvo luohttahuvo máilmmiviidosáčat. Satelihttadutkamiin lea maid duodaštuvvon ahte lobihis bivdu dan johtolatgeainnus Hellasii ja Hellasas lea deatalaš sivva maddodaga njiedjami, ja ahte mieleavttohis báhččin ráneščuonjábivddus. Giljobačča suodjaleapmi lea vuodđduvvon riikkaidgaskasaš ja norgga doaibmapláni.

Finnmárkku jekkiid ja nješšiid suodjalanplánabarggus lei bargolávdegoddi mas lei sámi ovddastus Guovdageainnu guovlluid oktavuodas. Earret eará gáržžes áiggi geažil ii geargan bargolávdegoddi bargguinis. Sámedikki ja Birasgáhttentdepartemeantta gaskasaš konsultašuvnnain politihkalaš dásis 24.9.2010 sohppojuvui ahte Finnmárkku jekkiid ja nješšiid suodjalanplánabargu jotkojuvo og bargu viiddidemiin Anárjoga álbmotmeahci ja Muvrrešábi álbmotmeahci ja Gohteluobbala suodjemeahci lea čađahuvo. Árvaluvui ahte bargu jekkiiguin ja nješšiiguin loahpahuvo dan bargolávdegottis mas guoskevaš sátnejodiheddjit ja Sámediggi leat ovddastuvvon. Sámedikki ja Birasgáhttentdepartemeantta gaskasaš čoaškkimis politihkalaš dásis 7.11.2011 bodii ovdan ahte bargu álbmotmeahciiguin Finnmárkkus jotkojuvo 2012:s Birasgáhttentdepartemeantta ja Sámedikki gaskasaš konsultašuvnnain, ja gulahallamis guoskevaš gielddaiguin.

Dassážiigo evttohuvo suodjeguovllut leat čielggaduvvon áigu Sámediggeráđđi veahkehit sámi beroštusaid og dat ohcet doaibmabijuid evttohuvo suodjalanguovlluin. Dálle áigu Sámediggi gulahallat árjjalaččat Finnmárkku fylkkamánniin ovdalgo doaibmabidoohcamat mearriduvvojit dainna ulbmiliin ahte doaibmabijut main eai leat dahje leat uhccán váikkuhusat suodjalanárvvuide, sáhttet čađahuvo ovdalis ávkkástallavieruid ja eará luonddugeavaheami vuodul. Ášši lea ahte árbevirolaš sámi geavaheapmi guovllus galgá jotkojuvvo vai dáid guovlluid čatnan, dás maiddá Iešjávri, ii váikku sámi beroštusaid negatiivvalaččat.

Evttohus 2, Reaidadoarjaga eret váldin mielddisbuktá váddásit árgabeaivvi ealáhusdoaimmaheddjiide

Sámediggeráđđi oaidná ahte reaidadoarjaga eretváldin sáhtta leat heittot sámi ealáhusaide ja earenoamážit vuodđoealáhusaide. Mii oaidnit ahte reaidadoarjaga sáhtta earret eará leat bearrašiidá váikkuhan ahte sii leat beassan fuola váldit iežaset mánáin ja nu lea maid leamaš vejolašvuohta mánáid váldit fárrui buotlágaš doaimmaide ealáhusain, ja nu fievrredit árbevirolaš máhtu boahhte bulvii. Viidáseappot oaidnit maid ahte reaidadoarjaga eretváldin sáhtta váikkuhit dasa ahte sámi ealáhusdoaimmaheaddji geas leat unna mánážit, ii hálit álggahit fitnodaga. Sámedikkis leat jahkásaččat guokte ovttasbargočoaškkima Máhttodepartemeanttain gos ollu áigeovdilis áššit digaštallojuvvojit. Reaidadoarjaga eretváldin ja eretváldima váikkuhusat sámi ealáhusaide ja vuodđoealáhusaide soaitá leat áigeovdilis ášši digaštallat dakkár čoaškkimiin.

Evttohus 3, Vuodđoskuvlla oahppogirjjiid giella

Sámediggeráđđi diehtá váhnemiid hástalusaid og galget veahkehit mánáideaset bihtáiguin dakkár gillii maid sii ieža eai hálddaš. Dattetge eai rávve pedagogat ovddidit oahpponeavvuid main lea sihke dárogiel ja sámegiel teaksta seamma girjjis. Sámegiella ii lea stáhtdorjojuvvon giella, ja dasa lea stuorra deaddu stáhtdorjojuvvon gielas, mii dán dilis lea dárogiella. Og bidjá goappašiid gielaid seamma oahppogirjái, de ballat sakka ahte sámegielteavstta välljejit eret, maddái sámi oahppit, ja ahte sii nu eai ovdan sámegiela nu mo galggašedje. Dan vuodul ii várre sámediggeráđđi ruđaid dakkár guovttegielalaš oahppogirjjiide bušeahtas.

Matematihka válđojuvvui ovdan dakkár fágan maid lea erenoamáš váttis čuovvolit buot daid ollu fágatearpmaid geažil. Matematihka oahppoplána lea seamma og riikkaš muđui ja dárogielat oahppogirjjiid dat jorgaluvvojit sámegillii. Dat mearkkaša ahte doppe lea dárogielat veršuvdna matematihka oahppogirjjiin olles vuodđoskuvlii mii de sáhtta leat veahkkin váhnemiida.

Evttohus 4, Dearvvašvuodabálvalus Finnmárkkus unniduvvo

Seamma láhkai og NSR ge de ballá Sámediggeráđđi ahte fálaldat sámi álbmogii Finnmárkkus hedjona og Finnmárkku dearvvašvuolta čađaha nuppástuvvama ja geahpeda bargiidlogu ekonomalaš dili geažil. Danne lea Sámediggeráđđi váldán oktavuoda Finnmárkku dearvvašvuodain ja dovddahan balu sámi buhcciid vuoigatvuoda darbbu geažil oážžut láhččojuvvon fálaldaga dán proseassas. Sámediggeráđđi lea erenoamážit čalmmustuhtán fálaldagaid psykalaš dearvvašvuodas, og dát suorgi lea erenoaš rašši namuhuvvon geahpedemiid/nuppástuhttinprossa oktavuodas.

Sámediggeráđđi lea čujuhan dasa ahte sámi buhcciin leat erenoamáš hástalusat go lea oktavuolta dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusain. Hástalusat leat dan geažil go sámi buhcciin lea eará kultuvra, ja dávjá eará giella go bálvaledjiin, seammás go dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusa fagaolbmui buot dásiin váilu gelbbolašvuolta sámi gielas ja kultuvrras. Váilevaš gelbbolašvuolta sámi gielas ja kultuvrras fuotnuda kvalitehta dan dearvvašvuodabálvalusaid maid sámi buhccit ožžot. Várre oážžut boasttu divššu ja heajos bálvalusa stuorra go gulahallan gaskal buhcci ja divššára lea heittot. Sámediggi bivdá ahte dát bealli deattuhuvvo seastinproseassas.

Sámediggeráđđi dovddaha maddái balu ahte dat fálaldat mii lea ovddiduvvon Sámi našuvnnalaš gealboguovddázis (SÁNAG:is) psykalaš dearvvasvuodasuddjemis ii bisuhuvvo ja viidáseappot ovddiduvvo jus dat ii čalmmustahttojuvvo erenoamážit ođđasisorganiseremis/geahpedanproseassas. Dat mearkkaša ahte sámi buhccit geat dárbašit dikšofálaldaga sámi giella ja kultuvrra vuodul, ožžot heajut fálaldaga. SÁNAG lea lihkestuvvan ovddidit buori dearvvašvuodafálaldaga mii lea miellidibuktán buorebut láhččojuvvon dearvvašvuodabálvalusa psykalaš dearvvašvuodas sámi álbmogii. Dat ferte viidáseappot ovddiduvvot ja nannejuvvot. Sámediggeráđđi čujuha maddái dasa ahte SÁNAG rolla fagaolbmuid boahtteáiggi oahpaheamis ferte fuolahuvvot ja viidáseappot ovddiduvvot, go dalle lea álkít fidnet fagaolbmuid geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuolta.

Sámediggeráđđi lea viidáseappot čujuhan ahte sámi buhcciin leat sierra vuoigatvuodát Norgga lága ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid vuodul. Dan vuodul lea guovddáš eiseválddit čujuhan bajimus láidestusain dearvvašvuodálágádusaide ahte sámi buhcciid vuoigatvuolta ja dárba oážžut láhččojuvvon bálvalusaid, galgá jearahuvvot ja čalmmustahttojuvvo čielggadusain ja mearrádusproseassain. Sámediggi lea jearahan mo dat lea fuolahuvvon evttohuuvvon doaibmabijui Finnmárkku dearvvasvuoda ođđasisorganiseremis/seastinproseassas.

Sámediggeráđđi doalvu dán viidáseappot diedáhusbarggus kvalitehta ja buhcciidsihkaravuoda birra, stuorradiggediedáhusas gárrema birra, ja barggu regionála dearvvašvuodálágádusaid 2012 bargamušdokumeanttaiguin.

Evttohus 5, Sámegielat mánáidgárdebargiid rekrutteren

Sámediggeráđđi lea álggahan barggu sámediggedieđáhusain daid mánáidgárddiid birra main leat sámi mánát. Dieđáhus gieđahallá mánáidgárdesuorggis. Earret eará čalmmustahtit sámegielat mánáidgárdebargiid rekrutterema sihke sámegiela hálddašanguovllu siskkobeaide ja olggobealde. Sámi servodagas dárbbasuvvojit eanet ja eanet bargit mánáidgárddiin geat hálldašit sámegiela.

Sámediggi oaidná ahte erenoamážit mánáidgárddit hálddašanguovllu olggobealde rahčet fidnemis sámegielat bargiid. Erenoamážit lea dárbu stuoris lulli- ja julevsámi guovlluin. Áŋgiruššansuorgin dieđáhusas lea danne ohcat buoriid strategiijaid fidnen dihtii sámegielagiid mánáidgárddiide main leat sámi mánát.

Evttohus 6, Sierra ossodat mánáidgárdái Bådåddjoi

Sámediggeráđđi dovdá dan mánáidgárdefálaldaga mii sámi mánáin lea Bådåddjos. Sámediggeráđis lea leamaš čoaškin Bådåddjo suohkaniin suohkana mánáidgárdefálaldaga birra sámi mánáide. Sámediggi lea juolludan sámi mánáidgárdeoarjaga Jentoftsletta mánáidgárdái. 2011:s lea Studentongan mánáidgárdi Bådåddjos ohcan doarjaga sámegieloahpahussii mánáidgárddis.

Sámegiella lea unnitlohkogiella ja muhtun guovlluin dat lea rašis dilis. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte dat mánáidgárddit main lea fálaldat sámi mánáide, leat deatalaš veahkin váhnemiidda geat háliidit mánáidasaset mánáidgárdefálaldaga mii lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii. Ollugiidda lea sámi mánáidgárdefálaldat mearrideaddjin dasa ahte sámi mánát galget šaddat sámegielagin.

Mánáidgárdelága § 8 vuodul lea gielddain ovddasvástádus das ahte mánáidgárdefálaldat sámi mánáide sámi guovlluin lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii. Eará gielddain galget dilis láhččojuvvot nu ahte sámi mánát sáhttet fuolahit ja ovddidit iežasaset giela ja kultuvrra.

Beroškeahhtá das lea go giela sámi guovlu vai ii, de galgá váldit vuhtii máná agi, doaibmadási, sohka beali, sosiála, čearddalš ja kultuvrralaš duogáža, dás maiddá sámi mánáid giela ja kultuvrra, geahča mánáidgárdelága § 2.

Sámediggeráđđi lea gulahallamin Bådåddjo suohkaniin mánáidgárdefálaldaga birra sámi mánáide, ja áigu maiddá ovttasbargat Nordlándda fylkkamánniin dán áššis. Sámedikki ovddasvástádussuorgái ii gula bearráigeahčču mánáidgárddiiguin nu mo fylkkamánniin lea. Danne lea min miela lunddolaš ovttasbargat fylkkamánniiguin dán áššis.

Evttohus 7, Sámegieloahpahusa olggobealde sámegiela hálddašanguovllu

2009 giđa bijai ráđđehus ovdan Sámegielaid doaibmaplána. 4. doaibmabidjui gulai kárten oazžun dihtii duogášdieđuid dan birra man muddui ohppiid vuoigatvuođat sámegieloahpahussii ollašuhthtojuvvojit, ja mo oahppit ieža árvoštallet oahpahusa. Máhtdepartemeanta bivddii Oahppodirektoráhta čađahit dán kártema. Oahppodirektoráhta bálkáhii Nordlandsforskningen čađahit dán barggu.

Nordlandsforskningen bijai ovdan raporttas "Rett til samisk opplæring – ideal eller realitet" ođđajagimánus 2011. Raportta vuodđun lea oalle viiddea iskkadeapmi skuvllain miehtá Norgga. Raporttas ii lea njuolga kártejuvvon leat go vuodđoskuvlaoahppit sámegiela hálddašanguovllu olggobealde ožžon dieđuid sámegieloahpaha birra ja sámegieloahpahusfálaldaga. Dat ii gullan bargamušii.

Sámediggeráđi mielas lea deatalaš ahte vuoigatvuohta oahpahuslága vuodul ollašuhthtojuvvo. Seamma deatalaš lea ahte maiddá juhkkujuvvojit dieđut vuoigatvuođaid birra. Dáid čuolbamčilgehusaid áigu sámediggeráđđi čuovvolit. Okta vugiin čuovvolit dán ášši lea dan bidja fárrui doaibmabidjun go sámegielaid doaibmaplána ođasmahttojuvvo. Sámediggeráđis leat jeavddalaš čoaškimat

Máhttodepartemeanttain. Vejolaš kárten ja dan čadaheapmi lea ášši maid sámediggeráđđi sáhtta váldit ovdan. Sámediggeráđđi áigu čuovvolit ášši.

Evttohus 8, Sihkkarastit priváhta sámi mánáidgárddiid fálaldagaid

Sámedikki juolludusreivves ohccái bohtet ovdan juolludaneavttut. Okta eavttuin lea ahte gieldda máksá doarjaga mánáidgárdái vuorddekeahhtá dárbbasmeahttumit. Ohcamiid meannudettiin oaidná Sámediggi movt ruđat leat jurddašuvvon geavahuvvot, danne go doarjja galgá geavahuvvot daid liigegoluide maid sámi mánáidgárdedoaimma buktá. Gáibiduvvo ahte Sámedikki doarjja ii geavahuvvo dábalaš doibmii, nugo ovdamearkka dihte viessoláigui, elrávdnjegoluide ja investeremiidda maid ii sáhte čatnat bargui sámi gielain ja kultuvrrain mánáidgárddis. Sámedikki doarjaga mánáidgárddiide ii sáhte geahččat fárrolaga mánáidgárddiid stáhtadoarjagiin, muhto galgá leat dasa lassin. Mánáidgárdelága § 8 mielde galgá gieldda hálddašit stáhtalaš doarjagiid daid mánáidgárddiide mat eai gula gildii. § 14 dadjá dasto ahte dohkkehuvvon mánáidgárddit mat eai leat gieldda mánáidgárddit, galget meannuduvvot dássálaga gielddalaš mánáidgárddiiguin almmolaš doarjaga ektui. Gieldda lea báikkálaš mánáidgárdeváldi (§8), ja fylkkamannis lea dasto bearráigeahččánváldi gieldda ektui (§9).

Sámedikkis ii leat makkárge váldi bearráigeahččat gielddaid, nu ahte fertet bivdit váldit oktavuoda fylkkamánniin geas lea bearráigeahččanovddasvástádus ovttaskas gielddain. Muhto oppalaččat sáhtta dadjat ahte vurdojuvvo ahte gielddat fievrridit doarjaga ovttaskas mánáidgárddiide, Sámedikki doarjjanjuolggadusaid mielde. Sámediggi sáhtta maiddái veahkehit ja bagadit gielddaid jearaldagaid oktavuodas mat gusket doarjagii. Sámediggeráđđi lea čállimin mánáidgárdedieđáhusa daid mánáidgárddiid birra main leat sámi mánát, ja mii áigut geahččalit guorahallat dákkár gažaldagaid dán dieđáhusas.

Evttohus 9, Lassi ságastallanáigi sámezielgeavaheddjiide

Sáddejuvvon dievasčoahkkinjodihangoddái

Evttohus 10, Dieđáhusaid meannudeapmi Sámediggeráđis

Sáddejuvvon dievasčoahkkinjodihangoddái

Evttohus 11, Ambulánsagirdi ásaheapmi Gaska-Hålogalándii

Sámediggeráđđi lea ovttaoaivilis das ahte Gaska-Hålogalánddas galgá leat dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalus seamma dásis go álbmogis muđui. Sámediggeráđđi lea váldán ovdan ja čujuhan dárbbu dásseárvosaš bálvalussii sámi álbmoga várás mángga čoahkkimis Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttain Ovttasdoaimmanodastusa oktavuodas. Stuorra oassi sámi álbmogis áset bieđggus, ja mii leat erenoamážit čujuhan dan dárbbui buori fálaldahkii mii olbmuiin gávpogiid olggobealde ja sámi álbmogis gielddain sámeielá hálddašanguovllu olggobealde lea. Deatálalaš eaktun sihkkarastit buori fálaldaga lea ahte heahkkagearggusvuolta lea dohkálaš ja ahte vástidanáigi lea nu oanehaš go vejolas. Mii oaidnit maiddái ahte dikšunfálaldaga guovddušteapmi ja doaimmajuogadeapmi sáhtta bajidit ambulánsagirdi jearu. Go guoská ambulánsagirdidárbbui Bådádđjo ja Romssa gaskkas, de áigu Sámediggeráđđi váldit dán ášši ovdan guovddáš eiseválddiiguin Ovttasdoaimmanodastusa viidáset barggus.

Evttohus 12, Boazocagganáidi Sáltoduoddaris

Ruovdemáđiidoaimmahat lea ráhkadan doaimmaplána eastadan dihtii elliid vuddjomiid togain Johtolatdepartemeantta ovddas. Nasjonal Transportplan 2010-2019 vuodul boahká ovdan ahte Nordlandsbanen galgá ođasmahttojuvvo vai šaddá beaktilet fievrridanfierpmádat sihke gálvo- ja olbmuidfievrirideami várás. Dat mearkkaša ahte Nordlandsbanena johtolat stuorru. Dasa háliida Ruovdemáđiidoaimmahat ovttasbarggu boazodoaluin ceggen dihtii ollu áiddiid Nordlandsbanen guora. Sii háliidit ahte boazodoallu galgá leat mielde ceggemin áiddiid, ja Ruovdemáđiidoaimmahat fas háhká ávdnasiid dan várás. Viidáseappot háliidit sii ahte Boazodoallohálldahus galgá čadahiit bajásdoallama.

Sámediggeráđđi lea addán gulaskuddancealkámuša 8.10.2011 Ruovdemáđiidoaimmahaga doaimbapláni. Das dadjá Sámediggeráđđi ahte sii leat ovttamielaláččat das ahte čadahuvvojit doaimbajibjut mat eastadit bohccuid vuddjomis Nordlandsbanen alde. Muhto Sámediggeráđđi háliida vuosttažettiin ahte stáhtas Johtolatdepartemeantta bokte galgá leat ollislaš ovddasvástádus ceggemis ja bajásdoallamis áiddiid.

Sámediggeráđđi oaivvilda ahte ovttasbargu boazodoaluin dárbbasuvvo nu ahte áidit ceggejuvvojit rivttes sajiide ja ahte muhtun diliin sáhtá leat boazodoalu beroštus šiehtadusa bokte váldit ovddasvástádusa dárbbaslaš áiddiid ceggemis. Eaktun dasa lea ahte vuoddo juridihkalaš ovddasvástádusbealit eai noađut boazodoalu. Dat mearkkaša ahte boazodoallu ii noađuhuvvo áiddiid kvalitehta dahje lokaliserema geažil, ja ahte Ruovdemáđiidoaimmahat ii biehttal váldimis buhtadusovddasvástádusa go bohccot vuddjojit.

Evttohus 13, Julevsáme vahkko - Lulesamisk uke,

Sámediggeráđđi lea posiitiiva dakkár lágidemiide go juolluduvvojit ruđat dakkár áigumušaide ohcanvuđot doarjjaortnegiin. Dán oktavuodas čujuhuvvo dasa ahte Julevsáme vahkko – Lulesamisk uke lea ožžon ruđaid áigumuššii Sámedikkis ohcanvuđot doarjjaortnegiin 2010:s ja 2011:s namalsii 40 000 ru ja 185 000 ru. Dattetge čujuha Sámediggeráđđi dasa ahte Julevsáme vahkko ain sáhtá ohcat doarjaga Sámedikki bušeahtas boahhte jahká ohcanvuđot doarjjaortnegiin. Ohcanvuđot doarjjaortnegiid bokte fuolahuvvojit ja ovddiduvvojit iešguđet sámi kulturdoaimmat. Doaimmat sáhttet rievdat jagis jahkái ja doarjagiid sturrodat sáhtá dan geažil rievdat. Sámediggeráđi oaidnu lea ahte doarjagat ohcnuđot ortnegiin lea heivvoleamos váikkuhangaskaoapmi dakkár kulturdoaimmaide. Sámediggeráđđi lea 2012 bušeahttaevttohusas árvoštallan jahkásaš bastevaš doarjaga lágideapmái, muhto ii leat gávdnan saji dasa.

Evttohus 14: Doaimbaplána solidaritehta várás álgoálbmogiiguin ja álgoálbmotguovlluiguin

Sámediggeráđđi háliida stuorát áŋgiruššama dieđáhusbargguin Sámedikkis. Dieđáhusaid bokte ovddida sámediggeráđđi ollislaš politihka fágasurggiin. 2012:s boahá dieđáhus riikkaidgaskasaš politihka birra. Dieđáhusas gieđahallojuvvojit Sámedikki riikkaidgaskasaš áŋgiruššama ulbmilat ja strategiijat. Dat fáttát maid NSR váldá ovdan evttohusastis leat guovdilát dieđáhussii. Dieđáhus galgá vuosttažettiin čuovvoluvvot Sámedikki bušeahtas.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
		Aili Keskitalo
	Egil Olli	
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	Egil Olli
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	
1	Egil Olli, áššejođiheaddji	Geir Tommy Pedersen
		Silje Karine Muotka
		Rolf Johansen
	Egil Olli	
2	Aili Keskitalo	Willy Ørnebakk
3	Anders Somby jr.	
4	Åge Nordkild	Trond Are Anti
	Åge Nordkild	
5	Willy Ørnebakk	Geir Tommy Pedersen
		Aili Keskitalo
		Rolf Johansen
	Willy Ørnebakk	
6	Randi A. Skum	
7	Vibeke Larsen	Geir Tommy Pedersen
		Aili Keskitalo
	Vibeke Larsen	
8	Hilde Anita Nyvoll	Silje Karine Muotka
	Hilde Anita Nyvoll	
9	Trond Are Anti	Silje Karine Muotka
	Trond Are Anti	
10	Olaf Eliassen	Silje Karine Muotka
		Trond Are Anti
		Hilde Anita Nyvoll
	Olaf Eliassen	
11	Gunn-Britt Retter	Mariann Wollmann Magga
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Hilde Anita Nyvoll
	Gunn-Britt Retter	
12	Láilá Susanne Vars	Ann-Mari Thomassen
		Randi A. Skum
		Silje Karine Muotka
	Láilá Susanne Vars	
13	Berit Marie P. E. Eira	Rolf Johansen
	Berit Marie P. E. Eira	
14	Egil Olli, áššejođiheaddji	Geir Tommy Pedersen
		Aili Keskitalo
		Randi A. Skum
	Egil Olli, áššejođiheaddji	
15	Anders Somby jr.	Olaf Eliassen
		Hilde Anita Nyvoll
	Anders Somby jr.	
16	Marianne Balto	Geir Tommy Pedersen

		Randi A. Skum
		Olaf Eliassen
	Marianne Balto	
17	Kirsti Guvsám	
18	Heidi Persdatter Greiner Haakerras	Randi A. Skum
		Mariann Wollmann Magga
		Jørn Are Gaski
	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
19	Mariann Wollmann Magga	
20	Ellinor Marita Jåma	Åge Nordkild
		Aili Keskitalo
		Trond Are Anti
	Ellinor Marita Jåma	
21	Ida Marie Bransfjell	
22	Vibeke Larsen	
23	Jørn Are Gaski	
24	Marianne Balto	
25	Geir Tommy Pedersen	
26	Aili Keskitalo	
27	Egil Olli, áššejodiheddji	

VI Sámedikki mearrádus

- Sámediggeráđi doaibmadiedáhus áigodagas 08.09. - 11.11.2011 válđojuvvo diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.11 dii. 12.30.

Ášši/Sak DC 041/11**Gažaldagat Sámedikkeráđđái Sámedikki čoahtkinortnega § 11
vuodul**

Arkiiva Arkiiváššennr.
SF- 11/5456

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 30.11.11 dii. 15.00.

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	22.11.2011	Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Sámi vuoigatvuodálávdegoddi 2
2	22.11.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki plakáhta givssideami vuostá
3	22.11.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki konsultašuvnnat
4	22.11.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki almmolaš politihkka kvenaid ektui
5	22.11.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki politihkka beaggima ektui
6	22.11.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Regionála giellaguovddáš Oarje-Finnmárkkus?
7	22.11.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	SAAL-kurssat loahpahunvuoit Álttás?
8	22.11.2011	Árras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku	Nussir AS ja Artic Gold AB
9	22.11.2011	Árras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku	Brennpunkt
10	22.11.2011	Árras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku	Sámeálbmotfoandda
11	22.11.2011	Árras Gunn-Britt Retter, NSR:a sámediggejoavku	Ridduguolástuslávdegoddi čuovvuleapmi
12	22.11.2011	Árras Gunn-Britt Retter, NSR:a sámediggejoavku	Nuortasámiid musea stivra
13	24.11.2011	Árras Aud Marthinsen, Ovddádusbellodat sámediggejoavku	Sámi genaávdnasat

II Gažaldat ja vástáduš**Gažaldat 1, Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavkku****Sámi vuoigatvuodálávdegoddi 2**

Man muddui lea Sámi vuoigatvuodálávdegotti II bargu vuoigatvuodaid dohkkehemiin Finnmárkku máttabealde čuovvuluvvon?

Sámediggeráđi vástáduš 1. gažaldahkii

Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanta lea dieđihan Sámediggái ahte departemeanttat eai leat joavdan doarvái guhkás iežaset siskkáldas ráhkkanemiiguin ahte sáhtte doallat vuosttaš konsultašuvdnačoahtkima ieš sisdoalu ja substánssa birra Sámi vuoigatvuodálávdegotti II áššis 2011.s.

Departemeanttaid ja Sámedikki oktasaš áigumuš konsultašuvnna čadahemiin lei ahte dakkár konsultašuvdnačoahkkin galggai dollojuvvot 2011 čavčča. Das ferte veaháš spiehkastit. Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta ja Justiisadepartemeanta áigot dál geahččalit čadahit konsultašuvnnaid kártenlágaid ja konsultašuvdnalágaid birra guovvamánu loahpageahčen. Konsultašuvnnaid álggahuvvojit hálldahuslaš dásis.

Gažaldat 2, Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavkku

Sámedikki plakáhta givssideami vuostá

Mii dáhpáhuvai dainna evttohusain ahte Sámediggi galggai ráhkadit sierra plakáhta givssideami vuostá?

Sámediggeráđi vástádus 2. gažaldahkii

Nu go Sámediggeráđi vástidii áššis 31/10, de lea givssideapmi ja doaibmabijut givssideami vuostá dakkár suorggit maid Sámediggeráđi čalmmustahtta garrasit. Go Sámediggedieđáhus oahpahusa birra váldjuvvo meannudeapmái, de verra ráhkaduvvojit mánnga eanet sierra doaibmabiju go dat mat dássáži leat namuhuvvon dieđáhusain. Givssideapmi ja doaibmabijut givssideami vuostá sáhttet leat čuoggát madda biddjojuvvo deaddu dieđáhusa čuovvolemis.

Sámediggeráđi čujuha dasa ahte stáhtaministar Jens Stoltenberg ođđajagimánu 27. b. 2011 vuolláičálii julggaštusa givssideami vuostá (Manifest mot mobbing) ja čalmmustahtii dainna ánggirdeami álggaheami digitála givssideami vuostá.

Dát julggaštus eaktuda báikkálaš čatnaseami ja buot gielddat riikkas ávžžuhuvvojit ráhkadit iežaset julggaštusa, ja registreret iežaset julggaštusbeallin.

- Okta Sámediggeráđi ohcanvuđot doarjjaortnegiid vuoruhemiin 2012 bušehtas lea sámi mánáid iežaset doaimmat givssideami vuostá ja searvevuoda várás kulturdoaibmabijuid vuolde mánáid ja nuoraid várás.
- Sámediggerádis lei skábmamánu 1. b. 2011 čoahkkin stáhtaráđiid Lysbakkeniin mas okta fáttáin lei digitála givssideapmi.

Sámediggeráđi árvoštallá registrerehit Sámedikki julggaštusbeallin, ja čadahit ánggirdeami čalmmustahttin dihtii deatalaš beliid givssideamis. Dat dahkkojuvvo vai badjána fuomášupmi givssideami birra, ja vai sámi servodagas čalmmustuhttojuvvo givssideapmi.

Gažaldat 3, Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavkku

Sámedikki konsultašuvnnaid

Livččii go vejolaš oazžut čálalaš visogovva buot dain konsultašuvnnaid mat leat čadahuvvon ja loahpahuuvvon 2010:s ja 2011:s, daid fáttáid ja konsultašuvnnaid konkrehta politihkalaš bohtosiid?

Sámediggeráđi vástádus 3. gažaldahkii

Čálalaš visogovva dain konsultašuvnnaid mat leat loahpahuuvvon 2010:s oidnojit Sámedikki 2010 jahkediđáhusas. Seamma láhkai biddjojuvvo 2011 konsultašuvnnaid visogovva 2011 jahkediđáhussii. Dan lassin máinnašuvvojit guovdilis konsultašuvnnaid ráđi dieđáhusas.

Gažaldat 4, Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Sámedikki almmolaš politihkka kvenaid ektui

Brennpunkt-programmas “Førsteretten” dovddahii sámediggepresideanta Egil Olli ahte sámediggeráđi oaivil lea ahte kvenat hállet suomagiela. Dat gažaldat ahte atná go sámediggeráđi kvenagiela suomagiellan, ferte čielggaduvvot viidáseappot. Danne bivdit sámediggeráđi čielggadit dán gažaldaga masa leat ollu oainnut.

Seamma prográmmas sáhtii áddejuvvot ahte sámediggeráđđi lea ráhkadan almmolaš politihka kvenaid ektui, earret eará dat makkár stáhtus kvenain berre leat dan politihka ektui mii guovddáš eiseválddiin lea kvenaid ektui. Dan vuodul bivdit oažžut čielggadusa dan birra makkár oaidnu sámediggeráđis lea kvenaid ektui.

Sámediggeráđi vástádus 4. gažaldahkii

Mii dovddastit ahte dát ášši, sámediggepresideantta bealis, ii bohtán dohkálaččat ovdan NRK Brennpunkt-prográmmas “Førsteretten” mii sáddejuvvui skábmamánu 15. b. 2011. Mun šallošan dán, ja dovddastan ahte sámediggepresideantta oaidnu atti boasttu gova kvenaid dilálašvuodas. Sámediggeráđi politihka lea ahte kvenat leat našunála minoritehta ja ahte kvenagiella lea dohkkehuvvon minoritehtagiella Norggas. Stuoradiggi ratifiserii 1999:s Eurohpáráđi rámmakonvenšuvnna našunála minoritehtaid suodjaleami birra, ja das ovdal 1993:s lea Stuoradiggi maiddái ratifiseren Minoritehtagiellašiehtadusa man vuodul kvenagiella lea dohkkehuvvon minoritehtagiellan Norggas. Sámediggeráđđi doarju dán láchkaoainnu ollásit.

Sámediggeráđđi lea dorjon kvenaid muhtin dihto oktavuodain, ja ráđđi oaidná dan lunddolazžan dahkat dalle go čájehuvvo ahte lea heivvolaš ja muđui jus lea dárbu dasa.

Gažaldat 5, Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Sámedikki politihka beaggima ektui

Lea go Sámedikkis politihka beaggima ektui ja mii dat politihka lea?

Sámediggeráđi vástádus 5. gažaldahkii

Sámediggeráđđi vuodđuda iežas doaimma rabasvuhtii ja gulahallamii. Dan lassin lea Sámediggi mearridan etihkalaš njuolggadusaid sihke politihkalaš ja hálldahuslaš dássái. Dáidda njuolggadusaide gullá maiddái beaggima buorideapmi.

Politiikalaš dási njuolggadusain čuožžu earret eará: Sámi servodaga oktasaš riggodagaid hálddašeaddjin ovttaskas politihkkára etihkalaš miellaguottuide leat erenoamáš alla gáibádusat su bargguin Sámedikki ovddas. Álbmotválljen olbmot fertejit diehtit ahte sii huksejit vuodu dan luohttámuššii ja miellaguddui mii sápmelaččain ja earáin lea Sámediggái.

Hálldahuslaš dássái gusto čuoovvovaš: Etihkalaš dihtomielalášvuohta bargiin válldi čađaheamis, bálvalusaid addimis ja stuorra servodatressusaid hálddašeamis lea eaktun ahte sámiin ja earáin lea luohttámuš Sámediggái. Dás lea maiddái stuorra mearkkašupmi Sámedikki beaggimii.

Sámediggeráđđi bargá árjjalaččat dainna ulbmiliin ahte nannet Sámedikki beaggima. Mii ávžžuhit rabas digaštallamii álbmotčoahkkimiid ja sosiála mediaid bokte. Dan lassin mii almmuhit 2012 álgogeahčen ođđa neahttašiidu mii buorebut go dál, čájeha maid ja man várás Sámediggi bargá.

Gažaldat 6, Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Regionála giellaguovddáš Oarje-Finnmárkkus?

Bivdit sámediggeráđi čilget vejolaš plánaid regionála giellaguovddáža ektui Oarje-Finnmárkkus ja lea go dat jurddašuvvon ruhtaduvvot boahhte jagi.

Sámediggeráđi vástádus 6. gažaldahkii

Sámediggeráđđi lea ásahusdieđáhusas cealkán ahte ásahuvvon giellaguovddážit galget sáhttit viiddidit doaibmaguovlluset nu, ahte dat sáhttet doaibmat regiovnnaš giellaguovddážin. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte mii oažžut dan buoremus ovdáneami go giellaguovddážit ieža leat mielas ovddidit doaibmaguovlluset regiovnnaš giellaguovddážin. Dán láchkai sihke giellaguovddáža stivra ja bargit aktiivvalaččat huksejit fierpmádaga huksemis, plánejit doaibmabijuid, guorahallet dárbbuid jna. Sámediggeráđđi lea čoahkinastán ovttain giellaguovddážiin mii dáhtošii viiddidit iežas

doaibmaguovllu. Dán čoahkkimis leat mii dovddahan iežamet oaivila, mii lea ahte dat giellaguovddážit mat áigot viiddidit doaibmaguovlluset fertejit álggos čadahit regiovnalaš doaibmabijuid prošeaktaruđaiguin ovdalgo mii árvvoštallat fásta doarjaga regiovnalaš giellaguovddážiidda. Mii oaivvildat dákkár jurddašanvuogi buoremus vuohkin sihkkarastit dan, ahte sávaldat doaibmaguovlluid viiddideamis lea realisttalaš ja čadahahtti. Dáinna ákkain Sámediggeráđdi ii leat bidjan konkrehta ruđaid ii guđege giellaguovddáža doaibmaguovllu viiddideapmái boahte jagi bušehtas. Dego dieđáhusas máinnašuvvo, Sámediggeráđdi lea bidjan johtui árvvoštallama, mii guoská daid giellaguovddážiidda mat ožžot vuodđodoarjaga Sámedikkis. Dán árvvoštallamis mii leat earret eará dáhtton konkrehta árvalusaid vuodđodoarjaga hálddašeami rievdadeamis ja ovddideamis, vai giellaguovddážit sáhtášedje doaibmat regiovnalaš giellaguovddážin. Dán árvvoštallama árvalusat leat dehálačcat min boahhtevaš barggus giellaguovddážiid várás, maiddá dan dáfus ahte man láhkai mii galgat bargat giellaguovddážiid doaibmaguovlluid viiddideami ektui.

Gažaldat 7, Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

SAAL-kurssat loahpahunvuoit Álttás?

Lea go nu ahte Sámediggi lea mearridan ahte SAAL-kurssat maid Sámi allskuvla lágida, galget loahpahunvot earret eará Álttás ja Porsáŋggus?

Álttás leat ollugat geat vurdet beassan dán kursii, ja dakkár kurssat dárbbášuvvojit go bealli dain mánáin main lea sámegeiella skuvllas Álttás, ožžot dan oahpu sámegeiella 3 bokte. Dat mearkkaša ahte dáid mánáide lea hui deatalaš ahte váhnemat maiddá oainnusin dahket ahte sámegeiella lea deatalaš geiella dainna lágiin ahte sii ieža vuoruhit sámegeielkurssa. Go SAAL-kurssat loahpahunvuoit, de lea ain stuorra dárbu rávesolbmuid oahpahunvuoit sámegeielas Álttás ja eará báikegottiin.

Kurssat leat bures lihkestuvvan ja dat lea dagahan ahte earret eará sámi giellaguovddážit leat fállan sámegeielkurssaid rávesolbmuid formálalaš joatkkaoahppun. Dan vuodul ahte ráđdehus lea ráhkadan doaibmaplána sámegeielaid várás ja ahte álbmot vuordá dán šaddat sámediggejoavku stuorra ángiruššansuorgin, bivdit ahte sámediggeráđdi čielggada vuoruhemiid sámegeielaid doaibmaplána vuodul.

Sámediggeráđi vástáduš 7. gažaldahkii

Sámediggi lea sámeálbmotfoandda ruđaiguin ruhtadan 5-jahkásaš sámegeielaid rávesolbmuid oahpahunvuoit prográmma man Sámi Allaskuvlla čadaha prošeaktan. Prošeakta bidjui johtui 2009:s ja dál álgá njealját jahki. Sámi Allaskuvlla ja giellaguovddážiid ovttasbarggu bokte maiddá giellaguovddážit leat ožžon lasi gelbbolašvuoda.

Geahččalanáigodagas Sámi Allaskuvla čadahii kurssaid Álttás ja Porsáŋggus prošeavtta ruhtademiin. Sámeálbmotfoanddas juolluduvvon ruđaid geavahemiin Sámediggeráđdi lea dáhtton Sámi Allaskuvlla vuoruhit lulli- ja julevsámegeielkurssaid boahte jagi. Sámi allaskuvllas váilot olmmošlaš resurssat čuovvolit dan hirbmat stuora beroštumi mii lea giellakurssaid rávisolbmuid várás, bagadit ja lágidit eksámeniid sidjiide geat háliidit čadahit giellakurssa rávisolbmuid várás. Sámediggeráđdi dovda bures dan dili mii lea allaskuvllas olmmošlaš resurssaid hárrái, ja mii leat gulahallamen singuin dan birra.

Sámediggeráđdi lea almmatge mielas dasa ahte kurssat davvisámiguovllus joatkašuvvet. Muhtun giellaguovddážit sáhttet ieža bidjat kurssaid johtui, juogo okto dahje ovttasráđiid Sámi Allaskuvllain, ja ohcat Sámedikki giellaruđain doarjaga kurssaid ruhtadeapmái.

Gažaldat 8, Áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku

Man muttus leat Sámedikki šiehtadallamat Nussir AS:in ja Artic Gold AB:in?

Sámediggeráđi vástáduš 8. gažaldahkii

Sámedikkis lea leamaš čoahkkin Nussir ASA:in 16.9.2011 mas sohppojuvvui mo šiehtadallanproseassa doaibmalohpeohcamiid minerálaš vuodul galgá leat. Nussir ráhkada vuodđodokumeantta oktan

evttohusaiguin/sárggastusaiguin daidda čovdosiidda mat leat vuodđuduvvon váikkuhusčielggademiide ja plánaid ekonomalaš raporttaide, geahča intensuvdnašiehtadusa 4. ja 5. čuoggá. Dasto ráhkada Sámediggi bargonotáhta oktan ruovttoluottadieđuiguin ja árvoštallamiiguin ja evttohusaiguin/sárggastusaiguin ovdalgo čađahuvvojit šiehtadallančoahkkimat.

Sámediggi vuordá dál dárkilet vuodđoávdnasiid Nussiris. Muđui lea ovttamielalašvuotta das ahte orohagat 20 ja 22 válđojuvvojit mielde šiehtadallamiidda jus sii dan háliidit. Sámediggi lea dovddahan ahte min bealis gal ožžot orohagat searvat oktasaščoahkkimiidda goas beare proseassas. Nussir galgá maid fállat ruhtadeami orohagaid resursaolbmui, gii veahkeha orohagaid šiehtadallamiin. Sámedikkis lea leamaš oktavuotta orohagain 22 ja ožžon dan áddejumi ahte sii, go sii ožžot dan vejolašvuotta, áigot evttohit čoahkkináiggi goas ráđđádallat Sámedikkiin ja Nussiriin mo šiehtadallanproseassa berresii leat ja sin vejolašvuotta searvamii.

Arctic Gold ii leat joavdan nu guhkás iežaset iskkadallamiin ahte sii leat mearridan ráhkadit doaimmakonsešuvdnaohcama. Danne eai leat ráhkkanan šiehtadallamiidda intensuvdnašiehtadusa vuodul dan birra. 9.11.2011 dollojuvvui diehtujuohkinčoahkkin beliiguin iskkadallanšiehtadusa ja intensuvdnašiehtadusa vuodul. Das čilgejuvvojedje ja digaštallojuvvojedje gažaldagat mat gusket iskkadallamiidda 2011:s ja dan plánaprográmma gulaskuddami, mii guoská muddenplánaevttohussii oktan váikkuhusčielggademiin. Muddenplánaevttohusa plánaprográmma ja dan váikkuhusčielggadeami gulaskuddanáigemearri lea 9.12.2011.

Gažaldat 9, Árras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku

Brennpunkt-nammasaš tv-prográmmas NRK1:s maŋebárgga 15.11.11 dovddahii presideanta Egil Olli iežas oainnu sámi bázahasaid dutkama ektui. Lea go dat Sámedikki almmolaš oaidnu?

Lea go riehta ahte presideanta oáččui reportáša mánusa ovddalgihtii geahčadeapmái ja dohkkehii dan, nu mo čuoččuhuvvo 19.11.11 beaivvi Ságat aviissas?

Sámediggeráđi vástádus 9. gažaldahkii

Sámediggi ii leat ásahan hálddašangeavada ohcamiidda beassat DNA-iskat dáakterikkiid sámi hávddiin go mii eat vuos leat ožžon dakkár ohcamiid. Sámediggi ii vuosttal dutkansuorggi oppalaš vuodul.

Go Sámediggi lea meannudan eará ohcamiid, de lea dovddahuvvon eahpádus čearddalaš identifiseremi dáakterikkiid, oktan oaiveskálžžuid, mihtidemiid vuodul. Sámediggi vuordá ahte ohcci dovda odđáiiggi etnisitehtadoabaga, ja ahte son lea árvoštallan iežas dutkanetihkalaš vuodul.

Seamma láhkai ii sáhte genain ge gávdnat čearddalaš identitehta (mii muđui dábálaččat dovddahuvvo servodatdieđalaš dutkamis). Jus oazžut ohcamiid beassat dutkat čoakkáldaga, de sorjá Sámedikki vástádus vejolaš dutkanprošeavtta fágalaš kvalitehtas, máhtolašvuotta ávkkis, teorehtalaš ja metodalaš lahkoneamis ja dutkanetihkalaš dásis. Sámediggi dahká mearrádusa maŋŋágo Skjelettkomiteen under De nasjonale forskningsetiske komiteer (nátionála dutkanetihkalaš lávdegottiid dákeriggelávdegoddi) lea árvoštallan prošeavtta, ja bidjá stuorra deattu lávdegotti rávvagii.

Áššái sáhtta maid lasihit ahte Sámediggi ii leat cealkán vuostehágu DNA-dutkamii. Dattetge lea min oaidnu ahte čearddalaš identitehta ii sáhte oaidnit genain.

Ráđđi sáhtta maid dieđihit ahte mii háliidit searvat bioteknologiijalága rievvdanprosessii. Lága lea dál Dearvašvuotta- ja fuolahusdepartemeanta (DFD) árvoštallamin.

Gažaldat 10, Árras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku

Sámediggeráđi 2012 bušeahttaevttohusas leat sii välljen salderet bušeahtta Sámeálbmotfoandda čoagganan reanttuiguin. Dat mearkkaša ahte Sámediggi boahhteáiggis dušše sáhtta geavahit foandda

jahkásaš reanttuid. Go Sámeálbmotfoandda geavaheapmi lea Sámediggái leamaš nággovuloš ášši, de livččii Sámediggái buorre čájehit mo foandarudat leat geavahuvvon.

Háliida go Sámediggeráđdi čiehkhat foandageavaheami go dat boahtteáiggis ii galgga leat sierra bušeahhtapoastan?

Sáhtta go Sámedikki dievasčoahkkin oažžut dievaslaš visogova dain prográmmain ja eaŋkil prošeavttain mat leat ruhtaduvvon Sámeálbmotfoandda juolludemüiguin 2009 rájes?

Lea go doarjjaoažžuide dieđihuvvon ahte sin prošeavttat leat ruhtaduvvon Sámeálbmotfoandda ruđaiguin?

Sámediggeráđi vástádus 10. gažaldahkii

Sámediggeráđi 2012 bušeahttaevttohusas leat mii välljen geavahit 7 950 000 ru Sámeálbmotfoandda reanttuiin. Dat mearkkaša ahte mii geavahit dán jagi reanttuid ja osiid sestojuvvon reanttuiin. Sámedikki 2010 rehketdoallu čájeha ahte Sámeálbmotfoandda sestojuvvon reanttut 31.12.2010 muttus leat 16 752 467 ru, ášši 001/11 Sámedikki jahkedieđáhus.

Vuolábealde čájehuvvo visogovva mearriduvvon geavaheamis ja sámeálbmotfoandda einnostuvvon sestojuvvon reanttut.

Reanttut girjejuvvon 1/1-2011	16 752 467
Mearriduvvon geavahuvvot sámeálbmotfoanddas 2011:s	-5 500 000
2011 reanttut	3 593 000
Einnostuvvon sestojuvvon reanttut 31/12-2011 muttus	4 854 467
Einnostuvvon reanttut girjejuvvon 1/1.2012 muttus	14 854 467
Evttohuuvvon geavahuvvot sámeálbmotfoanddas 2012:s	-7 950 000
2012 reanttut	2 535 000
Einnostuvvon sestojuvvon reanttut 31/12-2012 muttus	9 430 467

Sámediggeráđi 2012 bušeahttaevttohusas, kapihtal 2.2.1, čájehuvvo gokko bušeahtas mii leat välljen geavahit sámeálbmotfoandda 7 950 000 ruvno sturrosaš reanttuid.

Sámeálbmotfoandda ruđaid geavaheapmi boahdá maiddái ovdan iešguđet fágasurggiid tabeallain.

Doarjjaoažžut leat 2008 rájes gitta 2010 rádjai oahpásmuvvan dasa ahte sin prošeavttat leat ruhtaduvvon Sámeálbmotfoandda ruđaiguin juolludusreivves. 2011:s ii leat dieđihuvvon ahte prošeakta lea ruhtaduvvon Sámeálbmotfoandda ruđaiguin nu mo ovdal lea dahkkojuvvon. Sivvan dasa lea go várrejumi Sámeálbmotfoandda girjjálašvuhtii ja Sámeálbmotfoandda giellaovddideapmái bohtet ovdan eará ortnegiin, geahča Sámedikki 2011 bušeahta. Várrejumi Sámeálbmotfoanddas leat juolluduvvon nu mo lei eaktuduvvon, muhto doarjjaoažžu ii leat ožžon dieđu dan birra ahte doarjja lea váldojuvvon Sámeálbmotfoanddas. Juolludusreivviin mii leat dađi bahábut addán doarjjaoažžuide dakkár áddejumi ahte buot ruđat giellaovddideapmái leat vižžojuvvon giellaprošeavttain ja ahte ruđat girjjálašvuodaprošeavttaide lea vižžojuvvon kulturovddideamis (poasttas girjjálašvuhta). Lea šállošahtti go rutiinnat eai leat čuvvojuvvon, muhto 2012 rájes galget doarjjaoažžut dieđihuvvot ahte sin prošeavttat leat ruhtaduvvon Sámeálbmotfoandda ruđaiguin.

Miellidusin čuovvu visogovva juolluduvvon prošeavttain ja prográmmain áigodagas 2009-2011

Gažaldat 11, Árras Gunn-Britt Retter, NSR:a sámediggejoavku

Ridduguolástuslávdegoddi čuovvuleapmi

Go Sámediggi gieđahalai Sámedikkiráđi ja Ráđđáhusa šiehtádusa ridduguolásteami birra áššis 27/11

Guolástanriekti mearrasámi guovlluin, nannii Sámediggeráđđi sihke Sámedikki dievasčoahkkimii ja media bokte

ahte ášši ii noga dása, muhto áigot joatkit konsulterema ráđđehusain guolástanriekti birra.

- Mii lea konkrehta dáhpuhuvvan ridduguolástus ášši čuovvulemiin geassemánu rájes?
- Mákkár lávkit leat váldon guolástusvuogiatvuodaid dohkkeheami hárrái geassemánu rájes?
- Leamáš go oktavuohhta Sámediggiráđi ja Riddu- ja Guolástusdepartmeanttain geassemánu rájes?

Sámediggeráđi vástáduš 11. gažaldahkii

Sámediggeráđi mielas lea heivvoleamos vástidit NSR golmma gažaldaga oktanaga:

Guolástus- ja Riddodepartemeanta lea nu mo mii diehtit maŋŋonan veaháš ášši ovdáneamis geasi rájes. Sámediggeráđđi dieđihii dan birra ovdđit dievasčoahkkimis. Sámediggeráđđi lea dál gulahallamin departmeanttain proposišuvnna kvalitehtasihkarastima oktavuodas dan vuodul maid bealit sohpe maŋimus konsultašuvdnačoahkkimis miessemánus Unjárggas. Sámediggeráđđi oaidná dán oktavuodas lunddolažžan ahte Sámedikki dievasčoahkkinmearráduš čuovvu ášši viidáseappot.

Sámediggeráđđi vuordá ahte Ráđdehus sádde proposišuvnna Stuorradiggái ođđajagis. Sámediggeráđđi čuovvola dán ášši viidáseappot ealahuslávdegotti ektui stuorradiggemeannudeamis.

Maŋŋágo ášši lea dohkkehuvvon Stuorradikkis áigu Sámediggeráđđi gulahallat ja konsulteret departmeanttain daid čuovvolanproseassain maid mii soabaimet konsultašuvdnaproseassas Riddoguolástuslávdegotti čuovvoleami birra. Dát guoská guolástusáššiid konsultašuvnnaid rámmašiehtadussii, vuotnaguolástuslávdegotti ásaheapmái, ja dan bargamušaid mearrideapmái.

Gažaldat 12, Árras Gunn-Britt Retter, NSR:a sámediggejoavku

Nuortasámiid musea stivra

Duollet dálle gullo medias ahte Nuorttasámiid musea visti Njávdamis ii vel sáhte ráhppet álmolašvuhti

go dálle ii leat teknihkalalččat dohkkehuvvon. Lea maid beaggán ahte Nuorttasámiid musea stivra ii leat doaimmas, go lei nammuduvvon dušše interimstivran dassái go musea álmolaččat ráhppo. Dál lea ráhpan vuot májanduvvon, ja stivra doaibmaáigi lea nohkan.

- Lea go Nuorttasámiid musea stivra otne doaimmas?
- Jos ii, maid lea Sámediggiráđđi bargan njulget dán dili?

Sámediggeráđi vástáduš 12. gažaldahkii

Nuortasámi musea ásaheapmi leat formálalačča prošeakta maid Sámediggi eaiggáduššá. Dál geahččaluvvo oazžut doaimma sirdojuvvot Deanu ja Várjjaga museasiiddi. Dan 4 musea, Nuortasámi musea, Deanu musea, Sáviomusea ja Várjjaga sámi musea konsolideren lea bures čadahuvvomin. Deanu ja Várjjaga museasiidda vuodđudusa jodiha stivra mii bargá dainna proseassain ovttas eaiggádiiguin (gielddaiguin). Konsolideren dáhpuhuvvá várra 2012 vuosttaš jahkebealis. Deanu ja Várjjaga vuodđudusa stivra doaibmá maidái nuortasámi musea stivran.

Ieš Nuortasámi musea visti eaiggáda ja hukse dál Statsbygg. Muhtun boasttuvuođat ja váilevašvuodát leat dieđihuvvon. Dát leat maŋidan vисти gárvvisteami, muhto dat galgá njulgejuvvot ovdal ođđajagimánu loahpa 2012. Loahpalaš rahpanbeaivi mearriduvvo ođđajagimánus 2012.

Gažaldat 13, Árras Aud Marthinsen, Ovddádusbellodat sámediggejoavku

Sámi genaávdnasat

Dan vuodul mii bođii ovdan NRK Brennpunkt prográmmas “Førsteretten” mii čalmmustahtii sámi genaávdnasiid dutkama, de lea vuot šaddan áigeiguovdilin oazžut doarvái dieđuid sápmelaččaid historjás dákterikkiid dutkama bokte. Sámediggi lea ovdal biehttan luvvemis dáid dákterikkiid dutkama várás.

Lea deatalaš ahte ii ciekká dat oaidnu ahte Sámediggi ballá dain duohtavuodain mat boadášedje ovdan dán dutkamis. Dahje ahte Sámediggi ii beroš nu stuorra rabasvuodas go vejolaš ii ge beroš odđa dieđuin sápmelaččaid historjjás.

Áigu go ráđđi daid dieđuid ja dan digaštallama vuodul mii bođii ovdan Brennpunk-programmas, árvvoštallat rievdatit dán mearrádusa, ja bearráigeahččat ahte dáid dákkerikkiid genaávdnasat luvvejuvvojit dutkama várás?

Sámediggeráđi vástádus 13. gažaldahkii

Sámediggeráđi čujuha dás vástádussii mii addojuvvui 9. gažaldahkii:

Sámediggi ii leat ásahan hálldašangeavada ohcamiidda beassat DNA-iskat dákkerikkiid sámi hávddiin go mii eat vuos leat ožžon dakkár ohcamiid. Sámediggi ii vuosttal dutkansuorggi oppalaš vuodul.

Go Sámediggi lea meannudan eará ohcamiid, de lea dovddahuvvon eahpádus čearddalaš identifiseremii dákkerikkiid, oktan oaiveskálžžuid, mihtidemiid vuodul. Sámediggi vuordá ahte ohcci dovda odđaáiggi etnisitehtadoabaga, ja ahte son lea árvvoštallan iežas dutkanetihkalaš vuodu.

Seamma láhkai ii sáhte genain ge gávdnat čearddalaš identitehta (mii muđui dábálaččat dovddahuvvo servodatdieđalaš dutkamis). Jus oazžut ohcamiid beassat dutkat čoakkáldaga, de sorjá Sámedikki vástádus vejolaš dutkanproševtta fágalaš kvalitehtas, máhtolašvuoda ávkkiid, teorehtalaš ja metodalaš lahkoneamis ja dutkanetihkalaš dásis. Sámediggi dahká mearrádusa maŋŋágo Skjelettkomiteen under De nasjonale forskningsetiske komiteer (nationála dutkanetihkalaš lávdegottiid dákkeriggelávdegoddi) lea árvvoštallan proševtta, ja bidjá stuorra deattu lávdegotti rávvagii.

Áššái sáhtta maid lasihit ahte Sámediggi ii leat cealkán vuostehágu DNA-dutkamii. Dattetge lea min oaidnu ahte čearddalaš identitehta ii sáhte oaidnit genain.

Ráđđi sáhtta maid dieđihit ahte mii háliidit searvat bioteknologiijalága rievदानprosessii. Lága lea dál Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta (DFD) árvvoštallamin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 29 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Ann-Mari Thomassen	
	Egil Olli	
	Ann-Mari Thomassen	
	Egil Olli	
2	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
3	Silje Karine Muotka	
	Egil Olli	
	Silje Karine Muotka	
	Geir Tommy Pedersen	
	Egil Olli	

4	Silje Karine Muotka	
	Egil Olli	
	Silje Karine Muotka	
	Egil Olli	
5	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
6	Silje Karine Muotka	
	Ellinor Marita Jáma	
	Silje Karine Muotka	
	Ellinor Marita Jáma	
7	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
8	Geir Tommy Pedersen	
	Egil Olli	
	Geir Tommy Pedersen	
	Gunn-Britt Retter	
	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	
9	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	
	Aili Keskitalo	
	Rolf Johansen	
	Ann-Mari Thomassen	
	Egil Olli	
10	Aili Keskitalo	
	Vibeke Larsen	
	Aili Keskitalo	
	Gunn-Britt Retter	
	Vibeke Larsen	
11	Gunn-Britt Retter	
	Egil Olli	
	Gunn-Britt Retter	
	Aili Keskitalo	
	Ronny Wilhelmsen	
	Egil Olli	
12	Gunn-Britt Retter	
	Vibeke Larsen	
	Gunn-Britt Retter	
	Vibeke Larsen	
13	Aud Marthinsen	
	Egil Olli	
	Aud Marthinsen	
	Egil Olli	

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 30.11.11 dii. 17.55.

Ášši/Sak DC 042/11**Ođđa áššiid diediheapmi**

Arkiiva
SF-
Arkiiváššénr.
11/5457

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 30.11.11 dii. 17.55.

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	28.11.2011	Áirras Arthur Tørfoss, Ovddádusbellodat	Elgabivdu Finnmárbkkus
2	28.11.2011	Áirras Inga-Lill Sundset, BB:a sámediggejoavku	Jahki 2012 Sámedikki sámegeiela jahki
3	28.11.2011	Áirras Mariann Wollmann Magga, BB:a sámediggejoavku	Beavttálmahttin ođđa teknologijja geavahemiin
4	28.11.2011	Áirras Áge Nordkild, NSR:a sámediggejoavku	Bellodatdoarjjaregistarara ásaheapmi
5	28.11.2011	Áirras Randi A. Skum, NSR:a sámediggejoavku	Ráhkadit registara mii čájeha áirasiid stivradoaimmaid, fitnodatoktavuođaid j.e.
6	28.11.2011	Áirras Ragnhild Melleby Aslaksen, BB:a sámediggejoavku	Ođđa mállat sámi giellahálddašanguvlui
7	28.11.2011	Áirras Hilde Anita Nyvoll, BB:a sámediggejoavku	Boares boazoáiddit
8	28.11.2011	Áirras Hilde Anita Nyvoll, BB:a sámediggejoavku	Bievlavuodjin Norggas
9	29.11.2011	Áirras Silje Karine Muotka,, NSR:a sámediggejoavku	Dárbu ovttasbargošiehtadussii gaskal Álttá suohkana ja Sámedikki
10	29.11.2011	Áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki jurddašavuohki, rolla ja ovddasvástádus hálddašeami, dutkama ja rivttiid ektui og guoská olbmo biologaláš ávdnasiidda ja bioteknologiijai
11	29.11.2011	Áirras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku	Sámi viesu organiseren Oslos
12	29.11.2011	Áirras Jørn Are Gaski, BB:a sámediggejoavku	Gávpot ja čoahkkebáikeplána sámiide
13	29.11.2011	Áirras Sten Jønsson, BB:a sámediggejoavku	

II Evttohusat ja mearkkašumit**Evttohus 1, Áirras Arthur Tørfoss, Ovddádusbellodat**

Elgabivdu Finnmárbkkus

Finnmárbkkuopmodagas lea njuolggadusa mii dadjá ahte olles bivdosearvi galgá ássat Finnmárbkkus. Sullasaš njuolggadusat eai leat riikkas muđui. Eai leat njuolggadusat mat bissehít finnmárbkolaččaid ohcat bivdobáikki Romssa fylkkas. Ovdamearkka dihtii ledje eanaš bivdosearvvit Ráisavuomis dán čavčča dušše finnmárbkolaččat.

Dát lea čielga vealaheapmi.

Sámdiggi bivdá ráđi gohččut min áirasiid FEFO stivrras váikkuhit dán njuolggadusa rievdadeapmái, vai ealgabivdu Finnmárkkus rahppojuvvo buohkaide geat háliidit ohcat, beroškeahhtá ássanbáikkis.

Evttohus 2, Áirras Inga-Lill Sundset, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Jahki 2012 Sámedikki sámegiela jahki

Sámedikki ealáhus- ja kulturlávdegoddi finai skábmamánu álggus Unjárggas ja Máttá-Várjjagis. Mátki váldoulbmilin lei deaivvadit olbmuiguin ja gullat makkár hástalusat sis leat.

Mii deaivvaimet ollu ealljáriis olbmuid geat háliidit ovddidit, juogo vuodđoealáhusaid, doaimmaid dahje atnit ávvira historjjás. Oktasaš buohkaide lei dat ahte sii čevllohalle sámi duogaža geažil ja sis lei dáhttu bargat dan servodaga ovddas mas ieža leat oassin.

Olbmot beroštedje ollu ealáhusovddideami eavttuin, muhto seamma ollu maiddái vejolašvuodain oazžut oahpahusa sámegillii ja sámegielas ja arenain mat addet vejolašvuodá hállat sámegiela. Dát čájeha man deatalaš sámegiella lea identitehtafáktorin. Sámegiela geavaheapmi ja oainnusmahttin leat vuodđogeaddggit juohke servodagas maid olmmoš go lea sápmelaš sáhtá dovdat ruoktun.

Bargiidbellodat lea olles áigodagas vuoruhan sámegiela hui bajás, mii boahhtá čielgasit ovdan mañimuštá jagi 2012 bušeahttaevttohusas. Danne sávvat ahte dainna bargguin jotkojuvvo ja sámegiella ain eanet biddjojuvvo guovddáži. Mun evttohan ahte jahki 2012 šattašii Sámedikki sámegiela jahkin. Dán háliidit dahkat danne vai gielaide biddjojuvvošii eanet fuomášupmi ja šattašii áddejupmi das manne galgá ángiruššat sámegielain. Sierra jahki goas deattuhit sámegiela attášii buoret áddejumi dan ektui manne lea deatalaš álggahit doaibmabijuid ja addit eanet olbmuide vejolašvuodaid geavahit sámegiela, ja seammás bargat sámegielagiid laskademiin. Erenoamážit attášii dat sámegielaide fuomášumi olggobealde daid birrasiid mat dábálaččat barget sámi áššiiguin. Ja lea deatalaš ahte Sámediggi ain lea njunnošis ja ain eanet bidjá sámegiela guovddáži.

Evttohus 3, Áirras Mariann Wollmann Magga, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Beavttálmahttin ođđa teknologija geavaheamiin

Lávdegodde- ja dievasčoahkkinbarggu dokumeantahivvodat lea mearkkašahtti stuoris, ja vaikke vel dokumeanttat sáddejuvvojit ge e-poasttain eatnašiidna, de sáddejuvvojit maiddái dábálaš poasttain. Sámedikkis lea guhkit áiggi leamaš dihtomielalašvuohhta dasa ahte uhcidit bábirhivvodaga ja doaibmabijut leat álggahuvvon dan ektui.

Sámedikki politihkkáriidda leat ollu dokumeanttat maid sii galget gieđahallat, ja dávjá bothet máŋga veršuvnna, evttohusa ja lassedokumeantta. Luvven dihtii hálddahusa resurssaid, ja álkidan dihtii sámediggeáirasiid barggu, de mii evttohit ahte sámediggi váldá atnui lohkanbreahhtá dahje PC.

Ovddut leat čielgasat: bábir-/rekvisihtageavaheapmi uhcu, áigi sestojuvvo, seastit fievrridan- ja porto-/sáddengoluid. Nu šaddá Sámediggi eanet birasseasti.

Viidáseappot sáhttet sámediggeáirasat fidnet referáhtaid, čielggadusaid ja ođđasiid ollu álkibut.

Dán doaibmabiju leat maid earát álggahan – Finnmárkku fylkkadiggi almmuha dál “e-politihkkára”. Buot fylkkadiggeáirasat ja muhtun várreáirasat besse válljet pc dahje lohkanbreahhtá. Máŋga gieldda leat álgán, ja eanebut plánejit dan geavahišgoahtit. Maiddá Stuorradiggi lea čielggadan ja geavahišgoahtán Ipad, 169 áirasiidda dat lea 930 000 ruvdnosaš gollu.

Bargiidbellodat bivdá Sámedikki álggahit barggu dainna áigumušain ahte lohkanbreahhtá/pc váldogoahhtá atnui jagi 2012 mielde.

Evttohus 4, Árras Åge Nordkild, NSR:a sámediggejoavku

Bellodatdoarjjaregistara ásaheapmi

Sámediggeráđi evttohusas organisašuvnnaide ođđa doarjjaortnega ektui bellodagaide ja joavkkuide mat ovddastuvvojit Sámedikkis, lea ulbmilin “sihkkarastit ruhtadanvuođu” daidda bellodagaide ja joavkkuide.

Dan oktavuodas livččii dehálaš ahte Sámediggi diehtá makkár eará sisabođut dain joavkkuin ja bellodagain leat dan bargui.

Danne evttoha NSR ásahtit hálddašeamái almmolaš bellodatdoarjjaregistara.

Evttohus 5, Árras Randi A. Skum, NSR:a sámediggejoavku

Ráhkadit registara mii čájeha áirasiid stivradoaimmaid, fitnodatoktavuođaid j.e.

Sámediggeáirasiid habilitehta lea mángga oktavuodas bohciidan áššin, earenoamážit bušcahtameannudeamis.

Álgojurdaga mielde lea álbmotválljejuvvon áirasis riekti ja geatnegasvuohta oassálastit politihkalaš áššiid meannudeamis, muhto sáhttet goitge čuožžilit dilitt gos árras ii sáhte searvat áššemeannudeamis, danne go sus lea earenoamáš gullevašvuohta áššái dahje olbmuide mat gusket áššái.

Vaikko lea ge áirasa iežas ovddasvástádus árvoštallat iežas habilitehta, de livččii maiddái Sámedikki bealis dehálaš rahpasit čájehit makkár doaimmat sámediggepolitihkkariin lea ealáhusain ja organisašuvnnain.

Danne evttoha NSR ásahtit sierra registara mii čájeha makkár doaimmat ealáhusain ja organisašuvnnain áirasiin leat.

Evttohus 6, Árras Ragnhild Melleby Aslaksen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Ođđa mállat sámi giellahálddašanguvlui

Sámi gielat leat áitojuvvon ja iešguđet doaibmabijut gáibiduvvojit vai daid sáhttá árjjalaččat geavahit, viidáseappot ovddidit ja gáhttet. Okta doaibmabijuin lea leamaš ja lea ain gullat sámi giellahálddašanguvlui. Vai suorát oassi riikkas, dás maiddái gávppogat ja čoahkkebáikkat, galget oazžut ávkki dán ortnegis, de berre geahčadit leat go eará ja heivvoleappo mállat go dálá ortnegat. Seammas go hábme ođđa málliid, de berre bargu heivehuvvot giellanjuolggadusaid ođasmahttimii.

Doaibmabijut ja mállat fertejit heivehuvvot eanet iešguđet gielddaide, diliide, eavttuide ja dárbbuide. Iešguđet diliid ektui sáhtášii ovdamearkka dihtii váldit mielde válljejuvvon geográfalaš guovlluid gielddas dahje muhtun surggiid gieldda doaimmas nugo ovdamearkka dihtii mánáidgárddi, skuvlla dahje boarrášiidfuolahusa. Eará bealli mii berrešii váldojuvvot vuhtii ođđa málliid dahje ortnegiid hábmemis, lea dat bealli ahte gielddain lea dávjá mángga minoritehta giela nugo ovdamearkka dihtii kvenagiella. Ođđa málle berrešii hábmejuvovot nu ahte dan sáhttá geavahit maiddái eará gielaid várás.

Evttohus 7, Árras Hilde Anita Nyvoll, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Boares boazoáiddit

Muhtun guovlluide leat báhcán boares boazoáiddit lundui stuorra váttisvuohtan. Sáhtte vel leat sorbmin sidjiide geat vádjolit doppe. Nubbi hástalus lea birasperspektiiva. Eahpečielga eaiggáduššama geažil dáidda áiddiide, de ii dahkkojuvvo mihkkege. Sámediggi ferte váldit ovdan ášši guoskevaš belliiguin ja ohat čovdosiid.

Evttohus 8, Árras Hilde Anita Nyvoll, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Bievlavuodjin Norggas

Luonddu guhkesáiggi geavaheami geažil leat báhcán luottat kulturमितun. Geavaheapmi lea maid addán midjiide máhtu luonddu birra ja man rašši dat lea. Bargiidbellodat oaivvilda ahte bievlavuodjin galgá maiddái dáhpáhuvvat kontrollerejuvvon vugiid mielde. Vuodjin luonddus ja boazoguohtunguovlluin mohtorvuojániiguin berre ráddjejuvvot.

2011 guovvamánus lágidi Sámediggi semináraža bievlavuodjima birra Finnmárkkus mas biddjojuvvui ovdan raporta. Dat čájehii earret eará ahte registrerejuvvon ATV:aid lohku lea čielgasit lassánan, ahte lea stuorra erohus báikkálaš hálddašeami ja ahte lobihis vuodjin lassána.

Mun bivddán ahte Sámediggi álggaha dákkár bievlavuodjima kártema maiddái Finnmárkku máttabealde. Ollislaš visogovva luottain bievlavuodjima maŋis dárbbasuvvo. Go lea duođastus, de sáhtta čuovvolit dili dárbbaslaš doaibmabijuiguin.

Evttohus 9, Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Dárbu ovttasbargošiehtadussii gaskal Álttá suohkana ja Sámedikki

Dan digašallama oktavuodas galgá go Álttá suohkan šaddat oassin sámegeiela hálddašanguvlui, lea deatalaš ahte Sámediggi dá vuoruhá barggu ásahit sierra ovttasbargošiehtadusa suohkaniin. Dan ferte dahkat sihkkarastin dihtii sámi álbmogii buoremus vejolaš bálvalusfálaldaga ja sihkkarastin dihtii ahte sámi servodat Álttás ovdána buores mus lági mielde.

Duohtavuohta lea ahte sullii 1/6 buot ohppiin geain lea sámegeiella fágan vuodđoskuvllaš, ožžot dan skuvllas Álttás. Dat mielddis buktá ahte das lea stuorra mearkkašupmi guđe oahpahusfálaldaga dát sámi mánát ožžot, erenoamážit go dát lea stuorra oassi sámi giellageavaheddjiin.

Álttás ássat sullii 1000 olbmo mat leat logahallan Sámedikki jienastuslohkui. Ja lea várra nu ahte Álttás ássat maid sápmelaččat mat eai leat logahallan jienastuslohkui. Mii eat dieđe doarvái bures guđe bálvalusfálaldagaid dát oassi sámi álbmogis oazžu, ja mo dat heivehuvvojit dan duohtavuhtii ahte sii leat sápmelaččat. Dakkár diehtu berresi leat vuodđun dan vejolaš šiehtadussii mii dahkkojuvvu, muhto sáhtta maid leat nu ahte dakkár báikkálaš geavaheaddjiikkadeamit leat mielde šiehtadusas vuosttaš lávkin.

Sámediggi berre muđui árvvoštallat dárbbu ásahit sierra ortnega sámi gávpotsuohkaniidda dan ektui ahte sihkkarastit buoremus almmolaš bálvalusfálaldaga daidda sápmelaččaide mat ássat gávpogiin go čadahuvvo dieđihuvvon ođasmahttima lágas Sámedikki ja sámi riektediliid birra.

Evttohus 10, Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Sámedikki jurddašuvuohki, rolla ja ovddasvástádus hálddašeami, dutkama ja rivttiid ektui go guoská olbmo biologalaš ávdnasiidda ja bioteknologiijai

Servvoštallanreforpma oktavuodas lea áigumuš áŋgiruššat eambbo bioteknologiija, biobánkkuid ja dearvvašvuodaregistarid ektui. Dát áŋgiruššan sáhtta buktit dehálaš doarjaga boahhte áiggi dearvvašvuodabálvalussii, muhto lea dárbbaslaš ahte áŋgiruššan čadahuvvo nanu vuogi mielde sihke juridihkalaččat, persovdnasuddjema ektui ja teknologalaččat. Sápmelaččain dego álgoálbmot lea maid beroštupmi dán bargui, ja dan oktavuodas lea Sámedikkis stuora ovddasvástádus.

Áŋgiruššan Biobánku Norga mearkkaša ahte biobánkkut Norggas galget ovdánahttejuvvot oktan nášunála dutkaninfrastrukturvan. Seammas galget biobánkkut ođasmahttojuvvot ođđa galmimihanrusttegiiguin ja atomatiseret čovdosiid nu ahte lea vejolaš vurket ja fas gávdnat biologalaš iskosiid. Ođđa diehtovuodđočovdosat ja diehtujuohkinvuogádagat galget dahkat álkibun čatnat dearvvašvuodadieđuid biobánkkoávdnasiidda.

Ollu sápmelaččain sáhtta leat genehtalaš profiila mii muhtin muddui lea earálágan go muđui álbmogis. Dat váikkuha dasa ahte dutkanberoštupmi sáhtta leat stuoris dán ektui, ja fáddá lea leamašan áigeovuoddil iešguđetlágan oktavuodain. Dát buktá ollu ehtalaš, morálalaš, medisiinnalaš ja servodatlaš guoski gažaldagaid. Lea maid dehálaš váruhit ahte ii dahkko genehtalaš vealaheapmi dál go eambo háhket genehtalaš dieđuid ja dat šaddet oassin pasieanttaid dearvvašvuodadieđuide.

Lea danin stuora dárbu geahččat rollaid dearvvašvuodaregistrariid ja biobáŋkkuid hálldašeamis ja geavaheames. Dárbu sirret rollaid registariid ja biobáŋkkuid hálldašeaddjin ja rolla dutkin gii dutká registardieđuid ja biologalaš ávdnasiid, ferte digáštallojuvvot ja Sámedikkis lea stuora ovddasvástádus sihkkarastit sámi beroštumiid dákkár oktavuodain. Sámediggi ferte beassat dárkkistit geat besset dearvvašvuodaregistrariida ja biobáŋkkuide dál go árvoštallojuvvo kommersiáliseret biobáŋkkuid ja dearvvašvuodaregistrariid.

Sámediggi ferte nagodit čuovvut dán suorggi jođanis ovdáneami. Ođđa bioteknologiija siskkilda lágaid, dego bioteknologiijalága ja genehtateknologiijalága, divššohatbiobáŋkkolága, transplantašuvdnalága, dearvvašvuodaregistaralága, heaggadiehtolága, dearvvašvuodadáhkaduslága ja pateantalága.

Gažaldat biologalaš ávdnasiid dutkan ja bioteknologiijadutkan lea maid hui guovddázis.

Ášši lea danin hui áigeovuoddil máŋggaid ákkaid vuodul:

- Bargu mii dahkko servvoštallanreforpma oktavuodas dál ja rievdadusat lágain
- Almmolašvuoda gažaldat Sámedikki jurddašanvuohkái go guoská dutkamii olmmošlaš biologalaš ávdnasiin
- Internášunála ovdáneapmi gos leat earret eará ovdamearkkat Islánddas ja maiddá kommersiáliseret dán máhtu ja buozalmasvuodagenetihka patenterenovdamearkkaid

Dat eanemus vuodđudeaddji gažaldagat čuožžilit dávjá das go indiviida rievttit ja dutkama ja servodaga beroštumit šaddet gealdagassii. Lea dehálaš maid ahte dahkkojuvvojit prinsipiella sámediggedigášallamat dan birra makkár rievttit álbmogis galget leat geavahit ja meannudit bioteknologiijaid. Gažaldat oktagaslaš olbmo rivttiid ektui fertejit biddjot vuostálagaid servodaga ehtalaš norpmaiguin, goluiguin ja vuoruhemiiguin dearvvašvuodabálvalusas ja servodagas. Bioteknologiijat čadnon preimplantašuvdna diagnostihkkii ja ohkidiagnostihkkii ja buoridit olmmošlaš iešvuodaid (genehtalašterapiija dahje genehtalaš buorideapmi) bidjá olles servodaga daid boahhtevaš 10-20 jagi vuodđudeaddji ehtalaš välljemii, ja Sámedikkis dego álbmotválljejuvvon orgánas lea ovddasvástádus dasa ahte sámi beroštumit váldojuvvojit vuhtii ja árvoštallojuvvojit.

Norgga biobáŋkkut sisttisdoallet dál juo genehtalaš dieđuid ja ollislaš guovddáš dearvvašvuodaregistrariid main leat dieđut buozalmasvuodaid, dálkkodeami ja bohtosiid birra olles álbmogii, ja dat guoská maid sámi álbmogii. Dát leat ovddiduvvon dego dehálaš vuoruhansuorgin dáčča dutkamis.

Sámediggi ferte dál sihkkarastit ahte sámi beroštumit vuhtiiváldojuvvojit go guoská potenciála dutkamii ja ealáhusovdáneapmái mat leat guovddázis dearvvašvuodaregistrariin, divššohatbiobáŋkkuin ja álbmotbiobáŋkkuin nu ahte dát eai mana persovdnasuddjema ja etihkalaš norpmaid ovdii. Dákkár ášši ferte maid guorahallojuvvot Sámedikki dievasčoahkkimis, áinnas dakkár vuogiin ahte bovde sámi servodaga ollislaččat ságastallamii daid guovddáš gažaldagaid birra go guoská sámide dego álbmot ja olmmošvuhtii ollislaččat.

Evttohus 11, Áirras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku

Sámi viesu organiseren Oslos

NSR diehtá ahte sámediggerádis ja Oslo Sámi viesu stivrras lea leamaš oktavuoha organiserema birra. Sámediggeráddi lea gáibidan ahte viessu organiserejuvvo vuodđudussan. Oslo Sámi viesu stivrra lea bargan dán guvlui, muhto ii leat vel lihkostuvvan. Dán barggu geažil leat gártan sirdit eará doaimmaid.

Dilli lea nu ahte Oslo suohkan ii leat miehtan searvat vuodđudussii. Akershus fylkkasuohkan leat dovddahan, ahte datge ii searvva vuodđudussii. Guktot bealit leat almmatge mielas doarjut sámi viesu ja sámiid doaimmaid guovllus.

NSR doaivu sámediggeráddi sáhtta dál geahččat eará čovdosiid, go čájehuvvo ahte lea menddo olu hástalusat vuodđudit vuodđudusa.

NSR oaivvilda sámediggeráddi berre dál gulahallagoahtit Akershus fylkkasuohkana ja Oslo suohkana politihkalaš jođiheddjiiguin, vai oččošii buoremus vejolaš organiserema Oslo Sámi vissui. Dát lea dehálaš stádis organiserema sihkkarastima dáfus. Sámediggeráddi berre maid sihkkarastit stádis ja realisttalaš ekonomiija, vai viessu sáhtta doaibmat dohkálaččat.

Evttohus 12, Áirras Jørn Are Gaski, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Gávpot ja čoahkkebáikeplána sámiide

Nuortaguovllu válgabiire – man galle sápmelačča orrot gávpogiin ja čoahkkebáikkiin Deanus, Vuonnabađas, Čáhcesullos, Várggáin, Báhcavuonas ja Girkonjárjggas. Deanu gieldda sullii 2800 ássis birrasii 780:s orrot Deanus, mii lea maiddái gieldda guovddáš. Dát čájeha juoidá.

Ávjovárri – man galle jienasteaddji orrot čoahkkebáikkiin Leavnnjas, Kárášjogas ja Guovdageainnus? Davveguovllu válgabiire – sullii 70 % jienasteaddjiin orrot Álttás ja Hámmárfeasttas.

Gáiseguovllu válgabiire – sullii 50 % jienasteaddjiin orrot Romssas.

Viesttarmeara válgabiire – Bådäddjo, Narvüika, Hárstá sullii 35 % dán válgabiirre jienasteaddjiin orrot gávpogiin ja čoahkkebáikkiin.

Áarjel-Saepmie veeljemegievlie – sullii 40 % Áarjel-Saepmie veeljemegievlie jienasteaddjiin orrot Troandimis, Steinkjeras, Mussiris dahje Mo i Ranas.

Lulli-Norgga válgabiire – 50 % jienasteaddjiin orrot Oslos ja dan birrasis, Bergenis, Stavangeris ja Bærumis

Čuovvovaš Sámediggeválggain golbma stuorámus válgabiirre ožžot 18 mandáhta ja gávpogat Áltá, Romsa ja Oslo, dán válgabiirriin ožžot 50 % jienasteaddjiin. Sámediggái šaddá boahtteáiggis veadjemeahtun reálapolitihkalaččat garvit gávpot- ja čoahkkebáikkiid sámiid dárbbuid.

Gávpogiin dego Romssas ja Álttás leat measta 1000 čálihuvvon Sámedikki jienastuslohkui. Olles riikkas lea tendeansa nu ahte olbmot fárrejit gilážiin gávpogiidda ja čoahkkebáikkiide, vai ožžot oahpu ja barggu. Oahppo-, bargo- ja astoáigefálaldagaid mánggabealatvuoda geažil gávpogat ja čoahkkebáikkid geasuhit maiddái olu sápmelaččaid. Norgga eamiálbmogin sápmelaččain lea vuoigatvuohta ja sii sáhttet gáibidit beassat ovddidit iežaset kultuvrra ja giela. Dát vuoigatvuohta ja gáibáduš guoská maiddái daid sámiide, geat orrot gávpogiin ja čoahkkebáikkiin.

Dán ovdáneami geažil oassi árbevirolaš sámi kultuvrra sirdimis, dat sirdin mii dáhpáhuva árbevirolaš ásaiduvvama ja ealáhusaid bokte, báhcá eret. Dát dagaha ođđa hástalusaid sámegeiela ja kultuvrra seailuhan- ja ovddidanbargui. Danin lea hui dehálaš sámegeiela boahtte áiggi dáfus láhččit dili nu ahte institušuvnnat dego sámi mánáidgárddit, sámi skuvlaluohkát ja urbána sámiid deaivvadanbáikkid gávpogiin ja čoahkkebáikkiin huksejuvvojit.

Gávpotsámit leat leamaš oaidnemeahtun joavku sámeservodagas, vaikko vel eanet sámit fárrejitge dađistaga gávpogiidda. Dát sámit leat boahtte áiggis dehálaččat bissovaš sámegeiela ja kultuvrra dáfus,

ja dát gáibida ođđa čovdosiid giela ja kultuvrra áimmahuššamis. Mii diehttit dál unnán dáid sámiid joavkkus, danin mii berret skáhppot alcemet eanet dieđuid dán joavkkus, vai sáhtášeimmet bidjat johtui buriid doaibmabijuid.

Oslo ja Romsa gávpogiin orrot ollu sápmelaččat. Dáid gávpogiid sámit leat eret miehtá Sámi, ja sii ovddastit stuorra sápmelaš mánggabealatvuoda. Dađistaga lea sápmelaččaid mearri sakka lassánan maiddá eará gávpogiin ja guovddážiin, erenomažit davvin. Jus váldá vuhtii maiddá buot daid sámiid, geat dál juo orrot sámi guovddážiin dego Leavnnjas, Kárásjogas ja Guovdageainnus, de ferte juo navdit ahte mealgat badjel bealli sámi álbmogis orru juo gávpogiin ja čoahkkebáikkiin.

Sámediggi ferte beroštit ásahtit buriid ja dorvvolaš bajásšaddan- ja oahppovejolašvuodaid mánáide ja nuoraide, ja maiddá sihkkarastit buot Norgga ássiide buriid ja ovttaveardásaš čálgofálaldagaid. Lea dehálaš ahte gielddat láchcet dili nu ahte sámi álbmot gávpogiin ja čoahkkebáikkiin oazžu dakkár oahppo- ja čálgofálaldagaid mii váldá vuhtii sin dárbbuid. Dát sáhtta leat sámi mánáidgárdefálaldat, sámegeoloahpahuš skuvllas, dearvvasvuoda- ja sosiálabálvalusat ja vuorrasiidfuolahus, mii váldá vuhtii sápmelaš geavaheddjiid, ja arenaid sámegeiela ja kultuvrra hárrjeheapmái.

Oslo suohkan fállá sámegeoloahpahuš buot ohppiide geat dan háliidit. Sámegeoloahpahuš organiseren lea biddjon Kampen skuvlii. Fálaldat boahhtá lassin dábbalaš oahpahušsii, ja dat gokčá olles gávpoga. Oslo sámi biras lea mánga logijagi geahččalan nannet sámi álbmoga vuoigatvuodaid sosiálalaččat, kultuvrralaččat ja ekonomalaččat. Oslo suohkan ásahtii Oslo sámi mánáidgárddi, Cizáš, Oslo sámi searvvi vuolggahaemi vuodul 1986:s. Mánáidgárddi lea leamaš, ja lea ain, dehálaš ásahtu Oslo sápmelaččaide. Searvi Sámi viessu ásahtuvvui juovlamánus 2004, ja dan bokte ožžo Oslo sápmelaččat oktasaš deaivvadanbáikki gasku Oslo. Oslo sápmelaččat leat bivdán Oslo suohkana ráhkadit sámpolitiikalaš plána Osloi, gos earret eará vuodđoskuvlaoahpahuš heiveheapmi livččii dehálaš ášši. Sámediggi lea háliidan ovttasbargošiehtadusa Oslo suohkaniin ja Suohkaniid guovddášservviin.

Sámedikkis, suohkana ja regionála eiseválddiin lea dehálaš ovddasvástádus sealluhit ja nannet sámi kultuvrra ja giela maiddá gávpogiin ja čoahkkebáikkiin. Lea dehálaš ahte suohkanat, ovttas báikkálaš sámi organisašuvnnaiguin ja Sámedikkiin, ožžot johtui fálaldagaid sin sámi álbmogi, earret eará mánáidgárdefálaldagat, sámegeiella skuvllas, dearvvasvuoda- ja sosiálfálaldagat, boarrásiidfuolahus ja arenat sámegeiela ja sámi kultuvrra várás.

Maiddá sámi guovddáš báikkiin, nugo hálddašanguovlluid čoahkkebáikkid, ja gávpogiin nugo Romsa ja Áltá, lea boahhteáiggis dehálaš rolla sámi servodaga hábmemis. Danne lea dehálaš ahte leat ráhkaduvvon strategijat mot dustet dan hástalus ahte eanet ja eanet sápmelaččat fárrejit gávpogiidda ja čoahkkebáikkiide ja sámi guovddáš báikkiide.

Mun evttohan dáikko bokte ahte Sámediggi vuolggaha sierra sámi gávpot- ja čoahkkebáikeplána ráhkadeami, ja ahte ráhkaduvvo sierra plána sámi guovddáš báikkiid ovddideapmái.

Evttohus 13, Árras Sten Jønsson, Bargiidbello daga sámediggejoavku

Norgga Sámediggi oáčui parlamentarikkárkonferánsas Girkonjarggas Sámi Parlamentáralaš Ráđi (SPR) ovdagotti boahhte áigodahkii. SPR mearridii čoahkkimis doaibmaplána dán áigodahkii, mas ledje biddjon sisa muhtin ovttaskas doaibmabijut. Lassin pláni dahkko maiddá ovttaskasássiide sierra áššesurggiin mearrádušat.

Sihke doaibmaplánaš ja ovttaskasássiin ledje moanat guoskkaheamit konvenšuvnnaide ja ávžžuhusaide mat leat mearriduvvon Europa-ráđis ja dan vuolit orgánain. Earret eará sáhtta namuhit nr. 5 konvenšuvdna suodjalusa birra olmmošvuoigatvuodain ja deatalaš friddjavuodas, nr. 148 –
- s, nr- 157- rámmakonvenšuvdna
našuvnnalaš unnitloguálbmogiid suodjalus, ja moanat eará konvenšuvnnat main lea dadjamuš sámi

álbmogii. Oktii buot lea Europa- ráđđi mearridan badjel 200 konvenšuvnna lassin moanat ávžžuhusaide. Europa- ráđis leat mángga vuolit orgána ja lea oassin mánggga eará orgánas.

Buot njeallje našunálastáhta main sámi álbmot gávdno, leat miellahtut Europa- ráđis mas oktiibuot leat 47 miellahtu. Dasa lassin leat 6 stáhtas dárkojeaddjistáhtus. Eurohpalaš uniovdna (EU) ja dan miellahttostáhtat, čuvvot Europa- ráđi barggu dárkilit ja leat jođánat sajustit konvenšuvnnaid iežaset láhkačoahkkái. Suoma, Ruota ja Norgga Sámedikkiin ii leat formálalaš čanastat Europa- ráđđái.

Europa- ráđi barggus lea ollu dadjamaš sápmelaččaide. Dan sivas lea ovdamunni sámedikkiide jus dain lea váikkuheapmi ráđi bargui leaš dál kommišuvnna siskkobealde dahje vuolit orgánain.

Dán vuodul evttohuvvo ahte Sámediggeráđđi guorahallá vejolaš čovdosiid Sámedikkiide/ Sámi Parlamentáralaš Ráđis háhkat lagat ovttasbarggu Europa- ráđiin. Dán oktavuodas ferte maid guorahallat galgá go gáibidit sierra álgoálbmotorgána Europa- ráđis, ja muđui makkár čanastagat livčče heivvolaččat.

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus

- Ođđa áššit nr. 1 - 13 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 31 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Arthur Tørfoss	Jørn Are Gaski
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Hilde Anita Nyvoll
		Odd Iver Sara
		Rolf Johansen
		Geir Tommy Pedersen
	Arthur Tørfoss	
2	Inga-Lill Sundset	Gunn-Britt Retter
		Silje Karine Muotka
	Inga-Lill Sundset	
3	Mariann Wollmann Magga	Rolf Johansen
		Aili Keskitalo
		Aud Marthinsen
		Åge Nordkild
		Hilde Anita Nyvoll
		Geir Tommy Pedersen
	Mariann Wollmann Magga	
4	Åge Nordkild	Willy Ørnebakk
	Åge Nordkild	
5	Randi A. Skum	Mariann Wollmann Magga
		Silje Karine Muotka
	Randi A. Skum	
6	Ragnhild Melleby Aslaksen	Silje Karine Muotka

		Hilde Anita Nyvoll
		Geir Johnsen
	Ragnhild Melleby Aslaksen	
7	Hilde Anita Nyvoll	Odd Iver Sara
		Marit Kirsten A. Gaup
		Aud Marthinsen
		Berit marie P. E. Eira
	Hilde Anita Nyvoll	
	Geir Tommy Pedersen, čeahkkinortnegii	
8	Hilde Anita Nyvoll	Odd Iver Sara
		Marit Kirsten Anti Gaup
		Anders Somby jr.
	Hilde Anita Nyvoll	
9	Silje Karine Muotka	Jørn Are Gaski
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Trond Are Anti
	Silje Karine Muotka	
10	Silje Karine Muotka	Ida Marie Bransfjell
		Mariann Wollmann Magga
		Geir Tommy Pedersen
	Silje Karine Muotka	
11	Kirsti Guvsám	Jørn Are Gaski
		Aili Keskitalo
		Jarle Jonassen
		Willy Ørnebakk
	Kirsti Guvsám	
12	Jørn Are Gaski	Gunn-Britt Retter
		Olaf Eliassen
		Silje Karine Muotka
		Geir Tommy Pedersen
	Jørn Are Gaski	
13	Sten Erling Jønsson	Olaf Eliassen
	Sten Erling Jønsson	
	Åge Nordkild čeahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

- Odda áššit nr. 1 - 13 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.11.11 dii. 19.50.

Ášši/Sak	BFOL	005/11
Ášši/Sak	DC	043/11

Kvalitehta ja pasieantasihkkarvuohta sámi pasieanttaide

Arkiivaáššennr..
11/526406 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi	26.10.11	SR 158/11
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi	28. – 29.11.11	BFOL
Sámedikki dievasčoahkkin	30.11. – 02.12.11	DC 043/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.12.11 dii. 08.30.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.10.11	Sámediggeráđdi	Ášši SR 158/11 Kvalitehta ja pasieantasihkkarvuohta sámi pasieanttaide

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámi buhcciin lea vuoigatvuohta oažžut ovttárvosaš dearvvašvuođabálvalusa seamma láhkai go dáža buhcciin lea. Dán oktavuodas lea sámi giella ja kultuvrra geavaheapmi hui deatalaš. Sámediggi oaidná ahte Ráđđehus lea álggahan stuorra barggu kárten dihtii eahpesávahahtti dáhpáhusaid dearvvašvuođabálvalusas. Dasa lassin leat ánggirdemiin dainna ahte buoridit dilálašvuođaid mat gusket buhcciidsihkarvuhtii. Nationála indikáhtorat galget maiddá ráhkaduvvot ja almmuhuvvot kvalitehta mihtideami várás.

Sámedikki mielas berre buhcciid giella ja kultuvra válđojuvvot mielde dán deatalaš bargui. Eaktun sihkarvuhtii buohcci várás lea ahte buohcci ja divššár áddehallaba. Boasttudikšu ja heajos kvalitehta divššus sáhtta čuožžilit go buohcci ja divššár eaba áddehala nu bures. Sámediggi háliida stuorát deattu gulahallamii ja gillii kvalitehta ja buhcciidsihkarvuođa mihttoeaktun. Sámediggi háliida ahte Ráđđehus váldá dán mielde iežas bargui Stuorradiggediedáhusain kvalitehta ja sihkarvuođa birra, ja dakkár operatiiva dokumeanttaide go regionála dearvvašvuođalágádusaid bargamušdokumeanttaide 2012 várás.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álgu

Ovttasdoaimanodastusa čuovvoleami oktavuodas bijai Ráđđehus 2011:s ovdan Nasjonal helse og omsorgplan (2011-2015) (nationála dearvvašvuođa- ja fuolahusplána). Plánas diedihuvvo ahte

ráđđehus áigu bidjat ovdan Stuorradiggedieđáhusa 2012:s kvalitehta ja pasieantasihkkarvuoda birra. Sámediggi oaidná ahte Ráđđehus lea álggahan stuorát kártenbarggu eahpesávvojuvvon dáhpáhusaid birra dearvvašvuodabálvalusas. Dasa lassin lea álggahuvvon ánggirdeapmi buoridit diliid pasieantasihkkarvuoda oktavuodas.

Stuorradiggedieđáhus galgá bidjat vuodđun buoret kvalitehtadoahpaga masa gullá buhcciid/geavaheddjiid vuordámušat kvalitehtii ja mo sii vásihit dan, ja mo sáhtá láchit dasa ahte buohcci/geavaheaddji árjjalaččat oassálasttášii iežas dikšui/fuolahussii.

Evttohusat

Ovddádusbellodaga (Frp) lahtus Hans Eriksen

Evttohus 1

Vuosttas teakstaosis, 1. cealkaga sáni "Sámi" sadjái boahdá sátni "Buoht", ja manimus oasi sadjái seamma cealkagis "... seamma láhkai go dáža buhcciin lea." boahda cuovvovaš "... beroškeahhtá gos sii orošedje riikkas".

Cealkka šaddá de ná: " Buoht buhcciin lea vuoigatvuohta oazžut ovttárvosaš dearvvašvuodabálvalusa beroškeahhtá gos orošedje riikkas ".

Vuosttas teakstaosis sihkkojuvvo 2. cealkagis, dat mearkaša čuovvovaš cealkka sihkkojuvvo: " Dán oktavuodas lea sámi giela ja kultuvrra geavaheapmi hui deatalaš ".

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

Evttohus 2, áirras Trond Are Anti, NSR:a sámediggejoavku

Čuovvovaš cealkka biddjo vuosttaš teakstaossái vuosttaš cealkkan:

Okta bajimus mihtomeriin ovttasdoaimanodastusas lea ahte buot pasieanttain lea vuoigatvuohta oazžut dásseárvosaš dearvvašvuodafálaldaga.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 hilgojuvvui jienain 31. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 2 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain. 3 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Jørn Are Gaski	
2	Hans Eriksen	Jørn Are Gaski
		Kirsti Guvsám
		Trond Are Anti
	Hans Eriksen	

3	Inger Jørstad	Silje Karine Muotka
	Inger Jørstad	
4	Trond Are Anti	Jørn Are Gaski
		Silje Karine Muotka
	Trond Are Anti	
5	Anders Somby jr.	Trond Are Anti
		Silje Karine Muotka
	Anders Somby jr.	
6	Silje Karine Muotka	Jørn Are Gaski
	Silje Karine Muotka	
7	Olaf Eliassen	Jørn Are Gaski
		Trond Are Anti
		Silje Karine Muotka
	Olaf Eliassen	
8	Jørn Are Gaski	
9	Heidi P. Greiner Haaker	
10	Kirsti Guvsám	
11	Ida Marie Bransfjell	
12	Trond Are Anti	
13	Jørn Are Gaski	
14	Geir Tommy Pedersen	
15	Silje Karine Muotka	
16	Ellinor Marita Jåma	
	Jørn Are Gaski	

VI Sámedikki mearrádus

Okta bajimus mihttomeriin ovttasdoaimmanodastusas lea ahte buot pasienttain lea vuoigatvuohta oažžut dásseárvosaš dearvvašvuođafálaldaga. Sámi buhcciin lea vuoigatvuohta oažžut ovttárvosaš dearvvašvuođabálvalusa seamma láhkai go dáža buhcciin lea. Dán oktavuodas lea sámi giela ja kultuvrra geavaheapmi hui deatalaš. Sámediggi oaidná ahte Ráđđehus lea álggahan stuorra barggu kárten dihtii eahpesávahahtti dáhpáhusaid dearvvašvuođabálvalusas. Dasa lassin leat ánggirdemiin dainna ahte buoridit dilálašvuođaid mat gusket buhcciidsihkarvuhtii. Nationála indikáhtorat galget maiddá ráhkaduvvot ja almmuhuvvot kvalitehta mihtideami várás.

Sámedikki mielas berre buhcciid giella ja kultuvra válđojuvvot mielde dán deatalaš bargui. Eaktun sihkarvuhtii buohcci várás lea ahte buohcci ja divššár áddehallaba. Boasttudikšu ja heajos kvalitehta divššus sáhtta čuožžilit go buohcci ja divššár eaba áddehala nu bures. Sámediggi háliida stuorat deattu gulahallamii ja gillii kvalitehta ja buhcciidsihkarvuođa mihttoeaktun. Sámediggi háliida ahte Ráđđehus váldá dán mielde iežas bargui Stuorradiggediedáhusain kvalitehta ja sihkarvuođa birra, ja dakkár operatiiva dokumeanttaide go regionála dearvvašvuođalágádusaid bargamušdokumeanttaide 2012 várás.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 01.12.11 dii. 10.00.

Ášši/Sak EKL	006/11
Ášši/Sak DC	044/11

Cealkkámušat 2012 - 2013 boazodoallošiehtadussii

Arkiivaáššer..
11/422006 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššer.
Sámediggeráđdi	26.10.11	SR 157/11
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	28. – 29.11.11	EKL 006/11
Sámedikki dievasčoahkkinn	30.11. – 02.12.11	DC 044/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.12.11 dii. 10.00.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1			Gulaskuddancealkámuš - Rapport om likestilling i reindriften

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Boazodoalu válđošiehtadusa § 4 addá Sámediggái vejolašvuoda buktit cealkámuša boazodoallošiehtadussii ovdal Stuorradiggi gidđasešuvnnas 2012 meannuda dan. Sámediggi vällje buktit árvalusaid ođđa boazodoallošiehtadussii ovddabealde šiehtadallamiid. Sámediggeráđdi ovddida Sámedikki árvalusaid beliide, mat leat stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta/EBD ja Norgga Boazosápmelaččaid riikasearvi/NBR, ovdal go šiehtadallamat álggahuvvojit.

Sámediggi áigu buktit árvalusaid čuovvovaš surggiide:

Ovttasbargu ja konsultašuvnnat departemeanttain boazodoallopolitihka ja dan hálddašeami birra.

Váikkuhangaskaopmeortnegat mat leat šiehtadusas

Boazodoalu areálat

Boraspiret

Divadat boazodoalut

Dearvvašvuolta

Dásseárvu

Vuovdalandilli

Boazologu heiveheapmi

Ovttasbargu ja konsultašuvnnat departemeanttain boazodoallopoltiikka ja hálddašeami birra

Boazodoalu válđošiehtadusas § 2, čuožžu: ”Šiehtadallit galget šiehtadit oktilis boazodoallošiehtadusa dakkár doaibmabijuiuin, maiguin lea áigumuš ovddidit boazodoalu boazodoallopoltiikka áiggis áigái dohkkehuvvon politiikkalaš ulbmiliid ja njuolggadusaid vuodul. Doaibmabijuide galget gullat ekonomalaš váikkuhangaskaoamit. Šiehtadallit galget maid sáhttit gáibidit šiehtadallamiid fágalaš, sosiála, organisašuvnnalaš áššiid birra ja eará áššiid birra main lea mearkkašupmi dasa ahte ovddidit ealáhusa daid ulbmiliid vuodul mat leat mearriduvvon boazodoallopoltiikkii.”

Maŋimuš jagiin lea ráđđehus rievdatan fágalaš, sosiála ja organisašuvnnalaš doaibmabijuid boazodoalus almmá ráđđadalakehtta válđošiehtadusa vuodul. Dasto lea Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta biehtalan šiehtadallamis dáid doaibmabijuid hárrái, čujuhemiin ahte dat gullet eará departemeantaid ovddasvástádusa vuollái. Sámediggi lea fuolastuvvan dán ovdáneami geažil.

Boazodoallu ii leat makkár ihkinassii ealáhus, dat lea sámi kultuvrra, giela ja servodateallima čiehkageađgi daiguin olmmošvuoigatvuodalaš geatnegasvuođaiguin mat dan čuvvot. Danne čuožžu ge boazodoallolága ulbmilparagráfas ahte dat galgá: ”lágidit dili boazodollui mii lea ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš ja mii lea vuodđuduvvon sámi kultuvrra, árbevieruid ja dábiid ala.” Váttisvuohtan lea go Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta geavahit boazodoalu válđošiehtadusa nu ahte gáržudit šiehtadallanfáttáid guoskat dušše bušehtti guoskevaš doaibmabijuide Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta ovddasvástádussuorggi siskkobealde, seammás go dat seamma departemeanta ii čuovo konsultašuvnnaprosedyraid mat leat stáhta eiseválddiid ja Sámedikki gaska. Sámedikki oaivila mielde lea dalle várra ahte boazodoallopoltiikka hábmemis ja johtui bidjamis ii leat legitimehta boazodoalu ja sámi servodaga siskkobealde. Dát sáhtta buktit hui eahpečielga ja vuorddekeahkes dili sihke eiseválddiid, ođđa areálagáibideaddji ealáhusaid, boazodoalu ja sámi servodaga ektui.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ii leat konsulteren Sámedikkiin dáid áššiid birra:

Boazodoallošiehtadusaid fáladat.

Fáddábagađalli boazodoalu várás ja plánen plána- ja huksenlága vuodul.

Boazodoalloguovlluid árvoklassifiseren.

Ekologalaččat ceavzi boazologu eavttuid/indikašuvnnaid

Boazodoallohálldahusa evalueren ja boazodoallohálldahusa olggobealde beagginárvoštallama bargamuščilgehus.

Boazodoalu boahttevaš hálddašanortnegat.

Sámediggi ii oainne ahte dát dilli lea buorre geasa ge. Boazodoallopoltiikka hábmen ja čađaheapmi ferte ollásit válđit vuhtii dan ovdáneami mii lea leamaš sámpolitiikkas ja sámerievttis dan rájes go sámeláhka dohkkehuvvui 1987. Bajimus boazodoallopoltiikka hábmen ja doaibmabijuid čađaheapmi ollašuttin dihtii boazodoallopoltiikkalaš ulbmiliid sáhtta dušše dáhpáhuvvat ollislaš involverema bokte ON konvenšuvnna vuodul siviila ja politiikkalaš vuoigatvuodáid (SP) birra artiikkal 27, gea. artiikkala 1, ILO 169 artiikkala 6, 7 ja 15 vuodul ja álgoálbmotjulggaštusa artiikkaliid 3 ja 4 vuodul.

Boazodoalus leat hástalusat mas dakkár bealit go areálageavaheapmi, eahpečielga riektedilit, boazološkoovdáneapmi, boraspiredilli, márkandilli bohccobierggu várás ja boazodoalu almmolaš hálddašanortnegat doibmet ovttas. Dakkár oktavuodas dárbbasuvvo ahte ceavzilvuodadoaba boazodoallogas ovddiduvvo ja konkretiserejuvvo.

Sámediggi rávve ahte bargus EDB eanadoallo- ja biebmodieđahusain čađahuvojit ollislaš konsultašuvnnat Sámedikkiin ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin ollislaš boazodoallopoltiikka birra. Oassin dán ollislašvuodas nammaduvvo lávdegoddi mii galgá čielggadit evttohusa rievdatit boazodoalloga mearrádusaid boazodoalu almmolaš hálddašeami organiserema

birra. EDB gulaskuddama čuovvoleapmi boazodoallohálddahusa rievdadeami birra bissehuvvo dassážiigo go dakkár čielggadus gárvána.

Šiehtadusa váikkuhangaskaoapmeortnegat

Boazodoalloboadus 2011/12

Boazodoallošiehtadusa 2011/12 šiehtadišgohte Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi odđajagimánu 5. b. 2011 ja geavai nu ahte NRL vällji botket šiehadallamiid guovvamánu 17. b. 2011. Dát lea vuosttaš geardi dan rájes go boazodoallošiehadallamat ášahuvvojedje 1976:s ahte šiehadallamiin ii šaddan boazodoallošiehadus boadusin. Sivvan boatkaneapmái lei sierramielalašvuohta márkanheivehandaibmabijuin, dás maiddá dan heivehanráju čuovvolemis ja loahpaheamis, mii ášahuvvui 2010/2011 njuovvanáigodagas. Sivvan dasa go álggahuvvojedje márkanmuddejeaddji doaibmabijut, lei dat ahte boazodoallit Finnmárkkus ain galggai lea vejolašvuohta njuovvat, vaikko njuovahagat eai nagodan vuovdit birggu viidáseappot márkaniidda. Boazologo heiveheapmi lei stuora oassi dán govas.

Dán proseassa boadusin čuoza dat maiddá boazodoalloguovlluide olggobealde Finnmárkku dainna lágiin ahte bohccobiergohaddi njejai. Erenoamážit guovlluide gos boazodoallu massá ollu bohccuid boraspiriide ja dan geažil eai lean dan muttos ollu njuovvanbohccot ahte livčče gánnáhahti, bohte dat fuones birgohattit lassinoadđin. Eanaš boazodoalloguovllut leat bisuhan mearriduvvon boazologuid, ja bargan garrasit ekologalaš ja ekonomalaš ceavzilvuodain.

Sámedikki mielas lea govttolaš ahte dát guovllut eai okto dárbbáš guoddit dan vahága maid muddenrájuid loahpaheami Finnmárkkus lea dagahan, ja evttoha ahte šiehadusbealit váldet dán vuhtii dán jagáš šiehadallamiin.

Stáhta guovvamánu 17. b. fálaldaga vuodul ovddidii EBD evttohusa juolludemiid birra boazodollui. Dán fálaldatevttohusa meannudii Stuorradiggi cuoŋománu 2011 ja dat gusto áigodahkii suoidnemánu 1. b. 2011 – geassemánu 30. b. 2012.

2011/12 fálaldagas lea 102,0 miljon ruvdnosaš ekonomalaš rámma. Dat mearkaša 1,0 miljon ruvdnosaš lassáneami mannan jagi rájes, muhto mearkaš duohtavuodas njiedjama haddegoargnuma geažil ja go boazodoalu golut leat lassánan sakka 2009 rájes (Boazodoalu buohkanasrehketdoallu 2009). Boazodoallofálaldaga deataleamos poasttat leat, earret ekonomalaš rámma, njuolggá doarjagat ja juolludeamit boazodoalu ovddidanfoanddas. Boazodoalu ovddidanfoanda oaččui sullii 2,8 miljon ruvdnosaš lassáneami, 30,0 miljon ruvnus mannan jagi 32,8 miljon ruvdnui 2011/12 fálaldagas. Njuolggá doarjagiid poasta, mii lea doarjja siidaosiide ja orohagaide, uhciduvvui 1,8 miljon ruvnunin, 61,8 miljon ruvnus mannan jagi 60,0 miljon ruvdnui 2011/12 várás. Dasa lassin juolluduvvui 7,0 miljon ruvnun 2011 várás gokčat oasi goluin loahpahit heivehanráju, mii ášahuvvui 2011/12 njuovvanáigodahkii.

Beroškeahttá boazodoalu stuorra hástalusain – eahpedássidis boazolohku, eahpečielga areálaresurssat ja siidaráját, mannanjagáš stuorra bohccobiergorájut, mii dagaha ahte bohccobierggu kilohaddi njiedjá, stuorra boraspirevahágit ja sisabahkkemat boazodoalloeatnamiidda – Stuorradiggi vällje uhcidit boazošiehadusa rámma ja uhcidit njuolggá doarjagiid oasi boazoeaiggádiidda. Njuolga doarjaga unnideapmi mearkaša uhciduvvon buvttadanbálkkašupmi mii lea dat doarjjaortnet mii galgá movttidahttit njuovvat eanet ja buktit árvoháhkama boazodoalus.

Nationála boazodoallopoltihkka lea vuodđuduvvon govtti iešheanalisis vuodu ala; ealahuspolitihkalaš buvttadanárvu ja sámpolitihkalaš kulturárvu. Dát geatnegahtta maiddá kultuvrralaččat ceavzilvuoda boazodoalus.

Sámedikki mielas lea deatlaš ahte boazodoallošiehadusa váikkuhangaskaoamit váikkuhit boazodoalu árbevirolaš struktuvrra bisuheami bearašvuodot ealahussan. Maŋimus jagiin leat ortnegat mat leat Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

guoskan mánáide, nisssonolbmuide ja nuoraide boazodoalus heaittihuvvon. Sámedikki mielas dát lea heittot mas ii leat ávki boazodoallosámi ja sámi kulturovddideapmái. Dárbbasuvvojit biddjojuvvot ođđa ortnegat šiehtadussii maiguin gozihit olles bearraša oktavuoda boazodollui. Jos dat bearašvuđot struktuvra vel eanet hedjona, de čuohcá dat boazodoallosámi kultuvrra ceavzilvuhtii.

Boazodoallošiehtadus 2012/13

Boazodoallošiehtadusat čađahuvvojit St.dieđ.nr 28 (1991-1992) Ceavzilis boazodoallu ja dan Stuorradikki meannudeami, gč. Evttohus S. nr. 167 (1991-1992), ovddeš boazodoallošiehtadusaid, bušeahhtaproposišuvnnaid vuodul ja boazodoalu dili vuodul, mii bohtá ovdan earret eará Boazodoalu buohkanasrehketdoalus man ekonomaláš lávdegoddi ráhkada juohke jagi. Boazodoalu buohkanasrehketdoallu 2009 dat lea vuodđun go Sámediggi meannuda evttohusaid boazodoallošiehtadussii. Maiddái Sámedikki iežas bargosuorgi boazodoalu, areálaáššesuorgi, dearvvašvuoda- ja riikkaidgaskasaš riekt bargu leat máhttovuodđun Sámedikki árvalusaide.

Sámediggái lea deatlaš ahte boazodoallu ealáhussan ja sámi kultuvrra deatlaš oassin galgá oazžut buoret eavttuid ja stuorát einnostanvejolašvuoda dili ektui mii dál lea ealáhusas. Sámedikki oaivila mielde lea boazodoalu čilgekeahces riektedilli eatnamiidda ja čáziide mielde sivaláš dasa go ealáhus rahčá áddejumi očodemiin iežas oainnuide, erenoamážit areálaáššiid ektui. Dat sáhttet leat bartahuksen, boraspirepolitihkka, bieggafápmu, álbmotmeahcit jna. Boazodoallu dárbbasa hui ollu areálaid, ja lihkahallamat gáržžidit guohtoneatnamiid. Sámedikkis lea beroštupmi oazžut stuorát áddejumi dasa sihke lánkaaddi eiseválddiid, departemeantaid, gielddaid ja eará sektovrraid beales.

Sámedikki mielas lea stuorra váttisvuhtan dat go boazodoalu areálat eai leat suodjaluvvon eará lágaiguin go Vuodđolága § 110 a bokte, eará nátionála lágaid bokte, ja dasto ahte čujuhuvvo riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuodákonvenšuvnnaide, almmá ahte dan vuodul suodjaluvvošedje boazodoalu areálat buorebut.

Dasa lassin ii leat boazodoalus einnostanvejolašvuodta guhkes áiggi plánema ektui dan geažil go váikkuhangaskaoamit ja lánkaásahusat rievdaduvvojit johtilit.

Sámediggi ávžžuha danne šiehtadusbeliid erenoamážit suodjalit boazodoalu areálaid seamma lánkai go eanadoalloareálat suodjaluvvojit.

Rekrutteren

Boazodoalu ovddidanfoandda ulbmil lea váikkuhit boazodoalu ovddideami boazodoallopolitihkalaš ulbmiliid vuodul. 2011/12 boazodoallobotosis várrejuvvui 32,8 miljon ruvnu iešguđet doaimbajuid juogadeapmái. NRL gáibádus 2011/12 šiehtadussii lei 45,5 miljon ruvnu Boazodoalu ovddidanfondii. Earret eará ákkasta NRL iežas gáibádusa dainna ahte sii háliidit sihkarastit buoret rekrutterema ealáhussii dainna lágiin ahte fállat oiddolaš lonen- ja vuodđudanortnegiid.

Rekrutteren boazodollui lea leamaš oalle buorre eanaš guovlluin. Dainna lágiin sirrejuvvo boazodoallu eará vuodđoealáhusain. Buorre rekrutteren lea deatlaš vai ealáhus ceavzá ja ovdána. Danne lea hui deatlaš ahte boazodoallošiehtadus, deatleamos boazodoallopolitihkalaš váikkuhangaskaoapmin, deattuha dássidis rekrutterema ealáhussii.

Boazodoalu fágareiveortnet man Boazodoalu ovddidanfoanda dán rádjai lea ruhtadan (Lánkaásahus boazodoallošiehtadussii 2011/2012 ee. kapihtal 1, § 1- 5, 6 f), lea doaimbajidju mii lea váikkuhan dássidis rekrutterema ollu guovlluin. Danne lea balddehahti ahte šiehtadallit háliidit loahpahit boazodoallošiehtadusa fágareiveortnega.

Sámediggi rávve ahte ortnet ii heaittihuvvo ovdal go gávdno eará ruhtadanvuohki dasa.

Sámedikkis ii leat dálá doarjjaortnegiid bokte vejolaš ruhtadit boazodoalu fágareiveortnega. Sámediggi ruhtada dál duoji fágareiveortnega dainna ákkain ahte Sámedikkis lea leamaš sierra fágalaš ja ruđalaš ovddasvástádus duojis. Fylkkagiielddain lea ovddasvástádus eará fágareiveortnegiin. Danne ferte geahčadit daid vejolašvuodaid mat leat Fylkkagiielddaid ruhtadanortnegis.

Doarjja Sámediggái

Boazodoallošiehtadus várre jahkásaččat 2,0 miljon ruvnnu Sámedikki bušehttii. Šiehtadallit leat bivdán Sámedikki geavahit dáid ruđaid boazodoalu lassealáhussaid doarjumii. Dan vuodul várre Sámediggi stuorra oasi dain ruđain doarjut duoji boazodoalu lassealáhussan.

Sámedikki mielas ii leat buorre go šiehtadallit leat bidjan čanastagaid dáid ruđaid geavaheapmái. Sámediggi ferte oazžut vejolašvuoda addit doarjaga boazodollui iežas politihkalaš ulbmiliid vuodul. Mii čujuhit ahte eanadoallošiehtadus maid várre 2,0 miljon ruvnnu jahkásaččat Sámedikki bušehttii eai ge biddjojuvvo čanastagat dasa mon Sámediggi geavaha dáid ruđaid. Dat ahte Sámediggi oazžu dán juolludusa boazodoallošiehtadusas, mearkkaša ollu Sámedikki vejolašvuhtii doarjut doaibmabijuid boazodoalus.

Sámediggi evttoha ahte bealit fámohttet gustovaš čanastaga daidda ruđaide mat juolluduvvojit Sámediggái ja bidjá čuovvovaš sátnádeami vuodđun: Ruđat galget geavahuvvot doaibmabijuide boazodoalus.

Orohatdoarjja

Orohatdoarjaga máksomearit leat hui smávvat daid eavttuid ektui, maid doarjja galgá ollašuttit. Orohatdoarjaga ulbmil lea veahkehit orohagaid oazžut eanet mielovddasvástádusa boazodoalu ovdáneamis ceavzilis ealáhussan, oččodeamis dássedeattu boazologu ja guohtumiid gaskkas, sihkkarastimis areálaid ja oččodeamis buoret gánnáheami ja heahtegeargusvuoda. Viidáseappot galgá doarjja addit vuodtu sadjásaortnegii buozalmasvuoda ja áhpehisvuoda oktavuodas eanet go álbmotoaju oppalaš ortnegat.

Nappo lea ge orohatdoarjja oaiivilduvvon dakkár insitumeantan ovttaskas orohaga doaimma ektui. Dilli lea dattege nu ahte dakkár doarjja ii dávis daidda ekonomalaš hástalusaide mat orohagain leat daid geatnegasvuodaid geažil maid stáhta lea bidjan orohagaide. Boazodoallolága ođasmahttima oktavuodas 2007:s ásahii stáhta dan gáibádusa ahte juohke orohat galggai ráhkadit doallonjuolggadusaid. Jurdda lei ahte doallonjuolggadusat maid galge leat veahkin ráhkadeamis earret eará gielddaplánaid. Dakkár doalloplána ráhkadeapmái gáibiduvvojit ollu dieđut iešguđet lánkaásahusaid birra, ja váldá guhkes áiggi ráhkadit daid.

Ii ge orohatdoarjja dávis ekonomalaš ja resurssalaš hástalusaide areálaid sihkkarastima ektui, ja buoret gánnáheami ektui. Sámediggi oaiivilda danne ahte orohatdoarjagis leat vátna ekonomalaš rámmat, go dat lea 9,9 miljon ruvnnu ja dat juogaduvvo 76 orohaga ja 5 boazosearvvi gaskka.

Bajábealde namuhuvvon diliide lassin Sámediggi čujuha dan eahpegovttolašvuhtii ahte eavttut orohatdoarjaga oazžumii, lea čadnojuvvon earret eará dasa ahte doahttalit mearriduvvon boazologu. Sámediggi lea ovttaoaiivilis dasa ahte ferte bidjat gáibádussan ahte boazodoallu doaimmahuvvo dohkálaččat, muhto ferte gal rievdadit dan gáibádusa ahte dat galgá leat čadnojuvvon boazolohkui. Orohagat ja ovttaskas siidaoasseaiggádat dat fertejit ollašuttit doallonjuolggadusaid boazologu ektui. Dat mearkkaša ahte jus muhtumat orohagas eai njuova njuovvanplána áigumušaid mielde, de dat čuohtá olles orohakkii nu ahte orohatdoarjja vuoliduvvo dahje ii addojuvvo. Sámediggi ballá erenoamážit das go orohagat dakkár ránggáštusaiguin ožžot uhcit vejolašvuodaid fuolahit boazodoalu areálabeoštusaid. Ránggáštusat doallonjuolggadusaid rihkkuma oktavuodas, das maiddái boazologu, čuovvoluvvo sierra ránggáštuslánkaásahusaiguin, ja doarjjagáibádusaid bokte ovttaskas siidaosiide. Lea dárbbášmeahttun ja eahpegovttolaš geavahit orohatdoarjagiid dasa.

Sámediggi bivdá ahte šiehtadallit sohpet ahte orohatdoarjagat eai vuoliduvvo, dahje eará láhkai geavahuvvo ránggáštussan, go orohagain leat hástalusat doallonjuolggadusaid ektui.

Sámi vuoigatvuodálávdegotti árvalus guovlluidd ektui Finnmárkku máttabealde lea gárvvís ja dat lea leamaš viiddis gulaskuddamis. Berre várret ruđaid boazodollui vai dat buori vuogi mielde sáhtta čuovvolit dán barggu.

Sámediggi bivdá beliid vuoruhit ruđaid Sámi vuoigatvuodálávdegotti II barggu čuovvoleapmái.

Ollugat háliidit rievdadit daid areálaid geavaheami, mat leat várrejuvvon boazodoalloáigumušaide. Dat lea buvttihan ollu areálaáššiid, maid orohagat fertejit guorahallat ja meannudit. Areálaprošeassat leat hui resursagáibideaddjit áiggi, ruđa ja olmmošlaš resurssaid ektui, ja dán barggu eai sáhte eai ge berre orohagat vuoruhit vulos. Sámediggi lea fuolastuvvan go orohatdoarjagiid máksomearri ii mange láhkai dávis dan lassebargui, maid areálaáššit dagahit boazoeaiggádiidda.

Doarjja orohagaid bargui boazodoalu areálaid sihkkarastimiin (gč. BOF doaibmaguovllu, kapihtal 1, čuoggát 6b ja 6e) ferte earret eará sáhttit geavahit dainna lágiin ahte ruhtadit davviriikkalaš ovttasbarggu man ulbmilin lea profešunealla dásis suodjalit earret eará boazodoalu areálaberoštumiid, eanavuoigatvuodáid ja ovddidanvejolašvuodáid.

Sámediggi evttoha ahte orohatdoarjagat lasihuvvojit ja ahte dát lassáneapmi merkejuvvo bargui areálaáššiguin. Rievdadit leat ná: oassi orohatdoarjagis geavahuvvo orohagaid areálaid vuodul, gč. Eanadoalus.

Sámediggi áigu daid ollu hástalusaid vuodul mat boazodoalus leat ovddabealde, ja erenoamážit daid ollu areálaprošeassaid geažil siiddain ja orohagain, rávve ahte BOF ekonomalaš rámma nannejuvvo.

Buvttadanbálkkašupmi

Buvttadanbálkkašupmi lea doarjja mii meroštallojuvvo buvttadanvuđot boađuin. Addojuvvo 25 % doarjja divatgeatnegas biergovuovdimis ja eará divatgeatnegas ealáhusboađuin dakkár bohccuin mat gullet siidaoasi buot boazoeaiggádiidda.

Buot boazodoalloguovlluin, erenoamážit muhtun lullisámi guovlluin, leat buvttadanbálkkašumi gáibadusat leamaš hástalusán. Maŋŋágo kaleandarjahki biddjojuvvui vuodđun buvttadandoarjaga meroštallamii, sáhttet muhtun boazoeaiggádat gártat dakkár dillái ahte eai oaččo buvttadandoarjaga buvttadeami ovddas mii lea badjel 400 000,- ru. Dát dáhpáhuvvá dalle go váldonjuovvan sierranas sivaid geažil ferte dahkkojuvvo maŋŋá juovllaid ja boahpte váldonjuovvan dahkkojuvvo čuovvovaš čavčča. Boazu deaddá eanemusat ja lea buori vuommis ovdal ragatáiggi ja ovdal go fárren čakča- ja dálveeatnamiidda álgá. Danne lea eanemus gánnáhahti njuovvat stuorámuš oasi árračavčča. Guohton- ja doaibmadilli sáhtta mángui leat sivvan go njuovvama muhtumin ferte maŋidit juovllaid maŋábeallái. Dát iešalddis lea fuotni doibmii. Go boazodoallit dasa lassin masset buvttadandoarjjavuoddu dán geažil, de dat orru leamen hui eahpegovttolaš. Boazodoalu doaibmaminstar birra jagi lea gitta luonddu eavttuin ja dan ferte vuhtii váldit šiehtadusas ja sihkkarastit ahte 400 000 ruvdnosaš rádjii ii gustošii dalle go guovtti doaibmajagi buvttadus gártá seamma kaleandarjahkái. Molssaeaktun lea rehkenastit man ollu lea vuovdán dán guovtti jagis. Dieinna lágiin sáhtášii garvit dán lágan eahpeiddolaš diliid.

Nu go ovddeš evttohusain boazodoallošiehtadussii, bivdá Sámediggi šiehtadalliid árvoštallat sihkkut buot dáhtonrájiid, ja dušše hálddahuslaš bisuhit boazodoallojahkái (1.4. – 31.3), jos buot buvttadeapmi gahččá seamma kaleandarjahkái.

Árranjuovvandoarjja

Árranjuovvandoarijjaortnet loahpahuvvui boazodoallobohtosis 2011/2012. Departemeantta ákkat loahpaheapmái lea ahte ortnet lei hástaleddjiin hálldašit ja ahte ortnet čohkkii njuovvama mii fas dagahii ahte muhtumat eai šaddan njuovvat mearriduvvon áigemarrái. Sámediggi miehtá dasa ahte njuovvandoarija mielddisbuvttii ahte šattai váttis čađahit dan ollu njuovvama aiddo ovdal ragatáiggi. Ortnege buorrevuohta lei ahte dat válddii vuhtii regionála erohusaid, ja vaikke vel dát lea ge hálldahuslaš čađat hástaleaddjin, de dat ii leat doarvái buorre sivva loahpaheapmái.

Go njuolggá doarjjaortnet loahpahuvvo, de berre daid ruđaid mat dasa ledje várrejuvvon, sirdit eará njuolggá doarjjaopasttaide. Sámediggi oaihvilda ahte dat livččii boazodoallošiehtadusa prinsihpalaš meannudeapmi, ja mii mearkašivččii erenoamáš ollu 2012/13 šiehtadussii.

Šiehtadusbealit berrejit ráhkadit eanet earuhanortnegiid jus čájehuvvo dárbu dasa.

Boazodoalu ollislaš rehketdoallu 2009/2010 čájeha ahte dienas bohcco nammii gaskamearálaččat lea njiedjan mealgat maŋimus jagi. Váldosivvan dasa lea bohccobierggu kilohatti njiedjan ja stuorra boraspirevahádat. Lea deatalaš ahte šiehtadus váldá vuhtii ekonomii ja njiedjama vai váikkuhangaskaoamit sáhttet buhttet dienasmassima. Sámediggi oaidná ahte boazodoalloboadus (Prop. 84 S Boazodoalloboadus 2011/2012, ja rievdadusat 2011 stáhtabušehtas jed.) earret eará evttoha ahte ruđat mat ledje várrejuvvon árranjuovvandoarijjaortnegii, galget geavahuvvot vuovdalandoaimbajuid nannemii.

Sámediggi čujuha dán oktavuodas daid čuoggáide maid mii leat cuiggodan vuovdalandili ja boraspire teakstaoasis.

Miessedoarjja

2010 šiehtadallamiin mearridedje šiehtadallit lasihit miessedoarjaga 50 ruvnnuin 250 ruvdnui.

Miessedoarjja lea hui deatalaš go eanaš boazoeaigádat njuvvet eanaš misiid.

Sámediggi oaihvilda ahte go árranjuovvandoarijja lea loahpahuvvon, de lea lunddolaš lasihit miessedoarjaga máksomeari.

Boazodoalu arelát

Boazodoallolága álgomearrádusain, lága ulbmil čuožžu vuosttaš paragrafas:

Sámi boazodoalloguovllus galgá lánka lágidit dili boazodollui mii lea ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš ja mii lea vuodđuduvvon sámi kultuvrra, árbevieruid ja dábiid ala ávkin boazodollui alccesis ja servodahkii muđui.”

“Lánka galgá leat mielde sihkkarastime boazodoalloareálaid sámi boazodoalloguovllus boazodoalu deataleamos resursavuodđun. Boazodoalu areálaid sihkkarastima ovddasvástádus lea sihke boazodoallo vuogiatvuodalaččain, eará vuogiatvuodalaččain ja eiseválddiin.”

Dát lea čielggas, muhto Sámediggi váillaha ain ulbmillaš hálldašeami man vuodđun lea boazodoalu areálaid suodjaleapmi. Sámediggi vuordá ahte álggahuvvojit proseassat mas boazodoalu areálat suodjaluvvojit. Vaikke vel leat ge ollu njuolggadusat mat sihkkarastet boazodoalu mielváikkuheami huksenproseassain, de čájehit buot vásáhusat ahte boazodoallu ii guldaluvvo. Boazodoallu lea ollu oktavuodain ferten doalvut áššiidis riekteapparáhta bokte suodjalan dihte guohtonareálaid. Sámedikki mielas dát ii leat buorre hálldašanpolitihkka.

Stuorradiggediedáhusas “Nana ceavzilis boazodoallu” (1992) geahčaduvvo boazodoallu viidát ja prinsihpalaččat. Dán diedáhusa guovddážiis lei guohtondilli Finnmárkkus. Diedáhusas lei maiddái Korssjøfjell-ášši (Rt.1988 s. 1217) birra. Dat leat dát guokte namuhuvvon beali, Korssjøfjell-ášši ja guohtondilli Finnmárkkus mat leat vuodđun lánkaproposišuvnnas (Ot.prp. nr. 28 (1994-95) mat Sámedikki oaivila mielde leat vuodđun “resursageavaheami nannejuvvon stivrejupmái ealáhusas, ja Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

stuorat ovddasvástádussii ieš ealáhusas”. Ásahuvvojedje orohatplánat ja resursadivat. Dasto ásahuvvui láhkavuoddu bokte ahte sáhtta struktureret boazoealuid deattu, agi ja sohkabeali mielde. Ja Sámedikki áddejumi mielde lea dát politihkkaovddideapmi mielde bidjamin vuoddu oidnui mii lea boazodollui “unna guoddevaš ealáhus”.

Sámedikki mielas lea deatlaš ahte boazolohku heivehuvvo guohtonvuoddosa vuodul ja ahte boazodoallu lea mielde váldimin ovddasvástádusa. Muhto guoddevaš resursageavaheapmi ii galgga leat okto boazodoalu ovddasvástádus. Boazodoalloláhkii čujuhettiin lea maiddái eiseválddiin ja eará riekteomasteddjiin ovddasvástádus fuolahit ahte politihka hábmemis álohii dalle go maiddái boazodoalu guohtonvuoddu lea oassi areálageavaheamis fievrriduvvo guoddevaš politihkka. Sámedikki mielas dát ii leat ollašuttuojuvvon. Ovdamearkan dasa sáhtta earret eará namuhit ahte guovlluin gos leat eanadoalloberoštumit main lea guođohanriekti boazodoalloareálaid oktavuodas eai leat biddjojuvvon erenoamáš čanastagat guoddevaš resursageavaheamis jos leat ollu sávzzat mat oktiibuot luitojuvvojit meahccái guohtut. Suodjalanproseassaid ektui lea addojuvvon vejolašvuohta ásahit mánggalágan ealáhusdoaimma mii gilvala daid seamma areálaid alde boazodoaluin. Boraspiret gilvalit saji oazžumis boazodoalloguovlluin, ja dán oktavuodas lea boazu hui ollu boraspire niesti. Bieggafápmoproševttat ja viiddis bartahuksema berrejit maiddái leat guoddevaš prinsihpa oassin. Sámediggi oaivvilda ahte dát lea ággan čuoččuhit dan oainnu vuodul mii mis lea sierra areálaproceassaid ja konsultašuvnnaid ektui gos boazodoalu guođohanguovllut leat mielde.

Stuorradiggediedáhusa nr 41 (1996-97) Norgga sámeapolitihka birra čuožžu ahte Sámedikkis galgá leat guovddáš doaimma boazodoallopolitihka ektui. Liikká vásiha Sámediggi ahte Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ii hálit konsulteret Sámedikkiin boazodoallošiehtadusa birra. Sámedikki oainnu mielde leat šiehtadallamat boazodoallošiehtadusas daid buot deataleamos gaskaomiid gaskkas boazodoallopolitihka hábmemis.

Meahcejohtalusa astoáiggi- ja ealáhusdoaimmaid oktavuodas fertejit gielddat hálddašit dakkár vugiin mii fuolaha luondduvuoddosa. Boazodoallu galgá maiddái boahtteáiggis leat deatlaš oassi sámi ealáhusstruktuvrras. Dat mearkaša ahte servodat váldá ovddasvástádusa suodjalit boazoguohtunareálaid dakkár sisabahkkemiid vuostá, mat bilidit boazodoalu boahtteáiggi.

Sámediggi bivdá árvvoštallat seamma váikkuhangaskaomiid go daid mat leat geavahuvvon eanadoalu várás boazodoalu areálaid suodjaleami oktavuodas.

Boazodoalu guohtonvuoddu lea áitojuvvon eanet go ovdal ja Sámediggi bivdá eiseválddiid álggahit identifiserenproseassaid buot politihka hábmema oktavuodas gos boazodoalu areálat eahpenjuolga dahje njuolga guoskkahuvvojit, ja fuolahit ahte guoddevašvuoda prinsihpa čuovvu buot sektuvrraide mihttomeriin ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš boazodoallu.

Boraspiret

Dan geažil go Davvi-Trøndelágas masse hui ollu bohccuid boraspiriide ásahii Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ja Birasgáhttentdepartemeanta bargojovkku mii galggai bargat vuostálasvuodaid eastademiin boraspiriid-boazodoalu ektui Davvi-Trøndelágas. Raporta gárvvásmuvai čakčamánu 7. b. 2009. Sámediggi bivddii konsultašuvnnaid bargojovkku mandáhta birra, muhto departemeanta ii váldán dan vuhtii. Raporta čuovvoleami oktavuodas ledje konsultašuvnnaid Sámedikki ja departemeanttaid gaskka. Dát konsultašuvnnaid eai leat vel loahpahuvvon.

Čakčat 2010 doalai Sámediggi boraspireseminára Stjørdal nammasaš báikkis Davvi-Trøndelágas. Dán semináras ledje logaldallin Ruoŋa- ja Norgga beale dutkit fáttáin boazodoallu/boraspiret birra. Dutkit Ruoŋa bealde sáhtte čujuhit ahte boazodoallu lea reastaluvvamin Ruoŋas dan geažil go leat nu ollu boraspiret mat goddet ollu buvttabohccuid.

Sámedikki áddejumi mielde ii leat boraspireválttisvuohta boazodoalus dušše Davvi-Trøndelágas. Boazodoallu Norlánddas ja Romssas, ja eanet maiddái Finnmárkkus masset ollu bohccuid boraspiriide. Hástalussan boazodoalus lea ollu gávdnat ráppiid, go dat leat deatálaččat buhtadusa mihtideapmái.

Luondduhálddašan direktoráhta dihtorsiiddus – “Rovbasen” bohtá ovdan ahte boazodoallu ain oažžu mealgat unnit buhtaduvvot dan ektui maid leat ohcan. Stuorámus erohusat ledje Finnmárkkus ja Norlánddas. Erohusat leat maiddái orohagaid siskkobealde dan ektui man ollu buhtadusaid ožžo bohccuid ovddas, ja erohusat leat maiddái fylkkaid gaskka. Logut čájehit maiddái ahte mii ain leat guhkkín eret daid mearriduvvon nállemihtuid ektui.

Sámediggi ávžžuha beliid bargat dan ala ahte fylkkaid gaskka šattašii eanet dássásašvuohta buhtadusaid máksima ektui boraspirevahágiid ovddas, ja ahte duodaštangáibádusat ložžejuvvojit Sámediggi bivdá ahte bealit válddášedje vuhtii liigegoluid heiveheami boraspiriid ektui ja duodašteami ekonomalaš fievrridemiin orohagaide.

Boazodoallu dieđiha juohke jagi ahte lea massán ollu buvttaealliid. Maiddái boazodoalu ollislaš rehketdoalu (almmuhuvvon juovlamánus 2010) logut čájehit ahte boazodoallit leat massán ollu eanet bohccuid ráfáidahttojuvvon boraspiriide 2004 – 2009 rájes, ja vahágiid dieđiheapmi lea lassánan. Deatalaš lea eastadit ahte eai masse nu ollu misiid ahte boazodolliin eai šat leat njuovvaneallit maid doalvut njuovahagaide. Ekonomalaččat šaddá gierdameahtun dilli boazodollui jos bággehallet njuovvat ealihan bohccuid go eai leat doarvái buvttaeallit (miesit). Dat lea dakkár doaimavuohki mii ii leat guoddevaš, ja goarida boazodoalu ollu guovlluin oanehis áiggis.

Sámedikki mielas dát dilli lea suorggahahti ja ávžžuha beliid vuoruhit barggu ja čuovvolit dan odđa boraspiresoabahusa.

Sámediggi lea ovddidan hástalusa áššin Sámi parlamentáralaš ráđi dievasčoahkkimii mii dollojuvvui Girkonjárdgas skábmanánu 9. b. 2011. Sámedikki mielas lea deatalaš ahte sámi boazodoalu hástalusat nationála boraspirepolitihka geažil, meannuduvvojit Sámi parlamentáralaš ráđis.

Sámediggi ávžžuha šiehtadusbeliid heivehit váikkuhangaskaoapmeortnega regionála erohusaid ja hástalusaid ektui. Stuorra boraspirevahágiid ja areálarereguleremiid geažil eará ulbmiliidda go boazodollui ferte lálkkaásahusaid ja váikkuhangaskaomiid heivehit dađi mielde.

Sámediggi bivdá šiehtadusbeliid várret resurssaid ja ruđaid muddendárbbuid kártemii geográfalaš hástalusaid ektui.

Divadat boazodoalus

Sámediggi lea ovdal váldán ovdan ášši mii guoská divadiid dássásaš meannudeapmái. Guolástusas, eanadoalus ja fievrridanealáhusas leat sierra divatortnegat doaimareaidduide ja boaldámušaide. Boazodoallu ferte maid oažžut dássásaš eavttuid nugo eará ealáhusat maiguin dan sáhtta buohtastahttit go guoská divatgeasuide, sihke go guoská geardedivadii ja boaldámušdivadii, ja eará divadii maid boazodoallu šaddá máksit. Sámediggi oaidná ahte divatášši ii leat čovdojuvvon.

Dearvvašvuohta

Ođđa duktan čájeha ahte lea lagaš oktavohta gaskal čearddalaš vealaheami, skudnema ja heajos dearvvašvuođa (Ketil Lenert Hansen: Ethnic discrimination and bullying in relation to self-reported physical and mental health in Sami settlement areas in Norway). Sámediggi diehtá maiddái ahte Ruotas leat gávdnan eanet ballosymptomaid boazosápmelaš almmáiolbmuin go eará almmáiolbmuin. Dat dutkan lea maid čájehan ahte sivat dasa dávjá vulget dakkár struktuvrralaš diliin go guohtunriiduin, heajos ekonomiijas ja ollu boraspiriin. (Niclas Kaiser: Mental health problems among the Swedish reindeer-herding Sami population).

Bargobirasváltisvuodát boazodoalus leat meannuduvvon stuorradiggediedáhusas nr 28 (1991-92) ja NÁČ:s 1995:6Sámi dearvvašvuoda- ja sosiálaplána. Das leat kártejuvvon mat leat deataleamos sivat noaddeváttuide boazodoalus. Okta čuoggáin lei psykososiála bealli nugo nákkut, ovttasbarggu váilivuohta, heajos loaktin, fuolat boahtteáiggi ektui ja ekonomalaš fuolat.

Dán čielggadusa olis lea Bargobearráigeahčču bargan boazodoalu váttuid ektui almmá ahte leat bohtosat maidda sáhtá čujuhit. Sámediggái lea hui deatalaš ahte ráhkaduvvojit áigeguovdilis dutkan/čielggadusávdnasat sámi dearvvašvuoda birra, erenoamážit daid stuorra hástalusaid ektui maid ovddabealde boazodoallu lea guohtoneatnamiid suodjaleami ektui, ollu boraspiriid ektui maidda masset ollu bohccuid ja heajos ekonomijja.

Sámediggi bivdá ahte nu fargga go vejolaš álggahuvvo dutkan/čielggadus bajábealde namuhuvvon beliid olis.

Dásseárvu boazodoalus

Árbevirolaččat lea dásseárvu sohkabeliid gaska boazodoalus, muhto dat lea jagiid mielde hedjonan láhka- ja láhkaásahusheivehemiid geažil. Sámediggi lea mángii váldán ovdan dásseárvogažaldaga boazodoallošiehtadallamiid oktavuodas. Boazodoallu lea bargogáibideaddji, ja nissonolbmui ja mánáin lea danne deatalaš sadji ealáhusas. Sámediggeráđi diedáhusas sámi boazodoalu birra 2009 lea Sámediggi deattuhan ahte boazodoallu lea bearašealáhus mas nissonolbmot leat deatalaččat bargofápmun, máhttoquoddin ja oahpu gaskkusteaddjin nuorat geardái.

Boazodoallošiehtadusa 2010/2011 boazodoallošiehtadallamiid oktavuodas sohpe šiehtadallit nammadit bargojovkku mii galgai guorahallat ja árvoštallat dálá čielggadusávdnasiid boazodoalu dásseárvvu várás, ja evttohit doaibmabijuid mat galget ovddidit dásseárvvu ealáhusas. Sámediggi ovddidii árvalusaid bargojovkui dan birra mo Sámediggi bargá dásseárvvu ovddidemiin boazodoalus. Bargojovkku raporta geigejuvvui 21.10.2010. Sámediggi ovddidii gulaskuddancealkámuša dán raportii mii sáddejuvvui Eanandoallo- ja biebmodepartementii 01.09.2011.

Sámediggi bivdá ahte bargojovkku doaibmabidjoevttohusat vuoruhuvvojit ja čuovvoluvvojit.

Márkandilli

Dađi mielde go Sámediggi diehtá, de sáhtá leat oktavuohta bohccobierggu vuovdima márkandili ja boazodoalu beaggima gaska. Muhtun sajiin Finnmárkkus leat menddo ollu bohccot, muhto dat ii leat čađačuovvu váttisvuolta Finnmárkkus oppalaččat go geahččá. Dattetge ollu oktavuodáin ovddiduvvo dego buot orohagain fylkkas livčče menddo ollu bohccot guohtonvuđđosa ektui.

Beaggin

Go Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta bivddii, de ráhkadii Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR- rapport 2011:4) raportta boazodoalu almmolaš hálddašeami – beaggima birra. Dán iskkadeami duogážin lea dálá ráđđehusa politihkalaš geađgejuolgi - Soria Moria II. Das daddjojuvvo ahte ráđđehus áigu ”sikre en livskraftig reindriftnæring i balanse med beiteressursene, og som medvirkning til å opprettholde samisk egenart. Vi vil evaluere reindriftsforvaltningen.” (sihkkarastit guoddevaš boazodoalu nu ahte guohtonresurssain lea dásedeaddu, ja ahte dat lea mielde bisuheamen sámi iešlági. Mii áigut evalueret boazodoalu). Dán raporttas válddahuvvo almmolaš boazodoallohálddašeami beaggin, muhto das lea lagaš oktavuohta boazodollui dan áddejumis ahte dat assosierejuvvon dainna.

Raporttas čujuhuvvojit ollu bealit beaggima loktema birra – ahte das lea sáhka posiitiivvaš áddejumiid háhkamis buktagii mii fállujuvvo, man oktavuodas gulahallan ja iežas identitehta čalmmusteapmi leat hui deatalaččat. Sámedikki mielas livčče hui deatalaš ahte boazodoalu heajos beaggin buoriduvvošii. Sámedikki mielas fertejit eiseválddit bidjat stuorra deattu dán bargui, ja leat Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

mielde jodiheamen dan. Boazodoallu ferte oažžut buoret gelbbolašvuoda ja oktasaš áddejumi das mii váikkuha beaggimii, ja vuoruhit doaibmabijuid dán suorggis orohagaid ja boazodolliid ektui.

Sámedikki mielas lea hui deatalaš bohccobierggu márkandillái ahte boazodoalu beagginbargu vuoruhuvvošii ja seammás geahččalit gávdnat buriid čovdosiid njuovahatstruktuvrraid, márkanovdidan doaibmabijuid ja vuovdinčovdosiid ektui. Bohccobiergu lea buorre ja heive buori lunddolaš biebmu gáibádusaide ja gullá muđui dearvvašlaš biergobuktagiid luohkkái. Dán geažil galggašii dat leat buorre vuovdingálvu.

Danne rávve Sámediggi beliid várret ruđaid ovttasbargofierpmádaga várás bargat boazodoalu beaggima buoridemiin.

Orohagaid/siiddaid njuovvanplánen ja vuovdinšiehtadusaid struktureren lea doaibmabidju mii sáhtta váikkuhit einnostanvejolašvuhtii ja eanet stabilitehtii buot oasálaččaid ektui.

Sámediggi evttoha ahte álggahuvvo proseassa árvoštallat makkár stabiila oktasaš bohccobierggu vuovdinčovdosiid ásaheami bokte sáhtášii buoridit vuovdimi ja jođu njuovahaga ja buvdmaid gaska.

Márkanlávdegoddi

Generálaš márkantievrrideapmi lea dál biddjojuvvon Bohccobierggu márkantievrridegoddái šiehtadusjahkái 2010/2011. Sámedikki oaivila mielde lea dát rievvdadus ovddasvástádusa ektui váikkuhan stuorat einnostanvejolašvuoda go guoská bohccobierggu márkantievrrideapmái. Sihkkarastin dihte einnostanvejolašvuoda buohkaide geat barget bohccobierggu vuovdimiin lea dárbu ahte márkantievrridegoddi bargu gehččojuvvo guhkes áiggi perspektiivvas. Deatalaš lea maiddái ahte lagamus jagiin boahhteáiggis ráhččojuvvo dan ala ahte huksejuvvošii vuogádat mii sáhtta čuovvut bohccobiergomárkana ovddideami, árvoštallá treandmaid ja addá rávvagiid boazodollii.

Boazoárvoháhkkanprográmma ulbmilin lea boazodoalu árvoháhkama buorideapmi nu ahte das lea ávki boazodolliide.

Sámediggi háliida ahte Boazoárvoháhkkanprográmma galgá ráhčat buvttavddidemiin ja boazobuktagiid vuovdaleapmi.

Fierpmádatovttasbargu ferte vuoruhuvvot

Klassifiseren

Sámediggi diehtá ahte dál ii gávdno makkárge oktasaš klassifiserenvuogádat bohccobierggu várás. Iešguđege riikaosiin leat sierralágan njuolggadusat. Trøndelága fylkkain, Norlánddas ja Romssas gáibiduvvo ahte bohcco njuovvandeaddu galgá leat 20 kilo dahje eanet jos galgá dohkket vuosttaš luohká biergun. Finnmáarkkus leat vásttolaš ráđji 18 kilo. Go váilot standárddat de ii leat boazodolliin vejolašvuhta sihkkarastit bierggu kvalitehta. Dát lea unnán oiddolaš ealáhussii ollislaččat.

Sámediggi ii sáhte oaidnit ahte nu livčče eará ealáhusain. Sierralágan klassifiseren dagaha sierralágan kvalitehta buktagis. Sámedikki mielas lea dát hui eahpeiddolaš.

Sámediggi bivdá ahte oččoduvvošii oktasaš klassifiseren bohccobirgui maid buot njuovahagat fertejit doahttalit.

Boazologu heiveheapmi

Duopmostuollohálldahusas lea leamaš bargojoavku mii galggai geahčadit “Sámi dimenšuvnna riekteológadusas”. Guovvamánus 2011 oačču Sámediggi raportta gulaskuddami.

Bargojoavku válldii earret eará ovdan boazosápmelaččaid vejolašvuoda geavahit eanajuohkinváikkuhangaskaomiid. Sámedikki 28.04.11 gulaskuddancealkámušas mis leat mearkkašumit dasa:

Sámediggi guorrasa bargojoavkku árvvoštallamiidda ja áddejupmái das ahte boazodoallu ii beasa geavahit eanajuohkinváikkuhangaskaomiid, ja nu das ii leat riektesihkarvuotta dan ektui ahte čoavdit siskkáldas doallovoigatvuodariidduid. Sámediggi lea erenoamážit fuolastuvvan daid proseassaid geažil mat dál leat čadahuvvomin Finnmárkku boazologu heivehemiin luondduvuđdosii. Ollu guovlluin lea boazodoalus siskkáldasat sierramielalášvuotta das guđe areálaid iešguđet siiddat hálddašit, ja danne lea váttis soahpat boazologu go siidaráját eai leat čielgasat.

Sámediggái lea deatalaš ahte dát eahpečielga riektedilit čielggaduvvojit vuosttažettiin dakko bokte ahte áshuvvo sierra Boazoguohtunkommišuvdna, Finnmárkkukommišuvnna málle vuodul. Eará vejolašvuodát leat ahte Finnmárkkukommišuvnna mandáhta viiddiduvvo guoskat maiddá boazodoalloássiide nationála dásis, dahje ahte Eanajuohkinriekti oažžu doarvái resurssaid fuolahit boazodoalu rievttálaš beroštusaid. Dát lea Sámedikki dálá árvvoštallamat dáid diliid ektui.

Sámediggi váillaha doaimbajuid dan gažaldaga oktavuodas ahte áshahit riekteorgána mii lea mielde čielggadeamen eahpečielggaduvvon siidarájáid.

Doallonjuolggadusat

Ollu orohagaide lea dál mearriduvvon bajimus boazolohku. Orohagaid boazolohku mearriduvvo doallonjuolggadusaid meannudeami oktavuodas, ja buot doallonjuolggadusat galget leat dohkkehuvvon ovdal go jahki 2011 lea nohkan. Boazodoalus leat ollugat fuolas dan geažil go sin orohat ii dáidde juksat ulbmiliid mat leat mearriduvvon doallonjuolggadusain, erenoamážit boazologu ulmila ektui. Dasa váikkuhit ollu bealit maiddá olggobealde márkandili. Čilgekeahpes siidarájat ja dat go muhtun orohagaid mielas ii leat vejolaš juksat mearriduvvon boazologu sin orohagas. Orohagat madda dat guoská oaivvildit ahte mearriduvvon boazolohku lea menddo unni, ja sin mielas lea eahpegovttolaš go buohkat galget njuovvat gorálaččat. Stuorra eahpesihkarvuotta lea maiddá das movt doallonjuolggadusaid galgá čuovvut, goas ja makkár ránggáštusat álggahuvvojit, ja makkár instánsas lea ovddasvástáduš das.

Sámediggi rávve departemeantta jodáneamos lági mielde čilget dán boazodoalu ektui.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti árvalus:

Álgu

Áššis lea sáhka daid árvalusain boazodoallošiehtadussii mat galget gustot 1.7. 2012 rájes doallojahkái 2012-13. Čadahuvvojit jahkásaš boazodoallošiehtadallamat gaskal Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi/NBR ja Stáhta, Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta (EBD) bokte. Boazodoalu váldošiehtadusa § 4 ja Sámedikki boazopolitihkalaš mihttomearit leat vuodđun Sámedikki rollii jahkásaš boazodoallošiehtadallamiin.

Sámediggeráđđi ovddida daid árvalusaid Sámedikki dievasčoahkkimis, mat meannuduvvojit čakčat. Dasto ovddiduvvojit árvalusat NBR:ii sierra čoahkkimis skábmamánus/juovlamánus. EBD politihkalaš njunušgoddi oažžu árvalusaid maŋŋá čoahkkima NBR:in. Čoahkkimis EBD:in ii leat konsultašuvdnastáhtus ja Sámedikkis lea dárkojeaddjistáhtus šiehtadallamiin.

Šiehtadallama vuodđodokumeanta lea boazodoalu ollislašrehketdoallu, ja rehketdoalu ovddideapmi skábmamánus lea dábálaččat boazodoallošiehtadallamiid álggaheapmi. Šiehtadallamat dáhpáhuvvet skábmamánus guovvamánu rádjai ja Stuorradiggi meannuda šiehtadusa miessemánus. Dalle boahtá šiehtadus fápmui.

Evttohusat

Evttohus 1

Evttohus Bargiidbellodaga (Bb) lahtuin Heidi P. Greiner Haaker, Margit Eli Oskal Anti, Inger Jørstad ja Inga-Lill Sundset, Norgga sámiid riikkasearvvi (NSR) lahtuin Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira ja Randi A. Skum, Norgga sámiid riikkasearvvis/Sámeálbmotbellodaga (NSR/SáB) lahtuin Gunn-Britt Retter, Árjja Olaf Eliassen ja Jobhtisápmelaččaid listtu (JsL) lahtus Per A. Bævr:

1. ”Ovttasbargu ja konsultašuvnnat departemeanttain boazodoallopolitihka ja hálddašeami birra” vuolde

Ođđa kuvlačuoggát:

- Sámediggi bivdá šiehtadalliid čielggadit duhtada go dálá šiehtadallanortnet váldošiehtadusa áigumušaid
- Sámediggi bivdá ahte várrejuvvojit ruđat sierra prošehtii masa Sámediggi, NBR ja departemeanta konkretiserejit guoddevašvuodadoahpaga
- Sámediggi bivdá ahte várrejuvvojit ruđat nu ahte boazodoalus lea vejolašvuohta čađahit konsultašuvnnaid

2. ”Šiehtadusa váikkuhangaskaopmeortnegat” vuolde:

Ođđa mañimus cealkka, 4. oasis ja ođđa kuvlačuoggát:

Sámediggi oaivvilda ahte ekonomalaš rámma ferte lasihuvvot, čuovvovaš ákkaid vuodul:

- Haddegahččan boazodoalus mii oktiibuot dagahii ahte boazodoalu sisaboadut njidje, ferte buhtaduvvot. Seamma láhkai ferte dahkkojuvvot daid doarjjamassimiid ektui maid uhcit sisaboadut dagahedje.
- Dasa lassin bivdit ahte ollislaš rámma lasihuvvo haddegoargnuma ja goluid geažul amas ekonomalaš gaska servodahkii muđui lassánit.

5. teakstaoassi: Mañimus cealkka sihkkojuvvo.

3. Lasáhus mañimus teakstaoassái čuoggá Boazodoallošiehtadus 2012/13 vuolde

"....., geahča eanalága §1 ja kap IV § 9".

4. Lasáhus”Rekrutteren” vuolde:

Mañjá mañimus teakstaoasi:

Sámediggi bivdá ahte álggahandoarjjaortnet daid nuoraid várás mat leat vuollel 35 jagi, maddái gustojit ođđaálggahuvvon siidaosiide.

Mañimus teakstaoassi sirdojuvvo kuvlačuoggáid bajábeallái. Vuosttaš kuvlačuokkis rievdaduvvo dánin:

- Sámediggi ávžžuha ahte fágareiveortnet jotkojuvvo.

Ođđa kuvlačuoggát lasihuvvojit:

- Ferte sihkkarastit buriid buolvasirdimiid mealgat sturát ekonomalaš ortengiiguin mat dahket heaittiheami geasuheaddjín.
- Buohtalas rekrutterenoasis galget leat seamma ekonomalaš ortnegat go siidaoasis.

5. Lasáhus čuoggá ” Orohatoarjja” vuolde, mañjá mañimus teakstaoasi:

Doarjagiin orohagaide ferte leat mielde gealbudandoaimbijut orohagaide várás, mii lea áibbas dárbbaslašžan dasa ahte orohagat sáhttet áimmahuššat iežase boazoguohtunareálaid.

Sámediggi evttoha ahte orohatdoarjaga galgá sáhttit juohkit mángga oassái mat fuolahit orohaga ovddasvástádusa siiddain ja siidaosiin - fásta oassi ja submi mii rievdá orohaga siidaosiid vuodul.

Nubbi sáhtta čadnojuvvo boazodoalu bargui areálasuodjalemiin. Dan sáhtta meroštalla ná:

Okta oassi rehkenastojuvvo orohaga areálasturrodaga vuodul (buot jagiáiggiid guohtumat)
Okta oassi rehkenastojuvvo daid gielddaid logu vuodul gos orohaga jagiáiggiid guohtumat leat
Okta oassi rehkenastojuvvo daid fylkkagielddaid logu vuodul gos orohaga jagiáiggiid guohtumat leat

6. Nubbi mañimus kuvlačuokkis teakstaoasi ”Orohatdoarjja” sihkkojuvvo.

7. Teakstaoasi ” Miessedoarjja” sadjá bohtá:

Miessenjuovvandoarjja

2010 šiehtadallamiin mearridedje šiehtadallit lasihit miessenjuovvandoarjag 50 ruvnnus 250 ruvnnu rádjai. Miessenjuovvandoarjja lea hui deatalaš go eanaš boazoeaiggádat njuvvet eanemusat misiid.

- Sámediggi oaivvilda ahte miessenjuovvandoarjja ferte lasihuvvo vai njuovvan movttiidahttojuvvo
- Boraspirevaháigiid geažil ásahevvo molssaevttolaš doarjja daid njuovvojuvvon bohccuid logu vuodul, mat lágiduvvojit njuovahahkii. Ortnet galgá gustot olles Norgii. Boazoeaiggádiin galgá leat välljenmunnii mearridit guđe doarjjaortnegat heivejit sidjiide buoremusat.

8. Boraspiret. Ođđa mañimus cealkka 3. kuvlačuoggá vuolde:

- Dán oktavuodas áigu Sámediggi leat mielde čuovvoleamen boraspiresoabaheami.

Rievdadus, vuosttaš ja nubbi cealkagat rievdaduvvojit ná:

Sámedikki oaidnu lea ahte boazodoallu rahčá stuorra vahágiiguin boraspiriid geažil buot orohagain.

9. Divadat boazodoalus

Ođđa čuoggát:

- Sámediggi vuordá ahte iešguđetge departemeanttat gávnnaht bistevaš ortnega.
- Dassážiigo ovttaárvosas divatráđđenvuohki bohtá, de gáibidit buhttema divadiid ovddas

10. Beaggin

Ođđa mañimus čuokkis:

- Ferte oažžut johtui barggu nannet bohccobierggu kvalitehtagálvun buot dásiin buvttadeamis.

Ođđa 2. cealkka nuppi teakstaoasis:

Sámedikki mielas lea hui dehálaš nannet Sámedikki beaggima.

11. Lasáhus teakstaoassái Márkanlávdegoddi, bajilčála 1. teakstaoasi mañná:

ÁHP-Boazu:

Gealbudeapmi vuovdaleamis ja gávppašeamis

12. Čuoggá ”Klassifiseren” vuolde, goalmát cealkagii lasihuvvošii ”Hedmárku”.

Ođđa mañimus kuvlačuokkis:

- Sámediggi oaivvilda ahte klassifiserema ferte dahkkojuvvot bealátkeahttá.
- Smávvilnjuovvan

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

73 siidu 432 siiddus

Sámediggi oaivvilda ahte lea deatlaš ahte sihke stuorra ja smávva njuovahagat váldojuvvojit vuhtii vai šaddá mánggabealat njuovvanstruktuvra mii lea ávkin sihke buvttadeaddjái, njuovahagaide ja márkani.

Sámediggi oaivvilda ahte berre addojuvvot vejolašvuohta siidaosiide njuovvat eanet bohccuid go dálá 10 almmá veterineara dohkkehemiin. Deatlaš ággan dasa lea ahte boazoeaiggádat dákkár ortnega bokte sáhtášedje fuolahit báikkálaš gávpejoru.

- 13. Boazologu heiveheapmi:
- Lága áigumuš lasihit iešstivrema ferte biddjojuvvot vuodđun go ealáhusa lobálašvuohta mearriduvvo.

14. Doallonjuolggadusat:

Kuvlačuokkis rievdaduvvo ná:

- Sámediggi rávve departemeantta jođáneamos lági mielde čilget boazodollui mo doallonjuolggadusat galget čuovvoluvvot ja mo ránggáštusat galget geavahuvvot.

Forslag 2

Evttohus Ovddádusbellodagas Aud Marthinsen

Bohtá sámediggeráđi evttohusa sadjái:

Sámediggi oaivvilda ahte lea prinsihpalaččat eahpidahti go earjil ealáhusat šiehtadallet iežaset rámmaeavttuid njuolgga stáhtain ja sohpet šiehtadusaid main leat stuorra ekonomalaš váikkuhusat olggobealde dábálaš bušeahttameannudeami.

Sámediggi oaivvilda ahte jahkásaš mearráduusat ovdamearkka dihtii boazodoalu ja eanadoalu rámmaeavttuid birra ii leat bálkášiehtadallan, muhto daid vejolašvuođaid mearrideapmi mat sáhttet addit sisabođuid. Das bivdojuvvo ráđđehus muddet boazodoallošiehtadus áigodaga bidjama gustot kaleanddarjahká, ja ahte šiehtadallamat šaddet oassin bušeahttaproseassas.

Boazodoallu lea deatlaš ealáhus ollu guovlluin Norggas. Sámediggái lea deatlaš ahte boazodoalus leat buorit rámmaeavttut iežaset doibmii ja ovdáneapmái, seammás go guoddevaš resursaávkkestallan fuolahuvvo.

Dattetge árvvusadnojuvvo ahte Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi lea stáhta vuostebealli boazodoallošiehtadallamiin, ja mii oaivvildit danne ahte prinsihpalaččat ii berre Sámediggi leat gulaskuddanáshussan.

Sámediggi háliida liikká ovddidit árvalusa boazodoallošiehtadussii:

Mañimus logijagis lea boazolohku Finnmárkkus lassánan mealgadit. Boazolohku guoskevaš guovlluin ferte uhciduvvot mealgadit vai dávista daidda guohtumiidda mat gávdnojit nu ahte sáhtta fuolahit guoddevaš resursaávkkestallama. Sámediggi bidjá vuodđun ahte 2012/2013 boazodoallošiehtadusa eavttut ja áigumuš ferte leat láchit eanet njuovvamiidda Finnmárkku boazoguohtunguovlluin, dainna áigumušain ahte uhcidit boazologu.

Biddjojuvvojit gáibáduusat buvttadanmunnái, dinenvejolašvuhtii ja gollobeaktivuhtii boazodoalus. Dán oktavuodas lea deatlaš buoret ávkki atnit árvohákanvejolašvuođas. Okta váikkuhangaskaomiin lea boazodoalu árvohákanprográmma. Daid resurssain mat Innovašuvdna Norggas leat, sihke gealbudeapmái, fitnodatvuodđudeapmái, fitnodatovddidanprográmmaide, hábmemii ja vuovdaleapmái, ferte buoret ávkki atnit sihke boazodoalu ektui ja boazodollui guoskevaš ealáhusaid ektui. Das ferte atnit eanet ávkki, seammás go fierpmádatbargu iešguđet oassálastiid ja eará ealáhusaid gaskkas ferte nannejuvvot.

Boraspiredilli

Boazodoallu gillá lassáneami boraspiremáddodagaid geažil. Dát lea áittan ealáhussii, ja danne ferte láhčit dasa ahte báhčit eanet boraspiriid boazodoalloguovlluin. Boazodollui gal álo čuohcá boraspirevátisvuohta geahča Stuorradikki mearrádusa boraspiremáddodagaid birra, danne ferte geahččalit boraspiriid čivgansajiid ásahtit guhkás eret boazodollui deatalaš guovlluid. Dakkár hálddašanortnet berre ásahtuvot bistevaš ortnegin ahte báhčit boraspiriid mat vahágahttet ealáhusa.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahtis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 32 jienain. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 32 jienain. 3 jiena vuostá
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 32 jienain. 3 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Inga-Lill Sundset	
2	Aud Marthinsen	Mariann Wollmann Magga
	Aud Marthinsen	
3	Mathis Nilsen Eira	
4	Marit Kirsten Anti Gaup	Trond Are Anti
	Marit Kirsten Anti Gaup	
5	Berit Marie P. E. Eira	Jarle Jonassen
	Berit Marie P. E. Eira	
6	Silje Karine Muotka	Marit Kirsten Anti Gaup
		Trond Are Anti
		Anders Somby jr.
	Silje Karine Muotka	
7	Ida Marie Bransfjell	Trond Are Anti
		Marit Kirsten Anti Gaup
		Jarle Jonassen
	Ida Marie Bransfjell	
8	Olaf Eliassen	
9	Inga-Lill Sundset	
10	Berit Marie P. Eira Eira	
11	Mariann Wollmann Magga	
12	Ellinor Marita Jáma	
	Silje Karine Muotka, čoahtkinortnegi	
	Inga-Lill Sundset	

VI Sámedikki mearrádus

Boazodoalu válđošiehtadusa § 4 addá Sámediggái vejolašvuoda buktit cealkámuša boazodoallošiehtadussii ovdal Stuorradiggi gidđasešuvnnas 2012 meannuda dan. Sámediggi vállje buktit árvalusaid ođđa boazodoallošiehtadussii ovddabealde šiehtadallamiid. Sámediggeráđđi ovddida Sámedikki árvalusaid beliide, mat leat stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta/EBD ja Norgga Boazosápmelaččaid riikasearvi/NBR, ovdal go šiehtadallamat álggahuvvojit.

Sámediggi áigu buktit árvalusaid čuovvovaš surggiide:

- Ovttasbargu ja konsultašuvnnat departemeanttain boazodoallopolitihka ja dan hálddašeami birra.
- Váikkuhangaskaoapmeortnegat mat leat šiehtadusas
- Boazodoalu areálat
- Boraspiret
- Divadat boazodoalut
- Dearvvašvuolta
- Dásseárvu
- Vuovdalandilli
- Boazologu heiveheapmi

Ovttasbargu ja konsultašuvnnat departemeanttain boazodoallopolitihka ja hálddašeami birra

Boazodoalu válđošiehtadusas § 2, čuožžu: ”Šiehtadallit galget šiehtadit oktilis boazodoallošiehtadusa dakkár doaibmabijuiuin, maiguin lea áigumuš ovddidit boazodoalu boazodoallopolitihka áiggis áigái dohkkehuvvon politihkalaš ulbmiliid ja njuolggadusaid vuodul. Doaibmabijuide galget gullat ekonomalaš váikkuhangaskaoamit. Šiehtadallit galget maid sáhttit gáibidit šiehtadallamiid fágalaš, sosiála, organisašuvnnalaš áššiid birra ja eará áššiid birra main lea mearkkašupmi dasa ahte ovddidit ealáhusa daid ulbmiliid vuodul mat leat mearriduvvon boazodoallopolitihkkii.”

Maŋimuš jagiin lea ráđđehus rievदान fágalaš, sosiála ja organisašuvnnalaš doaibmabijuid boazodoalus almmá ráđđadalakeahttá válđošiehtadusa vuodul. Dasto lea Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta biehttalan šiehtadallamis dáid doaibmabijuid hárrái, čujuhemiin ahte dat gullet eará departemeanttaid ovddasvástádusa vuollái. Sámediggi lea fuolastuvvan dán ovdáneami geažil.

Boazodoallu ii leat makkár ihkinassii ealáhus, dat lea sámi kultuvrra, giela ja servodateallima čiehkageađgi daiguin olmmošvuogiatvuodalaš geatnegasvuodaiguin mat dan čuvvot. Danne čuožžu ge boazodoallolága ulbmilparagráfas ahte dat galgá: ”lágidit dili boazodollui mii lea ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš ja mii lea vuodđuduvvon sámi kultuvrra, árbevieruid ja dábiid ala.” Váttisvuhtan lea go Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta geavahit boazodoalu válđošiehtadusa nu ahte gáržudit šiehtadallanfáttáid guoskat dušše bušehttii guoskevaš doaibmabijuide Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta ovddasvástádussuorggi siskkobealde, seammás go dat seamma departemeanta ii čuovo konsultašuvdnaprosedyraid mat leat stáhta eiseválddiid ja Sámedikki gaskka. Sámedikki oaivila mielde lea dalle várra ahte boazodoallopolitihka hábmemis ja johtui bidjames ii leat legitimitehta boazodoalu ja sámi servodaga siskkobealde. Dát sáhtta buktit hui eahpečielga ja vuorddekeahtes dili sihke eiseválddiid, ođđa areálagáibideaddji ealáhusaid, boazodoalu ja sámi servodaga ektui.

- Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ii leat konsulteren Sámedikkiin dáid áššiid birra:
- Boazodoallošiehtadusaid fállaldat.
- Fáddábagadalli boazodoalu várás ja plánen plána- ja huksenlága vuodul.
- Boazodoalloguovlluid árvoklassifiseren.
- Ekologalaččat ceavzi boazologu eavttuid/indikašuvnnaid

- Boazodoallohálddahusa evalueren ja boazodoallohálddahusa olggobealde beagginárvoštallama bargamuščilgehus.
- Boazodoalu boahttevaš hálddašanortnegat.
- Sámediggi bivdá šiehtadalliid čielggadit duhtada go dálá šiehtadallanortnet válđošiehtadusa áigumušaid
- Sámediggi bivdá ahte várrejuvvojit ruđat sierra prošekti masa Sámediggi, NBR ja departemeanta konkretiserejit guoddevašvuodadoahpaga
- Sámediggi bivdá ahte várrejuvvojit ruđat nu ahte boazodoalus lea vejolašvuohta čadahit konsultašuvnnaid

Sámediggi ii oainne ahte dát dilli lea buorre geasa ge. Boazodoallopolitihka hábmen ja čadaheapmi ferte ollásit válđit vuhtii dan ovdáneami mii lea leamaš sámepolitihkas ja sámervievtis dan rájes go sámeláhka dohkkehuvvui 1987. Bajimus boazodoallopolitihka hábmen ja doaibmabijuid čadaheapmi ollašuttin dihtii boazodoallopolitihkalaš ulbmiliid sáhtta dušše dáhpáhuvvat ollislaš involverema bokte ON konvensuvnna vuodul siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid (SP) birra artihkal 27, gea. artihkkala 1, ILO 169 artihkkala 6, 7 ja 15 vuodul ja álgoálbmotjulggaštusa artihkkaliid 3 ja 4 vuodul.

Boazodoalus leat hástalusat mas dakkár bealit go areálageavaheapmi, eahpečielga riektedilit, boazolohkoovdáneapmi, boraspiredilli, márkandilli bohccobierggu várás ja boazodoalu almmolaš hálddašanortnegat doibmet ovttas. Dakkár oktavuodas dárbbášuvvo ahte ceavzilvuodadoaba boazodoallolágas ovddiduvvo ja konkretiserejuvvo.

- Sámediggi rávve ahte barggus Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta eanandoallo- ja biebmodiedáhhusain čadahuvvojit ollislaš konsultašuvnna Sámedikkiin ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin ollislaš boazodoallopolitihka birra. Oassin dán ollislašvuodas nammaduvvo lávdegoddi mii galgá čielggadit evttohusa rievdadit boazodoallolága mearrádusaid boazodoalu almmolaš hálddašeami organiserema birra. Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta gulaskuddama čuovvoleapmi boazodoallohálddahusa rievdadeami birra bissehuvvo dassáziigo go dakkár čielggadus gárvána.

Šiehtadusa váikkuhangaskaoapmeortnegat

Boazodoalloboadus 2011/12

Boazodoallošiehtadusa 2011/12 šiehtadišgohte Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi ođđajagimánu 5. b. 2011 ja geavai nu ahte NRL vállji botket šiehtadallamiid guovvamánu 17. b. 2011. Dát lea vuosttaš geardi dan rájes go boazodoallošiehtadallamat ášahuvvojedje 1976:s ahte šiehtadallamiin ii šaddan boazodoallošiehtadus boadusin. Sivvan boatkanepmái lei sierramielalašvuohta márkaneivehendoaibmabijuin, das maiddá dan heivehanráju čuovvolemis ja loaipaheamis, mii ášahuvvui 2010/2011 njuovvanáigodagas. Sivvan dasa go álggahuvvojedje márkannuddejeaddji doaibmabijut, lei dat ahte boazodoallit Finnmárkkus ain galggai lea vejolašvuohta njuovvat, vaikko njuovahagat eai nagodan vuovdit bierggu viidáseappot márkaniidda. Boazologu heiveheapmi lei stuora oassi dán govas.

Dán proseassa boadusin čuoza dat maiddá boazodoalloguovlluide olggobealde Finnmárkku dainna lágiin ahte bohccobiergohaddi njeiei. Erenoamážit guovlluide gos boazodoallu massá ollu bohccuid boraspiriide ja dan geažil eai lean dan muttos ollu njuovvanbohccot ahte livčče gánnáhahti, bohte dat fuones biergohattit lassinoaddin. Eanaš boazodoalloguovllut leat bisuhan mearriduvvon boazologuid, ja bargan garrasit ekologalaš ja ekonomalaš ceavzilvuodain.

- Sámedikki mielas lea govttolaš ahte dát guovllut eai okto dárbbáš guoddit dan vahága maid muddenrájuid loaipaheami Finnmárkkus lea dagahan, ja evttoha ahte šiehtadusbealit válđet dán vuhtii dán jagáš šiehtadallamiin.

Stáhta guovvamánu 17. b. fálaldaga vuodul ovddidii EBD evttohusa juolludemiid birra boazodollui. Dán fálaldatevttohusa meannudii Stuorradiggi cuoŋománus 2011 ja dat gusto áigodahki suoidnemánu 1. b. 2011 – geassemánu 30. b. 2012.

2011/12 fálaldagas lea 102,0 miljon ruvdnosaš ekonomalaš rámma. Dat mearkkaša 1,0 miljon ruvdnosaš lassáneami mannan jagi rájes, muhto mearkkaš duohtavuodas njiedjama haddegoargnema geažil ja go boazodoalu golut leat lassánan sakka 2009 rájes (Boazodoalu buohkanasrehketdoallu 2009). Boazodoallofálaldaga deataleamos poasttat leat, earret ekonomalaš rámma, njuolggá doarjagat ja juolludeamit boazodoalu ovddidanfoanddas. Boazodoalu ovddidanfoanda oaččui sullii 2,8 miljon ruvdnosaš lassáneami, 30,0 miljon ruvnus mannan jagi 32,8 miljon ruvdnui 2011/12 fálaldagas. Njuolggá doarjagiid poasta, mii lea doarjja siidaosiide ja orohagaide, uhciduvvui 1,8 miljon ruvnuin, 61,8 miljon ruvnus mannan jagi 60,0 miljon ruvdnui 2011/12 várás. Dasa lassin juolluduvvui 7,0 miljon ruvnun 2011 várás gokčat oasi goluin loahpahit heivehanráju, mii ásahuvvui 2011/12 njuovvanáigodahki.

- Sámediggi oaivvilda ahte ekonomalaš rámma ferte lasihuvvot, čuoŋvovaš ákkaid vuodul:
- Haddegahččan boazodoalus mii oktiibuot dagahii ahte boazodoalu sisabođut njidje, ferte buhtaduvvot. Seamma láhkai ferte dahkkojuvvot daid doarjjamassimiid ektui maid uhcit sisabođut dagahedje.
- Dasa lassin bivdit ahte ollislaš rámma lasihuvvo haddegoargnema ja goluid geažul amas ekonomalaš gaska servodahki muđui lassánit.

Beroškeahttá boazodoalu stuorra hástalusain – eahpedássidis boazolohku, eahpečielga areálaresurssat ja siidaráját, mannanjagáš stuorra bohccobiergorájut, mii dagaha ahte bohccobierggu kilohaddi njiedjá, stuorra boraspirevaháгат ja sisabahkkemat boazodoalloeatnamiidda – Stuorradiggi vállje uhcidit boazošiehtadusa rámma ja uhcidit njuolggá doarjagiid oasi boazoeaiggádiidda.

Nationála boazodoallopolitihkka lea vuodđuduvvon guovtti iešheanalis vuodu ala; ealáhuspolitihkalaš buvttadanárvu ja sámpolitihkalaš kulturárvu. Dát geatnegahtta maiddá kultuvrralaččat ceavzilvuoda boazodoalus.

- Sámedikki mielas lea deatalaš ahte boazodoallošiehtadusa váikkuhangaskaoamit váikkuhit boazodoalu árbevirolaš struktuvrra bisuheami bearašvuodot ealáhussan. Maŋimuš jagiin leat ortnegat mat leat guoskan mánáide, nissonolbmuid ja nuoraide boazodoalus heaittihuvvon. Sámedikki mielas dát lea heittot mas ii leat ávki boazodoallosámi ja sámi kulturovddideapmái. Dárbbasuvvojit biddjojuvvot odđa ortnegat siehtadussii maiguin gozihit olles bearraša oktavuoda boazodollui. Jos dat bearašvuodot struktuvra vel eanet hedjona, de čuočá dat boazodoallosámi kultuvrra ceavzilvuhtii.

Boazodoallošiehtadus 2012/13

Boazodoallošiehtadusat čađahuvvojit St.dieđ.nr 28 (1991-1992) Ceavzilis boazodoallu ja dan Stuorradikki meannudeami, gč. Evttohus S. nr. 167 (1991-1992), ovddeš boazodoallošiehtadusaid, bušeahhtaproposisuvnnaid vuodul ja boazodoalu dili vuodul, mii boahťa ovdan earret eará Boazodoalu buohkanasrehketdoalus man ekonomalaš lávdegoddi ráhkada juohke jagi. Boazodoalu buohkanasrehketdoallu 2009 dat lea vuodđun go Sámediggi meannuda evttohusaid boazodoallošiehtadussii. Maiddá Sámedikki iežas bargosuorgi boazodoalu, areálaášsesuorgi, dearvvašvuoda- ja riikkaidgaskasaš riektebargu leat máhttovuodđun Sámedikki árvalusaide.

Sámediggái lea deatalaš ahte boazodoallu ealáhussan ja sámi kultuvrra deatalaš oassin galgá oážžut buoret eavttuid ja stuorát einnostanvejolašvuoda dili ektui mii dál lea ealáhusas. Sámedikki oaivila mielde lea boazodoalu čilgekeahtes riektedilli eatnamiidda ja čáziide mielde sivalaš dasa go ealáhus rahčá áddejumi oččodemiin iežas oainnuide, erenoamážit areálaáššiid ektui. Dat sáhttet leat

bartahuksen, boraspirepolitihkka, bieggafápmu, álbmotmeahcit jna. Boazodoallu dárbbáša hui ollu areálaid, ja lihkahallamat gáržžidit guohtoneatnamiid. Sámedikkis lea beroštupmi oažžut stuorát áddejumi dasa sihke lánkaaddi eiseválddiid, departemeanttaid, gielddaid ja eará sektovrraid beales.

Sámedikki mielas lea stuorra váttisvuohtan dat go boazodoalu areálat eai leat suodjaluvvon eará lágaiguin go Vuodđolága § 110 a bokte, eará nationála lágaid bokte, ja dasto ahte čujuhuvvo riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuođakonvenšuvnnaide, almmá ahte dan vuodul suodjaluvvošedje boazodoalu areálat buorebut.

Dasa lassin ii leat boazodoalus einnostañvejolašvuohta guhkes áiggi plánema ektui dan geažil go váikkuhangaskaoamit ja lánkaásahusat rievdaduvvojit johtilit.

Sámediggi ávžžuha danne šiehtadusbeliid erenoamážit suodjalit boazodoalu areálaid seamma lánkai go eanadoalloareálat suodjaluvvojit, geahča eanalága § 1 ja kap IV §9.

Rekrutteren

Boazodoalu ovddidanfoandda ulbmil lea váikkuhit boazodoalu ovddideami boazodoallopolitihkalaš ulbmiliid vuodul. 2011/12 boazodoallobohtosis várrejuvvui 32,8 miljon ruvnu iešguđet doaibmabijuide juogadeapmái. NRL gáibádus 2011/12 šiehtadussii lei 45,5 miljon ruvnu Boazodoalu ovddidanfondii. Earret eará ákkasta NRL iežas gáibádusa dainna ahte sii háliidit sihkkarastit buoret rekrutterema ealáhussii dainna lágiin ahte fállat oiddolaš lonen- ja vuodđudanortnegiid.

Rekrutteren boazodollui lea leamaš oalle buorre eanaš guovlluin. Dainna lágiin sirrejuvvo boazodoallu eará vuodđoealáhusain. Buorre rekrutteren lea deatalaš vai ealáhus ceavzá ja ovdána. Danne lea hui deatalaš ahte boazodoallošiehtadus, deataleamos boazodoallopolitihkalaš váikkuhangaskaoapmin, deattuha dássidis rekrutterema ealáhussii.

Boazodoalu fágareiveortnet man Boazodoalu ovddidanfoanda dán rádjai lea ruhtadan (Lánkaásahus boazodoallošiehtadussii 2011/2012 ee. kapihtal 1, § 1- 5, 6 f), lea doaibmabidju mii lea váikkuhan dássidis rekrutterema ollu guovlluin. Danne lea balddehahtti ahte šiehtadallit háliidit loahpahit boazodoallošiehtadusa fágareiveortnega.

Sámedikkis ii leat dálá doarjjaortnegiid bokte vejolaš ruhtadit boazodoalu fágareiveortnega. Sámediggi ruhtada dál duoji fágareiveortnega dainna ákkain ahte Sámedikkis lea leamaš sierra fágalaš ja ruđalaš ovddasvástádus duojis. Fylkkagielddain lea ovddasvástádus eará fágareiveortnegiin. Danne ferte geahčadit daid vejolašvuodaid mat leat Fylkkagielddaid ruhtadanortnegis. Sámediggi bivdá ahte álggahandoarjjaortnet daid nuoraid várás mat leat vuollel 35 jagi, maddái gustojit odđaalggahuvvon siidaosiide.

- Sámediggi ávžžuha ahte fágareiveortnet jotkojuvvo.
- Ferte sihkkarastit buriid buolvasirdimiid mealgat stuorát ekonomalaš ortnegiiguin mat dahket heaittiheami gesuheaddjin
- Buohthalas rekrutterenoasis galget leat seamma ekonomalaš ortnegat go siidaoasis.

Doarjja Sámediggái

Boazodoallošiehtadus várre jahkásaččat 2,0 miljon ruvnu Sámedikki bušehttii. Šiehtadallit leat bivdán Sámedikki geavahit daid ruđaid boazodoalu lassealáhusaid doarjumii. Dan vuodul várre Sámediggi stuorra oasi daín ruđain doarjut duoji boazodoalu lassealáhussan.

Sámedikki mielas ii leat buorre go šiehtadallit leat bidjan čanastagaid daid ruđaid geavaheapmái. Sámediggi ferte oažžut vejolašvuoda addit doarjaga boazodollui iežas politihkalaš ulbmiliid vuodul. Mii čujuhit ahte eanadoallošiehtadus maid várre 2,0 miljon ruvnu jahkásaččat Sámedikki bušehttii eai

ge biddjojuvvo čanastagat dasa mon Sámediggi geavaha dáid ruđaid. Dat ahte Sámediggi oažžu dán juolludusa boazodoallošiehtadusas, mearkkaša ollu Sámedikki vejolašvuhtii doarjut doaibmajuid boazodoalus.

- Sámediggi evttoha ahte bealit fámohttet gustovaš čanastaga daidda ruđaide mat juolluduvvojit Sámediggái ja bidjá čuovvovaš sátnádeami vuodđun: Ruđat galget geavahuvvot doaibmajuide boazodoalus.

Orohatdoarjja

Orohatdoarjaga máksomearit leat hui smávvat daid eavttuid ektui, maid doarjja galgá ollašuttit. Orohatdoarjaga ulbmil lea veahkehit orohagaid oažžut eanet mielovddasvástádusa boazodoalu ovdáneamis ceavzilis ealáhussan, očcodeamis dássedeattu boazologu ja guohtumiid gaskkas, sihkkarastimis areálaid ja očcodeamis buoret gánnáheami ja heahtegarggusvuoda. Viidáseappot galgá doarjja addit vuodu sadjásašortnegii buozalmasvuoda ja áhpehisvuoda oktavuodas eanet go álbmotoaju oppalaš ortnegat.

Nappo lea ge orohatdoarjja oaivilduvvon dakkár insitumeantan ovttaskas orohaga doaimma ektui. Dilli lea dattege nu ahte dakkár doarjja ii dávis daidda ekonomalaš hástalusaide mat orohagain leat daid geatnegasvuodaid geažil maid stáhta lea bidjan orohagaide. Boazodoallolága ođasmahttima oktavuodas 2007:s ášahii stáhta dan gáibádusa ahte juohke orohat galgai ráhkadit doallonjuolggadusaid. Jurdda lei ahte doallonjuolggadusat maid galge leat veahkin ráhkadeamis earret eará gielddaplánaid. Dakkár doalloplána ráhkadeapmái gáibiduvvojit ollu dieđut iešgudet lánkaásahusaid birra, ja váldá guhkes áiggi ráhkadit daid.

Ii ge orohatdoarjja dávis ekonomalaš ja resurssalaš hástalusaid areálaid sihkkarastima ektui, ja buoret gánnáheami ektui. Sámediggi oaivvilda danne ahte orohatdoarjagis leat vátna ekonomalaš rámmat, go dat lea 9,9 miljon ruvnu ja dat juogaduvvo 76 orohaga ja 5 boazosearvvi gaska.

Bajábealde namuhuvvon diliide lassin Sámediggi čujuha dan eahpegovttolašvuhtii ahte eavttut orohatdoarjaga oažžumii, lea čadnojuvvon earret eará dasa ahte doahttalit mearriduvvon boazologu. Sámediggi lea ovttaoavilis dasa ahte ferte bidjat gáibádussan ahte boazodoallu doaimmahuvvo dohkálaččat, muhto ferte gal rievdadit dan gáibádusa ahte dat galgá leat čadnojuvvon boazolohkui. Orohagat ja ovttaskas siidaoasseeaiggádat dat fertejit ollašuttit doallonjuolggadusaid boazologu ektui. Dat mearkkaša ahte jus muhtumat orohagas eai njuova njuovvanplána áigumušaid mielde, de dat čuohcá olles orohahkii nu ahte orohatdoarjja vuoliduvvo dahje ii addojuvvo. Sámediggi ballá erenoamážit das go orohagat dakkár ránggáštusaiguin ožžot uhcit vejolašvuodaid fuolahit boazodoalu areálabeoštusaid. Ránggáštusat doallonjuolggadusaid rihkkuma oktavuodas, das maiddá boazologu, čuovvoluvvo sierra ránggáštuslánkaásahusaiguin, ja doarjjagáibádusaid bokte ovttaskas siidaosiide. Lea dárbbasmeahttun ja eahpegovttolaš geavahit orohatdoarjagiid dasa.

- Sámediggi bivdá ahte šiehtadallit sohpet ahte orohatdoarjagat eai vuoliduvvo, dahje eará lánkai geavahuvvo ránggáštussan, go orohagain leat hástalusat doallonjuolggadusaid ektui.

Sámi vuoigatvuodálávdegotti árvalus guovlluid ektui Finnmárkku máttabealde lea gárvvis ja dat lea leamaš viiddis gulaskuddamis. Berre várret ruđaid boazodollui vai dat buori vuogi mielde sáhtta čuovvolit dán barggu.

- Sámediggi bivdá beliid vuoruhit ruđaid Sámi vuoigatvuodálávdegotti II barggu čuovvoleapmái.

Ollugat háliidit rievdadit daid areálaid geavaheami, mat leat várrejuvvon boazodoalloáigumušaide. Dat lea buvttihan ollu areáláššiid, maid orohagat fertejit guorahallat ja meannudit. Areálaprošeassat leat hui resursagáibideaddjit áiggi, ruđa ja olmmošlaš resurssaid ektui, ja dán barggu eai sáhte eai ge berre

orohagat vuoruhit vulos. Sámediggi lea fuolastuvvan go orohatdoarjagiid máksomearri ii mänge lálhkaí dávis dan lasse bargui, maid areálaáššit dagahit boazoeaiggádiidda.

Doarjja orohagaid bargui boazodoalu areálaid sihkkarastimiin (gč. BOF doaibmaguovllu, kapihtal 1, čuoggát 6b ja 6e) ferte earret eará sáhttit geavahit dainna lágiin ahte ruhtadit davviriikkalaš ovttasbarggu man ulbmilin lea profešunealla dásis suodjalit earret eará boazodoalu areálaberoštumiid, eanavuoigatvuodáid ja ovddidanvejolašvuodáid.

Doarjagiin orohagaide ferte leat mielde gealbudandoaibmabijut orohagaid várás, mii lea áibbas dárbbaslašžan dasa ahte orohagat sáhttet áimmahuššat iežaset boazoguohtunareálaid.

- Sámediggi evttoha ahte orohatdoarjaga galgá sáhttit juohkit mángga oassái mat fuolahit orohaga ovddasvástádusa siiddain ja siidaosiin - fásta oassi ja submi mii rievdá orohaga siidaosiid vuodul.

Nubbi sáhtta čadnojuvvot boazodoalu bargui areálasuodjalemiin. Dan sáhtta meroštallat ná:

Okta oassi rehkenastojuvvo orohaga areálasturrodaga vuodul (buot jagiáiggiid guohtumat)
Okta oassi rehkenastojuvvo daid gielddaid logu vuodul gos orohaga jagiáiggiid guohtumat leat
Okta oassi rehkenastojuvvo daid félkkagielddaid logu vuodul gos orohaga jagiáiggiid guohtumat leat

- Sámediggi áigu daid ollu hástalusaid vuodul mat boazodoalus leat ovddabealde, ja erenoamážit daid ollu areálaprosecassaid geažil siiddain ja orohagain, rávve ahte BOF ekonomalaš rámma nannejuvvo.

Buvttadanbálkkašupmi

Buvttadanbálkkašupmi lea doarjja mii meroštallojuvvot buvttadanvuodot boađuin. Addojuvvo 25 % doarjja divatgeatnegas biergovuovdimis ja eará divatgeatnegas ealáhusboađuin dakkár bohccuin mat gullet siidaosi buot boazoeaiggádiidda.

Buot boazodoalloguovlluin, erenoamážit muhtun lullisámi guovlluin, leat buvttadanbálkkašumi gáibádušat leamaš hástalusain. Maŋŋágo kaleanddarjahki biddjojuvvui vuodđun buvttadandoarjaga meroštallamii, sáhttet muhtun boazoeaiggádat gártat dakkár dillái ahte eai oaččo buvttadandoarjaga buvttadeami ovddas mii lea badjel 400 000,- ru. Dát dáhpáhušvá dalle go váldonjuovvan sierranas sivaid geažil ferte dahkkojuvvot maŋŋá juovllaid ja boahpte váldonjuovvan dahkkojuvvot čuovvovaš čavčča. Boazu deaddá eanemusat ja lea buori vuoimmis ovdal ragatáiggi ja ovdal go fárren čakča- ja dálveeatnamiidá álgá. Danne lea eanemus gánnáhahti njuovvat stuorámuš oasi árračavčča. Guohton- ja doaibmadilli sáhtta mángii leat sivvan go njuovvama muhtumin ferte maŋidit juovllaid maŋabeallái. Dát iešladdis lea fuotni doibmii. Go boazodoallit dasa lassin masset buvttadandoarjjavuodá dán geažil, de dat orru leamen hui eahpegovttolaš. Boazodoalu doaibmaminstar birra jagi lea gitta luonddu eavttuin ja dan ferte vuhtii váldit šiehtadusas ja sihkkarastit ahte 400 000 ruvdnosaš ráđji ii gustošii dalle go guovtti doaibmajagi buvttadus gártá seamma kaleanddarjahkái. Molssaeaktun lea rehkenastit man ollu lea vuodán dán guovtti jagis. Dieinna lágiin sáhtášii garvit dán lágan eahpeoiddolaš diliid.

- Nu go ovddeš evttohusain boazodoallošiehtadussii, bivdá Sámediggi šiehtadalliid árvvoštallat sihkkut buot dáhtonrájiid, ja dušše hálldahuslaščat bisuhit boazodoallojahkái (1.4. – 31.3), jos buot buvttadeapmi gahčča seamma kaleanddarjahkái.

Árranjuovvandoarjja

Árranjuovvandoarjjaortnet loahpahuvvui boazodoallobohtosis 2011/2012. Departemeantta ákkat loahpaheapmái lea ahte ortnet lei hástaledjiin hálldašit ja ahte ortnet čohkkii njuovvama mii fas dagahii ahte muhtumat eai šaddan njuovvat mearriduvvon áigemearrái. Sámediggi miehtá dasa ahte

njuovvandoarjja mielddisbuvttii ahte šattai váttis čadáhít dan ollu njuovvama aiddo ovdal ragatáiggi. Ortnega buorre vuohtha lei ahte dat válddii vuhtii regionála erohusaid, ja vaikke vel dát lea ge hálddahuslaš čat hástaleaddjin, de dat ii leat doarvái buorre sivva loahpaheapmái.

- Go njuolggá doarjjaortnet loahpahuvvo, de berre daid ruđaid mat dasa ledje várrejuvvon, sirdit eará njuolggá doarjjaopasttaide. Sámediggi oaivvilda ahte dat livččii boazodoallošiehtadusa prinsihpalaš meannudeapmi, ja mii mearkkašivččii erenoamáš ollu 2012/13 šiehtadussii.
- Šiehtadusbealit berrejit ráhkadit eanet earuhanortnegiid jus čájehuvvo dárbu dasa.

Boazodoalu ollislaš rehketdoallu 2009/2010 čájeha ahte dienas bohcco nammii gaskamearálaččat lea njiedjan mealgat manjimus jagi. Váldosivvan dasa lea bohccobierggu kilohatti njiedjan ja stuorra boraspirevaháгат. Lea deatalaš ahte šiehtadus váldá vuhtii ekonomii ja njiedjama vai váikkuhangaskaoamit sáhttet buhttet dienasmassima. Sámediggi oaidná ahte boazodoalloboadus (Prop. 84 S Boazodoalloboadus 2011/2012, ja rievdadusat 2011 stáhtabušehtas jed.) earret eará evttoha ahte ruđat mat ledje várrejuvvon árranjuovvandoarjjaortnegii, galget geavahuvvot vuovdalandoaimbajuid nannemii.

Sámediggi čujuha dán oktavuodas daid čuoggáide maid mii leat cuiggodan vuovdalandili ja boraspire teakstaoasis.

Miessenjuovvandoarjja

2010 šiehtadallamiin mearridedje šiehtadallit lasihit miessedoarjaga 50 ruvnnuin 250 ruvnnu rádji. Miessenjuovvandoarjja lea hui deatalaš go eanaš boazoeaiggádat njuvvet eanemusat misiid.

- Sámediggi oaivvilda ahte miessenjuovvandoarjja ferte lasihuvvot vai njuovvan movttiidahttojuvvo

Boazodoalu arelát

Boazodoallolága álgomearrádusain, lága ulbmil čuožžu vuosttaš paragrafas:

Sámi boazodoalloguovllus galgá lánka lágidit dili boazodollui mii lea ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš ja mii lea vuodđuduvvon sámi kultuvrra, árbevieruid ja dábiid ala ávkin boazodollui alccesis ja servodahkii muđui.”

“Lánka galgá leat mielde sihkkarastime boazodoalloareálaid sámi boazodoalloguovllus boazodoalu deataleamos resursavuodđun. Boazodoalu areálaid sihkkarastima ovddasvástádus lea sihke boazodoallo vuoigatvuodalaččain, eará vuoigatvuodalaččain ja eiseváldiin.”

Dát lea čielggas, muhto Sámediggi váilla ain ulbmillaš hálddašeami man vuodđun lea boazodoalu areálaid suodjaleapmi. Sámediggi vuordá ahte álggahuvvojit proseassat mas boazodoalu areálat suodjaluvvojit. Vaikke vel leat ge ollu njuolggadusat mat sihkkarastet boazodoalu mielváikkuheami huksenproseassain, de čájehit buot vásáhusat ahte boazodoallu ii gulduvvo. Boazodoallu lea ollu oktavuodain ferten doalvut áššiidis riekteapparáhta bokte suodjalan dihte guohtonareálaid. Sámedikki mielas dát ii leat buorre hálddašapolitihkka.

Stuorradiggedieđáhusas “Nana ceavzilis boazodoallu” (1992) geahčaduvvo boazodoallu viidat ja prinsihpalaččat. Dán dieđáhusa guovddážiis lei guohtondilli Finnmárkkus. Dieđáhusa lei maiddái Korssjøfjell-ášši (Rt.1988 s. 1217) birra. Dat leat dát guokte namuhuvvon beali, Korssjøfjell-ášši ja guohtondilli Finnmárkkus mat leat vuodđun lánkaproposisuvnnas (Ot.prp. nr. 28 (1994-95) mat Sámedikki oaivila mielde leat vuodđun “resursageavaheami nannejuvvon stivrejupmái ealáhusas, ja stuorat ovddasvástádussii ieš ealáhusas”. Ásahuvvojedje orohatplánat ja resursadivat. Dasto ásahuvvui lánkavuoddu bokte ahte sáhtta struktureret boazoealuid deattu, agi ja sohka beali mielde. Ja Sámedikki áddejumi mielde lea dát politihkkaovddideapmi mielde bidjamin vuoddu oidnu mii lea boazodollui “unna guoddevaš ealáhus”.

Sámedikki mielas lea deatalaš ahte boazolohku heivehuvvo guohtonvuđđosa vuodul ja ahte boazodoallu lea mielde váldimin ovddasvástádusa. Muhto guoddevaš resursageavaheapmi ii galgga leat okto boazodoalu ovddasvástádus. Boazodoalloláhkii čujuhettiin lea maiddá eiseválddiin ja eará riekteomasteddjiin ovddasvástádus fuolahit ahte politihka hábmemis álohii dalle go maiddá boazodoalu guohtonvuoddu lea oassi areálageavaheamis fievrriduvvo guoddevaš politihka. Sámedikki mielas dát ii leat ollašuhthojuvvon. Ovdamearkan dasa sáhtta earret eará namuhit ahte guovlluin gos leat eanadoalloberoštumit main lea guođohanriekti boazodoalloareálaid oktavuodas eai leat biddjojuvvon erenoamáš čanastagat guoddevaš resursageavaheamis jos leat ollu sávzzat mat oktiibuot luitojuvvojit meahccái guohtut. Suodjalanproseassaid ektui lea addojuvvon vejolašvuohta ásahtit mánggalárgan ealáhusdoaimma mii gilvala daid seamma areálaid alde boazodoaluin. Boraspiret gilvalit saji oazžumis boazodoalloguovlluin, ja dán oktavuodas lea boazu hui ollu boraspire niesti. Bieggafápmoproševttat ja viiddis bartahuksema berrejit maiddá leat guoddevaš prinsihpa oassin. Sámediggi oaivvilda ahte dát lea ággan čuočuhit dan oainnu vuodul mii mis lea sierra areálaproseassaid ja konsultašuvnnaid ektui gos boazodoalu guođohanguovllut leat mielde.

Stuorradiggediedáhusa nr 41 (1996-97) Norgga sámedipolitiikka birra čuožžu ahte Sámedikkis galgá leat guovddáš doaibma boazodoallopoltiikka ektui. Liikká vásiha Sámediggi ahte Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ii hálit konsulteret Sámedikkiin boazodoallošiehtadusa birra. Sámedikki oainnu mielde leat šiehtadallamat boazodoallošiehtadusas daid buot deataleamos gaskaomiid gaskkas boazodoallopoltiikka hábmemis.

Meahccejohtalusa astoáiggi- ja ealáhusdoaimmaid oktavuodas fertejit gielddat hálddašit dakkár vugiin mii fuolaha luondduvuđđosa. Boazodoallu galgá maiddá boahhteáiggis leat deatalaš oassi sámi ealáhusstruktuvrras. Dat mearkaša ahte servodat váldá ovddasvástádusa suodjalit boazoguohtunareálaid dakkár sisabahkkemiid vuostá, mat bilidit boazodoalu boahhteáiggi.

- Sámediggi bivdá árvoštallat seamma váikkuhangaskaomiid go daid mat leat geavahuvvon eanadoalu várás boazodoalu areálaid suodjaleami oktavuodas.

Boazodoalu guohtonvuoddu lea áitojuvvon eanet go ovdal ja Sámediggi bivdá eiseválddiid álggahit identifiserenproseassaid buot politihka hábmema oktavuodas gos boazodoalu areálat eahpenjuolga dahje njuolga guoskkahuvvojit, ja fuolahit ahte guoddevašvuoda prinsihpa čuovvu buot sektuvrraide mihttomeriin ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš boazodoallu.

Boraspiret

- Boraspirevaháigiid geažil ásaheavvo molssaevttolaš doarjja daid njuovvojuvvon bohccuid logu vuodul, mat lágideuvvojit njuovahahkii. Ortnet galgá gustot olles Norgii. Boazoeaiggádiin gágla leat válljenmunni mearridit guđe doarjjaortnegat heivejit sidjiide buoremusat.

Raporta gárvvásmuvai čakčamánu 7. b. 2009. Sámediggi bivddii konsultašuvnnaid bargojoavkku mandáhta birra, muhto departemeanta ii váldán dan vuhtii. Raportta čuovvoleami oktavuodas ledje konsultašuvnnaid Sámedikki ja departemeantaid gaska. Dát konsultašuvnnaid eai leat vel loahpahuvvon.

Čakčat 2010 doalai Sámediggi boraspireseminára Stjørdal nammasaš báikkis Davvi-Trondelágas. Dán semináras ledje logaldallin Ruoŋa- ja Norgga beale dutkit fáttáin boazodoallu/boraspiret birra. Dutkit Ruoŋa bealde sáhtte čujuhit ahte boazodoallu lea reastaluvvamin Ruoŋas dan geažil go leat nu ollu boraspiret mat goddet ollu buvttabohccuid.

Sámedikki áddejumi mielde ii leat boraspireválttisvuohta boazodoalus dušše Davvi-Trondelágas. Boazodoallu Norlándas ja Romssas, ja eanet maiddá Finnmárkkus masset ollu bohccuid Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

boraspiriide. Hástalussan boazodoalus lea ollu gávndat ráppiid, go dat leat deatálaččat buhtadusa mihtideapmái.

Luondduhálddašan direktoráhta dihtorsiiddus – “Rovbasen” boahtá ovdan ahte boazodoallu ain oazžu mealgat unnit buhtaduvvot dan ektui maid leat ohcan. Stuorámus erohusat ledje Finnmárkkus ja Norlánddas. Erohusat leat maiddái orohagaid siskkobealde dan ektui man ollu buhtadusaid ožžo bohccuid ovddas, ja erohusat leat maiddái fylkkaid gaskka. Logut čájehit maiddái ahte mii ain leat guhkkín eret daid mearriduvvon nállemihtuid ektui.

- Sámediggi ávžžuha beliid bargat dan ala ahte fylkkaid gaskka šattašii eanet dássásašvuohta buhtadusaid máksima ektui boraspirevahágiid ovddas, ja ahte duodaštangáibádusat ložžejuvvojit
- Sámedikki oaidnu lea ahte boazodoallu rahčá stuorra vahágiiguin boraspiriid geažil buot orohagain.

Boazodoallu dieđiha juohke jagi ahte lea massán ollu buvttaealliid. Maiddái boazodoalu ollislaš rehketdoalu (almmuhuvvon juovlamánus 2010) logut čájehit ahte boazodoallit leat massán ollu eanet bohccuid ráfáidahttojuvvon boraspiriide 2004 – 2009 rájes, ja vahágiid dieđiheapmi lea lassánan. Deatalaš lea eastadit ahte eai masse nu ollu misiid ahte boazodolliin eai šat leat njuovvaneallit maid doalvut njuovahagaide. Ekonomalaččat šaddá gierdameahtun dilli boazodollui jos bággehallet njuovvat ealihan bohccuid go eai leat doarvái buvttaeallit (miesit). Dat lea dakkár doaibmavuohki mii ii leat guoddevaš, ja goarida boazodoalu ollu guovlluin oanehis áiggis.

- Sámedikki mielas dát dilli lea suorggahahtti ja ávžžuha beliid vuoruhit barggu ja čuovvolit dan ođđa boraspiresoabahusa.

Sámediggi lea ovddidan hástalusa áššin Sámi parlamentáralaš ráđi dievasčoahkkimii mii dollojuvvui Girkonjárggas skábmanánu 9. b. 2011. Sámedikki mielas lea deatalaš ahte sámi boazodoalu hástalusat nationála boraspirepolitihka geažil, meannuduvvojit Sámi parlamentáralaš rádis.

Sámediggi ávžžuha šiehtadusbeliid heivehit váikkuhangaskaopmeortnega regionála erohusaid ja hástalusaid ektui. Stuorra boraspirevahágiid ja areálarereguleremiid geažil eará ulbmiliidda go boazodollui ferte lálkkaásahusaid ja váikkuhangaskaomiid heivehit dađi mielde.

- Sámediggi bivdá šiehtadusbeliid várret resurssaid ja ruđaid muddendárbbuid kártemii geográfalaš hástalusaid ektui.

Divadat boazodoalus

Sámediggi lea ovdal váldán ovdan ášši mii guoská divadiid dássásaš meannudeapmái. Guolástusas, eanadoalus ja fievrridanealáhusas leat sierra divatortnegat doaibmareaiduide ja boaldámušaide. Boazodoallu ferte maid oazžut dássásaš eavttuid nugo eará ealáhusat maiguin dan sáhtta buohtastahhtit go guoská divatgeasuide, sihke go guoská geardedivadii ja boaldámušdivadii, ja eará divadii maid boazodoallu šaddá máksit. Sámediggi oaidná ahte divatášši ii leat čovdojuvvon.

- Sámediggi vuordá ahte iešguđetge departemeanttat gávnnahtit bastevaš ortnega.
- Dassážiigo ovttaárvosas divatráđđenvuohki boahtá, de gáibidit buhttema divadiid ovddas

Dearvašvuohta

Ođđa duktan čájeha ahte lea lagaš oktavuoha gaskal čearddalaš vealaheami, skudnema ja heajos dearvašvuođa (Ketil Lenert Hansen: Ethnic discrimination and bullying in relation to self-reported physical and mental health in Sami settlement areas in Norway). Sámediggi diehtá maiddái ahte Ruotás leat gávndan eanet ballosymptomaid boazosápmelaš almmáiolbmuin go eará almmáiolbmuin. Dat dutkan lea maid čájehan ahte sivat dasa dávjá vulget dakkár struktuvrralaš diliin go

guohtunriidduin, heajos ekonomiijas ja ollu boraspiriin. (Niclas Kaiser: Mental health problems among the Swedish reindeer-herding Sami population).

Bargobirasválttisvuodát boazodoalus leat meannuduvvon stuorradiggediedáhusas nr 28 (1991-92) ja NAC:s 1995:6Sámi dearvvašvuoda- ja sosiálaplána. Das leat kártejuvvon mat leat deataleamos sivat noaddeváttuide boazodoalus. Okta čuoggáin lei psykososiála bealli nugo nákkut, ovttasbarggu váilivuohta, heajos loaktin, fuolat boahhteáiggi ektui ja ekonomalaš fuolat.

Dán čielggadusa olis lea Bargobearráigeahčču bargan boazodoalu váttuid ektui almmá ahte leat bohtosat maidda sáhtta čujuhit. Sámediggi lea hui deatalaš ahte ráhkaduvvojit áigeguovdilis dutkan/čielggadusávdnasat sámi dearvvašvuoda birra, erenoamážit daid stuorra hástalusaid ektui maid ovddabealde boazodoallu lea guohtoneatnamiid suodjaleami ektui, ollu boraspiriid ektui maidda masset ollu bohccuid ja heajos ekonomiija.

- Sámediggi bivdá ahte nu fargga go vejolaš álggahuvvo dutkan/čielggadus bajábealde namuhuvvon beliid olis.

Dásseárvu boazodoalus

Árbevirolaččat lea dásseárvu sohkabeliid gaskka boazodoalus, muhto dat lea jagiid mielde hedjonan lánka- ja lánkaásahusheivehemiid geažil. Sámediggi lea mángii váldán ovdan dásseárvogažaldaga boazodoallošiehtadallamiid oktavuodas. Boazodoallu lea bargogáibideaddji, ja nissonolbmui ja mánáin lea danne deatalaš sadi ealáhusas. Sámediggeráđi diedáhusas sámi boazodoalu birra 2009 lea Sámediggi deattuhan ahte boazodoallu lea bearašealáhus mas nissonolbmot leat deatalaččat bargofápmun, máhttoquoddin ja oahpu gaskkusteaddjín nuorat geardá.

Boazodoallošiehtadusa 2010/2011 boazodoallošiehtadallamiid oktavuodas sohpe šiehtadallit nammadit bargojoavkku mii galggai guorahallat ja árvoštallat dálá čielggadusávdnasiid boazodoalu dásseárvvu várás, ja evttohit doaibmabijuid mat galget ovddidit dásseárvvu ealáhusas. Sámediggi ovddidii árvalusaid bargojoavkui dan birra mo Sámediggi bargá dásseárvvu ovddidemiin boazodoalus. Bargojoavkku raporta geigejuvvui 21.10.2010. Sámediggi ovddidii gulaskuddancealkámuša dán raportii mii sáddejuvvui Eanandoallo- ja biebmodepartementii 01.09.2011.

- Sámediggi bivdá ahte bargojoavkku doaibmabidjoevttohusat vuoruhuvvojit ja čuovvoluvvojit.
- Ferte bargagoahtit nannet bohccobierggu kvalitehtagálvun buot dásiin buvttadangerddus

Márkandilli

Dađi mielde go Sámediggi diehtá, de sáhtta leat oktavuoha bohccobierggu vuovdima márkandili ja boazodoalu beaggima gaskka. Muhtun sajiin Finnmárkkus leat menddo ollu bohccot, muhto dat ii leat čađačuovvu váttisvuoha Finnmárkkus oppalaččat go geahččá. Dattetge ollu oktavuodain ovddiduvvo dego buot orohagáin fylkkas livčče menddo ollu bohccot guohtonvuđđosa ektui.

Beaggin

Go Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta bivddii, de ráhkadii Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR- rapport 2011:4) raportta boazodoalu almmolaš hálldašeami – beaggima birra. Dán iskkadeami duogážin lea dálá ráđdehusa politihkalaš geađgejuolgi - Soria Moria II. Das daddjojuvvo ahte ráđdehus áigu ”sikre en livskraftig reindriftsnæring i balanse med beiterressursene, og som medvirkning til å opprettholde samisk egenart. Vi vil evaluere reindriftsforvaltningen.” (sihkkarastit guoddevaš boazodoalu nu ahte guohtonresursain lea dásseadaddu, ja ahte dat lea mielde bisuheamen sámi iešlági. Mii áigut evalueret boazodoalu). Dán raporttas válddahuvvo almmolaš boazodoallohálldašeami beaggin, muhto das lea lagaš oktavuoha boazodollui dan áddejumis ahte dat assosierejuvvon dainna.

Raporttas čujuhuvvojit ollu bealit beaggima loktema birra – ahte das lea sáhka posiitiivvalaš áddejumiid háhkamis buktagi mii fálluojvvo, man oktavuodas gulahallan ja iežas identitehta čalmmusteapmi leat hui deatalaččat. Sámedikki mielas livčče hui deatalaš ahte boazodoalu heajos beaggin buoriduvvošii. Sámedikki mielas fertejit eiseválddit bidjat stuorra deattu dán bargui, ja leat mielde jodiheamen dan. Boazodoallu ferte oažžut buoret gelbbolašvuoda ja oktasaš áddejumi das mii váikkuha beaggimii, ja vuoruhit doaibmabijuid dán suorggis orohagaid ja boazodolliid ektui.

Sámedikki mielas lea hui deatalaš bohccobierggu márkandillái ahte boazodoalu beagginbargu vuoruhuvvošii ja seammás geahččalit gávdnat buriid čovdosiid njuovahatstruktuvrraid, márkanovdidan doaibmabijuid ja vuovdinčovdosiid ektui. Bohccobiergu lea buorre ja heive buori lunddolaš biebmá gáibádusaide ja gullá muđui dearvvašlaš biergobuktagiid luohkkái. Dán geažil galggašii dat leat buorre vuovdingálvu.

- Danne rávve Sámediggi beliid várret ruđaid ovttasbargofierpmádaga várás bargat boazodoalu beaggima buoridemiin.
- Orohagaid/siiddaid njuovvanplánen ja vuovdinšiehtadusaid struktureren lea doaibmabidju mii sáhtá váikkuhit einnostanvejolašvuhtii ja eanet stabilitehtii buot oasálaččaid ektui.
- Sámediggi evttoha ahte álggahuvvo proseassa árvoštallat makkár stabiila oktasaš bohccobierggu vuovdinčovdosiid ásaheami bokte sáhtášii buoridit vuovdima ja jođu njuovahaga ja buvdaid gaska.
- Ferte oažžut johtui barggu nannet bohccobierggu kvalitehtagávlvun buot dásiin buvttadeamis.

Márkanlávdegoddi

Generálaš márkánfievrrideapmi lea dál biddjojvuvon Bohccobierggu márkánlávdegoddái šiehtadusjahkái 2010/2011. Sámedikki oaivila mielde lea dát rievdadus ovddasvástádusa ektui váikkuhan stuorát einnostanvejolašvuoda go guoská bohccobierggu márkánfievrrideapmái. Sihkkarastin dihte einnostanvejolašvuoda buohkaide geat barget bohccobierggu vuovdimiin lea dárbu ahte márkánlávdegotti bargu gehččojvvo guhkes áiggi perspektiivvas. Deatalaš lea maiddá ahte lagamus jagiin boahtteáiggis ráhččojvvo dan ala ahte huksejvvošii vuogádat mii sáhtá čuovvut bohccobiergomárkana ovddideami, árvoštallá treanddaid ja addá rávvagiid boazodollii.

ÁHP-Boazu:

Gealbudeapmi vuovdaleamis ja gávppašeamis

Boazoárvoháhkkanprográmma ulbmilin lea boazodoalu árvoháhkama buorideapmi nu ahte das lea ávki boazodolliide.

- Sámediggi háliida ahte Boazoárvoháhkkanprográmma galgá ráhčat buvttavddidemiin ja boazobuktagiid vuovdaleapmi.
- Fierpmádatovttasbargu ferte vuoruhuvvot

Klassifiseren

Sámediggi diehtá ahte dál ii gávdno makkárge oktasaš klassifiserenvuogádat bohccobierggu várás. Iešguđege riikaosiin leat sierralágan njuolggadusat. Hedmárku fylkkain, Trøndelága fylkkain, Norlándas ja Romssas gáibiduvvo ahte bohcco njuovvandeaddu galgá leat 20 kilo dahje eanet jos galgá dohkket vuosttaš luohká biergun. Finnmákkus leat vásttolaš rádji 18 kilo. Go váilot standárddat de ii leat boazodolliin vejolašvuolta sihkkarastit bierggu kvalitehta. Dát lea unnán oiddolaš ealáhussii ollislaččat.

Sámediggi ii sáhte oaidnit ahte nu livčče eará ealáhusain. Sierralágan klassifiseren dagaha sierralágan kvalitehta buktagis. Sámedikki mielas lea dát hui eahpeoiddolaš.

- Sámediggi bivdá ahte oččoduvvošii oktasaš klassifiseren bohccobirgui maid buot njuovahagat fertejit doahhtalit.
- Sámediggi oaivvilda ahte klassifiserema ferte dahkkojuvvot bealátkeahhtá

Smávvilnjuovvan

- Sámediggi oaivvilda ahte lea deatlaš ahte sihke stuorra ja smávva njuovahagat váldjuvvojit vuhtii vai šaddá mánggabealat njuovvanstruktuvra mii lea ávkin sihke buvttadeadjái, njuovahagaide ja márkani.
- Sámediggi oaivvilda ahte berre addojuvvot vejolašvuohta siidaosiide njuovvat eanet bohccuid og dálá 10 almmá veterineara dohkkeheamiin. Deatlaš ággan dasa lea ahte boazoeaiggádat dákkár ortnega bokte sáhtášedje fuolahit báikkálaš gávpejoru.

Boazologu heiveheapmi

Duopmostuollohálldahusas lea leamaš bargojoavku mii galggai geahčadit “Sámi dimenšuvnna riekteággadusas”. Guovvamánus 2011 oaččui Sámediggi raportta gulaskuddami.

Bargojoavku válddi earret eará ovdan boazosápmelaččaid vejolašvuođa geavahit eanajuohkinváikkuhangaskaomiid. Sámedikki 28.04.11 gulaskuddancealkámušas mis leat mearkkašumit dasa:

Sámediggi guorrasa bargojoavkku árvvoštallamiidda ja áddejupmái das ahte boazodoallu ii beasa geavahit eanajuohkinváikkuhangaskaomiid, ja nu das ii leat riektesihkarvuohta dan ektui ahte čoavdit siskkáldas doallovoigatvuođariidduid. Sámediggi lea erenoamážit fuolastuvvan daid proseassaid geažil mat dál leat čadahuvvomin Finnmárkku boazologu heiveheamiin luondduvuođosiid. Ollu guovlluin lea boazodoalus siskkáldasat sierramielalašvuohta das guđe areálaid iešguđet siiddat hálddašit, ja danne lea váttis soahpat boazologu go siidarájat eai leat čielgasat.

Sámediggái lea deatlaš ahte dát eahpečielga riektedilit čielggaduvvojit vuosttažettiin dakko bokte ahte ášahuvvo sierra Boazoguhtunkommišuvdna, Finnmárkkukommišuvnna málle vuodul. Eará vejolašvuođat leat ahte Finnmárkkukommišuvnna mandáhta viiddiduvvo guoskat maiddá boazodoalloássiide nátionála dásis, dahje ahte Eanajuohkinriekti oažžu doarvái resurssaid fuolahit boazodoalu rievttálaš beroštusaid. Dát lea Sámedikki dálá árvvoštallamat dáid diliid ektui.

- Lága áigumuš lasihit iešstivrema ferte biddjojuvvot vuodđun og ealáhusa lobálašvuohta mearriduvvo.

Sámediggi váilla doaimbajuid dan gažaldaga oktavuodas ahte ášahit riekteorgána mii lea mielde čielggadeamen eahpečielggaduvvon siidarájaid.

Doallonjuolggadusat

Ollu orohagaide lea dál mearriduvvon bajimuš boazolohku. Orohagaid boazolohku mearriduvvo doallonjuolggadusaid meannudeami oktavuodas, ja buot doallonjuolggadusat galget leat dohkkehuvvon ovdal go jahki 2011 lea nohkan. Boazodoalus leat ollugat fuolas dan geažil go sin orohat ii dáidde juksat ulbmiliid mat leat mearriduvvon doallonjuolggadusain, erenoamážit boazologu ulmilla ektui. Dasa váikkuhit ollu bealit maiddá olggobealde márkandili. Čilgekeahtes siidarájat ja dat go muhtun orohagaid mielas ii leat vejolaš juksat mearriduvvon boazologu sin orohagas. Orohagat maidda dat guoská oaivvildit ahte mearriduvvon boazolohku lea menddo unni, ja sin mielas lea eahpegovttolaš go buohkat galget njuovvat gorálaččat. Stuorra eahpesihkarvuohta lea maiddá das movt doallonjuolggadusaid galgá čuovvut, goas ja makkár ránggáštusat álggahuvvojit, ja makkár instánsas lea ovddasvástádus das.

- Sámediggi rávve departemeantta jođáneamos lági mielde čilget boazodollui mo doallonjuolggadusat galget čuovvoluvvot ja mo ránggaštusat galget geavahuvvot.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.12.11 dii. 11.50.

Ášši/Sak PFL	006/11
Ášši/Sak DC	045/11

Sámedikki 2012 bušeahhta

Arkiivaáššennr..
11/30706 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeáddi	26.10.11	SR 155/11
Plána- ja finánsalávdegoddi	28. – 29.11.11	PFL
Sámedikki dievasčoahkkin	30.11. – 02.12.11	DC 045/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku juovlamánu 7. b. 2011 dii. 11.35.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjunošgoddi evttohan ahte čuovvovaš áirasat leat bealálaččat meannudeamis ášši 45/11 Sámedikki 2012 bušeahhta

- Sámediggeáirras Odd Iver Sara lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta
- Sámediggeáirras Hilde Anita Nyvoll lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta
- Sámediggeáirras Mathis Nilsen Eira lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta
- Sámediggeáirras Inga Lill Sundset lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta
- Sámediggeáirras Geir Tommy Pedersen lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta
- Sámediggeáirras Nanna Thomassen lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta
- Sámediggeáirras Olaf Eliassen lea bealálaš meannudeamis ášši Sámedikki 2012 bušeahhta

Dievasčoahkkinjunošgotti evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat. Bajábealde namuhuvvon áirasat eai lean mielde meannudeamen bealátvuodagažaldaga.

Guoská várreáirasiid gohččumii:

for Odd Iver Sara várreáirras – *Tore Forsberg* – lea mielde meannudeamen ášši 45/11 Sámedikki 2012 bušeahhta, ja Olaf Eliassen ovddas searvá várreáirras *Amund Peder Teigmo* áššái 45/11 Sámedikki 2012 bušeahhta.

Áirasiid Hilde Anita Nyvoll, Mathis Nilsen Eira, Inga-Lill Sundset, Geir Tommy Pedersen ja Nanna Thomassen ovddas eai gohččojuvvo várreáirasat go das geavahuvvot lonohallanšiehtadus, mii lea Bargiidbellodaga ja NSR gaskasaš šiehtadus.

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

1 Álggahus

Sámediggi lea sámiid álbmotválljen orgána Norggas. 39 áirasa välljejit sámít sámiid juohke njealját jagi. Mañimuš vágla lei 2009:s.

Sámedikki bušeahhta vuodđuduvvo daid juolludusaide maid Ráđđehus addá stáhtabušeahas ja bidjá čanastagaid Sámedikki doibmii bušeahhtajagis. Sámediggi lea vikkadeamen beassat duohta šiehtadallanposišuvdnii Ráđđehusain bajimuš ekonomalaš rámmaid ektui doaimmas várás.

Sámediggi áshuvvui sámiid dásseárvosaš meannudeami sihkkarastima várás. Sámi giella ja kultuvra lea leamaš álgoálggus Norggas ja danne leat seammalágan gáibádušat suodjaluvvot ja ovddiduvvot go dárogielas ja dáža kultuvrras. Norggas stáhta lea Vuodđolága vuodul geatnegahttojuvvon láchit diliid dađi mielde. Dasto lea Norga geatnegahttojuvvon sámiid guovdu eará lágaid bokte ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid dohkkeheami bokte. Sámedikki mihttomearrin lea bargat dan badjelii ahte sámiid vuogátvuodát dohkkehuvvojit vuodđun sámi kultuvrra, giela ja servodateallima suodjaleapmái ja nannemii.

Álbmotrievtti bokte leat norgga eiseválddit geatnegahttojuvvon konsulteret sámiiiguin áššiin main lea mearkkašupmi sámi servodahkii. Sámedikkis lea maiddá oktavuoha norgga stáhtain konsultašuvnnaid, gulahallančoahkkimiid bokte ja eará čoahkkimiid bokte ovttaskas áššiid birra.

Dásseárvu ja dásseárvosašvuoha leat vuodđun Sámedikki doibmii. Sámediggi galgá láchit diliid nu ahte sihke nissonolbmot ja almmáiolbmot, nuorat ja boarrásat galget leat dásseárvosaš bealit sámi servodagas.

Sámediggi bargá dan ala ahte livččii rabas, geavaheaddjiguoibmásaš ja searvvaheaddji, sámediggi álbmoga várás. Oktavuoha sámi álbmogiin galgá álohii leat vuodđun Sámedikki politihka ovddideami oktavuodas. Sámediggi galgá maiddá barggus bokte gulahallat lágva guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin.

Sámít lea álgoálbmot njealji riikkas. Rájárástá oalli lea danne lunddolaš oassi sámi servodateallimis. Deatalaš lea gozihit álgoálbmotoli nationála ja riikkaidgaskasaš forain.

2 Rámmaeavttut

2.1 Sámedikki árvovuodđu

Sámediggi bargá dainna ulbmiliin ahte nannet ja ovddidit sámi servodagaid sámi vuoddo árvvuid vuodul. Sámi árvvuiguin mii oaivvildit dán oktavuodas guottuid ja oainnuid mat leat vuodđun min vuoruhemiide ja välljemiidda, ja mat sáhttet áddejuvot oktasazžan sámi servodagaide. Dat ahte muhtun árvvut adnojuvvojit mihtilmassan sámi servodagaide, ii mearkkaš ahte dat eai leat eará servodagain. Ollu eará álbmogiin leat seamma árvvut, muhto eai dáidde leat seamma láchkai deattuhuvvon.

Bušehttabarggus lea heivvolaš deattuhit dakkár árvvuid go sámi giela ja kultuvrra, dásseárvvu ja iežas ja earáid kultuvrra árvvusatnima, ja ovttasbargu ja oktiigullelašvuoha. Bušehta ja politihka bokte sáhtta Sámediggi ovddidit sámiid identitehta ja identitehtaáddejumi. Sámedikki leahkima vuodđojurdda lea oččodit dásseárvvu rastá čearddalaš gullelašvuoda demokrátalaš vuogádaga bokte.

Sámi giella ja kultuvra lea vuodđun Sámedikki ángirusšamii buot bušeahta surggiin, leš dal oahpahus, ealáhus, dearvvašvuohta, areálahálddašeapmi dahje riikkaidgaskasaš bargu. Árvvusatnin, ovttasbargu ja oktiigullelašvuohta leat sámi servodatovddideami eará vuodđo árvvut. Seammás lea árvvusatnin ja ovttasbargu vuohki mo dáistalit dakkár hástalusaiuin, mat leat hui deatalaččat sámi giela ja kultuvrra ovddideapmái buot oktavuodain. Árvvusatnin, ovttasbargu ja oktiigullelašvuohta leat sihke árvvut ja reaidnut dáid árvvuid ovddideamis.

Buot olbmuid lea eatnigiella iešalddis vuodđo árvun man ii dárbbas ákkastit eará oktavuodain. Kultuvra ja ovttaskasa gullelašvuohta dasa čilgejuvvo eatnigiella bokte. Sámeigiella lea dat eatnigiella ja giella mii čatná sámi álbmoga oktii, beroškeahhtá das sáhteš go dahje geavaheš go giela árijalaččat vai ii. Sámeigiella ádden oktasaš árbin ja oktasaš árvun lea vuodđun dasa ahte atnit iežas gullelašvuohta sámi searvevuhtii. Sámi giella ja kultuvra nanne oktiigullelašvuođa ja identitehta, ja duddjo čatnaseami sámi ássanguovlluide. Čielga giellapolitiikka ja árijalaš kultureallin lea vuodđo árvun sámi guovlluid ovddideapmái. Sierranas sámi servodagat váikkuhit mánggabealat Sámi, mas leat erohusat ealáhuseallimis, árbevieruin, kultuvrras ja gielain. Dát mánggabealatvuodas lea stuorra árvu man Sámediggi galgá leat mielde fuolaheamen ja ovddideamen bušeahttabarggu bokte. Sámediggi láhčá dasa sihke dakko bokte ahte nanne báikkálaš sámi árbevieruid ja árbedieđu ja ahte váikkuha rabasvuhtii eará ge sámi servodagaid ektui go dušše iežas.

Iežas duogáza ja iežas kultuvrra árvvusatnin lea buohkaid vuodđo árvu. Sámediggi galgá leat mielde váikkuheamen dasa ahte sámi servodaga árvvut árvvusadnojuvvojit. Dát gáibida vuostevurolašvuođa Sámedikki ja eará sámi servodagaid gaskkas. Iežas kultuvrra árvvusatnin ja máhtolašvuohta dan birra lea eaktun dasa ahte duodas árvvusatnit ja áddet eará álbmogiid kultuvrra. Riikkarájáid rastásaš oktiigullelašvuohta lea árvun ja vuodusteapmin Sámedikki riikkaidgaskasaš bargui, erenoamážit oktiigullelašvuohta eará álgoálbmogiiguin.

2.2 Sámedikki rámmaeavttut

2.2.1 Ollislaš juolludus Sámediggái

Tabella 2.2.1 Departemeantaid juolludusat

(1000 ru)

Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev-11	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodep. - OHD	215 136	225 655	225 655	233 650	7 995	3,5 %
Máhtodepartemeanta - MD	36 355	35 420	35 420	36 518	1 098	3,1 %
Máhtodepartemeanta - MD	13 339	13 753	13 753	14 179	426	3,1 %
Birasgáhttenpartemeanta - BD	3 000	3 000	3 000	3 093	93	3,1 %
Kulturdepartemeanta - KD	65 353	67 379	67 379	70 379	3 000	4,5 %
Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeanta - DFD	6 500	6 500	6 500	5 800	-700	-10,8 %
Mánaid-, dásseárvo- ja searvadahttindep. - MDD	0	0	0	1 000	1 000	-
Eanandoallo- ja biebmodepartemeant - EBD	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Juolluduvvon buohkanassii	343 683	355 707	355 707	368 619	12 912	3,6 %

Ollislaš bušeahttarámma Sámediggái lea lasihuvvon 12 912 000 ruvnnuin Sámedikki reviderejuvvon 2011 bušeahta ektui.

12 912 000 ruvdnosaš lasáhussii gullet earret eará čuovvovaččat:

- 1 000 000 ru čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámeielaid várás

Loahppaoassi lassáneamis, 11 912 000 ru dahje 3,3 %, manná hadde- ja bálkálasseapmái.

Stuorradiggi lea juolludan 75 miljon ru Sámeálbmotfondii. Foandda reantut eai leat mielde Sámedikki rámmajuolludusas. Foandda reantut 2012:s gártet 2 535 000 ru. Reantut leat čadnojuvvon

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

91 siidu 432 siidus

guhkesáiggi stáhtaobligášuvnnaid reantodássái, maid Finánsadepartemeanta mearrida. Finánsadepartemeanta lea mearridan ođđa 3,38 % reanttu suoidnemánu 1.b. 2010 rájes 10 jagi áigodahki. Ovddit áigodaga reantu lei 6,2 % 2000 rájes 2010 rádjai.

Foandda reanttut váldojuvvojedje atnu 2008:s ja daid hálddaša Sámediggi. Stuorradiggi lea bidjan eaktun ahte Sámeálbmotfoanda ii galgga geavahuvvot ovttaskas buhtadusaide. Jahkásaš reanttuid geavaheapmi bušeahtas mearriduvvo válgaáigodaga vuoruhemiid ja áŋgiruššansurggiid mearrádusaid vuodul, gč. ášši 47/09.

Jahkái 2012 várrejuvvo 7 950 000 ru Sámeálbmotfoandda sestojuvvon reanttuin. 2012 rájes loahpahuvvo Sámeálbmotfoandda kapihtal. Dán kapihttala váikkuhangaskaoamit sirdojuvvojit kapihttaliidda giella, kultuvra ja oahpahas.

- 1 200 000 ru giellaproševttaide, kap. 3.3.5
- 1 000 000 ru hállansyntesii, kap. 3.3.6
- 500 000 ru sámi sátnebáŋkui, kap. 3.3.7
- 2 000 000 ru girjjálašvuhtii, kap. 4.3.9.2
- 800 000 ru rávesolbmuid oahppoprográmmii, kap. 5.3.2
- 650 000 ru árbedieđuid systemáhtalaš kártemii, kap. 5.3.3
- 500 000 ru rávesolbmuid oahpu stipeanddaide, kap. 5.3.5.3
- 1 300 000 ru árbedihtui, kap. 5.3.7

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta fievrriid 4 000 000 ru Sámediggái. Boazodoallošiehtadusas fievrriiduvvo 2 000 000 ru Sámediggái jahkásaččat mii galgá geavahuvvot bozodoalu lasseealáhusaide. Eanandoallošiehtadusas fievrriiduvvo jahkásaččat 2 000 000 ru Sámediggái mii galgá geavahuvvot ealáhusdoaimmaide eanadoalus.

2.2.2 Sámedikki ekonomalaš rámmajuogadus

Tabell 2.2.2 Čoahkketabealla – Sámedikki boađut ja golut buohkanassii

(1000 ru)

	Rehketdoallu-10	Buš 2011	RevBuš-11	Buš 2012	Erohus	% erohus
Doaibmaboáđut						
Departemeanttaid juolludusat	343 683	355 707	355 707	368 619	12 912	3,6 %
Sámeálbmotfoandda reantttut	8 944	5 500	5 500	7 950	2 450	44,5 %
Submi doaibmaboáđut	352 627	361 207	361 207	376 569	15 362	4,3 %
Váikkuhangaskaoamit						
Váikkuhangaskaoamit	236 041	250 133	258 119	265 319	7 200	2,8 %
Submi váikkuhangaskaoamit	236 041	250 133	258 119	265 319	7 200	2,8 %
Submi doaibmaboáđut - váikkuhangaskaoamit	116 586	111 074	103 088	111 250	8 162	7,9 %
Doaibmagolut						
Politiikkalaš dási golut	22 528	21 774	21 974	21 250	-724	-3,3 %
Hálddahuslaš dási golut	84 977	89 300	90 560	90 000	-560	-0,6 %
Sierra prošeavttat	-316	0	3 600	0	-3 600	-100,0 %
Submi doaibmagolut	107 189	111 074	116 134	111 250	-4 884	-4,2 %
DOAIBMBOAÐUS	9 397	0	-13 046	0	13 046	-100,0 %
JAHKEBOAÐUS	9 397	0	-13 046	0	13 046	-100,0 %

2.2.3 Váikkuhangaskaoamit

Sámediggi juogada čuovvovaččat váikkuhangaskaomiid váldopoasttaide 2012:

Tabealla 2.2.3.1 Čoahkketabealla -
Váikkuhangaskaoamit

(1000 ru)						
Namahas	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
Njuolggodoarjagat	124 242	126 424	127 024	135 044	8 020	6,3 %
Ohcanvuđot doarjagat	83 808	87 087	92 623	87 260	-5 363	-6,2 %
Prošeavttat iežamet hálddus	2 533	6 850	7 750	13 800	6 050	88,3 %
Váikkuhangaskaomiid háhkan	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Šiehtadusat	14 364	15 315	15 315	15 695	380	2,5 %
Eará váikkuhangaskaoamit	5 808	6 432	6 782	5 672	-1 110	-17,3 %
Eará doaibmabijut	1 286	4 025	4 625	3 848	-777	-19,3 %
SUBMI	236 041	250 133	258 119	265 319	7 200	2,8 %

Tabealla 2.2.3.2 Čoahkketabealla váikkuhangaskaoamit -
Váldosuorgit

(1000 ru)

Namahas	Rehketdoallu-		RevBuš-		% juogadus		Erohus	
	10	Buš 2011	11	Buš 2012		12-Rev 11	%	
Giella	59 253	60 409	61 800	65 563	24,7 %	3 763	6,1 %	
Kultuvra	87 229	90 036	91 876	94 587	35,7 %	2 711	3,0 %	
Máhttu	38 969	37 880	40 435	41 980	15,8 %	1 545	3,8 %	
Dearvvašvuohta ja sosiála	3 209	3 350	3 350	3 965	1,5 %	615	18,4 %	
Biras ja areála	0	0	0	1 000	0,4 %	1 000	-	
Kulturmuutosodjalus	2 051	2 600	2 600	2 500	0,9 %	-100	-3,8 %	
Ealáhus	30 143	35 563	36 563	37 627	14,2 %	1 064	2,9 %	
Regiovdnaovddideapmi	3 349	4 987	5 237	3 707	1,4 %	-1 530	-29,2 %	
Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskašá bargu	1 643	1 700	1 700	1 219	0,5 %	-481	-28,3 %	
Sámi organisašuvnnat	3 101	3 151	3 151	3 651	1,4 %	500	15,9 %	
Eará váikkuhangaskaoamit	5 808	6 432	6 782	5 672	2,1 %	-1 110	-16,4 %	
Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaoamit	1 286	4 025	4 625	3 848	1,5 %	-777	-16,8 %	
Submi	236 041	250 133	258 119	265 319	100,0 %	7 200	2,7 %	

Váikkuhangaskaomiid váldopoasttat leat fas dárkileappot čilgejuvvon kapihttaliin 3 – 13. Juohke kapihttala vuolde lea visogovva das man ollu ruđat leat várrejuvvon njuolggodoarjagiidda, ohcanvuđot doarjagiidda ja prošeavttaide iežamet hálddus.

Sámedikki váikkuhangaskaomiide gullet njuolggodoarjagat organisašuvnnaide ja ášahusaide, iešgudege ohcanvuđot doarjaortnegat, doarjagat mat leat muddejuvvon šiehtadusaid bokte ja prošeavttat iežamet hálddus.

Stáhta ekonomiijanjuolggadusat geatnegahttet Sámedikki fuolahit dan ahte doarjagat hálddašuvvojit ulbmillaččat ja beaktilis vugiin. Diesa gullá maid geatnegasvuohta bearráigeahččat ja gávnnahtit ortnegiid maiguin duođaštit ruđaid geavaheami dohkálaččat.

2.2.3.1 Njuolggodoarjagat

Lagabui daid ovttaskas ortnegiid birra mat juolluduvvojit njuolggá Sámedikki bušehta bokte, oainnát 18. kapihttalis *Sámedikki njuolggadoarjagiid njuolggadusat*.

2.2.3.2 Ohcanvuđot doarjagat

Sámediggi fámohtta dákko bokte mearrádusa áššis 43/07 Bajimus njuolggadusat ohcanvuđot doarjagiid hálddašepmái.

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

94 siidu 432 siiddus

Sámedikki bušehta ohcanvuđot doarjagiid ovttaskas ortnegat leat lagabui čilgejuvvon 17. kapihttalis *Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiid njuoggaduat.*

Sámediggerádis lea fápmudus eará láhkai geavahit gitta 20% dain ruđain mat leat várrejuvvon bušehtas. Fápmudus ii guoskka njuolggodoarjagiidda, váikkuhangaskaomiide maid dievasčoahkkinjodihangoddi hálddaša, Sámeálbmotfondii ja doaibmagoluide. Sámediggeráđđi galgá bušeahhttajagis addit dieđuid Sámedikki dievasčoahkkimii jus ruđat geavahuvvojit eará láhkai.

Sámediggerádis lea fápmudus čađahit dárbbaslaš rievdadusaid ohcanáigemiin.

Sámedikki doarjjaáššiid váiddagoddi lea sámediggeráđi dahkan mearrádusaid váiddaorgána dahje dan orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Sámedikki doarjjaáššiid váiddagoddi lea dievasčoahkkingotti dahkan mearrádusaid váiddaorgána.

2.2.4 Lágat ja šiehtadusat

2.2.4.1 EEO-njuolggadusat

EEO-šiehtadus lea šiehtadus gaskal Norgga, Islánda ja Liechensteinna nuppi bealis ja EU-riikkaid ja Eurohpá searvevuoda nuppi bealis. EEO-šiehtadusa bokte lea Norga čadnojuvvon EU siskkit márkaniid. EEO-šiehtadusa ulbmil lea nannet beliid gaskasaš gávppašeami ja ekonomalaš čatnasemiid oktasaš gilvoeavttuiguin ja oktasaš njuolggadusaid čađahemiin. EEO-láhka čađaha Norgga rievttis EEO-šiehtadusa guovddáš mearrádusaid, earret eará stáhtadoarjjanjuolggadusaid. Stáhtadoarjjanjuolggadusat lea dat seammá Norggas go EU:s.

Go Norga lea searvan EEO-šiehtadussii, de lea Norga dohkkehan vissis ráddjemiid nationála politihka hábmemis, nu go stáhtadoarjjasuorggis ja guovlopolitihka suorggis. EEO-šiehtadus ii atte vejolašvuoda spiehkastit stáhtadoarjjanjuolggadusain go guoská doarjagiidda ovddidit sámi dahje eará álgoálbmogiid beroštusaid.

Go stáhtadoarjja sáhtá headuštit márkaniid ja nu váikkuhit EEO-guovllu ovttasdoaibmamiid, de lea stáhtadoarjja dábalaččat gildojuvvon, muhto doppe leat mánga spiehkastaga mat suvvet dakkár doarjagiid, mat ovddidit servodatlaš ja politihkalaš ulbmiliid. Sámedikki doarjjaortnegat leat hábmejuvvon nu ahte dat guorrasit EEO-njuolggadusaide.

2.2.4.2 Váldošiehtadus sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin

Sámediggi lea 2004:s dahkan váldošiehtadusa sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin mat ovddastuvvojit Sámi dáiddárráđi bokte. Ulbmilin lea ovddidit buori ja girjás sámi kultureallima ja láhčit diliid sámi girjjálašvuoda, musihka, dánsuma, teáhtera, filmma, govvaáidaga ja dáiddaduoji dahkamii ja gaskkusteapmái. Dáiddáršiehtadus siskkilda oktasaš doaibmabijuid dáiddasuorggis mat čađahuvvojit oasálaččaid gaskka sohppojuvvon ekonomalaš rámmaid siskkobeaide. Juohke jagi sohppojuvvo šiehtadus sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin.

2.2.4.3 Duoji váldošiehtadus

Sámediggi lea 2005:s dahkan váldošiehtadusa duodjeealáhusa várás duodjeorganisašuvnnaiguin Riikaorganisašuvdna Sámiid Duiin ja Duojariid ealáhusserviin. Šiehtadusa ulbmilin lea ovdánahttit duoji buorebut gánnahtti ealáhussan ja vai nagodivččii eanet vuovdit iežas buvttaduvvon gálvvuid. Dakkár ovdánahttin gáibida ahte biddjojuvvo eanet deaddu gelbbolašvuoda bajideapmái, buvttavduideapmái, vuovdaleapmái ja vuovdimii. Dahkkojuvvo jahkásaš ealáhusšiehtadus duoji váste, mas leat doaibmabijut maid ulbmilin lea ovdánahttit ealáhusa nu ahte dat dávista daid politihkalaš mihttomeriide ja njuolggadusaide, maid Sámediggi áiggiis áigái mearrida.

Sámediggi buorida oktilaččat dáid rámmaeavttuid.

Ovttadássásašvuolta ja dásseárvu leat vuodđun buot Sámedikki bargui, ja nu mearridit deatalaš rámmaid Sámedikki vuoruhemiide bušehtas ja eará mearrádusain.

2.2.5 Ovttasbargu

Sámediggi dárbbáša ovttasbargat earáiguin juksan dihtii bohtosiid barggusteamet. Ovttasbargošiehtadusaid bokte fylkkagielddaiguin šiehtaduvvo dat ovddasvástádus mii regionála eiseválddiin galgá leat sámi giela, birrasa, ealáhusaid ja servodatovddideami ektui.

Álgoálbmogin lea sápmelaččain vuogiatvuolta dakkár konsultašuvnnaide, main sáhtta leat njuolggá mearkašupmi sidjiide. Dat mearkaša ahte Norgga eiseválddit leat geatnegahttojuvvon, álbmotrievtti bokte, konsulteret sápmelaččaiguin dakkár áššiin, main lea mearkašupmi sámi servodahkii. Lea sohppojuvvon šiehtadus gaskal stáhta ja Sámedikki das mo konsultašuvnnat galget čađahuvvot. Konsultašuvnaprosedyrat gustojit juohke lágan áššiide, mat sáhttet váikkuhit sámi beroštusaide njuolggá.

Sámi parlamentáralaš ráđđi lea sámedikkiid gaskasaš parlamentáralaš ovttasbargoorgána Suomas, Norggas ja Ruotas. Ruošša bealde sápmelaččat oassálastet bistevaččat ovttasbargui. Ráđđi galgá bargat áššiiguin mat gusket sápmelaččaide riikkarájaid rastá. Ovttasbarggu ulbmil lea oktiiveivehit sámi jiena riikkaidgaskasaččat, erenoamážit go guoská riikkaidgaskasaš álgoálbmotpolitihkkii. Sámi parlamentáralaš ráđđi hálddaša prinsihpalaš oaiviliid ja beroštusaid mat ovddiduvvojit ja bealuštuvvojit riikkaidgaskasaš arenain.

3 Giella

Sámi álbmogis galgá leat vejolašvuolta ja vuogiatvuolta geavahit gielas. Sámegiela suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatalaš sámi kultuvrra boahtteáigái.

3.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Sámegiella lea lunddolaš giella buot arenain

Oassemihttomearit

- Mís leat ceavzilis ja árjjalaš arenat sámegiela várás
- Sámegiella lea oidnosis ja geavahuvvo maiddái dain guovlluin gos giella lea áitojuvvon
- Sámegiella geavahuvvo árjjalaččat ja lea oidnosis almmolašvuodas
- Sámegiella lea ollesárvosas geavahangiella árgabeaivvis

3.2 Strategijat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja eará aktevrraiguin háhkat buriid rámmaeavttuid sámegiela várás
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte ovdánahttit sámegiela geavaheami, ja earenoamážit deattuhit lullisámegiela ja máttasámegiela
- Bargat dan ala ahte bisuhit ja viidáseappot ovddidit dáláš arenaid, ja ásahit ođđa arenaid sámegiela várás
- Bargat dan ala ahte buoridit dihtomielalašvuoda giellageavaheamis
- Atnit ávkki boarrásiin resursan giellabarggus
- Nannet, suodjalit ja buktit oidnosii sámegiela sámi báikenammabarggu bokte
- Ovddidit sámi terminologiija ja dahkat dan olahahttin
- Beavttálmahttit terminologiijabarggu

3.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

3.3.1 Visogovva mii čájeha ekonomalaš váikkuhangaskaomiid gillii

Tabealla 3.3.1 Čoahkketabealla - Sámegiella

(1000 ru)

Akt.	Namahus	Buš			+/- 12-Rev 11	% erohus
		RR 2010	2011	Rev 2011		
	Njuolggodoarjagat	51 271	51 599	51 599	53 353	1 754 3,4 %
	Ohcanvuđot doarjagat	7 982	8 810	10 201	8 810	-1 391 -13,6 %
	Prošeavttat iežamet hálddus	0	0	0	3 400	3 400 -
Submi		59 253	60 409	61 800	65 563	3 763 6,1 %

3.3.2 Guovttegielalašvuđadoarjagat

Guovttegielalašvuđadoarjja rievdaduvvo das ahte golut stivrejit juolludeami dasa ahte šaddat ulbmilstivrejuvvon málle golmmaoasat meroštallanvuđuin sámegiella hálddašanguovllu gielddaid doarjagiid juolludemiid várás

Málles lea vuđđooassi, bálvalusoassi ja ovddidanoassi hálddašangiellaid várás. Sámegiella hálddašanguovllu fylkkagiellaid várás lea juogadanmálle guovtteoasat ja das lea vuđđo- ja bálvalusoassi ja ovddidanoassi.

Tabealla 3.3.2 Guovttegielalašvuđadoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	Buš			+/- 12-Rev 11	% erohus
		RR 2010	2011	Rev 2011		
	Guovttegielalašvuđadoarjagat - gielddat	40 671	40 829	40 829	40 829	0 0,0 %
	Guovttegielalašvuđadoarjagat - fylkkagiellat	5 100	5 100	5 100	5 100	0 0,0 %
Submi		45 771	45 929	45 929	45 929	0 0,0 %

3.3.2.1 Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide – njuolggadoarjja

Tabella 3.3.2.1 Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide – njuolggadoarjja

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune	7 554	7 554	7 554	7 554	0	0,0 %
	Kárásjoga giella/Karasjok kommune	7 320	7 320	7 320	7 320	0	0,0 %
	Deanu giella/Tana kommune	5 082	5 082	5 082	5 082	0	0,0 %
	Porsáŋgu giella/Porsanger kommune	5 313	5 313	5 313	5 313	0	0,0 %
	Unjárgga giella/Nesseby kommune	2 863	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
	Gáivuona suohkan/Kálfjord kommune	3 476	3 476	3 476	3 476	0	0,0 %
	Divtasvuona suohkan/Tysfjord kommune	3 021	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
	Snåase suohkan/Snåsa kommune	3 021	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
	Loabága suohkan/Lavangen kommune	3 021	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
Submi		40 671	40 829	40 829	40 829	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiela hálddašanguovllu álbmot galgá oažžut bálvalusaid sámegillii, sihke čálalaččat ja njálmmálaččat
- Suohkanat aktiivvalaččat mielde sámegiela ovdánahttinbarggus

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámegiela hálddašanguovllu suohkanat, vrd. sámelága

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámegiela hálddašanguovllu álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

Guovttegielalašvuodadoarjaga vuoddo- ja bálvalusoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Daid bargiid lohku geain lea gelbbolašvuolta bálvalit álbmoga sámegillii njálmmálaččat ja/dahje čálalaččat
- Daid bargiid lohku geat váldet oahpu sámegielas
- Almmuhusat, diehtjuohkin, skovit ja ruovttusiiddu teaksta sámegillii
- Dokumeantaid lohku guovtti gillii (sámegillii/dárogillii)

Guovttegielalašvuodadoarjaga ovddidanoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat ja čadáhuvvon doaimmabijut ja ovttasbargošiehtadus ovttaskas gielddain

Muđui gustojit njuolggadoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 40 829 000 ru gielddaid guovttegielalašvuodadoarjjan.

3.3.2.2 Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagielddaide – njuolggadoarjja

Tabella 3.3.2.2 Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagielddaide – njuolggadoarjja

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Finnmárkku fylkkagielda/Finmark fylkeskommune	1 400	1 400	1 400	1 400	0	0,0 %
	Romssa fylkkasuohkan/Troms fylkeskommune	1 200	1 200	1 200	1 200	0	0,0 %
	Norlandda fylkkasuohkan/Nordland fylkeskommune	1 300	1 300	1 300	1 300	0	0,0 %
	Davvi-Trøndelága fylkkasuohkan/Nord-Trøndelag fylkeskommune	1 200	1 200	1 200	1 200	0	0,0 %
Submi		5 100	5 100	5 100	5 100	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiela hálddašanguovllu almmolašvuolta galgá bálvalit álbmoga sámegillii, sihke čálalaččat ja njálmmálaččat

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámegiela hálddašanguovllu fylkkagielddat, sámelága giellanjuolggadusaid vuodul

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámegiela hálddašanguovllu álbmot

Doarjjaortnega olahusjoavku:

Guovttegielalašvuodadoarjaga vuoddo- ja bálvalusoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Daid bargiid lohku geain lea gelbbolašvuolta bálvalit álbmoga sámegillii njálmmálaččat ja/dahje čálalaččat
- Daid bargiid lohku geat váldet oahpu sámegielas
- Almmuhusat, diehtjuohkin, skovit ja ruovttusiiddu teaksta sámegillii
- Dokumeantaid lohku guovtti gillii (sámegillii/dárogillii)

Guovttegielalašvuodadoarjaga ovddidanoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat ja čadahuvvon doaimmabijut ja ovttasbargošiehtadus ovttaskas fylkkagielddain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 5 100 000 ru fylkkagielddaid guovttegielalašvuodadoarjjan.

3.3.3 Sámi giellaguovddážit – njuolggodoarjagat

Tabella 3.3.3 Sámi giellaguovddážit – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš		Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
			2011	Rev 2011			
	Porsángu - Sámi giella- ja kulturguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Gáivuotna – Sámi giellaguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Divttasvuotna – Árran julevsáme guovdásj	550	567	567	584	17	3,0 %
	Evenášši – Várdobáiki sámi guovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Unjárga – Isak Saba guovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Deatnu – SEG	550	567	567	584	17	3,0 %
	Romsa – Gáisi Giellaguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Røros – Aajege - Saemien gieles- jeh maahtoejarnge	550	567	567	584	17	3,0 %
	Áltá – Áltá Sámi Giellaguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Loabat - Ástávuona giellagoahhtie	550	567	567	584	17	3,0 %
	Snoasa giellaguovddáš	0	0	0	584	584	-
Submi		5 500	5 670	5 670	6 424	754	13,3 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiella gullo ja oidno giellaguovddáža doaibmaguovllus

Doarjjaortnega doarjjaožžut:

- Dat sámi giellaguovddážit mat bohtet ovdan tabeallas 3.3.3

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Giellaguovddážiid doaibmaguovllu álbmot.

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon sámegielkursat ja eará sámegiela oahpahusfálaldagat
- Čađahuvvon giellamovttiidan- ja giellaovddidandoaimmat ja lágideamit báikkálaš servodagas
- Čađahuvvon giellamovttiidandoaimmat sámegiela ovddideapmái
- Leat go geavaheaddjit duhtavaččat fálaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 6 424 000 ru sámi giellaguovddážiid doarjagiidda.

3.3.4 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu – hálddahuslaš bargamušat

Tabella 3.3.4 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu –
Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu	a)	0	0	0	1 000	1 000	-
Sum			0	0	0	1 000	1 000	-

a) Sámi giellalávdegoddi lea sirdojuvvon dán postii.

1 000 000 ru várrejuvvo davviriikkalaš sámi giellaovttasbarggu doibmii. Bargamušaide gullá earret eará duktan, giellagáhtten, giellaovddideapmi, terminologijabargu, normeren, nammabálvalus, báikenamat ja diehtujuohkin giellafágalaš áššiid oktavuodas.

3.3.5 Giellaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 3.3.5 Giellaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Giellaprošeavttat	a)	7 982	8 810	10 201	8 810	-1 391	-13,6 %
Submi			7 982	8 810	10 201	8 810	-1 391	-13,6 %

a) Giellaovddidandoaimbajut sámeálbmotfoandda kapihttalit leat sirdojuvvon deike. Jagis 2012 geavhuvvo 1 200 000 ru Sámeálbmotfoandda reanttuin.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiela nannen ja geavaheami lasiheapmi

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš ášahusat
- Priváhta ášahusat
- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Ovttaskasat mat barget ovttas ášahusaiguin ja/dahje organisašuvnnaiguin veahkehit fágalaččat prošeavtta čadaheami oktavuodas

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle prošeavtta leat álggahuvvon 2012
- Galle prošeavtta leat čadahuvvon
- Sámegiel arenaid lohku
- Geavaheddjiid duhtavašvuohta

Giellaproševttaid vuoruheapmi 2012:s

- Proševttat ja kurssat mat váikkuhit sámegiela ealáskahttima guovlluin gos sámegiella lea fuones dilis
- Gielladikšundoaimmat mat nannejit sámegiela guovlluin gos sámegiella geavahuvvo beaivválaččat
- Proševttat ja giellamovttiidahttindoaimbajut mat ovddidit sámegiela árrjalaš geavaheami eanet ja ođđa giellaarenain
- Proševttat maid ulbmil lea nannet giellagaskkusteami buolvvaid gaskkas
- Giellaleairrat ja giellalávgun mánáide, nuoraide ja rávesolbmuide
- Tearbma- ja báikenammaproševttat
- Spillaid jorgaleapmi ja heiveheapmi sámegilli
- Doaimbajut mat nannejit sámegiela geavaheami doaimmaid bokte

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálldaša sámediggearddi dahje dat orgána masa sámediggearddi fápmuda válddi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 8 810 000 ru giellaproševttaide.

3.3.6 Hállansyntesa – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.6 Hállansyntesa - Sámeálbmotfoanda - prošeakta iežamet hálddus

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	253.3.6 Hállansyntesa	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		0	0	0	1 000	1 000	-

1 000 000 ru várrejuvvo sámi hállansyntesa ovddideapmái. Hállansyntesa lea dáhtaprográmma mii ádestallá olbmo hállama. Sámi hállansyntesa lea earret eará sámegiela divvunprográmma lasseveahkkeneavvu, ja maidái čállinveahkki dyslektihkariidda ja earáide geain leat stuorát dahje uhcit čállin- ja hállanválttisvuodát.

3.3.7 Sámi sátnebánku - prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.7 Sámi sátnebánku - Sámeálbmotfoanda - prošeakta iežamet hálddus

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi sátnebánku	0	0	0	500	500	-
Submi		0	0	0	500	500	-

500 000 ru várrejuvvo sámi sátnebánkku risten.no ođasmahttimii. Ođđa neahttabálvalus, Risten 2, galgá leat sátn- ja tearbmareaidun olles sámi álbmogii ja eará geavaheddjiide dálá resurssaid vuodul. Risten 2 galgá leat ávkin buot geavaheaddjijoavkkuide. Ođđa sátnebánkkus galget leat dat seamma gielat go dál ge leat: davvisámegiella, julevsámegiella, lullisámegiella, suomagiella, dárogiella, ruotagiella, eanjalasgiella ja láhtengiella.

3.3.8 Terminologija ja báikenamat – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.8 Terminologija ja báikenamat - prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Terminologija ja báikenamat	a)	0	0	0	500	500	-
Submi			0	0	0	500	500	-

a) 500 000 ru lea sirdujuvvo kapihttalís Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaoamit poasta čielggadan- ja duodaštanrudat.

500 000 ru várrejuvvo terminologija- ja báikenammaprošeaktii. Fágabirrasat bovdejuvvojit ovttasbargui Sámedikkiin álggahit terminologija- ja báikenammaprošeavttaid.

3.3.9 Čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeala várás – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.9 Čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeala várás - prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeala várás	a)	0	0	0	1 400	1 400	-
Submi			0	0	0	1 400	1 400	-

a) 2010:s várrejuvui 1 280 000 ru čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeala várás ja biddjojuvui regiövdnaovddankapihttalii.

Dát ruđat sirdujuvvojit ruovttoluotta giellakapihttalii.

Doaibmaplána sámegealaid várás ovddiduvui Bargo- ja searvadahttindepartementii 2009:s ja ráhkaduvui ovttasráđiid Sámedikkiin ja guoskevaš departemeanttaiguin. Doaibmaplána doaibmanáigi lea 5 jagi ja lea dat ovttaskas departemeant geasa lea biddjojuvvo ovddasvástádus doaibmabijus, lea ovddasvástádus doaibmabiju čađaheamis, dás maiddái das mo doaibmabidju galgá organiserejuvvo ja ruhtaduvvot. Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodepartemeanttas lea oktiiheivehanovddasvástádus. Sámedikkis lea ovddasvástádus ja mielovddasvástádus mángga doaibmbijus. Ruđat daidda doaibmabijuide main Sámediggi lea ovddasvástádus, leat juogaduvvo Sámedikki bušehta iešguđet poasttaide. Iešguđet ossodagat čuovvolit daid doaibmabijuid main Sámedikkis lea ovddasvástádus.

1 400 000 ru várrejuvvo čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegealaid várás.

4 Kultuvra

Máנגgabealat kultureallin nanne sámi gullevašvuoda ja identitehta, ja váikkuha ealli báikegottiid.

4.1 Mihttomearri

Váldomihttomearri

- Ealli ja mánggabealat sámi dáidda- ja kultureallin

Oassemihttomearit

- Aktiivvalaš sámi deaivvadanbáikkid, kulturásahusat ja musea alla fágalaš dásiin
- Mánggalágan sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimat dahkkojuvvojit oainnusin servodagas
- Mánggabealat valáštallandoaimmat sámi álbmogii
- Viiddes kulturdoaibmafálaldat sámi mánáide ja nuoraide
- Buorre girjerádjofálaldat sámi geavaheddjiide

4.2 Strategiijat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja earáiguin nannet sámi kulturovddideami rámmaeavttuid
- Árijalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte váikkuhit sámi dáidda- ja kultureallima bisuheami ja viidáset ovddideami
- Váikkuhit sámi mediafálaldaga nannema buot sámi giellajoavkkuid várás
- Bargat sámi valáštalama viidodaga sihkkarastimiin
- Sámedikki ja fylkkagielddaid gaskasaš ovttasbargošiehtadusaid bokte vel eanet geatnegahttit ovttas ovddidit sámi dáidda- ja kultureallima
- Dáiddáršiehtadusa bokte lámhit dili sámi dáidaga dahkamii ja gaskkusteapmái
- Čuovvolit sámi ásaovddideami dieđáhusa vuoruhuvvon doaibmabijuid
- Váikkuhit buori kulturovddideami nuortasámi servodagas
- Ovttasbargat Norgga girkuin ja eará oskkuservodagaiguin
- Váikkuhit posiitiiva kulturovddideami lullisámi servodagas

4.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

4.3.1 Tabealla mii čájeha ekonomalaš váikkuhangaskaomiid kultuvrii

Tabealla 4.3.1 Čoahkketabealla – Sámi kultuvra

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	64 149	65 672	66 272	71 891	5 619	8,5 %
	Ohcanvuđot doarjagat	17 565	17 949	19 189	15 901	-3 288	-17,1 %
	Prošeavttat iežamet hálddus	0	500	500	500	0	0,0 %
	Dáiddáršiehtadus	5 515	5 915	5 915	6 295	380	6,4 %
Submi		87 229	90 036	91 876	94 587	2 711	3,0 %

4.3.2 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat – njuolggodoarjagat

Tabella 4.3.2 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat –
njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Árran julevsámi guovddáš, Divttasvuotna	1 590	1 640	1 640	1 890	250	15,2 %
	Sámi dáiddaguovddáš, Kárásjohka	2 567	2 647	2 647	2 726	79	3,0 %
	Davviálbmogiid guovddáš os, Gáivuotna	1 166	1 202	1 202	1 238	36	3,0 %
	Mearrasámi diehtoguovddáš, Billávuotna	513	529	529	545	16	3,0 %
	Sijti Jarnge, Arborte	1 316	1 316	1 316	1 355	39	3,0 %
	Várdobáiki, Evenášši/Skánit	741	764	764	1 015	251	32,9 %
	Gamtofta, Ráisavuotna	a) 62	64	64	0	-64	-100,0 %
	Bihtánsámi viessu	450	464	464	478	14	3,0 %
	Sámi viessu Oslos	246	254	254	262	8	3,1 %
	Vilgesváre	a) 50	50	50	0	-50	-100,0 %
	Lásságámmi	246	254	254	262	8	3,1 %
	Sámi viessu Sáccás	191	0	0	0	0	-
	Mearrasámi musea	a) 50	52	52	0	-52	-100,0 %
	Villmarkscampen i Tolládal - pihtánsámi	50	52	52	54	2	3,8 %
	Riikkaidgaskasaš sámi filbmaguovddáš	0	300	300	609	309	103,0 %
	Saemien Sijte	0	0	0	600	600	-
Submi		9 238	9 588	9 588	11 034	1 446	15,1 %

a) Dát áhusat sáhttet oheat doarjaga sámi deaivvadansajiid vuolde

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi kulturgaskkustanáhusat mat čalmmustahttet sámi kultureallima ja doibmet sámi kultuvrra ovddidanarenan

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Dat sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat mat leat tabeallas 4.3.2

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Dan guovllu álbmot gos kulturgaskkustanáhusat leat cegejuvvon

Ulbmilolahusa eavttut:

- Raporteren doaibmaplána ektui
- Kulturgaskkustanáhusaid čađahan lágideamit
- Man muddui geavaheadjit leat duhtavaččat kulturgaskkustanáhusaid doaibmamiin sámi kulturarenan sámegeiela ja sámi kultuvrra čalmmustahttima ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 11 034 000 ru doarjjan sámi kulturviesuide ja kulturgaskkustanáhusaide.

4.3.3 Sámi festiválat – njuolggodoarjagat

Tabella 4.3.3 Sámi festiválat – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Riddu Riddu	706	943	943	1 011	68	7,2 %
	Guovdageainnu musihkkafestivála (beassašfestivála)	1 067	1 100	1 100	1 148	48	4,4 %
	Markomeannu	435	449	449	503	54	12,0 %
	Páskefestivalen i Karasjok	435	449	449	463	14	3,1 %
	Filmfestivalen i Kautokeino	4	308	308	0	-308	-100,0 %
Submi		2 647	3 249	3 249	3 125	-124	-3,8 %

a) Doarjja Riddu Riddui, Musihkkafestiválii ja Márkomennui lea lasihuvvon festivála doaimmaide. Sii leat ovdal ožžon doarjga iešgudet doaimmaide ohcanvuodot ortnegiid bokte.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi festiválat mat čalmmustahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Ásahuvvon festiválat mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.3

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Festiváloassálastit ja báikkálaš servodagat gos festiválat lágiduvvojit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čilgehus mo festivála čalmmustahttá, gaskkusta ja ovddida sámi kultuvrra

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 3 125 000 ru doarjjan sámi festiválaide.

4.3.4 Sámi valáštallan – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.4 Sámi valáštallan – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi Válaštallan Lihttu - Norga (SVL-N)	929	1 003	1 003	1 033	30	3,0 %
	Sámi spábbačiekčanlihttu (SSL)-Samisk fotballforbund	487	487	487	502	15	3,1 %
	Sámi Válaštallan Lihttu (SVL-N)-Arctic Winter Games	800	150	150	1 000	850	566,7 %
	Sámi Heargevuoddjin-lihttu/Saami Reendeer-Race Federation	200	207	207	213	6	2,9 %
Submi		2 416	1 847	1 847	2 748	901	48,8 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Valáštallandoaimmat maid Sámiid Valáštallanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL), Sámi Spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) ja Sámi heargevuodjinlihttu/Saami Reindeer-Race Federation organiserejit doibmet sámi mánáid ja nuoraide arenan fysalaš aktivitehtii ja ovtastallamii, ja maiddái nannejit identitehta

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Valáštallanorganisašuvnnat ja -lihtut mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.4

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Galle báikkálaš searvvi leat lahttun sámi valáštallanorganisašuvnnain
- Galle kurssa lágíduvvojit bargiide ja duopmáriidda sámi valáštallansuorggis
- Čađahuvvon valáštallandoaimmat lulli- ja julevsámi guovlluin
- Čađahuvvon valáštallandoaimmat mánáide ja nuoraide
- Man muddui geavaheaddjit leat duhtavaččat fáldaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 748 000 ru doarjjan sámi valáštallamii.

4.3.5 Sámi teáhter - njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.5 Sámi teáhter – njuolggodoarjagat

						(1000 ru)	
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
15300	Beaivváš Sámi -Našunálateáhter	15 607	16 100	16 100	17 583	1 483	9,2 %
15301	Áarjelhsaemien Teatere	1 590	1 640	1 640	1 690	50	3,0 %
Submi		17 197	17 740	17 740	19 273	1 533	8,6 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ásahuvvon sámi teáhterat doibmet arenan gos kultuvrra beassá vásihit, gos kultuvra gaskkustuvvo, ja gos sámegeiella geavahuvvo ja čalmmustahttojuvvo

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámi teáhterat mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.5

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Doaibmaguovllu ássit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Čađahuvvon teáhterčájálmast
- Čađahuvvon teáhterčájálmast sámegeilli mánáide ja nuoraide
- Man muddui olahusjoavku lea duhtavaš teáhteriid fáldaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 19 273 000 ru doarjjan sámi teáhterii.

4.3.6 Girjebusset – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.6 Girjebusset – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Karášjohka	557	574	574	591	17	3,0 %
	Porsángu	557	574	574	591	17	3,0 %
	Guovdageaidnu	250	258	258	266	8	3,1 %
	Deatnu/Unjárga	1 534	1 582	1 582	1 629	47	3,0 %
	Gáivuotna	709	731	731	753	22	3,0 %
	Julevsámi	1 321	1 362	1 362	1 403	41	3,0 %
	Lullisámi	1 546	1 594	1 594	1 642	48	3,0 %
	Lulli-Romssa	0	300	300	309	9	3,0 %
Submi		6 474	6 975	6 975	7 184	209	3,0 %

Doarjaortnega mihttomearri:

- Girjerádjofálaldat mainna sámi geavaheddjiin ja earáin lea álki ávkkástallat

Doarjaortnega doarjjaoažžut:

- Gelddat ja fylkkagielddat mat eaiggáduššet ja jođihit sámi girjebussiid, gč. Tabealla 4.3.6.

Doarjaortnega olahusjoavku:

- Álbmot girjebussiid doaibmaguovllus

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Galle gáhppálaga luoikkahuvvon
- Čadáhuvvon lágideamit girjebusse olis
- Man muddui geavaheaddjit leat duhtavaččat fálaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 7 184 000 ru doarjjan girjebussiide.

4.3.7 Museat – njuolggodoarjagat

Tabella 4.3.7 Museat – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gállogietti museum	96	0	0	0	0	-
	Árran Julevsámi guovddáš	4 284	4 415	4 415	4 547	132	3,0 %
	Saemien Sijte	2 370	2 443	2 443	2 516	73	3,0 %
	Museaodastus	662	0	0	0	0	-
	RidduDuottarMuseat	7 802	8 040	8 040	8 581	541	6,7 %
	Deanu ja Várjjat museasiida	6 127	6 314	6 314	6 503	189	3,0 %
	Várdobáikki musea	1 200	1 336	1 336	1 376	40	3,0 %
	Davviálbmogiid guovddáš os	600	619	1 219	1 256	37	3,0 %
Submi		23 141	23 167	23 767	24 779	1 012	4,3 %

Doarjaortnega mihttomeari:

- Seailudit, hálldašit ja gaskkustit sámi kulturhistorjja báikegottiin

Doarjaortnega doarjjaoažžut:

- Dat sámi museat mat leat tabeallas 4.3.7

Doarjaortnega olahusjoavku:

- Báikegottiid olbmot gosa museat leat áshuvvon

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Gallis leat fitnan galledeamen
- Musea čadahan lágideamit
- Almmuhuvvon prentosat
- Man muddui geavaheaddjit leat duhtavaččat fálaldagain
- Bargiid lohku museafágalaš gelbbolašvuodain museaid ángiruššansurggiid siskkobalde

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihtalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 24 779 000 ru doarjjan museaide.

4.3.8 NuorajTV – njuolgga doarjja

Tabella 4.3.8 NuorajTV – njuolgga doarjja

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	NuorajTV	0	0	0	300	300	-
Submi		0	0	0	300	300	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Čalmmustahttit sámegiela, ja sihkkarastit juvlevsámegiela ealli giellan

Doarjjaoažžu:

- Julev Film SUS

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Mánát ja nuorat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Gehččiid lohku

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 300 000 ru NuorajTV:ii.

4.3.9 Doarjagat bálvalusaid čadaheapmái sámi girjjálašvuodas ja musihkas

Tabealla 4.3.9 Doarjagat bálvalusaid čadaheapmái sámi girjjálašvuodas ja musihkas

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi prentosat	3 036	3 106	3 106	3 448	342	11,0 %
	Girjjálašvuolta	4 545	4 586	4 586	4 586	0	0,0 %
	Musihkkaalmmuheamit	1 645	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
	Sámegielat sárggusráiddut	300	460	460	460	0	0,0 %
	Sámi lágádusat	2 931	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
Submi		12 457	12 802	13 144	13 144	342	2,7 %

4.3.9.1 Sámi prentosat – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.9.1 Sámi prentosat – njuolggodoarjagat

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gába	557	574	574	591	17	3,0 %
	Nuorttanaste	810	810	810	984	174	21,5 %
	Ungdomsblad Š	1 269	1 310	1 310	1 349	39	3,0 %
	Sámis	300	309	309	318	9	2,9 %
	Daerpies Dierie/lullisámi girkobláddi	100	103	103	106	3	2,9 %
	Bárjas	0	0	0	100	100	-
Submi		3 036	3 106	3 106	3 448	342	11,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Mánnggabealat sámi prentosat čálalaš arenan buot golmma sámi čálagillii

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámi prentosat mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.9.1

Doarjjaortnega olahusjoavku

- Sámi prentosiid lohkket

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle prentosa prentejuvvojit
- Galle prentosa prentejuvvojit lulli,- ja julev ja davvisámegillii

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 3 448 000 ru doarjjan sámi prentosiidda.

4.3.9.2 Girjjálašvuohta - ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 4.3.9.2 Girjjálašvuohta – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Girjjálašvuohta a)	4 545	4 586	4 586	4 586	0	0,0 %
Submi		4 545	4 586	4 586	4 586	0	0,0 %

a) Girjjálašvuodaproševttat sámeálbmotfoandda vuolde leat sirdojuvvon deike. Jagis 2012 geavahuvvo 2 000 000 ru Sámeálbmotfoandda reanttuin.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Lasihit sámi girjjálašvuođa almmuhemiid meari

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi girjjálašvuođa lohkket

Ulbmilolahusa eavttut:

- Man ollu sámi girjjálašvuohta almmuhuvvo
- Máтта-, julev- ja davvisámegiela girjjálašvuođa oassi ollislaš prošeaktalogus

Vuoruheamit 2012:s:

- Gitta 60 % várrejuvvo:
  - Čáppagirjjálašvuhtii main originálamánus lea sámeagillii, girjjálašvuohta mánáid ja nuoraid várás vuoruhuvvo
  - Čáppagirjjálašvuohta mánáid ja nuoraid várás mii lea jorgaluvvon sámeagillii
- Gitta 20 % doarjagis várrejuvvo fágagirjjálašvuhtii/áššeprosia main originálamánus lea sámeagillii
- Gitta 20 % doarjagis várrejuvvo jietnagirjjiide mánáid ja nuoraid várás

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 4 586 000 ru doarjjan girjjálašvuhtii.

4.3.9.3 Musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.9.3 Musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Musihkkaovddideapmi	1 645	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
Submi		1 645	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkkarastit ahte sámi musihkka lea fidnemis

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi musihka oastit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Sámi musihka almmuhemiid lohku
- Sámi musihkkaguoimuhemiid lohku

Vuoruheamit 2012:s:

- Musihkkaalmmuheamit mánáide
- Nuorra sámi artisttaid musihkkaalmmuheamit
- Musihkkaalmmuheamit main lea hutkás musihkka

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 1 900 000 ru doarjjan musihkkaovddideapmái.

4.3.9.4 Sámegielat govvasárggusráiddut - ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.9.4 Sámegielat govvasárggusráiddut - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámegielat govvasárggusráiddut	300	460	460	460	0	0,0 %
Submi		300	460	460	460	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegielat govvasárggusráidduid almmuheamit

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámegielat govvasárggusráidduid lohkkat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle almmuhuvvon sámegielat govvasárggusráiddu

Vuoruheamit 2012:s:

- Sámegielat govvasárggusráidduid
- Bálddalas almmuheamit mátta-, julev- ja davvisámegilli

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 460 000 ru doarjjan sámegielat sárggusráidduide.

4.3.9.5 Sámi lágádusat - ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 4.3.9.5 Sámi lágádusat - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi lágádusat	2 931	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
Submi		2 931	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Fuolahit ja loktet sámi lágádusaid gelbbolašvuoda sámegielas ja sámi servodatdiliin

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Árijjalaš sámi lágádusat geain lea gelbbolašvuolta sámegielas ja sámi servodatdiliin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Lágádusa gealbudandoaibmabijuid lohku

Vuoruheamit 2012:s:

- Ásahuvvon sámi lágádusat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 750 000 ru sámi lágádusaide.

4.3.10 Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.10 Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás – ohcanvuđot doarjagat

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás	1 922	1 900	1 900	2 200	300	15,8 %
Submi		1 922	1 900	1 900	2 200	300	15,8 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Kulturdoaimmat mánáid ja nuoraid várás

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Almmolaš ášahusat
- Priváhta ášahusat
- Ovttaskasat mat barget ovttas almmolaš ja priváhta organisašuvnnaiguin ja fitnodagaiguin

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát ja nuorat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon doaibmajuid lohku
- Doaibmajuid lohku sierralágan kultursurggiin
- Doaibmajuid lohku sierra sámi guovlluin

Vuoruheamit 2012:s:

- Dáidda- ja duodjedoaimbajut main mánát ja nuorat oassálastet árijalaččat
- Sámi teáhterdoaimbajut main mánát ja nuorat oassálastet árijalaččat
- Prošeavttat mat leat mielde ovddideamen sámi mánáid ja nuoraid deaivvadansajiid gávpoggiin
- Musihkkafálaldagat main mánát ja nuorat leat mielde
- Dakkár doaimmaid ovddideapmi luonddus sámi mánáid ja nuoraid várás, maid boarrásat leat mielde gaskusteamen
- Sámi filbma- ja mediafálaldagat mánáid ja nuoraid várás ja main mánát ja nuorat leat mielde
- Sámi mánáid iežaset doaimmat givssideami vuostá ja searvevuoda várás

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 200 000 ru doarjjan kulturdoaimbajuide mánáid ja nuoraid várás.

4.3.11 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.11 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
17110	Eará kulturdoaimbajut	3 197	2 678	3 918	2 655	-1 263	-32,2 %
Submi		3 197	2 678	3 918	2 655	-1 263	-32,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Mánnggalágan sámi kulturdoaimmat

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámi ásašusat ja organisašuvnnat, earret gielddaid ja fylkkagielddaid. Skuvla- ja álbmotgirjerájut leat vuoigadahttojuvvon oažžut doarjaga prošeavttaide maiguin sámi girjjálašvuohta ovddiduvvo ja gaskkustuvvo girjerájuin
- Fitnodagat
- Ovttaskasat geat barget ovttas almmolaš dahje priváhta ásašusaiguin ja organisašuvnnaiguin

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Man ollu čadáhuvvon doaimbajut
- Man ollu doaimbajut iešguđet kultursurggiin

Vuoruheamit 2012:s:

- Sámi kulturdoaluid oasseruhtadeapmi Sámi álbmotbeaivvi guovvamánu 6. b. čalmmustuhttima oktavuodas
- Sámi kulturdoalut main váldodeaddun lea sámi kultuvra
- Dokumentárabuvttadusaid sámi diliid birra oasseruhtadeapmi
- Sámi govvaáidda- ja duodječájáhusat Norggas, oktan katalogaiguin ja plakáhtaiguin
- Duodjekurssat
- Prošeavttat mat ovddidit ja gaskkustit sámi girjjálašvuođa girjerájuide
- Sámi artisttaid honorárat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 655 000 ru doarjjan eará kulturdoaimbajuide.

4.3.12 Sámi deaivvadansajit - ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 4.3.12 Sámi deaivvadansajit - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
17300	Sámi deaivvadansajit	1 025	1 175	1 175	1 350	175	14,9 %
Submi		1 025	1 175	1 175	1 350	175	14,9 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet sámi deaivvadansajiid mat doibmet sámi giela ja kultuvrra gaskkustan- ja ovdánanarenan

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Priváhta organisašuvnnat
- Eará eahpeekonomalaš oassálastit
- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi deaivvadansajiid lagasbirrasa olbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Dakkár báikkálaš doaimmaid lohku go kurssat, seminárat, vuovdimat ja uhcit čájáhusat
- Dakkár doaimmaid lohku mat gaskkustit sámi kultuvrra ja historjjá deaivvadansajiid lagasbirrasis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolgadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 1 350 000 ru doarjjan sámi deaivvadanbáikkiide.

4.3.13 Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeakta - prošeakta iežamet hálldus

Tabell 4.3.13 Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeakta - prosjekt i egen regi

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeakta	0	500	500	500	0	0,0 %
Submi		0	500	500	500	0	0,0 %

Ruđat galget geavahuvvot Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeavtta huksenprográmmii.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 500 000 ru Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeaktii.

4.3.14 Sámi dáiddáršiehtadus

Tabealla 4.3.14 Sámi dáiddáršiehtadus

(1000 ru)

Akt.	Namahus		Buš				+/- 12-Rev	
			RR 2010	2011	Rev 2011	Buš 2012	11	% erohus
	Dáiddafoanda	a)	700	700	700	700	0	0,0 %
	Stipeanda sámi dáiddáriidda	a)	2 200	2 250	2 250	2 450	200	8,9 %
	Doaibmadoarjja dáiddárorg. ja Sámi dáiddárráđđái	a)	1 920	1 970	1 970	2 150	180	9,1 %
	Govvadáidagiid ja dáiddaduoji oastinortnet	b)	370	370	370	370	0	0,0 %
	Fágakonsuleanttat (Fágalaš bagadallan)	a)	275	275	275	275	0	0,0 %
	Čájálmasbuhtadus	a)	50	50	50	50	0	0,0 %
	Sámi čáppagirijálašvuoda, sámi musihka ja juoigama ja eará bellid ortnet	a)	0	300	300	300	0	0,0 %
Submi			5 515	5 915	5 915	6 295	380	6,4 %

a) Dáid Akt.aid hálldaša Sámi dáiddárráđđái

b) Dán Akt. hálldaša RidduDuottarMuseat

Borgemánu 19. b. 2004-mannosaš Dáiddáršiehtadusa válđošiehtadusa vuodul lea Sámediggi ja Sámi dáiddárráđđái šiehtadallan jagi 2012 dáiddáršiehtadusa, mii galgá leat fámus 01.01.2012 rájes 31.12.2012 rádjai. Šiehtadus ovddiduvvo Sámedikki dievasčoahkkimii dohkkeheapmái, gč. dáiddáršiehtadusa 8. artihkkala.

Sámediggi ja Sámi dáiddárráđđái leat soahpan 6 295 000 ruvdnosaš ekonomalaš rámma Sámedikki bušeahta bokte jagi 2012 dáiddáršiehtadussii. Dát mearkkaša 380 000 ruvdnosaš lassáneami jagi 2012 dohkkehuvvon dáiddáršiehtadusa ektui.

4.3.14.1 Dáiddafoanda

700 000 ru várrejuvvo ortnegii. Ruđat hálldašuvvojit njuolggadusaid mielde. Bealit sohpe ahte 700 000 ru rámmas sáhtta várret ruđaid ad-hoc dárbbuide.

4.3.14.2 Stipeanda sámi dáiddáriidda

Sohppojuvvui ahte sámi dáiddáriid stipeandaortnegii juolluduvvo 2 450 000 ru, 200 000 ruvdnosaš lassáneapmi 2011 rájes 2012 rádjai.

4.3.14.3 Doaibmadoarjja sámi dáiddárorganisašuvnnaide ja Sámi dáiddárráđđái

Sohppojuvvui 2 150 000 ruvdnosaš ekonomalaš rámma doaibmadoarjjan sámi dáiddárorganisašuvnnaide ja Sámi dáiddárráđđái, 380 000 ruvdnosaš lassáneapmi 2011 rájes 2012 rádjai.

4.3.14.4 Sámi govvadáidaga ja dáiddaduoji oastinortnet

Dán ortnegii várrejuvvo 370 000 ru maid Riddu Duottar Musea hálldaša. Ostojuvvon dáidda galgá biddjojuvvot boahhteáiggi sámi dáiddamuseii. Dassáziigo musea lea huksejuvvon galgá dáidda gaskaboddasaččat vurkejuvvot Riddu Duottar Museas Kárásjogas. Riddu Duottar Musea hálldaša govvadáidaga ja dáiddaduoji oastinortnega.

4.3.14.5 Fágakonsuleanttat (Fágalaš bagadallan)

275 000 ru várrejuvvo Sámi dáiddárráđđái fágakonsuleanttaid geahččalanortnegii, vrd. 2009 šiehtadusa. Dát ortnet galgá jotkojuvvo maiddái guoskat jahkái, ja galgá árvvoštallojuvvot 2012:s. Fágakonsuleantta válđobargun galgá leat sámi čáppagirijálašvuoda, musihka ja juoigama ovddideapmi.

4.3.14.6 Čájálmasbuhtadus

Dán ortnegii várrejuvvo 50 000 ruvdno. Bealit leat soahpan ahte čájálmasbuhtadus hálldašuvvo stipeandan sámi govvadáiddáriidda, dáiddaduojárriidda ja dáiddalaš govvejeddjide Sámi dáiddáriid ja Girječálliid buhtadusfoandda bokte. Čájálmasbuhtadus lea buhtadus dáidaga ovddas mii lea ostojuvvon *govvadáidaga* ja *duoji* oastinortnega bokte maid Sámediggi hálldaša.

Sámi dáiddárráđđi hálldaša dáiddafoandda, stipeandda sámi dáiddáriidda ja doaimmadoarjaga sámi dáiddárorganisašuvvnaide.

4.3.14.7 Ortnet sámi čáppagirjjálašvuoda ja sámi musihka ja juoigama ja eará áššiid várás Várrejuvvo 300 000 ru ortnegii 2012 várás. Oastinortnegii gullá girjjálašvuodda mánáide, nuoraide ja rávesolbmuid buot golmma virggálaš sámegeallii buot girjjálašvuoda šaŋŋeriin, oktan jietnagirjjiiguin ja luohtealmmuhemiiguin. Dan lassin dasa gullet árbevirolaš ja ođđaáiggi musihkkaalmmuheamit seamma šaŋŋersurggiin buot ahkejoavkkuid várás.

5 Máhtolašvuodda

Sámi servodagaid ovddideami ja nannema vuodđun lea máhtolašvuodda ja gelbbolašvuodda.

5.1 Mihttomearit

Váldomihttomearit

- Sámi álbmogis lea máhtolašvuodda, gelbbolašvuodda ja gálggat mat dárbbášuvvojit sámi servodaga ovddideamis.

Oassemihttomearit

- Sámi mánáin ja nuorain lea nana sámi identitehta ja oktavuodda sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii
- Sámi álbmogis lea duohta vuoigatvuodda kvalitatiivalaččat buori oahpahussii sámegeallii ja sámegeallii
- Alit oahpus ja dutkamis fuolahuvvo álohii sámi perspektiivva

5.2 Strategijat

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevráiguin sihkkarastit buriid rámmaeavttuid sámi mánáidgárddiid, vuodđooahpahusa, alit oahpu ja dutkama várás
- Váikkuhit buriid ekonomálaš rámmaeavttuid skuvlaeaggádiidda, vai sihkkarastá kvalitatiivalaččat buori oahpahusa sámegeallii ja sámegeallii
- Váikkuhit dan ahte Sámi allaskuvla ovddiduvvošii álgoálbmotuniversitehtan
- Váikkuhit dan ahte Sámi lohanguovddáš šattašii bastevaš nationála resursaguovddázin
- Bargat dan ala ahte ráhkaduvvojit oahpponeavvut sámi mánáidgárdemánáide
- Mánáidgárdedoarjagiid ođđa eavttuid bidjat doibmii
- Váikkuhit dan ahte stivrendokumeanttat fuolahit sámi perspektiivva oahpahasas
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte nannet máhtolašvuodda ja gelbbolašvuodda sámi servodagas
- Láhčit dili árbedieđu fievrredeapmái buolvvaid gaskkas
- Bures ja beaktilit ovdánahttit sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid
- Váikkuhit ahte mánáidgárddi, vuodđooahpahusa, alit oahpu ja dutkama nationála politihkas fuolahuvvo sámi perspektiivva
- Váikkuhit dan ahte sámi álbmoga formála gelbbolašvuodda nanusmuvvá
- Váikkuhit sámi sisdoalu mánáidgárddiide gos leat sámi mánát
- Dieđut ja bagadusat sámi oahpahusa birra mánáidgárddiin ja vuodđooahpahasas

- Váikkuhit dan ahte ášahuvvošii bastevaš sámi dulkaohppofálaldat
- Váikkuhit ahte Nordlándda universitehta ja Davvi-Trøndelaga allaskuvla (HINT) sáhttet oktiivevehit ja fállat kurssaid ja oahppofálaldagaid julevsámi ja lullisámi gielas ja kultuvrras.
- Doarjut sámi váhnenlávdegotti vuolggahemi
- Sámediggi galgá gozihit ahte skuvllat ja skuvlaeaggádat fuolahit iežaset ovddasvástádusa eastadit givssideami sámi mánáid skuvlaárgabeaivvis
- Váikkuhit meahcceskuvllaid ášahemiid

5.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

5.3.1 Máhtolašvuoda ekonomalaš váikkuhangaskaomiid čoaikkáigeassu

Tabella 5.3.1 Čoaikkatabella – Máhtolašvuoda

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	3 150	1 000	1 000	1 450	450	45,0 %
	Ohcanvuodot doarjagat	29 880	28 630	30 785	31 680	895	2,9 %
	Oahppobuktosiid jorgalepmi ja heiveheapmi	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
	Prošeavttat iežamet hálddus	1 939	4 250	4 650	4 850	200	4,3 %
Supmi		38 969	37 880	40 435	41 980	1545	3,8 %

5.3.2 Rávisolbmuidoahpahas – Njuolggodoarjja

Tabella 5.3.3 Rávisolbmuidoahpahasprográmma – sámeálbmotfoanda – njuolggodoarjja

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Rávisolbmuidoahpahasprográmma – Sámeálbmotfoanda	2 500	800	800	800	0	0,0 %
Supmi		2 500	800	800	800	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet ja ovddidit sámegiela

Doarjjaoažžu:

- Sámi allaskuvla

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Rávisolbmot geat leat sámegieloahpahas

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat Sámi allaskuvlla ja Sámedikki gaskasaš šihttojuvvon prošaktačilgehusa vuodul
- Ovttasbargu relevánta fágabirrasiguin, nugo sámi giellaguovddážit

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 800 000 ru rávisolbmuidoahpahasprográmmii.

5.3.3 Árbodieđu systemáhtalaš kárten - njuolggodoarjja

Tabella 5.3.3 Árbodieđu systemáhtalaš kárten - Sámeálbmotfoanda - njuolggodoarjja

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
------	----------	---------	----------	----------	----------	------------------	----------

Čoaikingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

119 siidu 432 siidus

Árbedieđu systemáhtalaš kárten	650	200	200	650	450	225,0 %
Supmi	650	200	200	650	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ráhkadit metodalaš vuoddu árbedieđu systemáhtalaš kártemii

Doarjjaoažžu:

- Sámi allaskuvla

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Ásahusat ja organisašuvnnat, dahje eaŋkilolbmot geat ovttasbarget ásahusaiguin ja organisašuvnnaiguin árbedieđu duodaštemiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat Sámi allaskuvlla ja Sámedikki gaskasaš šihattojuvvon prošektačilgehusa vuodul
- Ovttasbargu relevánta fágabirrasiguin, sámi giella- ja kulturguovddážiiguin ja árbevierruguddiiguin sámi árbedieđu suorggis

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 650 000 ru árbedieđu systemáhtalaš kártemii.

5.3.4 Doarjagat sámi oahpponeavvobuvttadeami bálvalusaide

Tabecalla 5.3.4 Doarjagat sámi oahpponeavvobuvttadeami bálvalusaide

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dábalaš oahpponeavvut vuoddoohpahussii	8 779	9 775	11 930	11 325	-605	-5,1 %
	Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut	1 897	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
	Oahpponeavvut mánáidgárdiide	1 031	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %
	Oahpponeavvuid oastin	2 927	0	0	0	0	-
	Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Supmi		18 634	17 175	19 330	18 725	-605	-3,1 %

5.3.4.1 Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.4.1 Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii	8 779	9 775	11 930	11 325	-605	-5,1 %
Supmi		8 779	9 775	11 930	11 325	-605	-5,1 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit sámi oahpponeavvuid gustovaš oahppoplánabuktosa vuodul

Doarjjaoažžut:

- Lágádusat ja eará fágabirrasat mat ovddidit ja buvttadit oahpponeavvuid

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Vuodđooahpahusa oahppit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon oahpponeavvoproševtta mat ožžo doarjaga 2012:s
- Galle almmuhuvvon sámi oahpponeavvu 2009 - 2012

2012 vuoruheamit:

- Lullisámegiella vuosttašgiellan: 6. ja 7. jahkeceahkkái
- Lullisámegiella nubbingiellan: 5. dássi
- Julevsámegiella vuosttašgiellan 8.-10. jahkeceahkkái: bargogirjjit dáláš oahppobuktosiidda
- Julevsámegiella vuosttašgiellan: ráhkadit, vejolaččat jorgalit ja heivehit oahpponeavvuid joatkkaoahpahussii
- Julevsámegiella nubbingiellan: ráhkadit, vejolaččat jorgalit ja heivehit oahpponeavvuid nuoraidceahkkái sámegeilla 2 ja joatkkaoahpahussii sámegeilla 3
- Davvisámegiella nubbingiellan joatkkaohppui: 8. Dássi, 9. Dássi, 10. Dássi, teakstagihippagat +CD
- Luonddufága davvisámegilli nuoraidceahkkái – jorgalit ja heivehit
- Teaksta- ja fáddágihippagat joatkkaskuvlii lullisámegiella vuosttaš- ja nubbingielas

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 11 325 000 ru doarjjan vuodđooahpahusa dábálaš oahpponeavvuide.

5.3.4.2 Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut – ohcanvuđot doarjagat

Tabell 5.3.4.2 Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut	1 897	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
Supmi		1 897	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit sámi sierra láchčojuvvon oahpponeavvuid mánáide, nuoraide ja ollesolbmuide davvi-,

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

121 siidu 432 siiddus

julev- ja máttasámegilli

Doarjjaoažžut:

Lágádusat ja erenoamášpedagogaš gelbbolašvuodaguovddážat main lea ovddasvástádus earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid ovddideamis mánáide, nuoraide ja rávesolbmuide

Doarjjaortnega olahusjoavku

- Mánáidgárdemánát ja vuodđoskuvlla oahppit geat dárbbasit erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon oahpponeavvoproševtta mat ožžo doarjaga 2012:s.
- Galle almmuhuvvon earenoamážit heivehuvvon sámi oahpponeavvu

2012 vuoruheamit:

- Oahpponeavvut diedihuvvon individuála dárbbuid vuodul
- Oahpponeavvut daidda geain leat oaidnin-, gullan-, matematihkka- ja lohkan/čállinváttisvuodát
- Kárten- ja bagadanávdnasat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 900 000 ru doarjjan earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuide vuodđooahpahusa várás.

5.3.4.3 Oahpponeavvut mánáidgárdiide – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 5.3.4.3 Oahpponeavvut mánáidgárdiide – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Oahpponeavvut mánáidgárdiide	1 031	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %
Supmi		1 031	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit oahpponeavvuid gustovaš mánáidgárddiid rámma-plána vuodul

Doarjjaoažžut:

- Lágádusat ja eará fágabirrasat mat ráhkadit ja buvttadit oahpponeavvuid

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát ja bargit mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon oahpponeavvoproševtta mat ožžo doarjaga 2012:s
- Galle almmuhuvvon sámi oahpponeavvu

2012 vuoruheamit:

- Ođđasisprentemat
- Oahpponeavvut ja fágagirjjálašvuohta mii gusket mánáidgárddi rámma-plána čuovvovaš fágasurggiide
  - Rumaš, lihkadeapmi ja dearvvašvuohta
  - Lagasbiras ja servodat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána masa sámediggeráđdi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 500 000 ru mánáidgárdeoahpponeavvuide.

5.3.4.4 Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi - háhkan

Tabella 5.3.4.4 Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi - háhkan

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Supmi		4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %

Áššis 21/08 Sámedikki oahpponeavvoovddideami strategalaš plána 2009-2012 leat ulbmilat ja strategiijat oahpponeavvuid ráhkadeapmái mearriduvvon.

2010:s lea sihttojuvvon lágádusain jorgalit matematihka oahppobuktosa 1.-10. jahkeceahkkái davvisámegilli ja 1.-4. jahkeceahkkái julev- ja lullisámegilli. Lassin ovdalaš várrejuvvon ruhtii de várrejuvvo maiddái 2012:s ruhta dán doibmii. Ruhta galgá maiddái gokčat tearbmabarggu.

Jahkái 2012 várrejuvvo 4 000 000 ru oahppobuktosiid jorgaleapmái ja heiveheapmái.

5.3.5 Gelbbolašvuodálokten

Tabealla 5.3.5 Gelbbolašvuodálokten

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis	2 440	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %
	Stipeanddat alit oahpuide	2 431	2 350	2 350	2 350	0	0,0 %
	Stipeanddat rávisolbmuid oahpahussii	0	0	0	500	500	-
	Sámi luonddugeavaheami prošeavttat vuoddoskuvllas	0	0	0	500	500	-
Supmi		4 871	4 750	4 750	5 750	1000	21,0 %

5.3.5.1 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.5.1 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis	2 440	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %
Sum		2 440	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Oažžut enant ohppiid joatkkaskuvllain válljet sámegiella vuosttaš giellan erenoamážit ja oahpahusa sámi gielas oppalaččat

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Joatkkaskuvllaid ollesáiggeoahppit geain lea sámegiella fágasuorggis

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle ollesáiggeoahppi joatkkaskuvllain geain lea sámegiella fágasuorggis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámedigge ráđđi dahje dat orgána masa sámedigge ráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 400 000 ru stipeandan joatkkaskuvlaohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis.

5.3.5.2 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.5.2 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanda alit ohppui	2 431	2 350	2 350	2 350	0	0,0 %
Supmi		2 431	2 350	2 350	2 350	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegielat fagaolbmuid rekrutteren iešguđege fágasurggiid siskkobealde

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Universitehtaid ja allaskuvllaid studeanttat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle juolluduvvon stipeandda vuoruhuvvon fágasurggiid siskkobealde

2012 vuoruheamit:

- Sámi oahpaheaddjioahppu ja eará oahpaheaddjioahppu
- Alit oahppu mátta-, julev- ja davvisámegielas. Geahča sierra meroštallannjuolggadusaid mátta- ja julevsámegielaide várás
- Alit oahppu oahpponeavvopedagogihkas
- Dulkaohppu sámi dulkkaid ja jorgaleddjiid várás
- Lassioahppu sámi ovdaskuvlaoahpaheddjiide
- Lassioahppu boarrásiidfuolahusas badjelis bachelorgráda
- Lassioahppu gárrenfuolahusas badjelis bachelorgráda
- Lassioahppu psykalaš dearvvašvuodabarggus badjelis bachelorgráda
- 1 stipeanda konserverenoahpus Norggas sihke bachelor- ja masterdásis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 350 000 ru alit oahpu stipeanddaide. Juohke vuoruheami ruhta juhkkovuođo ovttamade lohkanbájiid gaskkas.

5.3.5.3 Stipeanddat rávisolbmuidohpahussii – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 5.3.5.3 Stipeanddat rávisolbmuidohpahussii – Sámeálbmotfoanda - ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanddat rávisolbmuidohpahussii	0	0	0	500	500	-
Supmi		0	0	0	500	500	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ealáskahttit sámegeiela ja movttiidahttit rávisolbmuid oahppat sámegeiela. Movttiidahttit eambbogiid háhkat gelbbolašvuoda váldit alit oahpu sámegeielas.

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Olbmot geat váldet sámegeiela rávisolbmuidohpahusaálgodásis/vuodđoskuvladásis ja/dahje joatkkaskuvladásis, mii addá dohkálaš gelbbolašvuolta beassat sámegeiela alit ohppui ja mas oažžu oahppočuoggáid

Ulbmilolahusa eavttut:

- Gallis váldet sámegeiela rávisolbmuidohpahusa

2012 vuoruheamit:

- Sámegeiela rávisolbmuidohpahus mas lea okta dahje eambo čuoovovaš fáttáin:
  - Sámegeiela álgokursa, mas oažžu 15 oahppočuoggá
  - Sámegeiela lohkanbadjeoahppu, mas oažžu 30 oahppočuoggá

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jahkái 2012 vuoruhuvvo 500 000 ru rávisolbmuidoa hpahusa stipeanddaide.

5.3.5.4 Meahcástallan/ sámi luonddugeavaheami prošeavttat vuodđoskuvllas – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.5.4 Meahcástallan/ sámi luonddugeavaheami prošeavttat vuodđoskuvllas – ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Meahcástallan/ sámi luonddugeavaheami prošeavttat vuodđoskuvllas	0	0	0	500	500	-
Supmi		0	0	0	500	500	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Váikkuhit oa hpahusprošeavttaid ovddideami vuodđoskuvllas meahcástallama ja sámi luonddugeavaheami birra

Doarjjaoažžut:

- Skuvlaeaiggádat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Prošeaktabohtosat biddjon mielde organisašuvnna/ásahusa plánaide
- Galle álggahuvvon prošeavtta 2012:s
- Galle čađahuvvon prošeavtta 2012:s

2012 vuoruheamit:

- Prošeavttat vuodđoskuvllas main lea mihttu bisuhit, ovddidit ja joatkkihit giellatearpmaid ja máhtolašvuoda árbevirolaš sámi luonddugeavaheami birra nugo ovdamearkka dihte sáivaguolásteapmi (fierbme- ja nuohhte bivdu, oaggun jieŋa alde), rievssatgárdun, mearrabivdu, lavnnjiid čuohppan, gámasuinniid čuohppan, geavahit muora duojs, geavahit ja dikšut elliid ja guliid náhki.
- Prošeavttat vuodđoskuvllas mat deattuhit oa hpahusa ja bisuheami sámi árbevirolaš luonddumáhtolašvuodas ja sámi terminologijias mearrasámi ja sisetnansámi (dálóniid) luonddugeavaheamis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru sámi meahcástan/luonddugeavaheamiprošeavttaide vuodđoskuvllas

5.3.6 Mánáidgárdit

Tabealla 5.3.6 Mánáidgárdit (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjja sámi mánáidgárdiide	8 877	9 405	9 405	9 905	500	5,3 %
Supmi		8 877	9 405	9 405	9 905	500	5,3 %

5.3.6.1 Doarjja sámi mánáidgárddiide – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.6.1 Doarjja sámi mánáidgárddiide – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjja sámi mánáidgárddiide	8 877	9 405	9 405	9 905	500	5,3 %
Supmi		8 877	9 405	9 405	9 405	500	5,3 %

a) 500 000 ru leat sirdojuvvon kapihttalis Eará váikkuhangaskaoamit, prošeakta ped.duhkorasat.

A) Sámi mánáidgárddit:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi mánáin leat mánáidgárdefálaldagat mat doaimmahuvvojit sámi giela ja kultuvrra vuodul, gos mánát ohppet, sealluhit ja ovddidit iežaset sámegiela ja sámi kultuvrra

Doarjjaoažžut:

- Sámi mánáidgárddiid

Sámi mánáidgárddi lea dakkár mánáidgárddi mii njuolggadusaiguin lea mearridan ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul. Mánáidgárddi galgá nannet mánáid identitehta sápmelažžan dainna lágiin ahte dat ovddida sámegiela geavaheami ja gaskkusta sámi kultuvrra. Mánáidgárddiid jođihit sámegielat pedagogalaš bargit. Mánáidgárdebargit leat sámegielagat ja mánáidgárddi doaibmagiella lea sámegiella.

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Mánát sámi mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle sámi mánáidgárddi
- Galle sámi máná
- Mánáidgárddi raporteren

2012 vuoruheamit:

- Mánáidgárddit main njuolggadusain lea mearriduvvon ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul

B) Mánáidgárddit gos leat sámi ossodagat:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi mánáin leat mánáidgárdefálaldagat mat doaimmahuvvojit sámi giela ja kultuvrra vuodul
- Sámi mánát ohppet, sealluhit ja ovddidit iežaset sámegiela ja sámi kultuvrra mánáidgárddis

Doarjjaoažžut:

- Norgalaš mánáidgárddiid eaiggádat, gos lea sámi ossodat

Sámi ossodat norgalaš mánáidgárddis lea ossodat mii njuolggadusaiguin lea mearridan ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul. Mánáidgárddi galgá nannet mánáid identitehta sápmelažžan dainna lágiin ahte dat ovddida sámegiela geavaheami ja gaskkusta sámi kultuvrra. Mánáidgárdebargit leat sámegielagat ja mánáidgárddi doaibmagiella lea sámegiella.

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Mánát sámi ossodagain

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

127 siidu 432 siiddus

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle mánáidgárddi main leat sámi ossodagat
- Galle sámi máná
- Mánáidgárddi raporteren

2012 vuoruheamit:

- Mánáidgárddit main leat sámi ossodagat, main njuolggadusain lea mearriduvvon ahte ossodat doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul

C) Mánáidgárddit main lea sáme giela oahpahusfálaldat:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi mánát geat ožžot sáme gieloahpahusa ohppet, sealluhit ja ovddidit iežaset sáme giela mánáidgárddis

Doarjjaoažžut:

- Mánáidgárddit gos leat sámi mánát

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galli mánáidgárddis lea mánáidgárdefálaldat sámi mánáide
- Galle sámi mánát ožžot giellaoahpahusa
- Mánáidgárddi raporteren

2012 vuoruheamit:

- Sáme gieloahpahus sámi mánáide mánáidgárddiin

D) Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet ja ovddidit sámi mánáid sáme giela.

Doarjjaoažžu:

- Mánáidgárddit gos leat sámi mánát, ja mat ožžot doarjaga sámi mánáidgárddiide gos leat sámi mánát

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galli mánáidgárddis lea mánáidgárdefálaldat sámi mánáide
- Galle sámi mánát ožžot giellaoahpahusa
- Man muddui geavaheaddji lea duhtavaš mánáidgárdefálaldagain

2012 vuoruheamit:

- Prošeavttat mat nannejit ja ovddidit sámi mánáid sáme giela

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.
Čeahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válđdi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 9 905 000 ru mánáidgárddiide.

5.3.7 Árbediehtu – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.7 Árbediehtu – Sámeálbmotfoanda – ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Árbediehtu	1 498	1 300	1 300	1 300	0	0,0 %
Supmi		1 498	1 300	1 300	1 300	0	0,0 %

Árbediehtu lea dehálaš oassi sámi kultuvrras ja identitehtas. Árbediehtui gullet earret eará máŋga iešguđetlágan geavahanvuogi ja luondduresurssaid hálddašeapmi. Dát vásáhusmáhtolašvuohta fievrividuvvo boarrásiid buolvvain nuoraid buolvvaide, njálmmálaš čilgejumiid ja praktihkalaš bargguid bokte.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi árbedieđu duodašteapmi

Doarjjaoažžu:

- Almmolaš ja priváhta ásahusat ja organisašuvnnat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Norgga sámi álbmot ja álbmot muđui

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon prošeavtta ja doaimma 2012:s
- Galle prošeavtta leat gárvvistuvvon ja gaskkustuvvon 2012:s

2012 vuoruheamit:

- Prošeavttat mat kártejit ja duodaštit árbedieđu ja historjjálaš geavaheami, dás maiddáai ávnnasmeahtun kulturárbi
- Prošeavttat mat maiddáai guoskkahit ávnnasmeahtun kulturárbbi vuoiŋgalaš beali
- Prošeavttat mat váikkuhit sámi álbmotdálkkodeami duodašteami ja bisuheami
- Prošeavttat mat duodaštit mot nissonolbmot leat geavahan árbedieđu, ja árbedieđu joatkima

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válđdi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 300 000 ru árbediehtui.

5.3.8 Sámi oahpponeavvoportála – prošeakta iežamet hálddus

Tabealla 5.3.8 Sámi oahpponeavvoportála – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi oahpponeavvoportála	1 011	3 500	3 900	3 500	-400	-10,3 %
Supmi		1 011	3 500	3 900	3 500	-400	-10,3 %

Prošeakta lea čuovvoleapmi Sámedikki oahpponeavvoráhkadeami strategalaš plánaš 2009-2012. Prošeavtta ulbmil lea hábmiet sámi oahpporesurssaid neahttabálvalusaid ja dat galgá fállat golbma vuodđobálvalusa:

- Neahttaportála mas sáhtta gávdnat sámi oahpponeavvuid
- Digitála oahpponeavvuid publiserenreaidu
- Sámi juohkinarena

Jahkái 2012 várrejuvvo 3 500 000 ru sámi oahpponeavvoportálii.

5.3.9 Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide – prošeakta iežamet hálddus

Tabealla 5.3.9 Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide	171	300	300	400	100	33,3 %
Supmi		171	300	300	400	100	33,3 %

Sámediggi lágida 3 fierpmádatčoahkkima bargiide mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, ja bagadallančoahkkimiid/diehtujuohkinčoahkkimiid guoskevaš beliiguin.

Sámediggi lágida fierpmádatčoagganeami sámi giliskuvllaide.

Jahkái 2012 várrejuvvo 400 000 ru sámi mánáidgárddiid kvalitehtasihkkarastimii ja sámi giliskuvllaid fierpmádatčoagganeapmái.

5.3.10 Lohkan- ja čállinveahkki vuorasiidda – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.10 Lohkan- ja čállinveahkki vuorasiidda – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Lohkan- ja čállinveahkki vuorasiidda	a)	-43	450	450	450	0	0,0 %
Sum			-43	450	450	450	0	0,0 %

a) Doarjja sámi organisašuvnnaide mat barget nuppi máilme soadi geažil oahpu massán olbmuid áššiguin, 200 000 ru, lea sirdojuvvon dán ortnegii ja loahpahuovon

Ovddasmanniprošeakta čállin- ja lohkanveahkki vuorasiidda joatká 2012:s. Ovddasmanniprošeavtta bokte galget sámegeilat vuorrasat oažžut čállin- ja lohkanveahki. Bagadallankantuvra galgá leat ovtta dain suohkanis Finnmárkkus mat leat sámegeiela hálddašanguovllus.

Jahkái 2012 várrejuvvo 450 000 ru čállin- ja lohkanveahkkái vuorasiidda.

5.3.11 Ovddasmanniprošeakta – Sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.11 Ovddasmanniprošeakta sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Ovddasmanniprošeakta sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš		0	0	0	500	500	-
Supmi			0	0	0	500	500	-

Ulbmil lea háhkat ja geavahit máhtolašvuoda sámi luonddugeavaheami birra, resursan ja dehálaš oassin vásáhusmáhtolašvuodas mii galgá adnot ávkin luondduresursaid hálddašeamis, gč. luondduvallojodatlága. Ovddasmanniprošeakta galgá deattuhit čielggadeami, ovddideami, systematiserema, kártema, fierpmádatásaheami ja árbedieđu čalmmustahttima. Prošeavtta galgá evalueret go 3 jagi leat gollan.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru Sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáša ovddasmanniprošeaktii

6 Dearvvašvuolta ja sosiála

Sámedikki dearvvašvuoda- ja sosiálapolitihkka vuodđuduvvo dásseárvosaš dearvvašvuoda ja sosiálabálvalusaide sámi álbmoga várás seamma dásis go muđui álbmogis leat. Vuodđun dásseárvosaš mihttomeari sihkarastimii lea máhtolašvuolta mánggakultuvrralaš áddejumi birra ja sámi gielas ja kultuvrras buot dásiin ja gelbbolašvuolta dain

6.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Dásseárvosaš dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusbálvalusat sámi álbmogii mat váldet vuolggasaji sámi gielas ja kultuvrras.

Oassemihhtomearit

- En styrket helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.
- Helse- og sosialfaglig personell på alle nivå har samisk språk- og kulturkompetanse.

6.2 Strategijiat

- Nannejuvvon dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusbálvalus mii lea heivehuvvon sámi álbmoga dárbbuide
- Dearvvašvuoda-, sosiála ja fuolahusbargiide miehtá riikka addojuvvo oahpahus sámi giella- ja kulturgelbbolašvuodas

6.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

6.3.1 Geahčastat ekonomalaš váikkuhangaskaomiin dearvvašvuhtii ja sosiálii

Tabealla 6.3.1 Čoahkketabealla – Dearvvašvuhta ja sosiála

Akt.	Čilgehus	Buš				+/- 12-Rev 11	(1000:in)
		RR 2010	2011	Rev 2011	Buš 2012		
	Njuolgga doarjja	0	500	500	515	15	3,0 %
	Ohcanvuđot doarjja	3 209	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
	Prošeavttat iežas olis	0	0	0	600	600	-
Submi		3 209	3 350	3 350	3 965	615	18,4 %

6.3.2 Fálaldagat boarráset sápmelaččaid geavahussii – Njuolgga doarjja

Tabell 6.3.2 Fálaldagat boarráset sápmelaččaide – njuolgga doarjja

Akt.	Čilgehus	Buš				+/- 12-Rev 11	(1000:in)
		RR 2010	2011	Rev 2011	Buš 2012		
25000	Fálaldagat boarráset sápmelaččaide	0	500	500	515	15	3,0 %
Submi		0	500	500	515	15	3,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Joatkit ja viidáseappot ovddidit ásaheavvon eastadan- ja eaktodáhtolaš doaibmabijuid boarráset sápmelaččaid ektui lassin almmolaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaide.
- Fállat bagadusa ja ráđiid ja doaibmat mállen earáide geat háliidit ovddidit eaktodáhtolaš bálvalusaid sámi boarrásiidda

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Várdobáiki sámi guovddáš

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi boarrásat ja sámi giella- ja kulturguovddášat mat háliidit ásaheavvon eastadan- ja eaktodáhtolaš doaibmabijuid boarráset sápmelaččaide lassin almmolaš bálvalusaide.

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána vuodul

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 515 000 ru doaibmabijuid boarráset sápmelaččaid geavaheami várás.

6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat	3 209	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
Submi		3 209	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Buorebut lámččojuvvon dearvvašvuoda-, sosiála- ja áimmahuššanbálvalus sámi geavaheddjiide

Doarjjaortnega doarjjaožžut:

- Organisašuvnnat ja ásašusat
- Eaŋkilolbmot geat gullet dutkan- ja oahpahusašasaide

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámit geavaheadjit geat dárbbášit dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid

Ulbmilolahusa eavttut:

- Prošeaktabohtosat leat álggahuvvon organisašuvnna/ásahusa plánain
- Galle ovddiduvvon metodaprošeavtta leat álggahuvvon ásašusa/organisašuvnna doaimmas
- Galle metoda- ja fágaovddidanprošeavtta čađahuvvojit

Vuoruheamit 2012:s:

- Prošeavttat mat ovddidit sámi giella- ja kulturmáhtolašvuoda dálá dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusain
- Metodaovddidanprošeavttat
- Prošeavttat main leat konkrehta doaibmabijut bistevaš lámččima várás
- Prošeavttat mat ovddidit buriid reaiduid maiguin mihtidit ja sihkkarastit kvalitehta sámi álbmoga dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldagain
- Prošeavttat maid ulbmilin lea lámččit gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon fuolahusa gárrenávnnašgeavaheddjiid váste
- Ráhkadit buhcciide heivehuvvon dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš girjjálašvuoda mii lea vuodđiduvvon sámi gillii ja kultuvrii. Girjjálašvuoda dahje gihppagiid jorgalahttin sámegeallii ii leat vuoruhuvvon.
- Ovdaprošeavttat dutkanideaid ja prošeaktaevttohusaid ovddideapmái
- Prošeavttat mátta- ja julevsámi guovlluin mat gusket váikkuhangaskaoami vuoruhemiide 2011:s, ja muđui eará doarjjaeavttuide, vuoruhuvvojit.
- Prošeavttat fálaldagaid birra boarráset sápmelaččat geavahussii.
- Prošeavttat main lea mihttu kártet ja buoridit psykososiála dearvvašvuoda

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđdi dahje dat orgána masa sámediggeráđdi fápmuda válldi.

Jahká 2012 várrejuvvo 2 850 000 ru dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide.

6.3.4 Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmi – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 6.3.4 Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmi – prošeavttat iežas olis

(1000:is)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmi	0	0	0	600	600	-
Submi		0	0	0	600	600	-

Sámediggi oaidná ahte aitto mearriduvvon Ovttasdoaimanodastus mielddisbuktá ođđa hástalusaid sámi pasieanttaide sámegeala ja sámi kultuvrra ektui. Sámedikki gulahallan guovddáš eiseválddiiguin, ášahusaiguin ja suohkaniiguin dán proseassas lea hui dehálaš, sihkkarastin dihte sámi pasieanttaid vuoigatvuodaid. Danne várrejuvvojit resurssat Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmái sámi pasieanttaid várás.

Jahkái 2012 várrejuvvo 600 000 ru Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmái.

7 Areálat ja biras

Sámedikki biras- ja areálapolitihka váldomihttomearrin lea sihkkarastit guhkes áiggi, ceavzilis perspektiivva buot resursa- ja areálahálldašeamis. Ceavzilis ovdáneami oktavuodas lea sáhka sihke geavahusas ja suodjalusas. Guovlluid ja resurssaid geavaheapmi galgá vuodđuduvvot geavahussii ja sámi vuoigatvuodaide.

7.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Areálaid ja resurssaid ceavzilis ávkkástallan, suodjaleapmi ja hálldašepmi sámi guovlluin.

Oassemihttomearit

- Suodjaleamis galgá leat ávki sámi ealáhusaide ja sámi kulturábái
- Resursa- ja energiijaváldin galgá nannet sámi kultuvrra ja servodateallima
- Sámiid vuoigatvuodát gozihuvvojit areálaid suodjaleamis ja geavaheamis sámi guovlluin
- Bargat dan ala ahte sámi ealáhusat ja sámi kultuvra eai leat nu rašit dálkkádatrievdamiidda
- Bargat boraspiriid hálldašeamis ceavzilvuodain, mii sihkkarastá ceavzilis boazodoalu ja ceavzilis eanadoalu

7.2 Strategiiijat

- Sihkkarastit sámi areála- ja birasgáhttema gulahallama ja ovttasbarggu bokte guovddáš, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja guoskevaš oasálaččaiguin
- Luondduresurssaid iskkadeapmi ja váldin galgá dávistit Sámedikki mearriduvvon politihkkii
- Ovddidit positiivvalaš dálkkádatdoaimabijuid ja heivehanstrategiijaid vai sámi servodat ii livčče nu rašši dálkkádatrievdamiidda
- Čuovvolit Sámedikki geatnegasvuodaid almmolaš plánemis ja váikkuhaniskančielggademiin plána- ja huksenlága mielde
- Eavttuid biddji nátionála ja davviriikkalaš boraspirepolitihkkii ja –hálldašepmái, das mielde maiddá boraspirenáli dohkálaš reguleren
- Suodjalanproseassaid čuovvleapmi sámi guovlluin
- Bargat dan ala ahte mohtorjohtalus meahcis lea ceavzilis vuogi mielde mii váldá vuhtii sámi geavahusa luonddu- ja kulturbirrasa ektui ja sámi meahcástanávkkástallama ja suohkaniid iešmearridanrievtti mohtorjohtalusa ektui
- Bargat dan ala vai árbedieđut ožžot stuorát saji areálahálldašeamis
- Váikkuhit areálavuodu nannema sámi ealáhusaide ja sámi resursaávkkástallamii

- Bargat dan ala ahte sámi báikkálaš searvan ja mieldeváikkuheapmi buot areála- ja resursahálddašemiin sihkkarastojuvvo
- Bargat dan ala ahte hálddahaslaš doaibmabijut heivehuvvojit nu ahte boazodolliide sihkkarastojuvvo dat mobilitehta maid sii dárbbasit dálkkádatrievdamiid geažil
- Čuovvolit Sámi vuoigatvuodálavdegotti II barggu, earret eará proseassa báikkálaš ja regionála vuodđudeami bokte

7.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 7.3 Čoahkketabealla – Biras ja areála

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Prošeavttat iežamet hálddus	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		0	0	0	1 000	1 000	-

7.3.1 Protect vuodđudus- njuolggodoarjja

Tabella 7.3.1 Protect vuodđudus – prošeakta iežamet hálddus

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Protect vuodđudus	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		0	0	0	1 000	1 000	-

Protect-vuodđudus galgá leat dat maid sámi vuoigatvuodálaččat diehttelasat válljejit vai fitnolaš dásis besset suodjalit iežaset areálaberoštusaid, eanan- ja resursavuoigatvuodáid ja ovdánahttinvejolašvuodáid. Vuodđudusas galgá leat guovddáš, norbmadahkki rolla eiseválddiide ja ealáhusaktevrraide sin barggus dahje doaimmas sámi guovlluin.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Addit sámi vuoigatvuodálaččaide fitnolaš fáladaga suddjet iežaset areálaberoštusaid, eanan- ja resursavuoigatvuodáid ja ovdánahttinvejolašvuodáid

Doarjjaoažžu:

- Protect- vuodđudus

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi vuoigatvuodálaččat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon doaimmat doaibmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 000 000 ru Protect-vuodđudussii.

8 Kulturmuitosuodjalus

8.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Gáhttet ja oainnusmahttit sámi kulturmuittuid ja –birrasiid daid mihtilmasvuodain ja variašuvnnain, sihke oassin min kulturárbbis ja identitehtas ja oassin sámi biras- ja resursahálldašeamis

Oassemihttomearit

- Sámi kulturmuittut geavahuvvojit duodaštussan sámi leahkimii, ja veahkkin sámi kultuvrra ja identitehta nannemii
- Sámi kulturmuittut ja kulturbirrasat gozihuvvojit areálaid ja resurssaid hálldašemi ja geavaheami oktavuodas
- Sámi kulturárbbi hálldašeamis deattuhuvvo ceavzilis ja guhkes áiggi perspektiiva
- Sámi kulturmuittuid Sámedikki hálldašanváldi lea njuolga mearriduvvon kulturmuittolágas

8.2 Strategiiat

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi kulturmuittosudjaleapmái gulahallama ja ovttasbarggu bokte guovddáš, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiid ja eará relevánta aktevrraid gaska
- Gulahallama bokte guovddáš eiseválddiiguin bargat dan ala ahte Sámediggi oažžu hálldašanválddi sámi kulturmuittuide njuolga kulturmuittolága bokte
- Sámi kulturmuittuid hálldašepmi iežas historjjá ja árvvuid vuodul
- Duodaštit ja gaskustit máhtu sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa birra
- Sámi kulturmuittuid goziheapmi olggobealde konsešuvdnašiehtadusa geográfalaš doaibmaguovllu
- Ávnnaskeahtes kulturárbbi goziheapmi, maiddá njálmmálaš árbevieruid ja sámi ávnnaskeahtes kultuvrra registreren
- Sohkaalperspektiivva searvvaheapmi sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa duodaštan- ja registrerenbarggus
- Árijalaš váikkuhangaskaoapmegeavaheami bokte nannet máhtu sámi árbedieđuid ja historjjá birra, ja sámi kulturmuittuid bisuheami ja suodjaleami vuodul

8.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 8.3. Čoahkketabealla - Kulturmuittosudjalus

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ohcanvuodot doarjagat	1 833	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %
	Iežas proševttat	218	600	600	500	-100	-16,7 %
Submi		2 051	2 600	2 600	2 500	-100	-3,8 %

8.3.1 Kulturmitosuođjaleapmi – ohcanvuđot doarjja

Tabella 8.3.1 Kulturmitosuođjaleapmi

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
35000	Sámi kulturmitosuođjaleapmi	1 833	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %
Submi		1 833	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Gáhttet, suodjalit ja oainnusmahttit sámi kulturmuittuid ja -birrasiid

Doarjjaoažžut:

Huksensuođjalanprošeavttat:

- Suodjaluvvon sámi visttiid eaiggádat, ovddemustá ovttasbargguin almmolaš dahje priváhta ášahusaiguin ja organisašuvnnaiguin
- Almmolaš dahje priváhta ášahusat ovttasráđiid eaiggádiin

Prošeavttat mat eai gula buksensuođjalussii:

- Sámi kulturášahusat/organisašuvnnat ja sámi museat
- Ášahusat/organisašuvnnat ja museat prošeavttaid oktavuodas main geavahuvvo gelbbolašvuohta sámi kulturmitosuođjalusa siskkoalde

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi kulturmuittuid ja -birrasiid geavaheaddjit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Man ollu sámi kulturmitologahallamat 2012:s kulturmitodiehtovuodus, daid prošeavttaid vuodul maidda Sámediggi lea addán doarjaga
- Man ollu álggahuvvon ođastan- ja sihkkarastindoaibmabijut 2012:s
- Man ollu čadahuvvon ođastan- ja sihkkarastindoaibmabijut 2012:s

2012 vuoruheamit:

- Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasiid registreren. Guovllut gos sámi kulturmuittut leat unnán iskkaduvvon, vuoruhuvvojit.
- Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi sámi visttiid registreren. Guovllut gos sámi kulturmuittut leat unnán iskkaduvvon, vuoruhuvvojit.
- Seailluhandoaibmabijut ráhkaduvvon seailluhanplána rámmaid siskkoalde doppe gos diekkár sámi kulturbirrasat gávdnojit
- Seailluhanplánaid ráhkadeapmi áitojuvvon sámi kulturbirrasiid várás
- Ráfáidahttojuvvon ja gáhttenárvosas sámi visttiid ođasteapmi
- Antikváralaš ođastanplánaid ráhkadeapmi ráfáidahttojuvvon ja gáhttenárvosas sámi visttiid várás
- Árbevieruid duodašteapmi ovddeš sámi geavaheami ja ássama birra olggobealde dálá boazodoalloorohagaid

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 000 000 ru doarjjan kulturmuutosuodjaleapmái.

8.3.2 Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gilis –prošeakta iežamet hálddus

Tabaella 8.3.2 Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gilis – prošeakta iežamet hálddus

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gilis	218	600	600	500	-100	-16,7 %
Subm	i	218	600	600	500	-100	-16,7 %

Sámediggi lea nuortalaš gili giddodaga ja gullelaš viesuid eaiggát. Ássanviesu ođasteapmi álggahuvvui 2011:s.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru nuortasámi kulturbirrasii nuortalaš gilis.

9 Ealáhusat

9.1 Váldomihttomearri

- Nana ja mánggabealat ealáhuseallin mii fuolaha sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa, ja lea vuodđun eallinfámolaš báikegottiide gos olbmot háliidit orrut.

Sámediggedieđáhus ealáhusovddideami birra lea vuodđun 2012 bušehtii.

Ealáhusdieđáhusas fuomášuhttojuvvojit stuorra rievdadusat ealáhusstruktuvrras vuodđoealáhusaid rájes bálvalusealáhusaid rádjai. Dasa lassin mis leat uhcit olbmot ja geahnohis ealáhuseallin. Seammas mis lea vejolašvuohta lasihit árvoháhkama iežamet kultuvrra ja árbevieruid vuodul. Dárbu buriid rámmaeavttuide, dutkamii, ođđaásahemiide ja hutkamii lea stuoris.

Sámedikki váldomihttomearri ealáhusovddideapmái lea nana ja mánggabealat ealáhuseallin mii fuolaha sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa, ja lea vuodđun eallinfámolaš báikegottiide gos olbmot háliidit orrut.

Sámediggi háliida ollašuttit váldomihttomearri dainna lágiin ahte ángiruššat viđain ángiruššansurggiin: rámmaeavttut vuodđoealáhusain, geasuheadji báikegottit, kulturealáhusat, ođđahutkan, dutkan ja árvoháhkan, ja gealbudeapmi ja ođđaásaheamit. Politihkalaš doaibmabijut ja ekonomalaš váikkuhangaskaoamit galget veahkehit ollašuttit juohke ángiruššansuorggi mihttomeriid.

Sámedikki iežas hástalus lea mihtidit lea go min politihkas ja doaibmabijuin dat beaktu maid mii háliidit. Vuostazettiin dat leat hástalus go stáhta eiseválddiid, gielddaid, fylkkagielddaid, Innovašuvdna Norgga ja eará ruhtadeddjiid politihkka ja doaibmabijut váikkuhit hui ollu sámi guovlluid ovdáneapmái. Nuppádassii váldá áiggi ovdalgo oaidnit politihka ja doaibmabijuid váikkuhusa servodahkii. Sámediggi lea ráhkadan eavttuid mat čájehit leat go mii ollašuttán daid mihttomeriid maid mii leat bidjan. Dáid eavttuid fertet dađistaga ovddidit vai oaidnit addá go min politihkka dan nana ja mánggabealat ealáhuseallima mii lea min mihttomearri.

9.2 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit ealáhusaide

Tabella 9.2. Čoahkketabealla ealáhusat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	2 621	4 602	4 602	4 765	163	3,5 %
	Ohcanvuđot doarjagat	18 297	20 061	20 561	20 512	-49	-0,2 %
	Prošeavttat iežamet hálddus	376	1 500	2 000	2 950	950	47,5 %
	Duoji ealáhusšiehtadus	8 849	9 400	9 400	9 400	0	0,0 %
Submi		30 143	35 563	36 563	37 627	1 064	2,9 %

Tabella 9.2 Čoahkketabealla ealáhusat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Rámmaeavttut vuodđoealáhusain	7 729	8 964	8 964	9 965	1 001	11,2 %
	Geasuheaddji báikegottit	4 843	8 447	8 947	7 047	-2 000	-21,2 %
	Kulturealáhus	17 696	17 152	17 152	17 165	13	0,1 %
	Ođđahutkan, dutkan ja árvoháhkkan	45	150	150	1 050	900	600,0 %
	Gealbudeapmi ja odđaalggaheamit	-170	850	1 350	2 400	1 050	77,8 %
Submi		30 143	35 563	36 563	37 627	1 064	2,9 %

Sámediggi várre ruđaid Lotnolasealáhusaid ja sámi mátkeeallima árvoháhkkanprográmmii. Prográmma doaibmabijut gusket máŋga bušeahhtapostii ealáhuskapihttalas.

Ealáhuskapihttala ekonomalaš váikkuhangaskaomiide gusto ohcanvuđot doarjagiid geográfalaš doaibmaguovlu. Dát guoská buot doarjaortnegiidda earret daid doarjagiid mat juolluduvvojit duoji ealáhusšiehtadusa vuodul. 19. kapihttalas oainnát guđe guovllut dat gullet dán geográfalaš doaibmaguovlui.

Ealáhuskapihttala ekonomalaš váikkuhangaskaomiide gusto ealáhusovddideami doarjagiid doaibmaguovlu (SED-guovlu). Ealáhusovddidoarjagat sáhttet lassit SED-guovlui maidái addojuvvot sámi kulturealáhusaide ja boazodoalu lassealáhusaide miehte riikka. Mátkeealáhusdoarjagiidda gusto SED-guovlu. 19. kapihttalas oainnát guđe guovllut gullet SED-guovlui.

9.3 Áŋgiruššansuorgi Rámmaeavttut vuodđoealáhusain

9.3.1 Mihttomearri

Fuolahit ja ovddidit mariidna ealáhusaid, boazodoalu ja eanadoalu deatalaš kulturguoddin ja barggaheaddjin sámi guovlluin

9.3.2 Oassemihttomearit

- Dohkálaš juridihkalaš ja ekonomalaš rámmaeavttut
- Buoret gánnáheapmi vuodđoealáhusain
- Buorre rekrufteren
- Buoret sohkabealdásedeaddu
- Boraspirepolitihkka mii fuolaha sámi ealáhusaid

9.3.3 Strategijjat

- Sihkkarastit areálaid ja resurssaid

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

- Váikkuhanfápmu politihkkii mariidnaealáhusain, boazodoalus, eanadoalus ja meahccealáhusain
- Láhčit dilálašvuodaid álgoávdnasiid viidáseappot ráhkadeapmái
- Váikkuhit lassealáhusaid ovddideapmái
- Váikkuhit dasa ahte áshuvvojit buorit ortnegat buolvamolsubmiidda vuodđoealáhusain
- Váikkuhit dasa ahte nissonolbmuid oassi vuodđoealáhusas lassána
- Sihkkarastit ahte meahcásteaddjit sáhttet háhkat meahcceresurssaid

9.3.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Gánnáheapmi vuodđoealáhusain lassána SED guovllus
- Eanet ásaheamit lassealáhusain boazodoalus
- Eanet buolvamolsubmat ja/dahje ođđaásaheami vuodđoealáhusain SED guovllus
- Eanet nissonolbmot ealáhusdoallin eanadoalus ja boazodoalus SED guovllus
- Vahátlohku njiedjá sávza- ja boazodoalus SED guovllus

9.3.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabealla 9.3.5 Rámmaeavttut vuodđoealáhusain

(1000 ru)

Akt.	Namahas	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Mariidna ealáhusat	5 032	4 165	4 165	4 165	0	0,0 %
	Eabadoallu	2 697	4 799	4 799	4 800	1	0,0 %
	Boazodoallu	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		7 729	8 964	8 964	9 965	1 001	11,2 %

9.3.6 Doaibmabijut

9.3.6.1 Doaibmabidju 1: Bargat strategalaččat sihkkarastin dihtii areálaid ja resurssaid – hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit:

- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut Riddoguolástuslávdegotti rámmaid doaibmat
- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut anadroma luossaguliid hálddašemi implementerejuvvot
- Addit árvalusaid earremearrideapmái
- Addit árvalusaid boazodoallo- ja eanadoallošiehtadussii
- Čadahit gulahallančoahkkimiid vuodđoealáhusorganisašuvnnaiguin
- Bargat dainna ulbmiliin ahte gielddat plána- ja huksenlága vuodul várrejit daid areálaid maid sámi guovlluid vuodđoealáhusat dárbbasit vai sis lea dohkálaš areálavuodđu.
- Eará areálaproseassain leat árjjalaččat mielde sihkkarastimin sámi guovlluid vuodđoealáhusaide dohkálaš areálavuodđu

Bušeahtta:

- Hálddahaslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Dohkálaš juridihkalaš ja ekonomalaš rámmaeavttut
- Buoret gánnáheapmi vuodđoealáhusain

9.3.6.2 Doaibmabidju 2: Geavahit konsultašuvnnaid aktiivvalaččat – hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit:

- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut viiddiduvvon rolla eanadoallo- ja boazodoallošiehtadallamiin.

- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut buoret konsultašuvnnaid Guolástus- ja riddodepartemeanttain dain áššiin mat gusket mariidna ealáhusaide, boazodollui, eanadollui ja meahcceaaláhusaide vai fidne buriid doaibmajuid ealáhusaid várás.
- Gulahallat Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain ja Innovašuvdna Norggain guđe doaibmajuid sáhtta čadahit sihkkarastin dihtii ođđahuksemaid ja buolvamolsubmaid eanadoalus sámi guovlluin
- Bargat Birasgáhttenpartemeantta ektui oččodemiin dakkár boraspiremaid daga mii lea heivehuvvon eallinnávccalaš vuodđoealáhusaide sámi guovlluin.
- Čuovvolit Luonduhálddašandirektoráhta bievlavuodjinprošavtta

Bušeahhta:

- Hálddahaslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Dohkálaš juridihkalaš ja ekonomalaš rámmaeavttut
- Buoret gánnaheapmi vuodđoealáhusain
- Buorre rekrufteren
- Boraspirepolitihkka mii fuolaha sámi ealáhusaid

9.3.6.3 Doaibmajidju 3: Mariidna ealáhusat – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.3.6.3 Mariidna ealáhusat - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahas	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Mariidna ealáhusat	5 032	4 165	4 165	4 165	0	0,0 %
Submi		5 032	4 165	4 165	4 165	0	0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Doarjja bivdofatnasiid oastimii
- Doarjja vuostáiváldinrusttegiid viidáset ovddideapmái ja ođasmahttimii
- Ođđa buktagiid ásaheamiide, ovddideapmái ja/dahje viidáset náláštuttimii mariidnaealáhusaid siskobealde
- Nissonolbmot ealáhusdoaimmaheaddjin

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Ealáhusdoallit ja ásaheaddjit ealáhusas

Bušeahhta:

- 4 165 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gánnaheapmi mariidna ealáhusain
- Buorre rekrufteren
- Buoret sohkabealedásedeaddu

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána, masa sámediggeráđdi fápmuda válddi.

9.3.6.4 Doaibmajidju 4: Eanadoallu – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.3.6.4 Eanadoallu - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

141 siidu 432 siiddus

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Eanadoallu	2 697	4 799	4 799	4 800		1 0,0 %
SUBMI		2 697	4 799	4 799	4 800		1 0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Ođđahuksemat ja doaibmavisttiid viidát divodeapmi.
- Stáhta mielkeearit dálloaluid ođđaásaheami dahje badjelasaš váldima oktavuodas
- Nissonolbmot ealáhusdoaimmaheaddjin
- Joatkit ovttasbargoproševtta Innovašuvdna Norggain ja Finnmárkku fylkkamánni eanadoalloossodagain eanadoalu ovddidemiin dain guovlluin gos doallolohku lea njiedjain

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Ealáhusdoaimmaheaddjit ja álggaheaddjit ealáhussii – Ohcanvuđot doarjagat

Bušeahtta:

- 4 800 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gánnáheapmi eanadoalus
- Buorre rekrutteren
- Buoret sohkabealedásedeaddu

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

9.3.6.5 Doaibmabidju 5: Lassealáhusat boazodoalus – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.3.6.5 Boazodoallu - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Lassealáhusat boazodoalus	0	0	0	1 000	1 000	-
SUBMI		0	0	0	1 000	1 000	-

Boazodoallošiehtadallamiin fievrividuvvo jahkásaččat 2 000 000 ru Sámediggái mii galgá geavahuvvot boazodoalu lassealáhusaide. Duodjái deatlaš lassealáhussan boazodoalus fievrividuvvo 1 000 000 ru njuolggá duoji ealáhusšiehtadussii.

2012 vuoruheamit:

- Ođđaásaheamit, buvttavddideapmi ja investeremat boazodolliid lassealáhusain, earret duoji

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Boazoeaiggádat geain lea registrerejuvvon mearka

Bušeahtta:

- 1 000 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gánnáheapmi boazodoalus

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.4 Áŋgirusšansuorgi geasuheaddji báikegottit

9.4.1 Mihttomearri

- Geasuheaddji ja eallinnávccalaš sámi báikegottit

9.4.2 Oassemihttomearit

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheaddji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliide sámi guovlluin
- Eanet fárren sámi guovlluide mii váikkuha eallinnávccalaš báikegottiide
- Eanet bargosajit nuoraide main lea buorre gelbbolašvuhta

9.4.3 Strategijiat

- Lagat ovttasbargu gielddaiguin
- Árrjalaččat váikkuhit ahte ásahuvvojit dakkár bargosajit nuoraid várás, main gáibiduvvo buorre gelbbolašvuhta
- Ovddidit kulturdeavvadansajiid
- Nissonolbmot ealáhushutkin
- Viiddidit dan ortnega ahte oahppoloanat vuoliduvvojit geasuhan dihtii nuoraid dakkár bargosajiide main gáibiduvvo buorre gelbbolašvuhta

9.4.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Positiiva veahkadatovdáneapmi SED guovllus
- Priváhta fitnodagaid lassáneapmi SED guovllus
- Stuorat barggolašvuhta bálvalusealáhuseain ja smávvaindustriijas SED guovllus

9.4.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabealla 9.4.5. Geasuheaddji báikegottit

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddidanbirrasiid čuovvoleapmi ja ovttasbargu singuin	501	500	500	600	1000	0,0 %
	Mánngabealat ealáhuseallin	4 342	7 947	8 447	6 447	-2 000	-35,5 %
SUBMI		4 843	8 447	8 947	7 047	-1 900	-22,4 %

9.4.6 Doaimbajut

9.4.6.1 Doaimbajut 1: Álggahit ja čuovvolit ovttasbarggu ovddidanbirrasiguin – hálldahuslaš bargamušat

Tabealla 9.4.6.1 Ovddidanbirrasiid čuovvoleapmi ja ovttasbargu singuin – prošeakta iežamet hálldus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddidanbirrasiid čuovvoleapmi ja ovttasbargu singuin	a) 501	500	500	600	100	20,0 %
SUBMI		501	500	500	600	100	20,0 %

a) Doarjja ealáhuseain organisašuvnnaide lea loahpahuuvvon ja ruđat leat sirđojuvvon dán ortnegii

2012 vuoruheamit:

- Álggahit ovttasbarggu vai oaidná ángiruššandárbbu ovddidanbirrasiin sámi guovlluin

Olahusjoavku:

- Ovddidanbirrasat sámi guovlluin

Bušeahhta:

- 600 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Ealáhusovddidanprošeavttat sámi guovlluin

9.4.6.2 Doaimbidju 2: Álggahit ja čuovvolit ovttasbarggu erá organisašuvnnaiguin – hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit

- Čuovvolit ovttasbargošiehtadusa Innovašuvdna Norggain
- Deaivvadit SIVA:in oččodan dihtii eanet investeremiid sámi guovlluide ja ovddidan dihtii birrasiid mat leat mielde ceggemin gelbbolašvuodabargosajiid maŋŋá oahpu
- Čuovvolit fylkkagiielddaid regionála ovddidanprográmmaid, ja ovttasbargošiehtadusaid

Bušeahhta:

- Hálddahaslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheaddji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliid várás sámi guovlluin
- Eanet gelbbolašvuodabargosajit nuoraide

9.4.6.3 Doaimbidju 3: Galledit ealáhusaid ja giielddaid - hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit

- Almmuhit ja čađahit kántorbeivviid Ivgus, Omasvuonas, Gáivuonas, Gánngaviikkas ja Davvesiidas deaivvadan dihtii álggaheddjiid, ealáhusdoaimmaheddjiid ja gealbobirrasiid
- Deaivvadit KS:in váikkuhan dihtii giielddaid ángiruššama ealáhusovddidemiin sámi guovlluin
- Bovdet geldaseminára fáttáin geasuheapmi, ássan ja ealáhusplánen

Olahusjoavku:

- Álggaheaddjit ja ealáhusdoaimmaheaddjit mánngabealat ealáhuseallimis
- Giielddapolitiikkárat ja -hálddahas

Bušeahhta:

- Hálddahaslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheaddji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliide sámi guovlluin
- Eanet fárren sámi guovlluide mii váikkuha eallinnávccalaš báikegottiide

9.4.6.4 Doaimbidju 4: Mánngabealat ealáhuseallin – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.4.6.4 Mánngabealat ealáhuseallin - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahas	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Mánngabealat ealáhuseallin	4 342	7 947	8 447	6 447	-3 000	-23,7 %

SUBMI	4 342	7 947	8 447	6 447	-3 000	-23,7 %
-------	-------	-------	-------	-------	--------	---------

2012 vuoruheamit:

- Buvttaovddideapmi ja investeremat mat váikkuhit mearkkašahti fitnodatovddideami

Olahusjoavku:

- Fitnodagat ja álgaheaddjit bálvalusealáhusain ja smávvaindustriijas

Bušeahhta:

- 6 447 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheaddji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliide sámi guovlluin
- Eanet gealbobargosajit nuoraide

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána, masa sámediggeráđdi fápmuda válldi.

9.5 Áŋgirusšansuorgi kulturealáhusat

9.5.1 Mihttomearri

- Eanet bargosajit sámi kultur- ja kulturvuđot ealáhusain

9.5.2 Oassemihttomearit

- Gánnáhahti kulturealáhusfitnodagat
- Iešráhkaduvvon gálvvuide ja eará dáidda- ja kulturbuktagiidda buoret johtu
- Rekrutteren duodjeealáhussii
- Vásáhusturisma mii deattuha sieivavuoda ja jáhkehahttivuoda

9.5.3 Strategijjat

- Buoridit gánnáhahttivuoda kultur- ja kulturvuđot ealáhusain
- Buoridit fitnolašvuoda ja gávppálašvuoda sámi kulturealáhusain
- Vuoruhit fidnooahppiortnega ja ovddidanbarggu duodjeealáhusas

9.5.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Buoridit gánnáhahttivuoda duojis
- Buoridit lágádusaid, mediaid ja kultuvrra SED guovllus
- 10 fidnooahppi duodjeealáhusas
- Eanedit daid fitnodagaid logu mat áŋgirusšet sámi mátkealáhusain

9.5.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 9.5.5 Kulturealáhusat

Akt.	Namahas	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gánnáhahti sámi kulturealáhusaid ovddideapmi	0	0	0	800	800	-
	Sámi mátkealáhusat	6 226	3 150	3 150	2 300	-850	-27,0 %
	Duoji ealáhusšiehtadus	8 849	9 400	9 400	9 400	0	0,0 %
	Duodjeealáhusa ovddideapmi ja rekrutteren dasa	612	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %
	Duodjeásahasat	2 009	2 102	2 102	2 165	63	3,0 %

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

145 siidu 432 siiddus

Submi	17 696	17 152	17 152	17 165	13	0,1 %
--------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------	--------------

9.5.6 Doaibmabijut

9.5.6.1 Doaibmabidju 1: Gánnáhahti sámi kulturealáhusa ovddideapmi – iežas prošeakta

Tabealla 9.5.6.1 Gánnáhahti sámi kulturealáhusaid ovddideapmi – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi kulturealáhusaid ovddideapmi	0	0	0	800	800	-
Submi		0	0	0	800	800	-

2012 vuoruheamit:

- Álggahit prošeavtta buvttavovddideamis, hutkamis ja fierpmádathukseamis sámi kulturealáhusain
- Álggahit gulahallama Kulturdepartemeanttain dainna áigumušain ahte ovddidit oktasaš vuodu ja áddejumi das mo ealáhus galggašii ovddiduvvot

Bušeahhta:

- 800 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Gánnáhahti kulturealáhusfitnodagat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.5.6.2 Doaimbaidju 2: Sámi mátkeealáhusat stuorrumin - ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.5.6.2 Sámi mátkeealáhusat - ÁHP – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi mátkeealáhusat a)	6 226	3 150	3 150	2 300	-850	-27,0 %
Submi		6 226	3 150	3 150	2 300	-850	-27,0 %

a) Mátkeealáhusaid ja meahcealáhusaid poasttat leat ovttahttojuvvon dán postii. Lotnolasealáhusa ÁHP rudaid 2010 rehketdoallogut ja 2012 bušeahhta leat biddjojuvvon dán postii

2012 vuoruheamit:

- Ásahit ovttasbarggu ja fierpmádaga gaskal sámi mátkeealáhusdoaimmaheddjiid ja mátkeealáhusain muđui sámi guovlluin
- Ruhtadit dakkár vásáhusvuđot mátkeealáhusdoaimmaid mat deattuhit sieivavuoda ja jáhkehahttivuoda
- Bajidit mátkeealáhusfitnodagaid gelbbolašvuoda
- Sámi mátkeealáhusfitnodagaid fitnodatovddideapmi
- Viidáseappot ovddidit prošeavtta sámi mátkeealáhusaid birra

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Mátkeealáhusdoaimmaheadjit geat doaimmahit sámi vásáhusvuđot turismma

Bušeahhta:

- 2 300 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Vásáhursturisma mii deattuha sieivavuoda ja jáhkehahttivuoda

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.5.6.3 Doaibmabidju 3: Duoji ealáhusšiehtadus

Tabella 9.5.6.3 Duoji ealáhusšiehtadus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doaibmadoarjja - Ohcanvuđot doarjagat	3 620	4 000	4 000	3 600	-400	-10,0 %
	Investeren- ja ovddidandoarjja - Ohcanvuđot doarjagat	2 995	3 140	3 140	3 000	-140	-4,5 %
	Duodjestepeanddat - Ohcanvuđot doarjagat	-19	0	0	200	200	-
	Čálgoortnegat - Ohcanvuđot doarjagat	59	50	50	60	10	20,0 %
	Gealbudandoaibmabijut - Ohcanvuđot doarjagat	0	0	0	330	330	-
	Doaibmabijut mat eanedit vuovdima - Ohcanvuđot doarjagat	549	550	550	550	0	0,0 %
	Duojáriid Ealáhus Searvi - Njuolggodoarjagat	468	468	468	468	0	0,0 %
	Sámiid Duodji OS - Njuolggodoarjagat	1 092	1 092	1 092	1 092	0	0,0 %
	Fága- ja ekonomalaš lávdegoddi – prošeakta iežamet hálddus	85	100	100	100	0	0,0 %
Submi		8 849	9 400	9 400	9 400	0	0,0 %

Sámediggi lea váldán badjelas ovddidit duodjeealáhusa. Sámediggi čadaha jahkásaččat šiehtadallamiid organisašuvnnaiguin Duojáriid ealáhuservviin ja Sámiid Dujiin ealáhusa ekonomalaš rámmaeavttuid birra. Sámediggi bidjá dás ovdan šiehtadusa váldolinnjaid.

Ortnet gusto olles riikki beroškeahhtá dan geográfalaš doaibmaguovllus gosa Sámediggi juolluda ruđaid ealáhusovddideapmái.

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Duojárat, duodjestudeanttat, -fitnodagat ja -organisašuvnnat geat ollašuttet eavttuid oažžut doarjaga ealáhusšiehtadusa vuodul

Bušeahhta:

- 9 400 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Eanedit iežas buvttaduvvon duoji vuovdima
- Rekrutteren duodjeealáhussii

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána, masa sámediggeráđdi fápmuda válddi.

9.5.6.4 Doaimbidju 4: Doarjja duodjeealáhusa ovddideapmái ja rekrutteremii - ÁHP - Njuolggodoarjagat

Tabealla 9.5.6.4 Duodjeealáhusa ovddideapmi ja rekrutteren dasa - ÁHP - Njuolggodoarjagat

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Duodjeinstituhtta	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
	Boazodoalu oahpahuskantuvra	-388	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %
		612	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Bagadusbálvalus duojáriidda Duodjeinstituhtta bokte
- Fidnooahppiortnet duojis Boazodoalu oahpahuskantuvrra bokte

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Duodjeinstituhtta
- Boazodoalu oahpahuskantuvrra

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Duojárat
- Fitnodagat mat váldet sisa fitnoohppiid duojis

Bušeahtta:

- 1 000 000 ru Duodjeinstituhttii
- 1 500 000 ru til Boazodoalu oahpahuskantuvrii

Galgá váikkuhit:

- Eanedit iežas buvttaduvvon duoji vuovdima
- Rekrutteren duodjeealáhussii

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalís.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

9.5.6.5 Doaimbidju 5: Doarjja Duodjeinstituhttii - Njuolggodoarjagat

Tabealla 9.5.6.5 Duodjeásahusat - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Duodjeinstituhtta	2 009	2 102	2 102	2 165	63	3,0 %
	Submi	2 009	2 102	2 102	2 165	63	3,0 %

2012 vuoruheamit:

- Doarjja Duodjeinstituhtta ovddideapmái resursan duodjeealáhusa ovddideami várás

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Duodjeinstituhtta

Ortnega olahusjoavku:

- Duojárat

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

149 siidu 432 siiddus

Bušeahhta:

- 2 165 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Eanedit iežas buvttaduvvon duoji vuovdima
- Rekrutteren duodjealáhussii

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.6 Ođđahutkan, dutkan ja árvohákan

9.6.1 Ulbmilat

- Eanet ođđahutkamát sámi servodat- ja ealáhuseallima vuodul

9.6.2 Oassemihttomearit

- Eanedit hutkama, ovdáneami ja ođasmahttima dutkan- ja ovddidandoaimmaid bokte
- Eanet buvttášlájat
- Eanet dutkandoaimmat ealáhuseallimis sámi guovlluin

9.6.3 Strategijiat

- Movttiidahttit oassálastiid ovttasbargat
- Buoridit gelbbolašvuoda márkan- ja buvttaovdideamis
- Buoridit gánnáhahttivuoda ja fitnolašvuoda
- Doarjut árjjalaš ovddidanbirrasiid sámi guovlluin
- Ovttasbargat dutkanbirrasiguin main lea gelbbolašvuohta sámei ealáhusain
- Ovttasbargat Innovašuvdna Norggain eanedan dihtii hutkama sámi guovlluin

9.6.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Eanet dutkanprošeavttat mat gusket sámi ealáhuseallimii
- Buoret gálvojohtu SED-guovllu meahccealáhusain
- Smávvilbuvttaduvvon borramušgálvvuid buoret johtu SED-guovllus

9.6.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 9.6.5. Oddahutkan, dutkan ja árvoháhkkan

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Fágalaš forum ja ovddidanforum	45	150	150	150	0	0,0 %
	Ovddideapmi meahccealáhusain	0	0	0	900	900	-
Submi		45	150	150	1 050	900	600,0 %

9.6.6 Doaibmabijut

9.6.6.1 Doaibmabidju 1: Oktavuoha dutkan- ja ovddidanbirrasiiuin – hálddahušlaš bargamušat

Tabella 9.6.6.1 Oktavuoha dutkan- ja ovddidanbirrasiiuin -ÁHP – prošeakta iežamet hálddus

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Fágalaš forum ja ovddidanforum	45	150	150	150	0	0,0 %
Submi		45	150	150	150	0	0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Čuovvolit dutkan- ja oahppoásahusaid servodatšiehtadusa ja dutkama sámi ealáhus- ja servodateallimis
- Oččodit dutkama ja ovddideami sámi ealáhusain VRI – Finnmark:is
- Árvvoštallat dutkagoahitit boazodoalu eastagiid meahccealáhusaid ja turismma lassealáhusaid álggaheami oktavuodas
- Fágalaš forum ja ovddidanforum mii galgá ovddidit árvalusaid lotnolasealáhusaid ja sámi mátkeeallima árvoháhkkanprográmmii

Olahusjoavku:

- Dutkan- ja ovddidanbirrasat, VRI Finnmark
- Sámi ovddidanbirrasat, resursaolbmot ja almmolaš oassálastit lotnolasealáhusain ja Sámi mátkeealáhusas

Bušeahhta:

- Hálddahušlaš golut
- 150 000 ru fágalaš forumii ja ovddidanforumii

Galgá váikkuhit:

- Eanedit hutkama, ovdáneami ja ođasmahttima dutkan- ja ovddidandoaimmaid b
- Eanet dutkandoaimmat ealáhuseallimis sámi guovlluin

9.6.6.2 Doaibmabidju 2: Ovdáneapmi meahccealáhusain – ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 9.6.6.2 Ovddeapmi meahccealáhusain - ÁHP - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddeapmi meahccealáhusain	0	0	0	900	900	-
Submi		0	0	0	900	900	-

2012 vuoruheamit:

- Doaibmabijut mat váikkuhit meahcebuktagiid viidáset ráhkadeami
- Doaibmabijut mat váikkuhit dan ahte borramušat sámi guovlluin viidáseappot ráhkaduvvojit
- Doaibmabijut mat váikkuhit eanet gelbbolašvuoda meahcebuktagiid čohkkemis, buvttadeamis ja vuovdimis

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Meahccealáhusdoaimmaheadjit
- Fitnodagat main lea borramušgálvvuid smávvilbuvttadeapmi

Bušeahhta:

- 900 000 ru

Galgá váikkuhit

- Eanet buvttlašlájat
- Eanedit hutkama, ovdáneami ja ođasmahttima dutkan- ja ovddidandoaimmaid bokte

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolgadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.7 Áŋgirusšansuorgi: Gealbudeapmi ja ođđaálggaheamit

9.7.1 Mihttomearri

- Eanedit álggahemiid sámi guovlluin

9.7.2 Oassemihttomearit

- Buoret gelbbolašvuolta ealáhusain
- Eanet ođđaálggaheamit
- Eanet ealáhushutkan

9.7.3 Strategijjat

- Fállat álggahanoahpu ja čuovvoleami
- Ávžžuhit joatkkaskuvllaid vuoruhit ealáhushutkama skuvllas
- Fállat gealbudandoaibmabijuid
- Gealbudandoaibmabijuid heivehuvvojit sámi lotnolasealáhusaide

9.7.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Eanet oddaálggaheamit SED-guovllu gielddain
- Buoret ceavzin SED-guovllu ealáhuseallimis

9.7.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabealla 9.7.5. Gealbudeapmi ja oddaálggaheamit

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Álggahanstipeanddat	0	0	0	900	900	-
	Nuoraidfitnodagat	0	0	0	100	100	-
	Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi	-170	850	1 350	1 400	50	3,7 %
Submi		-170	850	1 350	2 400	1 050	77,8 %

9.7.6 Doaibmabijut

9.7.6.1 Doaibmabidju 1: Álggahanstipeanddat – ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 9.7.6.1 Álggahanstipeanddat - ÁHP - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Álggahanstipeanddat	0	0	0	900	0	-
Submi		0	0	0	900	900	-

2012 vuoruheamit:

- Ovddidit ja álggahit doaimmaid lotnolasealáhusain ja vásáhusvuđot mátkeeallimis

Olahusjoavku:

- Olbmot geat háliidit ovddidit ja vuodđudit iežaset doaimma lotnolasealáhusain ja Sámi mátkeealáhusas
- Nissonolbmot álgaheaddjin

Bušeahitta:

- 900 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gelbbolašvuohta ealáhuseallimis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.7.6.2 Doaibmabidju 2: Nuorra ealáhushutkan – Njuolggodoarjagat

Tabealla 9.7.6.2. Nuoraidfitnodagat - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Nuoraidfitnodagat	0	0	0	100	100	-
Submi		0	0	0	100	100	-

2012 vuoruheamit:

- Ovddidit ohppiifitnodagaid main lea dakkár gávpejurdda mas lea sámi sisdoallu – ohppiifitnodagat fertejit ieža čilget mui dat sámi sisdoallu lea

Olahusjoavku:

- Nuorra ealáhushutkan Norggas

Bušeahhta:

- 100 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Eanet ealáhushutkan

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.7.6.3 Doaibmabidju 3: Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi – ÁHP – Prošeakta iežamet hálddus

Tabealla 9.7.6.3. Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi - ÁHP – prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi	a)	-170	850	1 350	1 400	50	3,7 %
Submi			-170	850	1 350	1 400	50	3,7 %

a) ÁHP čielggadanruđaid 2010 rehketdoallologut ja 2012 bušeahhta leat biddjojuvvon dán postii 2012:s

2012 vuoruheamit

- Álggahit álggahanoahpu ja čuovvolit nisssonolbmuid geat leat álggaheaddjit

Olahusjoavku:

- Álggaheaddjit geat leat ožžon doarjaga Sámedikkis ja earát geat áŋgiruššet lotnolasealáhusaiguin ja Sámi mátkecaláhusain
- Nisssonolbmot álggaheaddjin

Bušeahhta:

- 900 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gelbbolašvuohta ealáhuseallimis
- Eanet odđaalggaheamit
- Eanet ealáhushutkan

10 Regionálaovddideapmi

Sámediggi bargá diliid lámčimiin nu ahte sámi álbmogis alccesis, ja iežas eavttuid vuodul galgá leat vejolašvuohta ovddidit iežas servodaga, giela ja kultuvrra buoremus vuogi mielde. Dán ovddasvástádusa ii galgga Sámediggi okto guoddit, iige sáhte dahje áiggu ge okto guoddit dan ovddasvástádusa.

10.1 Ulbmil

Váldomihttomearri

- Árijalaš ja ulbmillaš ovttasbarggu bokte regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannet ja ovddidit sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Oassemihhtomearri

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii gulahallama ja ovttasbarggu bokte regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará relevánta aktevrraiguin.

10.2 Strategijiat

- Ovttasbargošiehtadusaid buorideapmi fylkkagiielddaiguin
- Ulbmillaš ja vuoruhuvvon ovttasbargošiehtadusat
- Árijaleappo rolla giielddaid ektui
- Ollislaš politihkka giielddaid ektui
- Árijalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte nannet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima

10.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaomit

10.3.1 Regionálaovddideai ekonomalaš váikkuhangaskaomit

Tabella 10.3.1 Čoahkketabealla - Regionálaovddideapmi

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ohcanvuđot doarjagat	3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %
Submi		3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %

10.3.2 Regionálaovddidanprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 10.3.2 Regionána ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Regionálaovddideapmi	3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %
Sum		3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Oktasaš áŋgiruššamiid bokte nannet ja oainnusmahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima ovttasbargošiehtadusa surggiin.

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Ovttasbargošiehtadusa guovllu álbmot

Ulbmilolahusa eavttut

- Ulbmilolahus raporterejuvvon dan ovttasbargošiehtadusa doaibmaplána vuodul mii lea sohppojuvvon fylkkagiieldaiguin

Vuoruheamit 2012:s:

- Ovttasbargoproševttat daid fylkkagiieldaiguin maiguin Sámedikkis lea ovttasbargošiehtadus. Dakkár prošekta lea Sápmi Music mas Sámediggi ollašuhttá iežas ekonomalaš oasi.

Muđui gustojit ohcanvuodot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 3 707 000 ru doarjjan regionálaovddidanproševttaide.

11 Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

Sámediggi hálddaša prinsihpalaš beliid ja beroštusaid mat ovddiduvvojit ja bealuštuvvojit riikkaidgaskasaš arenain. Deatalaš lea ahte álgoálbmotdimenšuvdna nationála ja riikkaidgaskasaš forain gozihuvvo, ja ahte áššit main lea mearkkašupmi álgoálbmogiidda ovddiduvvojit sihke nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Rájáid rastá bargu dahkkojuvvo eará nationála ja riikkaidgaskasaš foraid ja arenaid ektui mat gusket ON:ii, Davveguovlopolitihkkii, Sámi parlamentáralaš ráđđái, Barentsovttasbargui, Davvirikkalaš ovttasbargui, Árktalaš ovttasbargui, Interreg:ii ja EO:ii.

11.1 Ulbmil

Váldomihttomearri

- Álgoálbmogat mearridit iežaset ahtanuššama ja sis lea vejolašvuohta gozihit iežaset beroštusaid riikkaidgaskasaččat.

Oassemihhttomearri

- Buot álbmotjoavkkuin ja goappašiin sohkabeliin davviguovlluin ovtaárvosáš ovttaseallin ja ovdánanvejolašvuodát.
- Viiddis ovttasbargu sámiid gaska riikarájaid rastá
- Sámediggi lea iešheanalis aktevra ovttaráđiid eará riikkaidgaskasaš bargguin
- Riikkaidgaskasaš álgoálbmotriekteovdáneapmi lea buorránan

11.2 Strategiiijat

- Davvirikkalaš ja riikkaidgaskasaš barggu bokte nannet sámi iešmearrideami.
- Váikkuhit davviguovloovddideapmái nu ahte sámiid ja eará álgoálbmogiid kultuvrra ja servodaga ovddideapmi nannejuvvošii.
- Nannet Ruošša beale sámiid dili.
- Riikkaidgaskasaš ovttasbarggu bokte háhkat buriid rámmaeavttuid eará álgoálbmogiidda.

11.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaomit

11.3.1 Sámi ovttasbarggu ja riikkaidgaskasaš barggu ekonomalaš váikkuhangaskaomit

Tabella 11.3.1 Čoahkketabealla – Riikkaidgaskasaš ja sámi ovttasbarggu

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	600	600	600	619	19	3,2 %
	Ohcanvuđot doarjagat	1 043	1 100	1 100	600	-500	-45,5 %
Sum		1 643	1 700	1 700	1 219	-481	-28,3 %

11.3.2 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris – Njuolggodoarjagat

Tabella 11.3.2 11.3.2 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
11.3.2	Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris	250	250	250	258	8	3,2 %
Submi		250	250	250	258	8	3,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Álgoálbmogiin galget leat vejolašvuodát árjjalaččat searvat Barents ovttasbargui

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Álgoálbmotovddasteaddjit ja eará aktevrrat Barents ovttasbarggus

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 258 000 ru doarjjan Barents álgoálbmotkantuvrii Lujávrris.

11.3.3 Sámi rájárastá organisašuvnnat – Njuolggodoarjagat

Tabella 11.3.3 Sámi rájárastá organisašuvnnat - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámeráđđi – norgga juogus	350	350	350	361	11	3,1 %
Submi		350	350	350	361	11	3,1 %

Sámi rájárastá organisašuvnnat ovddidit sámi áššiid riikkaidgaskasaš dásis.

Doarjjaortnega mihttomearri

- Sihkkarastit einnostanvejolaš ekonomalaš vuodu Sámiráđđái – norgga beale juhkosii, vai organisašuvdna beassá ovddidit sámi áššiid riikkaidgaskasaččat

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku

- Samiráđđi – norgga beale juogus

Ulbmilolahusa eavttut

- Rapporteren doaibmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalís.

Jahkái 2012 várrejuvvo 361 000 ru sámi rájárastá organisašuvnnaide.

11.3.4 Riikkaidgaskasaš doaibmabijut - Ohcanvuđot doarjagat

Tabecalla 11.3.4 Riikkaidgaskasaš doaibmabijut - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Riikkaidgaskasaš doaibmabijut	a) 1 043	1 100	1 100	600	-500	-45,5 %
Submi		1 043	1 100	1 100	600	-500	-45,5 %

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii 3.3.4 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Álgoálbmogiid kultuvrra ja servodateallima ovdáneami nanosmahttin

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Álgoálbmogat

Ulbmilolahusa eavttut

- Čadašuvvon čeahkkimat ja lágideamit

Vuoruheamit 2012:s:

- Riikkaidgaskasaš doaibmabijut ja prošeavttat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalís.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 600 000 ru riikkaidgaskasaš doaibmabijuide.

12 Sámi organisašuvnnat

Demokráhtalaš servodat lea sorjavaš aktiivvalaš ja girjás organisašuvdnaeallimis. Sámi organisašuvnnat leat deatalaš oasálaččat sámi servodaga ovddideamis.

Váldomihttomearri

- Girjás sámi organisašuvdnaeallima bisuheapmi

Strategiija

Čeahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

158 siidu 432 siiddus

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvaláš geavaheami bokte láhčit diliid girjás organisašuvdnacallimii

12.1 Ekonomalaš váikkuhangaskaoomit

12.1.1 Ekonomalaš váikkuhangaskaoomit sámi organisašuvnnaide

Tabella 12.1.1 Čoahkketabealla – Sámi organisašuvnnaide

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	2 451	2 451	2 451	2 451	0	-
	Ohcanvuđot doarjagat	650	700	700	1 200	500	71,4 %
Submi		3 101	3 151	3 151	3 651	500	15,9 %

12.1.2 Sámi válдоorganisašuvnnaide – Njuolggodoarjagat

Tabella 12.1.2 Sámi válдоorganisašuvnnaide - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi válдоorganisašuvnnaide	2 451	2 451	2 451	2 451	0	0,0 %
Submi		2 451	2 451	2 451	2 451	0	0,0 %

Sámi válдоorganisašuvdna lea riikaviidosáš organisašuvdna mas leat viiddis doaimmat. Mii mearkkaša dan ahte doaimma ii leat jurddašuvvon ráddjejuvvon guvlui servodagas. Organisašuvnna lea sihke politihkalaš bargu, kulturbargu ja oahppodoaimma.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjás organisašuvdnacallima bisuheapmi ja stabiila ekonomalaš vuodu sihkkarastin organisašuvnnaide

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Norgga sámii riikkasearvi
- Sámiid Álbmotlihttu

Ulbmilolahusa eavttut

- Rapporteren doaimmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 451 000 ru sámi válдоorganisašuvnnaide.

12.1.3 Doarjagat Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 12.1.3 12.1.3 Doarjagat Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjagat Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide	0	0	0	500	500	-
Submi		0	0	0	500	500	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkkarastit Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaid ruđalaš vuodu

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut

- Rapporteren doaibmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide.

12.1.4 Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

Tabell 12.1.4 12.1.4 Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahuš	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat	350	400	400	400	0	0,0 %
Submi		350	400	400	400	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjás organisašuvdnaeallima bisuheapmi ja stabiila ekonomalaš vuodu sihkkarastin organisašuvnnaide

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi kulturorganisašuvnnat
- Riikavidosas bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahttun sámi nuoraidorganisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut

- Čadahuvvon doaibmabijut doaibmaplána ektui

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 400 000 ru sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnaide.

12.1.5 Sámi dásseárvoorganisašuvnnat – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 12.1.4 Sámi dásseárvoorganisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi dásseárvoorganisašuvnnat	300	300	300	300	0	0,0 %
Submi		300	300	300	300	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjás organisašuvdnaeallima bisuheapmi ja stabiila ekonomalaš vuodu sihkkarastin organisašuvnnaide

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi dásseárvoorganisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut

- Čađahuvvon doaibmabijut doaibmaplána ektui

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 300 000 ru sámi dásseárvoorganisašuvnnaide.

13 Eará váikkuhangaskaoamit

Tabealla 13.0 Čoahkketabealla – Eará váikkuhangaskaoamit

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Váikkuhangaskaoamit maid sámediggeráđđi hálddaša	1 576	2 200	2 550	1 440	-1 110	-43,5 %
	Váikkuhangaskaoamit maid dievasč.jodihangoddi hálddaša	4 232	4 232	4 232	4 232	0	0,0 %
Submi		1 576	2 200	2 550	1 440	-1 110	-43,5 %

13.1 Váikkuhangaskaoomit maid sámediggeráđdi hálddaša

Tabealla 13.1 Váikkuhangaskaoomit maid sámediggeráđdi hálddaša

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Friija váikkuhangaskaoomit	588	300	300	300	0	0,0 %
	Dásseárvodoaibmabijut	238	300	300	300	0	0,0 %
	Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi	250	350	700	390	-310	-44,3 %
	Sámegieloahpahusa guovddáš	500	500	500	0	-500	-100,0 %
	Verdde-prošeakta	0	250	250	250	0	0,0 %
	Sámiid boazomearkavuogitvuodaid kárten	0	0	0	200	200	-
	Prošeakta sámi duhkorasaid ja ped.ávdnasiid birra mánáidgárddiide	a) 0	500	500	0	-500	-100,0 %
Submi		1 576	2 200	2 550	1 440	-1 110	-43,5 %

a) 500 000 ru lea sirdujuvvon oahpahuskapihttali 4.2.3 Doarja sámi mánáidgárddiide.

13.1.1 Friija váikkuhangaskaoomit – ochanvuđot doarjagat

Tabealla 13.1.1 Friija váikkuhangaskaoomit

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Friija váikkuhangaskaoomit	588	300	300	300	0	0,0 %
Submi		588	300	300	300	0	0,0 %

Doarjaortnega mihttomearri:

- Mánggalágan sámi doaimmat

Doarjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Fitnodagat
- Ovttaskasat

Doarjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut

- Čađahuvvon doaibmabijut

Vuoruheamit 2012:s:

- Sámi váhnenfierpmádat
- Árvvoštallojuvvo sisabohtán ohcamiid vuodul

Muđui gustojit ochanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 300 000 ru friija váikkuhangaskaomiid várás.

13.1.2 Dásseárvodoaibmabijut – njuolggodoarjagat

Tabealla 13.1.2 Dásseárvodoaibmabijut

(1000 ru)

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

162 siidu 432 siiddus

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dásseárvodoaimbajut	238	300	300	300	0	0,0 %
Submi		238	300	300	300	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddida dásseárvvu ja vuosttalda vealaheami sámi servodagas

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Gáldu – álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođaguovddáš

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut

- Čadašuvvon doaimmat doaimbaplána vuodul

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jahkái 2012 várrejuvvo 300 000 ru dásseárvodoaimbajuide.

13.1.3 Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi

Tabealla 13.1.3 Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi	250	350	700	390	-310	-44,3 %
Submi		250	350	700	390	-310	-44,3 %

Sámediggeráđđi mearridii borgemánu 21. b. 2009 dieđáhusas sámi ásahusovddideamis “Sámi ásahusat ja siviila sámi servodat”, mii maŋŋa ovddiduvvui dievasčoahkkimii. Dán dieđáhusas evttohuvvojit doaimbajut mat gusket ovttaskas ásahusaide njuolga stivranammademiid, organisašuvdnahámi ja ovttašttimiid ektui, ja ahte doaimbajut galget čuovvoluvvot ovttaskas ásahusaide ja Sámedikki gaska gulahallamiin. Čájehuvvo ahte ásahusain leat sierra lágan proseassadárbbut dan ektui movt dustet ásahusdieđáhusa, erenoamážit juridihkalaš beliid ektui. Iešheanalas sámi kulturviesu huksema dárbu Áltái galgá maiddá iskojuvvo 2012:s.

Jahkái 2012 várrejuvvo 390 000 ru ásahusdieđáhusa čuovvoleapmái.

13.1.4 Verdde-prošeakta – prošeakta iežamet hálddus

Tabealla 13.1.4 Verdde-prošeakta - prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Verdde-prošeakta	0	250	250	250	0	0,0 %
Submi		0	250	250	250	0	0,0 %

Verdde-prošeavtta ulbmilin lea váikkuhit guottuidhuksema ja riidočoavdima doaimbajuid válljejuvvon gielddain. Prošeakta galgá váikkuhit kulturlonohallama, oktavuodaid ja gulahallama gaskal mánáid ja nuoraid geain lea sámi ja dárui/kvena kulturduogáš, ja váikkuhit ahte kulturerosusat áddejuvvojit ja dohkkehuvvojit, oktasaš oppiiddeavvademiid, fáddábeivviid jed. bokte. Ortnet galgá árvvoštallojuvvo 2013:s.

Doarjjaoažžut leat Álttá ja Guovdageainnu suohkanat mat hábmejit proševtta lagat sisdoalu ovttrasáđiid Sámediggeráđiin dahje dainna orgánain masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 250 000 ru Verdde-prošektii.

13.1.5 Sámiid boazomearkavuoigatvuodaid kárten – prošekta iežamet hálddus

Tabell 13.1.5 Sámiid boazomearkavuoigatvuodaid kárten – prošekta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámiid boazomearkavuoigatvuodaid kárten	0	0	0	200	200	-
Submi		0	0	0	200	200	-

Sámediggi álggaha riektediliid guorahallama ja čielggadeami sápmelaččaid boazomearkavuoigatvuodaid birra. Lea dárbu árvoštallat boazomearkavuoigatvuodaid sisdoalu sámi boares vieruid vuodul ja gaskavuoda gustovaš boazodoallolágaide ja eará njuolggadusaide, erenoamážit daid sápmelaččaid ektui geain bozomearka lea válđojuvvon eret. Kárten ja čielggadeapmi dahkkojuvvo ovttasbarggus daid gealbobirrasiguin main lea dárbbášlaš fágagelbbolašvuolta sámi riektediliin.

Jahkái 2012 várrejuvvo 200 000 ru ovdadutkamii álggaheami várás sápmelaččaid boazomearkavuoigatvuodaid kártenproseassa.

13.2 Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša

Tabealla 13.2 Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 219	3 219	3 219	3 219	0	0,0 %
	Opposišuvnna bargoeavttut	1 013	1 013	1 013	1 013	0	0,0 %
Submi		4 232	4 232	4 232	4 232	0	0,0 %

13.2.1 Sámedikki politihkalaš joavkkut – njuolggodoarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Bures organiserejuvvon politihkalaš joavkkut Sámedikkis

Doarjjaortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94 ja rievdadan 28.11.07

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jahkái 2012 várrejuvvo 3 219 000 ru Sámedikki politihkalaš joavkkuide

13.2.2 Opposišuvnna bargoeavttut – njuolggodoarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámedikki opposišuvnna bargoeavttuid buorideapmi

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

- Joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94 ja rievddadan 28.11.07, ja mat leat meroštallan iežaset gullat opposišudnii.

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 013 000 ru opposišuvvna bargodiliide

14 Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaoamit

Tabealla 14.0 Eará doaibmabijut

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki konferánsat	524	1 350	1 550	1 873	323	20,8 %
	Sámiide guoski statistihkka	0	375	375	375	0	0,0 %
	Bálkkašumiid ja stipeanddaid juohkin	144	100	100	100	0	0,0 %
	Dutkan ja ovddideapmi, čielggadeamit, duod.proš.	197	1 300	1 700	1 300	500	-1 200
	Árvvoštallamat	421	900	900	1 000	100	11,1 %
Submi		1 286	4 025	4 625	3 848	-777	-16,8 %

14.1 Sámedikki konferánsat

Tabealla 14.1 Sámedikki konferánsat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki konferánsat	524	1 350	1 550	1 873	323	20,8 %
Submi		524	1 350	1 550	1 873	323	20,8 %

Postii gullet sierralágan konferánsat maid Sámediggi galgá lágídit 2012:s. Sámediggeráđdi mearrida lagabuidda makkár konferánsat galget lágíduvvot.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 873 000 ru Sámedikki konferánssaide.

14.2 Sámiide guoski statistihkka Norggas

Tabealla 14.2 Sámiide guoski statistihkka Norggas

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámiide guoski statistihkka Norggas	0	375	375	375	0	0,0 %
Submi		0	375	375	375	0	0,0 %

Sámediggi lea dahkan šiehtadusa Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain sámi guoski statistihka buvttadeamis. Ruđat mannet Sámi statistihka publikašuvnna buvttadeapmái. 350 000 ru lea sirdojuvvon kapihttalis 1500 Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta, poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut Sámediggái ulbmila várás. Ovdal ii lean dát sierra namuhuvvon stáhtabušehtas ja 2009:s oaččui Sámediggi 300 000 ru ulbmila várás.

Šiehtadusa ektui Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain várre Sámediggi 375 000 ru sámi guoski statistihkaid buvttadeapmái Norggas.

14.3 Báلكkašumiid ja stipeandaid juohkin

Tabealla 14.3 Báلكkašumiid ja stipeandaid juohkin

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kultur- ja valástallanstipeanda nuoraide	144	100	100	0	-100	-100,0 %
	Davviriikkalaš sámi dásseárvobáلكkašupmi	0	0	0	100	100	-
Submi		144	100	100	100	0	0,0 %

14.3.1 Davviriikkalaš sámi dásseárvobáلكkašupmi

Dásseárvobáلكkašumi ulbmil lea movttiidahttit eanet áŋgiruššamii ovtadássásašvuoda ja dásseárvvu ovddidemiin gaskal almmáiolbmuid ja nissonolbmuid riikkarájiid rastá sámi servodagas.

Dásseárvobáلكkašupmái gullá dáiddadahku ja ruhtasubmi maid árvu lea € 10 000 buohkanassii. Báلكkašumi sáhttet oažžut ovttaskasat, joavkkut, fitnodagat, organisašuvnnat, searvvit dahje lihtut, skuvllat dahje eará almmolaš etáhtat mat servet áŋgiruššet dakkár bargguin, dahje leat čađahan doaibmajuid mat leat nannen ovtadássásašvuoda geavadis.

Báلكkašupmi geigejuvvo juohke viđát jagi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 100 000 ru davviriikkalaš sámi dásseárvobáلكkašupmái.

14.4 Čielggadan ja duodaštanprošeavttat

Tabealla 14.4 Čielggadan ja duodaštanprošeavttat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Čielggadan ja duodaštanprošeavttat a)	197	1 300	1 700	500	-1 200	-70,6 %
Submi		197	1 300	1 700	500	-1 200	-70,6 %

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii postii terminologijja- ja báikenamat ja 300 000 ru ovttasdoaimanodastusa čuovvoleapmi

Eanaš politihkalaš mearrádusat servodagas dahkkojuvvojit dutkama, duodašteami ja čielggadusaid vuodul. Sámi servodahkii ja sápmálaččaid álbmotválljen orgánii, Sámediggái, lea hástalussan ahte sámi servodatdilit leat nu uhccán dutkojuvvon ja duodaštuvvon. Čielggadusat ja statistihkka mii čájeha iešguđet servodatdoaimbijuid dárbbuid, dárborievdamiid, kvalitehta ja ulbmilolahusa ferte leat olámuttus daid boahttevaš mearrádusaid várás, mat gusket sámi servodat ovddideapmái.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru čielggademiide ja duodaštanprošeavttaide.

14.5 Árvvoštallamat

Tabealla 14.5 Árvvoštallamat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjjaortnegiid árvvoštallan	421	900	900	1 000	100	11,1 %
Submi		421	900	900	1 000	100	11,1 %

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 000 000 ru doarjjaortnegiid árvvoštallamiidda. Dat ortnegat mat galget árvvoštallojuvvo galget maiddá árvvoštallojuvvo ja reviderejuvvo sohkabealperspektiivvas.

Jagi 2012 vuoruheamit:

- Dáiddáršiehtadusa árvvoštallan
- Giellaprošeavttat

15 Politihkalaš dási doaibmagolut

Tabealla 15.0 Politihkalaš dási doaibmagolut

(1000 ru)

Poasta	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
1010	Sámedikki dievasčoahkkin	9 159	9 300	9 300	8 651	-649	-7,0 %
1110	Sámedikki čoahkkinjođihangoddi	1 547	2 012	2 012	2 072	60	3,0 %
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	478	300	500	500	0	0,0 %
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	185	500	500	700	200	40,0 %
1410	Sámedikki doarjastivra	1 011	0	0	0	0	-
1510	Sámediggeráđđi	8 712	8 487	8 487	8 742	255	3,0 %
	Sámedikki giellastivra	125	350	350	0	-350	-100,0 %
	Sámi giellalávdegoddi a)	1 077	500	500	0	-500	-100,0 %
1910	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	234	325	325	335	10	3,1 %
1920	Sámedikki vorrasiidráđđi	0	0	0	100	100	-
1930	Sámedikki váiddalávdegoddi	0	0	0	150	150	-
SUBMI		22 528	21 774	21 974	21 250	-974	-4,4 %

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii postii Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu

15.1 Sámedikki dievasčoahkkin

Dán bušehtas leat ruđat Sámedikki dievasčoahkkinii, fágálávdegottiide ja joavkkuide. 2012:s dollojuvvojit 4 dievasčoahkkima.

Jagis 2012 várrejuvvo 8 651 000 ru Sámedikki dievasčoahkkinii.

15.2 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkinjođihangotti bušehtii várrejuvvo ruhta dievasčoahkkinjođiheaddji bálkái ja dievasčoahkkinjođihangotti buhtadusaide ja mátkegoluide čoahkkindoaimmaid várás mat leat lassin dievasčoahkkinii. Dan lassin bisuhuvvo ortnet mas leat ruđat fágálávdegottiid geahčadeamiide ja gulaskuddamiidda, 600 000 ru maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša.

Sámedikki mearrádusa vuodul áššis 17/06 Njuolggadusat ruđaid geavaheapmái Sámedikkis politihkalaš joavkkuide, maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša, meroštallojuvvo ahte 50 000 ru manná joavkoruđaid ja opposišuvnna bargoeavttuid revisordohkkeheapmái.

Ruđain mat leat dievasčoahkkinjođihangotti várás várrejuvvo 45 000 ru buhtadussan dan lahttui ja várrelahttui maid Sámediggi lea välljen Finnmárkkuopmodaga bearráigeahččanlávdegoddái.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 072 000 ru Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddái.

15.3 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru bearráigeahččanlávdegoddái.

15.4 Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) lea Ruota, Suoma ja Norgga sámedikkiid parlamentáralaš ovttasbargoorgána ja mas Ruošša beale sámiin lea bissovaš ovddastus. Sámediggái Norgga bealde

juolluduvvo 500 000 ru SPR:ii Norgga stáhtabušeahas. Iešguđege sámedikkít mákset iežaset sáttagottiid goluid SPR-čoahkkimiidda searvamii ja eará ovddastussii.

Norgga sámediggi váldá badjelassas SPR jodiheami čakčat 2011. Čállingoddedoaimma čuovvu jodihanduaimma. Čállingoddedoaimmii gullet earret eará oktiordnendoaimma, jorgalan- ja dulkagoluid máksin, bissovaš oassálastiid goluid máksin ja unnimusat 4 stivračoahkkima čadaheapmi ja okta dievasčoahkkín jahkái, ja čoahkkimiidda searvan ja ovddastusdoaimmat, ja dán oktavuodas máksá eanemusat riikkaidgaskasaš čoahkkimiidda searvan.

Jahkái 2012 várrejuvvo 700 000 ru Sámi parlamentáralaš ráđi doibmii.

15.5 Sámediggeráđđi

Poasttas máksojuvvo bálkka presidentii ja várreprezidentii, golmma ráđđelahttui olles virggis mii lea 90 % várreprezidentta bálkkás, ja bálkka politihkalaš ráđđeaddiide. Dasa lassin várrejuvvojit ruđat sierra semináraid čadaheapmái mat dollojuvvojit dievasčoahkkima áigge.

Prezidentta bálkka čuovvu ráđdehuslahtuid bálkká mas gessojuvvo eret 150 000 ru. Várreprezidentta bálkka čuovvu stuorradiggeáirasiid buhtadusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 8 742 000 ru sámediggeráđđái.

15.6 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)

Jahkái 2011 várrejuvvo 335 000 ru Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi.

15.7 Sámedikki vuorasiidráđđi

Sámediggeráđđi nammada vuorasiidráđi áigodahkii 2012-2014, ja mearrida ráđi mandáhta. Vuorasiidráđi galgá leat Sámediggeráđi ráđdeaddiorgána ja galgá veahkehit ráđi hábmet Sámedikki vuorasiidpolitihka. Vuorasiidráđis galgá leat govda geográfalaš ovddastus.

Jahkái 2012 várrejuvvo 100 000 ru Sámedikki vuorasiidráđđái.

15.8 Sámedikki váiddalávdegoddi

Sámedikki dievasčoahkkín mearridii njukčamánu 2011 ásahit Sámedikki váiddalávdegotti doarjjaáššiid várás. Dat hálddahušlaš resursat mat leat čadnojuvvon váiddalávdegoddi leat biddjojuvvon dievasčoahkkinstábii Sámedikki hálddahušas. Áigumuš lea doallat sullii 5 čoahkkima váiddalávdegottis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 150 000 ru Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaáššiid várás.

16 Hálldahusdási doaibmagolut

Tabealla 16.1 Hálldahusdási doaibmagolut

(1000 ru)

Čilgehus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
- Hálldahusdási doaibmagolut	84 977	89 300	90 560	90 000	-560	-0,6 %
- Sierra prošeavttat	-316	0	3 600	0	-3 600	-100,0 %
SUBMI	84 661	89 300	94 160	90 000	-4 160	-4,4 %

Sámedikki hálldahusas leat válđoáššis golbma sierra rolla álbmotválljejuvvomiid ja álbmoga ektui:

- Ráhkkanahhtit hálldášánáššiid Sámedikki sierra politihkalaš mearrádusorgánaide
- Parlameantahálldášeammi Sámedikki ovddas
- Doaibmat Sámediggeráđi politihkalaš čállingoddin

Sámedikkis lea sihke parlameanta, politihkalaš jođihangoddi ja hálldahus čohkkejuvvon oktan orgánan. 2011:s rievdaduvvui Sámedikki hálldahusa organiseren sakka. Hálldahusas leat dál badjel 135 bargu juogaduvvon 7 fágaossodahkan ja 2 stában:

- Giellaossodat (GIE)
- Bajásšaddan- ja oahpahusossodat (BOA)
- Ealáhus-, kultur- ja dearvvašvuodaossodat (EKD)
- Vuoigatvuodaid- ja riikkaidgaskasašáššiidossodat (VUR)
- Kulturmuoto-, areála- ja birasossodat (KAB)
- Hálldahusossodat (HÁL)
- Gulahallanossodat (GUL)
- Direktevrra stába (DIR)
- Dievasčoahkkinstába (DIS)

Ossodagat meannudit áššiid ja addet bálvalusaid sihke politihkalaš eiseválddiide ja álbmogii. Juohke ossodagas lea erenoamáš ovddasvástádus fágapolitihkalaš čállingoddin sámediggeráđđái. Dievasčoahkkinstábas lea ovddasvástádus lávdegodde- ja dievasčoahkkimiin ja áirasiid bálvaleames.

16.1 Hálldahusa doaibmagolut

Hálldahusa doaibmagoluide gullet oppalaš investeremat, investeremat DGT-reaidduide ja sámediggevistti bajásdoallamii.

Dasa lassin gullá poasta bargujoavkku goluide mat barget Ceavccegeađgi/Mortensnes oččodemiin tentatiivvalaš máilmeárbelistii.

Sámediggi lea 2010:s dahkan rámmašiehtadusa Making Waves fitnodagain Sámedikki neahttafálaldagaid ovddideamis. Neahttasiiđu galgá rahppojuvvot 1.1.2012 ja lea heivehuvvon odđaaiggi neahttasiiđuid dálá gáibádusaide. Dusten dihtii geavaheddjiid dárbbuid fertte čađat ovddidit ja buoridit neahttasiiđuid.

Jahkái 2012 várrejuvvon oktiibuot 90 000 000 ru hálldahusa doaibmagoluide.

17 Sámedikki njuolggga doarjjaortnegiid njuolggadusat

17.1 Ulbmil

- Njuolggadusaid ulbmilin lea addit deavdda mearrádusaid Sámedikki bušehtti.
- Njuolggadusat guske Sámedikki njuolggga doarjjaortnegiidda

17.2 Hálddašeapmi

- Doarjjahálddašeapmi galgá doaibmat stáhta ekonomiijastivrema ja doarjjahálddašeami gáibádusaid mielde stáhta ekonomiijastivrema njuolggadusaid bokte ja stáhta ekonomiijastivrema mearrádusaid bokte, ja Sámedikki 2012 bušehta bokte.
- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida jahkásaččat movt ruđat Sámedikki bušehtas galget juogaduvvot, ja sáhtá välljet surggiid maid vuoruha dahje välljet makkár beroštumit erenoamážit galget vuhtii váldojuvvot doarjjaortnegiid hálddašeamis.

17.3 Oppalaš eavttut

- Sámediggi sáhtá viežžat njuolggga doarjagiid vuostáiváldiin kredittadieđuid.
- Fitnodagat, ásausat ja organisašuvnnat mat ožžot doarjaga galget leat registrerejuvvon Ovttatatregistaris Norggas. Dát ii guoskka olgoriikka fitnodagaide.
- Njuolggga doarjaga vuostáiváldit fertejit jođihit doaimma dávistettiin gustovaš lágaide ja njuolggadusaide, maddái vearro-, divat- ja rehketoallohkaaddima. Dát ii guoskka olgoriikka fitnodagaide.
- Njuolga doarjaga vuostáiváldit eai sáhte oážžut doarjaga ohcanvuđot ortnegiin doaimmaide ja prošeavttaide maid njuolggga doarjja galgá gokčat.
- Doarjagat eai galgga geavahuvvot doaimma likviditehta muddemii. Ii leat vejolaš ovddidit máksimiid, nu ahte doarjjaoažžu sáhtá bidjat doarjaga reantoguoddi ruhtan dahje loatnan ja nie oážžut dietnasa lassan dan juolluduvvon submái.
- Doarjjaoažžus lea geatnegasvuohta addit Sámediggái buot dieđuid mat leat relevánta doarjaga juolludeapmái. Dát guoská earret eará ekonomalaš ja hálldahaslaš beliid stuorra rievdadusaide.
- Jagi 2013 bušehtadárbbut sáddejuvvojit Sámediggái maŋimuštá cuoŋománu 1. b. 2012.
- Jagi 2012 doaibmaplána sáddejuvvo Sámediggái maŋimuštá cuoŋománu 1. b. 2012. Sámedikki doaibmaplánaskovvi ortnega várás galgá geavahuvvot.
- Ásašusain mat ožžot doarjaga Sámedikki bušehtas galgá leat unnimusat 40-60 % sohabealdásedeaddu stivrras. Seamma njuolggadusat gusket várrelahtuide.

17.4 EEO-njuolggadusat

- Sámedikki doarjjaortnegat fertejit leat EEO-šiehtadusa njuolggadusaid rámmaid siskkobealde stáhta doarjaga ektui. Sámediggái gusket EEO-šiehtadusa mearrádusat seamma láhkai go stáhta-gieldda- ja fylkkahálddašeapmái dan ektui movt almmolaš doarjagat galget juolluduvvot.
- EEO-šiehtadusa njuolggadusaiguin gildojuvvo vuolggasajis buot almmolaš doarjja dakkár ealáhusdoibmii mii sáhtá botnjat gilvvu ja váikkuhit EEO-guovllu oktasašgávppašeapmái. Váldoáššis eai guoskka EEO-šiehtadusa stáhtadoarjjanjuolggadusat eanadollui ja guolástusaide.

- Vaikko váldonjuolggadussan lea ge ahte almmolaš doarjja lea gildojuvvon, de leat biddjojuvvon mánga spiehkastaga maiguin sihkkarastojuvvo ahte sáhtta addit doarjaga dasa mii ovdánahtta deatalaš servodatlaš ja politihkalaš mihttomeriid. Sámedikki doarjagat leat hábmejuvvon nu ahte dat dávistit mearriduvvon spiehkastateavttuiguin gildosis.
- EFTA Bearráigeahččanorgána (ESA) bargun lea bearráigeahččat ahte njuolggadusat dollojuvvojit Norggas. Dat mearkkaša dan ahte dihto lágan doarjaga ferte ESA ovdagihtii dohkkehit ovdal go dan sáhtta juolludit.
- ESA sáhtta geatnegahttit norgga eiseválddiid, maiddá Sámedikki, gáibidit doarjaga ruovttoluotta doarjjaoažžus jos doarjja ii leat addojuvvon njuolggadusaid mielde dahje doarjjaoažžu ii geavat doarjaga dan ulbmili masa lea addojuvvon.

17.5 Ulbmilolahusa mihttomearit ja eavttut

- Sámediggi mearrida jahkásaš bušeahttamearrádusain ulbmilolahusa mihttomeriid ja eavttuid ortnegiid várás.

17.6 Mearrádusa dieđiheami birra

- Doarjjareive galgá hábmejuvvot stáhta ekonomiijastivrema mearrádusaid čuoggá 6.3.3.mielde.
- Doarjjareivves galgá mitalit dieđuid váiddavejolašvuoda, váiddaáigemeari, váiddaásahusa birra ja čilget lagabuidda movt váidaga galgá čállit, ja vuoigatvuoda birra beassat geahččat ássi dokumeanttaid, gč. hálddahuslága § 27.

17.7 Máksineavttut

- 50 % doarjagis máksojuvvo bušeahttajagi álggus. Loahppa 50 % máksojuvvo dalle go doarjjaeavttut leat ollašuhhton ja go doarjjaoažžu lea sádden Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus gi vuolláičállá máksinávžžuhusa galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna. Dát ii guoskka NuorajTV:ii iige vuodđudussii Protect.
  - Vuodđudussii Protect guoská: 50 % doarjagis máksojuvvo dalle go vuodđudus lea registrerejuvvon vuodđudusregistaris. Loahppa 50 % máksojuvvo dalle go doarjjaeavttut leat ollašuhhton ja go doarjjaoažžu lea sádden Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus gi vuolláičállá máksinávžžuhusa galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.
- NuorajTV:ii guoská: 50 % doarjagis máksojuvvo dalle go oktasaš ruhtadeapmi departemeanttaiguin lea šihthtojuvvon. Loahppa 50 % máksojuvvo dalle go doarjjaeavttut leat ollašuhhton ja go doarjjaoažžu lea sádden Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus gi vuolláičállá máksinávžžuhusa galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.
- Doarjja mii lea vuollel 100 000 ru máksojuvvo ollásit bušeahttajagi álggus.
- Jos doarjjaoažžu rihkku doarjjaeavttuid de sáhtta dat dagahit dan ahte máksimat bisschuvvojit buot eará doarjagiin maid doarjjaoažžu oažžut Sámedikkis, dassázi go eavttuid rihkkun lea nohkan. Muđui gusket njuolggadusat mat leat lágas “Lov om foreldelse av fordringer” (foreldelsesloven).

17.8 Rapporteren ja bearráigeahččan

- Jagi 2011 ossodatrehketdoallu sáddejuvvo Sámediggái manimušta borgemánu 31. b. 2012. Ossodatrehketdoallu galgá čájehit ollislaš goluid ja dietnasiid doarjjaortnega mihttomeari ektui. Dat mearkkaša sierra golut ja dietnasat eará vejolaš njuolga ja ohcanvuodot doarjagiid oktavuodas mat lunddolaččat eai gula ortnega vuollái. Ossodatrehketdoallu galgá leat biddjojuvvon nu ahte

dan sáhtta buohtastahttit bušehtain. Jos leat stuorra spiehkastagat de daidda galgá bidjat mearkkašumiid.

Raporta ruđaid geavaheamis jagi 2011 doaibmaplána ektui sáddejuvvo Sámediggái maŋimušta borgemánu 31. b. 2012. Sámedikki raporterenskovvi ortnega ruđaid geavaheamis galgá geavahuvvot.

Stáhtafápmuduvvon dahje registrerejuvvon revisora galgá duođaštit rehketdoalu ruđaid geavaheamis. Revišuvdna galgá čadahuvvot dávistettiin áiggis áigái gustojeaddji nationála ja riikkaidgaskasaš revišuvdnastandárddaide. Revisora galgá identifiseret rehketdoalu ollislaš goluid ja vejolaš geavatkeahces ruđaid bidjamiin. Dasa lassin go duođašta ahte rehketdoallu lea biddjojuvvon válddahuvvon rehketdoalloprinsihpaid mielde galgá revisora duođaštit ahte guoskevaš doarjjaeavttut ruđaid geavaheamis/meannudeamis leat dollojuvvon. Revišuvdna gáibáduš ii guoskka doaimmaide maid gieldarevišuvdna ja Riikarevišuvdna reviderejit.

Sámediggi ja Riikarevišuvdna sáhttet bearráigeahččat ahte ruđat geavahuvvojit eavttuid mielde, gč. juolludusnjuolggadusa § 10 nuppi lađđasa ja riikarevišuvdnalága § 12 goalmmát lađđasa.

17.9 Doarjaga unnideapmi

- Jos badjelbáza (jahkeboadus) ovddit jagi lea badjel 20 % doarjjasupmis, de unnida Sámediggi doarjjasubmi boahpte bušehttajahkáii vásttolaččat.

17.10 Doarjaga ruovttoluotta geassin ja ruovttoluotta máksin

- Jos doarjjaeavttut eai leat ollašuttujuvvon, de ii sáhte doarjjaoažžu vuordit njuolgga doarjaga Sámedikkis čuovvovaš jagi.

Sámediggi sáhtta geassit doarjaga ruovttoluotta dahje gáibidit máksojuvvon doarjaga ruovttoluotta máksojuvvoš jos:

- Doarjjaoažžu lea rihkkon diedihangeasku čuoggás 6
- Doarjja ii geavahuvvo daid eavttuid mielde mat leat mearriduvvon doarjjaeivves
- Doarjja ii leat geavahuvvon juolludusa ulbmila mielde
- Lea julggaštuvvon gohččumuš, ovddiduvvon reastaluvvangohčus, priváhta dahje almmolaš vealgešiehtadallamat leat rahppojuvvon doarjjaoažžu ektui dahje doarjjaoažžu heaitá máksimis máksámušaidis
- Doarjjaoažžu eará láhkái stuorrát lea rihkkon dáid njuolggadusaid mearrádusaid
- Doarjja lea máksojuvvon menddo ollu

Jos doarjjaoažžu dákkár oktavuodain ii mávsse ruovttoluotta, de sáhtta Sámediggi rievtti bokte gáibidit dan mii lea buorin máksojuvvoš. Jos ruđat eai máksojuvvo ruovttoluotta áigemeari sisa mii lea biddjojuvvon, de sáhtta gáibidit maŋgoneami ovddas reanttuid vel lassin, gč. lága “lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling mv.”

17.11 Evalueren

- Sámediggi galgá jeavddalaččat árvvoštallat oažžun dihte dieđuid dan birra ahte leat go doarjjaortnegat beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihttomeriid ektui.

17.12 Sierra eavttut ovttaskas njuolgga doarjjaortnegiidda

17.12.1 Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide

- Eaktu:
- Ráhkaduvvo ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja ovttaskas hálddašangiellada gaska guovttegielalašvuoda doarjaga geavaheamis.
-

Meroštallannjuolggadusat:

Vuodđoassi:

Vuodđodoarjja lea 35 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas gielddaide ja dat juogaduvvo ovttasbargošiehtadusaid mielde.

Bálvalanoassi:

Bálvalanoassi lea 40 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas gielddaide ja dat juogaduvvo hálddašangiellaide čuovvovaš mihtuid mielde:

Ohppiidlohku geain lea sámegeiella vuosttašgiellan vuodđoskuvllas (deattuhuvvo 44 %)

- Ohppiidlohku geain lea sámegeiella nubbingiellan vuodđoskuvllas (deattuhuvvo 25 %)
- Man ollugat leat dieđihuvvon Sámedikki jienastuslohkui gielddas (deattuhuvvo 31 %)
-
- Ohppiidlohku vuodđoskuvllaid diehtujuohkinvuogádagas interneahtras (www.wis.no/gsi) jahkái 2011 biddjojuvvo vuodđun ohppiidlogu rehkenastimii geain lea sámegeiella vuosttaš- ja nubbingiellan vuodđoskuvllas. Man ollugat leat dieđihuvvon Sámedikki jienastuslohkui 2011:s biddjojuvvo vuodđun.

Ovddidanoassi:

Ovddidanoassi lea 25 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas gielddaide. Ovddidanoassi muddejuvvo doaimma ja čađahuvvon doaibmabijuid mielde jagis jahkái, ja ovttasbargošiehtadusaid mielde mat leat ovttaskas gieldda ja Sámedikki gaskka.

EEO-njuolggadusat:

Sámediggi muittuha ahte gielddaide gusket EEO-šiehtadusa njuolggadusat almmolaš doarjaga birra. Dat mearkkaša dan ahte gielddain lea ovddasvástádus fuolahit ahte guovttegielalašvuoda doarjja Sámedikkis geavahuvvo njuolggadusaid mielde. Erenoamáš deatalaš lea fuomášit ahte jos doarjja geavahuvvo doarjjan viidáseappot vuostáiváldiide geain lea ekonomalaš doaibma, de fertejit gielddat ieža árvoštallat ahte soahpá go dat almmolaš doarjaga njuolggadusaide. Dieđut almmolaš doarjaga njuolggadusaid birra gávdnojit Ođasmahttin- ja hálldahusdepartemeantta ruovttusiidduin, geahča liŋkka <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/konkurransepolitikk/regler-om-offentlig-stotte.html?id=592103>

17.12.2 Guovttegielalašvuoda doarjja fylkkagielddaide

Eaktu:

- Ráhkaduvvo ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja ovttaskas hálddašanfylkkagieldda gaskka guovttegielalašvuoda doarjaga geavaheamis.

Meroštallannjuolggadusat:

Vuodđo- ja bálvalanoassi:

- Vuodđo- ja bálvalandoarjja lea 75 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas fylkkagielddaide ja dat juogaduvvo ovttasbargošiehtadusaid mielde.

Ovddidanoassi:

- Ovddidanoassi lea 25 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas fylkkagielddaide. Ovddidanoassi muddejuvvo doaimma ja čađahuvvon doaibmabijuid mielde jagis jahkái, ja ovttasbargošiehtadusaid mielde mat leat ovttaskas fylkkagieldda ja Sámedikki gaskka.

EEO-njuolggadusat :

Sámediggi muittuha ahte fylkkagiellaide gusket EEO-šiehtadusa njuolggadusat almmolaš doarjaga birra. Dat mearkkaša dan ahte fylkkagielladain lea ovddasvástádus fuolahit ahte guovttegielalašvuođa doarjja Sámedikkis geavahuvvo njuolggadusaid mielde. Erenoamáš deatalaš lea fuomášit ahte jos doarjja geavahuvvo doarjjan viidáseappot vuostáiváldiide geain lea ekonomalaš doaibma, de fertjit fylkkagielladat ieža árvoštallat ahte soahpá go dat almmolaš doarjaga njuolggadusaide. Dieđut almmolaš doarjaga njuolggadusaid birra gávdnojit Ođasmahttin- ja hálddahušdepartemeantta ruovttusiidduin, geahča liŋkka

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/konkurransopolitikk/regler-om-offentlig-stotte.html?id=592103>

17.12.3 Sámi giellaguovddážit

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida doarjaga juohkima sámi giellaguovddážiidda.

17.12.4 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat

Eaktu:

- Juolludusas Sámi dáiddaguovddáži várrejuvvo 340 000 ruvnnu sámi dáiddáriid čájáhusdivada várás

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida juohke jagi doarjaga juohkima sámi kulturviesuide.

EEO-njuolggadusat:

Villmarksampen i Tollådal gusto čuovvovaš:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje márgga sajis 3 jagi rehketoalloyagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearáláččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketoalloyagi fáladatáigemeari rájes.

Riikkaidgaska sámi filbmaguovddáži guoská čuovvovaš

Sámediggi muittuha ahte Riikkaidgaskasaš Sámi filbmaguovddáži (ISF) gusket EEO-šiehtadusa njuolggadusat almmolaš doarjaga hárrái. Dat mearkkaša dan ahte ISF:s, oassin almmolaš váikkuhangaskaoapmeapparáhtas, lea ovddasvástádus sihkkarastit ahte doarjja mii juolluduvvo dávista njuolggadusaide almmolaš doarjaga hárrái. ISF doarjja ii leat dieđihuvvon EFTA bearráigeahččanorgánii (ESA) iige leat dohkkehuvvon dan beales, nugo filbmadoarjjaortnet Kulturdepartemeanttas/Norgga Filbmainstituhtas galgá.

Mii fuomášuhttit ahte ISF sáhtá addit doarjaga mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusaid mielde, lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213 mielde. Dákkár doarjaga ii dárbbáš raporteret dahje dieđihit ESA:i. Dás lea stuorámuš lobálaš doarjja ovttá doarjjavuostáiváldái 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) 3 jagi rehketoalloyagi áigodagas.

Jos šaddá áigeovuodil ISF:i addit doarjaga mii lea eanet go eanemus doarjjamearri mearkkašmeahttun doarjagis, sáhtta ISF árvvoštallat dieđihit iežas filbmadoarjjaortnega ESA:i EU-komišuvnna filbmadoarjja njuolggadusaid mielde.

17.12.5 Sámi festiválat

Eavttut:

- Festivála doarjagis lea ruhta dábalaš prográmmii ja artistabálkkážiidda.
- Doarjjaoažžu ii sáhte oažžut doarjaga Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiin mat gusket doaimmaide festivála oktavuodas.
- Doarjagis Guovdageainnu musihkkafestiválii leat ruđat Sámi Grand Prix-lávlagiid almmuheapmái ja mátkegoluide gii vuoitá Sámi Grand Prix gilvvu vai beassá searvat Liet minoritehta musihkkagilvui. Doarjjaoažžu ii sáhte oažžut doarjaga Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiin mat gusket doaimmaide festivála oktavuodas.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga sámi festiválaide.

17.12.6 Sámi valáštallan

Eaktu:

- Arctic Winter Games (AWG) doarjja galgá geavahuvvot olles norgga beale delegašuvnna goluide, maiddá kulturbarggiide, geat galget searvat Arctic Winter Games (AWG) gilvvuide 2012:s. Doarjaga hálddaša SVL-N.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga sámi valáštallamii.

17.12.7 Sámi teáhter

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga sámi teáhterii.

17.12.8 Girjebusset

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga girjebussiide.

17.12.9 Museat

Eavttut:

- Doarjagis Deanu ja Várjjaga museasiidii lea čuovvovaš mielde:
  - Doarjja Ceavccageađggi kulturmuittoguvlui Sámedikki dohkkehan seailuhanplána mielde.
  - Doarjja nuortalaš kulturbirrasa suodjaleapmái ja oainnusmahttimii Sámedikki dohkkehan seailuhanplána mielde.
  - Doarjja Vuonnamárkaniid hálldahus- ja prošekterengoluide
- Doarjagis RidduDuottarMuseai lea čuovvovaš mielde
  - Ođđaáigásaš dáidaga oastit
  - Sámi museafierpmádaga koordineren
  - Duodaštanguovddáža Áltta-akšuvdna ásaheapmái
- Doarjagis Árran Julevsame guovddasj lea doarjja bihtánsámi museadoibmii mielde
- Doarjagis Várdobáiike lea doarjja Gállogietti museai mielde.

Meroštallannjuolggadusat:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

176 siidu 432 siiddus

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda doarjaga museaide.

17.12.10 NuorajTV

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda doarjaga NuorajTV:ii.

17.12.11 Sámi publikašuvnnat

Eavttut:

- Doarjagis Gábaid, Š ja Sámis lea eaktun ahte unnimusat 20 % sisdoalus almmuhuvvo máttaja/dahje julevsámegillii.
- Doarjagis Bårjåsii lea eaktun ahte unnimusat 50 % sisdoalus almmuhuvvo julevsámegillii.
- Doarjagis Máttasámi girkobláddái lea eaktun ahte unnimusat 20 % sisdoalus almmuhuvvo máttasámegillii.
- Sámedikki doarjja ii galgga addojuvvot eanet go duohta goluide almmuheami oktavuodas.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda doarjaga sámi publikašuvnnaide.

17.12.12 Rávisolbmuid oahpahusprográmma

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga rávisolbmuid oahpahusprográmmii.

17.12.13 Árbedieđuid vuogádatlaččat kárten

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga árbedieđuid vuogádatlaččat kártemii.

17.12.14 Doarjja geavaheaddjifálaldaga várás vuorraset sápmelaččaide

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga geavaheaddjifálaldagaid várás vuorraset sápmelaččaide.

17.12.15 Organisašuvnna doarjja – Duoji ealáhusšiehtadus

- Meroštallannjuolggadusat:
- Doarjaga sturrodat lea siehtadallamiid duoji ealáhusšiehtadusa bohtosa mielde

17.12.16 Doarjja duoji ovddideapmái ja ealáhusrekrutteren – VSP

Eavttut:

- Fitnooahpahušlávdegoddi galgá dohkkehit fitnooahppisoahpamušaid
- Fitnooahppisoahpamuš ii galgga bistit guhkit go 2 jagi, spiehkastahkan leat permišuvnnat mat addojuvvojit mánnáoazžumii ja buozalmasvuhtii. Erenoamáš oktavuodain sáhtta soahpamuš guhkiduvvot gitta 3 jagi rádjai. Fylkkagiela ferte dan dohkkehit. Fitnooahppibáلكá lea dattetge gáržžiduvvon 2 jagi oahppoáigái.
- Fitnoohppiin galgá leat teorehtalaš duodjegelbbolašvuohta dahje gelbbolašvuohta sullasaš fágain ovdal go fitnooahppisoahpamuš dahkkojuvvo.
- Sierra sisaváldinlávdegoddi mas leat golbma lahtu välljejit fitnoohppiid.

Meroštallannjuolggadusat:

- Juohke fitnooahppi nammii máksojuvvo fitnooahppifitnodahkii 100 000 ru doarjjan fitnodatoahppibáلكán.

- Fitnooahppiortnega hálldahusa várás addojuvvo 545 000 ruvnnu.
- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga fitnooahppiortnegii.

Duodjeinstituhtta

Eaktu:

- Doarjagis Duodjeinstituhtti várrejuvvo 1 030 000 ru duoji bagadanbálvalusaide

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Duodjeinstituhtti.

17.12.17 Ungt entreprenørskap

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Nuorra ealáhushutkamii.

17.12.18 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Barents álgoálbmotkantuvrii Lujávrris.

17.12.19 Sámi rájárasttideaddji organisašuvnnat

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Sámiráđđái.

17.12.20 Vuodđudus Protect

Vilkår:

- Vuodđudus Protect galgá leat registrerejuvvon Vuodđudusregistaris ovdal go doarjja máksojuvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Vuodđudussii Protect.

17.12.21 Sámi váldoorganisašuvnnat

Eavttut:

- Organisašuvnnat fertejit duođástit ahte dain 31.12.11 nammii ledje unnimusat 500 máksán lahtu. Miellahttolista galgá sáddejuvot mielde.
- Miellahttomáksu galgá leat unnimusat 100 ruvnnu lahttu nammii jahkái.
- Doarjja ii addojuvvo riikapolitihkalaš organisašuvnnaid sámi vuolleorganisašuvnnaide mat ožžot eará almmolaš doaibmadoarjaga.
- Doarjja ii addojuvvo politihkalaš bellodagaide mat leat registrerejuvvon Bellodatregistaris mat bidjet listtaid stuorradiggeválgii ja gielda- ja fylkkadiggeválgii.
- Sáhttet registrerejuvot 3 báikkálaš searvvi sierra gielddain go okta dain lea nuoraidsearvi

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 30 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dássálaga daid organisašuvnnaid gaskka mat devdet juolludaneavttuid. Stuorámuš vuodđodoarjja sámi váldoorganisašuvnna nammii lea 367 650 ruvnnu.

b) Miellahttodoarjja:

- 70 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat dan lahttologu mielde mii lei 31.12. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi. Stuorámuš miellahttodoarjja sámi váldoorganisašuvnna nammii lea 1 000 000 ruvnnu.

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

178 siidu 432 siiddus

17.12.22 Dásseárvodoaibmabijut

Eaktu:

- Sámediggi eaktuda ahte prošekta Gáldus goziha Sámedikki 2009-2013 dásseárvodoaibmaplána sisdoalu ja mihttomeari.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga dásseárvodoaibmabijuide.

17.12.23 Sámedikki politihkalaš joavkkut

Eavttut:

- Doarjja máksojuvvo dan bušeahhtajagis go dat leat juolluduvvon. Máksinávžžuhus galgá leat ovddiduvvon mañimuštá golggotmánus 2012
- Gáibiduvvo ahte ruðaid geavaheamis čállojuvvo raporta ja rehketdoallu mat sáddejuvvojit dievasčoahkkinjoðihangoddái mañimuštá cuoñománus 2012.
- Muðui gustojit dat njuolggadusat maid Sámediggi lea mearridan 30.11.06 Sámedikki politihkalaš joavkkuid ruðaid geavaheami várás.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodðodoarjja:

- 5 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga daid joavkkuid gaska mat leat registrerejuvvon Sámedikkis, gč. njuolggadusaid maid Sámediggi lea mearridan 30.11.06 Sámedikki politihkalaš joavkkuid ruðaid geavaheami várás

b) Doarjja áirraslogu mielde:

- 95 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga buot áirasiidda seamma ollu.

17.12.24 Opposišuvnna bargoeavttut

Juolludaneavttut:

- Doarjja máksojuvvo dan bušeahhtajagis go dat leat juolluduvvon. Máksinávžžuhus galgá leat ovddiduvvon mañimuštá golggotmánu 1.b. 2012
- Gáibiduvvo ahte ruðaid geavaheamis čállojuvvo raporta ja rehketdoallu mat sáddejuvvojit dievasčoahkkinjoðihangoddái mañimuštá cuoñománu 1. b. 2012.
- Muðui gustojit dat njuolggadusat maid Sámediggi lea mearridan 30.11.06 Sámedikki politihkalaš joavkkuid ruðaid geavaheami várás.

•

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodðodoarjja :

- 10 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga daid joavkkuid gaska mat gullet Sámedikki opposišuvdnii.

b) Doarjja áirraslogu mielde::

- 90 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga buot áirasiid nammii opposišuvnna joavkkuin.

18 Njuolggadusat Sámedikki ohcanvuðot doarjjaortnegiid várás

18.1 Ulbmil

- Njuolggadusaid ulbmilin lea addit deavdda mearrádusaid Sámedikki bušehttii.
- Njuolggadusat gusket Sámedikki ohcanvuðot doarjjaortnegiidda

18.2 Definišuvnnat

- Doaibmagollun lohkkovuvvojit: rehketoallo- ja revisuvdnabálkkážit, reantogolut, divadat, eará finánsagolut, vearro- ja divatgolut, elrávdnji, vistegolut, dáhkádusat, penšuvdnagolut, sosiálagolut, eará bargiidgolut, stivrabálkkážit, stivrágolut, fitnodatčoahkkin- ja válđočoahkkingolut, árvonjeaidimat ja -geahpedeamit.
- Sosiálagollun lohkkovuvvojit: bargiid skeaŋkkat, bargiid kurssat, friija kantiidna ja eará sullasaš ovddut.
- Investereamin lohkkovuvvo oamastusoassi mii bistá ja man geavahanáigi lea 3 jagi ja ahte ??haddi lea 15 000 ru dahje eanet earret momssa (guoská momsageatnegaide).
- Mohtorfievrun lohkkovuvvo: mohtorfievru mii lea mohtorfievroláhkaásahusa nuppi kapihttala mielde
- FOR-1994-10-04-918 Forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften).

18.3 Hálddašeapmi

- Doarjjahálddašeapmi galgá doaibmat stáhta ekonomijastivrema ja doarjjahálddašeami gáibádusaid mielde stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid bokte ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid bokte, ja Sámedikki 2012 bušehta bokte.
- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida jahkásaččat movt ruđat Sámedikki bušehtas galget juogaduvvot, ja sáhtá válljet surggiid maid vuoruha dahje válljet makkár beroštumit erenoamážit galget vuhtii válđovuvvot doarjjaortnegiid hálddašeamis.
- Ohcanvuđot doarjjaortnegiid hálddaša Sámediggi hálldahuslága mielde.
- Ovttaskas mearrádusa mii lea dahkkovuvvon dáid njuolggadusaid mielde sáhtá váidit Sámedikki váiddalávdegoddái hálldahuslága § 28 mielde.

18.4 Mearrádusat dieđiheami birra

- Sámediggi almmuha doarjagiid stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid mielde.

18.5 Oppalaš eavttut:

- Ohcamiid meannudeami oktavuodas sáhtá Sámediggi árvvoštallat nagoda go ohcci ekonomalaččat čađahit proševtta/ásaheami. Sámediggi sáhtá viežžat kredittadieđuid ohcci birra.

Fitnodagat, ásausat ja organisašuvnnat mat ožžot doarjaga fertejit leat registrerejuvvon Ovttdatregistaris Norggas. Dát ii guoskka daid doarjjaoažžuide mat ožžot doarjaga riikkaidgaskasaš doaibmabijuide.

Buohkat geat ožžot doarjagat fertejit ássat Norggas ja leat álbmotregistaris doppe. Dát ii guoskka studeanttaide geat ožžot stipeandda. Studeanttain geat ožžot stipeandda ferte leat oktavuoha almmolaččat dohkkehuvvon oahppoásahussii Davviriikkain. Olgoriikkalaš studeanttain geat ožžot stipeandda ferte leat oktavuoha almmolaččat dohkkehuvvon oahppoásahussii Norggas. Olbmot geat ožžot 100 % bálkábuhadusa iežaset bargoaddit oahppoáiggis eai leat vuoigadahttojuvvon oažžut stipeandda Sámedikkis, dát ii guoskka rávisolbmuid oahppostipendii.

- Ohcci doaibma galgá dávistit gustovaš lágaide ja njuolggadusaide, dát guoská maiddái vearro-, divat- ja rehketoalloláhkaaddimii.

- Doarjja ii addojuvvo juo čađahuvvon dahje juo álggahuvvon doaibmabijuide. Erenoamáš ákkaid vuodul sáhttá doarjja addojuvvot dakkár oktavuodáin.
- Ohccis lea geatnegasvuolta addit Sámediggái buot dieđuid mat leat dárbbaslaččat ohcama meannudeapmái, maiddá dieđu jos oažžu eará almmolaš doarjaga.
- Maŋŋá go doarjjalohpádus lea addojuvvon, ferte doarjjaoažžu ieš fuolahit ja dieđihit vejolaš eaktorievdadusaid birra. Doarjjaoažžu ii sáhte rievdatit stuorrát guoskevaš prošeavtta dahje doaibmabiju almmá ahte dat lea čálalaččat ovddiduvvon ja Sámediggi galgá dan leat čálalaččat dohkkehan. Ruhtadanplána ja investerenplána rievdadeapmi lohkkoujvvo álohii stuorra rievdadussan. Unnimus 20 % gollogeahčastaga ollislaš goluid rievdadusas lohkkoujvvo stuorra rievdadussan.
- Maŋŋá doarjjamearrádusa sáhttá leat váldonjuolggadus ahte ii addojuvvo eanet doarjja seamma doaibmabidjui/prošektii.
- Doarjjaoažžu galgá mitalit ahte lea ožžon Sámedikkis doarjaga doaibmabidjui/prošektii.

18.6 EEO-njuolggadusat

- Sámedikki doarjjaortnegat fertetit leat EEO-šiehtadusa njuolggadusaid rámmaid siskkobeaalde stáhta doarjaga ektui. Sámediggái gusket EEO-šiehtadusa mearrádusat seamma láhkai go stáhtagieldda- ja fylkkahálddašeapmái dan ektui movt almmolaš doarjagat galget juolluduvvot.
- EEO-šiehtadusa njuolggadusaiguin gildojuvvo vuolggasajis buot almmolaš doarjja dakkár ealahusdoibmii mii sáhttá botnjat gilvvo ja váikkuhit EEO-guovllu oktasašgávppašeapmái. Váldoáššis eai guoskka EEO-šiehtadusa stáhtadoarjjanjuolggadusat eanadollui ja guolástusaide.
- Vaikko váldonjuolggadussan lea ge ahte almmolaš doarjja lea gildojuvvon, de leat biddjojuvvon máŋga spiehkastaga maiguin sihkkarastoujvvo ahte sáhttá addit doarjaga dasa mii ovdánahttá deatalaš servodatlaš ja politihkalaš mihtomeriid. Sámedikki doarjagat leat hábmejuvvon nu ahte dat dávistit mearriduvvon spiehkastateavttuiguin gildosis.
- EFTA Bearráigeahččanorgána (ESA) bargun lea bearráigeahččat ahte njuolggadusat dollojuvvojit Norggas. Dat mearkkaša dan ahte dihto lágan doarjaga ferte ESA ovdagihtii dohkkehit ovdal go dan sáhttá juolludit.
- ESA sáhttá geatnegahttit norgga eiseválddiid, maiddá Sámedikki, gáibidit doarjaga ruovttoluotta doarjjaoažžus jos doarjja ii leat addojuvvon njuolggadusaid mielde dahje doarjjaoažžu ii geavat doarjaga dan ulbmilii masa lea addojuvvon.

18.7 Gáibádusat ohcama sisdollui ja hápmái

- Doarjjaohcan galggašii leat čállojuvvon Sámedikki mearridan ohcanskovvá ja galgá leat beaiváduvvon ja vuolláičállojuvvon. Buot dárbbaslaš mildosat galget čuovvut ohcama.
- Buot prošeaktaohcamiid várás galgá ráhkaduvvot bušeahhta mas lea gollogeahčastat doaibmabijuid ja ruhtadanplána ektui ja prošeaktačilgehus mas válddahuvvo prošeavtta olahusjoavku, mihttomearri, boađusmihttu, fágalaš sisdoallu, ovdánanplána čadnojuvvon muttuide ja prošeavtta čađahanvejolašvuhtii, ja eará eavttuide mat leat 18 kapihttalis Sierra eavttut ovttaskas ohcanvuodot doarjjaortnegiid várás.
- Ohcamis galget leat dieđut mat gáibiduvvojit Sámedikki ohcanskoviin.
- Ohcamis galgá boahit ovdan makkár ortnegis doarjja ohccojuvvo.
- Sus guhte vuolláičállá ohcama ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.
- Ohcamis galgá čilgejuvvot buktá go ohccojuvvon doaibmabidju sierra lágan váikkuhusaid nisssonolbmuide ja almmáiolbmuide.
- Ohcan galgá sáddejuvvot almmuhuvvon áigemeriid siskkobeaalde.

18.8 Golut mat eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon

- Li ovttage doarjaortnegis addojuvvo doarja mohtorfievrruide.

Li ovttage doarjaortnegis galgga almmolaš doarja oktiibuot leat badjel 100 % prošeavtta/ doaimbajju rehketdollui fievrriduvvon goluid ektui.

Li ovttage doarjaortnegis, earret go ealáhusdoarjagis, addojuvvo doarja investeremiidda.

Ealáhusdoarjagii ovccát kapihttalas guoská čuovvovaš:

- Iežas bargu ii sáhte leat badjel 20 % ruhtadanplána ollislaš goluin. Iežas bargu ii sáhte gullat golloplána goluide.
- Buhtadus iežas bargui ja iežas dávviriid láigui ii galgga leat eanet go márkanhaddi. Dákkár oktavuodain galgá ohcci bidjat haddefálaldaga guovtti vuovdis mielde.

18.9 Ohcamiid árvoštallan ja vuoruheapmi daid gaskka

- Lassin daid vuoruhemiide mat bohtet ovdan Sámedikki bušehtas árvoštallojuvvojit ohcamat ekonomalaš, márkanlaš, tehnikkalaš, servvodat ávkki, dáiddalašvuoda, fágalaš ja eará relevánta beliid vuodul.

18.10 Ulbmilolahusa mihttomearit ja eavttut

- Ulbmilolahusa mihttomearit ja eavttut mearriduvvojit Sámedikki jahkásaš bušehtamearrádusain.

18.11 Mearrádusa birra dieđiheapmi

- Doarjareive hábmejuvvo Stáhta ekonomiijastivrema mearrádusaid čuoggá 6.3.3 mielde.
- Dasto galgá doarjareivves boahit ovdan váiddavejolašvuolta, váiddaáigemeari, váiddainstánsa ja lágat vuohki movt váidit, ja dasto vuoigatvuolta geahččat ássi dokumeanttaid, gč. hálddašan lága § 27.
- Doarjjaoažžu galgá 5 vahkus sisa doarjareivve dáhtona rájes čálalaččat dieđihit ahte dohkkeha go doarjjaeavttuid. Jos Sámediggi ii oaččo vástádusa eavttuid dohkkeheamis, sihkkojuvvo doarja almmá duođi eanet dieđitkeahttá. Sus guhte vuolláičállá ja dohkkeha eavttuid ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.

18.12 Mañiduvvon áigemeari prošeavtta/ doaimbajju gárvvisteamis

- Erenoamáš ákkaid vuodul sáhtta doarjjaoažžu čálalaččat ohcat mañidit áigemeari gárvvistit prošeavtta/ doaimbajju. Ohcan galgá vuodustuvvot.

Doarjjaoažžus lea vuoigatvuolta oazžut áigemeari guhkiduvvot jos Sámediggi gáibida rievdadit prošeavtta mañná go dat lea álggahuvvon.

18.13 Máksineavttut

- Doarjaga máksima várás ferte doarjjaoažžu sáddet Sámediggái máksinávžžuhusa, muđui dan ii máksit. Sus guhte vuolláičállá máksinávžžuhusa ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.

Doarjja máksujuvvo čuovvovaš eavttuid mielde:

- Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella fágasuorggis joatkkaskuvllas, stipeanda alit ohppui, stipeanda rávisolbmuidoahpahussii ja stipeanda duodjái joatkkaskuvllain ja bachelodásis: máksujuvvo ollásit dalle go mearrádus lea dahkkojuvvon.

Sámi mánáidgárdedoarjja:

- Máksojuvvo ollásit maŋŋá máksinávžžuhusa doarjjaoažžus
- Doarjja fysálaš investeremiidda:

Máksojuvvo ollásit maŋŋá go dohkálaš duodaštus lea buktojuvvon. Dohkálaš duodaštus lea báhkočáláhus mas mielde rehkegat, duodaštus báhkkus, duodaštus autoriserejuvvon rehketdoallis, duodaštus registrerejuvvon dahje stáhtafápmuduvvon revisoras. Doarjaga sáhtta ohcama mielde oažžut máksojuvvot osiid mielde.

- Álggahanstipeanda ja duodji lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmmas ja sámi mátkcealáhusat:

75 % máksojuvvo ávžžuhusa mielde stipeandaáigodaga álggus
25 % máksojuvvo dalle go prošeakta lea čadahuvvon, prošeaktarehketdoallu ja prošeaktaraporta leat buktojuvvon

- Doaibmadoarjja duoji ealáhusšiehtadusas:

Máksojuvvo ollásit dalle go buot doarjjaoažžuneavttut leat ollašuttujuvvon

- Čálgoortnega duoji ealáhusšiehtadusas:

Máksojuvvo ollásit dalle go mearrádus lea dahkkojuvvon.

- Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide:

Doarjja gitta 100 000 ru rádjai máksojuvvo ollásit prošeavtta álggus
Doarjja badjel 100 000 ru máksojuvvo 75 % prošeavtta álggus. Loahppa 25 % doarjagis máksojuvvo dalle go buot eavttut mat leat mearrádusas leat ollašuttujuvvon

- Eará doarjagat:

Doarjja mii lea vuollel 40 000 ru máksojuvvo ollásit dalle go prošeakta/doaibmabidju álggahuvvo. Doarjja mii lea badjel 40 000 ru máksojuvvo 50 % dalle go prošeakta/doaibmabidju álggahuvvo ja 50 % dalle go buot eavttut mearrádusas leat ollašuttujuvvon

- Jos ohcci ovdal lea ožžon doarjaga Sámedikkis ja doarjjaoažžu lea rihkkon doarjjaeavttuid de sáhtta dat dagahit dan ahte máksimat bissehuvvojit dassáži go eavttuid rihkkun lea nohkan. Muđui gusket njuolggadusat mat leat lágas “Lov om foreldelse av fordringer” (foreldelsesloven).

18.14 Raporteren ja bearráigeahččan

- Doarjjaoažžu galgá diedihit ruđaid geavaheami birra. Sámedikki raporterenmála galgá geavahuvvot.

Rehketdoallu ruđaid geavaheamis galgá čájehit ollislaš goluid ja dietnasiid. Dasa gullet prošeavtta/doaibmabiju eará vejolaš doarjagat ja dietnasat. Rehketdollar sáhtta váldit mielde dušše dakkár goluid ja dietnasiid mat njuolga leat čadnojuvvon prošeavtta/doaibmabiju čadaheapmái. Dalle go lea dohkkehuvvon gollogeahčastat galgá rehketdoallu leat fievrriduvvon nu ahte dan sáhtta buohtastahttit gollogeahčastagain. Stuorra spiehkastagaid dohkkehuvvon gollogeahčastaga ja rehketdoalu gaska galgá kommenteret. Rehketdoalu galgá leat vuolláičállán jodiheaddji/ovddasvástideaddji.

Daid doarjjaoažžuid ektui geat leat registrerejuvvon momsaregistaris galgá rehketdoallu čájehit goluid ja dietnasiid momssa haga.

Daid doarjjaoažžuid ektui geat eai leat registrerejuvvon momsaregistaris galgá rehketdoallu čájehit goluid ja dietnasiid oktan momssain.

- Stáhtafápmuduvvon dahje registrerejuvvon revisora galgá rehketdoalus duođaštit ruđaid geavaheami doarjaga ektui 200 000 ru rájes. Revišuvdna galgá čađahuvvot áiggis áigái gustojeaddji nátionála ja riikkaidgaskasaš revišuvdnastándárddaid mielde. Revisora galgá identifiseret rehketdoalu ollislaš goluid ektui mat čatnasit doarjagii ja vejolaš geavatkeahces ruđaide. Dasa lassin go revisora duođašta ahte rehketdoallu lea biddjojuvvon dohkálaš rehketdoalloprinsihpaid mielde, galgá maiddái duođaštit dan ahte guoskevaš doarjjaeavttut ruđaid geavaheamis/meannudeamis leat dollojuvvon.

Revišuvdnageasku ii guoskka doarjagiidda:

- Investeremat juohkelágan ealáhusortnegiid vuolde
  - mariidnaealáhusat
  - eanadoallu
  - lotnolasealáhusat árvoháhkkanprográmmas
  - investeren- ja ovddidandoarjja duoji ealáhusšiehtadusa vuolde
- Sámediggi ja Riikarevišuvdna sáhttet bearráigeahččat geavahuvvojit go ruđat eavttuid mielde, gč. juolludusnjuolggadusa § 10 nuppi lađđasa ja riikarevišuvdnalága § 12 goalmát lađđasa.

18.15 Doarjaga oanideapmi proševtta/doaibmabiju gárvvisteami maŋŋá

- Jos loahpalaš golut proševtta/doaibmabiju rehketdoalus leat unnit go dohkkehuvvon gollogeahččastat mearrádušas, oanida Sámediggi doarjaga vásttolaččat.

18.16 Doarjaga ruovttoluotta máksin ja sihkkun

- Proševtta/doaibmabiju gárvvisteami oktavuodas galget geavatkeahces doarjjaruđat máksojuvvot ruovttoluotta Sámediggái.
- Sámediggi sáhtá gáibidit ruovttoluotta máksojuvvot jos doarjja lea máksojuvvon menddo ollu.
- Sámediggi sáhtá geassit doarjaga ruovttoluotta dahje gáibidit máksojuvvon doarjaga ruovttoluotta máksojuvvot jos:
  - Doarjjaoažžu lea rihkkon dieđihangeasku čuoggás 5
  - Doarjja ii geavahuvvo daid eavttuid mielde mat leat mearriduvvon doarjjareivves
  - Doarjja ii leat geavahuvvon juolludusa ulbmila mielde
  - Lea julggaštuvvon gohččumuš, ovddiduvvon reastaluvvangohčus, priváhta dahje almmolaš vealgešiehtadallamat leat rahppojuvvon doarjjaoažžu ektui dahje doarjjaoažžu heaitá máksimis máksámušaidis
  - Doarjjaoažžu eará láhkái stuorrát lea rihkkon dáid njuolggadusaid mearrádušaid
- Jos doarjjaoažžu dákkár oktavuodain ii mávsse ruovttoluotta, de sáhtá Sámediggi rievvti bokte gáibidit dan mii lea buorin máksojuvvot. Jos ruđat eai máksojuvvo ruovttoluotta áigemeari sisa mii lea biddjojuvvon, de sáhtá gáibidit maŋŋoneami ovddas reantuid vel lassin, gč. lága “lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling mv.”

18.17 Evalueren

- Sámediggi galgá jeavddalaččat árvvoštallat oažžun dihte dieđuid dan birra ahte leat go doarjjaortnegat beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihttomeriid ektui.

18.18 Sierra eavttut ovttaskas ohcanvuđot doarjjaortnegiidda

18.18.1 Giella

18.18.1.1 Giellaprošeavttat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis spealu almmuheami dahje jorgaleami oktavuodas sámegillii galgá leat soahpamuš originála mánusa vuoigatvuodaoamasteddjiin ja juohkinplána.
- Jos ovttaskas olmmoš ohcá de galgá sus leat čálalaš šiehtadus ásahusain dahje organisašuvnnain fágalaš veahki oažžumis prošeavtta čađaheapmái.
- Terminologijja- ja báikenammaprošeavttain galgá informántta bálkkáš leat mielde prošeavtta bušehtas
- Terminologijjaprošeavttaide gáibiduvvo unnimusat vuodđofága dahje bachelor-dási oahppu sámegielas.

Eavttut:

- Doarjja dán oktavuodas ii addojuvvo dakkár giellaprošeavttaide mat gullet oahpahuslága doaibmaguovllu vuollái ja leat skuvlaeaiggáda láhkageatnegahtton doaimmat.
- Terminologijjaprošeavttaid ektui, sihke tearpmaid ráhkadeami ja sániid čohkkema oktavuodas galget Sámedikki terminologijjabarggu njuolggadusat čuvvojuvvot. Tearpmat ja giellaávdnasat mat ráhkaduvvojit galget addojuvvot Sámediggái elektrovnnalaččat dalán go prošeakta lea loahpahuvvon. Sámediggi addá doarjaga terminologijjaprošeavttaide dainna eavttuin ahte Sámedikkis lea vuoigatvuohta addit ávdnasiid dutkama várás ja almmuhit bohtosiid.
- Baikenammaprošeavttaid oktavuodas galget Sámedikki mearridan njuolggadusat nammakonsuleantabálvalusa várás čuvvojuvvot. Kopijja dahje originála čohkkejuvvon ávdnasiin galget addojuvvot Sámediggái elektronalaččat dalán go prošeakta lea loahpahuvvon. Sámediggi addá doarjaga báikenammaprošeavttaide dainna eavttuin ahte Sámedikkis lea vuoigatvuohta geavahit čohkkejuvvon ávdnasiid beaivválaš barggus báikenamaiguin, logaldallamiin, čállošsin, dutkamis ja sullasaččain.
- Doarjja ii addojuvvo čuovvovažži; gálvogoluide, bajásdoallami, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat sáhttet botnjat gilvuu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimii, leasemii ja čielga lonuhemiide.
- Prošeakta gárvvistuvvo mañimuštá guokte mañná doarjjareivve dáhtona rájes.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 300 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Njukčamánu 1. b. Ohcamat mat sáddejuvvojit dán dáhtona mañná eai realitehta meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juohkima oktavuodas almmolaš ja priváhta organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go

oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.2 Girjjálašvuohta

18.18.2.1 Girjjálašvuohta – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcama mielddusin galgá leat gárvvistuvvon mánus ja siehtadus čálliguin ja vejolaš govvejeddjiguin
- Go ohcá almmuhit jorgaluvvon girjjálašvuođa, de galgá soahpamuš originálamánusa vuoigatvuođaeiggiin leat mielde
- Go ohcá almmuhit jietnagirjji, de galgá soahpamuš originálamánusa vejolaš vuoigatvuođaeiggiin leat mielde
- Ohcama mielddusin galgá leat fágalaš árvvoštallan maid olggobeale fágakonsuleanta lea dahkan. Dát ii guoskka jietnagirjjiide mat ovdal leat almmuhuvvon girjin

Eavttut:

- Girjjálašvuođadorjagiin ii addojuvvo doarjja čuovvovaččaide:
  - Diehtoohcangirjjiide, leksikála dahkosiidda ja referánsadahkosiidda
  - Jahkegirjjiide, báikkálaš historjja jahkegirjjiide dahje eará girjjiide mat leat oaivvilduvvon báikkálaš olbmuid várás
  - Skuvla- ja oahppogirjjiide
  - Dieđalaš nákkosgirjjiide, dutkanraporttaide ja čielggadusaide
  - Ovdalis almmuhuvvon girjjálašvuohta. Sierra árvvoštallama vuodul sáhtta Sámediggi addit doarjaga ođđasit prentehusaide ja ođđa almmuhemiide. Dát ii guoskka jietnagirjjiide.
- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- 10 gáhppálaga gárvvistuvvon buktagis sáddejuvvojit Sámedikki girjerádjui
- Doarjja vuolle 40 000 ru máksojuvvo ollásit go buot mearrádusa eavttut leat ollašuvvan, ja badjel 40 000 ruvdnosaš doarjagiin máksojuvvo 50 % go prošeakta/doaimbidju álggahuvvo ja 50 % go buot mearrádusa eavttut leat ollašuvvn.
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go girjjálašvuođa almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi mañná doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Čállihonorára

- Fágagirjjálašvuohta 85 000 ru

- Honorára fágagirjjálašvuoda jorgaleami ovddas, gitta 1 500 ru rádjai juohke siiddus mas leat 2000 čállinguoskkahaga
- Románat, noveallat ja muitalusat 85 000 ru
- Divttat, čájáhusat 75 000 ru
- Smávvamánáidgirjiit 55 000 ru
- Girjjálašvuoda jorgalanhonorára, gitta 1 500 ru rádjai juohke siiddus 2000 guoskkahagain

b) Buvttadeapmi

Prentejuvvon girjjiin:

Ollislaš buvttadusgollun lohkkajuvvojit teknihkalaš buvttadeapmi ja doaimmahuslaš golut, ja doarjja rehkenastojuvvo čuoovvoaččat árkká nammii (mearkkaša 16 siiddu):

- Dábálaš livttes barddálđat (prosa) 9 500 ru
- Váddáset barddálđat (lyrihkka ja čájáhus) 11 000 ru

Jus supmi gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtta ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštallama. Dat galgá ákkastuvvot čálalaččat.

Teknikkalaš buvttadeapmin oaivvilduvvo formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš.

Doaimmahuslaš gollun lohkkajuvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš mudden ja korrektuvrra lohkan.

Jietnagirjjiide:

Ollislaš buvttadangoluide gullá buot buvttadeapmi ja buvttadus, ja meroštallojuvvon ákkastuvvon ohcama vuodul, gitta 200 000 ru rádjai.

Jus supmi gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtta ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštallama. Dat galgá ákkastuvvot čálalaččat.

Buot buvttadeapmi mearkkaša teknihkalaš buvttadeapmi, bádden ja mángen.

c) Illustrašuvdnagolut

Illustrašuvdnabálkkát ja govvaostin meroštallojuvvon ákkastuvvon gollomeroštusa vuodul.

d) Oppalaš golut

Dan lassin sáhtta b) čuooggás goluin rehkenastit gitta 75 % oppalaš gollun prentejuvvon girjjiide ja gitta 40% rádjai jietnagirjjiin

Oppalaš gollun lohkkajuvvojit eará golut mat lágádusas leat girjji ráhkadeapmái lassin daidda mat bohtet ovdan čuooggás b). Dat sáhttet earret eará leat golut mat lágádusas leat viessoláigui, kontorhálldahussii, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuodáide, fágalaš kvalitehta sihkkarastimii, govvardigeremii ja sullasaččaide.

e) Vuovdaleapmi ja juohkin

Dasa lassin sáhtta doarjjaoažžu oažžut gitta 15 % rádjai b) čuooggá buvttadangoluin vuovdaleapmái ja juohkimii

Ohcanáigemearri:

- Čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.2.2 Musihkkaovddideapmi

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcama mielddusin galget leat 5 demogáhppálaga. Molssaeaktun sáhtá čujuhit ovddeš musihkkaalmmuhemiide.

Eavttut:

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Musihkkaalmmuhemiin galget 10 gáhppálaga gárvvistuvvon buktagis sáddejuvvojit Sámediggái.
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go musihkkaalmmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi maññá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja gitta 80 % rádjai dohkkehuvvon goluin

Ohcanáigemearri:

- čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maññá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mea.

18.18.2.3 Sámegielat govvasárggusráiddut – ohcanvuđot doarjagat

Eavttut:

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi maññá doarjjareivve beaivádeami.
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go sámegielat govvasárggusráidduid almmuheami duohtagolut.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama vuđul.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 1. mars 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maññá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.2.4 Sámi lágádusat – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Lágádusa váldoulbmil galgá vuosttažettiin leat sámegillii almmuhit
- Lágádus galgá leat almmuhan unnimusat 10 namahusa jagiin 2008, 2009 ja 2010
- Lágádusa bruttogávpejohtu galgá leat unnimusat 500 000 ru jagis 2010
- Almmuheamit sámegillii galget leat 75 % bruttogávpejođus
Galgá ráhkaduvvot visogovva mii čájeha man stuorra oassi bruttogávpejorus leat sámegielat almmuheamit 2010:s. Visogova galgá registrerejuvvon dahje stáhtaautoriserejuvvon revisor duodaštit.

Eavttut:

- Rehketdoallu ja raporteren meroštallannjuolggadusaid a) ja c) vuodul sáddejuvvojit Sámediggái maŋimusat čakčamánu 1. b. 2013.
- Doarjja máksojuvvo go stivrra dohkkehan jahkerrehketdoallu ja jahkediédáhus 31.12.2011 muttus lea sáddejuvvon Sámediggái, maŋimusat 1.10.2012.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Doarjja gealbudeapmái

- 15 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohtta daidda geain lea vuoigatvuohta oazžut doarjaga ja geat ollašuttet doarjjaeavttuid.

b) Doaibmadoarjja

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo lágádusaide daid doaimma mielde, sihkkarastit ahte buvttaduvvojit eanet sámegiela almmuheamit. Doarjaga meroštallamis biddjojuvvo vuodđun ollislaš sámegiela almmuhemiid proseantalošku 2010 bruttogálvojođus.
- 20 % jahkásaš rámmas juogaduvvo daid lágádusaid buvttadusa mielde, mat buvttadit sámi oahpponeavvuid.
  - Oahpponeavvun adnojit prentejuvvon ja digitála oahppogirjjit, bargogirjjit, oahpaheaddjibagadusat, fáddágirjjit dahje gihppagat, gáiddusoahpahušprográmmat, pedagoglaš prográmmagálvvut, audiovisuála oahpponeavvut, čuovgaárkkat, plánsšat, modeallat, mállat, spillat, duhkorasat ja eará ovdanbuktimat mat geavahuvvojit olles vuodđooahpus.
  - Doarjaga meroštallamis biddjojuvvo vuodđun ollislaš sámegiela oahpponeavvuid almmuhemiid proseantalošku 2010 bruttogálvojođus.

c) Doarjja vuovdaleapmái/

- jahkásaš rámmas juhkkujuvvo sámi almmuhemiid vuovdaleapmái ja juohkimii. Juogadettiin doarjaga lágádusaide biddjojuvvo vuodđun dat proseantaoassi maid lágádus lea ožžon čuoggás b) Doaibmadoarjja

Ohcanáigemeari:

- Ohcanáigemeari guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkašupmi.

18.18.2.5 Kulturdoaibmabijut mánáid ja nuoraid várás

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo proševttaide mat leat mielde kultuvrralaš skuvlálávkkas.
- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat 1 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama vuodulinntil kr 150 000

Ohcanáigemeari:

- Rabas ohcanáigemeari čakčamánu 1. b. 2012 rádjai. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juohkima oktavuodas almmolaš ja priváhta organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde. Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213. Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagi mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.2.6 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Dokumentárabuvttademiid oasseruhtadeapmái galget ovddiduvvot plánat movt gaskkustit ja olámuddui buktit buktaga
- Sámi kulturdoaimuid oktavuodas Sámi álbmotbeivvi čalmmusteami oktavuodas guovvamánu 6. b. galgá ohccis leat oktasaš ruhtadeapmi earáiguin

Eavttut:

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat jagi mañná doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjaga sturrodát rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 150 000 ru rádjai
  - Stuorámus doarjja sámi kulturdoaimuide sámi álbmotbeivvi, guovvamánu 6. beivvi čalmmusteami oktavuodas lea 20 000 ru
  - Eanemus doarjja prošeavttaide sámi girjjálašvuođa ovdánahttimii ja gaskkusteapmái girjerájuin lea gitta 20 000 ru rádjai

Doarjja sámi artistaide Norggas sáhtta leat gitta 15 000 ru rádjai artista nammii. Artistabálká ii galgga leat eanet go 30 000 ru juohke lágideamis

- Rabas ohcanáigemeari čakčamánu 1. b. 2012 rádjai. Ohcamat sáddejuvvon dien beivvi mañná, eai meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde. Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213. Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagi mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.2.7 Sámi deaivvadansajit – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Duođaštus ahte deaivvadansajis 31.12.11 muttus lei doaibma ja dohkkehuvvon stivra
- Doarjjaoažžu ferte ovddemustá láigohit lanjaid, sus ferte leat sierra visti dahje oktasaš bádji duoji várás

Eavttut:

- Deaivvadansajit mat ožžot doaibmadoarjaga eará boasttaid bokte Sámedikki bušeahas, eai oaččo doarjaga dán ortnega bokte

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 10 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohtta daidda geain lea vuoigatvuohta oažžut doarjaga ja geat ollašuttet doarjjaeavttuid. Vuodđodoarjaga stuorámus submin juohke deaivvadansaji nammii biddjojuvvo 50 000 ruvdnun.

b) Doaibmadoarjja:

- 90 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat bušeterejuvvon doaimmaid vuodul. Stuorámus doaibmadoarjjan juohke sámi deaivvadansaji nammii biddjojuvvo 300 000 ruvdnun.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 1. februar 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO-njuolggadusat. Doarjagiid oktavuodas fitnodagaide guoská:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 lánkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođaštít Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahtta gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.3 Máhttu

18.18.3.1 Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ráhkaduvvo prošeaktačilgehus mas leat boadusmihttu, olahusjoavku, ovdánanplána ja čađahanvejolašvuohta. Prošeaktačilgehusas galgá maiddáid oidnot mot prošeakta fuolaha gustovaš oahppoplánadahkosa, oahpahuslága ja eará kvalitehtagáibádusaid. Ovdan galgá maiddáid boahtit movt oahpponeavvu dárkkistuvvo giela ja tearbmageavaheami ektui, dorjot go teknihkalaš čovdosat sámi čálamearkkaid ja sáhtta go digitála osiid divvut ja heivehit ođđa oahpponeavvo-proševttaide. Dasto galgá boahtit ovdan movt oahppogirjjiis govvejuvvojit dat erohusat mat sámi servodagas leat ja movt dásseárvoperspektiiva gozihuvvo
- Ohcamis galgá leat bušeahas mas lea gollogeahčastat čadnojuvvon doaibmabijuide, ruhtadanplánii ja vurken- ja juogadanplánii
- Ohcan galgá čájehit proševtta organiserema

Eavttut:

- Prentejuvvon oahpponeannuide mearrida Sámediggi doarjjareivves oahpponeavvuid prentenlogu ovttaskas oahppogirjái. Ohppiid lohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun. Dasa lassin galgá oahpponeavvodárbu Suomas ja Ruotas árvoštallojuvot
- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Doarjjaoažžu galgá nuvtá juogadit dárbbaslaš meari oahppogirjjiid skuvllaide Norggas. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas. Ohppiidlohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun
- Deaddiluvvon ja digitála oahpponeavvut galget leat fidnemis márkanis unnimusat 5 jagi
- Digitála oahpponeavvuid galgá sáhttit geavahit nuvtá internehtas
- Doarjjaoažžu galgá fuolahit doaimma ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi dan rájes go leat leamaš fidnemis
- Doarjjaoažžu galgá addit 20 gáhppálaga oahpponeavvus Sámediggái. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas
- Doarjjaoažžu galgá addit mánusa stáhtalaš buvttadeddjiide heivehuvvon oahpponeavvus
- Oahpponeavvu galgá maid sáhttit almmuhit ollesteakstagirjin DAISY-formáhtain
- Oahpponeavvu galgá merkejuvot gustovaš standárddaid mielde ja dan galgá sáhttit čatnat oahpponeavvodiehtovuđđui GREP, Máhttolokten sámegiella
- Vuosttaš máksinávžžuhusa mielde galgá doarjjaoažžu sáddet šiehtadusa maid lea dahkan girječálliiguin, govvejeddjiiguin, jorgaleddjiiguin ja eará návccaiguin das ahte oahpponeavvu ollásit dahje oasis das sáhttet almmuhuvvot, juogaduvvot ja ovddiduvvot girjehámis, elektrovnnalaččat (dás mielde maiddái neahttavuđot veršuvdna) dahje makkár ihkinassii almmuheamis. Go johtu rievdá, de galgá sáddejuvot divvojuvvon ovdánanplána muttuiguin
- Doarjjaoažžu galgá maŋŋá go prošeakta lea loahpahuvvon buktit fágalaš raportta ruđaid geavaheamis. Raporteren galgá dahkkojuvot dan ulbmilolahusa ektui mii lea ohcamis ja prošeaktačilgehusas. Raporttas galgá boahit ovdan makkár gelbbolašvuodamihtuid oahppoplánas oahpponeavvu gokčá. Doarjjaoažžut galget buktit guokte gáhppálaga prošeaktaraporttas, ovttá mii lea elektrovnnalaččat ja nuppi báberveršuvdnan, maid sáhtá almmuhit Sámedikki neahttasiiddus dahje sámi oahpponeavvuid neahttasiidduin
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go vuodđoskuvlla dábálaš oahpponeavvuid almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat 3 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

Oktasaš prentejuvvon ja digitála oahpponeavvuide:

a) Mánusa ovddideapmi

- Girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastin gitta jagi rádjai, šiehtadusa mielde guoskevaš bargoaddiin, dahje girječállibálkkáš mánusa oastima oktavuodas 2 500 ru siiddu nammii odđá teavsttas, bálkkáš gustovaš oahpponeavvuid jorgaleamis, heiveheamis, ođasmahttimis ja áigeguovdilastimis lea 1 500 ru siiddu nammii mas leat 2000 guoskkahaga. Erenoamáš oktavuodain sáhtá girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastit gitta guovtti jagi rádjai. Dat galgá erenoamážit vuodustuvvot
- Korrektuvrra lohka ovddas 100 ru siidui mas leat 2000 guoskkahaga
- Referánsajovkui gitta 50 000 ru rádjai, ferte vuodustuvvot man ollu golut šaddet
- Illustrasjonshonorarer og kjøp av fotografier beregnes ut fra begrunnet kostnadsoverslag.

Digitála oahpponeavvuid oktavuodas oaivviduvvo siidu gárvvisin digitála ovttadagas.

b) Buvttadeapmi

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

192 siidu 432 siiddus

Guoská prentejuvvon oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangoluide lohkkjuvvojit mielde tehnikkalaš buvttadus ja doaimmahusgolut, ja doarjja rehkenastjuvvo čuovvovaš vuogi mielde árkká nammii (mii lea 16 siiddu):
  - gitta 15 % rádjai govat 8 000 ru
  - gitta 30 % rádjai govat 11 000 ru
  - gitta 50 % rádjai govat 14 000 ru
  - eanet go 50 % govat 17 000 ru

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon proševtta gollomeroštusa. Dát galgá leat ákkastuvvon čálalaččat.

Govaiguin oavvilduvvojit govat, tevnnegat, tabeallat, formelat jed.

Tehnikkalaš buvttadeapmin oavvilduvvojit formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš. Doaimmahusgollun oavvilduvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš gieđáškuššan ja korrektuvrra lohkan.

Guoská digitála oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangollun lohkkjuvvo digitála oahpponeavvu ollásit buvttadeapmi ja dat rehkenastjuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul, gitta 700 000 ru rádjai

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon proševtta gollomeroštusa. Dát galgá leat vuodustuvvon čálalaččat.

Ollásit buvttademiiin oavvilduvvo sisdoalu ja funkšunálitehta čilgen, ovddidangolud, jorgaleapmi ja oahpponeavvu geahččaleapmi

c) Erenoamáš ovdanbuktingolud

- Erenoamáš oktavuodain sáhtá doarjja addojuvvot gitta 150 000 ru rádjai. Dát guoská omd. stuorra báلكkáziiidda illustrerejeddjiide, govvideddjiide ja vuogitvuodaoamasteddjiide. Dáid ferte čálalaččat vuodustit

d) Oppalaš golud

- Dan lassin sáhtá b) buvttangoluin rehkenastit gitta 100 % rádjai prentejuvvon oahpponeavvuid oppalaš goluide ja 50 % rádjai digitála oahpponeavvuid oppalaš goluide. Oppalaš gollun lohkkjuvvojit eará golud mat lágádusas leat oahpponeavvu ovddideapmái lassin daid goluide mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet leat golud mat lágádusas leat viessoláigui, kantuvrra hálldašepmái, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuogitvuodaide, fágalaš kvalitehta sihkarastimii, govaid redigeremii ja sullasaččaide

e) Buvttadus sámi oahpponeavvuid sisaoastinortnega geažil

- Gitta 250 oahpponeavvu rádjai 20% buvttangoluin
- Gitta 251 - 500 oahpponeavvu rádjai 30% buvttangoluin
- Gitta 501 – 800 oahpponeavvu rádjai 50% buvttangoluin

Buvttangolud leat golud buohkanassii b) tehnikkalaš buvttadeapmái, c) erenoamáš buvttadanvuohkái ja d) oppalaš goluide.

Meroštallannjuolggadusat fierpmádatbáikkiid bisuheapmái guhkit áigái go 5-jagi áigodahkii:

- Doarjjasturrodad meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 75 000 ru rádjai

Meroštallannjuolggadusat dakkár oahpponeavvuide go plakáhtaide ja spillaide:

- Doarjjasturrodad meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

193 siidu 432 siiddu

Ohcanáigemearrri:

- Ohcanáigemearrri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.3.2 Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut – ohcanvuđot doarjagat

Diedđut mat galget boahitit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galgá leat prošeaktačilgehus mas leat boadusmihttu, olahusjoavku, ovdánanplána ja čađahanvejolašvuohta. Prošeaktačilgehusas galgá maiddáid oidnot mot prošeakta fuolaha gustovaš oahppoplánadahkosa, oahpahuslága ja eará kvalitehtagáibádusaid. Ovdan galgá maiddáid boahitit movt oahpponeavvu dárkkistuvvo giela ja tearbmageavaheami ektui, dorjot go teknihkalaš čovdosat sámi čálamearkkaid ja sáhtá go digitála osiid divvut ja heivehit ođđa oahpponeavvo-prošeavttaide. Dasto galgá boahitit ovdan movt oahppogirjijis govvejuvvojit dat erohusat mat sámi servodagas leat ja movt dáseárvoperspektiiva gozihuvvo
- Ohcamis galgá leat bušeahtta mas lea gollogeahčastat čadnojuvvon doaimbajibijuide, ruhtadanplánii ja vurken- ja juogadanplánii
- Ohcan galgá čájehit prošeavtta organiserema

Eavttut:

- Prentejuvvon oahpponeannuide mearrida Sámediggi doarjjareivves oahpponeavvuid prentenlogu ovttaskas oahppogirjái. Ohppiid lohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun. Dasa lassin galgá oahpponeavvodárbu Suomas ja Ruoŋas árvoštallojuvvo
- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Doarjjaoažžu galgá nuvttá juogadit dárbbalaš meari oahppogirjiiid skuvllaide Norggas. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše interneahtras. Ohppiidlohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun
- Deaddiluvvon ja digitála oahpponeavvut galget leat fidnemis márkkanis unnimusat 5 jagi
- Digitála oahpponeavvuid galgá sáhttit geavahit nuvttá interneahtras
- Doarjjaoažžu galgá fuolahit doaimma ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi dan rájes go leat leamaš fidnemis
- Doarjjaoažžu galgá addit 20 gáhppálaga oahpponeavvus Sámediggái. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše interneahtras
- Doarjjaoažžu galgá addit mánusa stáhtalaš buvttadeddjiiide heivehuvvon oahpponeavvus
- Oahpponeavvu galgá maid sáhttit almmuhit ollesteakstagirjin DAISY-formáhtain
- Oahpponeavvu galgá merkejuvvoit gustovaš standárddaid mielde ja dan galgá sáhttit čatnat oahpponeavvodiehtovuđđui GREP, Máhttolokten sámegiella
- Vuosttaš máksinávžžuhusa mielde galgá doarjjaoažžu sáddet šiehtadusa maid lea dahkan girječálliguin, govvejeddjiiguin, jorgaleddjiguin ja eará návccaiguin das ahte oahpponeavvu ollásit dahje oasis das sáhttet almmuhuvvot, juogaduvvot ja ovddiduvvot girjehámis, elektrovnnalaččat (dás mielde maiddáid neahttavuđot veršuvdna) dahje makkár ihkinassii almmuheamis. Go johtu rievdá, de galgá sáddejuvvoit divvojuvvon ovdánanplána muttuiguin
- Doarjjaoažžu galgá maŋŋá go prošeakta lea loahpahuvvon buktit fágalaš raportta ruđaid geavaheamis. Raporteren galgá dahkkojuvvoit dan ulbmilolahusa ektui mii lea ohcamis ja prošeaktačilgehusas. Raporttas galgá boahitit ovdan makkár gelbbolašvuodamihtuid oahppoplánas oahpponeavvu gokčá. Doarjjaoažžut galget buktit guokte gáhppálaga prošeaktaraporttas, ovtta mii lea elektrovnnalaččat ja nuppi báberveršuvdnan, maid sáhtá almmuhit Sámedikki neahttašiidus dahje sámi oahpponeavvuid neahttašiiduin

- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go erenomážit heivehuvvon oahpponeavvuid almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot manimusat 3 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

Oktasaš prentejuvvon ja digitála oahpponeavvuide:

a) Mánusa ovddideapmi

- Girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastin gitta jagi rádjai, šiehtadusa mielde guoskevaš bargoadiin, dahje girječállibálkkáš mánusa oastima oktavuodas 2 500 ru siiddu nammii odđa teavsttas, bálkkáš gustovaš oahpponeavvuid jorgaleamis, heiveheamis, ođasmahttimis ja áigeguovdilastimis lea 1 500 ru siiddu nammii mas leat 2000 guoskkahaga. Erenoamáš oktavuodain sáhtá girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastit gitta guovtti jagi rádjai. Dat galgá erenomážit vuodustuvvot
- Korrektuvrra lohka ovddas 100 ru siidui mas leat 2000 guoskkahaga
- Referánsajovkui gitta 50 000 ru rádjai, ferte vuodustuvvot man ollu golut šaddet
- Illustrasjonshonorarer og kjøp av fotografier beregnes ut fra begrunnet kostnadsoverslag.

Digitála oahpponeavvuid oktavuodas oaivviduvvo siidu gárvvisin digitála ovttadagas.

b) Buvttadeapmi

Guoská prentejuvvon oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangoluide lohkkovuvvojit mielde teknihkalaš buvttadus ja doaimmahusgolut, ja doarjja rehkenastovuvvo čuovvovaš vuogi mielde árka nammii (mii lea 16 siiddu):
  - gitta 15 % rádjai govat 8 000 ru
  - gitta 30 % rádjai govat 11 000 ru
  - gitta 50 % rádjai govat 14 000 ru
  - eanet go 50 % govat 17 000 ru

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštusa. Dát galgá leat ákkastuvvon čálalaččat.

Govaiguin oaivvilduvvojit govat, tevnnegat, tabeallat, formelat jed.

Teknikkalaš buvttadeapmin oaivvilduvvojit formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš. Doaimmahusgollun oaivvilduvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš gieđaškuššan ja korrektuvrra lohkan.

Guoská digitála oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttangollun lohkkovuvvo digitála oahpponeavvu ollásit buvttadeapmi ja dat rehkenastovuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul, gitta 700 000 ru rádjai

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštusa. Dát galgá leat vuodustuvvon čálalaččat.

Ollásit buvttademiin oaivvilduvvo sisdoalu ja funkšunálitehta čilgen, ovddidangoluit, jorgaleapmi ja oahpponeavvu geahččaleapmi

c) Erenoamáš ovdanbuktingolut

- Erenoamáš oktavuodain sáhtá doarjja addojuvvot gitta 150 000 ru rádjai. Dát guoská omd. stuorra bálkkážiidda illustrerejeddjiide, govvededdjiide ja vuoigatvuođaoamasteddjiide. Dáid ferte čálalaččat vuodustit

d) Oppalaš golut

- Dan lassin sáhtta b) buvttadangoluin rehkenastit gitta 100 % rádjai prentejuvvon oahpponeavvuid oppalaš goluide ja 50 % rádjai digitála oahpponeavvuid oppalaš goluide. Oppalaš gollun lohkkjuvvot eará golut mat lágádusas leat oahpponeavvu ovddideapmái lassin daid goluide mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet leat golut mat lágádusas leat viessoláigui, kantuvrra hálddašepmái, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuodaide, fágalaš kvalitehta sihkkarastimii, govaid redigeremii ja sullasaččaide

e) Buhtadus sámi oahpponeavvuid sisaoastinortnega geažil

- Gitta 250 oahpponeavvu rádjai 20% buvttadangoluin
- Gitta 251 - 500 oahpponeavvu rádjai 30% buvttadangoluin
- Gitta 501 – 800 oahpponeavvu rádjai 50% buvttadangoluin

Buvttadangolut leat golut buohkanassii b) teknikkalaš buvttadeapmái, c) erenoamáš buvttadanvuohkáii ja d) oppalaš goluide.

Meroštallannjuolggadusat fierpmádatbáikkiid bisuheapmái guhkit áigái go 5-jagi áigodahkii:

- Doarjjasturrodas meroštallojuvvon vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 75 000 ru rádjai

Meroštallannjuolggadusat dakkár oahpponeavvuide go plakáhtaide ja spillaide:

- Doarjjasturrodas meroštallojuvvon vuodustuvvon ohcama vuodul

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.3.3 Oahpponeavvut mánáidgárddiide – ohcanvuodot doarjagat

Diedut mat galget bohtit ovdan ohcamis:

- prošeaktačilgehus mas leat boađusmihttu, olahusjoavku, ovdánanplána ja čadahavejolašvuotta. Prošeaktačilgehusas galgá maiddáid oidnot mot prošeakta fuolaha *Mánáidgárddi sisdoalu ja bargamušaid rámma-plána* gáibádusa ja eará kvalitehtagáibádusaid. Ovdan galgá maiddáid bohtit movt oahpponeavvu dárkkistuvvo giela ja tearbmageavaheami ektui, dorjot go teknikkalaš čovdosat sámi čálamearkkaid ja sáhtta go digitála osiid divvut ja heivehit odđa oahpponeavvoprošeavttaide. Dasto galgá bohtit ovdan movt oahppogirjjiis govvejuvvot dat erohusat mat sámi servodagas leat ja movt dásseárvoperspektiiva gozihuvvo
- Ohcamis galgá leat bušeahhta mas lea gollogeahčastat čadnojuvvon doaimabijuide, ruhtadanplánii ja vurken- ja juogadanplánii
- Ohcan galgá čájehit prošeavtta organiserema

Eavttut:

- Prentejuvvon oahpponeavvuide mearrida Sámediggi doarjjareivves oahpponeavvuid prentenlogu ovttaskas oahppogirjái. Ohppiid lohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvon vuodđun. Dasa lassin galgá oahpponeavvodárbu Suomas ja Ruotas árvoštallojuvvot
- Dasa ii addojuvvon doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Doarjjaoažžu galgá nuvttá juogadit dárbbaslaš meari oahppogirjjiid skuvllaide Norggas. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše interneahhtas. Ohppiidlohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvon vuodđun

- Deaddiluvvon ja digitála oahpponeavvut galget leat fidnemis márkkanis unnimusat 5 jagi
- Digitála oahpponeavvuid galgá sáhttit geavahit nuvttá interneahntas
- Doarjjaoažžu galgá fuolahit doaimma ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi dan rájes go leat leamaš fidnemis
- Doarjjaoažžu galgá addit 20 gáhppálaga oahpponeavvus Sámediggái. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše interneahntas
- Doarjjaoažžu galgá addit mánusa stáhtalaš buvttadeddjiide heivehuvvon oahpponeavvus
- Oahpponeavvu galgá maid sáhttit almmuhit ollesteakstagirjin DAISY-formáhtain
- Oahpponeavvu galgá merkejuvot gustovaš standárddaid mielde ja dan galgá sáhttit čatnat oahpponeavvodiehtovuđđui GREP, Máhttolokten sámegeiella
- Vuosttaš máksinávžžuhusa mielde galgá doarjjaoažžu sáddet šiehtadusa maid lea dahkan girječálliiguin, govvejeddjiiguin, jorgaleddjiiguin ja eará návccaiguin das ahte oahpponeavvu ollásit dahje oasis das sáhttet almmuhuvvot, juogaduvvot ja ovddiduvvot girjehámis, elektrovnnalaččat (dás mielde maiddái neahttavuđot veršuvdna) dahje makkár ihkinassii almmuheamis. Go johtu rievda, de galgá sáddejuvot divvojuvvon ovdánanplána muttuiguin
- Doarjjaoažžu galgá maŋŋá go prošeakta lea loahpahuvvon buktit fágalaš raportta ruđaid geavaheamis. Raporteren galgá dahkkojuvot dan ulbmilolahusa ektui mii lea ohcamis ja prošeaktačilgehusas. Raporttas galgá boahit ovdan makkár gelbbolašvuodamihtuid oahppoplánas oahpponeavvu gokčá. Doarjjaoažžut galget buktit guokte gáhppálaga prošeaktaraporttas, ovttá mii lea elektrovnnalaččat ja nuppi báberveršuvdnan, maid sáhtta almmuhit Sámedikki neahttasiiddus dahje sámi oahpponeavvuid neahttasiidduin
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go mánáidgárdeoahpponeavvuid almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat 3 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

Oktasaš prentejuvvon ja digitála oahpponeavvuide:

a) Mánusa ovddideapmi

- Girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastin gitta jagi rádjai, šiehtadusa mielde guoskevaš bargoadiin, dahje girječállibálkkáš mánusa oastima oktavuodas 2 500 ru siiddu nammii odđa teavsttas, bálkkáš gustovaš oahpponeavvuid jorgaleamis, heiveheamis, ođasmahttimis ja áigeguovdilastimis lea 1 500 ru siiddu nammii mas leat 2000 guoskkahaga. Erenoamáš oktavuodain sáhtta girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastit gitta guovtti jagi rádjai. Dat galgá erenoamážit vuodustuvvot
- Korrektuvrra lohka ovdas 100 ru siidui mas leat 2000 guoskkahaga
- Referánsajovkui gitta 50 000 ru rádjai, ferte vuodustuvvot man ollu golut šaddet
- Illustrásonshonorarer og kjøp av fotografier beregnes ut fra begrunnet kostnadsoverslag.

Digitála oahpponeavvuid oktavuodas oavviduvvo siidu gárvvisin digitála ovttadagas.

b) Buvttadeapmi

Guoská prentejuvvon oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangoluide lohkkjuvvojit mielde teknihkalaš buvttadus ja doaimmahusgolut, ja doarjja rehkenastjuvvo čuovvovaš vuogi mielde árka nammii (mii lea 16 siiddu):
  - gitta 15 % rádjai govat 8 000 ru
  - gitta 30 % rádjai govat 11 000 ru
  - gitta 50 % rádjai govat 14 000 ru
  - eanet go 50 % govat 17 000 ru

Govaiguin oaivvilduvvojit govat, tevnnegat, tabeallat, formelat jed.

Teknikkalaš buvttadeapmin oaivvilduvvojit formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš. Doaimmahusgollun oaivvilduvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš giedaškuššan ja korrektuvrra lohkan.

Guoská digitála oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangollun lohkkuojuvvo digitála oahpponeavvu ollásit buvttadeapmi ja dat rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul, gitta 700 000 ru rádjai

Ollásit buvttademiiin oaivvilduvvo sisdoalu ja funkšunálitehta čilgen, ovddidangolut, jorgaleapmi ja oahpponeavvu geahččaleapmi

c) Erenoamáš ovdanbuktingolut

- Erenoamáš oktavuodáin sáhtttá doarjja adduojuvvot gitta 150 000 ru rádjai. Dát guoská omd. stuorra bálkkážiidda illustrerejeddjiide, govvideddjiide ja vuoigatvuođaoamasteddjiide. Dáid ferte čálalaččat vuodustit

d) Oppalaš golut

- Dan lassin sáhtttá b) buvttangoluin rehkenastit gitta 100 % rádjai prentejuvvon oahpponeavvuid oppalaš goluide ja 50 % rádjai digitála oahpponeavvuid oppalaš goluide. Oppalaš gollun lohkkuojuvvojit eará golut mat lágádusas leat oahpponeavvu ovddideapmái lassin daid goluide mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet leat golut mat lágádusas leat viessoláigui, kantuvrra hálldašepmái, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuođaide, fágalaš kvalitehta sihkarastimii, govaid redigeremii ja sullasaččaide

e) Buhtadus sámi oahpponeavvuid sisaoastinortnega geažil

- Gitta 250 oahpponeavvu rádjai 20% buvttangoluin
- Gitta 251 - 500 oahpponeavvu rádjai 30% buvttangoluin
- Gitta 501 – 800 oahpponeavvu rádjai 50% buvttangoluin

Buvttangolut leat golut buohkanassii b) teknikkalaš buvttadeapmái, c) erenoamáš buvttadanvuohkái ja d) oppalaš goluide.

Meroštallannjuolggadusat fierpmádatbáikkiid bisuheapmái guhkit áigái go 5-jagi áigodahkii:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 75 000 ru rádjai

Meroštallannjuolggadusat dakkár oahpponeavvuide go plakáhtaide, spillaide ja sullasaččaide:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobalaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkašupmi.

18.18.3.4 Stipend for elever med samisk i fagkretsen i videregående skole – ohcanvuodot doarjagat Dieđut mat galget bohtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut mat čájehit ahte oahppi lea ollesáiggeoahppi dakkár oahpposajis mas lea vuoigadahttojuvvon oazžut doarjaga Stáhta loatnakássas
- Ohcamis galg oahppobáiki leat duodaštan oahppistáhtusa ja sámegieloahpahusa 2. lohkanbajis

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

198 siidu 432 siiddus

Meroštallannjuolggadusat:

- Stipeanda juhkkovuvvo gorálaččat:
  - ohppiide geain lea sámegiella vuosttaš giellan
  - ohppiide geain lea sámegiella nubbin giellan
  - ohppiide geain lea sámegiella vierisgiellan

Ohppiide geain lea sámegiella nubbin giella, vuoliduvvo stipeanda 25 % daid ohppiid ektui geain sámegiella lea vuosttaš giellan. Ohppiide geain lea sámegiella amas giella, vuoliduvvo stipeanda 50 % daid ohppiid ektui geain sámegiella lea vuosttaš giellan.

Juohke giellajoavkku siskkoabealde juogaduvvo jahkásaš stipeandarámma nu ahte doarjjavuoigadahttojuvvon oahppit geat devdet juolludaneavttuid, ožžot ovttá mađe guhtege. Stipeanda lea eanemusat gitta 10 000 ru rádjai oahppojuogadusat oahppi nammi.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.3.5 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut mat čájehit oahppočuoggáid logu lohkanbajis.
- Ohcamis galgá leat duodaštuvvon ahte lohkanbadjedivat lea máksojuvvon dahje duodaštus das ahte lea dieđihan allaskuvlla- dahje universitehtaeksámenii.

Eavttut:

- Stipeandaohcamis oahpaheaddjiohppui galgá leat mielde duodaštus ahte sus lea áigumuš bargat sámegielloahpaheaddjin, oahpaheaddjin sámi skuvllas, ahte son áigu leat mielde ráhkadeamen sámi oahpponeavvuid dahje eará láhkai leat mielde ovddideamen oahpahusa sámi mánáid ja nuoraid várás
- Stipeandaohcamis oahpaheaddjiohppui mas ii lea sámegiella mielde fágasuorggis galgá leat mielde duodaštus ahte ohcci lea čađahan ja ceavzán oahpu sámegiellas vuosttašgiellan joatkkaskuvllas dahje sullasaš oahpus
- Stipeanda addojuvvo oahpuide main leat uhcimusat 10 oahppočuoggá
- Dakkár sámegielloahpus mas leat uhcit go 15 oahppočuoggá, gáibiduvvo lassin ahte biddjojuvvo ovdan duodaštus mii čájeha ahte lea čađahan eksámena sámegiellas dakkár oahpus mas leat uhcimusat 10 oahppočuoggá
- Galgá buktit duodaštusa das ahte lea čađahan eksámena. Sámediggi sáhtá jagi sisa bearráigeahččat ahte ohcci lea čađahan eksámena ja gáibidit stipeandda ruovttoluotta ollásit jos eksámen ii leat čađahuvvon
- Buot oahppu maŋŋá vuodđooahpu mii addá oahppočuoggái, lea joatkkaohppu, maddái master- ja doavttergráda.
- Váldonjuolggadusat lea ahte ii addojuvvo stipeanda seamma dási ohppui eanet go oktii

Meroštallannjuolggadusat:

- Addojuvvo 7 500 ru ohppui gaskal 10 ja 14 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
- Addojuvvo 10 000 ohppui gaskal 15 ja 29 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
- Addojuvvo 20 000 ohppui mas leat uhcimusat 30 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
- Sierra meroštallannjuolggadusat ohppiide geat váldet alit oahpu mátta- dahje julevsámegiellas:
  - Addojuvvo 5000 ruvdnosaš lassistipeanda mátta- ja julevsámi oahpuide main leat gaskal 15 ja 29 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
  - Addojuvvo 10 000 ruvdnosaš lassistipeanda mátta- ja julevsámi oahpuide main leat uhcimusat 30 oahppočuoggá juohke lohkanbajis

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 2012 gidđabadjeohppui lea guovvamánu 1. b. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo
- Ohcanáigemearri 2012 čakčabadjeohppui lea golggotmánu 1. b.. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.3.6 Stipeanda rávesolbmuide – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut mat čájehit váldá go oahppi oahpu dakkár oahppobáikkis (giellaguovddázis/ásahusas/oahppolihtus) mii ovttasbargá allaskuvllain/universitehtain
- Ohcamis galgá oahppobáiki leat duodaštan oahppistáhtusa ja sámegieloahpahusa

Meroštallannjuolggadusat:

- Stipeanda juogaduvvo gorálaččat:
  - ohppiide mat lohket sámegiela álgodásis/vođđoskuvladásis
  - ohppiide mat lohket sámegiela dakkár joatkkadásis man vuodul beassá alit ohppui sámegielas ja mii addá oahppočuoggáid

juohke joavkku siskkobeaalde juogaduvvo jahkásaš stipeandarámma luohtta daid doarjjavuogaduvvomiid gaskkas geat ollašuttet juolludaneavttuid. Eanemus stipeanda lea 15 000 ru juohke oahppojuogaduvvo juohke oahppi nammi.

Meroštallannjuolggadusat for stipend til voksenopplæring:

- Addojuvvo 7 500 ru rádjai álggahanstipeanda sámegieloahpus mas lea uhcimusat 15 oahppočuoggá
- Addojuvvo 15 000 ru 30 oahppočuoggásaš sámegiela lohkanbadjáieng

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.3.7 Prošeavttat sámi luonddugeavaheami birra vođđoskuvllas

Eavttut:

- Prošeavttat eai galgga geavahuvvot dábálaš skuvladoibmii, muhto geavahuvvot geabudeapmái ja konkrehta prošeavttaide mat sáhttet váikkuhit identitehta duddjoma, barggaheami ja árbemáhtu gaskkusteami mearrasámi ja siseatnansámi guovlluin.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea miessemánu 1. B.b 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.4 Doarjagat sámi mánáidgárddiide

A) Sámi mánáidgárddit

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Mánáidgárddi lea njuolggadusain mearridan ahte mánáidgárddi doaibma vođđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii

- Mánáidgárddi jahkeplána 2011 galgá čájehit makkár konkrehta doaimbábijut galget čadáhuvvot sámi giela ja kultuvrra nannema dihte. Jahkeplánas ferte oidnot makkár gelbbolašvuohta mánáidgárddis lea sámi giela ja kultuvrra ektui
- Mánáidgárddis galget leat sáme giela hálli bargit, mat aktiivvalaččat geavahit sáme giela sihke mánáiguin ja ollesolbmuiguin.
- Bearašmánáidgárddiin maid njuolggadusain lea mearriduvvon ahte ortnet dahje ovttaskas ruoktu vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii, galgá veahkkebargi hállat sáme giela ja mánáin galgá leat sámi duogáš
- Giela bearráigeahččánváldin galgá duodástit ahte mánáidgárddi lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii, ahte das leat sáme giela hálli bargit ja ahte dan doiabmagiella lea sáme giella.

Eavttut:

- Doarjja galgá geavahuvvot lassegoluide sámi mánáidgárddi doaimma oktavuodas, geahča doarjaga bagadusa.
- Doarjja galgá geavahuvvot dan bušeahhtajagis goas doarjja juolluduvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Vuodđomáksomearri ossodaga nammii lea gitta 70 000 ru rádjai
- Vuodđomáksomearri sámi bearašmánáidgárddiide lea gitta 45 000 ru rádjai
- Gitta 30 000 ru rádjai sáme gielat bargi nammii olles virggis mánáidgárddis, ráddjejuvvo bajásguvlui guovtti sáme gielat bargi nammii ossodagas

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 1. februar 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo. Ohcanáigemearrien gjelder ikke for nye søkere.

B) mánáidgárddit main lea sámi ossodagat:

Dieđut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Mánáidgárddi sámi ossodat lea njuolggadusain mearridan ahte mánáidgárddi doaimma vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii
- Mánáidgárddi jahkeplána galgá čájehit makkár doaimbábijuid sámi mánáidgárddi áigu čadáhut sámi giela ja kultuvrra nannema dihte. Jahkeplánas ferte oidnot makkár gelbbolašvuohta mánáidgárddis lea sámi giela ja kultuvrra ektui
- Guhkesáiggi plána mo nannet sámi giela ja kultuvrra.
- Ossodagas galget leat sáme giela hálli bargit, mat aktiivvalaččat geavahit sáme giela sihke mánáiguin ja ollesolbmuiguin.
- Sámi mánát galget leat nu guhkás go lea vejolaš leat seamma sajis mánáidgárddis ja gielddas
- Bearašmánáidgárddiin maid njuolggadusain lea mearriduvvon ahte ortnet dahje ovttaskas ruoktu vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii, galgá veahkkebargi hállat sáme giela ja mánáin galgá leat sámi duogáš
- Giela bearráigeahččánváldin galgá duodástit ahte mánáidgárddi lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii, ahte das leat sáme giela hálli bargit ja ahte dan doiabmagiella lea sáme giella.

Eavttut:

- Doarjja galgá geavahuvvot lassegoluide sámi ossodaga doaimma oktavuodas, geahča doarjaga bagadusa.
- Doarjja galgá geavahuvvot dan bušeahhtajagis goas doarjja juolluduvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Vuoddomáksomearri ossodaga nammii lea gitta 70 000 ru rádjai
- Gitta 30 000 ru rádjai sámegielat bargi nammii olles virggis mánáidgárddis, ráddjejuvvo bajásguvlui guovtti sámegielat bargi nammii ossodagas. Oassevirggiid ovddas addojuvvo dorjja virggi sturrodaga mielde.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beivvi maŋŋá, eai meannuduvvo. Ohcanáigemearri ii gusto odđa ohcciide.

C) Mánáidgárddit mat fáallet sámegieloahpahusa

Eavttut:

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Galle máná ovddas ohccojuvvo doarjja.
- Mánáidgárdi galgá bidjat ovdan plána mii čilge mo sámegieloahpahus čadahuvvo, ja guđe sámegillii oahpahuvo.
- Ohccit mat ovdal leat ožžon doarjaga, galget bidjat mielddusin guhkesáigge plána mii čájeha mo sámi giella- ja kulturoahppu ovdána.
- Gielda bearráigeahččanváldin galgá duođaštit ahte mánáidgárddis leat sámi mánát ja ahte das leat sámegiela hálli bargit sámegieloahpahusa várás go ohcan sáddejuvvui.
- Sámi mánát galget leat nu guhkás go lea vejolaš leat seamma sajis mánáidgárddis ja gielddas.

Eavttut:

- Doarjja galgá geavahuvvot dušše goluide sámegiela.
- Doarjja galgá geavahuvvot dan bušeahhtajagis goas doarjja juolluduvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sáhtta oazžut doarjaga gitta 65 000 ru rádjai jahkái juohke ossodahkii mas lea sámegieloahpahus mánáidgárddis
- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama vuodul ja dan vuodul galle mánu addojuvvo sámegieloahpahus.

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri čakčamánu 15. b. 2012 rádjai. Ohcamat sáddejuvvon dien beivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

D) Prošeavttat ja ovddidanbarggut

Eavttut:

- Doarjja addojuvvo mánáidgárddiide mat ožžo erenoamáš doarjaga dahje dorjaga sámegieloahpahussii.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkatuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 150 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Cuoŋománu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

18.18.4.1 Árbediehtu

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo doaibmagoluide
- Duodaštanávdnasiid galgá sáhttit bidjat registerii sámi duodaštuvvon árbedieđu hálddašeami várás mii fuolaha eaiggátvuoda ja persovdnasuodjalusa.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat jagi mañña doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjjasturrodát meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 200 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea cuoŋománu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi mañña, eai meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juohkima oktavuodas organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalگو doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštít Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohhta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.5 Helse og sosial

18.18.5.1 Helse- og sosialprosjekter – ohcavuđot doarjagat

Eavttut:

- Metoda- ja ovdaprošeavttat galget formálalaččat leat čadnojuvvon dutkan- dahje oahpahasáhusii.
- Ved tildeling av prosjektmidler til opplering av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse til kommuner som er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, forutsettes det at kommunen bidrar med 50 % av prosjektkostnadene
- Prošeavttat main leat mánga ruhtadeaddji vuoruhuvvojít
- Doarjja ii addojuvvo doaimmaide mat adnojuvvojít ásahusa/organisašuvnna dábálaš doaibmabargun, dahje lága bokte geatnegahtton bargun.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi mañña doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 500 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi mañña, eai meannuduvvo

18.18.6 Kulturmuutosuodjalus

18.18.6.1 Kulturmuutosuodjalus – ohcanvuđot doarjagat

Eavttut:

- Buot proševttaide gusto ahte dat proševttat vuoruhuvvoji, mat fuolahit báikkálaš čatnaseami.
- Registrenproševttaide galgá Askeladdena, SEFRAKa dahje Sámedikki registrerenskovvi geavahuvvot.
- Kulturmuittut galget registrerejuvvot digitála, omd. GPS:in dahje giehta-PC:in (PDA:in). Raportteremis galgá UTM-avádat almmuhuvvo juohke registremis.
- Sámediggi galgá sáhttit oažžut buot registrerenávdnasiid ja maiddá loahpparaportta, digitála hámis.
- Kulturmuittuid registreren galgá dahkkojuvvot guoskevaš eanaeaiggádiid miedihemiin. Geassemánu 9. b. 1978-mannosaš lága nr. 50 vuodul kulturmuittuid birra ii galgga registreren ja duodašteapmi mange láhkai duohtadit kulturmuittuid. Dát guoská maiddá geahččalanroggamii ja sullasaš registrerenvugiide. Dákkár iskamiidda ferte ohat lobi Riikaantikváras.
- Doarjjaoažžu galgá buktit loahpparaportta mas lea mielde maiddá dilleárvoštallan maŋŋá go prošekta lea čađahuvvon.
- Prošekta gárvvistuvvo maŋimusat golbma jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami

Lassegáibádusat dikšoproševttaide

- Dikšoproševttaid oktavuodas lea prošektaeaiggát geatnegahttojuvvon váldit oktavuoda Sámedikkiin ovdalگو prošekta álggahuvvo. Dohkkehuvvon čađahanplána rievdadeami oktavuodas leat prošektaeaiggát/gieddebargit geatnegahttojuvvon ságaškuššat ođđa plána Sámedikkiin ovdalگو bargu álggahuvvo.
- Dikšoproševttaid oktavuodas galgá raporta sisttisoallat govaid mat čájehit dili ovdalگو ja maŋŋágo prošekta čađahuvvo ja deatalaš beliid proševtta čađaheami oktavuodas.
- Buot kulturmuittut maidda dikšodoaibmabidju guoská, galget registrerejuvvot ja dilli áigáduvvot Askeladdenis.

Lassegáibádusat vistesuodjalusproševttaide

- Ovdeštanproševttaid oktavuodas lea prošektaeaiggát geatnegahttojuvvon váldit oktavuoda Sámedikkiin ovdalگو prošekta álggahuvvo. Dohkkehuvvon čađahanplána rievdadeami oktavuodas leat prošektaeaiggát/gieddebargit geatnegahttojuvvon ságaškuššat ođđa plána Sámedikkiin ovdalگو bargu álggahuvvo.
- Ovdeštanproševttat galget álo raporterejuvvot oktan govaiguin mat čájehit vistti dili ovdalگو ja maŋŋágo prošekta čađahuvvo ja deatalaš beliid proševtta čađaheami oktavuodas.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošektačilgehusa vuodul, gitta 300 000 ru rádjai
- Proševttat main lea iežas ruhta vuoruhuvvojit
- Hálddahušgoluide juolluduvvo gitta 15 % rádjai dohkkehuvvon goluin
- Bálkágoluide registrerenproševttaid oktavuodas juolluduvvo gitta 45 000 ru /mánnoi/olbmo nammii oktan sosiála goluiguin.
- Diibmohaddin iežas oasis/iežas barggus meroštallojuvvo 300 ru.
- Juohke proševttas mas lea bušeahtarámma badjel 100 000 ru, berre su. 10 % ollislaš bušeahtas leat gaskkustandoaibmabijut.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.7 Ealáhusat

18.18.7.1 Mariidnaealáhusat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiivvalaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Doarjaga oktavuodas bivdofatnasiidda galgá doarjjaoažžu leat registrerejuvvon Guolástusmanntállas
- Doarjaga oktavuodas gádderusttegiidda galget dat leat dohkkehuvvon vuostáiváldima ja oastima várás

Eavttut:

- Vuolimus doarjjaráđji proševttaide dahje doaibmabijuide lea 50 000 ru.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte. Doarjja bivdoreaidduide sáhtta dattetge addojuvvot vuosttaš gearddi investeremiid oktavuodas bivdofatnasii.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % ráđjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru
- Gitta 30 % ráđjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 150 000 ru geavahuvvon fatnasiidda mat leat vuollel 30 jagi.
- Ovttasbargodoaibmabijuide mat leat hui deatálaččat báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru.
- Sámediggi ii searvva proševttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 miljon ru.
- Iežas barggu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollogeahčastagas.

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri.

18.18.7.2 Eanadoallu

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiivvalaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái.
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus.
- Mášen- ja reaidoservviin galget leat mearrádušat ja unnimusat guokte aktiivvalaš doalli. Ohccit geat ožžot doarjaga sáhttet leat lahttun dušše ovttas reaidorieggás.

Eavttut:

- Doarjja stáhta mielkeeriide nuoraide vuollel 35 jagi gitta 3 jagi ráđjai ásaheami mañná
- Seamma ohccái ii addojuvvo doarjja mašinnaid ja reaidduid oastimii ovdal go lea gollan 5 jagi mañimuš doarjjalohpádusa rájes
- Doarjaga vuolimus ráđji proševttaide dahje doaibmabijuide lea 50 000 ru. Mielkeeriide lea dát ráđji 30 000 ru
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte.

- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimuštá jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 400 000 ru
- Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Eanemusat 100 000 ru ja gitta 20 % rádjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis mašinnaid investeremiidda ja reaidosearvvi reaidduide
- Guovlluin gos eai gávdno eará eanadoallit sáhttá ovttaskas ohcci ohcat doarjaga mašinnaide ja reaidduide. Dát doarjja lea ráddjejuvvon 50 000 ru ja gitta 20 % rádjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis
- Ođđa ásaheiddiid rekrutteremii dahje doaluid badjelií váldimii ja gitta 3 jagi maŋŋá álggaheami: Eanemusat 100 000 ru ja gitta 1 ru rádjai mielkelihhtera nammii doarjja stáhta mielkeeriid oastimii. Stuorámuš almmolaš doarjja ii sáhte leat eanet go 50 % (1,75 ru lihhtera nammii
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearmi:

- Rabas ohcanáigemearmi
- Ohcanáigemearmi mielkeeriid oastimii lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona maŋŋá eai realitehta meannuduvvo.

18.18.7.3 Lasseeláhusat boazodoalus

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiitivlaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkáivisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušeahttaoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimuštá jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru. Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru

Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearmi:

- Rabas ohcanáigemearmi gitta čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona maŋŋá eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaožžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go

oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.4 Juohkelágan ealáhusat

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiivvalaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Vuolimus doarjjaráđji prošeavttaide dahje doaimbajuiide lea 50 000 ru
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaimbavuđot goluide, doaimbajuiide mat botnjat gilvvu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuoddoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaiduide ja doaimbajuiide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru. Ovttasbargodoaimbajuiide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde. Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.5 Sámi mátkeealáhusat ahtanuššamin – Árvohákanprográmma

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiivvalaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaiduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 50 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru. Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2011. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona mañná eai realitehta meannuduvvo.

EEO – Njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáldatáigemeari rájes.

18.18.7.6 Ovddidan- ja investerendoaibmabijut – duoji ealáhusšiehtadus

Eavttut:

A) Guoská ovddidan- ja investerendoaibmabijuide:

Diedūt mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Doarjaga vuolimus rádji prošeavttaide dahje doaibmabijuide lea 30 000 ru.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

B) Guoská álggahanstipendii:

Diedūt mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Álggahanstipeandda sáhtta addit gitta ovttá jahkái.
- Álggahanstipeandda sáhtta addit sihke plánemii ovdal fitnodatásaheami ja ieš ásaheapmái
- Stipeanda sáhtta addojuvvot eallingoluide (iežas bálká), konsuleanttaveahkkái, márkaniskadeapmái, ohppui, geahččalanbuvttadeapmái, mátkegoluide, unnit investeremiidda, veahki láigoheapmái dahje sadjásažžii, konseaptaovddideapmái ja eará fitnodatplánemii. Stipeandda ii sáhte geavahit divatgoluide jna almmolaš instánssaide.
- Doarjjaoažžu lea geatnegas dieđihit Sámediggái čálalaččat jos prošeakta masa stipeanda lea juolluduvvon lea heaittihuvvon
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat sáhttet botnjat gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii ja seaiva lonuhemiide

C) Guoská duodjestipendii ohppiide joatkkaskuvllain

Dieđut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut oahppi birra lea go son ollesáigge oahppi muhtun oahpposajis mii lea dohkkehuvvon oazžut oahppostipeandda Stáhta loatnakássa bokte
- Ohcamis galgá oahpposadji duodaštit oahppistáhtusa ja oahpahusa duojs

D) Guoská duodjestipendii ohppiide duojs bachelor-dásis

Dieđut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut lohkanbaji oahppočuoggáid logu birra
- Ohcamis galgá duodaštit oahppodivada máksima dahje duodaštit ahte lea dieđihan eksámenii allaskuvllas dahje universitehtas

Eavttut:

- Galgá duodaštit ahte lea čadahan eksámena. Sámediggi sáhtta jagi sisa bearráigeahččat ahte ohcci lea váldán eksámena ja gáibidit stipeandda ruovttoluotta ollásit jos ii leat váldán eksámena
- Váldonjuolggadussan lea ahte stipeanda seamma fágii ii addojuvvo eanet go oktii

Meroštallannjuolggadusat:

A) Guoská ovddidan- ja investerendoaibmabijuide:

- Doarjja addojuvvo gitta 60 % rádjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis. Investeremiid oktavuodas sáhtta addit gitta 50 % ohcansupmis. Stuurámus doarjja lea 400 000 ru
- Buvttaovddideami oktavuodas sáhtta váldit mielde eallingoluid gitta 12 000 ru rádjai mánnui ja doarjjamearri lea gitta 60 % gollomeroštallamis.
- Jahkásaš stipeandarámma nuoraide geain lea duodji juogaduvvo luohhta doarjjavuoigadahttojuvvon ohppiid gaskka geat ollašuttet juolludaneavttuid. Stuurámus stipeanda lea gitta 10 000 ru rádjai oahpahusjagis oahppi nammii
- Sámediggi ii searvva prošeavttaid ruhtadeapmái maid gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis
- Gelbbolašvuoda ovddidandoaibmabijuid oktavuodas addojuvvo gitta 80 % doarjja ohcamiidda mat bohtet duoji váldoorganisašuvnnain. Eará ohccit sáhttet oazžut gitta 50 % doarjagis.
- Eanemus doarjja ovttasbargodoaibmabijuid oktavuodas main lea stuorra mearkašupmi sámi álbmogii sáhtta addojuvvot gitta 500 000 ru rádjai

B) Guoská álggahanstipendii

- Eanemus sáhtta addojuvvot 75 % dohkkehuvvon goluin, gitta 150 000 ru rádjai
- Iežas bálkka sáhtta leat gitta 12 000 ru rádjai mánnui. Plánemii ovddabealde fitnodatásaheami sáhtta addit doarjaga iežas bálkái eanemusat 6 mánnui, ieš ásaheami oktavuodas eanemusat 12 mánnui. Iežas bálkka sáhtta unniduvvo jos stipeandaoažžus lea eará dienas stipeandaáigodagas

C) ja D) Guoská duodjestipendii ohppiide joatkkaskuvllain ja duodjestipendii ohppiide geat váldet duojs bachelor-dási

- Eanemus doarjja addojuvvo 10 000 ru oahppi nammii jahkái

Ohcanáigemearri:

Guoská investeren- ja ovddidandoarjagi:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

Guoská álggahanstipendii:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

Guoská duodjestipendii ohppiide joatkkaskuvllain ja duodjestipendii ohppiide geat váldet duojs bachelor-dási. Doaibmadoarjja – duoji ealáhusšiehtadus – ohcanvuđot doarjja:

Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo

Doaibmadoarjja duojáridda:

Eavttut:

- Ohcci galgá deavdit Sámedikki jienastuslohkui čálihanavttuid, muhto ii dárbbas leat čálihan iežas jienastuslohkui. Erenoamáš oktavuodain sáhtta dán gáibádusas spiehkastit
- Leat ovttaoalbmofitnodat dahje oasussearvi ja leat čálihuuvvon lasseárvodivatlohkui
- Iešráhkaduvvon dujiid vuovdin sámi kultuvrra ja árbevieruid vuodul unnimusat 50.000 ru ovddas mas ii leat mielde lasseárvodivat
- Ieščilgehusain duodaštit ahte sus lea reálagelbbolašvuohhta ja/dahje duodaštus formála gelbbolašvuodas sámi duojs
- Ohccit geat ožžot doaibmadoarjaga leat geatnegasat addit dárbbaslaš dieđuid ekonomalaš raportta ráhkadeami bokte
- Doaimmat dahje fitnodagat mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušehtas, omd duodjegávppiide ja sámi deaivvadansajiide, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dan ortnega bokte. Dát guoská maiddái oasusserviid oamasteddjiide ja oasusserviid bargiide. Sii maid eai sáhte ohcat doaibmadoarjaga eará organisašuvdnavugiiguin dán poastta bokte.
- Oasusserviid eaiggádat galget deavdit seamma eavttuid duodjeregistera ektui go ovttaoalbmofitnodat. Dat guoská gelbbolašvuhtii, eavttuide leat Sámedikki jienastuslogus ja buvttadohkeheamis. Vurdojuvvo ahte oasusserviid bargiin lea duodjefágalaš gelbbolašvuohhta
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimii, leasemii ja seaiva lonuhemiide

Meroštallannjuolggadusat:

- Ovttalbmofitnodat: Doarjja rehkenastojuvvo iešráhkaduvvon duoji dohkkehuvvon gávpejođu mielde, gitta 40 % rádjai, stuorámus doarjja lea 150 000 ru. Guovtti jagi geahččalanáigodagas ožžot dat ohccit mat leat registrerejuvvon olggobealde Finnmárkku gitta 50 % doarjaga ja eanemusat 150 000 ru.
- Oasussearvvit: Doarjja rehkenastojuvvo iešráhkaduvvon duoji dohkkehuvvon gávpejođu mielde, gitta 40 % rádjai, stuorámus doarjja lea 100 000 ru. Bajimus gálvojohtorádji lea 3 000 000 ru.
- Jus ohcojuvvo eanet go 3 600 000 ru mii lea šiehtadusrámma, de vuos vuoliduvvo bajimus doarjjasupmi 130 000 ruvdnui ovttalbmofitnodagaide ja 80 000 ruvdnui oasusserviide. Dasto vuoliduvvo eanemus proseantamearri dassážiigo ohcansubmi lea doaimmadoarjaga rámma siskkobeaide.

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea golggotmánu 25. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat. Eai guoskka duodjestipendii ohppiide ja studeanttaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearáláččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.7 Čálgoortnegat – duoji ealáhusšiehtadus

Eavttut:

- Doarjjaoažžu ferte leat registrerejuvvon duodjeregistaris go galgá deavdit eavttuid oažžut doaimmadoarjaga
- Máksujuvvon lassemávssu ruovttoluottamáksin álbmotodjui galgá duodaštuvvot (buohcanruhtaortnet)

Meroštallannjuolggadusat:

- Vánhenruhtadoarjja gitta 30 000 ru rádjai. Rádji goas sáhtá addit vánhenruhtadoarjaga, lea 5G (1G= 79 216 ru)
- Dan buohcanruhtaortnega lassemávssu ruovttoluotta máksin, maid NAV mearrida.

Ohcanáigemearri:

- Vánhenruhtadoarjaga ohcama ferte sáddet maŋimuštá 6 mánu maŋŋá riegádahttima dahje adopšuvnna

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálacčat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fálladatáigemeari rájes.

18.18.7.8 Vuovdima ovddidandoaibmabijut – duoji ealáhusšiehtadus

Eavttut:

- Sirddekeahtes duodjegávppit mat leat doaimmas birra jagi ja mat vuvdet earáid buvttadan dujiid. Duodjegávppis galgá leat fásta rabasáigi, unnimusat 5 beaivvi vahkkui
- Doaimmat galget leat vuovdán earáid buvttadan duoji 2011:š gaskal 200 000 ru ja 3 000 000 ru earret momssa. Unnimusat 30 % doaimma gávpejođus galgá leat earáid buvttadan duodji.
- Doaimmat galget leat registrerejuvvon momsalogahallamis
- Unnimusat 30 % gávpejođus galgá leat earáid buvttadan duodji
- Ráhkaduvvo márkaplána bušehtain movt ostojuvvon duodji galgá vuvdojuvvot ja vuovdaluvvot 2012:s.
- Doaimmat dahje fitnodagat mat ožžot doaimmadoarjaga earái poasttaid bokte Sámedikki bušehtas, ovdamearkka dihtii doaimmadoarjaga duodjái ja sámi deaivvadansajiide, eai sáhte oažžut doarjaga dán poasttas. Dát guoská maiddá oasusserviide ja oasusserviid bargiide. Eai ge dát sáhte ohat doaimmadoarjaga dán poasttas eará organisašuvdnavugiiguin ge.
- Doarjja ii addojuvvu gálvogoluide, bajásdoallamii, doaimmavuđot goluide, doaimmabijuiide mat botnjat gilvvu, láigohanvistiide, vuorkáivistiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide.

Meroštallannjuolggadusat:

- Eanemusat sáhtta addojuvvot 60 % doarjja earáid dujiid vuovdimis ja gitta 200 000 ru rádjai. Vuolimus doarjjarádjái lea 30 000 ru.
- 2010 gávpejohtu biddjojuvvu vuodđun doarjaga meroštallamii
- Iežas buvttadan duodji ii sáhte leat mielde meroštallanvuodus

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje máŋgga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálacčat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fálladatáigemeari rájes.

18.18.7.9 Meahcástanealáhusaid ovddideapmi – Lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmma

Dieđut mat galget boahhtit ovdan ohcamis:

- Søker skal ha tilfredsstillende fagkompetanse i form av relevant utdanning og yrkeserfaring
- Etablerte virksomheter som mottar tilskudd skal kunne vise til positiv bedriftsøkonomisk utvikling

Eavttut:

- Vuolimus doarjjarádjji prošeavttaide dahje doaibmabijuide lea 50 000 ru
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjiet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánsaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušeahhtapoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

•

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru.
Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru

Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit mañná dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat.

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.10 Álggaganstipeanda – Lotnolasealáhusaid árvohákanprográmma

Ohcamis galgá boahhtit ovdan:

- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Álggaganstipeanda sáhtá addit gitta ovttá jahkái
- Álggaganstipeanda sáhtá addit sihke plánemii ovdal fitnodatásaheamis ja ieš ásaheapmái
- Stipeanda sáhtá addojuvvot muhtun muddui ealligoluide (iežas bálká), konsuleantaveahkkái, márkaniskkademiide, oahpahussii, geahččalanbuvttadeapmái, mátkegoluide, unnit investeremiidda, láigohuvvon veahkkái dahje sadjásažžii, konseptaovddideapmái ja eará fitnodatplánemii. Divatgolut jna almmolaš instánsaide eai gokčojuvvo.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjiet gilvvu, láigohanvisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánsaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit eará almmolaš bušeahhtapoasttain.

Meroštallannjuolggadusat:

- Eanemusat addojuvvo 75 % dohkkehuvvon goluin, gitta 150 000 ru rádjai

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

213 siidu 432 siiddus

- Iežas bálkka sáhtttá leat gitta 12 000 ru rádjai mánnui. Plánemii ovdal fitnodatásaheami sáhtttá addit doarjaga iežas bálkái eanemusat 6 mánu, ieš ásaheami oktavuodas eanemusat 12 mánu. Iežas bálkka sáhtttá unniduvvot jos stipeandaoažžus lea eará dienas stipeandaáigodagas

Ohcanáigemearrri:

Ohcanáigemearrri lea čakčamánu 1. b. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtttá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahttá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.8 Regionálaovddideapmi

18.18.8.1 Regionálaovddidanprošeavttat

Eavttut:

- Prošeakta galgá ruhtaduvvon ovttas dainna fylkkagiielddain mainna Sámedikkis lea ovttasbargošiehtadus
- Prošeakta gárvvistuvvo maŋimuštá guokte jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 40 % doarjja dohkkehuvvon goluin ja eanemusat 400 000 ru

Ohcanáigemearrri:

Ohcanáigemearrri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat: Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtttá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahttá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.9 Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

18.18.9.1 Riikkaidgaskasaš doaibmabijut

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul
-

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

- Prošeakta gárvvistuvvo maŋimuštá guokte jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona

EEO-njuolggadusat: Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lánkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje máŋgga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fálladatáigemeari rájes.

18.18.10 Sámi organisašuvnnat

18.18.10.1 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddasteapmi Sámedikkis – ohcanvuđot doarjja

Eavttut:

- Bellodagat ja joavkkut mat välljejit bidjat oktasaš listta leat doarjjavuoigadahttojuvvon oažžut dušše vuodđodoarjaga. Jienastatdoarjaga vuodul rehkenastojuvvo dušše daid válgabiiriid ektui gos bellodagas/listtas leat välljejuvvon áirasat.
- Organisašuvnnat geat ožžot njuolga doarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušehtas, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dán ortnegis.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Jienastatdoarjja:

- 90 % jahkásaš rámmas addojuvvo seamma stuorra submi jienastaga nammii maid lea ožžon maŋimuš sámediggeválggas, organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis.

b) Vuodđodoarjja:

- 10 % jahkásaš rámmas addojuvvo seamma stuorra submi registrerejuvvon sámpolitiikkalaš organisašuvnnaide mat maŋimuš sámediggeválggas ožžo unnimusat 2,5 % jienastagain riikadásis dahje ožžo sisa unnimusat ovttá áirasa Sámediggái.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. bušehttajagis. Ohcan mii sáddejuvvo maŋŋá dán dáhtona ii realitehta meannuduvvo.

18.18.10.2 Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat

Eavttut:

- Kulturorganisašuvnnat fertejit duođaštit ahte dain 31.12.10 nammii ledje unnimusat 30 máksán lahtu ja lahtut unnimusat guovtti gielddas. Sámi museasearvái ii guoskka eaktu lahttologu ektui. Miellahttolisat galgá biddjojuvvon mielde.
- Riikaviidosas nuoraidorganisašuvnnain fertejit leat lahtut unnimusat golmma fylkkas ja duođaštit ahte dain 31.12.10 nammii ledje unnimusat 50 máksán lahtu.
- Doarjja ii addojuvvo dakkár organisašuvnnaid báikkálaš servviide mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušehtas.

- Organisašuvnnat mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušeahtas, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dán ortnegis.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo ovtta mađe organisašuvnnaid gaskka mat ollašuttet juolludaneavttuid.

b) Miellahttodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat 31.12.10 lahttologu mielde.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

18.18.10.3 Sámi dásseárvoorganisašuvnnat

Eaktu:

- Organisašuvnnat fertejit duođaštit ahte dain 31.12.10 nammii ledje unnimusat 20 máksán lahtu ja lahtut unnimusat guovtti gielddas. Miellahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo ovtta mađe organisašuvnnaid gaskka mat ollašuttet juolludaneavttuid.

b) Miellahttodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat 31.12.10 lahttologu mielde.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

18.18.11 Friija váikkuhangaskaoamit- ohcanvuđot doarjagat

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.
- Prošeakta gárvvistuvvo maŋimuštá guokte jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

EEO – njuolggadusat. Juohkima oktavuodas fitnodagaide gusto:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mángga sajis 3 jagi rehketoallogagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš

doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oážžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fálaldatáigemeari rájes.

19 Ealáhusovddideami doarjagiid doaimmavuovlu (SED-guovlu)

- 2011 Guovdageaidnu
- 2012 Áltá, čuovvovaš vuodđobiirret:
- 0101 Stierdná
  - 0102 Sievju
  - 0103 Uhcca Liidnevuotna
  - 0104 Stuora Liidnevuotna
  - 0105 Gámavuotna
  - 0106 Fielvuotna
  - 0107 Nyvoll
  - 0108 (Stuora) Girenjárga
  - 0110 Latni
  - 0201 Lákkonjárgeahči
  - 0202 Dáhppevuokta/Vuoatluokta (Rivargohppi)
  - 0203 Lákkovuonbahta
  - 0204 Dálbmeluokta
  - 0205 Vasbotnelv
- 2014 Láhppi
- 2017 Fálesnuorri
- 2018 Muosát, čuovvovaš vuodđobiirret
- 0119 Muorral(vuotna)
  - 0120 Vuotkevuotna (Uhcca-vuonaš)
  - 0121 Muotki
  - 0122 Gunnarnes
  - 0123 Tufjord
  - 0124 Fávle-Ižžát
- 2019 Máhkarávju (Nordkapp), čuovvovaš vuodđobiirret:
- 0113 Oarjjábealli-Vuotnabađaguovlu
  - 0114 Nuortaváhkeguovlu
  - 0115 Goaskinvákke - Ráktonjár-guovlu
  - 0117 Skuohttanjárga
  - 0118 Mannskarvik-Reaipváhki (Ráiváhki)
  - 0119 Spierttanjárga (Spierta)
  - 0200 Geaissavearra
  - 0201 Geaissavearra
  - 0202 Kniskkárnjárga
  - 0203 Duvavuotna (Irivuotna)
  - 0204 Mageroystua
  - 0205 Finnvik
  - 0206 Váttavuotna (Váttavuonaneret)
Bygda sarnes
- 2020 Porsángu
- 2021 Kárašjohka
- 2030 Máttá-Várjjat, čuovvovaš vuodđobiirret:
- 0101 Buodgáibeaski
  - 0102 Reais(a)vuonna
  - 0103 Spurvnes /Sállam
  - 0104 Njávdam
  - 0402 Lávvonjárga
  - 0403 Juranjohka
  - 0404 Ruovdevuonna
  - 0405 Vuorjám(johka)
  - 0503 Čoalbmějávri
  - 0504 Máiddet/Skrotnes
  - 0505 Bajit Báhcceveadji
- 1902 Romsa, čuovvovaš vuodđobiirret:
- 3301 Čie(k)ŋalluokta
  - 3302 Leaibedievvá
  - 3303 Moskaluokta
  - 3304 Moskavuovdi
  - 3305 Rívnne/Vuotnasiida
  - 3306 Suortu (davit/siskit)
  - 3307 Várpenjárga
  - 3308 Su(o)rgomohkki
  - 3309 Guohcavuopmi
  - 3310 Ullsfjordmoane -
- 1913 Skánit (viiddiduvvon olles suohkanii)
- 1919 Rivttát
- 1920 Loabát (viiddiduvvon olles suohkanii)
- 1925 Ráisavuotna, čuovvovaš vuodđobiirret:
- 0101 Gumpedallá
  - 0102 Øvre Bakkejord
  - 0103 Skuoddovuovdi
  - 0104 Smørgård
Lurruaorda/Ráb-
  - 0201 oassa
  - 0207 Boazojohka
  - 0208 Áisajávri
- 1938 Ivgu
- 1939 Omasvuotna
- 1940 Gáivuotna
- 1943 Návuotn
- 1805 Nárviika, čuovvovaš vuodđobiirret:

2022 Davvesiida, čuoovvovaš vuodđobiirret:	0102 Hearjjak
0103 Dáigevuotna	0109 Áravuopmi
0104 Gihppovuotna	0110 Jogasiida/Eanosiida
0105 Dorskkášvuotna/Beahkkervuotna	0111 Luodnegohpie
0106 Davvesiida	1849 Hábmmer, čuoovvovaš vuodđobiirret:
0107 Idjavuotna	0116 Strávnjunnie
0108 Irgevuotna/Áttamvuotna	0117 Vædtja (Veaggovárru)
0109 Lagesvuonbahta/Gussanjárga	0118 Jávresoalge Grensefjellene –
0110 Šeste (Čiesti)/Godviknes	0119 Rádjevárit
0111 Váttesbákt-seaibbuš	1850 Divtasvuodna
0112 Gappatvárru	1853 Evenášši, čuoovvovaš vuodđobiirret:
0113 Eretoaivvit	0109 Evenáššmárku
0114 Vuonjalrášša	0110 Gállogieddi
2023 Gáŋgaviika	0111 Leairusaide/Osmárkku Leaŋgáviika/ Duorrga
2025 Deatnu	0114 (Snubba)
2027 Unjárga	0117 Veaggo

Lassin geográfalaš doaibmaguvlui sáhtta doarja addojuvvot ealáhusodáneapmái dáidda:

- sámi kultuvrralaš ealáhusaide miehtá riikka. Mátkealáhusaide gusto SED-guovlu.
- lassiealáhusaide boazodoalus

Plána ja finánsa lávdegotti árvalus

Álggahus

Bušehtas čájehuvvojit vurdojuvvon boadut ja golut vissis áigodagas. Bušeahhta lea boahtte bušeahttaáigodaga plánejuvvon dahje vurdojuvvon rehketdoallu ja čájeha dihto áigodaga plánaid ekonomalaš váikkuhusaide. Dat lea maid resurssaid háhkama ja geavaheami plána, seammás go dat lea ekonomiijastivrema deatalaš dárkkástus ja čuoovolanreaidu. Stáhta juolluda ruđaid Sámediggái vai sáhtta láchit dili dasa ahte sámi álbmot beassá sihkkarastit ja ovddidit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima.

Evttohus

Evttohus *Norgga sámiid riikasearvvis (NSR) Aili Keskitalo, Ann-Mari Thomassen, Jarle Jonassen ja Rolf Johansen bokte*

Evttohus 1

2.2.1 Ollislaš juolludus Sámediggái, 7. teakstabihtta. Ođđa teakstabihtta:

- 1 200 000 ru giellaproševttaide, kap. 3.3.5
- 1 350 000 ru Borjadahkii/Medvind, kap.9.8
- 500 000 ru sámi sátnebáŋkui, kap. 3.3.7
- 2 000 000 ru girjjálašvuhtii, kap. 4.3.9.2
- 800 000 ru rávisolbmuid oahppoprográmmii, kap. 5.3.2

- 300 000 ru árbedieđuid systemáhtalaš kártemii, kap. 5.3.3
- 500 000 ru rávisolbmuidoahpu stipeanddaide, kap. 5.3.5.3
- 1 300 000 ru árbedihtui, kap. 5.3.7

3.1 Mihttomearit, rievdaduvvo ná:

Váldomihttomearri

- Mihá eanet sámegielagat.

Oassemihttomearit

- Sámegiella galgá loktejuvvot ja dan bokte sihkkarastit ahte buot sápmelaččat ožžot bálvalusfálaldagaid sámegillii ja vejolašvuoda geavahit iežaset giela
- Buot sápmelaččat ožžot vejolašvuoda oahppat geavahit sámegiela sihke njálmmálaččat ja čálalaččat.
- Mis leat ceavzilis ja árjjalaš arenat sámegiela várás
- Sámegiella lea oidnosis ja geavahuvvo maiddái dain guovlluin gos giella lea áitojuvvon
- Heivehit eanet sámegielgeavaheapmái almmolaš ásausaiguin gulahallamis
- Sámegiella geavahuvvo árjjalaččat ja lea oidnosis almmolašvuodas
- Sámegiella lea ollesárvosas geavahangiella árgabeaivvis
- Sámedikkis galgá leat mihttomearrin ahte sámegiella lea sin váldo bargogiella

3.3.3 Sámi giellaguovddášat - njuolggodoarjagat, ulbmilolahusa eavttut rievdaduvvojit ná:

Ulbmilolahusa eavttut:

- Eanet sámegielgeavaheaddjit
- Galle čadahuvvon sámegielkurssa ja eará sámegiela oahpahusfálaldaga
- Galle čadahuvvon giellamovttiidan- ja giellaovddidandoaimma ja lágideami báikkálaš servdoagas
- Galle čadahuvvon giellamovttiidandoaimma sámegiela ovddideapmái
- Leat go geavaheaddjit duhtavaččat fálaldagain

3.3.6 Hállansyntesa - prošeakta iežamet hálddus

Ortnet sihkkojuvvo. 1 000 000 ru sirdojuvvo odđa teakstabihttái 9.8 áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

3.3.8 Terminologijja ja báikenamat – prošeakta iežamet hálddus

Ortnet sihkkojuvvo. 500 000 ru sirdojuvvo odđa teakstabihttái 9.8 áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

4.3.2 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat - njuolggodoarjagat

Ođđa tabealla 4.3.2:

Tabealla 4.3.2 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat - njuolggodoarjagat							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Árran julevsámi guovddáš, Divttasvuotna	1 590	1 640	1 640	1 890	250	15,2 %
	Sámi dáiddaguovddáš,	2 567	2 647	2 647	2 726	79	3,0 %
Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti						220 siidu 432 siiddu	

Karášjohka							
Davviálbmogiid guovddáš os, Gáivuotna	1 166	1 202	1 202	1 238	36		3,0 %
Mearrasámi diehtoguovddáš, Billávuotna	513	529	529	545	16		3,0 %
Sijti Jarngge, Arborte	1 316	1 316	1 316	1 355	39		3,0 %
Várdobáiki, Evenášši/Skánit	741	764	764	1 015	251		32,9 %
Gamtofta, Ráisavuotna	62	64	64	64	0		-100,0 %
Bihtánsámi viessu	450	464	464	478	14		3,0 %
Sámi viessu Oslos	246	254	254	462	208		3,1 %
Vilgesvárre	50	50	50	56	6		-100,0 %
Lásságámmi	246	254	254	262	8		3,1 %
Sámi viessu Sáččás	191	0	0	200	200		-
Mearrasámi musea	50	52	52	57	5		-100,0 %
Villmarkscampen i Tollådal - pihánsámi	50	52	52	54	2		3,8 %
Riikkaidgaskaš sámi filbmaguovddáš	0	300	300	609	309		103,0 %
Saemien Sijte	0	0	0	600	600		-

Submi	9 238	9 588	9 588	11 611	2020		15,1 %
-------	-------	-------	-------	--------	------	--	--------

- Ođđa maŋemus cealkka:

Jagi 2012 várás várrejuvvo 11 611 000 ru doarjjan sámi kulturviesuide ja kulturgaskkustanáhusaide.

4.3.7 Museat – njuolggodoarjagat

Ođđa čuokkis ulbmilolahusa eavttuide:

- Galle guossi leat ožžon dieđuid sámegeilli

4.3.11 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

Ođđa tabealla 4.3.11:

Tabealla 4.3.11 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Eará kulturdoaimbajut	3 197	2 678	3 918	2 155	-1 763	-44,9 %
Submi		3 197	2 678	3 918	2 155	-1 763	-44,9 %

500 000 ru sirdojuvvo odđa teakstabihttái 9.8 áŋgirusšansuorgi: sámi vuoigatvuoddat mariidna resurssaide.

Rievdadus vuoruhemiid viđát čuoggás:

- Duodjekurssat kulturgaskkusteddjiide

Odđa maŋemus cealkka

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 155 000 ru doarjjan eará kulturdoaimbajuiide.

Kapihtal 5.1 Mihttomearit

Odđa maŋemus oassemihttomearri:

- Oahpahasvuogádaga vuodđun leat sámi ohppiid ja sámi servodaga dárbbut

Kapihtal 5.2 Strategijat

Strategijat rievdaduvvojit ná:

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevrraiguin sihkarastit buriid rámmaeavttuid sámi mánáidgárddiid, vuodđooahpahas, alit oahpu ja dutkama várás
- Bargat dan ala ahte ráhkaduvvojit oahpponeavvut sámi mánáidgárdemánáide
- Mánáidgárdedoarjagiid odđa eavttuid bidjat doibmii
- Áhkku ja áddjá – ortnet mánáidgárddiin, skuvllain ja SAÁO:s, vai giella ja árbediehtu fievrriduvvo buolvvaid gaskkas
- Váikkuhit dan ahte stivrendokumeanttat fuolahit sámi perspektiivva oahpahas
- Váikkuhit buriid ekonomalaš rámmaeavttuid skuvlaeaggádiidda, vai sihkarastá kvalitatiivalaččat buori oahpahas sámegeielas ja sámegillii
- Sámi sisdoallu SAÁO:s ja kulturskuvllas
- Ovdánahttit sámi joatkkaskuvllaid nationála resursa- ja gelbbolašvuodáguovddážin sámi joatkkaoahpahas várás
- Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella joatkkaskuvlla fágasuorggis lasihuvvo
- Váikkuhit dan ahte Sámi allaskuvla ovddiduvvošii álgoálbmotuniversitehtan
- Váikkuhit dan ahte Sámi lohanguovddáš šattašii bastevaš nationála resursaguovddážin
- Bargat dan ala ahte ráhkaduvvojit oahpponeavvut sámi mánáidgárdemánáide
- Mánáidgárdedoarjagiid odđa eavttuid bidjat doibmii
- Váikkuhit dan ahte stivrendokumeanttat fuolahit sámi perspektiivva oahpahas
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte nannet máhtolašvuoda ja gelbbolašvuoda sámi servodagas
- Láhčit dili árbediehtu fievrrideapmái buolvvaid gaskkas
- Bures ja beaktilit ovdánahttit sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid
- Váikkuhit ahte mánáidgárddi, vuodđooahpahas, alit oahpu ja dutkama nationála politihkas fuolahuvvo sámi perspektiiva
- Váikkuhit dan ahte sámi álbmoga formála gelbbolašvuoda nanusmuvvá
- Váikkuhit sámi sisdoalu mánáidgárddiide gos leat sámi mánát
- Dieđut ja bagadusat sámi oahpahas birra mánáidgárddiin ja vuodđooahpahas
- Váikkuhit dan ahte ásahuvvošii bastevaš sámi dulkaohppofálaldat

- Váikkuhit ahte Nordlánda universitehta ja Davvi-Trøndelaga allaskuvla (HINT) sáhttet oktiheivehit ja fállat kurssaid ja oahppofálaldagaid julevsámi ja lullisámi gielas ja kultuvrras
- Doarjut sámi váhnenlávdegotti vuolggahemi
- Sámediggi galgá gozihit ahte skuvllat ja skuvlaeaggádat fuolahit iežaset ovddasvástádusa eastadit givssideami sámi mánáid skuvlaárgabeaivvis
- Váikkuhit meahceskuvllaid ásaheamiid
- Váikkuhit ahte Nordlánda universitehta ja Davvi-Trøndelaga allaskuvla (HINT) sáhttet oktiheivehit ja fállat kurssaid ja oahppofálaldagaid julevsámi ja lullisámi gielas ja kultuvrras
- Máhttu sámi diliid birra galgá leat oassin buot allaskuvllaid ja universitehtaid profeseun- ja vuoddoahpuin

5.3.3 Árbedieđu systemáhtalaš kárten - njuolggodoarjja

Tabella 5.3.3 rievdaduvvo ná:

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12- Rev 11	% erohus
	Árbedieđu systemáhtalaš kárten	650	200	200	300	100	
SUBMI		650	200	200	650	-350	

350 000 ru sirdojuvvo 9.8 ángiruššansuorgái: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide

Odđa maŋemus cealkka:

- Jahkái 2012 várrejuvvo 350 000 ru árbedieđu systemáhtalaš kártemii.

5.3.9 Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide - prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.9 rievdaduvvo ná:

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide - prošeakta iežamet hálddus	171	300	300	200	-100	
Submi		171	300	300	200	-100	-66,6 %

200 000 ru sirdojuvvo 9.8 ángiruššansuorgái: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide

Ođđa maŋemus cealkka:

Jahkái 2012 várrejuvvo 200 000 ru sámi mánáidgárddiid kvalitehtasihkkarastimii ja sámi giliskuvllaid fierpmádatčoagganeapmái.

5.3.11 Ovddasmanniprošeakta – Sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš – prošeakta iežamet hálddus

Sihkko oalát.

500 000 ru sirdojuvvo 9.8 ángirusšansuorgái: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide

Ovddasmanniprošeakta - Sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš čuovvoluvvo boahttevaš bušehtain.

6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaproševttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 6.3.3 rievdaduvvo ná:

Tabealla 6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaproševttat – ohcanvuđot doarjagat							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dearvvašvuoda- ja sosiálaproševttat						
	Geavaheaddjidiđolaš fálaldagat boarráset sápmelaččaid várás	3 209	2 850	2 850	4 450	1 600	
Submi		3 209	2 850	2 850	4 450	1 600	

Vuoruheamit 2012:s, ođđa vuoruheamit:

- Geavaheaddjidiđolaš fálaldagat boarráset sápmelaččaid várás Guovdageainnu ja Máze doaibmaguovddážiin, Runggu gilviessoearvvis, Snoasa suohkanis, Sámi viesus Oslos, Álttá siidda, Unjárgga penšonistasearvvis

Ođđa mañimus cealkka

Jahkái 2012 várrejuvvo 4 450 000 ru dearvvašvuoda- ja sosiálaproševttaide.

8.3.1 Kulturmuitosuodjaleapmi – ohcanvuđot doarjja

Ođđa tabealla 8.3.1:

Tabealla 8.3.1 Kulturmuitosuodjaleapmi							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi kulturmuitosuodjaleapmi	1 833	2 000	2 000	1 500	-500	
Submi		1 833	2 000	2 000	2 500	-500	

500 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: ángiruššansuorgi: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide

Ođđa mañimus cealkka:

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 500 000 ru doarjjan kulturmuitosuodjaleapmái.

9.5.6.1 Doaimbidju 1: Gánnáhahti sámi kulturealáhusa ovddideapmi – iežas prošeakta

Ortnet sihkkovuvvo ollásit.

800 000 ru sirdovuvvo kap. 9: ealáhusat: áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuodat mariidna resurssaide.

Bargu čuovvovuvvo boahhtevaš bušehtain.

9.5.6.2 Doaimbidju 2: Sámi mátkeealáhusat stuorrumin - ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 9.5.6.2 rievdaduvvo ná:

Tabella 9.5.6.2 Sámi mátkeealáhusat - ÁHP – ohcanvuđot doarjagat							(1000 ru) %
Akt.	Namahus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	erohus
	Sámi mátkeealáhusat	a) 6 226	3 150	3 150	2 650	- 500	
Submi		6 226	3 150	3 150	2 300	-500	

a) Mátkeealáhusaid ja meahcceealáhusaid poasttat leat ovttahttojuvvo dán postii. Lotnolasealáhusa ÁHP ruđaid 2010 rehketdoallogot ja 2012 bušehtta leat biddjojuvvo dán postii

500 000 ru sirdovuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuodat mariidna resurssaide

Bušehtta, rievdaduvvo ná:

2 650 000 ru

9.6.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Ođđa tabealla 9.6.5:

Tabella 9.6.5. Ođđahutkan, dutkan ja árvoháhkkan							(1000 ru) %
Akt.	Namahus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	erohus
	Fágalaš forum ja ovddidanforum	45	150	150	0	-150	
	Ovddideapmi meahcceealáhusain	0	0	0	500	500	-
Submi		45	150	150	500		

550 000 ru sirdovuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: mariidna resurssaide

9.6.6.1 Doaimbidju 1: Oktavuohta dutkan- ja ovddidanbirrasiguin – hálddahušlaš bargamušat

Ortnet sihkkovuvvo ollásit.

150 000 ru sirdovuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuođat mariidna resurssaide

Bargu čuovvoluvvo boahhtevaš bušeahtain.

9.6.6.2 Doaimbidju 2: Ovdáneapmi meahcceealáhusain – ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Ođđa tabealla 9.6.6.2:

Tabealla 9.6.6.2 Ovdáneapmi meahcceealáhusain - ÁHP - Ohcanvuđot doarjagat							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovdáneapmi meahcceealáhusain	0	0	0	500	500	-
							-
	Submi	0	0	0	500	500	

400 000 ru sirdovuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuođat mariidna resurssaide

Bušeahtta, rievdaduvvo ná:

500 000 ru

9.7.6.3 Doaimbidju 3: Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi – ÁHP – Prošakta iežamet hálddus

Ođđa tabealla 9.7.6.3:

Tabealla 9.7.6.3. Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi - ÁHP – prošakta iežamet hálddus							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi	a) -170	850	1 350	1 000	- 350	
	Submi	-170	850	1 350	1 000	- 400	

a) ÁHP čielggadanruđaid 2010 rehketdoallologut ja 2012 bušeahtta leat biddjojuvvon dán postii 2012:s

400 000 ru sirdovuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: borjadat/medvind: sámi vuoigatvuođat mariidna resurssaide

Bušeahtta, rievdaduvvo ná

- 1 000 000 ru

Ođđa teakstaossi 9.8:

9.8 Áŋgiruššansuorgi: Borjadat: Sámi vuoigatvuodát – Mariidnaresurssat

9.8.1 Mihttomearit

- Buoret vuodđu ássamii sámi riddo- ja vuotnaguovlluin, sámi kultuvrra ávnnaslaš vuoddu sihkkarastima bokte.
- Sámi vuoigatvuodaid máhcaheapmi mearraareálaide ja mariidnaresurssaide

9.8.2 Oassemihttomearit

- Riektegažaldaga čilgen nationála ja riikkaidgaskasaš riektivuogádagas
- Stuorát sámi váikkuhanfámu sihkkarastin guolástuspolitihka hábmemis
- Doaibmaplána ráhkadeapmi sámi riddo- ja vuotnaguovlluid várás

9.8.3 Strategijjat

- Váikkuhit dan ahte vuoigatvuodaoamasteaddjit dahje vuoigatvuodaoamasteddjiid ovddasteaddjit čuoččaldahttet ášši
- Veahkehit vuoigatvuodaoamasteddjiid geavatláččat, juridihkalaččat ja ekonomaláččat olles riekteproseassa čađa, sihke riikka siste ja riikkaidgaskasaččat
- Lihtodit relevánta guolástus- ja riddopolitihka beroštumiiguin
- Diehtujuohkin ja gulahallan ášši birra báikkálaččat, nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat
- Čađahit proseassa váidudeaddji doaibmabijuid birra

9.8.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Čađahuvvon doaimmat plána ektui

9.8.5 Geahčaštat ekonomalaš váikkuhangaskaomiin

Tabealla 9.7.5

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	Erohus ru:in) %
	IEŽAS PROŠEAKTA	0	0	0	15 000		-
					15		
Submi		0	0	0	000		-

9.8.5.1 BORJADAT / MEDVIND

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	Erohus %
	Borjadat	0	0	0	15 000		-
					15		
Submi		0	0	0	000		-

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa Sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 15 000 000 ru Borjadatfoandda ásaheapmái

10.3.2 Regionálaovddidanprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Ođđa tabealla 10.3.2:

Tabealla 10.3.2 Regionána ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjagat							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Regionálaovddideapmi	3 349	4 987	5 237	2 707	-2 530	
Submi		3 349	4 987	5 237	2 707	-2 530	

1 000 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide

Ođđa maŋimus cealkka:

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 707 000 ru doarjjan regionálaovddideapmái.

13.1.3 Ásahusdieđáhusa čuovvleapmi

Doaibma sihkkojuvvo ollislaččat.

390 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

Ásahusdieđáhusa čuovvleapmái válđojuvvo ruhta 1510 poasttas Sámediggeráđđi.

13.1.4 Verdde-prošeakta – prošeakta iežamet hálddus

Doaibma sihkkojuvvo ollislaččat.

250 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

Verddeprošeavttat sáhttet ohccojuvvot ohcanvuđot doarjjaortnegiin.

13.1.5 Sámiid boazomearkavuoigatvuodaid kárten – prošeakta iežamet hálddus

Doaibma sihkkojuvvo ollislaččat.

200 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

Ovdaguorahallan bargui bidjat johtui kártenproseassa sápmelaččaid vuoigatvuodain boazomerkii sáhttá ohccojuvvot ohcanvuđot doarjjaortnegiin.

13.2 Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša

Ođđa tabealla 13.2:

Tabealla 13.2 Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 219	3 219	3 219	2 719	- 500	-
	Opposišuvnna bargoeavttut	1 013	1 013	1 013	913	-100	
Submi		4 232	4 232	4 232	3 632	-600	

600 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

13.2.1 Sámedikki politihkalaš joavkkut - njuolggodoarjagat

Ođđa maŋimus cealkka:

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 719 000 ru Sámedikki politihkalaš joavkkuide.

13.2.2 Opposišuvnna bargoeavttut - njuolggodoarjagat

Ođđa maŋimus cealkka:

- Jahkái 2012 várrejuvvo 913 000 ru opposišuvnna bargoeavttuid buorideapmái.

14.1 Sámedikki konferánsat

Doaibma sihkkojuvvo ollislaččat.

1 873 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

Sámedikki konferánssaide vuoruhuvvojit 2013 bušehtas.

14.4 Čielggadan ja duodaštanprošeavttat

Doaibma sihkkojuvvo ollislaččat.

500 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

Čielggadan ja guorahallanprošeavttaide vuoruhuvvo ruhta bušehtain boahtteáiggis.

14.5 Árvvoštallamat

Ođđa tabealla 14.5:

Tabealla 14.5 Árvvoštallamat

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

230 siidu 432 siiddus

(1000

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12- Rev 11	ru) % erohus
	Doarjjaortnegiid árvvoštallan	421	900	900	500	-400	
Submi		421	900	900	500	-400	

500 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: áŋgiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

Ođđa maŋimus teakstaossai:

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru giellaproševttaid árvvoštallami. Dat ortnegat mat galget árvvoštallojuvvot galget maiddái árvvoštallojuvvot ja reviderejuvvot sohkabealperspektiivvas.

15 Politihkalaš dási doaibmagolut

Ođđa tabealla 15.0:

Tabealla 15.0 politihkalaš dási
doaibmagolut

(1000
ru)

Poasta	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12- Rev 11	% erohus	
1010	Sámedikki dievasčoahkkin	9 159	9 300	9 300	8 651	-649	-7,0 %	
1110	Sámedikki čoahkkinjođihangoddi	1 547	2 012	2 012	2 072	60	3,0 %	
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	478	300	500	500	0	0,0 %	
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	185	500	500	700	200	40,0 %	
1410	Sámedikki doarjjastivra	1 011	0	0	0	0	-	
1510	Sámediggeráđđi	8 712	8 487	8 487	6 987	-1 500	-100,0 %	
	Sámedikki giellastivra	125	350	350	0	-350	-100,0 %	
	Sámi giellalávdegoddi a)	a)	1 077	500	500	0	-500	-100,0 %
1910	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	234	325	325	335	10	3,1 %	
1920	Sámedikki vorrasiidráđđi	0	0	0	100	100	-	
1930	Sámedikki váiddalávdegoddi	0	0	0	150	150	-	
SUBMI		22	21	21	19 495	-2 479	-4,4 %	

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii postii Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu

b)1 500 000 ru lea sirdojuvvon kap. 9: ealáhusat: 9.8: ángiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

16.1 Hálddahusa doaibmagolut

Ođđa tabealla 16.1:

Tabealla 16.1 Hálddahusa doaibmagolut (1000 ru)

Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12- Rev 11	% erohus
- Hálddahusdási	84	89 300	90	86 000	- 4 560	
- doaibmagolut	977		560			
- Sierra proševttat	-316	0	3 600	0	-3 600	
SUBMI	84		94			
	661	89 300	160	86 000	-8 160	

4 000 000 ru sirdojuvvo kap. 9: ealáhusat: 9.8: ángiruššansuorgi: Sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide.

16.1 Hálddahusa doaibmagolut

Ođđa maŋimus cealkka:

Jahkái 2012 várrejuvvo oktiibuot 86 000 000 ru hálddahusa doaibmagoluide.

17.12.5 Sámi festiválat

Eavttut rievdaduvvot dása:

- Festivála doarjagis lea ruhta dábálaš prográmmii ja artistabálkkážiidda.
- Doarjjaoažžu sáhtá oažžut doarjaga Sámedikki ohcanvuodot doarjjaortnegiin mat gusket doaimmaide festivála oktavuodas.
- Doarjagis Guovdageainnu musihkkafestiválii leat ruđat Sámi Grand Prix-lávlagiid almmuheapmái ja mátkegoluide gii vuoitá Sámi Grand Prix gilvvu vai beassá searvat Liet minoritehta musihkkagilvui. Doarjjaoažžu sáhtá oažžut doarjaga Sámedikki ohcanvuodot doarjjaortnegiin mat gusket doaimmaide festivála oktavuodas.

Evttohus *Ovddádusbellodagas Arthur Tørfoss bokte*

Evttohus 2

Sámedikki 2012 bušeahtta

Doaibmagolut	Ráđi evttohus	Ovddádus- bellodaga evttohus	Rievdadus
Departemeanttaid juolludusat	368619	368619	0
Sámeálbmotfoanda	7950	7950	0

Doaibma sisaboáđu submi	376569	376569	0
-------------------------	--------	--------	---

Doaibmagolut	Ráđi evttohus	Ovddádus- bellodaga evttohus	Rievdadus
Giella	65563	70563	+5000
Kultuvra	94587	44892	-49695
Máhttu	41980	7828	-34152
Dearvvašvuoda ja sosiálaáŋgiruššan	3965	1982	-1983
Areálat ja Biras	1000	0	-1000
Kulturमितosuođjaleapmi	2500	0	-2500
Ealáhusat	37627	17115	-20512
Regionálaovddideapmi	3707	0	-3707
Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu	1219	0	-1219
Sámi organisašuvnnat	3651	0	-3651
Eará váikkuhangaskaoamit	5672	4677	-995
Eará doaibmabijut	3848	2023	-1825
Politiikkalaš dási doaibmagolut	21250	19601	-1649
Hálddahusa doaibmagolut	90000	45000	-45000
Sámeálbmotfoanda	0	7950	+7950
Doaibmagoluid submi	376569	221631	-154938

Doaibmaboáđus	0	154938	154938
---------------	---	--------	--------

OPPALAČČAT BUŠEAHTA BIRRA

Sámedikki oainnu mielde lea Sámedikki doibmii biddjon stuorát rámmat go lea dárbbášlaš. Buot bargguin mas Sámediggi lea mielde berre gieđahallot Norgga demokrátalaš hálddašanvuogádagas. Dán árvalusa vuodul geavaha Sámediggi unnánat ruđa go lea sisaboahttu, dat ruđat mat báhcet geavatkeahttá biddjojit fondii dassái go boahť áigeovdilis ášši masa sáhtť geavahit dáid. Norgga vearromáksiid ruđat galget álohii geavahuvvot nu ahte bohtet buorrin eanaš olbmuide.

Sámedikki politiikkalaš doaibmagolut

Sámediggi oaivvilda ahte Sámedikki politiikkalaš organiseren galgá nu guhká go Sámediggi lea, vel eanet beaktiuvvot. Buhtadusat sámediggeráđđái ja Sámedikki lahtuide sáhtť bures unniduvvot. Sámedikki ollesáigge politiikkáriid oassi lea maid menddo stuoris.

Sámedikki hálddahus

Sámedikki hálddahus golut lea stuorra oassin Sámedikki bušeahtas. Sámedikki doaimmaid unnideami vuodul šaddá unnit dárbu hálddahuslaš resurssaide. Sámediggi geahpida Sámedikki hálddahusa.

Váikkuhangaskaoamit

Sámediggi oaivvilda ahte kriteriat almmolaš juolludemiide galggašii leat ovttalágan buot joavkkuide. Dát guoská maid sohkašeliid dáseárvvuohálddašepmái.

Doarjjaortnegiid maid Sámediggi lea ovdal hálddašan evttohuvvo sirdit dábálaš demokrátalaš välljejuvvon hálddašanorgánaide Norggas.

Sámediggi bivdá 2012 vuosttáš njealjadasjagis áššin gos Sámedikki doaibmabijuid juolludeami biddjojit dáid prinsihpaid vuodul mat bohtet ovdán dán bušeahttačállois.

Hálddašemi bearráigeahččan

Stáhta ekonomiijanjuolggadusaid mielde lea Sámediggi geatnegahtton gozihit ahte juolludeami hálddašepmi lea ulbmilaš ja beaktil. Das lea maid gáibádus ahte lea bearráigeahččan- ja duodašusortnet nu ahte ruđaid geavahepmi lea luohtehahtti duodašuvvon.

Bearráigeahččan doaibma lea dehálaš sihkkarastin dihtii ahte Sámedikki ruđat hálddašuvvojit buoremus lági mielde. Sámediggi oaivvilda danne ahte bearráigeahččanlávdegotti iehčanasvuohta galgá vuhtii váldot sierra iešheanalís ja iešráđđejeaddji čállifunkšuvdnan, mii lea bearráigeahččanlávdegotti vuollásaš.

- **Sámediggi vuoraha 2012:s**
- Váikkuhangaskaomiid kriteriat eai galgga leat etnisitehta, religiuvdna, sohkabealli dahje álgovuodđu vuodđun.
- Sámedikki hálddahusa geahpideapmi
- Bargat nu ahte Sámedikki doarjjaortnet sirdojuvvo dábálaš hálddašuvvoga dáhkii

VÁIKKUHANGASKAOAMIT

Sámediggi áigu geahpedit váikkuhangaskaomiid geavaheami. Váikkuhangaskaomiid ealáhusovddideapmái berre bidjat Innovašuvdna Norge:ii ja daidda oppalaš doarjjaortnegiidda mat leat juo doppe ealáhusaid várás.

Sámediggi vuosttalda vealaheadđi doarjjaortnegiid, ja oaivvilda ahte almmolaš ruđat eaktodáhtolaš organisašuvnnaide berre addojuvvo dakkár vugiin mii ii vealat, ja mii addá buot ássiide beroškeahttá čearddalašvuodas seamma vuoigatvuodaid ja vejolašvuodaid.

Sierrašiehtadusat sámi dáiddárorganisašuvnnaid várás sihkkovuvvojit ollásit.

GIELLA JA OAHPPU

Sámediggi atná dárogiela ja sáme giela ovttárvosaš giellan. Dattetge lea eaktun našuvdnii ahte álbmogis lea oktasaš giellavuodđu. Danne ferte dárogiella leat váldogiellan norgga skuvllas. Sáme giela hálddašanguovllu gielddain berre dattetge sáme giella fálojuvvot dakkár giellan maid sáhtta välljet. Galgá leat vejolaš fidnet doarvái oahpponeavvuid sámegilli dakkár oahpahusa várás. Eaktun dasa ahte ohppiin lea välljenmunni, lea ahte sáme gielhalli oahpahusbargit leat fidnemis.

Sámediggi ii háliit ahte sáme giela hálddašanguovllu gielddaide galgá addojuvvot oppalaš gohččun geavahit sáme giela, muhto ahte sii ieža galget beassat mearridit dan, ja man muddui sáme giella galgá geavahuvvot.

Ferte guorahallat lea go vejolaš čohkket iešguđet sámegiellájjaid. Dat sáhtášii nannet sáme giela, seammás go seastášii ollu goluid.

SÁMEÁLBMOTFOANDA

Sámediggi áigu heaittihit sámeálbmotfoanda, ja áigu bivdit Stuoradikki dan dahkat.

Sámediggi áigu prinsihpalačcat heaittihit buot stipeandaortnegiid oahpahussuorggis, go diekkár ortnegat fertejit guoskat buohkaide.

Sámedikki vuoruheamit 2012:s:

- ahte vuodđoskuvlla ohppiide galgá sámegiella välljenláhkái giellan
- Generaliseret buot stipeandaortnegiid
- Sihkkarastet ahte ođđa sámi girjjálašvuolta ja oahpponeavvut almmuhuvvojit
- Váikkuhit ahte oažžut eambo sámegielat oahpahusbargiid

SÁMI KULTUVRA

Sámediggi oaidná deatalažžan ja riggoahttin Norgii fuolahit sámi giela, kultuvrra ja árbevieruid dain guovlluin gos sápmelaččat árbevirolaččat leat ássan, ja gos sii leat doaibman. Dát sihkkarastinbargu berre dattetge dahkkojuvvot dábálaš álbmotválljen orgánaid bokte dahje daid orgánaid bokte mat dain leat vuolgán, ja eaktodáhtolašvuoda vuodul. Dat guoská sihke valáštallamii, festiválaide, dáiddadoaimmaheapmái ja museaide.

Almmolašvuodas lea ovddasvástádus fuolahit sámi giela ja kultuvrra, ja sámi árbevieruid.

- Sámedikki vuoruheamit 2012:s:
- Bisuhit ja ovdánahttit sámi kultuvrra ja árbevieruid
- Láhčit dili eambo ealáhuslaš duodjái
- Bargat dan ovdii ahte buot doarjjaortnegat šaddet olámuddui buohkaide

EALÁHUS

Vuodđun ealáhussuorggis, nugo maid eará surggiin, lea Sámedikki prinsihppa ahte meannudit buot čearddalaš joavkkuid seamma ládje. Dát mearkkaša ahte buot ortnegat mat leat jurddašuvvon earjiljoavkkuide fertetit heaittihuvvot. Dat ii leat dohkkehahti ahte doaibmaguovlu ohcanvuđot doarjagiidda lea ráddjejuvvon nu ahte guoská muhtin guovlluide iešguđet báikkiin.

Duodji

Duodji lea mielde váikkuheamen sámi kultuvrra ja árbevieru bisuheapmái. Duodji lea maiddái dehálaš turismaárgirusšamii sámi guovlluin. Sámediggi háliida skuvladoaimmahagas bisuhit fágaoahpahusa duojs.

Mátkkoštanealáhus

Mátkkoštanealáhus lea dehálaš barggolašvuhtii ja árvoháhkamii miehtá riikka, ja earenoamáziid báikegottiin. Norgga mátkkoštanealáhusas lea stuora ovdánanmunni, unnit eanet danin go Norggas leat earenoamáš bealit dego gelddolaš luondu ja kultuvra mii berrešii leat geasuheaddjin ođđaáigahaš mátkkošteddjiide.

Sámediggi oaivvilda ahte dát ealáhus ferte mihá eambo loktejuvvot ealáhuspolitihkalaš áššin, nu ahte rámmaeavttut sáhttet buoriduvvot.

Sámiin leat, Sámedikki árvoštallama vuodul, eará ja gelddolaš eavttut dego unnitlogujoavku go guoská mátkkoštanealáhussii, sin kultuvrrain ja sin árbevirolaš eallinvugiin. Lea dehálaš ahte dáikko maid láchčojuvvo dilli nu ahte ovdánahttojuvvojit mátkkoštanealáhusat nugo ovdamearkka dihte scootersafari.

Sámediggi háliida eambo loaččabut guottuid meahccemohtorjohtolahkii dálvvi áigge. Luottat mat eai čorgejuvvo dálvet, ja boares luottat berrejit sáhttet geavahuvvot scooterluodan, lassin dasa ahte berre bisuhit eará luottaid gos vuddjo.

Galgá dattetge leat juohke suohkana duohken mearridit dan.

Eanandoallu

Berre álggahuvvot bargu mii buohtalastá iešguđetlágan vuodđoealáhusaid. Earret eará guoská dát investeremiid ektui čadnon doallobiorgasiidda ja mohtorboaldámuša divvagiidda

Sámedikki vuoruheamit 2012:s:

- Nannet Norgga mihtilmas mátkemearrin, ovdamearkka dihte sámi kultuvrra
- Meannudit mátkkoštanealáhusa seamma vuogi mielde go eará ealáhusaid mat leat gilvohallanhearkkit
- Ložžet jurddašuvuogi meahccemohtorjohtolahkii dálvvi áigge
- Bargat dan ovdii ahte suohkanat besset ieža eambo mearridit njuolggadusaid meahccemohtorjohtolahkii

AREÁLAT, KULTUVRA JA BIRASGÁHTTEN

Sámediggi háliida areálahálldašeami mii vuhtiiváldá olles álbmoga ja buot ealáhusaid, ja mii maid vuhtiiváldá kulturmuittuid

Beroštusríiddut lea áiggiid badjel buktán hástalusaid areálaid hálldašeapmái mángga guovllus. Finnmárkkuopmodat dálá hámis ferte heaittihuvvot, ja sadjái ferte boahit guovlluid hálldašeapmi mii láchá dili eambo báikkálaš álbmotválljen iešmearrideapmái. Orgánain mat hálldašit areálaid eai ábut leat lágaid bokte nannejuvvon ahte galgá čearddalaš ovddastus.

DEARVVAŠVUOHTA, SOSIÁLA JA FUOLAHUS

Sámediggi prinsihpalaččat ii hálit álggahit earenoamáš bálvalusaid dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahussuorgái. Goitge ferte vuhtiiváldit áigeguovdilis duodaštuvvon geriatralaš áššečuolmmaid, nugo giellaváttisvuodaid. Lea maid dehálaš ahte lea várrogas ovdánahttit dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusfálaldaga mii dagaha vealaheami.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

Evttohus 3, áirras Alf Isaksen, Árja

Sámedikki 2012 Bušeahtta

13.1.3 Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi

Cealkka “Iešheanalís sámi kulturviesu huksema dárbu Áltái galgá maiddá iskojuvvot 2012:s” sihkkojuvvo, ja sadjái boahat dákkár cealkka:

Ovdaguorahallan sámi kulturvisttis mii lea sorjakeahhtá politihkalaš bellodaga, biddjo johtui 2012.

Evttohus 4, áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku ja Johttisápmelaččaid listu

Evttohus 1:

Álggahus 9.8 ÁŃGIRUŠŠANSUORGI: BORJADAT/MEDVIND: SÁMI VUOIGATVUODAT – MARIIDNA RESURSSAT

Sámediggi lea bargan dan ala ahte sihkkarastit sámi vuoigatvuodaid mariidna resurssaide dan rájes go Sámediggi ásahuvvui. Guolleresurssat leat leamaš ja lea ain deatalaš vuodđun sámi gillii, kultuvrii ja ássamii sámi riddo- ja vuotnaguovlluin. Sámediggi doarju ovttajenalaččat Riddolávdegotti evttohusa, NOU 2008:X, mii mearkkaša riddoálbmoga historjjálaš guolástanvuoigatvuodaid dohkkeheapmi, ja

dohkkeheapmi searvat Finnmárkku guolleresurssaid hálddašeapmái. Sámediggi šállošii sakka go oinnii ahte ráđdehus ii áiggo dohkkehit dáid deatlaš prinsihpaid.

Sámediggi ii leat vel meannudan ášši, muhto ii oro mihkkege čájehamen ahte boađus maŋŋá stuorradiggemeannudeami livččii šaddat eará go dat mii lea ráđdehusa oaidnu. Prinsihppa ahte dohkkehit historjjálaš vuoigatvuoda ja searvama guolástushálddašeapmái, lea nu deatlaš Sámediggái ahte dan ferte vuoruhit. Min lagas historjá lea čájehan ahte váilevaš dohkkehus lea dagahan ahte ollu sámi vuotnaguolásteaddjit leat “bálkestuvvon gáddái”, ja dát dilli lea vearránan go eai leat dohkkehan evttohusaid guolástuspolitihka hábmemii ja hálddašeapmái.

Go ráđdehus lea hilgun Riddoguolástuslávdegotti evttohusa deataleamos osiid, de ferte Sámediggi ráhkkanait dasa ahte sámi vuoigatvuodát mariidna resurssaide čielggaduvvojit rievttálaččat. Sámediggi várre dán bušeahas mealgat ollu ruđaid ráhkkanit dakkár rievttálaš čielggadeapmái sihke nationála ja riikkaidgaskasaš riektivuogádagas. Resurssat galget geavahuvvot lihttohuksemin vuoigatvuodaigaigádiid ja/dahje sin organisašuvnnaid ektui, čielggadeapmái das geat dat galget čuoččáláhttit vuoigatvuodaigaibádusa ja juridihkalaš, ekonomalaš ja geavtlaš veahki dassážiigo leat geahččaluvvon dat rievttálaš vejolašvuodát mat gávdnojit. Resurssat galget maid geavahuvvot diehtujuohkimii ja gulahallamii ášši birra báikkálaččat sámi birrasiin ja riddoálbmoga gaskkas muđui, norgga politihkalaš birrasiin ja riikkaidgaskasa forain. Dasa lassin galget várrejuvvot resurssat ráhkadit evttohusaid eará váidudeaddji doaimbajuid birra mat váikkuhit posiitiivvalaččat ássamii ja ássanmillii riddolagaš guovlluide, Sámi riddo- ja vuotnaguovlluid doaimbaplána hámis.

Evttohus 2:

Rievdadusevttohus postii 9.3.6.5 :

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Boazoeaiggádat registrerejuvvon ovttatregistarii, mas vuoruhuvvojit ohccit mat leat badjel 35 jagi boarrásat.
- Budsjett for 2012 bušeahatta: 500 000 ru mii vižžojuvvo poasttas

Evttohus 3:

Lasseteaksta 2012 vuoruhemiin, poasta 9.3.6.4 Eanadoallu – ohcanvuđot doarjagat

- Nissonolbmot ealáhusdoaimmaheadjin ja nuorra ealáhusdoaimmaheadjit mat leat álggabeamen doaimma

Evttohus 4:

Poasta 4.3.4 Sámi valáštallan – njuolggat doarjagat

SVL-N lasihuvvo 200 000 ruvnnuin merkejuvvon heargegilvvohallanlágidemiide

Evttohus 5:

Poasta 13.1.4. Jagi 2012 várrejuvvo 350 000 ru Verdde-prošektii odđa ohcanvuđot doarjjaortnega vuolde.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ásahit doarjjaortnega dakkár Verdde-proševtta várás mas leat mielde odđa mállet ja deaivvadansajit riidočoavdima várás ja mas sámi boarrásat leat lunddolaš resursan.

Doarjjaortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Sámi joavkkut ja instánssat mat barget riidočoavdináššiiguin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle proševtta leat čađahuvvon

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

Juolludannjuolggadusat :

- ....njuolggadusat 18. kapihttalis

Gokčojuvvo poasttas 6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat - ohcanvuđot doarjagat 800 000 ru
NSR álgoevttohusa ektui

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 31 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 28 jienain. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 4 hilgojuvvui 19 jienain 12 jiena beali.
- Evttohus 3 mearriduvvui 16 jienain 15 jiena vuostá.
- Evttohus 1 hilgojuvvui 19 jienain 12 jiena vuostá.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 28 jienain 3 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Ronny Wilhelmsen	Ann-Mari Thomassen
		Jarle Jonassen
	Ronny Wilhelmsen	
2	Arthur Tørfoss	Geir Johnsen
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Ann-Mari Thomassen
	Arthur Tørfoss	
3	Aili Keskitalo	Ronny Wilhelmsen
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Willy Ørnebakk
	Aili Keskitalo	
4	Willy Ørnebakk	Ragnhild Melleby Aslaksen
		Ann-Mari Thomassen
		Kirsti Guvsám
	Willy Ørnebakk	
5	Ann-Mari Thomassen	Willy Ørnebakk
		Ronny Wilhelmsen
		Ragnhild Melleby Aslaksen
	Ann-Mari Thomassen	
6	Ragnhild Melleby Aslaksen	Aili Keskitalo
		Rolf Arthur Johansen
		Silje Karine Muotka
	Ragnhild Melleby Aslaksen	
7	Anders Somby jr.	Willy Ørnebakk
		Aili Keskitalo

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

238 siidu 432 siiddus

		Silje Karine Muotka
	Anders Somby jr.	
8	Mariann Wollmann Magga	Silje Karine Muotka
	Mariann Wollmann Magga	
9	Berit Marie P. Eira Eira	Rolf Arthur Johansen
		Willy Ørnebakk
	Berit Marie P. Eira Eira	
10	Aili Keskitalo	
11	Marie T. N. Aslaksen	
12	Rolf Arthur Johansen	
13	Willy Ørnebakk	
14	Anders Somby jr.	
15	Ronny Wilhelmsen	
16	Aili Keskitalo	
17	Thore Forsberg	
18	Ida Marie Bransfjell	
19	Vibeke Larsen	
20	Alf Isaksen	
21	Láilá Susanne Vars	
22	Ann-Mari Thomassen	
	Ronny Wilhelmsen	
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	
	Egil Olli	
	Ann-Mari Thomassen, čeahkkinortnegii	
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

1 Álggahus

Sámediggi lea sámiid álbmotválljen orgána Norggas. 39 áirasa välljejit sámit sámiid juohke njealját jagi. Mañimuš válga lei 2009:s.

Sámedikki bušeahhta vuodđuduvvo daid juolludusaide maid Ráđđehus addá stáhtabušeahhtas ja bidjá čanastagaid Sámedikki doibmii bušeahhtajagis. Sámediggi lea vikkadeamen beassat duohta šiehtadallanposišuvdnii Ráđđehusain bajimuš ekonomalaš rámmaid ektui doaimmas várás.

Sámediggi ásahuvvui sámiid dásseárvosaš meannudeami sihkkarastima várás. Sámi giella ja kultuvra lea leamaš álgoálggus Norggas ja danne leat seammalágan gáibádusat suodjaluvvot ja ovddiduvvot go dárogielas ja dáža kultuvrras. Norggas stáhta lea Vuodđolága vuodul geatnegahttojuvvon láchit diliid dađi mielde. Dasto lea Norga geatnegahttojuvvon sámiid guovdu eará lágaid bokte ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid dohkkeheami bokte. Sámedikki mihttomearrin lea bargat dan badjelii ahte sámiid vuoigatvuodát dohkkehuvvot vuodđun sámi kultuvrra, giela ja servodateallima suodjaleapmái ja nannemii.

Álbmotrievtti bokte leat norgga eiseválddit geatnegahttojuvvon konsulteret sámiiiguin áššiin main lea mearkkašupmi sámi servodahkii. Sámedikkis lea maiddá oktavuoha norgga stáhtain konsultašuvnnaid, gulahallančoahkkimiid bokte ja eará čoahkkimiid bokte ovttaskas áššiid birra.

Dásseárvu ja dásseárvosašvuohta leat vuodđun Sámedikki doibmii. Sámediggi galgá láchit diliid nu ahte sihke nisssonolbmot ja almmáiolbmot, nuorat ja boarrásat galget leat dásseárvosaš bealit sámi servodagas.

Sámediggi bargá dan ala ahte livččii rabas, geavaheaddjiguoibmásaš ja searvvaheaddji, sámediggi álbmoga várás. Oktavuoha sámi álbmogiin galgá álohii leat vuodđun Sámedikki politihka ovddideami oktavuodas. Sámediggi galgá maiddá barggus bokte gulahallat lávga guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin.

Sámit lea álgoálbmot njealji riikkas. Rájárástá oalli lea danne lunddolaš oassi sámi servodateallimis. Deatálaš lea gozihit álgoálbmotoli nationála ja riikkaidgaskasaš forain.

2 Rámmaeavttut

2.1 Sámedikki árvovuodđu

Sámediggi bargá dainna ulbmiliin ahte nannet ja ovddidit sámi servodagaid sámi vuoddo árvvuid vuodul. Sámi árvvuiguin mii oaivvildit dán oktavuodas guottuid ja oainnuid mat leat vuodđun min vuoruhemiide ja válljemiidda, ja mat sáhttet áddejuvvot oktasažžan sámi servodagaide. Dat ahte muhtun árvvut adnojuvvojit mihtilmassan sámi servodagaide, ii mearkkaš ahte dat eai leat eará servodagain. Ollu eará álbmogiin leat seamma árvvut, muhto eai dáidde leat seamma láchkai deattuhuvvon.

Bušehttabarggus lea heivvolaš deattuhit dakkár árvvuid go sámi giela ja kultuvrra, dásseárvvu ja iežas ja earáid kultuvrra árvvusatnima, ja ovttasbargu ja oktiigullevašvuohta. Bušehta ja politihka bokte sáhtta Sámediggi ovddidit sámiiid identitehta ja identitehtaáddejumi. Sámedikki leahkima vuoddojurdda lea oččodit dásseárvvu rastá čearddalaš gullevašvuođa demokrátalaš vuogádaga bokte.

Sámi giella ja kultuvra lea vuodđun Sámedikki ángiruššami buot bušehta surggiin, leš dal oahpahuš, ealáhuš, dearvvašvuohta, arealahálddašepmi dahje riikkaidgaskasaš bargu. Árvvusatnin, ovttasbargu ja oktiigullevašvuohta leat sámi servodatovddideami eará vuoddo árvvut. Seammás lea árvvusatnin ja ovttasbargu vuohki mo dáistalit dakkár hástalusaiiguin, mat leat hui deatalaččat sámi giela ja kultuvrra ovddideapmái buot oktavuodain. Árvvusatnin, ovttasbargu ja oktiigullevašvuohta leat sihke árvvut ja reaiddut dáid árvvuid ovddideamis.

Buot olbmuide lea eatnigiella iešalddis vuoddo árvun man ii dárbbas ákkastit eará oktavuodain. Kultuvra ja ovttaskasa gullevašvuohta dasa čilgejuvvo eatnigiela bokte. Sámeigiella lea dat eatnigiella ja giella mii čatná sámi álbmoga oktii, beroškeahhtá das sáhteš go dahje geavaheš go giela árjjalaččat vai ii. Sámeigiella ádden oktasaš árbin ja oktasaš árvun lea vuodđun dasa ahte atnit iežas gullevažžan sámi searvevuhtii. Sámi giella ja kultuvra nanne oktiigullevašvuođa ja identitehta, ja duddjo čatnaseami sámi ássanguovlluide. Čielga giellapolitihkka ja árjjalaš kultureallin lea vuoddo árvun sámi guovlluid ovddideapmái. Sierranas sámi servodagat váikkuhit mánggabealat Sámi, mas leat erohusat ealáhuseallimis, árbevieruin, kultuvrras ja gielain. Dát mánggabealatvuodas lea stuorra árvu man Sámediggi galgá leat mielde fuolaheamen ja ovddideamen bušehttabarggu bokte. Sámediggi láchá dasa sihke dakko bokte ahte nanne báikkálaš sámi árbevieruid ja árbedieđu ja ahte váikkuha rabasvuhtii eará ge sámi servodagaid ektui go dušše iežas.

Iežas duogáža ja iežas kultuvrra árvvusatnin lea buohkaid vuoddo árvu. Sámediggi galgá leat mielde váikkuheamen dasa ahte sámi servodaga árvvut árvvusadnojuvvojit. Dát gáibida vuostevurolašvuođa Sámedikki ja eará sámi servodagaid gaskkas. Iežas kultuvrra árvvusatnin ja máhtolašvuohta dan birra Čoahkkingirjii čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

lea eaktun dasa ahte duodas árvvusatnit ja áddet eará álbmogiid kultuvrra. Riikkarájaid rastásaš oktiigulleašvuohta lea árvun ja vuodusteapmin Sámedikki riikkaidgaskasaš bargui, erenoamážit oktiigulleašvuohta eará álgoálbmogiiguin.

2.2 Sámedikki rámmaeavttut

2.2.1 Ollislaš juolludus Sámediggái

Tabella 2.2.1 Departemeanttaid juolludusat

(1000 ru)

Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev-11	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
Odasmahttin-, hálldahus- ja girkodep. - OHD	215 136	225 655	225 655	233 650	7 995	3,5 %
Máhtodepartemeanta - MD	36 355	35 420	35 420	36 518	1 098	3,1 %
Máhtodepartemeanta - MD	13 339	13 753	13 753	14 179	426	3,1 %
Birasgáhtendepartemeanta - BD	3 000	3 000	3 000	3 093	93	3,1 %
Kulturdepartemeanta - KD	65 353	67 379	67 379	70 379	3 000	4,5 %
Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeanta - DFD	6 500	6 500	6 500	5 800	-700	-10,8 %
Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindep. - MDD	0	0	0	1 000	1 000	-
Eanandoallo- ja biebmodepartemeant - EBD	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Juolluduvvon buohkanassii	343 683	355 707	355 707	368 619	12 912	3,6 %

Ollislaš bušeahhtarámma Sámediggái lea lasihuvvon 12 912 000 ruvnnuin Sámedikki reviderejuvvon 2011 bušeahta ektui.

12 912 000 ruvdnosaš lasáhussii gullet earret eará čuovvovaččat:

- 1 000 000 ru čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegielaide várás

Loahppaoassi lassáneamis, 11 912 000 ru dahje 3,3 %, manná hadde- ja bálkállassáneapmái.

Stuorradiggi lea juolludan 75 miljon ru Sámeálbmotfondii. Foandda reanttut eai leat mielde Sámedikki rámmajuolludusas. Foandda reanttut 2012:s gártet 2 535 000 ru. Reanttut leat čadnojuvvon guhkesáiggi stáhtaobligašuvnnaid reantodássái, maid Finánsadepartemeanta mearrida. Finánsadepartemeanta lea mearridan odđa 3,38 % reanttu suoidnemánu 1.b. 2010 rájes 10 jagi áigodahkii. Ovddit áigodaga reantu lei 6,2 % 2000 rájes 2010 rádjai.

Foandda reanttut váldojuvvojedje atnu 2008:s ja daid hálldaša Sámediggi. Stuorradiggi lea bidjan eaktun ahte Sámeálbmotfoanda ii galgga geavahuvvot ovttaskas buhtadusaide. Jahkásaš reanttuid geavaheapmi bušeahtas mearriduvvo válgaáigodaga vuoruhemiid ja áŋgiruššansurggiid mearrádusaid vuodul, gč. ášši 47/09.

Jahkái 2012 várrejuvvo 7 950 000 ru Sámeálbmotfoandda sestojuvvon reanttui. 2012 rájes loahpahuvo Sámeálbmotfoandda kapihtal. Dán kapihttala váikkuhangaskaoamit sirdojuvvojit kapihttaliidda giella, kultuvra ja oahpahu.

- 1 200 000 ru giellaproševttaide, kap. 3.3.5
- 1 000 000 ru hállansyntesii, kap. 3.3.6
- 500 000 ru sámi sátnebaŋkui, kap. 3.3.7
- 2 000 000 ru girjjálašvuhtii, kap. 4.3.9.2
- 800 000 ru rávesolbmuid oahppoprográmmii, kap. 5.3.2
- 650 000 ru árbedieđuid systemáhtalaš kártemii, kap. 5.3.3
- 500 000 ru rávesolbmuid oahpu stipeanddaide, kap. 5.3.5.3
- 1 300 000 ru árbedihtui, kap. 5.3.7

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta fievrriid 4 000 000 ru Sámediggái. Boazodoallošiehtadusas fievrriiduvvo 2 000 000 ru Sámediggái jahkásaččat mii galgá geavahuvvot bozodoalu lasseealáhusaide. Eanadoallošiehtadusas fievrriiduvvo jahkásaččat 2 000 000 ru Sámediggái mii galgá geavahuvvot ealáhusdoaimmaide eanadoalus.

2.2.2 Sámedikki ekonomalaš rámmajuogadus

Tabell 2.2.2 Čoahkketabealla – Sámedikki boadut ja golut buohkanassii

(1000 ru)

	Rehketdoallu-10	Buš 2011	RevBuš-11	Buš 2012	Erohus	% erohus
Doaibmaboadut						
Departemeanttaid juolludusat	343 683	355 707	355 707	368 619	12 912	3,6 %
Sámeálbmotfoandda reanttut	8 944	5 500	5 500	7 950	2 450	44,5 %
Submi doaibmaboadut	352 627	361 207	361 207	376 569	15 362	4,3 %
Váikkuhangaskaoamit						
Váikkuhangaskaoamit	236 041	250 133	258 119	265 319	7 200	2,8 %
Submi váikkuhangaskaoamit	236 041	250 133	258 119	265 319	7 200	2,8 %
Submi doaibmaboadut - váikkuhangaskaoamit	116 586	111 074	103 088	111 250	8 162	7,9 %
Doaibmagolut						
Politiikkalaš dási golut	22 528	21 774	21 974	21 250	-724	-3,3 %
Hálddahušlaš dási golut	84 977	89 300	90 560	90 000	-560	-0,6 %
Sierra proševttat	-316	0	3 600	0	-3 600	-100,0 %
Submi doaibmagolut	107 189	111 074	116 134	111 250	-4 884	-4,2 %
DOAIBMBOAÐUS	9 397	0	-13 046	0	13 046	-100,0 %
JAHKEBOAÐUS	9 397	0	-13 046	0	13 046	-100,0 %

2.2.3 Váikkuhangaskaoamit

Sámediggi juogada čuovvovaččat váikkuhangaskaomiid váldpoastaide 2012:

Tabealla 2.2.3.1 Čoahkketabealla - Váikkuhangaskaoamit

(1000 ru)

Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
Njuolggodoarjagat	124 242	126 424	127 024	135 044	8 020	6,3 %
Ohcanvudot doarjagat	83 808	87 087	92 623	87 260	-5 363	-6,2 %
Proševttat iežamet hálddus	2 533	6 850	7 750	13 800	6 050	88,3 %
Váikkuhangaskaomiid háhkan	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Šiehtadusat	14 364	15 315	15 315	15 695	380	2,5 %
Eará váikkuhangaskaoamit	5 808	6 432	6 782	5 672	-1 110	-17,3 %
Eará doaibmabijut	1 286	4 025	4 625	3 848	-777	-19,3 %
SUBMI	236 041	250 133	258 119	265 319	7 200	2,8 %

Tabealla 2.2.3.2 Čoahkketabealla váikkuhangaskaoamit - Váldosuorggit

(1000 ru)

	% juogadus	Erohus
Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti		242 siidu 432 siidus

Namahus	Rehketdoallu-		RevBuš-		12-Rev 11	%
	10	Buš 2011	11	Buš 2012		
Giella	59 253	60 409	61 800	65 563	24,7 %	3 763 6,1 %
Kultuvra	87 229	90 036	91 876	94 587	35,7 %	2 711 3,0 %
Máhttu	38 969	37 880	40 435	41 980	15,8 %	1 545 3,8 %
Dearvvašvuohta ja sosiála	3 209	3 350	3 350	3 965	1,5 %	615 18,4 %
Biras ja areála	0	0	0	1 000	0,4 %	1 000 -
Kulturmuutosuodjalus	2 051	2 600	2 600	2 500	0,9 %	-100 -3,8 %
Ealáhus	30 143	35 563	36 563	37 627	14,2 %	1 064 2,9 %
Regiovdnaovddideapmi	3 349	4 987	5 237	3 707	1,4 %	-1 530 -29,2 %
Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu	1 643	1 700	1 700	1 219	0,5 %	-481 -28,3 %
Sámi organisašuvnnat	3 101	3 151	3 151	3 651	1,4 %	500 15,9 %
Eará váikkuhangaskaoamit	5 808	6 432	6 782	5 672	2,1 %	-1 110 -16,4 %
Eará doaibmajut mat eai leat váikkuhangaskaoamit	1 286	4 025	4 625	3 848	1,5 %	-777 -16,8 %
Submi	236 041	250 133	258 119	265 319	100,0 %	7 200 2,7 %

Váikkuhangaskaomiid váldopoasttat leat fas dárkileappot čilgejuvvon kapihttaliin 3 – 13. Juohke kapihttala vuolde lea visogovva das man ollu ruđat leat várrejuvvon njuolggodoarjagiidda, ohcanvuđot doarjagiidda ja prošeavttaide iežamet hálddus.

Sámedikki váikkuhangaskaomiide gullet njuolggodoarjagat organisašuvnnaide ja ášahusaide, iešguđege ohcanvuđot doarjjaortnegat, doarjagat mat leat muddejuvvon šiehtadusaid bokte ja prošeavttat iežamet hálddus.

Stáhta ekonomiijanjuolggadusat geatnegahttet Sámedikki fuolahit dan ahte doarjagat hálddašuvvojit ulbmillaččat ja beaktilis vugiin. Diesa gullá maid geatnegasvuohta bearráigeahččat ja gávnnaht ortnegiid maiguin duđaštít ruđaid geavaheami dohkálaččat.

2.2.3.1 Njuolggodoarjagat

Lagabui daid ovttaskas ortnegiid birra mat juolluduvvojit njuolgga Sámedikki bušehta bokte, oainná 18. kapihttalis *Sámedikkei njuolggadoarjagiid njuolggadusat*.

2.2.3.2 Ohcanvuđot doarjagat

Sámediggi fámohtta dákko bokte mearrádusa ášsis 43/07 Bajimus njuolggadusat ohcanvuđot doarjagiid hálddašeapmái.

Sámedikki bušehta ohcanvuđot doarjagiid ovttaskas ortnegat leat lagabui čilgejuvvon 17. kapihttalis *Sámedikkei ohcanvuđot doarjjaortnegiid njuolggadusat*.

Sámediggerádis lea fápmudus eará láhkai geavahit gitta 20% dain ruđain mat leat várrejuvvon bušehtas. Fápmudus ii guoskka njuolggodoarjagiidda, váikkuhangaskaomiide maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša, Sámeálbmotfondii ja doaibmagoluide. Sámediggeráddi galgá bušehttajagis addit dieđuid Sámedikki dievasčoahkkimii jus ruđat geavahuvvojit eará láhkai.

Sámediggerádis lea fápmudus čađahit dárbbaslaš rievdadusaid ohcanáigemeeriin.

Sámedikki doarjjaáššiid váiddagoddi lea sámediggerádi dahkan mearrádusaid váiddaorgána dahje dan orgána masa sámediggeráddi fápmuda válddi.

Sámedikki doarjjaáššiid váiddagoddi lea dievasčoahkkingotti dahkan mearrádusaid váiddaorgána.

2.2.4 Lágat ja šiehtadusat

2.2.4.1 EEO-njuolggadusat

EEO-šiehtadus lea šiehtadus gaskal Norgga, Islánda ja Liechensteinna nuppi bealis ja EU-riikkaid ja Eurohpá searvevuoda nuppi bealis. EEO-šiehtadusa bokte lea Norga čadnojuvvon EU siskkit márkaniid. EEO-šiehtadusa ulbmil lea nannet beliid gaskasaš gávppašeami ja ekonomalaš čatnasemiid oktasaš gilvoavttuiguin ja oktasaš njuolggadusaid čadahemiin. EEO-láhka čadaha Norgga rievttis EEO-šiehtadusa guovddáš mearrádusaid, earret eará stáhtadoarjjanjuolggadusaid. Stáhtadoarjjanjuolggadusat lea dat seammá Norggas go EU:s.

Go Norga lea searvan EEO-šiehtadussii, de lea Norga dohkkehan vissis ráddjemiid nationála politihka hábmemis, nu go stáhtadoarjjasuorggis ja guovlopolitihka suorggis. EEO-šiehtadus ii atte vejolašvuoda spiehkastit stáhtadoarjjanjuolggadusain go guoská doarjagiidda ovddidit sámi dahje eará álgoálbmogiid beroštusaid.

Go stáhtadoarjja sáhtá heađuštit márkaniid ja nu váikkuhit EEO-guovllu ovttasdoaibmamiid, de lea stáhtadoarjja dábalaččat gildojuvvon, muhto doppe leat mánga spiehkastaga mat suvvet dakkár doarjagiid, mat ovddidit servodatlaš ja politihkalaš ulbmiliid. Sámedikki doarjjaortnegat leat hábmejuvvon nu ahte dat guorrasit EEO-njuolggadusaide.

2.2.4.2 Váldošiehtadus sámi dáiddárganisašuvnnaiguin

Sámediggi lea 2004:s dahkan váldošiehtadusa sámi dáiddárganisašuvnnaiguin mat ovddastuvvojit Sámi dáiddárráđi bokte. Ulbmilin lea ovddidit buori ja girjás sámi kultureallima ja láhčit diliid sámi girjjálašvuoda, musihka, dánsuma, teáhtera, filmma, govvadáidaga ja dáiddaduoji dahkamii ja gaskkusteapmái. Dáiddáršiehtadus siskkilda oktasaš doaibmabijuid dáiddasuorggis mat čadahuvvojit oasálaččaid gaskka sohppojuvvon ekonomalaš rámmaid siskkobealde. Juohke jagi sohppojuvvo šiehtadus sámi dáiddárganisašuvnnaiguin.

2.2.4.3 Duoji váldošiehtadus

Sámediggi lea 2005:s dahkan váldošiehtadusa duodjealáhusa várás duodjeorganisašuvnnaiguin Riikaorganisašuvdna Sámiid Dujiin ja Duojáruiid ealáhusservviin. Šiehtadusa ulbmilin lea ovdánahttit duoji buorebut gánnahtahti ealáhussan ja vai nagodivččii eanet vuovdit iežas buvttaduvvon gálvvuid. Dakkár ovdánahttin gáibida ahte biddjojuvvo eanet deaddu gelbbolašvuoda bajideapmái, buvttavddideapmái, vuovdaleapmái ja vuovdimii. Dahkkojuvvo jahkasaš ealáhussiehtadus duoji váste, mas leat doaibmabijut maid ulbmilin lea ovdánahttit ealáhusa nu ahte dat dávista daid politihkalaš mihttomeriide ja njuolggadusaide, maid Sámediggi áiggis áigái mearrida.

Sámediggi buorida oktilaččat dáid rámmaeavttuid.

Ovttadássásašvuohhta ja dásseárvu leat vuodđun buot Sámedikki bargui, ja nu mearridit deatalaš rámmaid Sámedikki vuoruhemiide bušehtas ja eará mearrádusain.

2.2.5 Ovttasbargu

Sámediggi dárbaša ovttasbargat earáiguin juksan dihtii bohtosiid barggusteamet.

Ovttasbargošiehtadusaid bokte fylkkagiellaiguin šiehtaduvvo dat ovddasvástádus mii regionála eiseválddiin galgá leat sámi giela, birrasa, ealáhusaid ja servodatovddideami ektui.

Álgoálbmogin lea sápmelaččain vuoigatvuohhta dakkár konsultašuvnnaide, main sáhtá leat njuolgga mearkkašupmi sidjiide. Dat mearkkaša ahte Norgga eiseválddit leat geatnegahttojuvvon, álbmotrievtti bokte, konsulteret sápmelaččaiguin dakkár áššiin, main lea mearkkašupmi sámi servodahki. Lea sohppojuvvon šiehtadus gaskal stáhta ja Sámedikki das mo konsultašuvnnaat galget čadahuvvot. Konsultašuvnaprosedyrat gustojit juohke lágan áššiide, mat sáhttet váikkuhit sámi beroštusaide njuolgga.

Sámi parlamentáralaš ráđđi lea sámedikkiid gaskasaš parlamentáralaš ovttasbargoorgána Suomas, Norggas ja Ruoŋas. Ruošša bealde sápmelaččat oassálastet bistevaččat ovttasbargui. Ráđđi galgá bargat áššiiguin mat gusket sápmelaččaide riikkarájaid rastá. Ovttasbarggu ulbmil lea oktiiheivehit sámi jiena riikkaidgaskasaččat, erenoamážit go guoská riikkaidgaskasaš álgoálbmotpolitihkkii. Sámi parlamentáralaš ráđđi hálddaša prinsihpalaš oaiviliid ja beroštusaid mat ovddiduvvojit ja bealuštuvvojit riikkaidgaskasaš arenain.

3 Giella

Sámi álbmogis galgá leat vejolašvuohta ja vuoigatvuohta geavahit gielas. Sáme giella suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatalaš sámi kultuvrra boahhteáigái.

3.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Sáme giella lea lunddolaš giella buot arenain

Oassemihttomearit

- Mís leat ceavzilis ja árjjalaš arenat sáme giella várás
- Sáme giella lea oidnosis ja geavahuvvo maiddái dain guovlluin gos giella lea áitojuvvon
- Sáme giella geavahuvvo árjjalaččat ja lea oidnosis almmolašvuođas
- Sáme giella lea ollesárvosas geavahangiella árgabeaivvis

3.2 Strategiiat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja eará aktevrraiguin háhkat buriid rámmaeavttuid sáme giella várás
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte ovdánahttit sáme giella geavaheami, ja earenoamážit deattuhit lullisáme giella ja máttasáme giella
- Bargat dan ala ahte bisuhit ja viidáseappot ovddidit dáláš arenaid, ja ásahtit ođđa arenaid sáme giella várás
- Bargat dan ala ahte buoridit dihtomielalašvuođa giellageavaheamis
- Atnit ávkki boarrásiin resursan giellabarggus
- Nannet, suodjalit ja buktit oidnosii sáme giella sámi báikenammabarggu bokte
- Ovddidit sámi terminologijja ja dahkat dan olahahhtin
- Beavttálmahttit terminologijjabarggu

3.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

3.3.1 Visogovva mii čájeha ekonomalaš váikkuhangaskaomiid gillii

Tabealla 3.3.1 Čoahkketabealla - Sáme giella

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	51 271	51 599	51 599	53 353	1 754	3,4 %
	Ohcanvuodot doarjagat	7 982	8 810	10 201	8 810	-1 391	-13,6 %
	Prošeavttat iežamet hálldus	0	0	0	3 400	3 400	-
Submi		59 253	60 409	61 800	65 563	3 763	6,1 %

3.3.2 Guovttegielalašvuodadoarjagat

Guovttegielalašvuodadoarjja rievdaduvvo das ahte golut stivrejit juolludeami dasa ahte šaddat ulbmilstivrejuvvon málle golmmaoasat meroštallanvuoduin sámegeala hálddašanguovllu gielddaid doarjagiid juolludemiid várás

Málles lea vuodđooassi, bálvalusoassi ja ovddidanoassi hálddašangielladaid várás. Sámegeala hálddašanguovllu fylkkagielladaid várás lea juogadanmálle guovtteoasat ja das lea vuodđo- ja bálvalusoassi ja ovddidanoassi.

Tabecalla 3.3.2 Guovttegielalašvuodadoarjagat

							(1000 ru)
Akt.	Namahuš	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Guovttegielalašvuodadoarjagat - gielddat	40 671	40 829	40 829	40 829	0	0,0 %
	Guovttegielalašvuodadoarjagat - fylkkagielddat	5 100	5 100	5 100	5 100	0	0,0 %
Submi		45 771	45 929	45 929	45 929	0	0,0 %

3.3.2.1 Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide – njuolgga doarjja

Tabealla 3.3.2.1 Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide – njuolgga doarjja

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune	7 554	7 554	7 554	7 554	0	0,0 %
	Kárásjoga gielda/Karasjok kommune	7 320	7 320	7 320	7 320	0	0,0 %
	Deanu gielda/Tana kommune	5 082	5 082	5 082	5 082	0	0,0 %
	Porsángxu gielda/Porsanger kommune	5 313	5 313	5 313	5 313	0	0,0 %
	Unjárgga gielda/Nesseby kommune	2 863	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
	Gáivuona suohkan/Kálfjord kommune	3 476	3 476	3 476	3 476	0	0,0 %
	Divtasvuona suohkan/Tysfjord kommune	3 021	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
	Snáase suohkan/Snása kommune	3 021	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
	Loabága suohkan/Lavangen kommune	3 021	3 021	3 021	3 021	0	0,0 %
Submi		40 671	40 829	40 829	40 829	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiela hálddašanguovllu álbmot galgá oažžut bálvalusaid sámegillii, sihke čálalaččat ja njálmmálaččat
- Suohkanat aktiivvalaččat mielde sámegiela ovdánahttinbarggus

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámegiela hálddašanguovllu suohkanat, vrd. sámelága

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámegiela hálddašanguovllu álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

Guovttegielalašvuodadoarjaga vuoddo- ja bálvalusoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Daid bargiid lohku geain lea gelbbolašvuolta bálvalit álbmoga sámegillii njálmmálaččat ja/dahje čálalaččat
- Daid bargiid lohku geat váldet oahpu sámegielas
- Almmuhusat, diehtjuohkin, skovit ja ruovttusiiddu teaksta sámegillii
- Dokumeantaid lohku guovtti gillii (sámegillii/dárogillii)

Guovttegielalašvuodadoarjaga ovddidanoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat ja čadáhuvvon doaimbajijut ja ovttasbargošiehtadus ovttaskas gielddain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 40 829 000 ru gielddaid guovttegielalašvuodadoarjjan.

3.3.2.2 Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagielddaide – njuolgga doarjja

Tabealla 3.3.2.2 Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagielddaide – njuolggadoarjja

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev	% erohus
------	---------	---------	-----	----------	----------	------------	----------

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

247 siidu 432 siiddus

	2011			11		
Finnmárkku fylkkagiella/Finnmark fylkeskommune	1 400	1 400	1 400	1 400	0	0,0 %
Romssa fylkkasuohkan/Troms fylkeskommune	1 200	1 200	1 200	1 200	0	0,0 %
Norlandda fylkkasuohkan/Nordland fylkeskommune	1 300	1 300	1 300	1 300	0	0,0 %
Davvi-Trøndelága fylkkasuohkan/Nord-Trøndelag fylkeskommune	1 200	1 200	1 200	1 200	0	0,0 %
Submi	5 100	5 100	5 100	5 100	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiela hálddašanguovllu almmolašvuohta galgá bálvalit álbmoga sámegillii, sihke čálalaččat ja njálmmálaččat

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámegiela hálddašanguovllu fylkkagielddat, sámelága giellanjuolggadusaid vuodul

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámegiela hálddašanguovllu álbmot

Doarjjaortnega olahusjoavku:

Guovttegielalašvuodadoarjaga vuodđo- ja bálvalusoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Daid bargiid lohku geain lea gelbbolašvuohta bálvalit álbmoga sámegillii njálmmálaččat ja/dahje čálalaččat
- Daid bargiid lohku geat váldet oahpu sámegielas
- Almmuhusat, diehtujuohkin, skovit ja ruovttusiiddu teaksta sámegillii
- Dokumeanttaid lohku guovtti gillii (sámegillii/dárogillii)

Guovttegielalašvuodadoarjaga ovddidanoassái leat čuovvovaš ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat ja čađahuvvon doaibmabijut ja ovttasbargošiehtadus ovttaskas fylkkagielddain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 5 100 000 ru fylkkagielddaid guovttegielalašvuodadoarjjan.

3.3.3 Sámi giellaguovddážit – njuolggodoarjagat

Tabella 3.3.3 Sámi giellaguovddážit – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš		Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
			2011	Rev 2011			
	Porsáŋgu - Sámi giella- ja kulturguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Gáivuotna – Sámi giellaguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Divttasvuotna – Árran julevsáme guovdásj	550	567	567	584	17	3,0 %
	Evenášši – Várdobáiki sámi guovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Unjárga – Isak Saba guovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Deatnu – SEG	550	567	567	584	17	3,0 %
	Romsa – Gáisi Giellaguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Røros – Aajege - Saemien gieles- jeh maahtoejarnge	550	567	567	584	17	3,0 %
	Áltá – Áltá Sámi Giellaguovddáš	550	567	567	584	17	3,0 %
	Loabat - Ástávuona giellagoahhtie	550	567	567	584	17	3,0 %
	Snoasa giellaguovddáš	0	0	0	584	584	-
Submi		5 500	5 670	5 670	6 424	754	13,3 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiella gullo ja oidno giellaguovddáža doaibmaguovllus

Doarjjaortnega doarjjaožžut:

- Dat sámi giellaguovddážit mat bohtet ovdan tabeallas 3.3.3

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Giellaguovddážiid doaibmaguovllu álbmot.

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon sámegielkursat ja eará sámegiela oahpahusfálaldagat
- Čađahuvvon giellamovttiidan- ja giellaovddidandoaimmat ja lágideamit báikkálaš servodagas
- Čađahuvvon giellamovttiidandoaimmat sámegiela ovddideapmái
- Leat go geavaheaddjit duhtavaččat fálaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 6 424 000 ru sámi giellaguovddážiid doarjagiidda.

3.3.4 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu – hálddahuslaš bargamušat

Tabella 3.3.4 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu –
Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu	a)	0	0	0	1 000	1 000	-
Sum			0	0	0	1 000	1 000	-

a) Sámi giellalávdegoddi lea sirdojuvvon dán postii.

1 000 000 ru várrejuvvo davviriikkalaš sámi giellaovttasbarggu doibmii. Bargamušaide gullá earret eará duktan, giellagáhtten, giellaovddideapmi, terminologijabargu, normeren, nammabálvalus, báikenamat ja diehtjuohkin giellafágalaš áššiid oktavuodas.

3.3.5 Giellaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 3.3.5 Giellaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Giellaprošeavttat	a)	7 982	8 810	10 201	8 810	-1 391	-13,6 %
Submi			7 982	8 810	10 201	8 810	-1 391	-13,6 %

a) Giellaovddidandoaimbajut sámeálbmotfoandda kapihttalas leat sirdojuvvon deike. Jagis 2012 geavhuvvo 1 200 000 ru Sámeálbmotfoandda reanttuin.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegiela nannen ja geavaheami lasiheapmi

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš ášahusat
- Priváhta ášahusat
- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Ovttaskasat mat barget ovttas ášahusaiguin ja/dahje organisašuvnnaiguin veahkehit fágalaččat prošeavtta čadaheami oktavuodas

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle prošeavtta leat álggahuvvon 2012
- Galle prošeavtta leat čadahuvvon
- Sámegiel arenaid lohku
- Geavaheddjiid duhtavašvuohta

Giellaproševttaid vuoruheapmi 2012:s

- Proševttat ja kurssat mat váikkuhit sámegiela ealáskahttima guovlluin gos sámegiella lea fuones dilis
- Gielladikšundoaimmat mat nannejit sámegiela guovlluin gos sámegiella geavahuvvo beaivválaččat
- Proševttat ja giellamovttiidahttindoaimbajut mat ovddidit sámegiela árrjalaš geavaheami eanet ja odđa giellaarenain
- Proševttat maid ulbmil lea nannet giellagaskkusteami buolvvaid gaskkas
- Giellaleairrat ja giellalávgun mánáide, nuoraide ja rávesolbmuide
- Tearbma- ja báikenammaproševttat
- Spillaid jorgaleapmi ja heiveheapmi sámegilli
- Doaimbajut mat nannejit sámegiela geavaheami doaimmaid bokte

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggearddi dahje dat orgána masa sámediggearddi fápmuda válddi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 8 810 000 ru giellaproševttaide.

3.3.6 Hállansyntesa – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.6 Hállansyntesa - Sámeálbmotfoanda - prošeakta iežamet hálddus

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	253.3.6 Hállansyntesa	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		0	0	0	1 000	1 000	-

1 000 000 ru várrejuvvo sámi hállansyntesa ovddideapmái. Hállansyntesa lea dáhtaprográmma mii ádestallá olbmo hállama. Sámi hállansyntesa lea earret eará sámegiela divvunprográmma lasseveahkkeneavvu, ja maidái čállinveahkki dyslektihkariidda ja earáide gain leat stuorát dahje uhcit čállin- ja hállanválttisvuodát.

3.3.7 Sámi sátnebánku - prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.7 Sámi sátnebánku - Sámeálbmotfoanda - prošeakta iežamet hálddus

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi sátnebánku	0	0	0	500	500	-
Submi		0	0	0	500	500	-

500 000 ru várrejuvvo sámi sátnebánkku risten.no ođasmahttimii. Ođđa neahttabálvalus, Risten 2, galgá leat sátn- ja tearbmareaidun olles sámi álbmogii ja eará geavaheddjiide dálá resurssaid vuodul. Risten 2 galgá leat ávkin buot geavaheaddjiioavkkuide. Ođđa sátnebánkkus galget leat dat seamma gielat go dál ge leat: davvisámegiella, julevsámegiella, lullisámegiella, suomagiella, dárogiella, ruotagiella, eargalasgiella ja láhtengiella.

3.3.8 Terminologijja ja báikenamat – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 3.3.8 Terminologijja ja báikenamat - prošeakta iežamet hálddus

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus

Terminologijja ja báikenamat	a)	0	0	0	500	500	-
Submi		0	0	0	500	500	-

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon kapihttalís Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaomít poasta čielggadan- ja duođastanruđat.

500 000 ru várrejuvvo terminologijja- ja báikenammaprošektii. Fágabirrasat bovdejuvvojit ovttasbargui Sámedikkiin álggahit terminologijja- ja báikenammaproševttaid.

3.3.9 Čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeiela várás – prošeakta iežamet hálddus

Tabealla 3.3.9 Čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeiela várás - prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR		Rev		+/- 12-Rev 11	% erohus	
		2010	Buš 2011	2011	Buš 2012			
	Čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeiela várás	a)	0	0	0	1 400	1 400	-
Submi			0	0	0	1 400	1 400	-

a) 2010:s várrejuvvui 1 280 000 ru čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeiela várás ja biddjojuvvui regiovdnaovddidankapihttalii.

Dát ruđat sirdojuvvojit ruovttoluotta giellakapihttalii.

Doaibmaplána sámegeielaid várás ovddiduvvui Bargo- ja searvadahttindepartementii 2009:s ja ráhkaduvvui ovttasráđiid Sámedikkiin ja guoskevaš departemeanttaiguin. Doaibmaplána doaibmanáigi lea 5 jagi ja lea dat ovttaskas departemeant geasa lea biddjojuvvon ovddasvástádus doaibmabijus, lea ovddasvástádus doaibmabiju čađaheamis, dás maiddái das mo doaibmabidju galgá organiserejuvvot ja ruhtaduvvot. Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodepartemeanttas lea oktiiheivehanovddasvástádus. Sámedikkis lea ovddasvástádus ja mielovddasvástádus mángga doaibmbijus. Ruđat daidda doaibmabijuide main Sámediggi lea ovddasvástádus, leat juogaduvvon Sámedikki bušehta iešguđet poasttaide. Iešguđet ossodagat čuovvolit daid doaibmabijuid main Sámedikkis lea ovddasvástádus.

1 400 000 ru várrejuvvo čuovvolit Ráđđehusa doaibmaplána sámegeielaid várás.

4 Kultuvra

Mánggabealat kultureallin nanne sámi gullelašvuoda ja identitehta, ja váikkuha ealli báikegottiid.

4.1 Mihttomearri

Váldomihttomearri

- Ealli ja mánggabealat sámi dáidda- ja kultureallin

Oassemihttomearit

- Aktiivvalaš sámi deaivvadanbáikkít, kulturásahusat ja musea alla fágalaš dásiin
- Mánggalágan sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimat dahkkojuvvojit oainnusin servodagas
- Mánggabealat valáštallandoaimmat sámi álbmogii
- Viiddes kulturdoaibmafálaldat sámi mánáide ja nuoraide
- Buorre girjerádjofálaldat sámi geavaheddjiide

4.2 Strategiiat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja earáiguin nannet sámi kulturovddideami rámmaeavttuid
- Árijjalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte váikkuhit sámi dáidda- ja kultureallima bisuheami ja viidáset ovddideami
- Váikkuhit sámi mediafálaldaga nannema buot sámi giellajoavkkuid várás
- Bargat sámi valáštallama viidodaga sihkkarastimiin

- Sámedikki ja fylkkagielladaid gaskasaš ovttasbargošiehtadusaid bokte vel eanet geatnegahttit ovttas ovddidit sámi dáidda- ja kultureallima
- Dáiddáršiehtadusa bokte láhčit dili sámi dáidaga dahkamii ja gaskkusteapmái
- Čuovvolit sámi ásahusovddideami dieđáhusa vuoruhuvvon doaibmabijuid
- Váikkuhit buori kulturovddideami nuortasámi servodagas
- Ovttasbargat Norgga girkuin ja eará oskkuservodagaiguin
- Váikkuhit posiitiiva kulturovddideami lullisámi servodagas

4.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

4.3.1 Tabealla mii čájeha ekonomalaš váikkuhangaskaomiid kultuvrii

Tabealla 4.3.1 Čoahkketabealla – Sámi kultuvra

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	64 149	65 672	66 272	71 891	5 619	8,5 %
	Ohcanvuđot doarjagat	17 565	17 949	19 189	15 901	-3 288	-17,1 %
	Proševttat iežamet hálldus	0	500	500	500	0	0,0 %
	Dáiddáršiehtadus	5 515	5 915	5 915	6 295	380	6,4 %
Submi		87 229	90 036	91 876	94 587	2 711	3,0 %

4.3.2 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáshusat – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.2 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáshusat –
njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Árran julevsámi guovddáš, Divttasvuotna	1 590	1 640	1 640	1 890	250	15,2 %
	Sámi dáiddaguovddáš, Kárásjohka	2 567	2 647	2 647	2 726	79	3,0 %
	Davviálbmogiid guovddáš os, Gáivuotna	1 166	1 202	1 202	1 238	36	3,0 %
	Mearrasámi diehtoguovddáš, Billávuotna	513	529	529	545	16	3,0 %
	Sijti Jarnge, Arborte	1 316	1 316	1 316	1 355	39	3,0 %
	Várdobáiki, Evenášši/Skánit	741	764	764	1 015	251	32,9 %
	Gamtofta, Ráisavuotna	a) 62	64	64	0	-64	-100,0 %
	Bihtánsámi viessu	450	464	464	478	14	3,0 %
	Sámi viessu Oslos	246	254	254	262	8	3,1 %
	Vilgesváre	a) 50	50	50	0	-50	-100,0 %
	Lásságámmi	246	254	254	262	8	3,1 %
	Sámi viessu Sáččas	191	0	0	0	0	-
	Mearrasámi musea	a) 50	52	52	0	-52	-100,0 %
	Villmarkscampen i Tolládal - pihtánsámi	50	52	52	54	2	3,8 %
	Riikkaidgaskasaš sámi filbmaguovddáš	0	300	300	609	309	103,0 %
	Saemien Sijte	0	0	0	600	600	-
Submi		9 238	9 588	9 588	11 034	1 446	15,1 %

a) Dát áshusat sáhttet oheat doarjaga sámi deaivvadansajiid vuolde

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi kulturgaskkustanáshusat mat čalmmustahttet sámi kultureallima ja doibmet sámi kultuvrra ovddidanarenan

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Dat sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáshusat mat leat tabeallas 4.3.2

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Dan guovllu álbmot gos kulturgaskkustanáshusat leat ceggejuvvon

Ulbmilolahusa eavttut:

- Raporteren doaibmaplána ektui
- Kulturgaskkustanáshusaid čadahan lágideamit
- Man muddui geavaheadjit leat duhtavaččat kulturgaskkustanáshusaid doaibmamiin sámi kulturarenan sámegeala ja sámi kultuvrra čalmmustahttima ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 11 034 000 ru doarjjan sámi kulturviesuide ja kulturgaskkustanáshusaide.

4.3.3 Sámi festiválat – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.3 Sámi festiválat – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

254 siidu 432 siiddus

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Riddu Riddu	706	943	943	1 011	68	7,2 %
	Guovdageainnu musihkkafestivála (beassafestivála)	1 067	1 100	1 100	1 148	48	4,4 %
	Markomeannu	435	449	449	503	54	12,0 %
	Páskefestivalen i Karasjok	435	449	449	463	14	3,1 %
	Filmfestivalen i Kautokeino	4	308	308	0	-308	-100,0 %
Submi		2 647	3 249	3 249	3 125	-124	-3,8 %

a) Doarjja Riddu Riddui, Musihkkafestiválii ja Márkomennui lea lasihuvvon festivála doaimmaide. Sii leat ovdal ožžon doarjga iešgudet doaimmaide ohcanvuodot ortnegiid bokte.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi festiválat mat čalmmustahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Ásahuvvon festiválat mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.3

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Festiváloassálastit ja báikkálaš servodagat gos festiválat lágiduvvojit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čilgehus mo festivála čalmmustahttá, gaskkusta ja ovddida sámi kultuvrra

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 3 125 000 ru doarjjan sámi festiválaide.

4.3.4 Sámi valáštallan – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.4 Sámi valáštallan – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi Valáštallan Lihttu - Norga (SVL-N)	929	1 003	1 003	1 033	30	3,0 %
	Sámi spábbačiekčanlihttu (SSL)-Samisk fotballforbund	487	487	487	502	15	3,1 %
	Sámi Valáštallan Lihttu (SVL-N)-Arctic Winter Games	800	150	150	1 000	850	566,7 %
	Sámi Heargevuoddjin-lihttu/Saami Reindeer-Race Federation	200	207	207	213	6	2,9 %
Submi		2 416	1 847	1 847	2 748	901	48,8 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Valáštallandoaimmat maid Sámiid Valáštallanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL), Sámi Spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) ja Sámi heargevuoddjinlihttu/Saami Reindeer-Race Federation organiserejit doibmet sámi mánáid ja nuoraid arenan fysalaš aktivitehtii ja ovtastallamii, ja maiddái nannejit identitehta

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Valáštallanorganisašuvnnat ja -lihtut mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.4

Doarjjaortnega olahusjoavku:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

255 siidu 432 siiddus

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Galle báikkálaš searvvi leat lahttun sámi valáštallanorganisašuvnnain
- Galle kurssa lágiduvvojit bargiide ja duopmáriidda sámi valáštallansuorggis
- Čadahuvvon valáštallandoaimmat lulli- ja julevsámi guovlluin
- Čadahuvvon valáštallandoaimmat mánáide ja nuoraide
- Man muddui geavaheaddjit leat duhtavaččat fálaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 748 000 ru doarjjan sámi valáštallamii.

4.3.5 Sámi teáhter – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.5 Sámi teáhter – njuolggodoarjagat

						(1000 ru)	
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
15300	Beaivváš Sámi -Našunálateáhter	15 607	16 100	16 100	17 583	1 483	9,2 %
15301	Áarjelhsaemien Teatere	1 590	1 640	1 640	1 690	50	3,0 %
Submi		17 197	17 740	17 740	19 273	1 533	8,6 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ásahuvvon sámi teáhterat doibmet arenan gos kultuvrra beassá vásihit, gos kultuvra gaskkustuvvo, ja gos sámegiella geavahuvvo ja čalmmustahttojuvvo

Doarjjaortnega doarjjaoažžut

- Sámi teáhterat mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.5

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Doaibmaguovllu ássit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Čadahuvvon teáhterčájálmasat
- Čadahuvvon teáhterčájálmasat sámegilli mánáide ja nuoraide
- Man muddui olahusjoavku lea duhtavaš teáhteriid fálaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 19 273 000 ru doarjjan sámi teáhteri.

4.3.6 Girjebusset – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.6 Girjebusset – njuolggodoarjagat

						(1000 ru)	
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Karášjohka	557	574	574	591	17	3,0 %
	Porsángu	557	574	574	591	17	3,0 %

Guovdageaidnu	250	258	258	266	8	3,1 %
Deatnu/Unjárga	1 534	1 582	1 582	1 629	47	3,0 %
Gáivuotna	709	731	731	753	22	3,0 %
Julevsámi	1 321	1 362	1 362	1 403	41	3,0 %
Lullisámi	1 546	1 594	1 594	1 642	48	3,0 %
Lulli-Romssa	0	300	300	309	9	3,0 %
Submi	6 474	6 975	6 975	7 184	209	3,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjerádjofálaldat mainna sámi geavaheddjiin ja earáin lea álki ávkkástallat

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Gielddat ja fylkkagielddat mat eaiggáduššet ja jođihit sámi girjebussiid, gč. Tabealla 4.3.6.

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Álbmot girjebussiid doaibmaguovllus

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Galle gáhppálaga luoikkahuvvon
- Čadahuvvon lágideamit girjebusse olis
- Man muddui geavaheaddjit leat duhtavaččat fálaldagain

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 7 184 000 ru doarjjan girjebussiide.

4.3.7 Museat – njuolggodoarjagat

Tabella 4.3.7 Museat – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gállogietti museum	96	0	0	0	0	-
	Árran Julevsámi guovddáš	4 284	4 415	4 415	4 547	132	3,0 %
	Saemien Sijte	2 370	2 443	2 443	2 516	73	3,0 %
	Museaodastus	662	0	0	0	0	-
	RidduDuottarMuseat	7 802	8 040	8 040	8 581	541	6,7 %
	Deanu ja Várjjat museasiida	6 127	6 314	6 314	6 503	189	3,0 %
	Várdobáikki musea	1 200	1 336	1 336	1 376	40	3,0 %
	Davviálbmogiid guovddáš os	600	619	1 219	1 256	37	3,0 %
Submi		23 141	23 167	23 767	24 779	1 012	4,3 %

Doarjaortnega mihttomearri:

- Seailudit, hálldašit ja gaskkustit sámi kulturhistorjja báikegottiin

Doarjaortnega doarjjaoažžut:

- Dat sámi museat mat leat tabeallas 4.3.7

Doarjaortnega olahusjoavku:

- Báikegottiid olbmot gosa museat leat áshuvvon

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána ektui
- Gallis leat fitnan galledeamen
- Musea čadahan lágideamit
- Almmuhuvvon prentosat
- Man muddui geavaheaddjit leat duhtavaččat fálaldagain
- Bargiid lohku museafágalaš gelbbolašvuodain museaid ángiruššansurggiid siskkobalde

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 24 779 000 ru doarjjan museaide.

4.3.8 NuorajTV – njuolgga doarjja

Tabella 4.3.8 NuorajTV – njuolgga doarjja

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	NuorajTV	0	0	0	300	300	-
Submi		0	0	0	300	300	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Čalmmustahttit sámegiela, ja sihkkarastit juvlevsámegiela ealli giellan

Doarjjaoažžu:

- Julev Film SUS

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Mánát ja nuorat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Gehččiid lohku

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo **300 000 ru NuorajTV:ii**.

4.3.9 Doarjagat bálvalusaid čadaheapmái sámi girjjálašvuodas ja musihkas

Tabealla 4.3.9 Doarjagat bálvalusaid čadaheapmái sámi girjjálašvuodas ja musihkas

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi prentosat	3 036	3 106	3 106	3 448	342	11,0 %
	Girjjálašvuohhta	4 545	4 586	4 586	4 586	0	0,0 %
	Musihkkaalmmuheamit	1 645	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
	Sámegielaat sárggusráiddut	300	460	460	460	0	0,0 %
	Sámi lágádusat	2 931	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
Submi		12 457	12 802	13 144	13 144	342	2,7 %

4.3.9.1 Sámi prentosat – njuolggodoarjagat

Tabealla 4.3.9.1 Sámi prentosat – njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gába	557	574	574	591	17	3,0 %
	Nuorttanaste	810	810	810	984	174	21,5 %
	Ungdomsblad Š	1 269	1 310	1 310	1 349	39	3,0 %
	Sámis	300	309	309	318	9	2,9 %
	Daerpies Dierie/lullisámi girkobláddi	100	103	103	106	3	2,9 %
	Bárjas	0	0	0	100	100	-
Submi		3 036	3 106	3 106	3 448	342	11,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Mánngabealat sámi prentosat čálalaš arenan buot golmma sámi čálagillii

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámi prentosat mat bohtet ovdan tabeallas 4.3.9.1

Doarjjaortnega olahusjoavku

- Sámi prentosiid lohkkat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle prentosa prentejuvvojit
- Galle prentosa prentejuvvojit lulli,- ja julev ja davvisámegillii

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 3 448 000 ru doarjjan sámi prentosiidda.

4.3.9.2 Girjjálašvuohta - ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 4.3.9.2 Girjjálašvuohta – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Girjjálašvuohta a)	4 545	4 586	4 586	4 586	0	0,0 %
Submi		4 545	4 586	4 586	4 586	0	0,0 %

a) Girjjálašvuodaproševttat sámeálbmotfoandda vuolde leat sirdojuvvon deike. Jagis 2012 geavahuvvo 2 000 000 ru Sámeálbmotfoandda reanttuin.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Lasihit sámi girjjálašvuoda almmuhemiid meari

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi girjjálašvuoda lohkkat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Man ollu sámi girjjálašvuohta almmuhuvvo
- Máttá-, julev- ja davvisámegiela girjjálašvuoda oassi ollislaš prošektalogus

Vuoruheamit 2012:s:

- Gitta 60 % várrejuvvo:
  - Čáppagirjjálašvuhtii main originálmánus lea sámegillii, girjjálašvuohta mánáid ja nuoraid várás vuoruhuvvo
  - Čáppagirjjálašvuohta mánáid ja nuoraid várás mii lea jorgaluvvon sámegillii
- Gitta 20 % doarjagis várrejuvvo fágagirjjálašvuhtii/áššeprosia main originálmánus lea sámegillii
- Gitta 20 % doarjagis várrejuvvo jietnagirjjiide mánáid ja nuoraid várás

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 4 586 000 ru doarjjan girjjálašvuhtii.

4.3.9.3 Musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 4.3.9.3 Musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev	% erohus
------	---------	---------	----------	----------	----------	------------	----------

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

260 siidu 432 siiddus

	2011			11		
Musihkkaovddideapmi	1 645	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
Submi	1 645	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkkarastit ahte sámi musihkka lea fidnemis

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi musihka oastit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Sámi musihka almmuhemiid lohku
- Sámi musihkkaguoimmuhemiid lohku

Vuoruheamit 2012:s:

- Musihkkaalmmuheamit mánáide
- Nuorra sámi artisttaid musihkkaalmmuheamit
- Musihkkaalmmuheamit main lea hutkás musihkka

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 1 900 000 ru doarjjan musihkkaovddideapmái.

4.3.9.4 Sámegielat govvasárggusráiddut - ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.9.4 Sámegielat govvasárggusráiddut - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámegielat govvasárggusráiddut	300	460	460	460	0	0,0 %
Submi		300	460	460	460	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámegielat govvasárggusráidduid almmuheamit

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámegielat govvasárggusráidduid lohkkat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle almmuhuvvon sámegielat govvasárggusráiddu

Vuoruheamit 2012:s:

- Sámegielat govvasárggusráiddut
- Bálddalas almmuheamit mátta-, julev- ja davvisámegillii

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 460 000 ru doarjjan sámegielat sárggusráidduide.

4.3.9.5 Sámi lágádusat - ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.9.5 Sámi lágádusat - ohcanvuđot doarjagat

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi lágádusat	2 931	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
Submi		2 931	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Fuolahit ja loktet sámi lágádusaid gelbbolašvuoda sámegielas ja sámi servodatdiliin

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Árjjalaš sámi lágádusat geain lea gelbbolašvuolta sámegielas ja sámi servodatdiliin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Lágádusa gealbudandoaibmabijuid lohku

Vuoruheamit 2012:s:

- Ásahuvvon sámi lágádusat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 750 000 ru sámi lágádusaide.

4.3.10 Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.10 Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás – ohcanvuđot doarjagat

							(1000 ru)
Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás	1 922	1 900	1 900	2 200	300	15,8 %
Submi		1 922	1 900	1 900	2 200	300	15,8 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Kulturdoaimmat mánáid ja nuoraid várás

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Almmolaš ášahusat
- Priváhta ášahusat
- Ovttaskasat mat barget ovttas almmolaš ja priváhta organisašuvnnaiguin ja fitnodagaiguin

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát ja nuorat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon doaibmajuid lohku
- Doaibmajuid lohku sierralágan kultursurggiin
- Doaibmajuid lohku sierra sámi guovlluin

Vuoruheamit 2012:s:

- Dáidda- ja duodjedoaimbajut main mánát ja nuorat oassálastet árijjalaččat
- Sámi teáhterdoaimbajut main mánát ja nuorat oassálastet árijjalaččat
- Prošeavttat mat leat mielde ovddideamen sámi mánáid ja nuoraid deaivvadansajiid gávpoggiin
- Musihkkafálaldagat main mánát ja nuorat leat mielde
- Dakkár doaimmaid ovddideapmi luonddus sámi mánáid ja nuoraid várás, maid boarrásat leat mielde gaskusteamen
- Sámi filbma- ja mediafálaldagat mánáid ja nuoraid várás ja main mánát ja nuorat leat mielde
- Sámi mánáid iežaset doaimmat givssideami vuostá ja searvevuoda várás

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 200 000 ru doarjjan kulturdoaimbajuide mánáid ja nuoraid várás.

4.3.11 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

Tabella 4.3.11 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
17110	Eará kulturdoaimbajut	3 197	2 678	3 918	2 655	-1 263	-32,2 %
Submi		3 197	2 678	3 918	2 655	-1 263	-32,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Mánggalágan sámi kulturdoaimmat

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Sámi ásašusat ja organisašuvnnat, earret gielddaid ja fylkkagielddaid. Skuvla- ja álbmotgirjerájut leat vuogidahttojuvvon oažžut doarjaga proševttaide maiguin sámi girjjálašvuohta ovddiduvvo ja gaskkustuvvo girjerájuin
- Fitnodagat
- Ovttaskasat geat barget ovttas almmolaš dahje priváhta ásašusaiguin ja organisašuvnnaiguin

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Man ollu čadáhuvvon doaimbajut
- Man ollu doaimbajut iešguđet kultursurggiin

Vuoruheamit 2012:s:

- Sámi kulturdoaluid oasseruhtadeapmi Sámi álbmotbeaivvi guovvamánu 6. b. čalmmustuhttima oktavuodas
- Sámi kulturdoalut main váldodeaddun lea sámi kultuvra
- Dokumentárabuvttadusaid sámi diliid birra oasseruhtadeapmi
- Sámi govvaáidda- ja duodječájáhusat Norggas, oktan katalogaiguin ja plakáhtaiguin
- Duodjekurssat
- Proševttat mat ovddidit ja gaskkustit sámi girjjálašvuođa girjerájuide
- Sámi artisttaid honorárat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 2 655 000 ru doarjjan eará kulturdoaimbajuide.

4.3.12 Sámi deaivvadansajit - ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 4.3.12 Sámi deaivvadansajit - ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
17300	Sámi deaivvadansajit	1 025	1 175	1 175	1 350	175	14,9 %
Submi		1 025	1 175	1 175	1 350	175	14,9 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet sámi deaivvadansajiid mat doibmet sámi giela ja kultuvrra gaskkustan- ja ovdánanarenan

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Priváhta organisašuvnnat
- Eará eahpeekonomalaš oassálastit
- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi deaivvadansajiid lagasbirrasa olbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Dakkár báikkálaš doaimmaid lohku go kurssat, seminárat, vuovdimat ja uhcit čájáhusat
- Dakkár doaimmaid lohku mat gaskkustit sámi kultuvrra ja historjjá deaivvadansajiid lagasbirrasis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolgadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 1 350 000 ru doarjjan sámi deaivvadanbáikkiide.

4.3.13 Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeakta - prošeakta iežamet hálldus

Tabell 4.3.13 Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeakta - prosjekt i egen regi

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeakta	0	500	500	500	0	0,0 %
Submi		0	500	500	500	0	0,0 %

Ruđat galget geavahuvvot Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeavtta huksenprográmmii.

Jagi 2012 várás várrejuvvo 500 000 ru Beaivváš Sámi Našunálateáhtera teáhtervistti ovdaprošeaktii.

4.3.14 Sámi dáiddáršiehtadus

Tabealla 4.3.14 Sámi dáiddáršiehtadus

(1000 ru)

Akt.	Namahus		Buš				+/- 12-Rev	
			RR 2010	2011	Rev 2011	Buš 2012	11	% erohus
	Dáiddafoanda	a)	700	700	700	700	0	0,0 %
	Stipeanda sámi dáiddáriidda	a)	2 200	2 250	2 250	2 450	200	8,9 %
	Doaibmadoarjja dáiddárorg. ja Sámi dáiddárráđđái	a)	1 920	1 970	1 970	2 150	180	9,1 %
	Govvadáidagiid ja dáiddaduoji oastinortnet	b)	370	370	370	370	0	0,0 %
	Fágakonsuleanttat (Fágalaš bagadallan)	a)	275	275	275	275	0	0,0 %
	Čájálmasbuhtadus	a)	50	50	50	50	0	0,0 %
	Sámi čáppagirjjálašvuoda, sámi musihka ja juoigama ja eará bellid ortnet	a)	0	300	300	300	0	0,0 %
Submi			5 515	5 915	5 915	6 295	380	6,4 %

a) Dáid Akt.aid hálldaša Sámi dáiddárráđđái

b) Dán Akt. hálldaša RidduDuottarMuseat

Borgemánu 19. b. 2004-mannosaš Dáiddáršiehtadusa válđošiehtadusa vuodul lea Sámediggi ja Sámi dáiddárráđđái šiehtadallan jagi 2012 dáiddáršiehtadusa, mii galgá leat fámus 01.01.2012 rájes 31.12.2012 rádjai. Šiehtadus ovddiduvvo Sámedikki dievasčoahkkimii dohkkeheapmái, gč. dáiddáršiehtadusa 8. artihkkala.

Sámediggi ja Sámi dáiddárráđđái leat soahpan 6 295 000 ruvdnosaš ekonomalaš rámma Sámedikki bušeahta bokte jagi 2012 dáiddáršiehtadussii. Dát mearkkaša 380 000 ruvdnosaš lassáneami jagi 2012 dohkkehuvvon dáiddáršiehtadusa ektui.

4.3.14.1 Dáiddafoanda

700 000 ru várrejuvvo ortnegii. Ruđat hálldašuvvojit njuolggadusaid mielde. Bealit sohpe ahte 700 000 ru rámmas sáhtta várret ruđaid ad-hoc dárbbuide.

4.3.14.2 Stipeanda sámi dáiddáriidda

Sohppojuvvui ahte sámi dáiddáriid stipeandaortnegii juolluduvvo 2 450 000 ru, 200 000 ruvdnosaš lassáneapmi 2011 rájes 2012 rádjai.

4.3.14.3 Doaibmadoarjja sámi dáiddárorganisašuvvnaide ja Sámi dáiddárráđđái

Sohppojuvvui 2 150 000 ruvdnosaš ekonomalaš rámma doaibmadoarjjan sámi dáiddárorganisašuvvnaide ja Sámi dáiddárráđđái, 380 000 ruvdnosaš lassáneapmi 2011 rájes 2012 rádjai.

4.3.14.4 Sámi govvadáidaga ja dáiddaduoji oastinortnet

Dán ortnegii várrejuvvo 370 000 ru maid Riddu Duottar Musea hálldaša. Ostojuvvon dáidda galgá biddjojuvvot boahhteáiggi sámi dáiddamuseii. Dassážiigo musea lea huksejuvvon galgá dáidda gaskaboddasaččat vurkejuvot Riddu Duottar Museas Kárášjogas. Riddu Duottar Musea hálldaša govvadáidaga ja dáiddaduoji oastinortnega.

4.3.14.5 Fágakonsuleanttat (Fágalaš bagadallan)

275 000 ru várrejuvvo Sámi dáiddárráđđái fágakonsuleanttaid geahččalanortnegii, vrd. 2009 šiehtadusa. Dát ortnet galgá jotkojuvvo maiddái guoskat jahkái, ja galgá árvvoštallojuvvo 2012:s. Fágakonsuleantta válđobargun galgá leat sámi čáppagirjjálašvuoda, musihka ja juoigama ovddideapmi.

4.3.14.6 Čájálmasbuhtadus

Dán ortnegii várrejuvvo 50 000 ruvdno. Bealit leat soahpan ahte čájálmasbuhtadus hálldašuvvo stipeandan sámi govvadáiddáriidda, dáiddaduojárriidda ja dáiddalaš govvejeddjide Sámi dáiddáriid ja Girječálliid buhtadusfoandda bokte. Čájálmasbuhtadus lea buhtadus dáidaga ovddas mii lea ostojuvvon *govvadáidaga* ja *duoji* oastinortnega bokte maid Sámediggi hálldaša.

Sámi dáiddárráđđi hálldaša dáiddafoandda, stipeandda sámi dáiddáriidda ja doaimmadoarjaga sámi dáiddárorganisašuvvnaide.

4.3.14.7 Ortnet sámi čáppagirjjálašvuoda ja sámi musihka ja juoigama ja eará áššiid várás Várrejuvvo 300 000 ru ortnegii 2012 várás. Oastinortnegii gullá girjjálašvuodda mánáide, nuoraide ja rávesolbmuid buot golmma virggálaš sámegeallii buot girjjálašvuoda šaŋŋeriin, oktan jietnagirjjiiguin ja luohtealmmuheamiiguin. Dan lassin dasa gullet árbevirolaš ja ođđaáiggi musihkkaalmmuheamit seamma šaŋŋersurggiin buot ahkejoavkkuid várás.

5 Máhtolašvuodda

Sámi servodagaid ovddideami ja nannema vuodđun lea máhtolašvuodda ja gelbbolašvuodda.

5.1 Mihttomearit

Váldomihttomearit

- **Sámi álbmogis lea máhtolašvuodda, gelbbolašvuodda ja gálggat mat dárbbášuvvojat sámi servodaga ovddideamis.**

Oassemihttomearit

- Sámi mánáin ja nuorain lea nana sámi identitehta ja oktavuodda sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii
- Sámi álbmogis lea duohta vuoigatvuodda kvalitatiiivalaččat buori oahpahussii sámegeallii ja sámegeallii
- Alit oahpus ja dutkamis fuolahuvvo álohii sámi perspektiivva

5.2 Strategiiat

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevráiguin sihkkarastat buori rámmaeavttuid sámi mánáidgárddiid, vuodđooahpahusa, alit oahpu ja dutkama várás
- Váikkuhit buoriid ekonomálaš rámmaeavttuid skuvlaeaggádiidda, vai sihkkarastá kvalitatiiivalaččat buori oahpahusa sámegeallii ja sámegeallii
- Váikkuhit dan ahte Sámi allaskuvla ovddiduvvošii álgoálbmotuniversitehtan
- Váikkuhit dan ahte Sámi lohanguovddáš šattašii bastevaš nationála resursaguovddázin
- Bargat dan ala ahte ráhkaduvvojat oahpponeavvut sámi mánáidgárdemánáide
- Mánáidgárdedoarjagiid ođđa eavttuid bidjat doibmii
- Váikkuhit dan ahte stivrendokumeanttat fuolahit sámi perspektiivva oahpahusas
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte nannet máhtolašvuodda ja gelbbolašvuodda sámi servodagas
- Láhčit dili árbedieđu fievrredeapmái buolvvaid gaskkas
- Bures ja beaktilit ovdánahttit sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid
- Váikkuhit ahte mánáidgárddi, vuodđooahpahusa, alit oahpu ja dutkama nationála politihkas fuolahuvvo sámi perspektiivva
- Váikkuhit dan ahte sámi álbmoga formála gelbbolašvuodda nanusmuvva
- Váikkuhit sámi sisdoalu mánáidgárddiide gos leat sámi mánát
- Dieđut ja bagadusat sámi oahpahusa birra mánáidgárddiin ja vuodđooahpahusas

- Váikkuhit dan ahte áсахuvvošii bistevaš sámi dulkaohppofálaldat
- Váikkuhit ahte Nordlándda universitehta ja Davvi-Trøndelaga allaskuvla (HINT) sáhttet oktiuheivehit ja fállat kurssaid ja oahppofálaldagaid julevsámi ja lullisámi gielas ja kultuvrras.
- Doarjut sámi váhnenlávdegotti vuolggahemi
- Sámediggi galgá gozihit ahte skuvllat ja skuvlaeaggádat fuolahit iežaset ovddasvástádusa eastadit givssideami sámi mánáid skuvlaárgabeaivvis
- Váikkuhit meahcceskuvllaid áсахemiid

5.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

5.3.1 Máhtolašvuoda ekonomalaš váikkuhangaskaomiid čoahkkáigeassu

Tabella 5.3.1 Čoahkketabealla – Máhtolašvuoda

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	3 150	1 000	1 000	1 450	450	45,0 %
	Ohcavuđot doarjagat	29 880	28 630	30 785	31 680	895	2,9 %
	Oahppobuktosiid jorgalepmi ja heiveheapmi	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
	Prošeavttat iežamet hálddus	1 939	4 250	4 650	4 850	200	4,3 %
Supmi		38 969	37 880	40 435	41 980	1545	3,8 %

5.3.2 Rávisolbmuidoahpahas – Njuolggodoarjja

Tabella 5.3.3 Rávisolbmuidoahpahasprográmma – sámeálbmotfoanda – njuolggodoarjja

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Rávisolbmuidoahpahasprográmma – Sámeálbmotfoanda	2 500	800	800	800	0	0,0 %
Supmi		2 500	800	800	800	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet ja ovddidit sámegiela

Doarjjaoažžu:

- Sámi allaskuvla

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Rávisolbmot geat leat sámegieloahpahas

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat Sámi allaskuvlla ja Sámedikki gaskasaš šihttojuvvon prošeaktačilgehusa vuodul
- Ovttasbargu relevánta fágabirrasiguin, nugo sámi giellaguovddážit

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 800 000 ru rávisolbmuidoahpahasprográmmii.

5.3.3 Árbodieđu systemáhtalaš kárten - njuolggodoarjja

Tabella 5.3.3 Árbodieđu systemáhtalaš kárten - Sámeálbmotfoanda - njuolggodoarjja

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev	
						11	% erohus
	Árbedieđu systemáhtalaš kárten	650	200	200	650	450	225,0 %
Supmi		650	200	200	650	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ráhkadit metodalaš vuodu árbedieđu systemáhtalaš kártemii

Doarjjaoažžu:

- Sámi allaskuvla

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Ásahusat ja organisašuvnnat, dahje eaŋkilolbmot geat ovttasbarget ásahusaiguin ja organisašuvnnaiguin árbedieđu duodaštemiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat Sámi allaskuvlla ja Sámedikki gaskasaš šihttojuvvon prošeaktačilgehusa vuodul
- Ovttasbargu relevánta fágabirrasiguin, sámi giella- ja kulturguovddážiiguin ja árbevieruguddiiguin sámi árbedieđu suorggis

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 650 000 ru árbedieđu systemáhtalaš kártemii.

5.3.4 Doarjagat sámi oahpponeavvobuvttadeami bálvalusaide

Tabella 5.3.4 Doarjagat sámi oahpponeavvobuvttadeami bálvalusaide

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev	
						11	% erohus
	Dábalaš oahpponeavvut vuoddoohpahussii	8 779	9 775	11 930	11 325	-605	-5,1 %
	Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut	1 897	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
	Oahpponeavvut mánáidgárddiide	1 031	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %
	Oahpponeavvuid oastin	2 927	0	0	0	0	-
	Oahppobuktošiid jorgaleapmi ja heiveheapmi	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Supmi		18 634	17 175	19 330	18 725	-605	-3,1 %

5.3.4.1 Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.4.1 Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii	8 779	9 775	11 930	11 325	-605	-5,1 %
Supmi		8 779	9 775	11 930	11 325	-605	-5,1 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit sámi oahpponeavvuid gustovaš oahppoplánabuktosa vuodul

Doarjjaoažžut:

- Lágádusat ja eará fágabirrasat mat ovddidit ja buvttadit oahpponeavvuid

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Vuodđooahpahusa oahppit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon oahpponeavvoproševtta mat ožžo doarjaga 2012:s
- Galle almmuhuvvon sámi oahpponeavvu 2009 - 2012

2012 vuoruheamit:

- Lullisámegiella vuosttašgiellan: 6. ja 7. jahkeceahkkái
- Lullisámegiella nubbingiellan: 5. dássi
- Julevsámegiella vuosttašgiellan 8.-10. jahkeceahkkái: bargogirjijt dáláš oahppobuktosiidda
- Julevsámegiella vuosttašgiellan: ráhkadit, vejolaččat jorgalit ja heivehit oahpponeavvuid joatkkaoahpahussii
- Julevsámegiella nubbingiellan: ráhkadit, vejolaččat jorgalit ja heivehit oahpponeavvuid nuoraidceahkkái sámegeilla 2 ja joatkkaoahpahussii sámegeilla 3
- Davvisámegiella nubbingiellan joatkkaohppui: 8. Dássi, 9. Dássi, 10. Dássi, teakstagihippagat +CD
- Luonddufága davvisámegilli nuoraidceahkkái – jorgalit ja heivehit
- Teaksta- ja fáddágihippagat joatkkaskuvlii lullisámegiella vuosttaš- ja nubbingielas

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 11 325 000 ru doarjjan vuodđooahpahusa dábálaš oahpponeavvuide.

5.3.4.2 Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut – ohcanvuđot doarjagat

Tabell 5.3.4.2 Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut	1 897	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %
Supmi		1 897	1 900	1 900	1 900	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit sámi sierra láchčojuvvon oahpponeavvuid mánáide, nuoraide ja ollesolbmuide davvi-,

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

270 siidu 432 siiddus

julev- ja máttasámegilli

Doarjjaoažžut:

Lágádusat ja erenoamášpedagogaš gelbbolašvuodaguovddážit main lea ovddasvástádus earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid ovddideamis mánáide, nuoraide ja rávesolbmuide

Doarjjaortnega olahusjoavku

- Mánáidgárdemánát ja vuodđoskuvlla oahppit geat dárbbasit erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon oahpponeavvoproševtta mat ožžo doarjaga 2012:s.
- Galle almmuhuvvon earenoamážit heivehuvvon sámi oahpponeavvu

2012 vuoruheamit:

- Oahpponeavvut diedihuvvon individuála dárbbuid vuodul
- Oahpponeavvut daidda geain leat oaidnin-, gullan-, matematihkka- ja lohkan/čállinváttisvuodát
- Kárten- ja bagadanávdnasat

Muđui gustojit ohcanvuodot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 900 000 ru doarjjan earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuide vuodđooahpahusa várás.

5.3.4.3 Oahpponeavvut mánáidgárdiide – ohcanvuodot doarjagat

Tabealla 5.3.4.3 Oahpponeavvut mánáidgárdiide – ohcanvuodot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Oahpponeavvut mánáidgárdiide	1 031	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %
Supmi		1 031	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit oahpponeavvuid gustovaš mánáidgárdiid rámma-plána vuodul

Doarjjaoažžut:

- Lágádusat ja eará fágabirrasat mat ráhkadit ja buvttadit oahpponeavvuid

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát ja bargit mánáidgárdiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon oahpponeavvoproševtta mat ožžo doarjaga 2012:s
- Galle almmuhuvvon sámi oahpponeavvu

2012 vuoruheamit:

- Odđasisprentemat
- Oahpponeavvut ja fágagirjjálašvuohta mii gusket mánáidgárdi rámma-plána čuovvovaš fágasurggiide

- Rumaš, lihkačapmi ja dearvvašvuohta
- Lagasbiras ja servodat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 500 000 ru mánáidgárdeoahpponeavvuide.

5.3.4.4 Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi - háhkan

Tabella 5.3.4.4 Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi - háhkan (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Oahppobuktosiid jorgaleapmi ja heiveheapmi	4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %
Supmi		4 000	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %

Áššis 21/08 Sámedikki oahpponeavvoovddideami strategalaš plána 2009-2012 leat ulbmilat ja strategiijat oahpponeavvuid ráhkadeapmái mearriduvvon.

2010:s lea šiehttojuvvon lágádusain jorgalit matematihka oahppobuktosa 1.-10. jahkeceahkkái davvisámegilli ja 1.-4. jahkeceahkkái julev- ja lullisámegilli. Lassin ovdalaš várrejuvvon ruhtii de várrejuvvo maiddái 2012:s ruhta dán doibmii. Ruhta galgá maiddái gokčat tearbmabarggu.

Jahkái 2012 várrejuvvo 4 000 000 ru oahppobuktosiid jorgaleapmái ja heiveheapmái.

5.3.5 Gelbbolašvuodalokten

Tabella 5.3.5 Gelbbolašvuodalokten (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanda ohppiide geain lea sámegealla joatkkaskuvlla fágasuorggis	2 440	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %
	Stipeanddat alit oahpuide	2 431	2 350	2 350	2 350	0	0,0 %
	Stipeanddat rávisolbmuid oahpahussii	0	0	0	500	500	-
	Sámi luonddugeavaheami prošeavttat vuoddoskuvllas	0	0	0	500	500	-
Supmi		4 871	4 750	4 750	5 750	1000	21,0 %

5.3.5.1 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.5.1 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis	2 440	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %
Sum		2 440	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Oažžut canet ohppiid joatkkaskuvllain válljet sámegiela vuosttaš giellan erenoamážit ja oahpahusa sámi gielas oppalaččat

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Joatkkaskuvllaid ollesáiggeoahppit geain lea sámegiella fágasuorggis

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle ollesáiggeoahppi joatkkaskuvllain geain lea sámegiella fágasuorggis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámedigge ráđđi dahje dat orgána masa sámedigge ráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 400 000 ru stipeandan joatkkaskuvlaohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis.

5.3.5.2 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.5.2 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanda alit ohppui	2 431	2 350	2 350	2 350	0	0,0 %
Supmi		2 431	2 350	2 350	2 350	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámeielat fágaolbmuid rekrutteren iešgudege fágasurggiid siskkobealde

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Universitehtaid ja allaskuvllaid studeanttat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle juolluduvvon stipeandda vuoruhuvvon fágasurggiid siskkobealde

2012 vuoruheamit:

- Sámi oahpaheaddjioahppu ja eará oahpaheaddjioahppu
- Alit oahppu máтта-, julev- ja davvisámegielas. Geahča sierra meroštallannjuolggadusaid máтта- ja julevsámegielaide várás
- Alit oahppu oahpponeavvopedagogihkas
- Dulkaohppu sámi dulkkaid ja jorgaleddjiid várás
- Lassioahppu sámi ovdaskuvlaoahpaheddjiide
- Lassioahppu boarrásiidfuolahusas badjelis bachelorgráda

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

273 siidu 432 siiddus

- Lassioahppu gárrenfuolahusas badjelis bachelorgráda
- Lassioahppu psykalaš dearvvašvuodábarggus badjelis bachelorgráda
- 1 stipeanda konserverenoahpus Norggas sihke bachelor- ja masterdásis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 350 000 ru alit oahpu stipeanddaide. Juohke vuoruheami ruhta juhkkjuvvo ovttamađe lohkanbájiid gaskkas.

5.3.5.3 Stipeanddat rávisolbmuidohpahussii – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 5.3.5.3 Stipeanddat rávisolbmuidohpahussii – Sámeálbmotfoanda - ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Stipeanddat rávisolbmuidohpahussii	0	0	0	500	500	-
Supmi		0	0	0	500	500	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ealáskahttit sámeagiela ja movttiidahttit rávisolbmuid oahppat sámeagiela. Movttiidahttit eambbogiid háhkat gelbbolašvuoda váldit alit oahpu sámeagielas.

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Olbmot geat váldet sámeagiela rávisolbmuidohpahusaálgodásis/vuodđoskuvladásis ja/dahje joatkkaskuvladásis, mii addá dohkálaš gelbbolašvuolta beassat sámeagiela alit ohppui ja mas oažžu oahppočuoggáid

Ulbmilolahusa eavttut:

- Gallis váldet sámeagiela rávisolbmuidohpahusa

2012 vuoruheamit:

- Sámeagiela rávisolbmuidohpahus mas lea okta dahje eambbo čuovvovaš fáttáin:
  - Sámeagiela álgokursa, mas oažžu 15 oahppočuoggá
  - Sámeagiela lohkanbadjeoahppu, mas oažžu 30 oahppočuoggá

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 vuoruhuvvo 500 000 ru rávisolbmuidohpahusa stipeanddaide.

5.3.5.4 Meahcástallan/ sámi luonddugeavaheami proševttat vuodđoskuvllas – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 5.3.5.4 Meahcástallan/ sámi luonddugeavaheami proševttat vuodđoskuvllas – ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Meahcástallan/ sámi luonddugeavaheami proševttat vuodđoskuvllas	0	0	0	500	500	-
Supmi		0	0	0	500	500	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Váikkuhit oahpahusproševttaid ovddideami vuodđoskuvllas meahcástallama ja sámi luonddugeavaheami birra

Doarjjaoažžut:

- Skuvlaeaiggádat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut:

- Prošeaktabohtosat biddjon mielde organisašuvnna/ásahusa plánaide
- Galle álggahuvvon proševtta 2012:s
- Galle čađahuvvon proševtta 2012:s

2012 vuoruheamit:

- Proševttat vuodđoskuvllas main lea mihttu bisuhit, ovddidit ja joatkkihit giellatearpmaid ja máhtolašvuoda árbevirolaš sámi luonddugeavaheami birra nugo ovdamearkka dihte sáivaguolásteapmi (fierbme- ja nuohttebivdu, oaggun jieŋa alde), rievssatgárdun, mearrabivdu, lavnnjiid čuohppan, gámasuinniid čuohppan, geavahit muora duojs, geavahit ja dikšut elliid ja guliid náhki.
- Proševttat vuodđoskuvllas mat deattuhit oahpahusa ja bisuheami sámi árbevirolaš luonddumáhtolašvuodas ja sámi terminologiijas mearrasámi ja siseatnansámi (dálóniid) luonddugeavaheamis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána masa sámediggeráđdi fápmuda válldi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru sámi meahcástan/luonddugeavaheamiproševttaide vuodđoskuvllas

5.3.6 Mánáidgárddit

Tabella 5.3.6 Mánáidgárddit

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjja sámi mánáidgárddiide	8 877	9 405	9 405	9 905	500	5,3 %
Supmi		8 877	9 405	9 405	9 905	500	5,3 %

5.3.6.1 Doarjja sámi mánáidgárddiide – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 5.3.6.1 Doarjja sámi mánáidgárddiide – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
------	----------	---------	----------	----------	----------	---------------	----------

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

275 siidu 432 siiddu

Doarjja sámi mánáidgárddiide	8 877	9 405	9 405	9 905	500	5,3 %
Supmi	8 877	9 405	9 405	9 405	500	5,3 %

a) 500 000 ru leat sirdojuvvon kapihttalis Eará váikkuhangaskaoamit, prošeakta ped.duhkorasat.

A) Sámi mánáidgárddit:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi mánáin leat mánáidgárdefálaldagat mat doaimmahuvvojit sámi giela ja kultuvrra vuodul, gos mánát ohppet, sealluhit ja ovddidit iežaset sámegiela ja sámi kultuvrra

Doarjjaoažžut:

- Sámi mánáidgárddiid

Sámi mánáidgárddi lea dakkár mánáidgárddi mii njuolggadusaiguin lea mearridan ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul. Mánáidgárddi galgá nannet mánáid identitehta sápmelažžan dainna lágiin ahte dat ovddida sámegiela geavaheami ja gaskkusta sámi kultuvrra. Mánáidgárddiid jođihit sámegielat pedagogalaš bargit. Mánáidgárdebargit leat sámegielagat ja mánáidgárddi doaibmagiella lea sámegiella.

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Mánát sámi mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle sámi mánáidgárddi
- Galle sámi máná
- Mánáidgárddi raporteren

2012 vuoruheamit:

- Mánáidgárddit main njuolggadusain lea mearriduvvon ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul

B) Mánáidgárddit gos leat sámi ossodagat:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi mánáin leat mánáidgárdefálaldagat mat doaimmahuvvojit sámi giela ja kultuvrra vuodul
- Sámi mánát ohppet, sealluhit ja ovddidit iežaset sámegiela ja sámi kultuvrra mánáidgárddis

Doarjjaoažžut:

- Norgalaš mánáidgárddiid eaiggádat, gos lea sámi ossodat

Sámi ossodat norgalaš mánáidgárddis lea ossodat mii njuolggadusaiguin lea mearridan ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul. Mánáidgárddi galgá nannet mánáid identitehta sápmelažžan dainna lágiin ahte dat ovddida sámegiela geavaheami ja gaskkusta sámi kultuvrra. Mánáidgárdebargit leat sámegielagat ja mánáidgárddi doaibmagiella lea sámegiella.

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Mánát sámi ossodagain

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle mánáidgárddi main leat sámi ossodagat

- Galle sámi máná
- Mánáidgárddi raporteren

2012 vuoruheamit:

- Mánáidgárddit main leat sámi ossodagat, main njuolggadusain lea mearriduvvon ahte ossodat doaimmahuvvo sámi giela ja kultuvrra vuodul

C) Mánáidgárddit main lea sáme giela oahpahusfálaldat:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi mánát geat ožžot sáme gieloahpahusa ohppet, sealluhit ja ovddidit iežaset sáme giela mánáidgárddis

Doarjjaoažžut:

- Mánáidgárddit gos leat sámi mánát

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galli mánáidgárddis lea mánáidgárdefálaldat sámi mánáide
- Galle sámi máná ožžot giellaoahpahusa
- Mánáidgárddi raporteren

2012 vuoruheamit:

- Sáme gieloahpahus sámi mánáide mánáidgárddiin

D) Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet ja ovddidit sámi mánáid sáme giela.

Doarjjaoažžu:

- Mánáidgárddit gos leat sámi mánát, ja mat ožžot doarjaga sámi mánáidgárddiide gos leat sámi mánát

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi mánát mánáidgárddiin

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galli mánáidgárddis lea mánáidgárdefálaldat sámi mánáide
- Galle sámi mánát ožžot giellaoahpahusa
- Man muddui geavaheaddji lea duhtavaš mánáidgárdefálaldagain

2012 vuoruheamit:

- Prošeavttat mat nannejit ja ovddidit sámi mánáid sáme giela

Muđui gustojit ohcanvuodot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válđdi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 9 905 000 ru mánáidgárddiide.

5.3.7 Árbediehtu – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 5.3.7 Árbediehtu – Sámeálbmotfoanda – ohcanvuđot doarjagat (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Árbediehtu	1 498	1 300	1 300	1 300	0	0,0 %
Supmi		1 498	1 300	1 300	1 300	0	0,0 %

Árbediehtu lea dehálaš oassi sámi kultuvrras ja identitehtas. Árbediehtui gullet earret eará máŋga iešguđetlágan geavahanvuogi ja luondduresurssaid hálldašeapmi. Dát vásáhusmáhtolašvuotta fievrividuvvo boarrásiid buolvvain nuoraid buolvvaide, njálmmálaš čilgejumiid ja praktihkalaš bargguid bokte.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi árbedieđu duodašteapmi

Doarjjaoažžu:

- Almmolaš ja priváhta ásahusat ja organisašuvnnat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Norgga sámi álbmot ja álbmot muđui

Ulbmilolahusa eavttut:

- Galle álggahuvvon prošeavtta ja doaimma 2012:s
- Galle prošeavtta leat gárvvistuvvon ja gaskkustuvvon 2012:s

2012 vuoruheamit:

- Prošeavttat mat kártejit ja duodaštit árbedieđu ja historjjálaš geavaheami, dás maiddáai ávnnasmeahtun kulturárbi
- Prošeavttat mat maiddáai guoskkahit ávnnasmeahtun kulturárbbi vuoiŋgalaš beali
- Prošeavttat mat váikkuhit sámi álbmotdálkkodeami duodašteami ja bisuheami
- Prošeavttat mat duodaštit mot nissonolbmot leat geavahan árbedieđu, ja árbedieđu joatkima

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válđdi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 300 000 ru árbediehtui.

5.3.8 Sámi oahpponeavvoportála – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.8 Sámi oahpponeavvoportála – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi oahpponeavvoportála	1 011	3 500	3 900	3 500	-400	-10,3 %
Supmi		1 011	3 500	3 900	3 500	-400	-10,3 %

Prošeakta lea čuovvleapmi Sámedikki oahpponeavvovráhkadeami strategalaš plána 2009-2012. Prošeavtta ulbmil lea hábmme sámi oahpporesurssaid neahttabálvalusaid ja dat galgá fállat golbma vuodđobálvalusa:

- Neahttaportála mas sáhtta gávdnat sámi oahpponeavvuid
- Digitála oahpponeavvuid publiserenreaidu
- Sámi juohkinarena

Jahkái 2012 várrejuvvo 3 500 000 ru sámi oahpponeavvoportálii.

5.3.9 Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.9 Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárddiin ja fierpmádatčoagganeapmi sámi giliskuvllaide	171	300	300	400	100	33,3 %
Supmi		171	300	300	400	100	33,3 %

Sámediggi lágida 3 fierpmádatčoahkkima bargiide mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, ja bagadallančoahkkimiid/diehtojuohkinčoahkkimiid guoskevaš beliiguin.

Sámediggi lágida fierpmádatčoagganeami sámi giliskuvllaide.

Jahkái 2012 várrejuvvo 400 000 ru sámi mánáidgárddiid kvalitehtasihkkarastimii ja sámi giliskuvllaid fierpmádatčoagganeapmái.

5.3.10 Lohkan- ja čállinveahkki vuorasiidda – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.10 Lohkan- ja čállinveahkki vuorasiidda – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus	
	Lohkan- ja čállinveahkki vuorasiidda	a)	-43	450	450	450	0	0,0 %
Sum			-43	450	450	450	0	0,0 %

a) Doarjja sámi organisašuvnnaide mat barget nuppi máilme soadi geažil oahpu massán olbmuid áššiguin, 200 000 ru, lea sirdojuvvon dán ortnegii ja loahpahuvon

Ovddasmanniprošeakta čállin- ja lohkanveahkki vuorasiidda joatká 2012:s. Ovddasmanniprošeavtta bokte galget sámegeielat vuorrasat oazžut čállin- ja lohkanveahki. Bagadallankantuvra galgá leat ovttá dain suohkanis Finnmárkkus mat leat sámegeiela hálddašanguovllus.

Jahkái 2012 várrejuvvo 450 000 ru čállin- ja lohkanveahkkái vuorasiidda.

5.3.11 Ovddasmanniprošeakta – Sámi luondugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 5.3.11 Ovddasmanniprošeakta sámi luondugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš – prošeakta iežamet hálddus (1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddasmanniprošeakta sámi luondugeavaheami gelbbolašvuodaguovddáš	0	0	0	500	500	-
Supmi		0	0	0	500	500	-

Ulbmil lea háhkat ja geavahit máhtolašvuoda sámi luonddugeavaheami birra, resursan ja dehálaš oassin vásáhusmáhtolašvuodas mii galgá adnot ávkin luondduresurssaid hálddašeamis, gč. luondduvalljodatlága. Ovddasmanniprošeakta galgá deattuhit čielggadeami, ovddideami, systematiserema, kártema, fierpmádatásaheami ja árbedieđu čalmmustahttima. Prošeavtta galgá evalueret go 3 jagi leat gollan.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru Sámi luonddugeavaheami gelbbolašvuodačuovddáža ovddasmanniprošeaktii

6 Dearvvašvuolta ja sosiála

Sámedikki dearvvašvuoda- ja sosiálapolitihkka vuodđuduvvo dásseárvosaš dearvvašvuoda ja sosiálabálvalusaide sámi álbmoga várás seamma dásis go muđui álbmogis leat. Vuodđun dásseárvosaš mihttomeari sihkkarastimii lea máhtolašvuolta mánggakultuvrralaš áddejumi birra ja sámi gielas ja kultuvrras buot dásiin ja gelbbolašvuolta dain

6.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Dásseárvosaš dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusbálvalusat sámi álbmogii mat váldet vuolggasaji sámi gielas ja kultuvrras.

Oassemihttomearit

- En styrket helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.
- Helse- og sosialfaglig personell på alle nivå har samisk språk- og kulturkompetanse.

6.2 Strategiiijat

- Nannejuvvon dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusbálvalus mii lea heivehuvvon sámi álbmoga dárbbuide
- Dearvvašvuoda-, sosiála ja fuolahusbargiide miehtá riikka addojuvvo oahpahus sámi giella- ja kulturgelbbolašvuodas

6.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

6.3.1 Geahčastat ekonomalaš váikkuhangaskaomiin dearvvašvuhtii ja sosiálii

Tabealla 6.3.1 Čoahkketabealla – Dearvvašvuhta ja sosiála

						(1000:in)	
Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolgga doarjja	0	500	500	515	15	3,0 %
	Ohcanvuđot doarjja	3 209	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
	Prošeavttat iežas olis	0	0	0	600	600	-
Submi		3 209	3 350	3 350	3 965	615	18,4 %

6.3.2 Fálaldagat boarráset sápmelaččaid geavahussii – Njuolgga doarjja

Tabell 6.3.2 Fálaldagat boarráset sápmelaččaide – njuolgga doarjja

						(1000:in)	
Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
25000	Fálaldagat boarráset sápmelaččaide	0	500	500	515	15	3,0 %
Submi		0	500	500	515	15	3,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Joatkit ja viidáseappot ovddidit ásahevvon eastadan- ja eaktodáhtolaš doaibmabijuid boarráset sápmelaččaid ektui lassin almmolaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaide.
- Fállat bagadusa ja ráđiid ja doaibmat mállen earáide geat háliidit ovddidit eaktodáhtolaš bálvalusaide sámi boarrásiidda

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Várdobáiki sámi guovddáš

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi boarrásat ja sámi giella- ja kulturguovddášat mat háliidit ásahe eastadan- ja eaktodáhtolaš doaibmabijuid boarráset sápmelaččaide lassin almmolaš bálvalusaide.

Ulbmilolahusa eavttut:

- Doaimmat doaibmaplána vuodul

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahká 2012 várrejuvvo 515 000 ru doaibmabijuide boarráset sápmelaččaid geavaheami várás.

6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 6.3.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat	3 209	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
Submi		3 209	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Buorebut láchčojuvvon dearvvašvuoda-, sosiála- ja áimmahuššanbálvalus sámi geavaheddjiide

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Organisašuvnnat ja ásahusat
- Eaŋkilolbmot geat gullet dutkan- ja oahpahusásahusaide

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámit geavaheaddjit geat dárbašit dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid

Ulbmilolahusa eavttut:

- Prošeaktabohtosat leat álggahuvvon organisašuvnna/ásahusa plánain
- Galle ovddiduvvon metodaprošeavtta leat álggahuvvon ásahusa/organisašuvnna doaimmas
- Galle metoda- ja fágaovddidanprošeavtta čađahuvvojit

Vuoruheamit 2012:s:

- Prošeavttat mat ovddidit sámi giella- ja kulturmáhtolašvuoda dálá dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusain
- Metodaovddidanprošeavttat
- Prošeavttat main leat konkrehta doaibmabijut bistevaš láchčima várás
- Prošeavttat mat ovddidit buriid reaiduid maiguin mihtidit ja sihkkarastit kvalitehta sámi álbmoga dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldagain
- Prošeavttat maid ulbmilin lea láchčit gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon fuolahusa gárrenávnasgeavaheddjiid váste
- Ráhkadit buhcciide heivehuvvon dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš girjjálašvuoda mii lea vuodđiduvvon sámi gillii ja kultuvrii. Girjjálašvuoda dahje gihppagiid jorgalahttin sámegeillii ii leat vuoruhuvvon.
- Ovdaprošeavttat dutkanideaide ja prošeaktaevttohusaid ovddideapmái
- Prošeavttat mátta- ja julevsámi guovlluin mat gusket váikkuhangaskaoami vuoruhemiide 2011:s, ja muđui eará doarjjaevttuide, vuoruhuvvojit.
- Prošeavttat fálaldagaid birra boarráset sápmelaččat geavahussii.
- Prošeavttat main lea mihttu kártet ja buoridit psykososiála dearvvašvuoda

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđdi dahje dat orgána masa sámediggeráđdi fápmuda válldi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 850 000 ru dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide.

6.3.4 Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmi – prošeakta iežamet hálddus

Tabella 6.3.4 Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmi – prošeavttat iežas olis

(1000:is)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmi	0	0	0	600	600	-
Submi		0	0	0	600	600	-

Sámediggi oaidná ahte aitto mearriduvvon Ovttasdoaimanodastus mielddisbuktá ođđa hástalusaid sámi pasieanttaide sámegeala ja sámi kultuvrra ektui. Sámedikki gulahallan guovddáš eiseválddiiguin, ášahusaiguin ja suohkaniiguin dán proseassas lea hui dehálaš, sihkkarastin dihte sámi pasieanttaid vuoigatvuođaid. Danne várrejuvvojit resurssat Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmái sámi pasieanttaid várás.

Jahkái 2012 várrejuvvo 600 000 ru Ovttasdoaimanodastusa čuovvleapmái.

7 Areálat ja biras

Sámedikki biras- ja areálapolitihka váldomihttomearrin lea sihkkarastit guhkes áiggi, ceavzilis perspektiivva buot resursa- ja areálahálldašeamis. Ceavzilis ovdáneami oktavuodas lea sáhka sihke geavahusas ja suodjalusas. Guovlluid ja resurssaid geavaheapmi galgá vuodđuduvvot geavahussii ja sámi vuoigatvuođaide.

7.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Areálaid ja resurssaid ceavzilis ávkkástallan, suodjaleapmi ja hálldašepmi sámi guovlluin.

Oassemihttomearit

- Suodjaleamis galgá leat ávki sámi ealáhusaide ja sámi kulturárbaí
- Resursa- ja energiijaváldin galgá nannet sámi kultuvrra ja servodateallima
- Sámiid vuoigatvuođat gozihuvvojit areálaid suodjaleamis ja geavaheamis sámi guovlluin
- Bargat dan ala ahte sámi ealáhusat ja sámi kultuvra eai leat nu rašit dálkkádatrievdamiidda
- Bargat boraspiriid hálldašeamis ceavzilvuodain, mii sihkkarastá ceavzilis boazodoalu ja ceavzilis eanadoalu

7.2 Strategiiijat

- Sihkkarastit sámi areála- ja birasgáhttema gulahallama ja ovttasbarggu bokte guovddáš, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja guoskevaš oasálaččaiguin
- Luondduresurssaid iskkadeapmi ja váldin galgá dávistit Sámedikki mearriduvvon politihkkii
- Ovddidit positiivvalaš dálkkádatdoaimabijuid ja heivehanstrategiijaid vai sámi servodat ii livčče nu rašši dálkkádatrievdamiidda
- Čuovvolit Sámedikki geatnegasvuodaid almmolaš plánemis ja váikkuhaniskančielggademiin plána- ja huksenlága mielde
- Eavttuid biddji nationála ja davviriikkalaš boraspirepolitihkkii ja –hálldašepmái, das mielde maiddá boraspirenáli dohkálaš reguleren
- Suodjalanproseassaid čuovvleapmi sámi guovlluin
- Bargat dan ala ahte mohtorjohtalus meahcis lea ceavzilis vuogi mielde mii váldá vuhtii sámi geavahusa luonddu- ja kulturbirrasa ektui ja sámi meahcástanávkkástallama ja suohkaniid iešmearridanrievtti mohtorjohtalusa ektui
- Bargat dan ala vai árbedieđut ožžot stuorát saji areálahálldašeamis
- Váikkuhit areálavuoddu nannema sámi ealáhusaide ja sámi resursaávkkástallamii

- Bargat dan ala ahte sámi báikkálaš searvan ja mieldeváikkuheapmi buot areála- ja resursahálddašemiin sihkkarastojuvvo
- Bargat dan ala ahte hálddahaslaš doaimbajut heivehuvvojit nu ahte boazodolliide sihkkarastojuvvo dat mobilitehta maid sii dárbbasit dálkkádatrievdamiid geažil
- Čuovvolut Sámi vuoigatvuodalaččat II barggu, earret eará proseassa báikkálaš ja regionála vuodđudeami bokte

7.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 7.3 Čeahkketabealla – Biras ja areála

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Prošeavttat iežamet hálddus	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		0	0	0	1 000	1 000	-

7.3.1 Protect vuodđudus- njuolggodoarjja

Tabella 7.3.1 Protect vuodđudus – prošeakta iežamet hálddus

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Protect vuodđudus	0	0	0	1 000	1 000	-
Submi		0	0	0	1 000	1 000	-

Protect-vuodđudus galgá leat dat maid sámi vuoigatvuodalaččat diehttelasat válljejit vai fitnolaš dásis besset suodjalit iežaset areálaberoštusaid, eanan- ja resursavuoigatvuodaid ja ovdánahttinvejolašvuodaid. Vuodđudusas galgá leat guovddáš, norbmadahkki rolla eiseválddiide ja ealáhusaktevrraide sin barggus dahje doaimmas sámi guovlluin.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Addit sámi vuoigatvuodalaččaide fitnolaš fálddaga suddjet iežaset areálaberoštusaid, eanan- ja resursavuoigatvuodaid ja ovdánahttinvejolašvuodaid

Doarjjaoažžu:

- Protect- vuodđudus

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi vuoigatvuodalaččat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon doaimmat doaimmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat, kapihtal 17.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 000 000 ru Protect-vuodđudussii.

8 Kulturmuitosuodjalus

8.1 Mihttomearit

Váldomihttomearri

- Gáhttet ja oainnusmahttit sámi kulturmuittuid ja –birrasiid daid mihtilmasvuodain ja variašuvnnain, sihke oassin min kulturárbbis ja identitehtas ja oassin sámi biras- ja resursahálldašeamis

Oassemihhtomearit

- Sámi kulturmuittut geavahuvvojit duodaštussan sámi leahkimii, ja veahkkin sámi kultuvrra ja identitehta nannemii
- Sámi kulturmuittut ja kulturbirrasat gozihuvvojit areálaid ja resurssaid hálldašeami ja geavaheami oktavuodas
- Sámi kulturárbbi hálldašeamis deattuhuvvo ceavzilis ja guhkes áiggi perspektiiva
- Sámi kulturmuittuid Sámedikki hálldašanváldi lea njuolga mearriduvvon kulturmuittolágas

8.2 Strategiiat

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi kulturmuittosudjaleapmái gulahallama ja ovttasbarggu bokte guovddáš, guovluláš ja báikkaláš eiseválddiid ja eará relevánta aktevrraid gaska
- Gulahallama bokte guovddáš eiseválddiiguin bargat dan ala ahte Sámediggi oažžu hálldašanválddi sámi kulturmuittuide njuolga kulturmuittolága bokte
- Sámi kulturmuittuid hálldašeapmi iežas historjjá ja árvvuid vuodul
- Duodaštit ja gaskkustit máhtu sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa birra
- Sámi kulturmuittuid goziheapmi olggobealde konsešuvdnašiehtadusa geográfalaš doaibmaguovllu
- Ávnnaskeahtes kulturárbbi goziheapmi, maiddá njálmmálaš árbevieruid ja sámi ávnnaskeahtes kultuvrra registreren
- Sohkaalperspektiivva searvvaheapmi sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa duodaštan- ja registrerenbarggus
- Árijjalaš váikkuhangaskaoapmegeavaheami bokte nannet máhtu sámi árbedieđuid ja historjjá birra, ja sámi kulturmuittuid bisuheami ja suodjaleami vuodul

8.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 8.3. Čoahkketabealla - Kulturmuittosudjalus

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ohcanvuodot doarjagat	1 833	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %
	Iežas proševttat	218	600	600	500	-100	-16,7 %
Submi		2 051	2 600	2 600	2 500	-100	-3,8 %

8.3.1 Kulturmuittosudjaleapmi – ohcanvuodot doarjja

Tabella 8.3.1 Kulturmuittosudjaleapmi

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
35000	Sámi kulturmuittosudjaleapmi	1 833	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %
Submi		1 833	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Gáhttet, suodjalit ja oainnusmahttit sámi kulturmuittuid ja -birrasiid

Doarjjaoažžut:

Hukensuodjalanproševttat:

- Suodjaluvvon sámi visttiid eaiggádat, ovddemustá ovttasbargguin almmolaš dahje priváhta ásausaiguin ja organisašuvnnaiguin
- Almmolaš dahje priváhta ásausat ovttasráđiid eaiggádiin

Prošeavttat mat eai gula buksensuodjalussii:

- Sámi kulturásahusat/organisašuvnnat ja sámi museat
- Ásausat/organisašuvnnat ja museat prošeavttaid oktavuodas main geavahuvvo gelbbolašvuohta sámi kulturmitosudjalusa siskkobealde

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi kulturmuittuid ja -birrašiid geavaheaddjit

Ulbmilolahusa eavttut:

- Man ollu sámi kulturmitologahallamat 2012:s kulturmitodiehtovuodus, daid prošeavttaid vuodul maidda Sámediggi lea addán doarjaga
- Man ollu álggahuvvon ođastan- ja sihkkarastindoaimbajut 2012:s
- Man ollu čadáhuvvon ođastan- ja sihkkarastindoaimbajut 2012:s

2012 vuoruheamit:

- Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi kulturmuittuid ja kulturbirrašiid registreren. Guovllut gos sámi kulturmuittut leat unnán iskkaduvvon, vuoruhuvvojit.
- Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi sámi visttiid registreren. Guovllut gos sámi kulturmuittut leat unnán iskkaduvvon, vuoruhuvvojit.
- Seailluhandoaimbajut ráhkaduvvon seailluhanplána rámmaid siskkobealde doppe gos diekkár sámi kulturbirrasat gávdnojit
- Seailluhanplánaid ráhkadeapmi áitojuvvon sámi kulturbirrašiid várás
- Ráfáidahttojuvvon ja gáhttenárvosáš sámi visttiid ođasteapmi
- Antikváralaš ođastanplánaid ráhkadeapmi ráfáidahttojuvvon ja gáhttenárvosáš sámi visttiid várás
- Árbevieruid duodašteapmi ovddeš sámi geavaheami ja ássama birra olggobealde dálá boazodoalloorohagaid

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat, kapihtal 18.

Ortnega hálldaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 000 000 ru doarjjan kulturmitosudjaleapmái.

8.3.2 Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gilis –prošeakta iežamet hálddus

Tabella 8.3.2 Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gilis – prošeakta iežamet hálddus

(1000:in)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gilis	218	600	600	500	-100	-16,7 %
Subm	i	218	600	600	500	-100	-16,7 %

Sámediggi lea nuortalaš gili giddodaga ja gullelaš viesuid eaiggát. Ássanviesu odasteapmi álggahuvvui 2011:s.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru nuortasámi kulturbirrasii nuortalaš gilis.

9 Ealáhusat

9.1 Váldomihttomearri

- Nana ja mánggabealat ealáhuseallin mii fuolaha sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa, ja lea vuodđun eallinfámolaš báikegottiide gos olbmot háliidit orrut.

Sámediggedieđáhus ealáhusovddideami birra lea vuodđun 2012 bušehtii.

Ealáhusdieđáhusas fuomášuhttojuvvojit stuorra rievdadusat ealáhusstruktuvrras vuodđoealáhusaid rájes bálvalusealáhusaid rádjai. Dasa lassin mis leat uhcit olbmot ja geahnohis ealáhuseallin. Seammás mis lea vejolašvuolta lasihit árvoháhkama iežamet kultuvrra ja árbevieruid vuodul. Dárbu buriid rámmaeavttuide, dutkamii, odđáasahemiide ja hutkamii lea stuoris.

Sámedikki váldomihttomearri ealáhusovddideapmái lea nana ja mánggabealat ealáhuseallin mii fuolaha sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa, ja lea vuodđun eallinfámolaš báikegottiide gos olbmot háliidit orrut.

Sámediggi háliida ollašuttit váldomihttomearri dainna lágiin ahte ángiruššat viđain ángiruššansurggiin: rámmaeavttut vuodđoealáhusain, geasuheadđji báikegottit, kulturealáhusat, odđahutkan, dutkan ja árvoháhkkan, ja gealbudeapmi ja odđáasaheamit. Politihkalaš doaibmabijut ja ekonomalaš váikkuhangaskaoamit galget veahkehit ollašuttit juohke ángiruššansuorggi mihttomeriid.

Sámedikki iežas hástalus lea mihtidit lea go min politihkas ja doaibmabijuin dat beaktu maid mii háliidit. Vuosttažettiin dat leat hástalus go stáhta eiseválddiid, gielddaid, fylkkagielddaid, Innovašuvdna Norgga ja eará ruhtadeddjiid politihkka ja doaibmabijut váikkuhit hui ollu sámi guovlluid ovdáneapmái. Nuppádassii váldá áiggi ovdalgo oaidnit politihka ja doaibmabijuid váikkuhusa servodahkii. Sámediggi lea ráhkadan eavttuid mat čájehit leat go mii ollašuttán daid mihttomeriid maid mii leat bidjan. Dáid eavttuid fertet dađistaga ovddidit vai oaidnit addá go min politihkka dan nana ja mánggabealat ealáhuseallima mii lea min mihttomearri.

9.2 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit ealáhusaide

Tabella 9.2. Čoahkketabealla ealáhusat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	2 621	4 602	4 602	4 765	163	3,5 %
	Ohcanvuđot doarjagat	18 297	20 061	20 561	20 512	-49	-0,2 %
	Prošeavttat iežamet hálddus	376	1 500	2 000	2 950	950	47,5 %
	Duoji ealáhusšiehadus	8 849	9 400	9 400	9 400	0	0,0 %
Submi		30 143	35 563	36 563	37 627	1 064	2,9 %

Tabella 9.2 Čoahkketabealla ealáhusat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Rámmaeavttut vuodđoealáhusain	7 729	8 964	8 964	9 965	1 001	11,2 %
	Geasuheadđji báikegottit	4 843	8 447	8 947	7 047	-2 000	-21,2 %
	Kulturealáhus	17 696	17 152	17 152	17 165	13	0,1 %
	Ođđahutkan, dutkan ja árvoháhkkan	45	150	150	1 050	900	600,0 %
	Gealbudeapmi ja odđaalggaheamit	-170	850	1 350	2 400	1 050	77,8 %
Submi		30 143	35 563	36 563	37 627	1 064	2,9 %

Sámediggi várre ruđaid Lotnolasealáhusaid ja sámi mátkeeallima árvoháhkkanprográmmii. Prográmma doaibmajut gusket mánga bušeahttapostii ealáhuskapihttalas.

Ealáhuskapihttala ekonomalaš váikkuhangaskaomiide gusto ohcanvuđot doarjagiid geográfalaš doaibmaguovlu. Dát guoská buot doarjjaortnegiidda earret daid doarjagiid mat juolluduvvojit duoji ealáhusšiehtadusa vuodul. 19. kapihttalas oainnat guđe guovllut dat gullet dán geográfalaš doaibmaguvlui.

Ealáhuskapihttala ekonomalaš váikkuhangaskaomiide gusto ealáhusovddideami doarjagiid doaibmaguovlu (SED-guovlu). Ealáhusovddidandoarjagat sáhttet lassit SED-guvlui maidái addojuvvot sámi kulturealáhusaide ja boazodoalu lassealáhusaide miehte riikka. Mátkeealáhusdoarjagiidda gusto SED-guovlu. 19. kapihttalas oainnat guđe guovllut gullet SED-guvlui.

9.3 Áŋgiruššansuorgi Rámmaeavttut vuodđoealáhusain

9.3.1 Mihttomearri

Fuolahit ja ovddidit mariidna ealáhusaid, boazodoalu ja eanadoalu deatalaš kulturguoddin ja barggaheaddjin sámi guovlluin

9.3.2 Oassemihttomearit

- Dohkálaš juridihkalaš ja ekonomalaš rámmaeavttut
- Buoret gánnáheapmi vuodđoealáhusain
- Buorre rekruiteren
- Buoret sohkabealdásedeaddu
- Boraspirepolitihkka mi fuolaha sámi ealáhusaid

9.3.3 Strategijjat

- Sihkkarastit areálaid ja resurssaid
- Váikkuhanfápmu politihkkii mariidnaealáhusain, boazodoalus, eanadoalus ja meahccealáhusain
- Láhčit dilálašvuodaid álgoávdnasiid viidáseappot ráhkadeapmái
- Váikkuhit lasseealáhusaid ovddideapmái
- Váikkuhit dasa ahte ášahuvvojit buorit ortnegat buolvamolsubmiidda vuodđoealáhusain
- Váikkuhit dasa ahte nissonolbmuid oassi vuodđoealáhusas lassána
- Sihkkarastit ahte meahcásteaddjit sáhttet háhkat meahcceresurssaid

9.3.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Gánnáheapmi vuodđoealáhusain lassána SED guovllus
- Eanet ásaheamit lasseealáhusain boazodoalus
- Eanet buolvamolsubmat ja/dahje ođđaásaheami vuodđoealáhusain SED guovllus
- Eanet nissonolbmot ealáhusdoallin eanadoalus ja boazodoalus SED guovllus
- Vahátlohku njiedjá sávza- ja boazodoalus SED guovllus

9.3.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 9.3.5 Rámmaeavttut vuodđoealáhusain

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012 +/- 12-Rev 11	% erohus
	Mariidna ealáhusat	5 032	4 165	4 165	4 165	0 0,0 %
	Eabadoallu	2 697	4 799	4 799	4 800	1 0,0 %
	Boazodoallu	0	0	0	1 000	1 000 -
Submi		7 729	8 964	8 964	9 965	1 001 11,2 %

9.3.6 Doaibmabijut

9.3.6.1 Doaibmabidju 1: Bargat strategalaččat sihkkarastin dihtii areálaid ja resurssaid – hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit:

- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut Riddoguolástuslávdegotti rámmaid doaibmat
- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut anadroma luossaguliid hálddašemi implementerejuvvot
- Addit árvalusaid earremearrideapmái
- Addit árvalusaid boazodoallo- ja eanadoallošiehtadussii
- Čadáhut gulahallančoahkkimiid vuodđoealáhusorganisašuvnnaiguin
- Bargat dainna ulbmiliin ahte gielddat plána- ja huksenlága vuodul várrejit daid areálaid maid sámi guovlluid vuodđoealáhusat dárbašit vai sis lea dohkálaš areálavuodđu.
- Eará areálaproseassain leat árjjalaččat mielde sihkkarastimin sámi guovlluid vuodđoealáhusaide dohkálaš areálavuodđu

Bušeahhta:

- Hálddahaslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Dohkálaš juridihkalaš ja ekonomalaš rámmaeavttut
- Buoret gánnáheapmi vuodđoealáhusain

9.3.6.2 Doaibmabidju 2: Geavahit konsultašuvnnaid aktiivvalaččat – hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit:

Čoahkkingirjii čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

289 siidu 432 siiddus

- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut viiddiduvvon rolla eanadoallo- ja boazodoallošiehtadallamiin.
- Bargat dainna ulbmiliin ahte oažžut buoret konsultašuvnnaid Guolástus- ja riddodepartemeanttain dain áššiin mat gusket mariidna ealáhusaide, boazodollui, eanadollui ja meahcceealáhusaide vai fidne buriid doaibmajuid ealáhusaid várás.
- Gulahallat Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain ja Innovašuvdna Norggain guđe doaibmajuid sáhtta čađahit sihkkarastin dihtii ođđahuksemiid ja buolvamolsubmiid eanadoalus sámi guovlluin
- Bargat Birasgáhttenpartemeantta ektui oččodemiin dakkár boraspiremáddodaga mii lea heivehuvvon eallinnávccalaš vuodđoealáhusaide sámi guovlluin.
- Čuovvolit Luondduhálldašandirektoráhta bievlavuodjinproševtta

Bušehtta:

- Hálldahuslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Dohkálaš juridihkalaš ja ekonomalaš rámmaeavttut
- Buoret gánnáheapmi vuodđoealáhusain
- Buorre rekrufteren
- Boraspirepolitihkka mii fuolaha sámi ealáhusaid

9.3.6.3 Doaibmajidju 3: Mariidna ealáhusat – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 9.3.6.3 Mariidna ealáhusat - Ohcanvuđot doarjagat

Akt.	Namamus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Mariidna ealáhusat	5 032	4 165	4 165	4 165	0	0,0 %
Submi		5 032	4 165	4 165	4 165	0	0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Doarjja bivdofatnasiid oastimii
- Doarjja vuostáiváldinrusttegiid viidáset ovddideapmái ja ođasmahttimii
- Ođđa buktagiid ásaheamiide, ovddideapmái ja/dahje viidáset náláštuhhtimii mariidnaealáhusaid siskobealde
- Nissonolbmot ealáhusdoaimmaheaddjin

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Ealáhusdoallit ja ásaheaddjit ealáhusas

Bušehtta:

- 4 165 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gánnáheapmi mariidna ealáhusain
- Buorre rekrufteren
- Buoret sohkabealedássedeaddu

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálldaša sámediggeráđdi dahje dat orgána, masa sámediggeráđdi fápmuda válldi.

9.3.6.4 Doaibmabidju 4: Eanadoallu – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.3.6.4 Eanadoallu - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Eanadoallu	2 697	4 799	4 799	4 800		1 0,0 %
SUBMI		2 697	4 799	4 799	4 800		1 0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Ođđahuksemat ja doaibmavisttiid viidát divodeapmi.
- Stáhta mielkeearit dálloaluid ođđaásaheami dahje badjelassas váldima oktavuodas
- Nissonolbmot ealáhusdoaimmaheaddjin
- Joatkit ovttasbargoproševtta Innovašuvdna Norggain ja Finnmárkku fylkkamánni eanadoalloossodagain eanadoalu ovddidemiin dain guovlluin gos doallolohku lea njiedjain

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Ealáhusdoaimmaheaddjit ja álgaheaddjit ealáhussii – Ohcanvuđot doarjagat

Bušeahhta:

- 4 800 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gánnáheapmi eanadoalus
- Buorre rekrutteren
- Buoret sohkabealedássedeaddu

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

9.3.6.5 Doaibmabidju 5: Lassealáhusat boazodoalus – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.3.6.5 Boazodoallu - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Lassealáhusat boazodoalus	0	0	0	1 000	1 000	-
SUBMI		0	0	0	1 000	1 000	-

Boazodoallošiehtadallamiin fievrividuvvo jahkásaččat 2 000 000 ru Sámediggái mii galgá geavahuvvot boazodoalu lassealáhusaide. Duodjái deatlaš lassealáhussan boazodoalus fievrividuvvo 1 000 000 ru njuolgga duoji ealáhusšiehtadussii.

2012 vuoruheamit:

- Ođđaásaheamit, buvttaovddeapmi ja investeremat boazodolliid lasseealáhusain, earret duoji

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Boazoeaiggádat geain lea registrerejuvvon mearka

Bušeahhta:

- 1 000 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gánnáheapmi boazodoalus

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.4 Áŋgiruššansuorgi geasuheaddji báikegottit

9.4.1 Mihttomearri

- Geasuheaddji ja eallinnávccalaš sámi báikegottit

9.4.2 Oassemihttomearit

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheaddji bargosajiiguin goappašiid sohkašielide sámi guovlluin
- Eanet fárren sámi guovlluide mii váikkuha eallinnávccalaš báikegottiide
- Eanet bargosajit nuoraide main lea buorre gelbbolašvuohta

9.4.3 Strategijiat

- Lagat ovttasbargu gielddaiguin
- Árjjalačcat váikkuhit ahte áshuvvojit dakkár bargosajit nuoraid várás, main gáibiduvvo buorre gelbbolašvuohta
- Ovddidit kulturdeaivvadansajiid
- Nissonolbmot ealáhushutkin
- Viiddidit dan ortnega ahte oahppoloanat vuoliduvvojit geasuhan dihtii nuoraid dakkár bargosajiide main gáibiduvvo buorre gelbbolašvuohta

9.4.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Positiiva veahkadatovdáneapmi SED guovllus
- Priváhta fitnodagaid lassáneapmi SED guovllus
- Stuorat barggolašvuohta bálvalusealáhusain ja smávvaindustriijas SED guovllus

9.4.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabealla 9.4.5. Geasuheaddji báikegottit

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddidanbirrašiid čuovvoleapmi ja ovttasbargu singuin	501	500	500	600	1000	0,0 %
	Mánngabealat ealáhuseallin	4 342	7 947	8 447	6 447	-2 000	-35,5 %
SUBMI		4 843	8 447	8 947	7 047	-1 900	-22,4 %

9.4.6 Doaibmabijut

9.4.6.1 Doaibmabidju 1: Álggahit ja čuovvolit ovttasbarggu ovddidanbirrasiiguin – hálddahaslaš bargamušat

Tabealla 9.4.6.1 Ovddidanbirrasiid čuovvoleapmi ja ovttasbargu singuin – prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus		RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddidanbirrasiid čuovvoleapmi ja ovttasbargu singuin	a)	501	500	500	600	100	20,0 %
SUBMI			501	500	500	600	100	20,0 %

a) Doarjja ealáhusorganisašuvnnaide lea loahpahuvvon ja rudat leat sirdojuvvon dán ortnegii

2012 vuoruheamit:

- Álggahit ovttasbarggu vai oaidná ángiruššandárbbu ovddidanbirrasiin sámi guovlluin

Olahusjoavku:

- Ovddidanbirrasat sámi guovlluin

Bušeahhta:

- 600 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Ealáhusovddidanprošeavttat sámi guovlluin

9.4.6.2 Doaibmabidju 2: Álggahit ja čuovvolit ovttasbarggu erá organisašuvnnaiguin – hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit

- Čuovvolit ovttasbargošiehtadusa Innovašuvdna Norggain
- Deaivvadit SIVA:in oččodan dihtii eanet investeremiid sámi guovlluide ja ovddidan dihtii birrasiid mat leat mielde ceggemin gelbbolašvuodabargosajiid maŋŋá oahpu
- Čuovvolit fylkkagielddaid regionála ovddidanprográmmaid, ja ovttasbargošiehtadusaid

Bušeahhta:

- Hálddahaslaš golut

Galgá váikkuhit:

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheadđji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliid várás sámi guovlluin
- Eanet gelbbolašvuodabargosajit nuoraide

9.4.6.3 Doaibmabidju 3: Galledit ealáhusaid ja gielddaid - hálddahaslaš bargamušat

2012 vuoruheamit

- Almmuhit ja čadahit kántorbeivviid Ivgus, Omasvuonas, Gáivuonas, Gánŋgaviikkas ja Davvesiidas deaivvadan dihtii álggaheddjiid, ealáhusdoaimmaheddjiid ja gealbobirrasiid
- Deaivvadit KS:in váikkuhan dihtii gielddaid ángiruššama ealáhusovddidemiin sámi guovlluin
- Bovdet gielaseminára fáttáin geasuheapmi, ássan ja ealáhusplánen

Olahusjoavku:

- Álggaheadđjit ja ealáhusdoaimmaheadđjit mánngabealat ealáhuseallimis
- Gielddapolitiikkárat ja -hálddahas

Bušeahhta:

- Hállddahušlaš golut

Galgá váikkuhit:

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheadji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliide sámi guovlluin
- Eanet fárren sámi guovlluide mii váikkuha eallinnávccalaš báikegottiide

9.4.6.4 Doaimbaidju 4: Mánngabealat ealáhuseallin – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.4.6.4 Mánngabealat ealáhuseallin - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Mánngabealat ealáhuseallin	4 342	7 947	8 447	6 447	-3 000	-23,7 %
SUBMI		4 342	7 947	8 447	6 447	-3 000	-23,7 %

2012 vuoruheamit:

- Buvttaovddideapmi ja investeremat mat váikkuhit mearkkašahtti fitnodatovddideami

Olahusjoavku:

- Fitnodagat ja álgaheadjit bálvalusealáhusain ja smávvaindustriijas

Bušeahhta:

- 6 447 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Mánngabealat ealáhuseallin geasuheadji bargosajiiguin goappašiid sohkabeliide sámi guovlluin
- Eanet gealbobargosajit nuoraide

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.5 Áŋgirusšansuorgi kulturealáhusat

9.5.1 Mihttomearri

- Eanet bargosajit sámi kultur- ja kulturvuđot ealáhusain

9.5.2 Oassemihttomearit

- Gánnáhahtti kulturealáhusfitnodagat
- Iešráhkaduvvon gálvvuide ja eará dáidda- ja kulturbuktagiidda buoret johtu
- Rekrutteren duodjealáhussii
- Vásáhusturisma mii deattuha sieivavuoda ja jáhkehahttivuoda

9.5.3 Strategiijat

- Buoridit gánnáhahttivuoda kultur- ja kulturvuđot ealáhusain
- Buoridit fitnolašvuoda ja gávppálašvuoda sámi kulturealáhusain
- Vuoruhit fidnoahppiortnega ja ovddidanbarggu duodjealáhusas

9.5.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Buoridit gánnáhahttivuoda duojis
- Buoridit lágádušaid, mediaid ja kultuvrra SED guovllus

- 10 fidnooahppi duodjeealáhusas
- Eanedit daid fitnodagaid logu mat ángiruššet sámi mátkeealáhusain

9.5.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoomit

Tabealla 9.5.5 Kulturealáhusat

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gánnáhahti sámi kulturealáhusaid ovddideapmi	0	0	0	800	800	-
	Sámi mátkeealáhusat	6 226	3 150	3 150	2 300	-850	-27,0 %
	Duoji ealáhusšiehtadus	8 849	9 400	9 400	9 400	0	0,0 %
	Duodjeealáhusa ovddideapmi ja rekrutteren dasa	612	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %
	Duodjeásahusat	2 009	2 102	2 102	2 165	63	3,0 %
Submi		17 696	17 152	17 152	17 165	13	0,1 %

9.5.6 Doaibmabijut

9.5.6.1 Doaibmabidju 1: Gánnáhahti sámi kulturealáhusa ovddideapmi – iežas prošeakta

Tabealla 9.5.6.1 Gánnáhahti sámi kulturealáhusaid ovddideapmi – prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi kulturealáhusaid ovddideapmi	0	0	0	800	800	-
Submi		0	0	0	800	800	-

2012 vuoruheamit:

- Álggahit prošeavtta buvttavddideamis, hutkamis ja fierpmádathukseamis sámi kulturealáhusain
- Álggahit gulahallama Kulturdepartemeanttain dainna áigumušain ahte ovddidit oktasaš vuodu ja áddejumi das mo ealáhus galggašii ovddiduvvot

Bušeahhta:

- 800 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Gánnáhahti kulturealáhusfitnodagat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.5.6.2 Doaimbaidju 2: Sámi mátkeealáhusat stuorrumin - ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.5.6.2 Sámi mátkeealáhusat - ÁHP – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi mátkeealáhusat a)	6 226	3 150	3 150	2 300	-850	-27,0 %
Submi		6 226	3 150	3 150	2 300	-850	-27,0 %

a) Mátkeealáhusaid ja meahcealáhusaid poasttat leat ovttahttojuvvon dán postii. Lotnolasealáhusa ÁHP rudaid 2010 rehketdoallogut ja 2012 bušeahhta leat biddjojuvvon dán postii

2012 vuoruheamit:

- Ásahit ovttasbarggu ja fierpmádaga gaskal sámi mátkeealáhusdoaimmaheddjiid ja mátkeealáhusain muđui sámi guovlluin
- Ruhtadit dakkár vásáhusvuđot mátkeealáhusdoaimmaid mat deattuhit sieivavuoda ja jáhkehahttivuoda
- Bajidit mátkeealáhusfitnodagaid gelbbolašvuoda
- Sámi mátkeealáhusfitnodagaid fitnodatovddideapmi
- Viidáseappot ovddidit prošeavtta sámi mátkeealáhusaid birra

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Mátkeealáhusdoaimmaheadjit geat doaimmahit sámi vásáhusvuđot turismma

Bušeahhta:

- 2 300 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Vásáhursturisma mii deattuha sieivavuoda ja jáhkehahttivuoda

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálldaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.5.6.3 Doaibmabidju 3: Duoji ealáhusšiehtadus

Tabella 9.5.6.3 Duoji ealáhusšiehtadus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doaibmadoarjja - Ohcanvuđot doarjagat	3 620	4 000	4 000	3 600	-400	-10,0 %
	Investeren- ja ovddidandoarjja - Ohcanvuđot doarjagat	2 995	3 140	3 140	3 000	-140	-4,5 %
	Duodjestepeanddat - Ohcanvuđot doarjagat	-19	0	0	200	200	-
	Čálgoortnegat - Ohcanvuđot doarjagat	59	50	50	60	10	20,0 %
	Gealbudandoaibmabijut - Ohcanvuđot doarjagat	0	0	0	330	330	-
	Doaibmabijut mat eanedit vuovdima - Ohcanvuđot doarjagat	549	550	550	550	0	0,0 %
	Duojáriid Ealáhus Searvi - Njuolggodoarjagat	468	468	468	468	0	0,0 %
	Sámiid Duodji OS - Njuolggodoarjagat	1 092	1 092	1 092	1 092	0	0,0 %
	Fága- ja ekonomalaš lávdegoddi – prošeakta iežamet hálddus	85	100	100	100	0	0,0 %
Submi		8 849	9 400	9 400	9 400	0	0,0 %

Sámediggi lea váldán badjelasas ovddidit duodjeealáhusa. Sámediggi čađaha jahkásaččat šiehtadallamiid organisašuvnnaiguin Duojáriid ealáhusservviin ja Sámiid Dujiin ealáhusa ekonomalaš rámmaeavttuid birra. Sámediggi bidjá dás ovdan šiehtadusa váldolinnjaid.

Ortnet gusto olles riikki beroškeahhtá dan geográfalaš doaibmaguovllus gosa Sámediggi juolluda ruđaid ealáhusovddideapmái.

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Duojárat, duodjestudeanttat, -fitnodagat ja -organisašuvnnat geat ollašuttet eavttuid oažžut doarjaga ealáhusšiehtadusa vuodul

Bušeahtta:

- 9 400 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Eanedit iežas buvttaduvvon duoji vuovdima
- Rekrutteren duodjeealáhussii

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána, masa sámediggeráđdi fápmuda válddi.

9.5.6.4 Doaibmabidju 4: Doarjja duodjeealáhusa ovddideapmái ja rekrutteremii - ÁHP - Njuolggodoarjagat

Tabella 9.5.6.4 Duodjeealáhusa ovddideapmi ja rekrutteren dasa - ÁHP - Njuolggodoarjagat

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Duodjeinstituhta	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
	Boazodoalu oahpahuskantuvra	-388	1 500	1 500	1 500	0	0,0 %
		612	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Bagadusbálvalus duojáriidda Duodjeinstituhta bokte
- Fidnooahppiortnet duojis Boazodoalu oahpahuskantuvrra bokte

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

297 siidu 432 siiddus

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Duodjeinstituhtta
- Boazodoalu oahpahuskantuvrra

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Duojárat
- Fitnodagat mat váldet sisa fitnoohppiid duojiis

Bušeahhta:

- 1 000 000 ru Duodjeinstituhttii
- 1 500 000 ru til Boazodoalu oahpahuskantuvrii

Galgá váikkuhit:

- Eanedit iežas buvttaduvvon duoji vuovdima
- Rekrutteren duodjealáhussii

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalís.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

9.5.6.5 Doaibmabidju 5: Doarjja Duodjeinstituhttii – Njuolggodoarjagat

Tabealla 9.5.6.5 Duodjeásahusat - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Duodjeinstituhtta	2 009	2 102	2 102	2 165	63	3,0 %
Submi		2 009	2 102	2 102	2 165	63	3,0 %

2012 vuoruheamit:

- Doarjja Duodjeinstituhtta ovddideapmái resursan duodjealáhusa ovddideami várás

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Duodjeinstituhtta

Ortnega olahusjoavku:

- Duojárat

Bušeahhta:

- 2 165 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Eanedit iežas buvttaduvvon duoji vuovdima
- Rekrutteren duodjealáhussii

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalís.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

9.6 Ođđahutkan, dutkan ja árvoháhkkan

9.6.1 Ulbmilat

- Eanet ođđahutkamat sámi servodat- ja ealáhuseallima vuodul

9.6.2 Oassemihttomearit

- Eanedit hutkama, ovdáneami ja ođasmahttima dutkan- ja ovddidandoaimmaid bokte
- Eanet buvttlašlájat
- Eanet dutkandoaimmat ealáhuseallimis sámi guovlluin

9.6.3 Strategijjat

- Movttiidahttit oassálastiid ovttasbargat
- Buoridit gelbbolašvuoda márkan- ja buvttaovddideamis
- Buoridit gánnáhahttivuoda ja fitnolašvuoda
- Doarjut árjjalaš ovddidanbirrasiid sámi guovlluin
- Ovttasbargat dutkanbirrasiiguin main lea gelbbolašvuodta sámei ealáhusain
- Ovttasbargat Innovašuvdna Norggain eanedan dihtii hutkama sámi guovlluin

9.6.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Eanet dutkanprošeavttat mat gusket sámi ealáhuseallimii
- Buoret gálvojohtu SED-guovllu meahcceealáhusain
- Smávvilbuvttaduvvon borramušgálvvuid buoret johtu SED-guovllus

9.6.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabella 9.6.5. Ođđahutkan, dutkan ja árvoháhkkan

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Fágalaš forum ja ovddidanforum	45	150	150	150	0	0,0 %
	Ovddideapmi meahcceealáhusain	0	0	0	900	900	-
Submi		45	150	150	1 050	900	600,0 %

9.6.6 Doaibmabijut

9.6.6.1 Doaibmabidju 1: Oktavuodta dutkan- ja ovddidanbirrasiiguin – hálldahuslaš bargamušat

Tabella 9.6.6.1 Oktavuodta dutkan- ja ovddidanbirrasiiguin -ÁHP – prošakta iežamet hálldus

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Fágalaš forum ja ovddidanforum	45	150	150	150	0	0,0 %
Submi		45	150	150	150	0	0,0 %

2012 vuoruheamit:

- Čuovvolit dutkan- ja oahppoásahusaid servodatšiehtadusa ja dutkama sámi ealáhus- ja servodateallimis
- Oččodit dutkama ja ovddideami sámi ealáhusain VRI – Finnmark:is

- Árvoštallat dutkagoahitit boazodoalu eastagiid meahccealáhusaid ja turismma lassealáhusaid álggaheami oktavuodas
- Fágalaš forum ja ovddidanforum mii galgá ovddidit árvalusaid lotnolasealáhusaid ja sámi mátkeeallima árvoháhknanprográmmii

Olahusjoavku:

- Dutkan- ja ovddidanbirrasat, VRI Finnmark
- Sámi ovddidanbirrasat, resursaolbmot ja almmolaš oassálastit lotnolasealáhusain ja Sámi mátkeealáhusas

Bušeahhta:

- Hálddahušlaš golut
- 150 000 ru fágalaš forumii ja ovddidanforumii

Galgá váikkuhit:

- Eanedit hutkama, ovdáneami ja ođasmahttima dutkan- ja ovddidandoaimmaid b
- Eanet dutkandoaimmat ealáhuseallimis sámi guovlluin

9.6.6.2 Doaibmabidju 2: Ovdáneapmi meahccealáhusain – ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 9.6.6.2 Ovddideapmi meahccealáhusain - ÁHP - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ovddideapmi meahccealáhusain	0	0	0	900	900	-
Submi		0	0	0	900	900	-

2012 vuoruheamit:

- Doaibmabijut mat váikkuhit meahccebuktagiid viidáset ráhkadeami
- Doaibmabijut mat váikkuhit dan ahte borramušat sámi guovlluin viidáseappot ráhkaduvvojit
- Doaibmabijut mat váikkuhit eanet gelbbolašvuoda meahccebuktagiid čohkkemis, buvttadeamis ja vuovdimis

Ortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Meahccealáhusdoaimmaheadjit
- Fitnodagat main lea borramušgálvvuid smávvilbuvttadeapmi

Bušeahhta:

- 900 000 ru

Galgá váikkuhit

- Eanet buvttlašlájat
- Eanedit hutkama, ovdáneami ja ođasmahttima dutkan- ja ovddidandoaimmaid bokte

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalas.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.7 Áŋgiruššansuorgi: Gealbudeapmi ja ođđaálggaheamit

9.7.1 Mihttomearri

- Eanedit álggahemiid sámi guovlluin

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

300 siidu 432 siidus

9.7.2 Oassemihttomearit

- Buoret gelbbolašvuohta ealáhusain
- Eanet odđaalggaheamit
- Eanet ealáhushutkan

9.7.3 Strategijiat

- Fállat álggahanoahpu ja čuovvoleami
- Ávžžuhit joatkaskuvllaid vuoruhit ealáhushutkama skuvllas
- Fállat gealbudandoaibmabijuid
- Gealbudandoaibmabijuid heivehuvvojit sámi lotnolasealáhusaide

9.7.4 Ulbmilolahusa eavttut

- Eanet odđaalggaheamit SED-guovllu gielddain
- Buoret ceavzin SED-guovllu ealáhuseallimis

9.7.5 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabealla 9.7.5. Gealbudeapmi ja odđaalggaheamit

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Álggahanstipeanddat	0	0	0	900	900	-
	Nuoraidfitnodagat	0	0	0	100	100	-
	Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi	-170	850	1 350	1 400	50	3,7 %
Submi		-170	850	1 350	2 400	1 050	77,8 %

9.7.6 Doaibmabijut

9.7.6.1 Doaibmabidju 1: Álggahanstipeanddat – ÁHP – Ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 9.7.6.1 Álggahanstipeanddat - ÁHP - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Álggahanstipeanddat	0	0	0	900	0	-
Submi		0	0	0	900	900	-

2012 vuoruheamit:

- Ovddidit ja álggahit doaimmaid lotnolasealáhusain ja vásáhusvuđot mátkeallimis

Olahusjoavku:

- Olbmot geat háliidit ovddidit ja vuodđudit iežaset doaimma lotnolasealáhusain ja Sámi mátkeealáhusas
- Nissonolbmot álggaheaddjin

Bušeahhta:

- 900 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gelbbolašvuohta ealáhuseallimis

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.7.6.2 Doaimbaidju 2: Nuorra ealáhushutkan – Njuolggodoarjagat

Tabealla 9.7.6.2. Nuoraidfitnodagat - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Nuoraidfitnodagat	0	0	0	100	100	-
Submi		0	0	0	100	100	-

2012 vuoruheamit:

- Ovddidit ohppiifitnodagaid main lea dakkár gávpejurdda mas lea sámi sisdoallu – ohppiifitnodagat fertejit ieža čilget mii dat sámi sisdoallu lea

Olahusjoavku:

- Nuorra ealáhushutkan Norggas

Bušeahhta:

- 100 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Eanet ealáhushutkan

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána, masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

9.7.6.3 Doaimbaidju 3: Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi – ÁHP – Prošeakta iežamet hálldus

Tabealla 9.7.6.3. Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi - ÁHP – prošeakta iežamet hálldus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Gealbudeapmi ja čuovvoleapmi	a)	-170	850	1 350	1 400	50 3,7 %
Submi			-170	850	1 350	1 400	50 3,7 %

a) ÁHP čielggadanruđaid 2010 rehketoallogut ja 2012 bušeahhta leat biddjojuvvon dán postii 2012:s

2012 vuoruheamit

- Álggahit álggahanoahpu ja čuovvolit nissonolbmuid geat leat álggaheaddjit

Olahusjoavku:

- Álggaheaddjit geat leat ožžon doarjaga Sámedikkis ja earát geat áŋgiruššet lotnolasealáhusaiguin ja Sámi mátkeealáhusain
- Nissonolbmot álggaheaddjin

Bušeahhta:

- 900 000 ru

Galgá váikkuhit:

- Buoret gelbbolašvuohta ealáhuseallimis
- Eanet odđáálggaheamit
- Eanet ealáhushutkan

10 Regionálaovddideapmi

Sámediggi bargá diliid láchčimiin nu ahte sámi álbmogis alccesis, ja iežas eavttuid vuodul galgá leat vejolašvuohta ovddidit iežas servodaga, giela ja kultuvrra buoremus vuogi mielde. Dán ovddasvástádusa ii galgga Sámediggi okto guoddit, iige sáhte dahje áiggu ge okto guoddit dan ovddasvástádusa.

10.1 Ulbmil

Váldomihttomearri

- Árrjalaš ja ulbmillaš ovttasbarggu bokte regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannet ja ovddidit sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Oassemihttomearri

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii gulahallama ja ovttasbarggu bokte regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará relevánta aktevrraiguin.

10.2 Strategiijat

- Ovttasbargošiehtadusaid buorideapmi fylkkagiellaiguin
- Ulbmillaš ja vuoruhuvvon ovttasbargošiehtadusat
- Árrjaleappo rolla giellaiguin
- Ollislaš politihkka giellaiguin
- Árrjalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte nannet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima

10.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaomit

10.3.1 Regionálaovddideai ekonomalaš váikkuhangaskaomit

Tabella 10.3.1 Čoahkketabealla - Regionálaovddideapmi

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ohcanvuđot doarjagat	3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %
Submi		3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %

10.3.2 Regionálaovddidanprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Tabella 10.3.2 Regionána ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
------	----------	---------	----------	----------	----------	---------------	----------

Regionálaovddideapmi	3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %
Sum	3 349	4 987	5 237	3 707	-1 530	-29,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Oktasaš áŋgiruššamiid bokte nannet ja oainnusmahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima ovttasbargošiehtadusa surggiin.

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Ovttasbargošiehtadusa guovllu álbmot

Ulbmilolahusa eavttut

- Ulbmilolahus raporterejuvvon dan ovttasbargošiehtadusa doaibmaplána vuodul mii lea sohppojuvvon fylkkagiellaiguin

Vuoruheamit 2012:s:

- Ovttasbargoproševttat daid fylkkagiellaiguin maiguin Sámedikkis lea ovttasbargošiehtadus. Dakkár prošekta lea Sápmi Music mas Sámediggi ollašuhttá iežas ekonomalaš oasi.

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolgadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđdi dahje dat orgána geasa sámediggeráđdi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 3 707 000 ru doarjjan regionálaovddidanproševttaide.

11 Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

Sámediggi hálddaša prinsihpalaš beliid ja beroštusaid mat ovddiduvvojit ja bealuštuvvojit riikkaidgaskasaš arenain. Deatalaš lea ahte álgoálbmotdimenšuvdna nationála ja riikkaidgaskasaš forain gozihuvvo, ja ahte áššit main lea mearkkašupmi álgoálbmogiid ovdiduvvojit sihke nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Rájáid rastá bargu dahkkojuvvo earret eará nationála ja riikkaidgaskasaš foraid ja arenaid ektui mat gusket ON:ii, Davveguovlopolitihkkii, Sámi parlamentáralaš ráđđái, Barentsovttasbargui, Davviriikkalaš ovttasbargui, Árktalaš ovttasbargui, Interreg:ii ja EO:ii.

11.1 Ulbmil

Váldomihttomearri

- Álgoálbmogat mearridit iežaset ahtanuššama ja sis lea vejolašvuohta gozihit iežaset beroštusaid riikkaidgaskasaččat.

Oassemihttomearri

- Buot álbmotjoavkkuin ja goappašiin sohkabeliin davviguovlluin ovttárvosaš ovttaseallin ja ovdánanvejolašvuodát.
- Viiddis ovttasbargu sámiid gaska riikarájáid rastá
- Sámediggi lea iešheanalís aktevra ovttaráđiid eará riikkaidgaskasaš bargguin
- Riikkaidgaskasaš álgoálbmotriekteovdáneapmi lea buorránan

11.2 Strategiijat

- Davviriikkalaš ja riikkaidgaskasaš bargu bokte nannet sámi iešmearrideami.

- Váikkuhit davviguovloovddideapmái nu ahte sámiid ja eará álgoálbmogiid kultuvrra ja servodaga ovddideapmi nannejuvvošii.
- Nannet Ruošša beale sámiid dili.
- Riikkaidgaskasaš ovttasbarggu bokte háhkat buriid rámmaeavttuid eará álgoálbmogiidda.

11.3 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

11.3.1 Sámi ovttasbarggu ja riikkaidgaskasaš barggu ekonomalaš váikkuhangaskaoamit

Tabealla 11.3.1 Čoahkketabealla – Riikkaidgaskasaš ja sámi ovttasbarggu

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	600	600	600	619	19	3,2 %
	Ohcanvuđot doarjagat	1 043	1 100	1 100	600	-500	-45,5 %
Sum		1 643	1 700	1 700	1 219	-481	-28,3 %

11.3.2 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris – Njuolggodoarjagat

Tabealla 11.3.2 11.3.2 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	11.3.2 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris	250	250	250	258	8	3,2 %
Submi		250	250	250	258	8	3,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Álgoálbmogiin galget leat vejolašvuodát árjjalaččat searvat Barents ovttasbargui

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Álgoálbmotovddasteaddjit ja eará aktevrrat Barents ovttasbarggus

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jahká 2012 várrejuvvo 258 000 ru doarjjan Barents álgoálbmotkantuvrii Lujávrris.

11.3.3 Sámi rájárastá organisašuvnnat – Njuolggodoarjagat

Tabealla 11.3.3 Sámi rájárastá organisašuvnnat - Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámeráddi – norgga juogus	350	350	350	361	11	3,1 %
Submi		350	350	350	361	11	3,1 %

Sámi rájárastá organisašuvnnat ovddidit sámi áššiid riikkaidgaskasaš dásis.

Doarjjaortnega mihttomearri

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

305 siidu 432 siiddus

- Sihkkarastit einnostanvejolaš ekonomalaš vuodu Sámiráđđái – norgga beale juhkosii, vai organisašuvdna beassá ovddidit sámi áššiid riikkaidgaskasaččat

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku

- Samiráđđi – norgga beale juogus

Ulbmilolahusa eavttut

- Rapporteren doaibmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 361 000 ru sámi rájárastá organisašuvnnaide.

11.3.4 Riikkaidgaskasaš doaibmabijut - Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 11.3.4 Riikkaidgaskasaš doaibmabijut - Ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Riikkaidgaskasaš doaibmabijut	a) 1 043	1 100	1 100	600	-500	-45,5 %
Submi		1 043	1 100	1 100	600	-500	-45,5 %

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii 3.3.4 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Álgoálbmogiid kultuvrra ja servodateallima ovdáneami nanosmahttin

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Fitnodagat

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Álgoálbmogat

Ulbmilolahusa eavttut

- Čađahuvvon čoahkkimat ja lágideamit

Vuoruheamit 2012:s:

- Riikkaidgaskasaš doaibmabijut ja prošeavttat

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 600 000 ru riikkaidgaskasaš doaibmabijuide.

12 Sámi organisašuvnnat

Demokráhtalaš servodat lea sorjavaš aktiivvalaš ja girjás organisašuvdnaeallimis. Sámi organisašuvnnat leat deatalaš oasálaččat sámi servodaga ovddideamis.

Váldomihttomearri

- Girjás sámi organisašuvdnaeallima bisuheapmi
- Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

Strategiija

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvaláš geavaheami bokte láhčit diliid girjás organisašuvdnaeallimii

12.1 Ekonomalaš váikkuhangaskaoomit

12.1.1 Ekonomalaš váikkuhangaskaoomit sámi organisašuvnnaide

Tabealla 12.1.1 Čoahkketabealla – Sámi organisašuvnnaide

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Njuolggodoarjagat	2 451	2 451	2 451	2 451	0	-
	Ohcanvuđot doarjagat	650	700	700	1 200	500	71,4 %
Submi		3 101	3 151	3 151	3 651	500	15,9 %

12.1.2 Sámi válдоorganisašuvnnaide – Njuolggodoarjagat

Tabealla 12.1.2 Sámi válдоorganisašuvnnaide – Njuolggodoarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi válдоorganisašuvnnaide	2 451	2 451	2 451	2 451	0	0,0 %
Submi		2 451	2 451	2 451	2 451	0	0,0 %

Sámi válдоorganisašuvdna lea riikaviidosáš organisašuvdna mas leat viiddis doaimmat. Mii mearkkaša dan ahte doaibma ii leat jurddašuvvon ráddjejuvvon guvlui servodagas. Organisašuvnnaide lea sihke politihkalaš bargu, kulturbargu ja oahppodoaibma.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjás organisašuvdnaeallima bisuheapmi ja stabiila ekonomalaš vuoddu sihkkarastin organisašuvnnaide

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Norgga sámi riikkasearvi
- Sámiid Álbmotlihttu

Ulbmilolahusa eavttut

- Rapporterena doaibmaplána ektui

Mudui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 451 000 ru sámi válдоorganisašuvnnaide.

12.1.3 Doarjagat Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide – ohcanvuđot doarjagat

Tabealla 12.1.3 12.1.3 Doarjagat Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjagat Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide	0	0	0	500	500	-
Submi		0	0	0	500	500	-

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkkarastit Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaid ruđalaš vuoddu

Čoahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

307 siidu 432 siiddus

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut

- Rapporteren doaibmaplána ektui

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru Sámedikkis ovddastuvvon bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide.

12.1.4 Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

Tabell 12.1.4 12.1.4 Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat	350	400	400	400	0	0,0 %
Submi		350	400	400	400	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjás organisašuvdnacallima bisuheapmi ja stabiila ekonomalaš vuoddu sihkkarastin organisašuvnnaide

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi kulturorganisašuvnnat
- Riikaviidosáš bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahttun sámi nuoraidorganisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut

- Čadašuvvon doaibmabijut doaibmaplána ektui

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 400 000 ru sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnaide.

12.1.5 Sámi dásseárvoorganisašuvnnat – Ohcanvuđot doarjagat

Tabella 12.1.4 Sámi dásseárvoorganisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámi dásseárvoorganisašuvnnat	300	300	300	300	0	0,0 %
Submi		300	300	300	300	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Girjás organisašuvdnacallima bisuheapmi ja stabiila ekonomalaš vuoddu sihkkarastin organisašuvnnaide

Doarjjaoažžu ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi dásseárvoorganisašuvnnat

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

308 siidu 432 siiddus

Ulbmilolahusa eavttut

- Čadahuvvon doaibmabijut doaibmaplána ektui

Muđui gustojit ohcanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Ortnega hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána geasa sámediggeráđđi addá fápmudusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 300 000 ru sámi dásseárvoorganisašuvnnaide.

13 Eará váikkuhangaskaoamit

Tabealla 13.0 Čoahkketabealla – Eará váikkuhangaskaoamit

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Váikkuhangaskaoamit maid sámediggeráđđi hálddaša	1 576	2 200	2 550	1 440	-1 110	-43,5 %
	Váikkuhangaskaoamit maid dievasč.jodihangoddi hálddaša	4 232	4 232	4 232	4 232	0	0,0 %
Submi		1 576	2 200	2 550	1 440	-1 110	-43,5 %

13.1 Váikkuhangaskaoomit maid sámediggeráđdi hálddaša

Tabella 13.1 Váikkuhangaskaoomit maid sámediggeráđdi hálddaša

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Friija váikkuhangaskaoomit	588	300	300	300	0	0,0 %
	Dásseárvodoaibmabijut	238	300	300	300	0	0,0 %
	Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi	250	350	700	390	-310	-44,3 %
	Sámegieloahpahusa guovddáš	500	500	500	0	-500	-100,0 %
	Verdde-prošeakta	0	250	250	250	0	0,0 %
	Sámiid boazomearkavuogiatvuodaid kárten	0	0	0	200	200	-
	Prošeakta sámi duhkorasaid ja ped.ávdnasiid birra mánáidgárddiide	a) 0	500	500	0	-500	-100,0 %
Submi		1 576	2 200	2 550	1 440	-1 110	-43,5 %

a) 500 000 ru lea sirdujuvvon oahpahuskapihttali 4.2.3 Doarja sámi mánáidgárddiide.

13.1.1 Friija váikkuhangaskaoomit – ochanvuđot doarjagat

Tabella 13.1.1 Friija váikkuhangaskaoomit

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Friija váikkuhangaskaoomit	588	300	300	300	0	0,0 %
Submi		588	300	300	300	0	0,0 %

Doarjaortnega mihttomearri:

- Mánnggalágan sámi doaimmat

Doarjaortnega doarjjaoažžut:

- Almmolaš organisašuvnnat
- Priváhta organisašuvnnat
- Fitnodagat
- Ovttaskasat

Doarjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut

- Čađahuvvon doaibmabijut

Vuoruheamit 2012:s:

- Sámi váhnenfierpmádat
- Árvvoštallojuvvo sisabohtán ohcamiid vuodul

Muđui gustojit ochanvuđot doarjagiid njuolggadusat 18. kapihttalis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 300 000 ru friija váikkuhangaskaomiid várás.

13.1.2 Dásseárvodoaibmabijut – njuolggodoarjagat

Tabella 13.1.2 Dásseárvodoaibmabijut

(1000 ru)

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

310 siidu 432 siiddus

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Dásseárvodoaibmajut	238	300	300	300	0	0,0 %
Submi		238	300	300	300	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddida dásseárvvu ja vuosttalda vealaheami sámi servodagas

Doarjjaortnega doarjjaoažžut:

- Gáldu – álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođaguovddáš

Doarjjaortnega olahusjoavku:

- Sámi álbmot

Ulbmilolahusa eavttut

- Čadahuvvon doaimmat doaibmaplána vuodul

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jahkái 2012 várrejuvvo 300 000 ru dásseárvodoaibmajuide.

13.1.3 Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi

Tabealla 13.1.3 Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi	250	350	700	390	-310	-44,3 %
Submi		250	350	700	390	-310	-44,3 %

Sámediggeráđđi mearridii borgemánu 21. b. 2009 dieđáhusas sámi ásahusovddideamis “Sámi ásahusat ja siviila sámi servodat”, mii maŋŋa ovddiduvvui dievasčoahkkimii. Dán dieđáhusas evttohuvvojit doaibmajut mat gusket ovttaskas ásahusaide njuolga stivranammademiid, organisašuvdnahámi ja ovttahttimiid ektui, ja ahte doaibmajut galget čuovvoluvvot ovttaskas ásahusaide ja Sámedikki gaska gulahallamiin. Čájehuvvo ahte ásahusain leat sierra lágan proseassadárbbut dan ektui movt dustet ásahusdieđáhusa, erenoamážit juridihkalaš beliid ektui. Ovdaguorahallan sámi kulturvisttis mii lea sorjákeahttá politihkalaš bellodaga, biddjo johtui 2012.

Jahkái 2012 várrejuvvo 390 000 ru ásahusdieđáhusa čuovvoleapmái.

13.1.4 Verdde-prošeakta – prošeakta iežamet hálddus

Tabealla 13.1.4 Verdde-prošeakta - prošeakta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Verdde-prošeakta	0	250	250	250	0	0,0 %
Submi		0	250	250	250	0	0,0 %

Verdde-prošeavtta ulbmilin lea váikkuhit guottuidhuksema ja riidočoavdima doaibmajuid válljejuvvon gielddain. Prošeakta galgá váikkuhit kulturlonohallama, oktavuodaid ja gulahallama gaskal mánáid ja nuoraid geain lea sámi ja dáru/kvena kulturduogáš, ja váikkuhit ahte kulturerosusat áddejuvvojit ja dohkkehuvvojit, oktasaš oppiideavvademiid, fáddábeivviid jed. bokte. Ortnet galgá árvvoštallojuvvo 2013:s.

Doarjjaoažžut leat Álttá ja Guovdageainnu suohkanat mat hábmejit proševtta lagat sisdoalu ovttrasáđiid Sámediggeráđiin dahje dainna orgánain masa sámediggeráđđi fápmuda válddi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 250 000 ru Verdde-prošektii.

13.1.5 Sámiid boazomearkavuogiatvuodaid kárten – prošekta iežamet hálddus

Tabell 13.1.5 Sámiid boazomearkavuogiatvuodaid kárten – prošekta iežamet hálddus

(1000 ru)

Akt.	Namahus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámiid boazomearkavuogiatvuodaid kárten	0	0	0	200	200	-
Submi		0	0	0	200	200	-

Sámediggi álggaha riektediliid guorahallama ja čielggadeami sápmelaččaid boazomearkavuogiatvuodaid birra. Lea dárbu árvoštallat boazomearkavuogiatvuodaid sisdoalu sámi boares vieruid vuodul ja gaskavuoda gustovaš boazodoallolágaide ja eará njuolggadusaide, erenoamážit daid sápmelaččaid ektui geain bozomearka lea válđojuvvon eret. Kárten ja čielggadeapmi dahkkojuvvo ovttasbarggus daid gealbobirrasiguin main lea dárbbaslaš fágagelbbolašvuhta sámi riektediliin.

Jahkái 2012 várrejuvvo 200 000 ru ovdadutkamii álggaheami várás sápmelaččaid boazomearkavuogiatvuodaid kártenproseassa.

13.2 Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša

Tabella 13.2 Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 219	3 219	3 219	3 219	0	0,0 %
	Opposišuvnna bargoeavttut	1 013	1 013	1 013	1 013	0	0,0 %
Submi		4 232	4 232	4 232	4 232	0	0,0 %

13.2.1 Sámedikki politihkalaš joavkkut – njuolggodoarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Bures organiserejuvvon politihkalaš joavkkut Sámedikkis

Doarjjaortnega doarjjaoažžut ja olahusjoavku:

- Joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94 ja rievadan 28.11.07

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalas.

Jahkái 2012 várrejuvvo 3 219 000 ru Sámedikki politihkalaš joavkkuide

13.2.2 Opposišuvnna bargoeavttut – njuolggodoarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámedikki opposišuvnna bargoeavttuid buorideapmi

Doarjjaoažžut ja doarjjaortnega olahusjoavku:

- Joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94 ja rievदान 28.11.07, ja mat leat meroštallan iežaset gullat opposišudni.

Muđui gustojit njuolggodoarjagiid njuolggadusat 17. kapihttalis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 013 000 ru opposišuvvna bargodiliide

14 Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaoamit

Tabealla 14.0 Eará doaibmabijut

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki konferánsat	524	1 350	1 550	1 873	323	20,8 %
	Sámiide guoski statistihkka	0	375	375	375	0	0,0 %
	Bálkkašumiid ja stipeandaid juohkin	144	100	100	100	0	0,0 %
	Dutkan ja ovddideapmi, čielggadeamit, duod.proš.	197	1 300	1 700	1 300	500	-1 200
	Árvvoštallamat	421	900	900	1 000	100	11,1 %
Submi		1 286	4 025	4 625	3 848	-777	-16,8 %

14.1 Sámedikki konferánsat

Tabealla 14.1 Sámedikki konferánsat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámedikki konferánsat	524	1 350	1 550	1 873	323	20,8 %
Submi		524	1 350	1 550	1 873	323	20,8 %

Postii gullet sierralágan konferánsat maid Sámediggi galgá lágídit 2012:s. Sámediggeráđđi mearrida lagabuidda makkár konferánsat galget lágíduvvot.

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 873 000 ru Sámedikki konferánssaide.

14.2 Sámiide guoski statistihkka Norggas

Tabealla 14.2 Sámiide guoski statistihkka Norggas

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Sámiide guoski statistihkka Norggas	0	375	375	375	0	0,0 %
Submi		0	375	375	375	0	0,0 %

Sámediggi lea dahkan šiehtadusa Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain sámi guoski statistihka buvttadeamis. Ruđat mannet Sámi statistihka publikašuvnna buvttadeapmái. 350 000 ru lea sirdojuvvon kapihttalas 1500 Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta, poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut Sámediggái ulbmila várás. Ovdal ii lean dát sierra namuhuvvon stáhtabušehtas ja 2009:s oaččui Sámediggi 300 000 ru ulbmila várás.

Šiehtadusa ektui Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain várre Sámediggi 375 000 ru sámi guoski statistihkaid buvttadeapmái Norggas.

14.3 Báلكkašumiid ja stipeandaid juohkin

Tabealla 14.3 Báلكkašumiid ja stipeandaid juohkin

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Kultur- ja valástallanstipeanda nuoraide	144	100	100	0	-100	-100,0 %
	Davviriikkalaš sámi dásseárvobáلكkašupmi	0	0	0	100	100	-
Submi		144	100	100	100	0	0,0 %

14.3.1 Davviriikkalaš sámi dásseárvobáلكkašupmi

Dásseárvobáلكkašumi ulbmil lea movttiidahttit eanet ángiruššamii ovtadássásašvuoda ja dásseárvvu ovddidemiin gaskal almmáiolbmuid ja nissonolbmuid riikkarájiid rastá sámi servodagas.

Dásseárvobáلكkašupmái gullá dáiddadahku ja ruhtasubmi maid árvi lea € 10 000 buohkanassii. Báلكkašumi sáhttet oažžut ovttaskasat, joavkkut, fitnodagat, organisašuvnnat, searvvit dahje lihtut, skuvllat dahje eará almmolaš etáhtat mat servet ángiruššet dakkár bargguin, dahje leat čadahan doaibmabijuid mat leat nannen ovtadássásašvuoda geavadis.

Báلكkašupmi geigejuvvo juohke viđát jagi.

Jahkái 2012 várrejuvvo 100 000 ru davviriikkalaš sámi dásseárvobáلكkašupmái.

14.4 Čielggadan ja duodaštanprošeavttat

Tabealla 14.4 Čielggadan ja duodaštanprošeavttat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Čielggadan ja duodaštanprošeavttat a)	197	1 300	1 700	500	-1 200	-70,6 %
Submi		197	1 300	1 700	500	-1 200	-70,6 %

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii postii terminologijja- ja báikenamat ja 300 000 ru ovttasdoaimanodastusa čuovvoleapmi

Eanaš politihkalaš mearrádusat servodagas dahkkojuvvojit dutkama, duodašteami ja čielggadusaid vuodul. Sámi servodahkii ja sápmálaččaid álbmotválljen orgánii, Sámediggái, lea hástalussan ahte sámi servodatdilit leat nu uhccán dutkojuvvon ja duodaštuvvon. Čielggadusat ja statistihkka mii čájeha iešguđet servodatdoaimbajuid dárbbuid, dárborievdamiid, kvalitehta ja ulbmilolahusa ferte leat olámuttus daid boahttevaš mearrádusaid várás, mat gusket sámi servodat ovddideapmái.

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru čielggademiide ja duodaštanprošeavttaide.

14.5 Árvvoštallamat

Tabealla 14.5 Árvvoštallamat

(1000 ru)

Akt.	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
	Doarjjaortnegiid árvvoštallan	421	900	900	1 000	100	11,1 %
Submi		421	900	900	1 000	100	11,1 %

Jahkái 2012 várrejuvvo 1 000 000 ru doarjjaortnegiid árvvoštallamiidda. Dat ortnegat mat galget árvvoštallojuvvo galget maiddá árvvoštallojuvvo ja reviderejuvvo sohkabealperspektiivvas.

Jagi 2012 vuoruheamit:

- Dáiddáršiehtadusa árvvoštallan
- Giellaprošeavttat

15 Politihkalaš dási doaibmagolut

Tabealla 15.0 Politihkalaš dási doaibmagolut

(1000 ru)

Poasta	Čilgehus	RR 2010	Buš 2011	Rev 2011	Buš 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
1010	Sámedikki dievasčoahkkin	9 159	9 300	9 300	8 651	-649	-7,0 %
1110	Sámedikki čoahkkinjođihangoddi	1 547	2 012	2 012	2 072	60	3,0 %
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	478	300	500	500	0	0,0 %
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	185	500	500	700	200	40,0 %
1410	Sámedikki doarjastivra	1 011	0	0	0	0	-
1510	Sámediggeráđđi	8 712	8 487	8 487	8 742	255	3,0 %
	Sámedikki giellastivra	125	350	350	0	-350	-100,0 %
	Sámi giellalávdegoddi a)	1 077	500	500	0	-500	-100,0 %
1910	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	234	325	325	335	10	3,1 %
1920	Sámedikki vorrasiidráđđi	0	0	0	100	100	-
1930	Sámedikki váiddalávdegoddi	0	0	0	150	150	-
SUBMI		22 528	21 774	21 974	21 250	-974	-4,4 %

a) 500 000 ru lea sirdojuvvon giellakapihttalii postii Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu

15.1 Sámedikki dievasčoahkkin

Dán bušehtas leat ruđat Sámedikki dievasčoahkkinii, fágálávdegottiide ja joavkkuide. 2012:s dollojuvvojit 4 dievasčoahkkima.

Jagis 2012 várrejuvvo 8 651 000 ru Sámedikki dievasčoahkkinii.

15.2 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkinjođihangotti bušehtii várrejuvvo ruhta dievasčoahkkinjođiheaddji bálkái ja dievasčoahkkinjođihangotti buhtadusaide ja mátkegoluide čoahkkindoaimmaid várás mat leat lassin dievasčoahkkinii. Dan lassin bisuhuvvo ortnet mas leat ruđat fágálávdegottiid geahčadeamiide ja gulaskuddamiidda, 600 000 ru maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša.

Sámedikki mearrádusa vuodul áššis 17/06 Njuolggadusat ruđaid geavaheapmái Sámedikkis politihkalaš joavkkuide, maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša, meroštallojuvvo ahte 50 000 ru manná joavkoruđaid ja opposišuvnna bargoeavttuid revisordohkkeheapmái.

Ruđain mat leat dievasčoahkkinjođihangotti várás várrejuvvo 45 000 ru buhtadussan dan lahttui ja várrelahttui maid Sámediggi lea välljen Finnmárkkuopmodaga bearráigeahččanlávdegoddái.

Jahkái 2012 várrejuvvo 2 072 000 ru Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddái.

15.3 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Jahkái 2012 várrejuvvo 500 000 ru bearráigeahččanlávdegoddái.

15.4 Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) lea Ruota, Suoma ja Norgga sámedikkiid parlamentáralaš ovttasbargoorgána ja mas Ruošša beale sámiin lea bissovaš ovddastus. Sámediggái Norgga bealde

juolluduvvo 500 000 ru SPR:ii Norgga stáhtabušeahas. Iešgudege sámedikkít mákset iežaset sáttagottiid goluid SPR-čoahkkimiidda searvamii ja eará ovddastussii.

Norgga sámediggi váldá badjelassas SPR jodiheami čakčat 2011. Čállingoddedoaimma čuovvu jodihanduaimma. Čállingoddedoaimmii gullet earret eará oktiordnendoaimma, jorgalan- ja dulkagoluid máksin, bissovaš oassálastiid goluid máksin ja unnimusat 4 stivračoahkkima čadaheapmi ja okta dievasčoahkkín jahkái, ja čoahkkimiidda searvan ja ovddastusdoaimmat, ja dán oktavuodas máksá eanemusat riikkaidgaskasaš čoahkkimiidda searvan.

Jahkái 2012 várrejuvvo 700 000 ru Sámi parlamentáralaš ráđi doibmii.

15.5 Sámediggeráđđi

Poasttas máksojuvvo bálkka presidentii ja várreprezidentii, golmma ráđđelahttui olles virggis mii lea 90 % várreprezidentta bálkkás, ja bálkka politihkalaš ráđđeaddiide. Dasa lassin várrejuvvojit ruđat sierra semináraid čadaheapmái mat dollojuvvojit dievasčoahkkima áigge.

Prezidentta bálkka čuovvu ráđdehuslahtuid bálkká mas gessojuvvo eret 150 000 ru. Várreprezidentta bálkka čuovvu stuorradiggeáirasiid buhtadusa.

Jahkái 2012 várrejuvvo 8 742 000 ru sámediggeráđđái.

15.6 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)

Jahkái 2011 várrejuvvo 335 000 ru Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi.

15.7 Sámedikki vuorasiidráđđi

Sámediggeráđđi nammada vuorasiidráđi áigodahkii 2012-2014, ja mearrida ráđi mandáhta. Vuorasiidráđi galgá leat Sámediggeráđi ráđdeaddiorgána ja galgá veahkehit ráđi hábmēt Sámedikki vuorasiidpolitihka. Vuorasiidráđis galgá leat govda geográfalaš ovddastus.

Jahkái 2012 várrejuvvo 100 000 ru Sámedikki vuorasiidráđđái.

15.8 Sámedikki váiddalávdegoddi

Sámedikki dievasčoahkkín mearridii njukčamánu 2011 ásahit Sámedikki váiddalávdegotti doarjjaássiid várás. Dat hálddahaslaš resursat mat leat čadnojuvvon váiddalávdegoddi leat biddjojuvvon dievasčoahkkinstábii Sámedikki hálddahasas. Áigumuš lea doallat sullii 5 čoahkkima váiddalávdegottis.

Jahkái 2012 várrejuvvo 150 000 ru Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaássiid várás.

16 Hálldahusdási doaibmagolut

Tabealla 16.1 Hálldahusdási doaibmagolut

(1000 ru)

Čilgehus	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	+/- 12-Rev 11	% erohus
- Hálldahusdási doaibmagolut	84 977	89 300	90 560	90 000	-560	-0,6 %
- Sierra prošeavttat	-316	0	3 600	0	-3 600	-100,0 %
SUBMI	84 661	89 300	94 160	90 000	-4 160	-4,4 %

Sámedikki hálldahusas leat válđoáššis golbma sierra rolla álbmotválljejuvvomiid ja álbmoga ektui:

- Ráhkkanahhtit hálldášánáššiid Sámedikki sierra politihkalaš mearráduorgánaide
- Parlameantahálldášepmi Sámedikki ovddas
- Doaibmat Sámediggeráđi politihkalaš čállingoddin

Sámedikkis lea sihke parlameanta, politihkalaš jođihangoddi ja hálldahus čohkkejuvvon oktan orgánan. 2011:s rievdaduvvui Sámedikki hálldahusa organiseren sakka. Hálldahusas leat dál badjel 135 bargu juogaduvvon 7 fágaossodahkan ja 2 stában:

- Giellaossodat (GIE)
- Bajásšaddan- ja oahpahasossodat (BOA)
- Ealáhus-, kultur- ja dearvvašvuodaossodat (EKD)
- Vuoigatvuodaid- ja riikkaidgaskasašáššiidossodat (VUR)
- Kulturmuhto-, areála- ja birasossodat (KAB)
- Hálldahusossodat (HÁL)
- Gulahallanossodat (GUL)
- Direktivrra stába (DIR)
- Dievasčoahkkinstába (DIS)

Ossodagat meannudit áššiid ja addet bálvalusaid sihke politihkalaš eiseválddiide ja álbmogii. Juohke ossodagas lea erenoamáš ovddasvástáduš fágapolitihkalaš čállingoddin sámediggeráđđái. Dievasčoahkkinstábas lea ovddasvástáduš lávdegodde- ja dievasčoahkkimiin ja áirasiid bálvaleames.

16.1 Hálldahusa doaibmagolut

Hálldahusa doaibmagoluide gullet oppalaš investeremat, investeremat DGT-reaidduide ja sámediggevistti bajásdoallami.

Dasa lassin gullá poasta bargujoavkku goluide mat barget Ceavcegeađgi/Mortensnes oččodemiin tentatiivvalaš máilmeárbelistii.

Sámediggi lea 2010:s dahkan rámmašiehtadusa Making Waves fitnodagain Sámedikki neahtafálaldagaid ovddideamis. Neahtasiidu galgá rahppojuvvot 1.1.2012 ja lea heivehuvvon ođđaáiggi neahtasiidduid dálá gáibádusaide. Dusten dihtii geavaheddjiid dárbbuid fertte čađat ovddidit ja buoridit neahtasiidduid.

Jahkái 2012 várrejuvvon oktiibuot 90 000 000 ru hálldahusa doaibmagoluide.

17 Sámedikki njuolggga doarjjaortnegiid njuolggadusat

17.1 Ulbmil

- Njuolggadusaid ulbmilin lea addit deavdda mearrádusaid Sámedikki bušehtti.
- Njuolggadusat guske Sámedikki njuolggga doarjjaortnegiidda

17.2 Hálddašeapmi

- Doarjjahálddašeapmi galgá doaibmat stáhta ekonomiiastivrema ja doarjjahálddašeami gáibádusaid mielde stáhta ekonomiiastivrema njuolggadusaid bokte ja stáhta ekonomiiastivrema mearrádusaid bokte, ja Sámedikki 2012 bušehta bokte.
- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida jahkásaččat movt ruđat Sámedikki bušehtas galget juogaduvvot, ja sáhtá válljet surggiid maid vuoruhá dahje válljet makkár beroštumit erenoamážit galget vuhtii váldojuvvot doarjjaortnegiid hálddašeamis.

17.3 Oppalaš eavttut

- Sámediggi sáhtá viežžat njuolggga doarjagiid vuostáiváldiin kredittadieđuid.
- Fitnodagat, ášahusat ja organisašuvnnat mat ožžot doarjaga galget leat registrerejuvvon Ovttatregistaris Norggas. Dát ii guoskka olgoriikka fitnodagaide.
- Njuolggga doarjaga vuostáiváldit fertejit jođihit doaimma dávistettiin gustovaš lágaide ja njuolggadusaide, maiddá vearro-, divat- ja rehketdoalloláhkaaddima. Dát ii guoskka olgoriikka fitnodagaide.
- Njuolga doarjaga vuostáiváldit eai sáhte oážžut doarjaga ohcanvuđot ortnegiin doaimmaide ja prošeavttaide maid njuolggga doarjja galgá gokčat.
- Doarjagat eai galgga geavahuvvot doaimma likviditehta muddemii. Ii leat vejolaš ovddidit máksimiid, nu ahte doarjjaoážžu sáhtá bidjat doarjaga reantoguoddi ruhtan dahje loatnan ja nie oážžut dietnasa lassin dan juolluduvvon submái.
- Doarjjaoážžus lea geatnegasvuohhta addit Sámediggái buot dieđuid mat leat relevánta doarjaga juolludeapmái. Dát guoská earret eará ekonomalaš ja hálldahuslaš beliid stuorra rievdadusaide.
- Jagi 2013 bušehtadárbbut sáddejuvvojit Sámediggái mañimuštá cuoŋománu 1. b. 2012.
- Jagi 2012 doaibmaplána sáddejuvvo Sámediggái mañimuštá cuoŋománu 1. b. 2012. Sámedikki doaibmaplánaskovvi ortnega várás galgá geavahuvvot.
- Ášahusain mat ožžot doarjaga Sámedikki bušehtas galgá leat unnimusat 40-60 % sohabealdássedeaddu stivrras. Seamma njuolggadusat gusket várrelahtuide.

17.4 EEO-njuolggadusat

- Sámedikki doarjjaortnegat fertejit leat EEO-šiehtadusa njuolggadusaid rámmaid siskkobealde stáhta doarjaga ektui. Sámediggái gusket EEO-šiehtadusa mearrádusat seamma láhkai go stáhta-gieldda- ja fylkkahálddašeapmái dan ektui movt almmolaš doarjagat galget juolluduvvot.
- EEO-šiehtadusa njuolggadusaiguin gildojuvvo vuolggasajis buot almmolaš doarjja dakkár ealáhusdoibmii mii sáhtá botnjat gilvvu ja váikkuhit EEO-guovllu oktasašgávppašeapmái. Váldoáššis eai guoskka EEO-šiehtadusa stáhtadoarjjanjuolggadusat eanadollui ja guolástusaide.
- Vaikko váldonjuolggadussan lea ge ahte almmolaš doarjja lea gildojuvvon, de leat biddjojuvvon mánga spiehkastaga maiguin sihkkarastojuvvo ahte sáhtá addit doarjaga dasa mii ovdánahtá deatalaš servodatlaš ja politiikkalaš mihttomeriid. Sámedikki doarjagat leat hábmejuvvon nu ahte dat dávistit mearriduvvon spiehkastateavttuiguin gildosis.
- EFTA Bearráigeahččanorgána (ESA) bargun lea bearráigeahččat ahte njuolggadusat dollojuvvojit Norggas. Dat mearkkaša dan ahte dihto lágan doarjaga ferte ESA ovdagihtii dohkkehit ovdal go dan sáhtá juolludit.

- ESA sáhtta geatnegahttit norgga eiseválddiid, maiddái Sámedikki, gáibidit doarjaga ruovttoluotta doarjjaoažžus jos doarjja ii leat addojuvvon njuolggadusaid mielde dahje doarjjaoažžu ii geavat doarjaga dan ulbmili masa lea addojuvvon.

17.5 Ulbmilolahusa mihttomearit ja eavttut

- Sámediggi mearrida jahkásaš bušehtamearrádusain ulbmilolahusa mihttomeriid ja eavttuid ortnegiid várás.

17.6 Mearrádusa dieđiheami birra

- Doarjjareive galgá hábmejuvvot stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid čuoggá 6.3.3.mielde.
- Doarjjareivves galgá mitalit dieđuid váiddavejolašvuoda, váiddaáigemeari, váiddaásahusa birra ja čilget lagabuidda movt váidaga galgá čállit, ja vuoigatvuoda birra beassat geahččat ášši dokumeanttaid, gč. hálddahuslága § 27.

17.7 Máksineavttut

- 50 % doarjagis máksojuvvo bušehttajagi álggus. Loahppa 50 % máksojuvvo dalle go doarjjaeavttut leat ollašuhhton ja go doarjjaoažžu lea sádden Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus gii vuolláičállá máksinávžžuhusa galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna. Dát ii guoskka NuorajTV:ii iige vuodđudussii Protect.
- Vuodđudussii Protect guoská: 50 % doarjagis máksojuvvo dalle go vuodđudus lea registrerejuvvon vuodđudusregistaris. Loahppa 50 % máksojuvvo dalle go doarjjaeavttut leat ollašuhhton ja go doarjjaoažžu lea sádden Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus gii vuolláičállá máksinávžžuhusa galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.
- NuorajTV:ii guoská: 50 % doarjagis máksojuvvo dalle go oktasaš ruhtadeapmi departemeanttaiguin lea šihthtojuvvon. Loahppa 50 % máksojuvvo dalle go doarjjaeavttut leat ollašuhhton ja go doarjjaoažžu lea sádden Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus gii vuolláičállá máksinávžžuhusa galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.
- Doarjja mii lea vuollel 100 000 ru máksojuvvo ollásit bušehttajagi álggus.
- Jos doarjjaoažžu rihkku doarjjaeavttuid de sáhtta dat dagahit dan ahte máksimat bissehuvvojit buot eará doarjagiin maid doarjjaoažžu oažžut Sámedikkis, dassázi go eavttuid rihkkun lea nohkan. Muđui gusket njuolggadusat mat leat lágas “Lov om foreldelse av fordringer” (foreldelsesloven).

17.8 Rapporteren ja bearráigeahččan

- Jagi 2011 ossodatrehketdoallu sáddejuvvo Sámediggái mañimuštá borgemánu 31. b. 2012. Ossodatrehketdoallu galgá čájehit ollislaš goluid ja dietnasiid doarjjaortnega mihttomeari ektui. Dat mearkkaša sierra golut ja dietnasat eará vejolaš njuolga ja ohcanvuđot doarjagiid oktavuodas mat lunddolaččat eai gula ortnega vuollái. Ossodatrehketdoallu galgá leat biddjojuvvon nu ahte dan sáhtta buohtastahttit bušehtain. Jos leat stuorra spiehkastagat de daidda galgá bidjat mearkkašumiid.

Raporta ruđaid geavaheamis jagi 2011 doaibmaplána ektui sáddejuvvo Sámediggái mañimuštá borgemánu 31. b. 2012. Sámedikki raporterenskovvi ortnega ruđaid geavaheamis galgá geavahuvvot.

Stáhtafápmuduvvon dahje registrerejuvvon revisora galgá duodaštít rehketdoalu ruđaid geavaheamis. Revišuvdna galgá čađahuvvot dávistettiin áiggis áigái gustojeaddji nátionála ja riikkaidgaskasaš revišuvdnastandárddaide. Revisora galgá identifiseret rehketdoalu ollislaš goluid ja vejolaš geavatkehtes ruđaid bidjamiin. Dasa lassin go duodašta ahte rehketdoallu lea biddjojuvvon

válddahuvvon rehketdoalloprinsihpaid mielde galgá revisora duođáštit ahte guoskevaš doarjjaeavttut ruđaid geavaheamis/meannudeamis leat dollojuvvon. Revišuvdna gáibáduš ii guoskka doaimmaide maid gieldarevišuvdna ja Riikarevišuvdna reviderejit.

Sámediggi ja Riikarevišuvdna sáhttet bearráigeahččat ahte ruđat geavahuvvojit eavttuid mielde, gč. juolludusjuolggadusa § 10 nuppi lađđasa ja riikarevišuvdnalága § 12 goalmát lađđasa.

17.9 Doarjaga unnideapmi

- Jos badjelbáza (jahkeboadus) ovddit jagi lea badjel 20 % doarjjasupmis, de unnida Sámediggi doarjjasubmi boahhte bušeahhtajahkái vásttolaččat.

17.10 Doarjaga ruovttoluotta geassin ja ruovttoluotta máksin

- Jos doarjjaeavttut eai leat ollašuhthuvvon, de ii sáhte doarjjaoažžu vuordit njuolgga doarjaga Sámedikkis čuovvovaš jagi.

Sámediggi sáhtta geassit doarjaga ruovttoluotta dahje gáibidit máksojuvvon doarjaga ruovttoluotta máksojuvot jos:

- Doarjjaoažžu lea rihkkon dieđihangeasku čuoggás 6
- Doarjja ii geavahuvvo daid eavttuid mielde mat leat mearriduvvon doarjjareivves
- Doarjja ii leat geavahuvvon juolludusa ulbmila mielde
- Lea julggaštuvvon gohččumuš, ovddiduvvon reastaluvvangohčus, priváhta dahje almmolaš vealgešiehtadallamat leat rahppojuvvon doarjjaoažžu ektui dahje doarjjaoažžu heaitá máksimis máksámušaidis
- Doarjjaoažžu eará láhkái stuorrát lea rihkkon dáid njuolggadusaid mearrádusaid
- Doarjja lea máksojuvvon menddo ollu

Jos doarjjaoažžu dákkár oktavuodain ii mávsse ruovttoluotta, de sáhtta Sámediggi rievtti bokte gáibidit dan mii lea buorin máksojuvot. Jos ruđat eai máksojuvvo ruovttoluotta áigemeari sisa mii lea biddjojuvvon, de sáhtta gáibidit maŋŋoneami ovddas reanttuid vel lassin, gč. lága “lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling mv.”

17.11 Evalueren

- Sámediggi galgá jeavddalaččat árvvoštallat oažžun dihte dieđuid dan birra ahte leat go doarjjaortnegat beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihttomeriid ektui.

17.12 Sierra eavttut ovttaskas njuolgga doarjjaortnegiidda

17.12.1 Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide

- Eaktu:
- Ráhkaduvvo ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja ovttaskas hálddašangieldda gaskka guovttegielalašvuoda doarjaga geavaheamis.

-

Meroštallannjuolggadusat:

Vuoddoassi:

Vuoddoadoarjja lea 35 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas gielddaide ja dat juogaduvvo ovttá mađe hálddašangielddaid gaskka.

Bálvalanoassi:

Bálvalanoassi lea 40 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas gielddaide ja dat juogaduvvo hálddašangiellaide čuovvovaš mihtuid mielde:

Ohppiidlohku geain lea sámegeiella vuosttašgiellan vuodđoskuvllas (deattuhuvvo 44 %)

- Ohppiidlohku geain lea sámegeiella nubbingiellan vuodđoskuvllas (deattuhuvvo 25 %)
- Man ollugat leat dieđihuvvon Sámedikki jienastuslohkui gielddas (deattuhuvvo 31 %)
-
- Ohppiidlohku vuodđoskuvllaid diehtujuohkinvuogádagas interneahtas (www.wis.no/gsi) jahkái 2011 biddjojuvvo vuodđun ohppiidlogu rehkenastimii geain lea sámegeiella vuosttaš- ja nubbingiellan vuodđoskuvllas. Man ollugat leat dieđihuvvon Sámedikki jienastuslohkui 2011:s biddjojuvvo vuodđun.

Ovddidanoassi:

Ovddidanoassi lea 25 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas gielddaide. Ovddidanoassi muddejuvvo doaimma ja čađahuvvon doaibmajuid mielde jagis jahkái, ja ovttasbargošiehtadusaid mielde mat leat ovttaskas gieldda ja Sámedikki gaska.

EEO-njuolggadusat:

Sámediggi muittuha ahte gielddaide gusket EEO-šiehtadusa njuolggadusat almmolaš doarjaga birra. Dat mearkkaša dan ahte gielddain lea ovddasvástádus fuolahit ahte guovttegielalašvuoda doarjja Sámedikkis geavahuvvo njuolggadusaid mielde. Erenoamáš deatalaš lea fuomášit ahte jos doarjja geavahuvvo doarjjan viidáseappot vuostáiváldiide geain lea ekonomalaš doaibma, de fertejit gielddat ieža árvoštallat ahte soahpá go dat almmolaš doarjaga njuolggadusaide. Dieđut almmolaš doarjaga njuolggadusaid birra gávdnojit Ođasmahttin- ja hálldahusdepartemeantta ruovttusiidduin, geahča liŋkka <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/konkurransepolitikk/regler-om-offentlig-stotte.html?id=592103>

17.12.2 Guovttegielalašvuoda doarjja fylkkagielddaide

Eaktu:

- Ráhkaduvvo ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja ovttaskas hálddašanfylkkagieldda gaska guovttegielalašvuoda doarjaga geavaheamis.

Meroštallannjuolggadusat:

Vuodđo- ja bálvalanoassi:

- Vuodđo- ja bálvalandoarjja lea 75 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas fylkkagielddaide ja dat juogaduvvo ovttá mađe hálddašanfylkkagielddaid gaska.

Ovddidanoassi:

- Ovddidanoassi lea 25 % ollislaš guovttegielalašvuoda doarjaga rámmas fylkkagielddaide. Ovddidanoassi muddejuvvo doaimma ja čađahuvvon doaibmajuid mielde jagis jahkái, ja ovttasbargošiehtadusaid mielde mat leat ovttaskas fylkkagieldda ja Sámedikki gaska.

EEO-njuolggadusat :

Sámediggi muittuha ahte fylkkagielddaide gusket EEO-šiehtadusa njuolggadusat almmolaš doarjaga birra. Dat mearkkaša dan ahte fylkkagielddain lea ovddasvástádus fuolahit ahte guovttegielalašvuoda doarjja Sámedikkis geavahuvvo njuolggadusaid mielde. Erenoamáš deatalaš lea fuomášit ahte jos doarjja geavahuvvo doarjjan viidáseappot vuostáiváldiide geain lea ekonomalaš doaibma, de fertejit fylkkagielddat ieža árvoštallat ahte soahpá go dat almmolaš doarjaga njuolggadusaide. Dieđut almmolaš doarjaga njuolggadusaid birra gávdnojit Ođasmahttin- ja hálldahusdepartemeantta ruovttusiidduin, geahča liŋkka

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/konkurransopolitikk/regler-om-offentlig-stotte.html?id=592103>

17.12.3 Sámi giellaguovddážit

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida doarjaga juohkima sámi giellaguovddážiidda.

17.12.4 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat

Eaktu:

- Juolludusas Sámi dáiddaguovddáži várrejuvvo 340 000 ruvnnu sámi dáiddáriid čájáhusdivada várás

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida juohke jagi doarjaga juohkima sámi kulturviesuide.

EEO-njuolggadusat:

Villmarksampen i Tollådal gusto čuovvovaš:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje márgga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duodašit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohhta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

Riikkaidgaska sámi filbmaguovddáži guoská čuovvovaš

Sámediggi muittuha ahte Riikkaidgaskasaš Sámi filbmaguovddáži (ISF) gusket EEO-šiehtadusa njuolggadusat almmolaš doarjaga hárrái. Dat mearkkaša dan ahte ISF:s, oassin almmolaš váikkuhangaskaoapmeapparáhtas, lea ovddasvástádus sihkkarastit ahte doarjja mii juolluduvvo dávista njuolggadusaide almmolaš doarjaga hárrái. ISF doarjja ii leat dieđihuvvon EFTA bearráigeahččanorgánii (ESA) iige leat dohkkehuvvon dan beales, nugo filbmadoarjjaortnet Kulturdepartemeanttas/Norgga Filbmainstituhtas galgá.

Mii fuomášuhttit ahte ISF sáhtá addit doarjaga mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusaid mielde, lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213 mielde. Dákkár doarjaga ii dárbbas raporteret dahje dieđihit ESA:i. Dás lea stuorámuš lobálaš doarjja ovttá doarjjavuostáiváldái 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Jos šaddá áigejuovdil ISF:i addit doarjaga mii lea eanet go eanemus doarjjamearri mearkkašmeahttun doarjagis, sáhtá ISF árvvoštallat dieđihit iežas filbmadoarjjaortnega ESA:i EU-komišuvnna filbmadoarjja njuolggadusaid mielde.

17.12.5 Sámi festiválat

Eavttut:

- Festivála doarjagis lea ruhta dábalaš prográmmii ja artistabálkkážiidda.

- Doarjjaoažžu ii sáhte oažžut doarjaga Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiin mat gusket doaimmaide festivála oktavuodas.
- Doarjagis Guovdageainnu musihkkafestiválii leat ruđat Sámi Grand Prix-lávlagiid almmuheapmái ja mátkegoluide gii vuoitá Sámi Grand Prix gilvvu vai beassá searvat Liet minoritehta musihkkagilvui. Doarjjaoažžu ii sáhte oažžut doarjaga Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiin mat gusket doaimmaide festivála oktavuodas.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga sámi festiválaide.

17.12.6 Sámi valáštallan

Eaktu:

- Arctic Winter Games (AWG) doarjja galgá geavahuvvot olles norgga beale delegašuvnna goluide, maiddáa kulturbargiide, geat galget searvat Arctic Winter Games (AWG) gilvvuide 2012:s. Doarjaga hálddaša SVL-N.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga sámi valáštallamii.

17.12.7 Sámi teáhter

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga sámi teáhterii.

17.12.8 Girjebusset

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga girjebussiide.

17.12.9 Museat

Eavttut:

- Doarjagis Deanu ja Várjjaga museasiidii lea čuovvovaš mielde:
  - Doarjja Ceavccageađggi kulturmitoguvlvi Sámedikki dohkkehan seailluhanplána mielde.
  - Doarjja nuortalaš kulturbirrassa suodjaleapmái ja oainnusmahttimii Sámedikki dohkkehan seailluhanplána mielde.
  - Doarjja Vuonnamárkaniid hálldahus- ja prošekterengoluide
- Doarjagis RidduDuottarMuseai lea čuovvovaš mielde
  - Ođđaáigásaš dáidaga oastit
  - Sámi museafierpmádaga koordineren
  - Duodaštanguovddáža Áltá-akšuvdna ásaheapmái
- Doarjagis Árran Julevsame guovddasj lea doarjja bihtánsámi museadoibmii mielde
- Doarjagis Várdobáike lea doarjja Gállogietti museai mielde.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda doarjaga museaide.

17.12.10 NuorajTV

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda doarjaga NuorajTV:ii.

17.12.11 Sámi publikašuvnnat

Eavttut:

- Doarjagis Gábaid, Š ja Sámis lea eaktun ahte unnimusat 20 % sisdoalus almmuhuvvo máttaja/dahje julevsámegillii.
- Doarjagis Bårjåsii lea eaktun ahte unnimusat 50 % sisdoalus almmuhuvvo julevsámegillii.
- Doarjagis Máttasámi girkobláddái lea eaktun ahte unnimusat 20 % sisdoalus almmuhuvvo máttasámegillii.
- Sámedikki doarjja ii galgga addojuvvot eanet go duohta goluide almmuheami oktavuodas.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda doarjaga sámi publikašuvnnaide.

17.12.12 Rávisolbmuid oahpahušprográmma

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga rávisolbmuid oahpahušprográmmii.

17.12.13 Árbedieđuid vuogádatlaččat kárten

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga árbedieđuid vuogádatlaččat kártemii.

17.12.14 Doarjja geavaheaddjifálaldaga várás vuorraset sápmelaččaide

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga geavaheaddjifálaldagaid várás vuorraset sápmelaččaide.

17.12.15 Organisašuvnna doarjja – Duoji ealáhusšiehtadus

- Meroštallannjuolggadusat:
- Doarjaga sturrodat lea šiehtadallamiid duoji ealáhusšiehtadusa bohtosa mielde

17.12.16 Doarjja duoji ovddideapmái ja ealáhusrekrušterren – VSP

Eavttut:

- Fitnooahpahušlávdegoddi galgá dohkkehit fitnooahppisoahpamušaid
- Fitnooahppisoahpamuš ii galgga bistit guhkit go 2 jagi, spiehkastahkan leat permišuvnnat mat addojuvvojit mánnáoazžumii ja buozalmasvuhtii. Erenoamáš oktavuodain sáhtta soahpamuš guhkiduvvot gitta 3 jagi rádjai. Fylkkagiela ferte dan dohkkehit. Fitnooahppibáلكá lea dattetge gáržžiduvvon 2 jagi oahppoáigái.
- Fitnoohppiin galgá leat teorehtalaš duodjegelbbolašvuhta dahje gelbbolašvuhta sullasaš fágain ovdal go fitnooahppisoahpamuš dahkkojuvvo.
- Sierra sisaváldinlávdegoddi mas leat golbma lahtu válljejit fitnoohppiid.

Meroštallannjuolggadusat:

- Juohke fitnooahppi nammi máksojuvvo fitnooahppifitnodahki 100 000 ru doarjjan fitnodatoahppibáلكán.
- Fitnooahppiortnega hálddahusa várás addojuvvo 545 000 ruvnnu.
- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga fitnooahppiortnegii.

Duodjeinstituhtta

Eaktu:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

325 siidu 432 siiddu

- Doarjagis Duodjeinstituhtii várrejuvvo 1 030 000 ru duoji bagadanbálvalusaide

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Duodjeinstituhtii.

17.12.17 Ungt entreprenørskap

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Nuorra ealáhushutkamii.

17.12.18 Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Barents álgoálbmotkantuvrii Lujávrris.

17.12.19 Sámi rájárasttideaddji organisašuvnnat

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Sámiráđđái.

17.12.20 Vuodđudus Protect

Vilkår:

- Vuodđudus Protect galgá leat registrerejuvvon Vuodđudusregistaris ovdal go doarjja máksojuvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga Vuodđudussii Protect.

17.12.21 Sámi váldoorganisašuvnnat

Eavttut:

- Organisašuvnnat fertejit duodaštit ahte dain 31.12.11 nammii ledje unnimusat 500 máksán lahtu. Miellahttolista galgá sáddejuvnot mielde.
- Miellahttomáksu galgá leat unnimusat 100 ruvnnu lahttu nammii jahkái.
- Doarjja ii addojuvvo riikapolitiikalaš organisašuvnnaid sámi vuolleorganisašuvnnaide mat ožžot eará almmolaš doaibmadoarjaga.
- Doarjja ii addojuvvo politiikalaš bellodagaide mat leat registrerejuvvon Bellodatregistaris mat bidjet listtaid stuorradiggeválgii ja gielda- ja fylkkadiggeválgii.
- Sáhttet registrerejuvnot 3 báikkálaš searvvi sierra gielddain go okta dain lea nuoraidsearvi

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 30 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dássálaga daid organisašuvnnaid gaskka mat devdet juolludaneavttuid. Stuorámuš vuodđodoarjja sámi váldoorganisašuvnna nammii lea 367 650 ruvnnu.

b) Miellahttodoarjja:

- 70 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat dan lahttologu mielde mii lei 31.12. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi. Stuorámuš miellahttodoarjja sámi váldoorganisašuvnna nammii lea 1 000 000 ruvnnu.

17.12.22 Dásseárvodoaibmabijut

Eaktu:

- Sámediggi eaktuda ahte prošekta Gáldus goziha Sámedikki 2009-2013 dásseárvodoaibmaplána sisdoalu ja mihttomeari.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sámedikki dievasčoahkkin juolluda juohke jagi doarjaga dásseárvodoaimbajuide.

17.12.23 Sámedikki politihkalaš joavkkut

Eavttut:

- Doarjja máksojuvvo dan bušeahhtajagis go dat leat juolluduvvon. Máksinávžžuhus galgá leat ovddiduvvon maŋimušta golggotmánus 2012
- Gáibiduvvo ahte ruđaid geavaheamis čállojuvvo raporta ja rehketdoallu mat sáddejuvvojit dievasčoahkkinjođihangodda maŋimušta cuoŋománus 2012.
- Muđui gustojit dat njuolggadusat maid Sámediggi lea mearridan 30.11.06 Sámedikki politihkalaš joavkkuid ruđaid geavaheami várás.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 5 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga daid joavkkuid gaska mat leat registrerejuvvon Sámedikkis, gč. njuolggadusaid maid Sámediggi lea mearridan 30.11.06 Sámedikki politihkalaš joavkkuid ruđaid geavaheami várás

b) Doarjja áirraslogu mielde:

- 95 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga buot áirasiidda seamma ollu.

17.12.24 Opposišuvnna bargoeavttut

Juolludaneavttut:

- Doarjja máksojuvvo dan bušeahhtajagis go dat leat juolluduvvon. Máksinávžžuhus galgá leat ovddiduvvon maŋimušta golggotmánu 1.b. 2012
- Gáibiduvvo ahte ruđaid geavaheamis čállojuvvo raporta ja rehketdoallu mat sáddejuvvojit dievasčoahkkinjođihangodda maŋimušta cuoŋománu 1. b. 2012.
- Muđui gustojit dat njuolggadusat maid Sámediggi lea mearridan 30.11.06 Sámedikki politihkalaš joavkkuid ruđaid geavaheami várás.

•

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja :

- 10 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga daid joavkkuid gaska mat gullet Sámedikki opposišuvdnii.

b) Doarjja áirraslogu mielde::

- 90 % jahkásaš rámmas juogaduvvo dásálaga buot áirasiid nammii opposišuvnna joavkkuin.

18 Njuolggadusat Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiid várás

18.1 Ulbmil

- Njuolggadusaid ulbmilin lea addit deavdda mearrádusaid Sámedikki bušehhti.
- Njuolggadusat gusket Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiidda

18.2 Definišuvnnat

- Doaimmagollun lohkkajuovvojit: rehketdoallo- ja revisuvdnabálkkážat, reantogolut, divadat, eará finánsagolut, vearro- ja divatgolut, elrávdnji, vistegolut, dáhkádusat, penšuvdnagolut, sosiálagolut, eará bargiidgolut, stivrabálkkážat, stivragolut, fitnodatčoahkkin- ja válđočoahkkingolut, árvonjeaidimat ja -geahpedeamit.
- Sosiálagollun lohkkajuovvojit: bargiid skeaŋkkat, bargiid kurssat, friija kantiidna ja eará sullasaš ovddut.

- Investereamin lohkkovuođo oamastusoassi mii bistá ja man geavahanáigi lea 3 jagi ja ahte ??haddi lea 15 000 ru dahje eanet earret momssa (guoská momsageatnegaide).
- Mohtorfievrun lohkkovuođo: mohtorfievru mii lea mohtorfievroláhkaásahusa nuppi kapihttala mielde
- FOR-1994-10-04-918 Forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften).

18.3 Hálddašeapmi

- Doarjjahálddašeapmi galgá doaibmat stáhta ekonomijastivrema ja doarjjahálddašeami gáibádusaid mielde stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid bokte ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid bokte, ja Sámedikki 2012 bušehta bokte.
- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida jahkásaččat movt ruđat Sámedikki bušehtas galget juogaduvvot, ja sáhtá válljet surggiid maid vuoruha dahje válljet makkár beroštumit erenoamážit galget vuhtii váldovuvvot doarjjaortnegiid hálddašeamis.
- Ohcavuđot doarjjaortnegiid hálddaša Sámediggi hálldahuslága mielde.
- Ovttaskas mearrádusa mii lea dahkkovuvvon dáid njuolggadusaid mielde sáhtá váidit Sámedikki váiddalávdegoddái hálldahuslága § 28 mielde.

18.4 Mearrádusat dieđiheami birra

- Sámediggi almmuha doarjagiid stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid mielde.

18.5 Oppalaš eavttut:

- Ohcamiid meannudeami oktavuodas sáhtá Sámediggi árvvoštallat nagoda go ohcci ekonomalaččat čađahit prošeavtta/ásaheami. Sámediggi sáhtá viežžat krediidatdieđuid ohcci birra.

Fitnodagat, ásaheami ja organisašuvnnat mat ožžot doarjaga fertejit leat registrerejuvvon Ovttatregistaris Norggas. Dát ii guoskka daid doarjjaoažžuide mat ožžot doarjaga riikkaidgaskasaš doaibmabijuide.

Buohkat geat ožžot doarjagat fertejit ássat Norggas ja leat álbmotregistaris doppe. Dát ii guoskka studeanttaide geat ožžot stipeandda. Studeanttain geat ožžot stipeandda ferte leat oktavuoha almmolaččat dohkkehuvvon oahppoásahussii Davviriikkain. Olgoriikkalaš studeanttain geat ožžot stipeandda ferte leat oktavuoha almmolaččat dohkkehuvvon oahppoásahussii Norggas. Olbmot geat ožžot 100 % bálkábuhtadusa iežaset bargoadit oahppoáiggis eai leat vuoigadahttojuvvon oažžut stipeandda Sámedikkis, dát ii guoskka rávisolbmuid oahppostipendii.

- Ohcci doaibma galgá dávistit gustovaš lágaide ja njuolggadusaide, dát guoská maiddá vearro-, divat- ja rehketoalloláhkaaddimii.
- Doarjja ii addovuođo juo čađahuvvon dahje juo álggahuvvon doaibmabijuide. Erenoamáš ákkaid vuodul sáhtá doarjja addovuvvot dakkár oktavuodain.
- Ohccis lea geatnegasvuoha addit Sámediggái buot dieđuid mat leat dárbbaslaččat ohcama meannudeapmái, maiddá dieđu jos oažžu eará almmolaš doarjaga.

- Maŋŋá go doarjjalohpádus lea addojuvvon, ferte doarjjaoažžu ieš fuolahit ja diedihit vejolaš eaktorievdadusaid birra. Doarjjaoažžu ii sáhte rievdatit stuorrát guoskevaš proševtta dahje doaibmabiju almmá ahte dat lea čálalaččat ovddiduvvon ja Sámediggi galgá dan leat čálalaččat dohkkehan. Ruhtadanplána ja investerenplána rievdadeapmi lohkkoujvvo álohii stuorra rievdadussan. Unnimus 20 % gollogeahčastaga ollislaš goluid rievdadusas lohkkoujvvo stuorra rievdadussan.
- Maŋŋá doarjjamearrádusa sáhtta leat váldonjuolggadus ahte ii addojuvvo eanet doarjja seamma doaibmabidjui/prošektii.
- Doarjjaoažžu galgá mitalit ahte lea ožžon Sámedikkis doarjaga doaibmabidjui/prošektii.

18.6 EEO-njuolggadusat

- Sámedikki doarjjaortnegat fertejit leat EEO-šiehtadusa njuolggadusaid rámmaid siskkobealde stáhta doarjaga ektui. Sámediggái gusket EEO-šiehtadusa mearrádusat seamma láhkai go stáhta-gieldda- ja fylkkahálddašeapmái dan ektui movt almmolaš doarjagat galget juolluduvvot.
- EEO-šiehtadusa njuolggadusaiguin gildoujvvo vuolggasajis buot almmolaš doarjja dakkár ealáhusdoibmii mii sáhtta botnjat gilvvo ja váikkuhit EEO-guovllu oktasašgávppašeapmái. Váldoáššis eai guoskka EEO-šiehtadusa stáhtadoarjjanjuolggadusat eanadollui ja guolástusaide.
- Vaikko váldonjuolggadussan lea ge ahte almmolaš doarjja lea gildoujvvon, de leat biddjoujvvon maŋga spiehkastaga maiguin sihkarastoujvvo ahte sáhtta addit doarjaga dasa mii ovdánahtta deatalaš servodatlaš ja politihkalaš mihtomeriid. Sámedikki doarjagat leat hábmejujvvon nu ahte dat dávistit mearriduvvon spiehkastateavttuiguin gildosis.
- EFTA Bearráigeahččanorgána (ESA) bargun lea bearráigeahččat ahte njuolggadusat dollojuvvojit Norggas. Dat mearkkaša dan ahte dihto lágan doarjaga ferte ESA ovdagihtii dohkkehít ovdal go dan sáhtta juolludit.
- ESA sáhtta geatnegahttit norgga eiseválddiid, maiddái Sámedikki, gáibidit doarjaga ruovttoluotta doarjjaoažžus jos doarjja ii leat addojuvvon njuolggadusaid mielde dahje doarjjaoažžu ii geavat doarjaga dan ulbmili masa lea addojuvvon.

18.7 Gáibádusat ohcama sisdollui ja hápmái

- Doarjjaohcan galggašii leat čállojujvvon Sámedikki mearridan ohcanskovvá ja galgá leat beaivádujvvon ja vuolláičállojujvvon. Buot dárbašlaš mildosat galget čuovvut ohcama.
- Buot prošaktaohcamiid várás galgá ráhkaduvvot bušeahtta mas lea gollogeahčastat doaibmabijuid ja ruhtadanplána ektui ja prošaktačilgehus mas válddahuvvo proševtta olahusjoavku, mihtomearri, boadusmihttu, fágalaš sisdoallu, ovdánanplána čadnojujvvon muttuide ja proševtta čađahanvejolašvuhtii, ja eará eavttuide mat leat 18 kapihttalis Sierra eavttut ovttaskas ohcanvuđot doarjjaortnegiid várás.
- Ohcamis galget leat dieđut mat gáibiduvvojit Sámedikki ohcanskoviin.
- Ohcamis galgá boahtit ovdan makkár ortnegis doarjja ohccojujvvo.
- Sus guhte vuolláičállá ohcama ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.
- Ohcamis galgá čilgejuvvo buktá go ohccojujvvon doaibmabidju sierra lágan váikkuhusaid nisssonolbmuide ja almmáiolbmuide.

- Ohcan galgá sáddejuvvot almmuhuvvon áigemeeriid siskkobealde.

18.8 Golut mat eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon

- Li ovttage doarjjaortnegis addojuvvo doarjja mohtorfievrruide.

Li ovttage doarjjaortnegis galgga almmolaš doarjja oktiibuot leat badjel 100 % proševtta/ doaimbajiu rehketdollui fievrriduvvon goluid ektui.

Li ovttage doarjjaortnegis, earret go ealáhusdoarjagis, addojuvvo doarjja investeremiidda.

Ealáhusdoarjagii ovccát kapihttalas guoská čuovvovaš:

- Iežas bargu ii sáhte leat badjel 20 % ruhtadanplána ollislaš goluin. Iežas bargu ii sáhte gullat golloplána goluide.
- Buhtadus iežas bargui ja iežas dávviriid láigui ii galgga leat eanet go márkanhaddi. Dákkár oktavuodain galgá ohcci bidjat haddefálaldaga guovtti vuovdis mielde.

18.9 Ohcamiid árvoštallan ja vuoruheapmi daid gaskka

- Lassin daid vuoruhemiide mat bohtet ovdan Sámedikki bušehtas árvoštallojuvvojit ohcamat ekonomalaš, márkanlaš, tehnikkalaš, servvodat ávkki, dáiddalašvuoda, fágalaš ja eará relevánta beliid vuodul.

18.10 Ulbmilolahusa mihttomearit ja eavttut

- Ulbmilolahusa mihttomearit ja eavttut mearriduvvojit Sámedikki jahkásaš bušehtamearrádusain.

18.11 Mearrádusa birra dieđiheapmi

- Doarjjareive hábmejuvvo Stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid čuoggá 6.3.3 mielde.
- Dasto galgá doarjjareivves boahit ovdan váiddavejolašvuolta, váiddaáigemeari, váiddainstánsa ja lágat vuohki movt váidit, ja dasto vuoigatvuolta geahččat ássi dokumeanttaid, gč. hálldašan lága § 27.
- Doarjjaoažžu galgá 5 vahkus sisa doarjjareivve dáhtona rájes čálalaččat dieđihit ahte dohkkeha go doarjjaeavttuid. Jos Sámediggi ii oaččo vástádusa eavttuid dohkkeheamis, sihkkojuvvo doarjja almmá duodi eanet dieđitkeahhtá. Sus guhte vuolláičállá ja dohkkeha eavttuid ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.

18.12 Mañiduvvon áigemeari proševtta/doaimbajiu gárvvisteamis

- Erenoamáš ákkaid vuodul sáhtta doarjjaoažžu čálalaččat ohcat mañidit áigemeari gárvvistit proševtta/doaimbajiu. Ohcan galgá vuodustuvvot.

Doarjjaoažžus lea vuoigatvuolta oažžut áigemeari guhkiduvvot jos Sámediggi gáibida rievdadit proševtta mañná go dat lea álggahuvvon.

18.13 Máksineavttut

- Doarjaga máksima várás ferte doarjjaoažžu sáddet Sámediggái máksinávžžuhusa, muđui dan ii máksit. Sus guhte vuolláičállá máksinávžžuhusa ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ásahusa jna.

Doarjja máksojuvvo čuovvovaš eavttuid mielde:

- Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella fágasuorggis joatkkaskuvllas, stipeanda alit ohppui, stipeanda rávisolbmuidoahpahussii ja stipeanda duodjái joatkkaskuvllain ja bachelodásis: máksojuvvo ollásit dalle go mearrádus lea dahkkojuvvon.

Sámi mánáidgárdedoarjja:

- Máksojuvvo ollásit maŋŋá máksinávžžuhusa doarjjaoažžus
- Doarjja fysálaš investeremiidda:

Máksojuvvo ollásit maŋŋá go dohkálaš duodaštus lea buktojuvvon. Dohkálaš duodaštus lea báhkočáláhus mas mielde rehkegat, duodaštus báhkkus, duodaštus autoriserejuvvon rehketdoallis, duodaštus registrerejuvvon dahje stáhtafápmuduvvon revisoras. Doarjaga sáhtttá ohcama mielde oažžut máksojuvvot osiid mielde.

- Álggahanstipeanda ja duodji lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmmas ja sámi mátkecaláhusat:

75 % máksojuvvo ávžžuhusa mielde stipeandaáigodaga álggus
25 % máksojuvvo dalle go prošeakta lea čađahuvvon, prošeaktarehketdoallu ja prošeaktaraporta leat buktojuvvon

- Doaibmadoarjja duoji ealáhusšiehtadusas:

Máksojuvvo ollásit dalle go buot doarjjaoažžuneavttut leat ollašuhthtojuvvon

- Čálgoortnega duoji ealáhusšiehtadusas:

Máksojuvvo ollásit dalle go mearrádus lea dahkkojuvvon.

- Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide:

Doarjja gitta 100 000 ru rádjai máksojuvvo ollásit prošeavtta álggus
Doarjja badjel 100 000 ru máksojuvvo 75 % prošeavtta álggus. Loahppa 25 % doarjagis máksojuvvo dalle go buot eavttut mat leat mearrádusas leat ollašuhthtojuvvon

- Eará doarjagat:

Doarjja mii lea vuolled 40 000 ru máksojuvvo ollásit dalle go prošeakta/doaibmabidju álggahuvvo. Doarjja mii lea badjel 40 000 ru máksojuvvo 50 % dalle go prošeakta/doaibmabidju álggahuvvo ja 50 % dalle go buot eavttut mearrádusas leat ollašuhthtojuvvon

- Jos ohcci ovdal lea ožžon doarjaga Sámedikkis ja doarjjaoažžu lea rihkkon doarjjaeavttuid de sáhtttá dat dagahit dan ahte máksimat bissehuvvojit dassáži go eavttuid rihkkun lea nohkan. Muđui gusket njuolggadusat mat leat lágas “Lov om foreldelse av fordringer” (foreldelsesloven).

18.14 Raporteren ja bearráigeahččan

- Doarjjaoažžu galgá diedihit ruđaid geavaheami birra. Sámedikki raporterenmála galgá geavahuvvot.

Rehketdoallu ruđaid geavaheamis galgá čájehit ollislaš goluid ja dietnasiid. Dasa gullet prošeavtta/doaibmabidju eará vejolaš doarjagat ja dietnasat. Rehketdollui sáhtttá váldit mielde dušše dakkár goluid
Čeahkkingirji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

ja dietnasiid mat njuolga leat čadnojuvvon prošeavtta/doaibmabiju čadaheapmái. Dalle go lea dohkkehuvvon gollogeahčastat galgá rehketdoallu leat fievrriduvvon nu ahte dan sáhtta buohtastahttit gollogeahčastagain. Stuorra spiehkastagaid dohkkehuvvon gollogeahčastaga ja rehketdoalu gaskka galgá kommenteret. Rehketdoalu galgá leat vuolláičállán jodiheaddji/ovddasvástideaddji.

Daid doarjjaoažžuid ektui geat leat registrerejuvvon momsaregistaris galgá rehketdoallu čájehit goluid ja dietnasiid momssa haga.

Daid doarjjaoažžuid ektui geat eai leat registrerejuvvon momsaregistaris galgá rehketdoallu čájehit goluid ja dietnasiid oktan momssain.

- Stáhtafápmuduvvon dahje registrerejuvvon revisora galgá rehketdoalus duođaštit ruđaid geavaheami doarjaga ektui 200 000 ru rájes. Revišuvdna galgá čadahuvvot áiggis áigái gustojeaddji nationála ja riikkaidgaskasaš revišuvdnastándárddaid mielde. Revisora galgá identifiseret rehketdoalu ollislaš goluid ektui mat čatnasit doarjagii ja vejolaš geavatkeahces ruđaide. Dasa lassin go revisora duođašta ahte rehketdoallu lea biddjojuvvon dohkálaš rehketdoalloprinsihpaid mielde, galgá maiddáid duođaštit dan ahte guoskevaš doarjjaevttut ruđaid geavaheamis/meannudeamis leat dollojuvvon.

Revišuvdnageasku ii guoskka doarjagiidda:

- Investeremat juohkelágan ealáhusortnegiid vuolde
- mariidnaealáhusat
- eanadoallu
- lotnolasealáhusat árvoháhkkanprográmmas
- investeren- ja ovddidandoarjja duoji ealáhusšiehtadusa vuolde

- Sámediggi ja Riikarevišuvdna sáhttet bearráigeahččat geavahuvvojit go ruđat evttuid mielde, gč. juolludusnjuolggadusa § 10 nuppi lađđasa ja riikarevišuvdnalága § 12 goalmmat lađđasa.

18.15 Doarjaga oanideapmi prošeavtta/doaibmabiju gárvvisteami maŋŋá

- Jos loahpalaš golut prošeavtta/doaibmabiju rehketdoalus leat unnit go dohkkehuvvon gollogeahčastat mearrádusas, oanida Sámediggi doarjaga vásttolaččat.

18.16 Doarjaga ruovttoluotta máksin ja sihkkun

- Prošeavtta/doaibmabiju gárvvisteami oktavuodas galget geavatkeahces doarjjaruđat máksojuvvot ruovttoluotta Sámediggái.
- Sámediggi sáhtta gáibidit ruovttoluotta máksojuvvot jos doarjja lea máksojuvvon menddo ollu.
- Sámediggi sáhtta geassit doarjaga ruovttoluotta dahje gáibidit máksojuvvon doarjaga ruovttoluotta máksojuvvot jos:
  - Doarjjaoažžu lea rihkkon dieđihangeasku čuoggás 5
  - Doarjja ii geavahuvvo daid evttuid mielde mat leat mearriduvvon doarjjareivves
  - Doarjja ii leat geavahuvvon juolludusa ulbmila mielde
  - Lea julggaštuvvon gohččumuš, ovddiduvvon reastaluvvangohčus, priváhta dahje almmolaš vealgešiehtadallamat leat rahppojuvvon doarjjaoažžu ektui dahje doarjjaoažžu heaitá máksimis máksámušaidis
  - Doarjjaoažžu eará láhkái stuorrát lea rihkkon dáid njuolggadusaid mearrádusaid
- Jos doarjjaoažžu dákkár oktavuodain ii mávsse ruovttoluotta, de sáhtta Sámediggi rievtti bokte gáibidit dan mii lea buorin máksojuvvot. Jos ruđat eai máksojuvvot ruovttoluotta áigemeari sisa

mii lea biddjojuvvon, de sáhtta gáibidit maŋŋoneami ovddas reanttuid vel lassin, gč. lága “lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling mv.”

18.17 Evalueren

- Sámediggi galgá jeavddalaččat árvvoštallat oažžun dihte dieđuid dan birra ahte leat go doarjjaortnegat beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihttomeriid ektui.

18.18 Sierra eavttut ovttaskas ohcanvuđot doarjjaortnegiidda

18.18.1 Giella

18.18.1.1 Giellaprošeavttat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis spealu almmuheami dahje jorgaleami oktavuodas sámegillii galgá leat soahpamuš originála mánusa vuoigatvuođaoamasteddjiin ja juohkinplána.
- Jos ovttaskas olmmoš ohcá de galgá sus leat čálalaš siehtadus ásahusain dahje organisašuvnnain fágalaš veahki oažžumis prošeavtta čađaheapmái.
- Terminologija- ja báikenammaprošeavttain galgá informántta bálkkáš leat mielde prošeavtta bušehtas
- Terminologijaprošeavttaide gáibiduvvo unnimusat vuodđofága dahje bachelor-dási oahppu sámegielas.

Eavttut:

- Doarjja dán oktavuodas ii addojuvvo dakkár giellaprošeavttaide mat gullet oahpahuslága doaibmaguovllu vuollái ja leat skuvlaeaggáda láhkageatnegahtton doaimmat.
- Terminologijaprošeavttaid ektui, sihke tearpmaid ráhkadeami ja sániid čohkkema oktavuodas galget Sámedikki terminologijabarggu njuolggadusat čuvvojuvvot. Tearpmat ja giellaávdnasat mat ráhkaduvvojit galget addojuvvot Sámediggái elektrovnnalaččat dalán go prošeakta lea loahpahuvvon. Sámediggi addá doarjaga terminologijaprošeavttaide dainna eavttuin ahte Sámedikkis lea vuoigatvuohta addit ávdnasiid dutkama várás ja almmuhit bohtosiid.
- Baikenammaprošeavttaid oktavuodas galget Sámedikki mearridan njuolggadusat nammakonsuleantabálvalusa várás čuvvojuvvot. Kopijja dahje originála čohkkejuvvon ávdnasiin galget addojuvvot Sámediggái elektronalaččat dalán go prošeakta lea loahpahuvvon. Sámediggi addá doarjaga báikenammaprošeavttaide dainna eavttuin ahte Sámedikkis lea vuoigatvuohta geavahit čohkkejuvvon ávdnasiid beaivválaš barggus báikenamaiguin, logaldallamiin, čállošsin, dutkamis ja sullasaččain.
- Doarjja ii addojuvvo čuoovvovažži; gálvogoluide, bajásdoallami, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat sáhttet botnjat gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii ja čielga lonuhemiide.
- Prošeakta gárvvistuvvo maŋimuštá guokte maŋŋá doarjjareivve dáhtona rájes.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 300 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Njukčamánu 1. b. Ohcamat mat sáddejuvvojit dán dáhtona maŋŋá eai realitehta meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juohkima oktavuodas almmolaš ja priváhta organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213. Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalگو doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđá almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohhta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.2 Girjjálašvuohhta

18.18.2.1 Girjjálašvuohhta – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcama mielddusin galgá leat gárvvistuvvon mánus ja šiehtadus čálliguin ja vejolaš govvejeddjiguin
- Go ohcá almmuhit jorgaluvvon girjjálašvuohđa, de galgá soahpamuš originálamánusa vuoigatvuodáaiggiin leat mielde
- Go ohcá almmuhit jietnagirji, de galgá soahpamuš originálamánusa vejolaš vuoigatvuodáaiggiin leat mielde
- Ohcama mielddusin galgá leat fágalaš árvoštallan maid olggobeale fágakonsuleanta lea dahkan. Dát ii guoskka jietnagirjiide mat ovdal leat almmuhuvvon girjin

Eavttut:

- Girjjálašvuodadorjagiin ii addojuvvo doarjja čuovvovaččaide:
  - Diehtoohcangirjiide, leksikála dahkosiidda ja referánsadahkosiidda
  - Jahkegirjiide, báikkálaš historjja jahkegirjiide dahje eará girjiide mat leat oaivvilduvvon báikkálaš olbmuid várás
  - Skuvla- ja oahppogirjiide
  - Dieđalaš nákkosgirjiide, dutkanraporttaide ja čielggadusaide
  - Ovdalis almmuhuvvon girjjálašvuohhta. Sierra árvoštallama vuodul sáhtá Sámediggi addit doarjaga odđasit prentehusaide ja odđá almmuhemiide. Dát ii guoskka jietnagirjiide.
- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- 10 gáhppálaga gárvvistuvvon buktagis sáddejuvvojit Sámedikki girjerádju
- Doarjja vuollel 40 000 ru máksojuvvo ollásit go buot mearrádusa eavttut leat ollašuvvan, ja badjel 40 000 ruvdnosáš doarjagiin máksojuvvo 50 % go prošeakta/daibmabidju álggahuvvo ja 50 % go buot mearrádusa eavttut leat ollašuvvn.
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go girjjálašvuohđa almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi mañná doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Čállihonorára

- Fágagirjjálašvuohta 85 000 ru
- Honorára fágagirjjálašvuođa jorgaleami ovddas, gitta 1 500 ru rádjai juohke siiddus mas leat 2000 čállinguoskkahaga
- Románat, noveallat ja mitalusat 85 000 ru
- Divttat, čájáhusat 75 000 ru
- Smávvamánáidgirjjit 55 000 ru
- Girjjálašvuođa jorgalanonorára, gitta 1 500 ru rádjai juohke siiddus 2000 guoskkahagain

b) Buvttadeapmi

Prentejuvvon girjjiin:

Ollislaš buvttadusgollun lohkkjuvvojit teknikkalaš buvttadeapmi ja doaimmahuslaš golut, ja doarjja rehkenastjuvvo čuovvovaččat árkká nammi (mearkkaša 16 siiddu):

- Dábálaš livttes barddáldat (prosa) 9 500 ru
- Váddáset barddáldat (lyriikka ja čájáhus) 11 000 ru

Jus supmi gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtta ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon proševtta gollomeroštallama. Dat galgá ákkastuvvot čálalaččat.

Teknikkalaš buvttadeapmin oaivvilduvvo formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvummat, čatnan ja olggoš.

Doaimmahuslaš gollun lohkkjuvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš mudden ja korrektuvrra lohkan.

Jietnagirjjiide:

Ollislaš buvttadangoluide gullá buot buvttadeapmi ja buhtadus, ja meroštallojuvvo ákkastuvvovon ohcama vuodul, gitta 200 000 ru rádjai.

Jus supmi gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtta ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon proševtta gollomeroštallama. Dat galgá ákkastuvvot čálalaččat.

Buot buvttadeapmi mearkkaša teknikkalaš buvttadeapmi, bádden ja mángen.

c) Illustrašuvdnagolut

Illustrašuvdnabálkkát ja govvaostin meroštallojuvvo ákkastuvvovon gollomeroštusa vuodul.

d) Oppalaš golut

Dan lassin sáhtta b) čuoggás goluin rehkenastit gitta 75 % oppalaš gollun prentejuvvovon girjjiide ja gitta 40% rádjai jietnagirjjiin

Oppalaš gollun lohkkjuvvojit eará golut mat lágádusas leat girjji ráhkadeapmái lassin daidda mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet earret eará leat golut mat lágádusas leat viessoláigui, kontorhálldahussii, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuodáide, fágalaš kvalitehta sihkkarastimii, govvaridigeremii ja sullasaččaide.

e) Vuovdaleapmi ja juohkin

Dasa lassin sáhtta doarjjaoažžu oažžut gitta 15 % rádjai b) čuoggá buvttadangoluin vuovdaleapmái ja juohkimii

Ohcanáigemearri:

- Čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvovon dien beavvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

335 siidu 432 siiddus

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.2.2 Musihkkaovddideapmi

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcama mielddusin galget leat 5 demogáhppálaga. Molssaeaktun sáhhtá čujuhit ovddeš musihkkaalmmuhemiide.

Eavttut:

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Musihkkaalmmuhemiin galget 10 gáhppálaga gárvvistuvvon buktagis sáddejuvvojit Sámediggái.
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go musihkkaalmmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi mañná doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja gitta 80 % rádjai dohkkehuvvon goluin

Ohcanáigemearri:

- čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi mañná, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mea.

18.18.2.3 Sámegielat govvasárggusráiddut – ohcanvuđot doarjagat

Eavttut:

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat guokte jagi mañná doarjjareivve beaivádeami.
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go sámegielat govvasárggusráidduid almmuheami duohtagolut.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama vuodul.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 1. mars 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi mañná, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.2.4 Sámi lágádusat – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Lágádusa váldoulbmil galgá vuosttažettiin leat sámegillii almmuhit
- Lágádus galgá leat almmuhan unnimusat 10 namahusa jagiin 2008, 2009 ja 2010
- Lágádusa bruttogávpejohtu galgá leat unnimusat 500 000 ru jagis 2010
- Almmuheamit sámegillii galget leat 75 % bruttogávpejođus

Galgá ráhkaduvvot visogovva mii čájeha man stuorra oassi bruttogávpejorus leat sámegeielat almmuheamit 2010:s. Visogova galgá registrerejuvvon dahje stáhtaautoriserejuvvon revisor duodaštit.

Eavttut:

- Rehketdoallu ja raporteren meroštallannjuolggadusaid a) ja c) vuodul sáddejuvvojit Sámediggái mañimusat čakčamánu 1. b. 2013.
- Doarjja máksojuvvo go stivrra dohkkehan jahkerrehketdoallu ja jahkediedáhus 31.12.2011 muttus lea sáddejuvvon Sámediggái, mañimusat 1.10.2012.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Doarjja gealbudeapmái

- 15 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohtta daidda geain lea vuoigatvuohta oazžut doarjaga ja geat ollašuttet doarjjaeavttuid.

b) Doaibmadoarjja

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo lágádusaide daid doaimma mielde, sihkkarastit ahte buvttaduvvojit eanet sámegeielat almmuheamit. Doarjaga meroštallamis biddjojuvvo vuodđun ollislaš sámegeielat almmuhemiid proseantalohku 2010 bruttogálvojođus.
- 20 % jahkásaš rámmas juogaduvvo daid lágádusaid buvttadusa mielde, mat buvttadit sámi oahpponeavvuid.
  - Oahpponeavvun adnojit prentejuvvon ja digitála oahppogirjijt, bargogirjijt, oahpaheaddjibagadusat, fáddágirjijt dahje gihppagat, gáiddusoahpahasprográmmat, pedagoglaš prográmmagálvvut, audiovisuála oahpponeavvut, čuoŋgaárkkat, plánsšat, modeallat, mállat, spillat, duhkorasat ja eará ovdanbuktimat mat geavahuvvojit olles vuoddooahpus.
  - Doarjaga meroštallamis biddjojuvvo vuodđun ollislaš sámegeielat oahpponeavvuid almmuhemiid proseantalohku 2010 bruttogálvojođus.

c) Doarjja vuovdaleapmái/

- jahkásaš rámmas juhkkujuvvo sámi almmuhemiid vuovdaleapmái ja juohkimii. Juogadettiin doarjaga lágádusaide biddjojuvvo vuodđun dat proseantaoassi maid lágádus lea ožžon čuoggás b) Doaibmadoarjja

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi mañnjá, eai meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.2.5 Kulturdoaibmabijut mánáid ja nuoraid várás

Eavttut:

- Doarjja ii addujuvvo prošeavttaide mat leat mielde kultuvrralaš skuvlalávkkas.
- Dása ii addujuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimusat 1 jagi mañnjá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama vuodulinntil kr 150 000

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

337 siidu 432 siiddus

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri čakčamánu 1. b. 2012 rádjai. Ohcamat sáddejuvvon dien beivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juohkima oktavuodas almmolaš ja priváhta organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearáláččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.2.6 Eará kulturdoaimbajut - ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Dokumentárabuvttademiid oasseruhtadeapmái galget ovddiduvvot plánat movt gaskkustit ja olámuddui buktit buktaga
- Sámi kulturdoaimuid oktavuodas Sámi álbmotbeivvi čalmmusteami oktavuodas guovvamánu 6. b. galgá ohccis leat oktasá ruhtadeapmi earáiguin

Eavttut:

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjaga sturrodát rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 150 000 ru rádjai
  - Stuorámus doarjja sámi kulturdoaimuide sámi álbmotbeivvi, guovvamánu 6. beivvi čalmmusteami oktavuodas lea 20 000 ru
  - Eanemus doarjja proševttaide sámi girjjálašvuoda ovdánahttimii ja gaskkusteapmái girjerájuin lea gitta 20 000 ru rádjai

Doarjja sámi artistaide Norggas sáhtta leat gitta 15 000 ru rádjai artista nammii. Artistabálká ii galgga leat eanet go 30 000 ru juohke lágideamis

- Rabas ohcanáigemearri čakčamánu 1. b. 2012 rádjai. Ohcamat sáddejuvvon dien beivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.2.7 Sámi deaivvadansajit – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Duodaštus ahte deaivvadansajis 31.12.11 muttus lei doaibma ja dohkkehuvvon stivra
- Doarjjaoažžu ferte ovddemustá láigohit lanjaid, sus ferte leat sierra visti dahje oktasaš bádji duoji várás

Eavttut:

- Deaivvadansajit mat ožžot doaibmadoarjaga eará boasttaid bokte Sámedikki bušehtas, eai oaččo doarjaga dán ortnega bokte

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 10 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohhta daidda geain lea vuoigatvuohta oažžut doarjaga ja geat ollašuttet doarjjaeavttuid. Vuodđodoarjaga stuorámus submin juohke deaivvadansaji nammii biddjojuvvo 50 000 ruvdnun.

b) Doaibmadoarjja:

- 90 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat bušeterejuvvon doaimmaid vuodul. Stuorámus doaibmadoarjjan juohke sámi deaivvadansaji nammii biddjojuvvo 300 000 ruvdnun.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 1. februar 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO-njuolggadusat. Doarjagiid oktavuodas fitnodagaide guoská:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.3 Máhttu

18.18.3.1 Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ráhkaduvvo prošeaktačilgehus mas leat boadusmihttu, olahusjoavku, ovdánanplána ja čađahanvejolašvuohta. Prošeaktačilgehusas galgá maiddáid oidnot mot prošeakta fuolaha gustovaš oahppoplánadahkosa, oahpahuslága ja eará kvalitehtagáibádusaid. Ovdan galgá maiddáid boahit movt oahpponeavvu dárkkistuvvo giela ja tearbmageavaheami ektui, dorjot go tekniikkalaš čovdosat sámi čálamearkkaid ja sáhtta go digitála osiid divvut ja heivehit odđa oahpponeavvo-prošeavttaide. Dasto galgá boahit ovdan movt oahppogirjijis govvejuvvojit dat erohusat mat sámi servodagas leat ja movt dásseárvoperspektiiva gozihuvvo

- Ohcamis galgá leat bušeahtta mas lea gollogeahčastat čadnojuvvon doaibmabijuide, ruhtadanplánii ja vurken- ja juogadanplánii
- Ohcan galgá čájehit prošeavtta organiserema

Eavttut:

- Prentejuvvon oahpponeannuide mearrida Sámediggi doarjjareivves oahpponeavvuid prentenlogu ovttaskas oahppogirjai. Ohppiid lohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvon vuodđun. Dasa lassin galgá oahpponeavvodárbu Suomas ja Ruotas árvoštallojuvvot
- Dasa ii addojuvvon doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Doarjjaoažžu galgá nuvtá juogadit dárbbaslaš meari oahppogirjjiid skuvllaide Norggas. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas. Ohppiidlohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvon vuodđun
- Deaddiluvvon ja digitála oahpponeavvut galget leat fidnemis márkanis unnimusat 5 jagi
- Digitála oahpponeavvuid galgá sáhttit geavahit nuvtá internehtas
- Doarjjaoažžu galgá fuolahit doaimma ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi dan rájes go leat leamaš fidnemis
- Doarjjaoažžu galgá addit 20 gáhppálaga oahpponeavvus Sámediggái. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas
- Doarjjaoažžu galgá addit mánusa stáhtalaš buvttadeddjiide heivehuvvon oahpponeavvus
- Oahpponeavvu galgá maid sáhttit almmuhit ollesteakstagirjin DAISY-formáhtain
- Oahpponeavvu galgá merkejuvvot gustovaš standárddaid mielde ja dan galgá sáhttit čatnat oahpponeavvodiehtovuđđui GREP, Máhttolokten sámegiella
- Vuosttaš máksinávžžuhusa mielde galgá doarjjaoažžu sáddet šiehtadusa maid lea dahkan girječálliiguin, govvejeddjiiguin, jorgaleddjiiguin ja eará návccaiguin das ahte oahpponeavvu ollásit dahje oasis das sáhttet almmuhuvvot, juogaduvvot ja ovddiduvvot girjehámis, elektrovnnalaččat (dás mielde maiddái neahttavuđot veršuvdna) dahje makkár ihkinassii almmuheamis. Go johtu rievdá, de galgá sáddejuvvot divvojuvvon ovdánanplána muttuiguin
- Doarjjaoažžu galgá maŋŋá go prošeakta lea loahpahuvvon buktit fágalaš raportta ruđaid geavaheamis. Raporteren galgá dahkkojuvvot dan ulbmilolahusa ektui mii lea ohcamis ja prošeaktačilgehusas. Raporttas galgá boahit ovdan makkár gelbbolašvuodamihtuid oahppoplánas oahpponeavvu gokčá. Doarjjaoažžut galget buktit guokte gáhppálaga prošeaktaraporttas, ovttá mii lea elektrovnnalaččat ja nuppi báberveršuvdnan, maid sáhtá almmuhit Sámedikki neahtasiiddus dahje sámi oahpponeavvuid neahtasiidduin
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvon eanet doarjja go vuodđoskuvlla dábálaš oahpponeavvuid almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat 3 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

Oktasaš prentejuvvon ja digitála oahpponeavvuide:

a) Mánusa ovddideapmi

- Girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastin gitta jagi rádjai, šiehtadusa mielde guoskevaš bargoaddiin, dahje girječállibálkkáš mánusa oastima oktavuodas 2 500 ru siiddu nammii odđá teavsttas, bálkkáš gustovaš oahpponeavvuid jorgaleamis, heiveheamis, ođasmahttimis ja áigequovdilastimis lea 1 500 ru siiddu nammii mas leat 2000 guoskkahaga. Erenoamáš oktavuodain sáhtá girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastit gitta guovtti jagi rádjai. Dat galgá erenoamážit vuodustuvvot
- Korrektuvrra lohka ovddas 100 ru siidui mas leat 2000 guoskkahaga
- Referánsajovkui gitta 50 000 ru rádjai, ferte vuodustuvvot man ollu golut šaddet

- Illustrasjonshonorarer og kjøp av fotografier beregnes ut fra begrunnet kostnadsoverslag.

Digitála oahpponeavvuid oktavuodas oaivvilduvvo siidu gárvvisin digitála ovttadagas.

b) Buvttadeapmi

Guoská prentejuvvon oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangoluide lohkkjuvvojit mielde teknihkalaš buvttadus ja doaimmahusgolot, ja doarjja rehkenastjuvvo čuovvovaš vuogi mielde árkká nammi (mii lea 16 siiddu):
  - gitta 15 % rádjai govat 8 000 ru
  - gitta 30 % rádjai govat 11 000 ru
  - gitta 50 % rádjai govat 14 000 ru
  - eanet go 50 % govat 17 000 ru

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštusa. Dát galgá leat ákkastuvvon čálalaččat.

Govaiguin oaivvilduvvojit govat, tevnnegat, tabeallat, formelat jed.

Teknikkalaš buvttadeapmin oaivvilduvvojit formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš. Doaimmahusgollun oaivvilduvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš gieđaškuššan ja korrektuvrra lohkan.

Guoská digitála oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangollun lohkkjuvvo digitála oahpponeavvu ollásit buvttadeapmi ja dat rehkenastjuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul, gitta 700 000 ru rádjai

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštusa. Dát galgá leat vuodustuvvon čálalaččat.

Ollásit buvttademiin oaivvilduvvo sisdoalu ja funkšunálitehta čilgen, ovddidangolot, jorgaleapmi ja oahpponeavvu geahččaleapmi

c) Erenoamáš ovdanbuktingolot

- Erenoamáš oktavuodáin sáhtá doarjja addjuvvo gitta 150 000 ru rádjai. Dát guoská omd. stuorra bálkkážiidda illustrerejeddjiide, govvededdjiide ja vuoigatvuođaoamasteddjiide. Dáid ferte čálalaččat vuodustit

d) Oppalaš golot

- Dan lassin sáhtá b) buvttangoluin rehkenastit gitta 100 % rádjai prentejuvvon oahpponeavvuid oppalaš goluide ja 50 % rádjai digitála oahpponeavvuid oppalaš goluide. Oppalaš gollun lohkkjuvvojit eará golot mat lágádusas leat oahpponeavvu ovddideapmái lassin daid goluide mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet leat golot mat lágádusas leat viessoláigui, kantuvrra hálldašepmái, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuođaide, fágalaš kvalitehta sihkkarastimii, govaid redigeremii ja sullasaččaide

e) Buhtadus sámi oahpponeavvuid sisaoastinortnega geažil

- Gitta 250 oahpponeavvu rádjai 20% buvttangoluin
- Gitta 251 - 500 oahpponeavvu rádjai 30% buvttangoluin
- Gitta 501 – 800 oahpponeavvu rádjai 50% buvttangoluin

Buvttangolot leat golot buohkanassii b) teknihkalaš buvttadeapmái, c) erenoamáš buvttadanvuohtái ja d) oppalaš goluide.

Meroštallannjuolggadusat fierpmádatbáikkiid bisuheapmái guhkit áigái go 5-jagi áigodahkii:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 75 000 ru rádjai

Meroštallannjuolggadusat dakkár oahpponeavvuide go plakáhtaide ja spillaide:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.3.2 Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galgá leat prošeaktačilgehus mas leat boadusmihttu, olahusjoavku, ovdánanplána ja čađahanvejolašvuohta. Prošeaktačilgehusas galgá maiddáid oidnot mot prošeakta fuolaha gustovaš oahppoplánadahkosa, oahpahušlága ja eará kvalitehtagáibádusaid. Ovdan galgá maiddáid boahit movt oahpponeavvu dárkkistuvvo giela ja tearbmageavaheami ektui, dorjot go teknihkalaš čovdosat sámi čálamearkkaid ja sáhtta go digitála osiid divvut ja heivehit ođđa oahpponeavvo-prošeavttaide. Dasto galgá boahit ovdan movt oahppogirjjiis govvejuvvojit dat erohusat mat sámi servodagas leat ja movt dásseárvoperspektiiva gozihuvvo
- Ohcamis galgá leat bušeahtta mas lea gollogeahčastat čadnojuvvon doaibmabijuide, ruhtadanplánii ja vurken- ja juogadanplánii
- Ohcan galgá čájehit prošeavtta organiserema

Eavttut:

- Prentejuvvon oahpponeavvuide mearrida Sámediggi doarjjareivves oahpponeavvuid prentenlogu ovttaskas oahppogirjái. Ohppiid lohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun. Dasa lassin galgá oahpponeavvodárbu Suomas ja Ruotas árvoštallojuvvo
- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Doarjjaoažžu galgá nuvtta juogadit dárbašlaš meari oahppogirjjiid skuvllaide Norggas. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas. Ohppiidlohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun
- Deaddiluvvon ja digitála oahpponeavvut galget leat fidnemis márkanis unnimusat 5 jagi
- Digitála oahpponeavvuid galgá sáhttit geavahit nuvtta internehtas
- Doarjjaoažžu galgá fuolahit doaimma ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi dan rájes go leat leamaš fidnemis
- Doarjjaoažžu galgá addit 20 gáhppálaga oahpponeavvus Sámediggái. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas
- Doarjjaoažžu galgá addit mánusa stáhtalaš buvttadeddjiide heivehuvvon oahpponeavvus
- Oahpponeavvu galgá maid sáhttit almmuhit ollesteakstagirjin DAISY-formáhtain
- Oahpponeavvu galgá merkejuvvo gustovaš standárddaid mielde ja dan galgá sáhttit čatnat oahpponeavvodiehtovuđđui GREP, Máhttolokten sámegeiella
- Vuosttaš máksinávžžuhusa mielde galgá doarjjaoažžu sáddet šiehtadusa maid lea dahkan girječálliguin, govvejeddjiiguin, jorgaleddjiiguin ja eará návccaiguin das ahte oahpponeavvu ollásit dahje oasis das sáhttet almmuhuvvot, juogaduvvot ja ovddiduvvot girjehámis, elektrovnnalaččat (dás mielde maiddáid neahttavuđot veršuvdna) dahje makkár ihkinassii almmuheamis. Go johtu rievda, de galgá sáddejuvvo divvojuvvon ovdánanplána muttuiguin

- Doarjjaoažžu galgá maŋŋá go prošeakta lea loahpahuvvon buktit fágalaš raportta ruđaid geavaheamis. Raporteren galgá dahkkojuvvot dan ulbmilolahusa ektui mii lea ohcamis ja prošeaktačilgehusas. Raporttas galgá boahit ovdan makkár gelbbolašvuodamihtuid oahppoplánas oahpponeavvu gokčá. Doarjjaoažžut galget buktit guokte gáhppálaga prošeaktaraporttas, ovtta mii lea elektrovnnalaččat ja nuppi báberveršuvdnan, maid sáhtá almmuhit Sámedikki neahttasiiddus dahje sámi oahpponeavvuid neahttasiidduin
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go erenomážit heivehuvvon oahpponeavvuid almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat 3 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

Oktasaš prentejuvvon ja digitála oahpponeavvuide:

a) Mánusa ovddideapmi

- Girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastin gitta jagi rádjai, šiehtadusa mielde guoskevaš bargoaddiin, dahje girječállibálkkáš mánusa oastima oktavuodas 2 500 ru siiddu nammii odđa teavsttas, bálkkáš gustovaš oahpponeavvuid jorgaleamis, heiveheamis, ođasmahttimis ja áigequovdilastimis lea 1 500 ru siiddu nammii mas leat 2000 guoskkahaga. Erenoamáš oktavuodain sáhtá girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastit gitta guovtti jagi rádjai. Dat galgá erenoamážit vuodustuvvot
- Korrektuvrra lohkama ovddas 100 ru siidui mas leat 2000 guoskkahaga
- Referánsajovkui gitta 50 000 ru rádjai, ferte vuodustuvvot man ollu golut šaddet
- Illustrasjonshonorarer og kjøp av fotografier beregnes ut fra begrunnet kostnadsoverslag.

Digitála oahpponeavvuid oktavuodas oaivviduvvo siidu gárvvisin digitála ovttagas.

b) Buvttadeapmi

Guoská prentejuvvon oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangoluide lohkkujuvvojit mielde teknihkalaš buvttadus ja doaimmahusgolut, ja doarjja rehkenastujuvvo čuovvovaš vuogi mielde árkká nammii (mii lea 16 siiddu):
  - gitta 15 % rádjai govat 8 000 ru
  - gitta 30 % rádjai govat 11 000 ru
  - gitta 50 % rádjai govat 14 000 ru
  - eanet go 50 % govat 17 000 ru

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštusa. Dát galgá leat ákkastuvvon čálalaččat.

Govaiguin oaivvilduvvojit govat, tevnnegat, tabeallat, formelat jed.

Teknikkalaš buvttadeapmin oaivvilduvvojit formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš. Doaimmahusgollun oaivvilduvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš gieđáškuššan ja korrektuvrra lohkan.

Guoská digitála oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangollun lohkkujuvvo digitála oahpponeavvu ollásit buvttadeapmi ja dat rehkenastujuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul, gitta 700 000 ru rádjai

Jus submi, gč. bajábeale máksomeriid, ii govčča ollislaš buvttadangoluid, de sáhtá ohcci bidjat ovdan ohccojuvvon prošeavtta gollomeroštusa. Dát galgá leat vuodustuvvon čálalaččat.

Ollásit buvttademiin oaivvilduvvo sisdoalu ja funkšunálitehta čilgen, ovddidangolut, jorgaleapmi ja oahpponeavvu geahččaleapmi

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

343 siidu 432 siiddus

c) Erenoamáš ovdanbuktingolut

- Erenoamáš oktavuodain sáhtta doarjja addojuvvot gitta 150 000 ru rádjai. Dát guoská omd. stuorra báلكkáziidda illustrerejeddjiide, govvededjjiide ja vuoigatvuođaoamasteddjiide. Dáid ferte čálalaččat vuodustit

d) Oppalaš golut

- Dan lassin sáhtta b) buvttadanguolin rehkenastit gitta 100 % rádjai prentejuvvon oahpponeavvuid oppalaš goluide ja 50 % rádjai digitála oahpponeavvuid oppalaš goluide. Oppalaš gollun lohkkjuvvojit eará golut mat lágádusas leat oahpponeavvu ovddideapmái lassin daid goluide mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet leat golut mat lágádusas leat viessoláigui, kantuvrra hálldašepmái, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuođaide, fágalaš kvalitehta sihkkarastimii, govaid redigeremii ja sullasaččaide

e) Buhtadus sámi oahpponeavvuid sisaoastinortnega geažil

- Gitta 250 oahpponeavvu rádjai 20% buvttadanguolin
- Gitta 251 - 500 oahpponeavvu rádjai 30% buvttadanguolin
- Gitta 501 – 800 oahpponeavvu rádjai 50% buvttadanguolin

Buvttadanguolut leat golut buohkanassii b) teknikkalaš buvttadeapmái, c) erenoamáš buvttadanvuohkái ja d) oppalaš goluide.

Meroštallannjuolggadusat fierpmádatbáikkiid bisuheapmái guhkit áigái go 5-jagi áigodahkii:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 75 000 ru rádjai

Meroštallannjuolggadusat dakkár oahpponeavvuide go plakáhtaide ja spillaide:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkašupmi.

18.18.3.3 Oahpponeavvut mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjagat

Diedut mat galget bohtit ovdan ohcamis:

- prošeaktačilgehus mas leat boadusmihttu, olahusjoavku, ovdánanplána ja čadahanvejolašvuohta. Prošeaktačilgehusas galgá maiddáid oidnot mot prošeakta fuolaha *Mánáidgárddi sisdoalu ja bargamušaid rámma*plána gáibádusa ja eará kvalitehtagáibádusaid. Ovdan galgá maiddáid bohtit movt oahpponeavvu dárkkistuvvo giela ja tearbmageavaheami ektui, dorjot go teknikkalaš čovdosat sámi čálamearkkaid ja sáhtta go digitála osiid divvut ja heivehit odđa oahpponeavvoproševttaide. Dasto galgá bohtit ovdan movt oahppogirjii govvejuvvojit dat erohusat mat sámi servodagas leat ja movt dásseárvoperspektiiva gozihuvvo
- Ohcamis galgá leat bušeahhta mas lea gollogeahčastat čadnojuvvon doaimbábijuide, ruhtadanplánii ja vurken- ja juogadanplánii
- Ohcan galgá čájehit proševtta organiserema

Eavttut:

- Prentejuvvon oahpponeannuide mearrida Sámediggi doarjjareivves oahpponeavvuid prentenlogu ovttaskas oahppogirjái. Ohppiid lohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjuvvo vuodđun. Dasa lassin galgá oahpponeavvodárbu Suomas ja Ruoŋas árvoštallojuvvo

Čoahkkingirjii čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

344 siidu 432 siidus

- Dása ii addojuvvo doarjja; gálvogoluide, bajásdollui, doaimmaide mat rievdadit gilvohallandili, láigovisttiide, vuorkkáide, opmodatoasitmiidda, leasingii, ja buhtes molsumiidda.
- Doarjjaoažžu galgá nuvttá juogadit dárbbášlaš meari oahppogirjjiid skuvllaide Norggas. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas. Ohppiidlohku vuodđoskuvlastatistihkas biddjojuvvo vuodđun
- Deaddiluvvon ja digitála oahpponeavvut galget leat fidnemis márkkanis unnimusat 5 jagi
- Digitála oahpponeavvuid galgá sáhttit geavahit nuvttá internehtas
- Doarjjaoažžu galgá fuolahit doaimma ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi dan rájes go leat leamaš fidnemis
- Doarjjaoažžu galgá addit 20 gáhppálaga oahpponeavvus Sámediggái. Dát ii guoskka daid oahpponeavvuide mat leat olámuttus dušše internehtas
- Doarjjaoažžu galgá addit mánusa stáhtalaš buvttadeddjiide heivehuvvon oahpponeavvus
- Oahpponeavvu galgá maid sáhttit almmuhit ollesteakstagirjin DAISY-formáhtain
- Oahpponeavvu galgá merkejuvvot gustovaš standárddaid mielde ja dan galgá sáhttit čatnat oahpponeavvodiehtovuodđui GREP, Máhttolokten sámegiella
- Vuosttaš máksinávžžuhusa mielde galgá doarjjaoažžu sáddet šiehtadusa maid lea dahkan girječálliguin, govvejeddjiiguin, jorgaleddjiiguin ja eará návccaiguin das ahte oahpponeavvu ollásit dahje oasis das sáhttet almmuhuvvot, juogaduvvot ja ovddiduvvot girjehámmis, elektrovnnalaččat (dás mielde maiddái neahttavuodot veršuvdna) dahje makkár ihkinassii almmuheamis. Go johtu rievdá, de galgá sáddejuvvo divvojuvvon ovdánanplána muttuiguin
- Doarjjaoažžu galgá maŋŋá go prošeakta lea loahpahuvvon buktit fágalaš raportta ruđaid geavaheamis. Raporteren galgá dahkkojuvvo dan ulbmilolahusa ektui mii lea ohcamis ja prošeaktačilgehusas. Raporttas galgá boahit ovdan makkár gelbbolašvuodamihtuid oahppoplánas oahpponeavvu gokčá. Doarjjaoažžut galget buktit guokte gáhppálaga prošeaktaraporttas, ovttá mii lea elektrovnnalaččat ja nuppi báberveršuvdnan, maid sáhtta almmuhit Sámedikki neahtasiiddus dahje sámi oahpponeavvuid neahtasiidduin
- Sámedikki doarjagat eai galgga váikkuhit dasa ahte addojuvvo eanet doarjja go mánáidgárdeoahpponeavvuid almmuheami duohta golut.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat 3 jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

Oktasaš prentejuvvon ja digitála oahpponeavvuide:

a) Mánusa ovddideapmi

- Girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastin gitta jagi rádjai, šiehtadusa mielde guoskevaš bargoaddiin, dahje girječállibálkkáš mánusa oastima oktavuodas 2 500 ru siiddu nammii ođđa teavsttas, bálkkáš gustovaš oahpponeavvuid jorgaleamis, heiveheamis, ođasmahttimis ja áigeovdilastimis lea 1 500 ru siiddu nammii mas leat 2000 guoskkahaga. Erenoamáš oktavuodain sáhtta girječálliid ja jorgaleddjiid friijaoastit gitta guovtti jagi rádjai. Dat galgá erenoamážit vuodustuvvot
- Korrektuvrra lohka ovddas 100 ru siidui mas leat 2000 guoskkahaga
- Referánsajovkui gitta 50 000 ru rádjai, ferte vuodustuvvot man ollu golut šaddet
- Illustrasjonshonorarer og kjøp av fotografier beregnes ut fra begrunnet kostnadsoverslag.

Digitála oahpponeavvuid oktavuodas oaiivduvvo siidu gárvvisin digitála ovttadagas.

b) Buvttadeapmi

Guoská prentejuvvon oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangoluide lohkojuvvojit mielde tehnikkalaš buvttadus ja doaimmahusgolut, ja doarjja rehkenastojuvvo čuovvovaš vuogi mielde árkká nammii (mii lea 16 siiddu):

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

345 siidu 432 siiddu

- gitta 15 % rádjai govat 8 000 ru
- gitta 30 % rádjai govat 11 000 ru
- gitta 50 % rádjai govat 14 000 ru
- eanet go 50 % govat 17 000 ru

Govaiguin oavvilduvvojit govat, tevnnegat, tabeallat, formelat jed.

Teknikkalaš buvttadeapmin oavvilduvvojit formáhta, báberkvalitehta, ivdnegeavaheapmi, korrektuvradivvumat, čatnan ja olggoš. Doaimmahusgollun oavvilduvvojit gielalaš, fágalaš ja pedagogalaš gieđáškuššan ja korrektuvrra lohkan.

Guoská digitála oahpponeavvuide:

- Ollislaš buvttadangollun lohkkovuvvo digitála oahpponeavvu ollásit buvttadeapmi ja dat rehkenastovuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul, gitta 700 000 ru rádjai

Ollásit buvttademiin oavvilduvvo sisdoalu ja funkšunalitehta čilgen, ovddidangolut, jorgaleapmi ja oahpponeavvu geahččaleapmi

c) Erenoamáš ovdanbuktingolut

- Erenoamáš oktavuodain sáhtta doarjja addovuvvot gitta 150 000 ru rádjai. Dát guoská omd. stuorra báلكkážiidda illustrerejeddjiide, govvededdjiide ja vuoigatvuođaoamasteddjiide. Dáid ferte čálalaččat vuodustit

d) Oppalaš golut

- Dan lassin sáhtta b) buvttangoluin rehkenastit gitta 100 % rádjai prentejuvvon oahpponeavvuid oppalaš goluide ja 50 % rádjai digitála oahpponeavvuid oppalaš goluide. Oppalaš gollun lohkkovuvvojit eará golut mat lágádusas leat oahpponeavvu ovddideapmái lassin daid goluide mat bohtet ovdan čuoggás b). Dat sáhttet leat golut mat lágádusas leat viessoláigui, kantuvrra hálddašepmái, mátkkiide, olggobeale konsuleantabálvalusaide, vuodđovuoigatvuođaide, fágalaš kvalitehta sihkarastimii, govaid redigeremii ja sullasaččaide

e) Buhtadus sámi oahpponeavvuid sisaoastinortnega geažil

- Gitta 250 oahpponeavvu rádjai 20% buvttangoluin
- Gitta 251 - 500 oahpponeavvu rádjai 30% buvttangoluin
- Gitta 501 – 800 oahpponeavvu rádjai 50% buvttangoluin

Buvttangolut leat golut buohkanassii b) teknikkalaš buvttadeapmái, c) erenoamáš buvttadanvuohkái ja d) oppalaš goluide.

Meroštallannjuolggadusat fierpmádatbáikkiid bisuheapmái guhkit áigái go 5-jagi áigodahkii:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul gitta 75 000 ru rádjai

Meroštallannjuolggadusat dakkár oahpponeavvuide go plakáhtaide, spillaide ja sullasaččaide:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

EEO – njuolggadusat:

Doarjja lea lobálaš dakkár bálvalusaide main lea oppalaš ekonomalaš mearkkašupmi.

18.18.3.4 Stipend for elever med samisk i fagkretsen i videregående skole – ohcanvuđot doarjagat Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut mat čájehit ahte oahppi lea ollesáiggeoahppi dakkár oahpposajis mas lea vuoigadahttojuvvon oázžut doarjaga Stáhta loatnakássas
- Ohcamis galg oahppobáiki leat duodaštan oahppistáhtusa ja sámegieloahpahusa 2. lohkanbajis

Meroštallannjuolggadusat:

- Stipeanda juhkkjuovvo gorálaččat:
  - ohppiide geain lea sámegiella vuosttaš giellan
  - ohppiide geain lea sámegiella nubbin giellan
  - ohppiide geain lea sámegiella vierisgiellan

Ohppiide geain lea sámegiella nubbin giella, vuoliduvvo stipeanda 25 % daid ohppiid ektui geain sámegiella lea vuosttaš giellan. Ohppiide geain lea sámegiella amas giella, vuoliduvvo stipeanda 50 % daid ohppiid ektui geain sámegiella lea vuosttaš giellan.

Juohke giellajoavkku siskkobeaalde juogaduvvo jahkásaš stipeandarámma nu ahte doarjjavuoigadahttojuvvon oahppit geat devdet juolludaneavttuid, ožžot ovttá mađe guhtege. Stipeanda lea eanemusat gitta 10 000 ru rádjai oahppojuogadusat oahppi nammi.

Ohcanáigemeari:

- Ohcanáigemeari guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.3.5 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut mat čájehit oahppočuoggáid logu lohkanbajis.
- Ohcamis galgá leat duodaštuvvon ahte lohkanbadjedivat lea máksojuvvon dahje duodaštus das ahte lea dieđihan allaskuvlla- dahje universitehtaeksámenii.

Eavttut:

- Stipeandaohcamis oahpaheaddjiohppui galgá leat mielde duodaštus ahte sus lea áigumuš bargat sámegieloahpaheaddjin, oahpaheaddjin sámi skuvllas, ahte son áigu leat mielde ráhkadeamen sámi oahpponeavvuid dahje eará láhkai leat mielde ovddideamen oahpahusa sámi mánáid ja nuoraid várás
- Stipeandaohcamis oahpaheaddjiohppui mas ii lea sámegiella mielde fágasuorggis galgá leat mielde duodaštus ahte ohcci lea čađahan ja ceavzán oahpu sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvllas dahje sullasaš oahpus
- Stipeanda addojuvvo oahpuide main leat uhcimusat 10 oahppočuoggá
- Dakkár sámegieloahpus mas leat uhcit go 15 oahppočuoggá, gáibiduvvo lassin ahte biddjujuvvon ovdan duodaštus mii čájeha ahte lea čađahan eksámena sámegielas dakkár oahpus mas leat uhcimusat 10 oahppočuoggá
- Galgá buktit duodaštusa das ahte lea čađahan eksámena. Sámediggi sáhtta jagi sisa bearráigeahččat ahte ohcci lea čađahan eksámena ja gáibidit stipeanda ruovttoluotta ollásit jos eksámen ii leat čađahuvvon
- Buot oahppu maŋŋá vuodđooahpu mii addá oahppočuoggái, lea joatkkaoahppu, maddái master- ja doavttergráda.
- Váldonjuolggadus lea ahte ii addojuvvo stipeanda seamma dási ohppui eanet go oktii

Meroštallannjuolggadusat:

- Addojuvvo 7 500 ru ohppui gaskal 10 ja 14 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
- Addojuvvo 10 000 ohppui gaskal 15 ja 29 oahppočuoggá juohke lohkanbajis

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

347 siidu 432 siiddu

- Addojuvvo 20 000 ohppui mas leat uhcimusat 30 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
- Sierra meroštallannjuolggadusat ohppiide geat váldet alit oahpu mátta- dahje julevsámegielas:
  - Addojuvvo 5000 ruvdnosaš lassistipeanda mátta- ja julevsámi oahpuide main leat gaskal 15 ja 29 oahppočuoggá juohke lohkanbajis
  - Addojuvvo 10 000 ruvdnosaš lassistipeanda mátta- ja julevsámi oahpuide main leat uhcimusat 30 oahppočuoggá juohke lohkanbajis

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 2012 giđđabadjehppui lea guovvamánu 1. b. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo
- Ohcanáigemearri 2012 čakčabadjehppui lea golggotmánu 1. b.. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.3.6 Stipeanda rávesolbmuide – ohcanvuđot doarjagat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut mat čájehit váldá go oahppi oahpu dakkár oahppobáikkis (giellaguovddázis/ásahusas/oahppolihtus) mii ovttasbargá allaskuvllain/universitehtain
- Ohcamis galgá oahppobáiki leat duodaštan oahppistáhtusa ja sámegieloahpahusa

Meroštallannjuolggadusat:

- Stipeanda juogaduvvo gorálaččat:
  - ohppiide mat lohket sámegiela álgodásis/vuođđoskuvladásis
  - ohppiide mat lohket sámegiela dakkár joatkkadásis man vuodul beassá alit ohppui sámegielas ja mii addá oahppočuoggáid

juohke joavkku siskkoale juogaduvvo jahkásaš stipeandarámma luohtta daid doarjavuoigaduvvomiid gaskkas geat ollašuttet juolludaneavttuid. Eanemus stipeanda lea 15 000 ru juohke oahppojuogaduvvo juohke oahppi nammii.

Meroštallannjuolggadusat for stipend til voksenopplering:

- Addojuvvo 7 500 ru rádjai álggahanstipeanda sámegieloahpus mas lea uhcimusat 15 oahppočuoggá
- Addojuvvo 15 000 ru 30 oahppočuoggásaš sámegiela lohkanbadjáieng

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.3.7 Prošeavttat sámi luonddugeavaheami birra vuodđoskuvllas

Eavttut:

- Prošeavttat eai galgga geavahuvvot dábálaš skuvladoibmii, muhto geavahuvvot geabudeapmái ja konkrehta prošeavttaide mat sáhttet váikkuhit identitehta duddjoma, barggaheami ja árbemáhtu gaskusteamii mearrasámi ja siseatnansámi guovlluin.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea miessemánu 1. B.b 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.4 Doarjagat sámi mánáidgárddiide

A) Sámi mánáidgárddit

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Mánáidgárddi lea njuolggadusain mearridan ahte mánáidgárddi doaibma vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii
- Mánáidgárddi jahkeplána 2011 galgá čájehit makkár konkrehta doaibmabijut galget čadahuvvot sámi giela ja kultuvrra nannema dihte. Jahkeplánas fertе oidnot makkár gelbbolašvuohta mánáidgárddis lea sámi giela ja kultuvrra ektui
- Mánáidgárddis galget leat sáme giela hálli bargit, mat aktiivvalaččat geavahit sáme giela sihke mánáiguin ja ollesolbmuiguin.
- Bearašmánáidgárddiin maid njuolggadusain lea mearriduvvon ahte ortnet dahje ovttaskas ruoktu vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii, galgá veahkkebargi hállat sáme giela ja mánáin galgá leat sámi duogáš
- Giela bearráigeahččánváldin galgá duodaštit ahte mánáidgárddi lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii, ahte das leat sáme giela hálli bargit ja ahte dan doiabmagiella lea sáme giella.

Eavttut:

- Doarjja galgá geavahuvvot lassegoluide sámi mánáidgárddi doaimma oktavuodas, geahča doarjaga bagadusa.
- Doarjja galgá geavahuvvot dan bušehttajagis goas doarjja juolluduvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Vuodđomáksomearri ossodaga nammii lea gitta 70 000 ru rádjai
- Vuodđomáksomearri sámi bearašmánáidgárddiide lea gitta 45 000 ru rádjai
- Gitta 30 000 ru rádjai sáme gielat bargi nammii olles virggis mánáidgárddis, ráddjejuvvo bajásguvlui guovtti sáme gielat bargi nammii ossodagas

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri 1. februar 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo. Ohcanáigemearrien gjelder ikke for nye søkere.

B) mánáidgárddit main lea sámi ossodagat:

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Mánáidgárddi sámi ossodat lea njuolggadusain mearridan ahte mánáidgárddi doaibma vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii
- Mánáidgárddi jahkeplána galgá čájehit makkár doaibmabijuid sámi mánáidgárddi áigu čadahit sámi giela ja kultuvrra nannema dihte. Jahkeplánas fertе oidnot makkár gelbbolašvuohta mánáidgárddis lea sámi giela ja kultuvrra ektui
- Guhkesáiggi plána mo nannet sámi giela ja kultuvrra.
- Ossodagas galget leat sáme giela hálli bargit, mat aktiivvalaččat geavahit sáme giela sihke mánáiguin ja ollesolbmuiguin.
- Sámi mánát galget leat nu guhkás go lea vejolaš leat seamma sajis mánáidgárddis ja gielddas
- Bearašmánáidgárddiin maid njuolggadusain lea mearriduvvon ahte ortnet dahje ovttaskas ruoktu vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii, galgá veahkkebargi hállat sáme giela ja mánáin galgá leat sámi duogáš
- Giela bearráigeahččánváldin galgá duodaštit ahte mánáidgárddi lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii, ahte das leat sáme giela hálli bargit ja ahte dan doiabmagiella lea sáme giella.

Eavttut:

- Doarjja galgá geavahuvvot lassegoluide sámi ossodaga doaimma oktavuodas, geahča doarjaga bagadusa.
- Doarjja galgá geavahuvvot dan bušeahhtajagis goas doarjja juolluduvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Vuoddomáksomearri ossodaga nammii lea gitta 70 000 ru rádjai
- Gitta 30 000 ru rádjai sámeielat bargi nammii olles virggis mánáidgárddis, ráddjejuvvo bajásguvlui guovtti sámeielat bargi nammii ossodagas. Oassevirggiid ovddas addojuvvo dorjja virggi sturrodaga mielde.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beavvi maŋŋá, eai meannuduvvo. Ohcanáigemearri ii gusto ođđa ohcciide.

C) Mánáidgárddit mat fáallet sámeieloahpahusa

Eavttut:

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Galle máná ovddas ohcojuvvo doarjja.
- Mánáidgárdi galgá bidjat ovdan plána mii čilge mo sámeieloahpahus čadahuvvo, ja guđe sámeigillii oahpahuvo.
- Ohccit mat ovdal leat ožžon doarjaga, galget bidjat mielddusin guhkesáigge plána mii čájeha mo sámi giella- ja kulturoahppu ovdána.
- Gielda bearráigeahččanváldin galgá duodaštit ahte mánáidgárddis leat sámi mánát ja ahte das leat sámeiela hálli bargit sámeieloahpahusa várás go ohcan sáddejuvvi.
- Sámi mánát galget leat nu guhkás go lea vejolaš leat seamma sajis mánáidgárddis ja gielddas.

Eavttut:

- Doarjja galgá geavahuvvot dušše goluide sámeiela.
- Doarjja galgá geavahuvvot dan bušeahhtajagis goas doarjja juolluduvvo.

Meroštallannjuolggadusat:

- Sáhtta oazžut doarjaga gitta 65 000 ru rádjai jahkái juohke ossodahkii mas lea sámeieloahpahus mánáidgárddis
- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama vuodul ja dan vuodul galle mánu addojuvvo sámeieloahpahus.

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri čakčamánu 15. b. 2012 rádjai. Ohcamat sáddejuvvon dien beavvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

D) Prošavttat ja ovddidanbarggut

Eavttut:

- Doarjja addojuvvo mánáidgárddiide mat ožžo erenoamáš doarjaga dahje dorjaga sámeieloahpahussii.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkatuvvon ohcama ja prošaktačilgehusa vuodul, gitta 150 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Cuoŋománu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

18.18.4.1 Árbediehtu

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo doaibmagoluide
- Duođastanávdnasiid galgá sáhttit bidjat registerii sámi duođastuvvon árbedieđu hálddašeami várás mii fuolaha eaiggátvuoda ja persovdnasuodjalusa.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 200 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea cuoŋománu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juohkima oktavuodas organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 láhkaásahusa nr 1213.

Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalgo doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohhta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.5 Helse og sosial

18.18.5.1 Helse- og sosialprosjekter - ohcanvuodot doarjagat

Eavttut:

- Metoda- ja ovdaprošeavttat galget formálalaččat leat čadnojuvvon dutkan- dahje oahpahasásahussii.
- Ved tildeling av prosjektmidler til opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse til kommuner som er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, forutsettes det at kommunen bidrar med 50 % av prosjektkostnadene
- Prošeavttat main leat mángga ruhtadeaddji vuoruhuvvojit
- Doarjja ii addojuvvo doaimmaide mat adnojuvvojit ásahusa/organisašuvnna dábálaš doaibmabargun, dahje lága bokte geatnegahtton bargun.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat guokte jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošeaktačilgehusa vuodul, gitta 500 000 ru rádjai.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.6 Kulturmuutosuodjalus

18.18.6.1 Kulturmuutosuodjalus – ohcanvuđot doarjagat

Eavttut:

- Buot proševttaide gusto ahte dat proševttat vuoruhuvvoji, mat fuolahit báikkálaš čatnaseami.
- Registrenproševttaide galgá Askeladdena, SEFRAKa dahje Sámedikki registrerenskovvi geavahuvvot.
- Kulturmuittut galget registrerejuvvot digitála, omd. GPS:in dahje giehta-PC:in (PDA:in). Raportteremis galgá UTM-avádat almmuhuvvo juohke registremis.
- Sámediggi galgá sáhttit oažžut buot registrerenávdnasiid ja maiddá loahpparaportta, digitála hámis.
- Kulturmuittuid registreren galgá dahkkojuvvot guoskevaš eanaeaiggádiid miedihemiin. Geassemánu 9. b. 1978-mannosaš lága nr. 50 vuodul kulturmuittuid birra ii galgga registreren ja duodašteapmi mange láhkai duohtadit kulturmuittuid. Dát guoská maiddá geahččalanroggamii ja sullasaš registrerenvugiide. Dákkár iskamiidda ferte ohat lobi Riikaantikváras.
- Doarjjaoažžu galgá buktit loahpparaportta mas lea mielde maiddá dilleárvoštallan maŋŋá go prošekta lea čađahuvvon.
- Prošekta gárvvistuvvo maŋimusat golbma jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami

Lassegáibádusat dikšoproševttaide

- Dikšoproševttaid oktavuodas lea prošektaeaiggát geatnegahttojuvvon váldit oktavuoda Sámedikkiin ovdalگو prošekta álggahuvvo. Dohkkehuvvon čađahanplána rievdadeami oktavuodas leat prošektaeaiggát/gieddebargit geatnegahttojuvvon ságaškuššat ođđa plána Sámedikkiin ovdalگو bargu álggahuvvo.
- Dikšoproševttaid oktavuodas galgá raporta sisttisoallat govaid mat čájehit dili ovdalگو ja maŋŋágo prošekta čađahuvvo ja deatalaš beliid proševtta čađaheami oktavuodas.
- Buot kulturmuittut maidda dikšodoaibmabidju guoská, galget registrerejuvvot ja dilli áigáduvvot Askeladdenis.

Lassegáibádusat vistesuodjalusproševttaide

- Ovdeštanproševttaid oktavuodas lea prošektaeaiggát geatnegahttojuvvon váldit oktavuoda Sámedikkiin ovdalگو prošekta álggahuvvo. Dohkkehuvvon čađahanplána rievdadeami oktavuodas leat prošektaeaiggát/gieddebargit geatnegahttojuvvon ságaškuššat ođđa plána Sámedikkiin ovdalگو bargu álggahuvvo.
- Ovdeštanproševttat galget álo raporterejuvvot oktan govaiguin mat čájehit vistti dili ovdalگو ja maŋŋágo prošekta čađahuvvo ja deatalaš beliid proševtta čađaheami oktavuodas.

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjjasturrodat meroštallojuvvo ákkastuvvon ohcama ja prošektačilgehusa vuodul, gitta 300 000 ru rádjai
- Proševttat main lea iežas ruhta vuoruhuvvojit
- Hálldahusgoluide juolluduvvo gitta 15 % rádjai dohkkehuvvon goluin
- Bálkágoluide registrerenproševttaid oktavuodas juolluduvvo gitta 45 000 ru /mánnu/olbmo nammii oktan sosiála goluiguin.
- Diibmohaddin iežas oasis/iežas barggus meroštallojuvvo 300 ru.
- Juohke proševttas mas lea bušeahttarámma badjel 100 000 ru, berre su. 10 % ollislaš bušeahtas leat gaskkustandoaibmabijut.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. 2012. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋá, eai meannuduvvo

18.18.7 Ealáhusat

18.18.7.1 Mariidnaealáhusat

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiivvalaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Doarjaga oktavuodas bivdofatnasiidda galgá doarjjaoažžu leat registrerejuvvon Guolástusmanntállas
- Doarjaga oktavuodas gádderusttegiidda galget dat leat dohkkehuvvon vuostáiváldima ja oastima várás

Eavttut:

- Vuolimus doarjjaráđji prošeavttaide dahje doaibmabijuide lea 50 000 ru.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte. Doarjja bivdoreaidduide sáhtta dattetge addojuvvot vuosttaš gearddi investeremiid oktavuodas bivdofatnasii.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimušta jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % ráđjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru
- Gitta 30 % ráđjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 150 000 ru geavahuvvon fatnasiidda mat leat vuollel 30 jagi.
- Ovttasbargodoaibmabijuide mat leat hui deatálaččat báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru.
- Sámediggi ii searvva prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 miljon ru.
- Iežas barggu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollogeahčastagas.

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri.

18.18.7.2 Eanadoallu

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiivvalaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái.
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus.
- Mášen- ja reaidoservviin galget leat mearrádušat ja unnimusat guokte aktiivvalaš doalli. Ohccit geat ožžot doarjaga sáhttet leat lahttun dušše ovttas reaidorieggás.

Eavttut:

- Doarjja stáhta mielkeeriide nuoraide vuollel 35 jagi gitta 3 jagi ráđjai ásaheami mañná
- Seamma ohccái ii addojuvvo doarjja mašinnaid ja reaidduid oastimii ovdal go lea gollan 5 jagi mañimuš doarjjalohpádusa rájes
- Doarjaga vuolimus ráđji prošeavttaide dahje doaibmabijuide lea 50 000 ru. Mielkeeriide lea dát ráđji 30 000 ru
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte.

- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimuštá jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 400 000 ru
- Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Eanemusat 100 000 ru ja gitta 20 % rádjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis mašinnaid investeremiidda ja reaidosearvvi reaidduide
- Guovlluin gos eai gávdno eará eanadoallit sáhttá ovttaskas ohcci ohcat doarjaga mašinnaide ja reaidduide. Dát doarjja lea ráddjejuvvon 50 000 ru ja gitta 20 % rádjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis
- Ođđa ásaheiddiid rekrutteremii dahje doaluid badjelii váldimii ja gitta 3 jagi maŋŋá álggaheami: Eanemusat 100 000 ru ja gitta 1 ru rádjai mielkehttera nammii doarjja stáhta mielkehttid oastimii. Stuoramus almmolaš doarjja ii sáhte leat eanet go 50 % (1,75 ru lihttera nammii
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri
- Ohcanáigemearri mielkehttid oastimii lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona maŋŋá eai realitehta meannuduvvo.

18.18.7.3 Lasseeláhusat boazodoalus

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiitivvaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušeahttaoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimuštá jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru. Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru

Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona maŋŋá eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaožžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go

oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.4 Juohkelágan ealáhusat

Diedut mat galget bohtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiitivlaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Vuolimus doarjjaráđji prošeavttaide dahje doaimbajuiide lea 50 000 ru
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaimbavuđot goluide, doaimbajuiide mat botnjat gilvvu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaiduide ja doaimbajuiide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru. Ovttasbargodoaimbajuiide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde. Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.5 Sámi mátkeealáhusat ahtanuššamin – Árvohákanprográmma

Diedut mat galget bohtit ovdan ohcamis:

- Ásahuvvon doaimmat mat ožžot doarjaga galget sáhttit čujuhit posiitivlaš fitnodekonomalaš ovdáneapmái
- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaiduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehttaoasttaid bokte.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 50 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru. Ovttasbargodoaibmabijuide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemearri:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2011. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona mañná eai realitehta meannuduvvo.

EEO – Njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketoalloyagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálacčat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketoalloyagi fáldatáigemeari rájes.

18.18.7.6 Ovddidan- ja investerendoaibmabijut – duoji ealáhusšiehtadus

Eavttut:

A) Guoská ovddidan- ja investerendoaibmabijuide:

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Doarjaga vuolimus ráđji prošeavttaide dahje doaibmabijuide lea 30 000 ru.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide.
- Prošeakta galgá gárvvistuvvot mañimuštá jagi mañná doarjjareivve dáhtona.

B) Guoská álggahanstipendii:

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis:

- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

356 siidu 432 siiddus

- Álggahanstipeandda sáhtta addit gitta ovtta jahkái.
- Álggahanstipeandda sáhtta addit sihke plánemii ovdal fitnodatásaheami ja ieš ásaheapmái
- Stipeanda sáhtta addojuvvot eallingoluide (iežas bálkái), konsuleanttaveahkkái, márkániskadeapmái, ohppui, geahččalanbuvttadeapmái, mátkegoluide, unnit investeremiidda, veahki láigoheapmái dahje sadjásažžii, konseptaovddideapmái ja eará fitnodatplánemii. Stipeandda ii sáhte geavahit divatgoluide jna almmolaš instánssaide.
- Doarjjaoažžu lea geatnegas dieđihit Sámediggái čálalaččat jos prošeakta masa stipeanda lea juolluduvvon lea heaittihuvvon
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat sáhttet botnjat gilvuu, láigohanvisttiide, vuorkávisttiide, giddodagaid oastimii, leasemii ja seaiva lonuhemiide

C) Guoská duodjestipendii ohppiide joatkkaskuvllain

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut oahppi birra lea go son ollesáigge oahppi muhtun oahpposajis mii lea dohkkehuvvon oažžut oahppostipeandda Stáhta loatnakássa bokte
- Ohcamis galgá oahpposadji duodaštit oahppistáhtusa ja oahpahusa duojs

D) Guoská duodjestipendii ohppiide duojs bachelor-dásis

Dieđut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Ohcamis galget leat dieđut lohkanbaji oahppočuoggáid logu birra
- Ohcamis galgá duodaštit oahppodivada máksima dahje duodaštit ahte lea dieđihan eksámenii allaskuvllas dahje universitehtas

Eavttut:

- Galgá duodaštit ahte lea čadahan eksámena. Sámediggi sáhtta jagi sisa bearráigeahččat ahte ohcci lea váldán eksámena ja gáibidit stipeandda ruovttoluotta ollásit jos ii leat váldán eksámena
- Váldonjuolggadussan lea ahte stipeanda seamma fágii ii addojuvvo eanet go oktii

Meroštallannjuolggadusat:

A) Guoská ovddidan- ja investerendoaibmabijuide:

- Doarjja addojuvvo gitta 60 % rádjai dohkkehuvvon gollomeroštallamis. Investeremiid oktavuodas sáhtta addit gitta 50 % ohcansupmis. Stuurámus doarjja lea 400 000 ru
- Buvttaovddideami oktavuodas sáhtta váldit mielde eallingoluid gitta 12 000 ru rádjai mánnui ja doarjjamearri lea gitta 60 % gollomeroštallamis.
- Jahkásaš stipeandarámma nuoraide geain lea duodji juogaduvvo luohitta doarjjavuoigadahttojuvvon ohppiid gaska geat ollašuttet juolludaneavttuid. Stuurámus stipeanda lea gitta 10 000 ru rádjai oahpahusjagis oahppi nammii
- Sámediggi ii searvva prošeavttaid ruhtadeapmái maid gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru
- Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis
- Gelbbolašvuođa ovddidandoaibmabijuid oktavuodas addojuvvo gitta 80 % doarjja ohcamiidda mat bohtet duoji váldoorganisašuvnnain. Eará ohccit sáhttet oažžut gitta 50 % doarjagis.
- Eanemus doarjja ovttasbargodoaibmabijuid oktavuodas main lea stuorra mearkkašupmi sámi álbmogii sáhtta addojuvvot gitta 500 000 ru rádjai
-

B) Guoská álggahanstipendii

- Eanemus sáhtta addojuvvot 75 % dohkkehuvvon goluin, gitta 150 000 ru rádjai
- Iežas bálkái sáhtta leat gitta 12 000 ru rádjai mánnui. Plánemii ovddabealde fitnodatásaheami sáhtta addit doarjaga iežas bálkái eanemusat 6 mánnui, ieš ásaheami oktavuodas eanemusat 12 mánnui. Iežas bálkái sáhtta unniduvvo jos stipeandaoažžus lea eará dienas stipeandaáigodagas

C) ja D) Guoská duodjestipendii ohppiide joatkkaskuvllain ja duodjestipendeei ohppiide geat váldet duojis bachelor-dási

- Eanemus doarjja addojuvvo 10 000 ru oahppi nammii jahkái

Ohcanáigemearri:

Guoská investeren- ja ovddidandoarjagii:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

Guoská álggahanstipendii:

- Rabas ohcanáigemearri gitta čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

Guoská duodjestipendii ohppiide joatkkaskuvllain ja duodjestipendii ohppiide geat váldet duojis bachelor-dási. Doaibmadoarjja – duoji ealáhusšiehtadus – ohcanvuđot doarjja:

Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo

Doaibmadoarjja duojáriidda:

Eavttut:

- Ohcci galgá deavdit Sámedikki jienastuslohkui čálihanavttuid, muhto ii dárbbas leat čálihan iežas jienastuslohkui. Erenoamáš oktavuodain sáhtá dán gáibádusas spiehkastit
- Leat ovttalbmofitnodat dahje oasussearvi ja leat čálihuuvon lasseárvodivatlohkui
- Iešráhkaduvvon dujiid vuodn sámi kultuvrra ja árbevieruid vuodul unnimusat 50.000 ru ovddas mas ii leat mielde lasseárvodivat
- Ieščilgehusain duođaštut ahte sus lea reálagelbbolašvuohta ja/dahje duođaštus formála gelbbolašvuođas sámi duojis
- Ohccit geat ožžot doaibmadoarjaga leat geatnegasat addit dárbbaslaš dieđuid ekonomalaš raportta ráhkadeami bokte
- Doaimmat dahje fitnodagat mat ožžot doaibmadoarjaga eará poastaid bokte Sámedikki bušehtas, omd duodjegávppiide ja sámi deaivvadansajiide, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dan ortnega bokte. Dát guoská maiddá oasusserviid oamasteddjiide ja oasusserviid bargiide. Sii maid eai sáhte ohcat doaibmadoarjaga eará organisašuvdnavigiiguin dán poastta bokte.
- Oasusserviid eaiggádat galget deavdit seamma eavttuid duodjeregistera ektui go ovttalbmofitnodat. Dat guoská gelbbolašvuhtii, eavttuide leat Sámedikki jienastuslogus ja buvttadohkkeheamis. Vurdojuvvo ahte oasusserviid bargiun lea duodjefágalaš gelbbolašvuohta
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallami, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimi, leasemi ja seiva lonuhemiide

Meroštallannjuolggadusat:

- Ovttalbmofitnodat: Doarjja rehkenastojuvvo iešráhkaduvvon duoji dohkkehuvvon gávpejođu mielde, gitta 40 % rádjai, stuorámus doarjja lea 150 000 ru. Guovtti jagi geahččalanáigodagas ožžot dat ohccit mat leat registrerejuvvon olggobealde Finnmárkku gitta 50 % doarjaga ja eanemusat 150 000 ru.
- Oasussearvvit: Doarjja rehkenastojuvvo iešráhkaduvvon duoji dohkkehuvvon gávpejođu mielde, gitta 40 % rádjai, stuorámus doarjja lea 100 000 ru. Bajimus gálvojohtorádjii lea 3 000 000 ru.

- Jus ohccojuvvo eanet go 3 600 000 ru mii lea šiehtadusrámma, de vuos vuoliduvvo bajimus doarjjasupmi 130 000 ruvdnui ovttalbmofitnodagaide ja 80 000 ruvdnui oasusserviide. Dasto vuoliduvvo eanemus proseantamearri dassážiigo ohcansubmi lea doaibmadoarjaga rámma siskkobealde.

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea golggotmánu 25. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat. Eai guoskka duodjestipendii ohppiide ja studeanttaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohhta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.7 Čálgoortnegat – duoji ealáhusšiehtadus

Eavttut:

- Doarjjaoažžu ferte leat registrerejuvvon duodjeregistaris go galgá deavdit eavttuid oažžut doaibmadoarjaga
- Máksujuvvon lassemávssu ruovttoluottamáksin álbmotodjui galgá duodaštuvvot (buohcanruhtaortnet)

Meroštallannjuolggadusat:

- Vánhenruhtadoarjja gitta 30 000 ru rádjai. Rádji goas sáhtá addit vánhenruhtadoarjaga, lea 5G (1G= 79 216 ru)
- Dan buohcanruhtaortnega lassemávssu ruovttoluotta máksin, maid NAV mearrida.

Ohcanáigemearri:

- Vánhenruhtadoarjaga ohcama ferte sáddet maŋimuštá 6 mánu maŋŋá riegádahttima dahje adopšuvnna

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtá máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohhta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.8 Vuovdima ovddidandoaibmabijut – duoji ealáhusšiehtadus

Eavttut:

Čoahkkingirjji čállit: Marit Ellen Mienna/Tove Anti

359 siidu 432 siiddus

- Sirddekeahthes duodjegávppit mat leat doaimmas birra jagi ja mat vuvdet earáid buvttadan dujiid. Duodjegávppis galgá leat fásta rabasáigi, unnimusat 5 beaivvi vahkkui
- Doaimmat galget leat vuovdán earáid buvttadan duoji 2011:š gaskal 200 000 ru ja 3 000 000 ru earret momssa. Unnimusat 30 % doaimma gávpejođus galgá leat earáid buvttadan duodji.
- Doaimmat galget leat registrerejuvvon momsalogahallamis
- Unnimusat 30 % gávpejođus galgá leat earáid buvttadan duodji
- Ráhkaduvvo márkanplána bušehtain movt ostojuvvon duodji galgá vuvdojuvvot ja vuovdaluvvot 2012:s.
- Doaimmat dahje fitnodagat mat ožžot doaibmadoarjaga earái poasttaid bokte Sámedikki bušehtas, ovdamearkka dihtii doaibmadoarjaga duodjai ja sámii deaivvadansajiide, eai sáhte oážžut doarjaga dán poasttas. Dát guoská maiddái oasusserviide ja oasusserviid bargiide. Eai ge dát sáhte oheat doaibmadoarjaga dán poasttas eará organisašuvdnavugiiguin ge.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide.

Meroštallannjuolggadusat:

- Eanemusat sáhtta addojuvvot 60 % doarjja earáid dujiid vuovdimis ja gitta 200 000 ru rádjai. Vuolimus doarjjarádji lea 30 000 ru.
- 2010 gávpejohtu biddojuvvo vuodđun doarjaga meroštallamii
- Težas buvttadan duodji ii sáhte leat mielde meroštallanvuodus

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea guovvamánu 1. b. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhttona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde. Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lánkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oáččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oážžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta diedihit dán doarjaga birra. Diedihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.9 Meahcástanealáhusaid ovddideapmi – Lotnolasealáhusaid árvohákanprográmma

Diedut mat galget boahtit ovdan ohcamis:

- Søker skal ha tilfredsstillende fagkompetanse i form av relevant utdanning og yrkeserfaring
- Etablerte virksomheter som mottar tilskudd skal kunne vise til positiv bedriftsøkonomisk utvikling

Eavttut:

- Vuolimus doarjjarádji prošeavttaide dahje doaibmabijuide lea 50 000 ru
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaibmavuđot goluide, doaibmabijuide mat botnjet gilvvu, láigohanvistiide, vuorkávistiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkágoluide, vuodđoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánsaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaibmabijuide mat ruhtaduvvojit almmolaš bušehtapoasttaid bokte.

- Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimuštá jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 30 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis ja eanemusat 300 000 ru.
Ovttasbargodoaimbajuiide main lea stuorra mearkkašupmi báikkálaš sámi álbmogii lea doarjja eanemusat 500 000 ru
- Sámediggi ii searvva dakkár prošeavttaid ruhtadeapmái main gollomeroštallan lea badjel 5 000 000 ru

Iežas bargu ja iežas ávdnasiid oassi ii sáhte leat badjel 20 % dohkkehuvvon gollomeroštallamis

Ohcanáigemeari:

Ohcanáigemeari lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat.

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot lálkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttaháje máŋgga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjoahcamiid oktavuodas (beroškeahtta gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.7.10 Álggaganstipeanda – Lotnolasealáhusaid árvohákanprográmma

Ohcamis galgá boahtit ovdan:

- Ohccis galgá leat dohkálaš fágagelbbolašvuohta nugo relevánta oahppu ja fitnovásihus

Eavttut:

- Álggaganstipeanda sáhtta addit gitta ovttaháje jahkái
- Álggaganstipeandda sáhtta addit sihke plánemii ovdal fitnodatásaheamis ja ieš ásaheapmái
- Stipeanda sáhtta addojuvvot muhtun muddui ealligoluide (iežas bálkka), konsuleantaveahkkái, márkkaniskkademiide, oahpahussii, geahččalanbuvttadeapmái, mátkegoluide, unnit investeremiidda, láigohuvvon veahkkái dahje sadjásažžii, konseptaoavddideapmái ja eará fitnodatplánemii. Divatgolut jna almmolaš instánssaide eai gokčojuvvo.
- Doarjja ii addojuvvo gálvogoluide, bajásdoallamii, doaimbavuđot goluide, doaimbajuiide mat botnjat gilvvu, láigohanvistiide, giddodagaid oastimii, leasemii, seaiva lonuhemiide, bálkagoluide, vuoddoohppui, kurssaid, semináraid ja konferánssaid lágideapmái, bivdoreaidduide ja doaimbajuiide mat ruhtaduvvojit eará almmolaš bušeahhtapoasttain.

Meroštallannjuolggadusat:

- Eanemusat addojuvvo 75 % dohkkehuvvon goluin, gitta 150 000 ru rádjai
- Iežas bálkka sáhtta leat gitta 12 000 ru rádjai mánnui. Plánemii ovdal fitnodatásaheami sáhtta addit doarjaga iežas bálkka eanemusat 6 mánu, ieš ásaheami oktavuodas eanemusat 12 mánu. Iežas bálkka sáhtta unniduvvot jos stipeandaoažžus lea eará dienas stipeandaáigodagas

Ohcanáigemeari:

Ohcanáigemeari lea čakčamánu 1. b. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO – njuolggadusat:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.8 Regionálaovddideapmi

18.18.8.1 Regionálaovddidanprošeavttat

Eavttut:

- Prošeakta galgá ruhtaduvvon ovttas dainna fylkkagielddain mainna Sámedikkis lea ovttasbargošiehtadus
- Prošeakta gárvvistuvvo mañimuštá guokte jagi mañná doarjjareivve dáhtona

Meroštallannjuolggadusat:

- Gitta 40 % doarjja dohkkehuvvon goluin ja eanemusat 400 000 ru

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit mañná dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

EEO-njuolggadusat: Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje mángga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođastit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš odđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.9 Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

18.18.9.1 Riikkaidgaskasaš doaibmabijut

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat sáddejuvvojit mañná dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

- Prošeakta gárvvistuvvo mañimuštá guokte jagi mañná doarjjareivve dáhtona

EEO-njuolggadusat: Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahttun doarjaga mielde. Mearkkašmeahttun doarjaga njuolggadusat čuvvot láhkaásahusa skábmamánu 14. b.

2008 nr 1213. Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahttun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovtta dahje mánggga sajis 3 jagi rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duodaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahttun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

18.18.10 Sámi organisašuvnnat

18.18.10.1 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddasteapmi Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja

Eavttut:

- Bellodagat ja joavkkut mat välljejit bidjat oktasaš listta leat doarjjavuoigadahttojuvvon oažžut dušše vuodđodoarjaga. Jienastatdoarjaga vuodul rehkenastojuvvo dušše daid válgabiiriid ektui gos bellodagas/listtas leat välljejuvvon áirasat.
- Organisašuvnnat geat ožžot njuolga doarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušehtas, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dán ortnegis.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Jienastatdoarjja:

- 90 % jahkásaš rámmas addojuvvo seamma stuorra submi jienastaga nammii maid lea ožžon mañimuš sámediggeválggas, organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis.

b) Vuodđodoarjja:

- 10 % jahkásaš rámmas addojuvvo seamma stuorra submi registrerejuvvon sámeapolitihkalaš organisašuvnnaide mat mañimuš sámediggeválggas ožžo unnimusat 2,5 % jienastagain riikadásis dahje ožžo sisa unnimusat ovtta áirasa Sámediggái.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. bušehttajagis. Ohcan mii sáddejuvvon mañná dán dáhtona ii realitehta meannuduvvo.

18.18.10.2 Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat

Eavttut:

- Kulturorganisašuvnnat fertejit duodaštit ahte dain 31.12.10 nammii ledje unnimusat 30 máksán lahtu ja lahtut unnimusat guovtti gielddas. Sámi museasearváii ii guoskka eaktu lahttologu ektui. Miellahttolisat galgá biddjojuvvon mielde.
- Riikaviidosas nuoraidorganisašuvnnain fertejit leat lahtut unnimusat golmma fylkkas ja duodaštit ahte dain 31.12.10 nammii ledje unnimusat 50 máksán lahtu.
- Doarjja ii addojuvvo dakkár organisašuvnnaid báikkálaš servviide mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušehtas.
- Organisašuvnnat mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušehtas, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dán ortnegis.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo ovtta mađe organisašuvnnaid gaskka mat ollašuttet juolludaneavttuid.

b) Miellahttodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat 31.12.10 lahttologu mielde.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

18.18.10.3 Sámi dásseárvoorganisašuvnnat

Eaktu:

- Organisašuvnnat fertejit duođaštit ahte dain 31.12.10 nammii ledje unnimusat 20 máksán lahtu ja lahtut unnimusat guovtti gielddas. Miellahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo ovttá mađe organisašuvnnaid gaskka mat ollašuhttet juolludaneavttuid.

b) Miellahttodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat 31.12.10 lahttologu mielde.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

18.18.11 Friija váikkuhangaskaoamit- ohcanvuđot doarjagat

Meroštallannjuolggadusat:

- Doarjja rehkenastojuvvo vuodustuvvon ohcama vuodul.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2012. Ohcamat mat leat sáddejuvvon maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.
- Prošeakta gárvvistuvvo maŋimušta guokte jagi maŋŋá doarjjareivve dáhtona.

EEO – njuolggadusat. Juohkima oktavuodas fitnodagaide gusto:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa njuolggadusaid mearkkašmeahtun doarjaga mielde.

Mearkkašmeahtun doarjaga njuolggadusat čuvvot lánkaásahusa skábmamánu 14. b. 2008 nr 1213.

Dáin njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit mearkkašmeahtun doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (mii lea sullii 1,6 miljon ruvnnu 2011:s) ovttá dahje márgga sajis 3 jagi rehketoalloyagi áigodagas.

Ovdal go doarjaga sáhtta máksit ferte doarjjaoažžu duođaštit Sámediggái ahte ii oaččo mearkkašmeahtun doarjaga eará sajis máksinjagi dahje guovtti ovddit jagi mat oktiibuot Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat eai leat eanet go 515 000 Norgga ruvnnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahhtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta dieđihit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketoalloyagi fáiladatáigemeari rájes.

19 Ealáhusovddideami doarjagiid doaimmiguovlu (SED-guovlu)

2011	Guovdageaidnu	2030	Mátta-Várjjat, čuovvovaš vuodđobiirret:
			0101 Buodgáibeaski
2012	Áltá, čuovvovaš vuodđobiirret:		0102 Reais(a)vuonna
	0101 Stierdná		0103 Spurvnes /Sállam
	0102 Sievju		0104 Njávdam
	0103 Uhcca Liidnevuotna		0402 Lávvonjára
	0104 Stuora Liidnevuotna		0403 Juranjohka
	0105 Gámmavuotna		0404 Ruovdevuonna
	0106 Fielvuotna		0405 Vuorjám(johka)
	0107 Nyvoll		0503 Čoalbmekjávri
	0108 (Stuora) Girenjára		0504 Máiddet/Skrotnes
	0110 Latni		0505 Bajit Báhcceveadjá
	0201 Lákkonjárahehči		
	0202 Dáhppevuotna/Vuoatvuotna (Rivargohppi)	1902	Romsa, čuovvovaš vuodđobiirret:
	0203 Lákkovuonbahta		3301 Čie(k)vuotna
	0204 Dálbmekvuotna		3302 Leabbedievvá
	0205 Vasbotnelv		3303 Moskavuotna
			3304 Moskavuotna
2014	Láhppi		3305 Rivnne/Vuotnasiida
			3306 Suortu (davit/siskit)
2017	Fálesnuorri		3307 Várpenjára
			3308 Su(o)rgomohkki
2018	Muosát, čuovvovaš vuodđobiirret		3309 Guohcavuopmi
	0119 Muorral(vuotna)		3310 Ullsfjordmoane -
	0120 Vuotkevuotna (Uhcca-vuonáš)		
	0121 Muotki	1913	Skánit (viiddiduvvon olles suohkanii)
	0122 Gunnarnes		
	0123 Tufjord	1919	Rivttát
	0124 Fávle-Ižžát		
2019	Máhkárávu (Nordkapp), čuovvovaš vuodđobiirret:	1920	Loabát (viiddiduvvon olles suohkanii)
	0113 Oarjjábealli-Vuotnabađaguovlu		
	0114 Nuortaváhkeguovlu	1925	Ráissavuotna, čuovvovaš vuodđobiirret:
	0115 Goaskinvákke - Rákkonjára-guovlu		0101 Gumpedallá
	0117 Skuohttanjára		0102 Øvre Bakkejord
	0118 Mannskarvik-Reaipváhki (Ráiváhki)		0103 Skuoddovuotna
			0104 Smørgård
	0119 Spierttanjára (Spierta)		Lurruaorda/Ráb-
	0200 Geaissavearra		0201 oassa
	0201 Geaissavearra		0207 Boazojohka
	0202 Kniskkárjára		0208 Áisajávri
	0203 Duvavuotna (Irvuotna)	1938	Ivgu
	0204 Mageroystua		
	0205 Finnvik	1939	Omasvuotna
	0206 Váttavuotna (Váttavuonaneret)		
	Bygda sarnes	1940	Gáivuotna
2020	Porsángu		
		1943	Návuotna
2021	Karášjohka	1805	Nárviika, čuovvovaš vuodđobiirret:
			0102 Hearjjak

2022 Davvesiida, čuoovvovaš vuodđobiirret:	0109 Áravuopmi
0103 Dáigevuotna	0110 Jogasiida/Eanosiida
0104 Gihppovuotna	0111 Luodnegohpie
0105 Dorskkášvuotna/Beahkkervuotna	
0106 Davvesiida	1849 Hábmer, čuoovvovaš vuodđobiirret:
0107 Idjavuotna	0116 Strávnjunnie
0108 Irgevuotna/Áttamvuotna	0117 Vædtja (Veaggovárrí)
0109 Lagesvuonbahta/Gussanjárga	0118 Jávresoalgge Grensefjellene –
0110 Šeste (Čiesti)/Godviknes	0119 Rádjevárit
0111 Váttesbákt-seaibbuš	
0112 Gappatvárrí	1850 Divtasvuodna
0113 Eretoaivvit	
0114 Vuonjalráššá	1853 Evenášši, čuoovvovaš vuodđobiirret:
	0109 Evenáššmárku
2023 Gáŋgaviika	0110 Gállogieddi
	0111 Leairusaide/Osmárkku Leaŋgáviika/ Duorgga
2025 Deatnu	0114 (Snubba)
	0117 Veaggo
2027 Unjárga	

Lassin geográfalaš doaibmaguvlui sáhttá doarjja addojuvvot ealáhusovdáneapmái dáidda:

- sámi kultuvrralaš ealáhusaide miehtá riikka. Mátkealáhusaide gusto SED-guovlu.
- lassiealáhusaide boazodoalus

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 01.12.11 dii. 19.55.

Ášši/Sak PFL	007/11
Ášši/Sak DC	046/11

Sámedikki 2013 bušeahttadárbu

Arkiivaáššer..
11/461806 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššer.
Sámediggeráđdi	26.10.11	SR 149/11
Plána- ja finánsalávdegoddi	28. – 29.11.11	PFL
Sámedikki dievasčoahkkin	30.11. – 02.12.11	DC 046/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 02.12.11 dii 10.40.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.10.11	Sámediggeráđdi/Sametingráđet	Ášši/Sak 149/11 - Sámedikki 2013 bušeahttadárbu/Sametingets budsjetbehov 2013

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Álggahus

Sámediggi áshuvvui dan dihte vai sámiide sihkkarastojuvvo ovttadássásaš meannudeapmi. Sámi giella ja kultuvra leat leamaš álggu rájes Norggas ja danne lea gáibáduš suodjaluvvot ja ovddiduvvot nugo dárogiella ja dáža kultuvra. Dan 20 jagis maid Sámediggi lea doaibman, leat mii olahan ollu. Riekteovdáneapmi ollu guovlluin lea ovdáneamen positiivvalaččat. Sámi giella ja kultuvra leat ožžon buoret stáhtusa. Sámi mánáin lea riekti oažžut oahpahusas sámegeelas ja sámegillii.

Dattetge leat mis ollu hástalusat. Vuoigatvuođat leat šaddan buoret, muhto go Sámedikkis ii leat measta oppage doaibmamunni čuovvolit dáid vuoigatvuođaid geavtlaš politiikkaš, de joatkašuvvá sámi álbmoga erohusmeannudeapmi. Sámegeelas lea buoret stáhtus, muhto liikká välljejit ollugat eret sámegeela skuvllas. Sámi kultuvra lea ožžon buoret stáhtusa, muhto dat ii leat čuovvoluvvon ekonomalaččat museaodastusas iige kulturloktemis. Sámi mánáin lea vuoigatvuohta oahpahussii sámegeelas ja sámegillii, muhto eai gávdno doarvái oahpponeavvut oahpahusa várás. Erenoamáš hástalusaid dat buktá mátta- ja julevsámi guovlluin.

Sámediggi ovddasta sámiid álbmogin ja lea sin ovddasteaddji orgána Norggas. Dát mielddisbuktá dan ahte Sámedikkis ferte leat friijavuohta bidjat evttohid, hábmet ja hálldašit sámeopolitiikka Norggas. Ovttasdoaibmanprosedyrat Stuorradikki, ráđđehusa ja Sámedikki gaska galget sihkkarastit dan ahte

Sámediggi sáhtta gozihit dán rolla. Sierra friijavuolta bušeahta dáfus lea dárbbaslaš vai Sámedikki autoritehta ja álggahanriekti sámpolitiikka sihkkarastojuvvo. Go dat galgá sihkkarastojuvvot de lea deatlaš oazžut sadjai bušeahttaprosedyraid ja jahkásaš bušeahttarámmaid mat dávstit Sámedikki rollii sámpolitiikka.

Váttis lea dadjat ahte dáláš vuogádat livčče siskkobealde álbmotrievttálaš rámmaid, gč. ILO 169 guđat artiikkala ja ON álgoálbmotjulggastusa goalmát artiikkala. Dáláš bušeahttaprosedyrat eai atte Sámediggi duohta vejolašvuoda mearridit sámi álbmoga ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovddideapmái. Stáhtus lea dál nu ahte Sámedikkis ii leat dohkálaš váikkuhanfápmu proseassain maid bokte juolludusat sámi ulbmiliidda bohtet stáhtabušeahtas. Danne ferte Sámediggi boahit duohta šiehtadallanposišuvdnii go guoská iežas doaimma bajimuš ekonomalaš rámmaide.

Sámedikki 2012 bušeahta lea 368 319 000 ru (earret sámeálbmotfoanda). Go buohtastahtta jagi 2011 stáhtabušeahtain de addá stáhtabušeahta evttohus 2012:s 12 612 000 ru lasáhusa Sámediggái. Das lea Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanta várren 1 000 000 ru sámegeala doaibmaplána čuovvoleapmái. De báhcá vel 11 612 000 ru Sámedikki iežas vuoruhemiide. Sámediggi ferte vuosttažettiin vuoruhit dán lasáhusa bálká- ja haddegoarkumii iežas hálddahusas ja daid ásahusaide mat ožžot njuolga doarjaga Sámedikki bušeahtas. Boađusin dás šaddá dat ahte eará poasttaid ii sáhte vuoruhit, ovdamearkka dihte ohcanvuđot doarjjaortnegiid dahje dat eai oáččo maidege.

Sámediggi vuordá ahte 2013 bušeahta lasihuvvo nationála ángiruššamiid ektui ja ahte bušeahtas eai leat ráđdehusa vuoruhan várrejuvnon ruđat.

Sámedikki jagi 2013 bušeahtadárbbut čájehit lassi dárbbu jagi 2012 bušeahtas. Bušeahtadárbu čájeha ollislaš dárbbuid mat leat sámi servodagas. Sámediggeráđđi áigu lagabuidda vuoruhit jagi 2013 bušeahtadárbbuid árvoštaldettiin kapasitehta servodagas.

	(1000 ruvnnuin)
Čilgehus	Lasáhusdárbu 2013
Giella	23 400
Kultuvra	51 500
Oahpahus	25 000
Dearvvašvuohta ja sosiála	1 600
Areálat ja biras	7 600
Kulturmuutosuodjalus	4 900
Ealáhusat	13 000
Regionála ovddideapmi	5 000
Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu	7 000
Totalt	139 000

Giella

Sámegealaid suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatlaš sámi kultuvrra boahhteáigái. Sámedikki mihttomearrin lea ahte sámegealla galgá leat lunddolaš giella buot arenain. Sámegealla lea danne deatlaš dimenšuvdna buot fágasurggiin Sámedikkis. Sámediggi lea movtta maiddái danne go Ráđdehus lea heivehan ollu Sámedikki barggu ja álgagiin sámegeala doaibmaplánasis.

Sámediggi lea ráhkadišgohtán ođđa gielladieđáhusa mii galgá leat Sámedikki giellapolitiikka vuodđun buot servodatdásiin. Dieđáhus galgá plána mielde gárvvásmuvvat 2012:s.

Sámedikki bargu sámegeielaiguin galgá maiddái dahkkojuvvot eará fágasurggiid bokte. Danne galgá giella oainnusmahttojuvvot mángga dán dokumeantta eará fágakapihttaliin.

Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide ja fylkkagielddaide: 9 miljon ruvnnu

Sámediggi ja Raavrhvijnke suohkan háliidit ahte suohkan laktojuvvo sámegeiela hálddašanguvlui jagi 2013 rájes. Guovttegielalašvuodadoarjja berre nannejuvvot 4 miljon ruvnnuin. Guovttegielalašvuodadoarjagi lea addojuvvon lasi ruhta dušše dalle go leat bohtán ođđa gielddat hálddašanguvlui.

Vai sámegeiela hálddašanguovllu gielldain galggaš leat vejolašvuolta nannet ja ovddidit giellabarggu suohkanis, de lea dárbu oažžut 5 miljon ruvdnosaš lasáhusa. Sámediggi lea mearridan ahte lea erenoamáš deatalaš gozihit ja nannet gielddaid máttasámi ja julevsámi guovllus.

Njuolggadoarjja giellaguovddážiidda: 6.4 miljon ruvnnu

Sámedikki doarjja sámi giellaguovddážiidda juollu unnán giellaguovddážiid doibmii. Danne geavahuvvojit ohcanvuđot prošeaktaruđat doaimmagoluide. Dán geažil lea hui váttis plánet giellaguovddážiid doaimma ja lea váttis rekrutteret gelbbolašvuoda ja resursaolbmuid giellaguovddážiidda. Danne háliida Sámediggi ahte giellaguovddážiid vuodđodoarjja duppalastojuvvo das mii dat lea odne, 584 000 ru buot giellaguovddážiidda. Oktübuot gártá lasáhussan 6,4 miljon ru.

Ohcanvuđot doarjja: 2 miljon ruvnnu

Sámediggi oaidná ahte doaimma lea issorasat lassánan ja giella lea guovddážiis miehtá riikka. Jagis 2011 ledje danne máinnalmas ollu ohccit ohcanvuđot giellaortnegis. Danne lea Sámediggi gártan biehttalit ollu buoriid giellaprošeavttaid, ja dakkár ovdáneami mii eat hálit. Danne lea Sámedikkis dárbu oažžut lasáhusa dán postii 2 miljon ruvnnu.

Ráđđehusa sámegeiela doaimmaplána čuovvoleapmi: 2 miljon ruvnnu

Sámedikkis lea oalle stuorra ovddasvástádus dain doaimmabijuin mat leat Ráđđehusa sámegeiela doaimmaplána ja Sámediggi lea dađistaga proseassas searvvahuvvon ollu daid doaimmabijuid maidda Sámedikkis ii leat ovddasvástádus. Dasto leat oaidnán ahte doaimmabijuid čuovvoleapmi ja čađaheapmi gáibida hui ollu sihke hálldahuslaš ja ekonomalaš resurssaid. Sámedikkis lea 2013:s dárbu oažžut 2 miljon ruvnnu daid doaimmabijuid čuovvoleapmái mat leat Ráđđehusa sámegeiela doaimmaplána.

Terminologijija: 1 miljon ruvnnu

Terminologijabarggu ferte nannet buot sámegeiela giellaguovlluin. Sámediggi lea jagi 2012:s bušehtas várren ruđaid ollu terminologijaprošeavttaide.

Risten.no lea sámi sátnebáŋku. Sámediggi lea álgán ovddidit dán diehtovuodu viidáseappot. Ođđa neahttabálvalus, Risten 2, galgá leat sátne- ja tearbmaohcanreaidu olles sámi álbmoga várás ja eará berošteddjiid várás dálá resurssaid vuodul.

Sámi hállansyntesa lea dihtorprográmma mii ádestallá olbmo hállama. Sámi hállansyntesa galgá earret eará leat lasseveahkkeneavvu sámegeiela divvunprográmmii, ja maiddái čállindoarjjareaidun olbmuid geain lea čállinváttisvuolta ja earáide geain leat stuorat dahje unnit čállin- ja hállanváltisvuodat. Dainna barguin háliida Sámediggi joatkit viidáseappot maiddái 2013:s.

Sámi servodagas lea deatalaš čohkket ja suodjalit árbevirolaš sániid ja tearpmaid, erenoamážit daid main lea oktavuolta vuodđoealáhusaide. Das lea mearrideaddji mearkkašupmi árbedieđuid suodjaleapmái iešgudege sámi servodagas. Terminologijabargu galgá nannejuvvot buot sámi giellaguovlluin.

Mii dárbbasit 2013:s 1 miljon ruvdnosaš lasáhusa terminologijabargui.

Báikenamat: 1 miljon ruvnnu

Sámi báikenamain lea hui stuorra mearkašupmi báikkálaš historjái ja sámi oahpahussii. Sámediggi dárbbasa eanet ruđaid báikenammaproševttaid joatkimii julevsámi ja máttasámi guovllus, ja eará guovlluin gos gielladilli lea heittot. Dát bargu dahkkojuvvo ovttaráđiid giellaguovddážiiguin, museaiguin, skuvllaiguin ja Stáhta kártadoaimmahagain. Lassidárbu dán bargui lea 1 miljon ruvnnu.

Giellaproševttat: 2 miljon ruvnnu

Giellakonferánssa

Maŋŋá go Sámediggi lágidii stuorra giellakonferánssa 2011:s leat olbmot ávžžuhan min lágidit giellakonferánssa jeavddalaččat. Deatlaš lea ahte mii jeavddalaččat várret áiggi sámegielaide birra ságastallamii, ja čohkket birrasiid ja ovttaskas olbmuid geat beroštit sámegielain. Sámediggi háliida lágidit giellakonferánssa juohke nuppi jagi. Bušehtadárbu giellakonferánsii 2013:s lea 600 000 ru.

Giella-kampánja

Sámediggi háliida movttiidahttit olbmuid geavahit sámegiela, geavahit dan dihtomielalaččat ja nannet dan árvvu. Dan mii áigut dahkat giellakampánja bokte, mas guovddázis leat miellaguottut sámegiela ektui ja giela geavaheami movttiidahttin. Dán kampánjii dárbbasa Sámediggi 400 000 ru.

Giellaofelaččat

Sámediggi háliida stuorat fuomášumi nuorra sámegiela geavaheddjiid ektui. Sihke movttiidahttin dihte nuoraid geavahit giela ja giela oainnusmahttin dihte sidjiide. Mii dárbbasit maiddái buriid giella ovdagovaid nuoraide. Danne háliida Sámediggi proševtta sámi ofelašproševtta láhkásačča, mas nuorat hállet nuoraide ja háleštit singuin. Jos 3 giellaofelačča bálkáhuvvošedje ovtta jahkái geahččalanprošeaktan, de dárbbasuvvošii 2013:s dasa 1 miljon ruvnnu.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušehtas lea Sámediggi várren 65,6 miljon ruvnnu gillii. 2013:s dárbbasa Sámediggi 23,4 miljon ruvnnu lasi dán fágasuorggis.

Kultuvra

Kultursuorggi siskkobealde lea Sámedikkis mihttomearrin ahte sámi dáidda- ja kultureallin galgá leat ealli ja girjái. Kulturdoaimmain lea deatlaš rolla sámi servodagas, maiddái ássamii. Sámi kulturbargu lea mielde buktimin gullelašvuoda, loaktima, identitehta, eallinkvalitehta ja kulturuđot bargosajiid. Sámediggái lea deatlaš vuoruhit viidát kulturdoaimmafáldagaid sámi mánáide ja nuoraide.

Sámedikki kulturpolitihka ja dasa gullelaš váikkuhangaskaomit buktet ovdáneami ja ahtanuššama sámi servodagas. Dán čájeha Sámedikki ohcanuđot váikkuhangaskaomiid árvvoštallan kultursuorggis jagi 2010 rájes. Ruđat leat mannan ollu sierralágan doaimbajuiide mat leat buvttihan viiddis ángiruššamiid sámi kultureallima siskkobealde. Eanaš proševttaid maid Sámediggi lea dorjon, ii livčče lean vejolaš čađahit almmá dáid váikkuhangaskaomiid. Evalueremis čujuhuvvo maiddái ahte Sámedikki váikkuhangaskaomiin kulturovddideapmái lea barggolašvuodabeaktu guhkkit áiggi vuollái. Okta ovdamearka lea sámi museat, maid statistihkkavuodđu 2009:s čájeha ahte guđa sámi musea siskkobealde leat 40 jahkedoaimma ja main oktiibuot lea 28 miljon ruvnnu dienasresursa. Sámedikki doarjja dahká muđui sullii 90-100 % sámi museaid dábalaš doarjjavuodus.

Sámediggi oaidná ahte nátionála ángiruššan kultuvrra ektui kulturloktema bokte lea stuoris. Čuoggás 13 Buorit eavttut sámi kultuvrrii Kulturloktemis II boahá ovdan ahte ráđdehus ferte váldit nátionála ovdasvástádusa vai sámekkis lea vejolašvuoha čađahit offensiivvalaš kulturpolitihka.

Konsultašuvnnat viessoláigoortnegis leat čađahuvvon ođđa sámi kulturviesuid ektui Sámedikki ja Kulturdepartemeantta gaska. Sámediggi bargá daid prosedyraid mielde.

Deataleamos almmolaš stivrengeaskaoamit servodaga hábmemis leat lánkaaddin, organiseren ja bušehtta. Kultursuorggis leat organiseren ja bušehttarámmat eanemus guovddázis. Eaktun dasa ahte

sámi kulturásahusat ja museat galget sáhttit ovddidit ja gozihit doaimmaideaset, lea ahte daidda addojuvvojit einnostahtti ja dohkálaš rámmaeavttut. Sámi ášahusat leat ain bázahallan ollu ekonomalaš rámmaeavttuid ektui go buohtastahtta daid sullasaš norgga ášahusaiguin. Dát buktá fas stuorra hástalusaid go guoská doibmii, fágalaš ovddideapmái ja kapasitehtii.

Dat go Sámedikkis váilot bušeahhtaprošedyrat kultursuorggi ektui stáhtain lea dagahan dan ahte das hui unnán lea leamaš váikkuhanfápmu sámi kulturásahusaid rámmaeavttuide ja ovdánanvejolaš-vuodáide. Sámedikkis leat unnán ruđat geavahas iežas bušeahtas kultursuorgái, muhto lea välljen juolludit eanet kulturulbmiliidda Sámedikki bušeahhtain go maid Kulturdepartemeanta lea juolludan. Áigodagas 2005 – 2011 lea Sámedikki bušeahta kulturpoasta lassánan gaskamearálaččat measta 16 miljon ruvnnu eanet juohke jagi Kulturdepartemeantta juolludusa ektui. Ovdamearka dihte juolludii Kulturdepartemeanta 2011:s 67,4 miljon ruvnnu Sámediggái sámi ulbmiliidda, muhto Sámediggi juolludii 87,5 miljon ruvnnu kulturulbmiliidda. Min oaivila mielde lea dát rivttes ja dárbbalaš vuoruheapmi. Kultursuorggis leat ekonomalaš váikkuhangaskaoamit deataleamos rámmaeavttut. Kulturdoaimmaid galgá álbmot ieš ovddidit.

Ásahushuksen lea deatalaš sámi servodaga goziheapmái ja ovddideapmái. Sámediggi addá njuolga doarjaga ollu sierra kulturásahusaide ja –organisašuvnnaide. Dát ášahusat ja –organisašuvnnat leat deatalaš arenat sámi kultuvrra oainnusmahttimis ja ovddideames. Dát leat viehka ođđa ášahusat, ja leat ain ovddidanmuttus. Dáláš juolludus juollu eanaš dušše báiká- ja haddegoarknumii.

Lassidárbbut 2013:s

Dárbu lea oppalaččat lasihit ruđa ohcanvuđot doarjjaortnegiidda kultuvrra várás Sámedikki bušeahtas. Dasa lassin leat sámi ášahusat ja organisašuvnnat mat ožžot njuolga doarjaga Sámedikki bušeahtas dieđihan ahte dárbbasit lasáhusa 2012 bušeahtas. Oktii buot lea dárbu lasihit bušeahta 51,5 miljon ru kultursuorggis.

Dárbbut leat juogaduvvon čuovvovaš vuogi mielde sierra ulbmiliid várás:

Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanášahusat: 10 miljon ruvnnu

Sámi kulturviesuid ja kulturgaskkustanášahusaid doaimmat vulget ja doibmet sámi servodat-oktavuođas ja sámi almmolašvuodas. Buot servodagat leat oalle guhkás vuodđuduvvon dihto ášahusaide dihto erohusaiguin. Ášahusat doibmet ollu oktavuođain dego ofelažžan iežaset báikkálaš servodagas, ja addet nuoraide geain lea alla gelbbolašvuodta vejolašvuodta ásaiduvvat sámi guovlluide. Danne leat sámi ášahusat áibbas guovddázis go galgá juksat nana, doaimbi ja ovddideaddji servodaga mii goziha sámi giela, kultuvrra ja servodateallima. Sámi servodaga husken ja ovddideapmi gáibida dáhtu ja dáiddu ášahit ja viidáset ovddidit iežas ášahusaid.

2013:s buktá lassidárbbuid ekonomalaččat Álttá-Guovdageainnu ášši duodaštanguovddáža ásaheapmi Mázi ja Sámi dáiddaguovddáža fárren ođđa lokálaide Kárášjogas.

Sámi valáštallan: 2,5 miljon ruvnnu

Valáštallamis lea guovddáš sadji sámi servodagas. Deatalaš lea ahte sámi valáštallanorganisašuvnnat galget sáhttit organiseret iežaset ja láchit valáštallandoaimmaid ja fysálaččat lihkademiid. Doaimmaid bokte nugo heargevuodjima, njoarostallama ja sámi spábbačiekčanriikkasearvvi bokte váikkuhit dákkár organisašuvnnat sámi identitehta nannema, erenoamážit sámi mánáid ja nuoraid gaskkas. Deatalaš lea maidáid ahte sámi nuorat ožžot vejolašvuodta searvat Arctic Winter Games (AWG) doaluide gos sii valáštallama ja kultuvrralaš doaimmaid bokte besset nannet oktavuođa ja oktiigulleašvuodta eará álgoálbmot nuoraiguin ja árktalaš álbmotjoavkkuiguin.

Sámi teáhterat: 11 miljon ruvnnu

Sámi teáhterdoaimma lea deatalaš arena sihke árbevirolaš ja ođđaáigásaš dáidaga ja kultuvrra vásiheami, oainnusmahttima ja gaskkusteami ektui ja sámegeielaid geavaheami ja oainnusmahttima

ektui. Mánáid ja nuoraid searvan teáhterdoaimmaide lea vuoruhuvvon. Teáhterat leat maiddá deatalaš bargosajit ollu sierra dáiddalaš fágajoavkkuide sámi servodagas. Dárbu lea oppalaččat nannet buvttadeami, ja gaskkustit sámi lávdedáidaga, ja maiddá vai teáhterat sáhtášedje bálvalit olles sámi ássanguovllu, ja rekruterent neavttáriid ja eará teáhterbargiid. Bušeahttadárbu 2012:s lea lasihit ruđa Beaivváš Sámi Našunálateáhterii ja Áarjelsaemien Teaterii. Ruđat dárbbasuvvojit maiddá sámi mánáidteáhtera várás Deanus.

Sámi museat: 15 miljon ruvnnu

Sámi museat leat deatalaš ásaheapsat sámi kulturárbbi hálddašeamis, ja leat kulturárbbi ja árbedieđuid gaskkustanarenat boahitevaš buolvvaid várás.

Sámedikkis lea jagi 2002 rájes leamaš ovddasvástádus guđa nannejuvvon sámi museas. Dat gohčoduvvojit maiddá museasiidan. Sámi museaide gullá sámi kulturhistorijá gaskkusteapmi, ja dat museat háliidit leat Sámedikki hálddašeami vuolde.

Vuodđoahpahusa mihttomeriid čuovvoleami dihte lea geatnegahttojuvvon nationála oahppoplánaid bokte ahte mánát galget oahppat sámiid ja sámi kultuvrra birra. Dán geažil ožžot sámi museat dál ollu jearaldagaid skuvllain mat galget juksat oahppoplánaid mihttomeari, ja mat dávjá dárbbasit oahppat sámi kultuvrra vuodá rájes. Dása dárbbasit sámi museat gaskkustanressaid.

Álgoálbmogiid ávnnaskeahces kulturárbi suodjaluvvo vuosttažettiin olmmošvuoigatvuohtan. Dát oidno dál ollu riikkaidgaskasaš gálduin. UNESCO konvenšuvnnas ávnnaskeahces kulturárbbi birra daddjojuvvo ahte álgoálbmogiin alddiineaset lea vuoigatvuohta hálddašit, dutkat ja gaskkustit iežaset kultuvrra. Sámi servodat lea easka álgomuttus go guoská sámi ávnnaskeahces kulturárbbi suodjalanbargui, ja dárbu lea nannet sámi fágabirrasiid mat barget sámi ávnnaskeahces kulturárbbi duodašemiin, suodjalemiin ja vurkemiin.

Nuortasámi musea ásaheapsat lea oassi nuortasámi kultuvrra, giela ja servodateallima nannemis ja suodjaleamis, ja rájárastideaddji álbmogis álbmogii ovttasbarggus.

Sámediggi lea čadahan sámi museaid dárbuanalysa 2011:s mas bohtet ovdan sámi museaid dárbbut. Dárbuanalysas leat earret eará logut mat čájehit sámi museaid viidodaga eará museaid ektui Norggas. Sámi museaid oassi norgga museaid ektui leat 0,12 % dávvirčoakkáldagain, 1,10 % jahkedoaimmain, 0,37 % gussiin ja 0,81 % dietnasiin. Logut leat vižžojuvvon ABM-utvikling statistihkas.

Sámi girjjálašvuohta ja sámi publikašuvnnat: 3,5 miljon ruvnnu

Dárbu sámi girjjálašvuođas ja publikašuvnnain lea lassánan mealgat maŋimuš jagiid, erenoamážit giellaovddideami ja giellaohpahusa oassin olles sámi álbmogii, ja mánáid ja nuoraid gaskkas. Sámi girjjálašvuođa dárbu lea stuoris, ja fálaldat viehka unni. Dát guoská sámi girjjálašvuhtii buot šaŋŋáriid siskkobealde.

Girjjálašvuođa ja luđiid/musihka oastinortnet ásaheapsat 2011:s, ja dárbu lea nannet dán ortnega.

Sámi almmuhusaid sihkkarastima dihte lea deatalaš ahte mis leat dakkár sámi lágádusat main lea gelbbolašvuohta ja rámmaeavttut duhtadit daid dárbbuid mat sámi servodagas leat dán suorggi siskkobealde.

Musihkka, filmmat, dáládáidda ja eará dáidda- ja kulturdoaimmabijut: 4,5 miljon ruvnnu

Sámi dáidda- ja kultureallima siskkobealde leat ollu doaimmat. Dárbu lea nannet sámi festiváldaid, doaimmabijuid sámi mánáid ja nuoraid várás, musihkkaalmmuhemiid, filbmadoaimmabijuid, govvadáiddaprošeavttaid, prošeavttaid girko- ja oskueallima ovdánahttima várás ja doaimmabijuid ollu eará surggiin maid bokte sámi servodat nannejuvvo kultursuorggi siskkobealde.

Sámi dáiddáriid rámmaeavttut: 2 miljon ruvnu

Buriiguin rámmaeavttuiguin sámi dáiddáriid várás sihkkarastojuvvo sámi dáidda- ja kultureallin. Deatalaš lea ahte mis leat stipeandaortnegat mat leat mielde nannemin sámi dáiddáriid dáiddalaš iežaset ovddideami vejolašvuođaid, ja ahte dáiddáriid organisašuvnnain leat dakkár rámmaeavttut maid vuođul sáhttet veahkehit sámi dáiddáriid, ja gozihit sin dárbbuid.

Mediat: 3 miljon ruvnu

Dárbu lea nannet sámi mediafálaldaga sihke báikkálaččat, guovlulaš ja nationála dásis. Ferte fálluojuvvot dakkár mediafálaldat mii buori vuogi mielde goziha davvi-, julev- ja máttasámi giellaguovlluid. Buori mediafálaldaga ovdamearkan lea NuorajTv mii lea julev- ja máttasámi gillii, mii lea sámegielat neahhta tv maid julevsámi nuorat leat ráhkadan sin iežaset várás. Nuoraj Tv pláne viiddidit fálaldaga máttasámi guvlui, mii lea mielde nannemin giellageavaheami julev- ja máttasámi guovlluin.

Dárbu lea nannet ja oktiortnet máttasámi mediafálaldaga, ja dan oktavuodas sáhtá leat áigeovuodil ásahtit máttasámi mediaguovddáža.

Girjjiis “Sámi logut muitalit 3” rávvejuvvo ahte dahkkojuvvošii ođđa iskkadeapmi sámi mediaid birra, mainna iskkaduvvo man muddui sámit olggobealde guovdileamos guovlluin lea dohkálaš mediafálaldat ja movt sámit geavahit ođđaáigásaš mediaid. Dárbbášuvvo ođđa mediaplána, man bokte iskkaduvvo dálá sámi mediaid fálaldat sámi álbmogii, ja man bokte geahčaduvvo makkár hástalusat leat ovddasguvlui go guoská dálá ođđaáigásaš mediagovvii.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 94,6 miljon ruvnu kultuvrii. 2013:s dárbbáša Sámediggi 51,5 miljon ruvnu lasi dán fágasuorgái.

Máhttu

Sámedikki mihttomearri oahpahussuorggis lea ahte sámi álbmogis galgá leat máhtolašvuohta, gelbbolašvuohta ja gálggat mat dárbbášuvvojit sámi servodaga ovdánahttimis.

Sámediggerádi diedáhus oahpahusa ja oahpu birra meannuduvvo dievasčoahkkimis skábmamánu 2011. Diedáhusa čuovvoleapmin áigu Sámediggeráđdi jagis 2012 ráhkadit sierra doaibmabidjoplánaid sámi oahpahas- ja oahppopolitiikka várás ja daid vuođul ovddidit bušeahttaevttohusa Sámedikki jahkásaš bušeahtaide.

Sámediggi áigu vuoruhit guokte suorggi oahpahusa siskkobealde. Dat leat sámegiella nubbingiellan vuođdoskuvllas ja oahpponeavvodilli sihke mánáidgárddiin ja vuođđooahpahasas.

Sámegiela oahpahas vuođdoskuvllain: 1 miljon ruvnu

Ángiruššansuorgi mii sámediggediedáhusas váldojuvvo ovdan lea sámegiela oahpahas vuođdoskuvllas, go erenoamážit lea bohtán ovdan fuolla sámegiela ektui nubbingiellan. Máhttoloktema – sámi evalueren čájeha ahte oahppit geain lea sámegiella nubbingiellan, eai oahpa giela doarvái bures nu ahte sii šattašedje doaibmi guovttegielagin ja ahte leat ollu hástalusat sámegiela oahpahusa oktavuodas. Dát ákkastuvvo raporttas “Sámi logut muitalit 4”, mii almmuhuvvui golgotmánus 2011. Raporttas oidno ahte jagi 2006 rájes leat oahppit geain sámegiella lea nubbingiellan vátnon 38 % golmma sámegiela ektui oktiibuot, davvisámegiella nubbingiellan okto lea njiedjan 40 %.

Deatalaš lea álggahit doaibmabijuid maiguin dán jorgalahttit dán dili. Okta sivva mii raporttas gessojuvvo ovdan, lea dat ahte boasttu oahpahas málle geavahuvvo oahpahasas. Dát ii leat eisege ođas, raporttas oidno ahte vanhemat leat garrasit moaitán málle mii geavahuvvo sámegiela oahpahas nubbingiellan juo 1990-logus. Dát lea duodaštuvvon raporttas Sámegeiela oahpahas nubbingiellan, maid Sámi allaskuvla lea almmuhan 1998:s ja Ođastusa 97 árvvoštallamis, almmá ahte geavahas

livčče rievdaduvvon nubbingiela oahpahusmálla Máhttoloktema - sámi atnui váldima oktavuodas 2006:s. Riikkaidgaskasaš dutkan čájeha maiddáa ahte dat málla mii geavahuvvo sámegeiella nubbingiellan oahpahusas Norggas, ii daga ohppiid doaibmi guovttegielagin. Dutkit gohčodit dan geahnohis mállen.

Danne dárbaša Sámediggi eanet ruđaid nana oahpahusmálliid ráhkadeapmái fágii sámegeiella nubbingiellan.

Metoda ovddideapmi sámegeiella giellaoahpahusa ja kulturgaskkusteami várás mánáidgárddiin: 500 000 ruvnnu

Dárbu lea várret ruđaid sámegeielloahpahusa ja kulturgaskkusteami metodaovddidanbargui mánáidgárddiin. Ollu mánáidgárddit rahčet giellabargguin ja leat muitalan Sámediggái ahte dárbašuvvo metodaovddideapmi giellaoahpahusa várás. Sámi mánát leat mánáidgárddiin iešguđege guovlluin. Sierra guovlluin leat sierra dárbbut go guoská giellaoahpahusa metodaide, ja danne fertejit ovddiduvvot metodat sierra giellakategoriijaid várás. Dán vuodul dárbašuvvo 500 000 ru dán ulbmili 2013:s.

Sámi oahpponeavvut vuodđooahpahusas: 20 miljon ruvnnu

- Sámedikki mihttomearrin lea ahte buot fágasurggiide gávdnojit oahpponeavvut ja buot fágaide mátta-, julev- ja davvisámegeilli. Guhkin eret dilli lea nu dál. Sámi oahpponeavvuid váili lea leamaš hástalus dan rájes go sámegeiella šattai fágan. Vaikko almmuhuvvojit ge odđa oahpponeavvut juohke jagi, de eai vel ge gávdno buot fágaide, erenoamážit julev- ja máttasámegeilli váilot.
- Ruđat oahpponeavvoovddideapmái leat juogaduvvon Strategalaš plána sámi oahpponeavvuid ráhkadeami várás 2009 – 2012 mielde. Sámediggedieđáhusa čuovvoleapmin lea ráhkaduvvon doaibmaplána oahpponeavvuid ráhkadeami várás jagi 2013 rájes. Jos mii váldit vuolggasaji strategalaš plána čuovvoleamis, de čájehit gaskaboddosaš rehkenastimat ahte ollislaš dárbu lea 32 miljon ruvnnu go galgá sáhttit álgit ráhkadit daid oahpponeavvuid maida lea dárbu Máhttoloktema – sámi mielde (gč. tabealla vuolábealde). Ii leat realisttalaš álggahit nu stuorra ángiruššamiid ovttá jagi, eanemusat dan geažil go váilot olmmošlaš resurssat. Raporta ”Tiltak for å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler” čájeha dattetge Sámi goasttidan ja áviisasearvi dieđuid mielde ahte muhtun sámi lágádusat leat huksen stuorát kapasitehta ja gelbbolašvuoda buvttadit eanet oahppogirjiid go maid dán rádjai lea leamaš ekonomalaš rámmat buvttadit.
- Danne galgašii lasihit vuodđoskuvlaoahpahusa várás oahpponeavvuid ráhkadeapmái ruđaid 20 miljon ruvnnu.

Ruhtadárbu oahpponeavvuid ráhkadeapmái 2013:s lea:

Fága	Davvisámegillii	Julevsámegillii	Máttasámegillii	Submi ovttaskas fága ektui
Sámegiella vuosstašgiellan	0	2 300	3 900	6 200
Sámegiella nubbingiellan	800	2 500	2 500	5 800
Matematihkka	2 100	3 950	3 950	10 000
Luonddufága	6 200			6 200
RLE	0	1 000	1 000	2 000
Servodatfága	0	1 000	1 000	2 000
	9 100	10 750	12 350	32 200

Sámi oahpponeavvoportála Ovttas-Aktan-Aktesne: 3,5 miljon ruvnnu

Sámi oahpponeavvoportála galgá ovddidit neahttavuđot bálvalusaid sámi oahpponeavvuid ektui, ja fállá golbma vuodđobálvalusa:

Neahttaportála mii veahkeha gávdnat sámi oahpponeavvuid. Dát bálvalus lea almmuhuvvon čakčat 2011, ja das lea redakšuvdna mii buvttada neahttasiidduid.

Digitála oahpponeavvuid almmuhanreaidu. Ovddiduvvojit guokte oahpponeavvopilohta mat almmuhuvvojit skábmamánus 2012.

Sámi juohkinarena internehtas. Bálvalus almmuhuvvo oktanaga oahpponeavvopilohtaiguin.

Prošeakta loahpahuvo jagi 2012 loahpas. Sámediggi lea bargamin plánain oazžut bissovaš doaimma portálas. Doaimmačovddus ja ruhtadanplána ii leat ráhkaduvvon, muhto dain jagiin go dát lea leamaš prošeaktan, de lea dat máksán 3,5 miljon ru jahkái. Bissovaš doaimma šaddá máksit sullii seamma ollu.

Čoahkkingeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 42 miljon ruvnnu máhttui. 2013:s dárbbasa Sámediggi lasi 25 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Dearvvašvuolta ja sosiála

Sámediggi oaidná ahte sámi geavaheddjiid vuoigatvuodat dearvvašvuoda- ja sosiálapolitihkas leat nannoseappot guovddážis. Sámedikki bajimuš mihttomearri lea ovttadássásaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat sámi geavaheddjiide seamma dásis norgga álbmogiin.

Sámediggi oaidná ahte gieskat mearriduvvon Ovttasdoaimmanodastus bidjá sámi pasieanttaid ovdiid odđa hástalusaid sámi giela ja kultuvrra ektui. Sámedikki oktavuolta guovddáš eiseválddiiguin dán proseassas lea deatlaš, ja lea dárbu várret resurssaid dán ulbmili.

Ráđdehus lea maiddái dieđihan ahte mánáidsuodjalusa oktavuodas galgá organiseren ja lágat geahčaduvvot viidát. Dát bidjá Sámediggái hástalusaid. Min ulbmilin lea doaimmat sámi mánáidsuodjalusmánáid sáhkaguoddin norgga eiseválddiid ektui, ja mii oaidnit ahte lea dárbu nannet álgoálbmotvuoigatvuodaid heiveheami lánkaásahusain ja doaimmabijuid hábmema oktavuodas mánáidsuodjalussuorggis.

Sámi servodahkii bohtet maiddái hástalusat bioteknologalaš ovdáneami siskkobeaide. Sámi genaávdnasiid hálldašepmi ja eaiggátvuolta buktet midjiide hástalusaid sihke politihkalaččat ja

gelbbolašvuoda dáfus. Sámediggi oaidná ahte ráđđehusa bioteknologiija ovddideami odđa strategijabargu lea dakkár bargu masa ferte searvat. Dás lea alimusat sáhka dan hábmemis.

Ráđđehusa bargu gárrensuorggis dagaha ahte dárbbasit hálddahaslaš resurssaid Sámediggái. Sámi geavaheddjiid dárbbu ja vuoigatvuodaid goziheapmi lea deatalaš Sámediggái, ja danne fertet mii árjjalaččat searvat dán proseassas.

Sámediggi dárbbasa 2013:s eanet hálddahaslaš resurssaid ovddasdoaimmanodastusa ja sámi geavaheddjiid čuovvoleapmái.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 4 miljon ruvnnu dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaide. 2013:s dárbbasa Sámediggi lasi 1,6 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Areálat ja biras

Sámediggi bargá dan ala ahte sámi guovlluid areálat ja resurssat geavahuvvojit, suodjaluvvojit ja hálddašuvvojit ceavzilis vuogi mielde.

Plána- ja huksenlága čuovvoleapmi: 3 miljon ruvnnu

Sámedikki barggu oktavuodas areálaáššiguin lea sáhka das ahte sámi beroštumit suodjaluvvojit dalle go mearrádušat areálaid geavaheamis dahkkojuvvojit. Vurdojuvvo ahte Sámediggi árjjalaččat searvá regionála ja gielddalaš plána- ja huksenlágaide, maid mii ieža maiddái leat dovddahan ahte mii áigut dahkat. Dan geažil go plána- ja huksenlágas leat odđa gáibádušat, ja go leat odđa gielddastivrrat maŋŋá čavčča válgga, de vuordit mii lasi barggu dán bargosuorggis.

Eará areálaáššit: 4,6 miljon ruvnnu

Sámediggi oaidná ahte eanet bahkkejit geavahit sámi guovlluid areálaid, earret eará energiijahuksemiid, suodjalanbarggu ja resursaviežžama bokte. Dasto lea Sámediggi leamaš mielas eanet árjjalaččat searvat bargui Eurohpa eatnadatkonvenšuvnna čuovvoleapmái. Sámedikkis lea geatnegasvuolta konsultašuvdnašiehtadusa mielde čuovvolit suodjalanproseassaid ja stuorra huksenáššiid.

Sámediggi sáhtta jos Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta heaittiha guovllustivrraid oazžut eanet barggu boazodoalus areáladárbbuid ektui.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 1 miljon ruvnnu areála- ja birasbargui. 2013:s dárbbasa Sámediggi lasi 7,6 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Kulturमितosuođjaleapmi

Sámediggi áigu suodjalit ja oainnusmahttit mihtilmas ja rikkis sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasiid, sihke oassin min kulturárbbis ja identitehtas ja oassin sámi biras- ja resursahálddašeamis.

Sámedikki bargu kulturmuittuiguin lea deatalaš vuodđun sámi historjái ja leahkimii. Kulturमितobarggu oktavuodas lea Sámediggi gulaskuddaninstánsa plánaáššiin ja stuorát huksenáššiin. Dan oktavuodas registrerejuvvojit ollu sámi kulturmuittut. Sámediggi háliida maiddái searvat sierra prošeavttaide mat leat mávssolaččat sámi kulturमितosuođjalusa fágalaš ovdáneapmái.

Áššit mat gusket sámi kulturमितosuođjalussii, maiddái sámi huksensuođjalusaáššit, leat lassánan dađistaga dain maŋimus jagiin. Dasto resurssat gal eai leat geavahas lassánan jagi 1999 rájes. Dat lea Sámedikki stuorámuš hástalus kulturमितosuođjaleapmi.

Dála dilis lea kulturमितobarguin oktavuodas gitta 134 gielddain, 8 fylkkagielddain, 3 arkeologalaš regionmuseain, sámi museaiguin ja guovllu eará museaiguin guovllus. Dasa lassin leat maŋga eará

báikkálaš, regionála ja stáhtalaš aktevrra mat buohkat háliidit Sámedikki mielde deatalaš surggiin. Dát bargu dahkkojuvvo dál 11,5 jahkedoaimmain. Fylkkagiielddain seamma suorggis leat mealgat stuorát resurssat kulturमितobarggus.

Heajumus dilli lea huksensuodjalusas gos okta virgeolmmoš galgá bargat buot bargguid mat gullet sámi huksensuodjalussii olles Norggas. Dat ii leat doarvái otnáš dárbbu ektui. Dasto lea sivva jáhkkit ahte huksensuodjalusprošeakta mii lea jođus buvttiha ollu barggu sámi visttiid odasteami ektui, ja nu maiddá dárbbáša fágalaš bagadusa ja detáljaregistrerema.

Sámedikki oaivila mielde lea stuorát bargoresurssain sámi kulturमितosuodjalusas ávki sihke gielddaide, fylkkagielddaide ja ovttaskas doaibmabidjooamasteddjiide. Jos Sámedikkis livččii vejolašvuohta leat mielde ovddabealde plánaproseassaid, de sáhtášii vejolaš vuostálasvuodaid álkibut garvit. Sámi álbmogis galgá maiddá leat duohta vuoigatvuohta hálddašit ja dulkot iežas historjjá. Sámi kulturमितosuodjalus váikkuha dan.

Sámi kulturमितosuodjalus dárbbášivčče unnimusat guokte odđa virggi jagi 2013 rájes, ja ovtta odđa virggi sámi huksensuodjalussii. Dát gártá máksit 2,4 miljon ruvnnu.

Ohcanvuđot doarjagat sámi kulturमितosuodjalusas: 1 miljon ruvnnu

Sámediggi álggahii 2011:s proševtta sámi automáhtalaččat ráfáidathttojuvvon visttiid registreremiin. Jáhku mielde buvttiha dat stuorát beroštumi ođasmahttit sámi visttiid ja stuorát doarjjadárbbu sámi kulturमितosuodjalusas.

Sámediggi vásiha ahte ii leat doarvái áigi ohcamiid čuovvoleapmái mat ožžot doarjjalohpádusa ja nu šaddá ge ruđaid geavaheamis hui soaittáhat raporterren. Sámediggi dárbbáša olles jahkedoaibma go galgá sáhttit gaskkustit ja čuovvolit sámi kulturमितosuodjaleami ohcanvuđot doarjjaortnegiid.

Váikkuhangaskaoapmeortnega galggašii viiddidit dađistaga boahhteáiggis, vuosttaš vuorus 1 miljon ruvnnuin 2013:s vai sáhtášii čađahit daid eanemus heahkka dárbbuid huksensuodjalusas. Odne lea várrejuvvon 50 % áššemeannudeaddji kulturमितosuodjalusa ohcanortnegii. Dása lassin galggašii bidjat ruđaid bealle virgái oážžun dihte olles jahkedoaimma doaibmabijuid meannudeapmái ja čuovvoleapmái mat leat ožžon doarjjalohpádusa ortnegis.

Proševttat kulturमितosuodjaleami oktavuodas: 1,5 miljon ruvnnu

Sámediggi oaidná ahte lea stuorra dárbu álggahit proševttaid mat leat mávssolaččat sámi kulturमितosuodjalusa fágalaš ovdáneapmái. Dát leat deatalaš proševttat maid Sámediggi ii sáhte čuovvolit dálá rámmaid siskkobealde.

Ceavccageađggi/Várnjárdgga kulturमितoguovlu

Ceavccageađgelávdegoddi ráhkkanan Ceavccageađggi viiddis čalmmusteapmái barggus go leat oččodeamen dan tentatiivvalaš máilmeárbelistii. Lávdegoddi geargá bargguinis 2012:s. 2013:s šaddá dárbu viidat registreret muhtun guovlluid mat välljejuvvojit Várnjárdggas.

Lassin iešruhtadeapmái 2013:s sáhtá šaddat dárbu bivdit ovttasbarggu FeFo:in registrerema ektui välljejuvvon guovlluin earret álbmotmeahcis. Dán bargui dárbbáša Sámediggi unnimusat 200 000 ru.

Sámediggi áigu bargat dan ala ahte Ceavccageađggi kulturमितoguovllu doaibma ja gaskkusteapmi šattašii bissovaš ortnegin.

Sámegiella Askeladden-registaris

Sámediggái lea iešalddis čielggas ahte sámi kulturमितuttat galget válddahuvvot ja gaskkustuvvot maiddá sámegilli. Bargu sámegiella oččodemiin nationála kulturमितodiehtovuđđui lea bures álggahuvvon ja Sámediggi lea ráhkadan sátnelistta diehtovuđu geavahussii. Riikaantikvára lea cealkán ahte Sámediggi ferte ráhkadit njuolggadusaid geavaheami várás, ja oktiortnet sámi oasi ovddideami

diehtovuodus. Vuosttaš vuorus leat jurddašan davvisámegiela heivehit Askeladden-registarii. Maŋŋá galggašedje maiddá eará sámegeilat heivehuvvot diehtovuodui.

2013:s dárbbáša Sámediggi bealle virggi sámegeiela gelbbolašvuodain joatkit barggu sámegeiela heivehemiin Askeladden-registarii.

Out of the ice – Sápmi

Dan oktavuodas go jasat leat suddamin, ihtet bođu kulturmuittut daid ravddain. Ovddeš gávdnosat jieknaravddain sáhttet čájehit ahte jieŋaid alde ja luhtte lea leamaš goddebivdu. Sámediggi diehtá ahte Norlándas leat gávdnan sámi kulturmuittuid jieŋaid luhtte. Deatalaš lea ahte mii sáhttit dulkot dán sámi ovdahistorjá ja historjja gálduid ja máhtu vuodul.

Oktiibuot lea dárbu oažžut bealle fágavirggi.

Sámi kulturmearkkat muorain

Sámi kulturmuittuid gaskkas, kulturmearkkat muorain lea dakkár kulturमितohápmi mii dán rádjai lea unnán dovddus Norggas, maiddá Sámedikki beales kulturमितováldin. Dat boahá várra das go máhttu dán lágan kulturmuittuid birra lea leamaš heittot ja danne dat ii leat geavahuvvon nu ollu dutkamis iige hálddašeamis. Hástalusat kulturmearkkaid oktavuodas muorain bohtet vuosttazettiin das go meahcci ja nu maiddá kulturmearkkat áiggi mielde leat jávkan, juogo lundolaš sivaidd geažil, muhto maiddá ođđaáiggi meahcedoalu geažil ja eará areálaid dárbbášeadji ealáhusaid geažil.

Oktiibuot lea dárbu oažžut bealle fágavirggi.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 2,5 miljon ruvnnu kulturमितosuodjaleapmái. 2013:s dárbbáša Sámediggi lasi 4,9 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Ealáhusat

Sámediggi háliida nana ja juohkelágan ealáhusaid sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa vuodul ja mat vuhtii váldet daid, ja leat vuodduin gievrras báikegottiide gos olbmot háliidit ássat.

Sámediggi lea čakčat 2011:s mearridan iežas ealáhuspolitihkalaš dieđáhusa. Dieđáhusa vuodul lea jurdda nuppástuhttit Sámedikki ealáhuspolitihka. Ealáhuspolitihkka rievdaduvvo nu ahte eanet deattuhuvvo báikegottiid ovddideapmi, ođđaháhkkan, gelbbolašvuodabajidan doaimmabijut ja ealáhusutkan. Vuoddoealáhusaid siskkoabealde galgá rámmaeavttuid buorideapmi vuoruhuvvot. Prošeavttat, fitnodatjurdat ja ealáhusdoaimmabijut galget árjjalaččat buoridit sámi ealáhusallima gilvonávccaid. Dieđáhusa áigumuš lea maiddá eanet deattuhit lávgadet ovttasbarggu gielddaiguin, FoU-ásahusaiguin ja stuorát váikkuhanfámu riikka guovddáš ealáhuspolitihkkii.

Strategiijat mat leat dieđáhusas galget čuovvuluvvot jahkásaš bušeahtain. Váikkuhangaskaomiid geavaheapmi leat deatalaš reaidu daid áŋgiruššansurggiid čuovvoleapmái mat leat dieđáhusas.

Čuovvolan dihte dieđáhusa áigu Sámediggi álggahit mátkeealáhusovddidan prošeavtta sámi guovlluin. Ovdaprošeakta ii leat gárvvís, muhto árvoštallan doaimttáži čájeha ahte Sámediggi ferte bidjat birrasii 1 miljon ruvnnu jahkái golmma jagi áigodagas váldoprošektii. Lotnolasealáhusaid árvoháhkkan-programma ja sámi mátkeealáhusaid bokte lea ilbman ahte lea dárbu eanet áŋgiruššat sámi mátkeealáhusaiguin. Dárbu lea buoridit gelbbolašvuoda earret eará vuovdima, vuovdaleami ja ekonomiiija, fierpmádatvuodđudemiid ja lávgadet ovttasbarggu oktavuodas eará mátkeealáhusaiguin riikkas. Mii oaidnit maiddá ahte lea stuorra dárbu ovddidit ehtalaš standárddaid mátkeealáhusaid várás davvin ja oažžut sámi profiila mátkeealáhusáŋgiruššamiin. Okta oassemithtomearri Sámedikki dieđáhusas lea ahte áŋgiruššat vásihusturismma ektui man guovddášis lea eaktivuohta ja jáhkehahttivuohta.

Ealáhusdieđáhusas lea áigumuš ángiruššat eanet sámi kulturealáhusaiguin. Lea vejolašvuohta háhkat eanet bargosajiid kulturealáhusaid siskkoabealde. Dattetge leat stuorát hástalusat dainna lihkostuvvamii bieđgguid ássanguovlluin go stuorát čoahkkebáikkiin. Earret eará lea kundáriid oazžun stuorra hástalus distrivttain. Kulturealáhusaid oktavuodas lea dárbu oazžut gelbbolašvuođa ealáhushtkamis, ovttasbarggus ja fierpmádagas. 2013:s lea lasi dárbu 1 miljon ruvnnu.

Sámi guovlluid ealáhusstruktuvras lea stuorra oassi almmolaš bargosajit ja stuorra oassi barget vuoddoealáhusain. Danne lea dárbu nannet ángiruššama ealáhusovddideamis priváhta suorggis vai šattašii gievrrat ealáhusstruktuvrá mii ii leat nu ovttabealat. Dasto lea hástalus hahkat bargosajiid mat geasuhit nuoraid ja nisssonolbmuid geain lea alla oahppu. Go galggaš oazžut eambbogiid ásahtit ja ovddidit iežas doaimma, lea dárbu čadahtit ealáhushtkanprográmma mii erenoamážit lea oavvilduvvon nisssonolbmuid várás. Dasto dárbašit ásahtedjiid várás oahppo- ja čuovvolanprográmma mii lea heivehuvvon sámi guovlluide ja maid sáhtta čadahtit sámegilli. 2013:s lea dárbu oazžut 1 miljon ruvnnu ealáhushtkanprográmma čadaheapmái ja ásahtedjiohppui/-čuovvoleapmái.

2013:s lea dárbu čuovvolit gielddaid mat leat ohcan beassat Sámedikki ealáhusovddidandoarjaga doaibmaguvlui. Vihtta gieldda leat ohcan. Dat leat Báhcavuotna, Gálsa, Ráisa, Skiervá ja Siellatgieldda. Sámediggeráđđi áigu addit dieđu galget go dat boahhtit doaibmaguvlui. Jos diet gielddat váldojuvvojit mielde doaibmaguvlui, de ferte váikkuhangaskaomiid nannet 2 miljon ruvnnuin gieldda nammii, mii oktiibuot šaddá 10 miljon ruvnnu.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 37,6 miljon ruvnnu ealáhusaide. 2013:s dárbaša Sámediggi lasi 13 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Regionálaovddideapmi

Sámediggi háliida árijalaš ja ulbmillaš ovttasbarggu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihte sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Sámediggi lea dahkan ovttasbargošiehtadusaid fylkkagielddaiguin Hedmárkku rájes davás. Ovttasbargošiehtadusaid bokte šiehttojuvvo makkár ovddasvástádus regionála eiseválddiin lea go guoská sámi kultuvrii, gillii, birrasii, ealáhus- ja servodateovddideapmái.

Sámedikkis lea dál gáržžes ekonomii ja vátna hálldahuslaš resurssat daid ángiruššamiid čuovvoleapmái mat leat ovttasbargošiehtadusain fylkkagielddaiguin. Dasto sáhtta eanet ulbmillaččat geavahit ovttasbarggu sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannemii ja oainnusmahttimii. Danne lea Sámediggi ođasmahttigoahtán ovttasbargošiehtadusaid mat leat fylkkagielddaiguin. Sávahahtti lea oazžut eanet ulbmillaš šiehtadusaid goappašiid beliid dáfus.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 3,7 miljon ruvnnu regionálaovddideapmái. 2013:s dárbaša Sámediggi lasi 5 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

Sámediggi bargá dan ala ahte álgoálbmogat galget beassat mearridit sin iežaset ovdáneami ja sis galgá leat vejolašvuohta gozihit iežaset beroštumiid riikkaidgaskasaččat.

Sámedikkis leat doaimmat maid mii háliidit čoavdit riikkaidgaskasaš arenain, ja dasto leat vuordámušat ahte Sámediggi galggašii searvat ja ángiruššat. Dát guoská riikkaidgaskasaš bargui álgoálbmogiid ektui sierranas oktavuodain, nugo ON, EU, Ártalaš ráđi ja Barents-ráđi oktavuodas. Ráđdehusa ángiruššan davviguovlluin hástala maiddái eanet doaimma ja čuovvoleami Sámedikki beales. Dasto leat Sámedikkis áigumušat ángiruššat riikkaidgaskasaš arenas erenoamážit go guoská daid hástalusaid maid ovddabealde erenoamážit álgoálbmogat leat boahhteáiggi dálkkádatrivdamiid oktavuodas.

Dárbu lea lasihit doaibmaruđaid jos Sámedikkis galggaš leat doaibmamunni ieš sáhttit vuoruhit resursageavaheami, ja vai Sámediggi galgá sáhtášii duohtan dahkat daid doaimmaid mat čuvvot konvenšuvnnaid maid norgga eiseválddit leat vuolláičállán álgoálbmogiid searvama ektui proseassain mat gusket sidjiide.

Sámedikkis lea unnán ruhta geavahusas iežas bušeahtas riikkaidgaskasaš bargui. Sámediggi lea earret eará váldán badjelasas álgoálbmotkantuvrra doaimma ruhtadeami Barents-barggu oktavuodas Ruošša bealde.

Sámedikkis lea dál rámmašiehtadus Olgoriikadepartemeanttain. Dan rámma lea 1 miljon ruvnnu. Mii vuordit ahte Olgoriikadepartemeanta fievrída ruđaid 50-poastta bokte nu ahte ii leat dárbu rámmašiehtadusa geavahit Sámedikki riikkaidgaskasaš áŋgiruššami. Dárbu lea maiddá ahte dát juolludus lassánivčče Sámedikki riikkaidgaskasaš áŋgiruššamiid geažil. Sámedikki rámma riikkaidgaskasaš bargui lea unnán dahje ii oppage rievdan maŋimus jagiid.

Norga raportere jeavddalaččat CERD:ii (ON nállevealahanlávdegoddi) ja CERD rávve movt Norga buoremus vejolaš vuogi mielde sáhtá čuovvolit vealahanlága. Sámediggi lea ráhkadan sierra rapportaid movt iešguđege sámi doaibmabijut čuovvoluvvojit. Dát proseassat gáibidit ollu resurssaid. Dárbu lea buoridit dagaldumiid ja proseassaid das movt dieđut johtet ja raporterejuvvo Sámedikki ráđdehusa gaskka Mánáid-, dáseárvo- ja searvadahttindepertemeanttas (MSD). Dárbu lea oažžut eanet resurssaid nannen dihte barggu ja searvvahan dihte nu stuorra osiid go vejolaš sámi servodagas.

Plánejuvvon lea ahte ráhkaduvvo ođđa riikkaidgaskasaš dieđáhus 2012:s.

2013:s dárbbasa Sámediggi lasi 2 miljon ruvnnu čuovvolan dihte min riikkaidgaskasaš áŋgiruššamiid.

Áltá 2013

2014:s galgá ON lágídit Máiłmme álgoálbmotkonferánssa New York:as. Sámediggi háliida bovdet álgoálbmogiid ráhkkaneddji konferánsii Áltái 2013:s vai álgoálbmogat ja sin stáhtat beasašedje nu bures go vejolaš ráhkkanat máilmmikonferánsii.

Sámediggái šaddá ieš ráhkkaneddji konferánssa čađaheapmi Álttás máksit árvvu mielde 5 miljon ruvnnu.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 1,2 miljon ruvnnu sámi ovttasbargui ja riikkaidgaskasaš bargui. 2013:s dárbbasa Sámediggi 7 miljon ruvnnu lasi dán fágasuorgái.

Plána ja finánsa lávdegotti árvalus

Álggahus

Ášši Sámedikki 2013 bušeahtadárbu galgá čalmustahttit Sámedikki resursadárbbu 2013:s, ja muhtun muddui maiddá sámi servodaga, 2012 bušeahta ektui. Stáhta juolludusat Sámediggái galget láchit sámi álbmogiid dili sihkkarastit ja ovddidit iežaset giela, kultuvrra ja servodateallima.

Evttohusat

Evttohus 1

Evttohus Norgga sámiid riikasearvvis (NSR) Aili Keskitalo, Ann-Mari Thomassen, Jarle Jonassen ja Rolf Johansen bokte

Lassievttohus

Ođđa teakstaoassi Areálaid ja Birrasa vuolde, maŋŋa vuolleteakstaoasi Eará areálaáššit

Duopmostuollohálldahus: 3 miljon runvnu

Lea stuorra dárbu nannet juolludemiid Finnmárkkukommišuvdnii vai lea buoret vuodđu ollašuttit dan válldi mii kommišuvdnii lea addojuvvon. Duogáš lea ahte lea stuorra eahpádus dan barggu ektui maid Finnmárkkukommišuvdna galgá čadahit, earret eará mearrasámi vuoigatvuodaid ektui ja eará sámi vuoigatvuodaeaggádiid ektui. Kommišuvdna ferte vuoruhit diehtujuohkima dan válldi ja barggu birra mii gullá sidjiide. Kommišuvnnas fertejit leat doarvái resurssat vai bargu sáhttá čadahuvvot almmá dárbbasmeahtun maŋgonemiiguin.

Ruđat mat juolluduvvojit Duopmostuollohálldahussii, galget merkejuvvot Finnmárkkukommišuvdna. Vuosttažettiin berre bargojuvvot dan ala ahte Finnmárkkukommišuvdna šaddá sierra poastan stáhtabušehtas. Kommišuvdna berre oažžut 3 miljon ruvdnosaš lasi.

Sihke Justiisadepartemeanta ja Stuorradikki Justiisalávdegoddi fertejit váldit ovddasvástádusa das ahte sihkkarastit dohkálaš meannudeami dáid deatalaš áššiin.

Čuovvolit barggu sihkkarastit sámi vuoigatvuodaid mariidna vuoigatvuodaide: 3 miljon runvno

Sámediggi dárbbasa resurssaid čuovvolit barggu sihkkarastit sámi vuoigatvuodaid mariidna resurssaide. Prinsihppa ahte dohkkehít historjjálaš rievtti ja oassálastima guolástusealáhusas, galgá čuovvoluvvot sihke našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Sámediggi meroštallá 2013 bušeahttadárbbu 3 miljon ruvdnii.

Evttohus *Ovddádusbellodagas Arthur Tørfoss bokte*

Evttohus 2

Sámediggeráđi evttohus sihkkojuvvo ollásit ja sadjái biddjojuvvo čuovvovaš:

Sitáhta ráđi evttohusas:

“Dáláš bušeahttaprosedyrat eai atte Sámediggái duohta vejolašvuoda mearridit sámi álbmoga ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovddideami. Stáhtus lea dál nu ahte Sámedikkis ii leat dohkálaš váikkuhanfápmu proseassain maid bokte juolludusat sámi ulbmiliidda bohtet stáhtabušehtas. Danne ferte Sámediggi boahit duohta šiehtadallanposišuvdnii go guoská iežas doaimma bajimuš ekonomalaš rámmaide.”

Sámediggi lea ollásit ráđi áddejumi vuostá. Sámedikki bargun ii leat “mearridit sámi álbmoga ekonomalaš, sosiálalaš ja kultuvrralaš ovddideami.”

Sámit leat maiddá norgalaččat, ja servet servodahkii seamma dásis eará norgalaš borgáriiguin, main leat seamma vuoigatvuodát ohppui, bargui ja dearvvašvuoda bálvalusaide, ja seamma vejolašvuoha kulturdoaimmaide ja sosiála deaivvadanbáikkiide. Buot borgáriin riikkas lea jienastanvuoigatvuohta iežaset giellastivrrain, fylkkadikkiin ja Stuorradikkis. Dát leat álbmotválljen orgánat mat oalle guhkás gozihit norgga álbmoga ekonomalaš, sosiálalaš ja kultuvrralaš ovdáneami rámmaeavttuid.

Dán vuodul ii leat Sámedikki mielas dárbu šat eanet nannet Sámedikki váikkuhanfámu ja ekonomijja.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

NSR bivdá Dievasčoahkkin dohkkehít ahte 1. oassi NSR:a lávdegotti evttohusas rievdaduvvo mearkkašupmin. Dása lassín rievdaduvvo maiddái 2. cealkka 1. teakstaoasis dánin:

Duogáš lea ahte lea stuorra eahpádus álbmogis dan barggu ektui maid Finnmárkkukommišuvdna galgá čadahit, earret eará mearrasámi vuoigatvuodaid ektui ja eará sámi vuoigatvuodaeaggádiid ektui.

Bargiidbellodat doarju dán mearkkašumi.

Dievasčoahkkin dohkkeha rievdadusaid.

NSRa ja Bargiidbellodaga sámedikkejoavkkuid mearkkašumpi

Duopmostuollohálldahus: 3 miljon runvnu

Lea stuorra dárbu nannet juolludemiid Finnmárkkukommišuvdnii vai lea buoret vuodđu ollašuttit dan válldi mii kommišuvdnii lea addojuvvon. Duogáš lea ahte lea stuorra eahpádus dan barggu ektui maid Finnmárkkukommišuvdna galgá čadahit, earret eará mearrasámi vuoigatvuodaid ektui ja eará sámi vuoigatvuodaeaggádiid ektui. Kommišuvdna ferte vuoruhit diehtujuohkima dan válldi ja barggu birra mii gullá sidjiide. Kommišuvnnas fertejit leat doarvái resurssat vai bargu sáhtá čadahuvvot almmá dárbbasmeahtun maŋjonemiiguin.

Ruđat mat juolluduvvojit Duopmostuollohálldahussii, galget merkejuvvot Finnmárkkukommišuvdna. Vuosttažettiin berre bargojuvvot dan ala ahte Finnmárkkukommišuvdna šaddá sierra poastan stáhtabušehtas. Kommišuvdna berre oazžut 3 miljon ruvdnosaš lasi.

Sihke Justiisadepartemeanta ja Stuorradikki Justiisalávdegoddi fertejit váldit ovddasvástádusa das ahte sihkkarastit dohkálaš meannudeami dáid deatalaš áššiin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 30 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui jienain 27. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 27 jienain 3 jiena vuostá.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 27 jienain 3 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Aili Keskitalo, áššejođiheaddji	Sten Erling Jønsson
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Trond Are Anti
	Aili Keskitalo	
2	Arthur Tørfoss	
3	Geir Tommy Pedersen	Ronny Wilhelmsen
		Willy Ørnebakk
	Geir Tommy Pedersen	
4	Ragnhild Melleby Aslaksen	Trond Are Anti
		Geir Tommy Pedersen
		Aili Keskitalo
	Ragnhild Melleby Aslaksen	
	Aili Keskitalo, čoahkkinortnegii	
5	Rolf Arthur Johansen	Willy Ørnebakk
		Geir Tommy Pedersen
	Rolf Arthur Johansen	
6	Anders Somby jr.	Geir Tommy Pedersen
		Aili Keskitalo
	Anders Somby jr.	
7	Marit Kirsten A. Gaup	
8	Jarle Jonassen	
9	Olaf Eliassen	
10	Willy Ørnebakk	
11	Láilá Susanne Vars	
12	Vibeke Larsen	
13	Aili Keskitalo	
14	Geir Tommy Pedersen	
15	Willy Ørnebakk, čoahkkinortnegii	
16	Aili Keskitalo, áššejođiheaddji	
17	Rolf Arthur Johansen, čoahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Álggahus

Sámediggi áshuvvui dan dihte vai sámiide sihkarastojuvvo ovttadássásaš meannudeapmi. Sámi giella ja kultuvra leat leamaš álggu rájes Norggas ja danne lea gáibádus suodjaluvvot ja ovddiduvvot nugo dárogiella ja dáža kultuvra. Dan 20 jagis maid Sámediggi lea doaibman, leat mii olahan ollu.

Riekteovdáneapmi ollu guovlluin lea ovdáneamen positiivvalaččat. Sámi giella ja kultuvra leat ožžon buoret stáhtusa. Sámi mánáin lea riekti oažžut oahpahasas sámegeielas ja sámegeilli.

Dattetge leat mis ollu hástalusat. Vuoigatvuođat leat šaddan buoret, muhto go Sámedikkis ii leat measta oppage doaibmamunni čuovvolut dáid vuoigatvuođaid geavtlaš politihkas, de joatkašuvvá sámi álbmoga erohusmeannudeapmi. Sámegeielas lea buoret stáhtus, muhto liikká välljejit ollugat eret sámegeiela skuvllas. Sámi kultuvra lea ožžon buoret stáhtusa, muhto dat ii leat čuovvoluvvon ekonomalaččat museaodastusas iige kulturloktemis. Sámi mánáin lea vuoigatvuohta oahpahussii

sámegielas ja sámegillii, muhto eai gávdno doarvái oahpponeavvut oahpahusa várás. Erenoamáš hástalusaid dat buktá mátta- ja julevsámi guovlluin.

Sámediggi ovddasta sámiid álbmogin ja lea sin ovddasteaddji orgána Norggas. Dát mielddisbuktá dan ahte Sámedikkis ferte leat friijavuohhta bidjat eavttuid, hábmet ja hálldašit sámepolitihka Norggas. Ovttasdoaimmanprosedyrat Stuorradikki, ráđđehusa ja Sámedikki gaska galget sihkkarastit dan ahte Sámediggi sáhtta gozihit dán rolla. Sierra friijavuohhta bušehta dáfus lea dárbbaslaš vai Sámedikki autoritehta ja álggahanriekti sámepolitihkas sihkkarastojuvvo. Go dat galgá sihkkarastojuvvot de lea deatalaš oázžut sadjái bušehttaprosedyraid ja jahkásaš bušehttarámmaid mat dávistit Sámedikki rollii sámepolitihkas.

Váttis lea dadjat ahte dáláš vuogádat livčče siskkobealde álbmotrievttálaš rámmaid, gč. ILO 169 guđát artihkkala ja ON álgoálbmotjulggášusa goalmmát artihkkala. Dáláš bušehttaprosedyrat eai atte Sámediggi duohta vejolašvuoda mearridit sámi álbmoga ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovddideapmái. Stáhtus lea dál nu ahte Sámedikkis ii leat dohkálaš váikkuhanfápmu proseassain maid bokte juolludusat sámi ulbmiliidda bohtet stáhtabušehtas. Danne ferte Sámediggi boahit duohta siehtadallanposišuvdnii go guoská iežas doaimma bajimuš ekonomalaš rámmaide.

Sámedikki 2012 bušehta lea 368 319 000 ru (earret sáméálbmotfoanda). Go buohtastahtta jagi 2011 stáhtabušehtain de addá stáhtabušehta evttohus 2012:s 12 612 000 ru lasáhusa Sámediggái. Das lea Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta várren 1 000 000 ru sámegiela doaimmaplána čuovvoleapmái. De báhcá vel 11 612 000 ru Sámedikki iežas vuoruhemiide. Sámediggi ferte vuosttažettiin vuoruhit dán lasáhusa bálká- ja haddegoarkumii iežas hálldahusas ja daid ásahusaide mat ožžot njuolga doarjaga Sámedikki bušehtas. Boađusin dás šaddá dat ahte eará poasttaid ii sáhte vuoruhit, ovdamearkka dihte ohcanvuđot doarjjaortnegiid dahje dat eai oáččo maidege.

Sámediggi vuordá ahte 2013 bušehta lasihuvvo nationála ángiruššamiid ektui ja ahte bušehtas eai leat ráđđehusa vuoruhan várrejuvvon ruđat.

Sámedikki jagi 2013 bušehtadárbbut čájehit lassi dárbbu jagi 2012 bušehtas. Bušehtadárbu čájeha ollislaš dárbbuid mat leat sámi servodagas. Sámediggeráđđi áigu lagabuidda vuoruhit jagi 2013 bušehtadárbbuid árvoštaldettiin kapasitehta servodagas.

	(1000 ruvnnuin)
Čilgehus	Lasáhusdárbu 2013
Giella	23 400
Kultuvra	51 500
Oahpahus	25 000
Dearvvašvuohhta ja sosiála	1 600
Areálat ja biras	7 600
Kulturmuitosuodjalus	4 900
Ealáhusat	13 000
Regionála ovddideapmi	5 000
Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu	7 000
Totalt	139 000

Giella

Sámegielaide suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatalaš sámi kultuvrra boahhteáigái. Sámedikki mihttomearrin lea ahte sámegiella galgá leat lunddolaš giella buot arenain. Sámegiella lea danne

deatalaš dimenšuvdna buot fágasurggiin Sámedikkis. Sámediggi lea movtta maiddái danne go Ráđđehus lea heivehan ollu Sámedikki barggu ja álgagiin sámegiela doaibmaplánasis.

Sámediggi lea ráhkadišgoahtán ođđa gielladiedáhusa mii galgá leat Sámedikki giellapolitiikka vuodđun buot servodatdásiin. Diedáhus galgá plána mielde gárvvásmuvvat 2012:s.

Sámedikki bargu sámegielaiguin galgá maiddái dahkkojuvvot eará fágasurggiid bokte. Danne galgá giella oainnusmahttojuvvot mángga dán dokumeantta eará fágakapihttaliin.

Guovttegielalašvuodadoarjja gielddaide ja fylkkagielddaide: 9 miljon ruvnnu

Sámediggi ja Raavrhvijkke suohkan háliidit ahte suohkan laktojuvvo sámegiela hálddašanguvlui jagi 2013 rájes. Guovttegielalašvuodadoarjja berre nannejuvvot 4 miljon ruvnnuin. Guovttegielalašvuodadoarjagi lea addojuvvon lasi ruhta dušše dalle go leat boahtán ođđa gielddat hálddašanguvlui.

Vai sámegiela hálddašanguovllu gielddain galggaš leat vejolašvuohta nannet ja ovddidit giellabarggu suohkanis, de lea dárbu oažžut 5 miljon ruvdnosaš lasáhusa. Sámediggi lea mearridan ahte lea erenoamáš deatalaš gozihit ja nannet gielddaid máttasámi ja julevsámi guovllus.

Njuolggadoarjja giellaguovddážiidda: 6.4 miljon ruvnnu

Sámedikki doarjja sámi giellaguovddážiidda juollu unnán giellaguovddážiid doibmii. Danne geavahuvvojit ohcanvuđot prošeaktaruđat doaibmagoluide. Dán geažil lea hui váttis plánet giellaguovddážiid doaimma ja lea váttis rekrutteret gelbbolašvuoda ja resursaolbmuid giellaguovddážiidda. Danne háliida Sámediggi ahte giellaguovddážiid vuodđodoarjja duppalastojuvvo das mii dat lea odne, 584 000 ru buot giellaguovddážiidda. Oktiibuot gártá lasáhussan 6,4 miljon ru.

Ohcanvuđot doarjja: 2 miljon ruvnnu

Sámediggi oaidná ahte doaibma lea issorasat lassánan ja giella lea guovddážiis miehtá riikka. Jagis 2011 ledje danne máinnalmas ollu ohccit ohcanvuđot giellaortnegis. Danne lea Sámediggi gártan biehttalit ollu buriid giellaprošeavttaid, ja dakkár ovdáneami mii eat hálit. Danne lea Sámedikkis dárbu oažžut lasáhusa dán postii 2 miljon ruvnnu.

Ráđđehusa sámegiela doaibmaplána čuovvoleapmi: 2 miljon ruvnnu

Sámedikkis lea oalle stuorra ovddasvástádus dain doaibmabijuin mat leat Ráđđehusa sámegiela doaibmaplána ja Sámediggi lea dađistaga proseassas searvvahuvvon ollu daid doaibmabijuide maidda Sámedikkis ii leat ovddasvástádus. Dasto leat oaidnán ahte doaibmabijuid čuovvoleapmi ja čađaheapmi gáibida hui ollu sihke hálddahuslaš ja ekonomalaš resurssaid. Sámedikkis lea 2013:s dárbu oažžut 2 miljon ruvnnu daid doaibmabijuid čuovvoleapmái mat leat Ráđđehusa sámegiela doaibmaplánas.

Terminologijja: 1 miljon ruvnnu

Terminologijjabarggu ferte nannet buot sámegiela giellaguovlluin. Sámediggi lea jagi 2012:s bušeahtas várren ruđaid ollu terminologijjaprošeavttaide.

Risten.no lea sámi sátnebáŋku. Sámediggi lea álgán ovddidit dán diehtovuodu viidáseappot. Ođđa neahttabálvalus, Risten 2, galgá leat sátne- ja tearbmaohcanreaidu olles sámi álbmoga várás ja eará berošteddjiid várás dálá resurssaid vuodul.

Sámi hállansyntesa lea dihtorprográmma mii ádestallá olbmo hállama. Sámi hállansyntesa galgá earret eará leat lasseveahkkeneavvu sámegiela divvunprográmmii, ja maiddái čállindoarjjareaidun olbmuide geain lea čállinváttisvuohta ja earáide geain leat stuorát dahje unnit čállin- ja hállanváltisvuodat. Dainna bargguin háliida Sámediggi joatkit viidáseappot maiddái 2013:s.

Sámi servodagas lea deatalaš čohkket ja suodjalit árbevirolaš sániid ja tearpmaid, erenoamážit daid main lea oktavuoha vuoddoaláhusaide. Das lea mearrideaddji mearkkašupmi árbedieđuid suodjaleapmái iešguđege sámi servodagas. Terminologijabargu galgá nannejuvvot buot sámi giellaguovlluin.

Mii dárbbasit 2013:s 1 miljon ruvdnosaš lasáhusa terminologijabargui.

Báikenamat: 1 miljon ruvnnu

Sámi báikenamain lea hui stuorra mearkkašupmi báikkálaš historjái ja sámi oahpahussii. Sámediggi dárbbasa eanet ruđaid báikenammaproševttaid joatkimii julevsámi ja máttasámi guovllus, ja eará guovlluin gos gielladilli lea heittot. Dát bargu dahkkojuvvo ovttasráđiid giellaguovddážiiguin, museaiguin, skuvllaiguin ja Stáhta kártadoaimmahagain. Lassidárbu dán bargui lea 1 miljon ruvnnu.

Giellaproševttat: 2 miljon ruvnnu

Giellakonferánssa

Maŋŋá go Sámediggi lágidi stuorra giellakonferánssa 2011:s leat olbmot ávžžuhan min lágidit giellakonferánssa jeavddalaččat. Deatalaš lea ahte mii jeavddalaččat várret áiggi sámeielaid birra ságastallamii, ja čohkket birrasiid ja ovttaskas olbmuid geat beroštit sámeielain. Sámediggi háliida lágidit giellakonferánssa juohke nuppi jagi. Bušehtadárbu giellakonferánsii 2013:s lea 600 000 ru.

Giella-kampánja

Sámediggi háliida movttiidahttit olbmuid geavahit sámeielaid, geavahit dan dihtomielalaččat ja nannet dan árvvu. Dan mii áigut dahkat giellakampánja bokte, mas guovddážiis leat miellaguottut sámeielaid ektui ja giella geavaheami movttiidahttin. Dán kampánjii dárbbasa Sámediggi 400 000 ru.

Giellaofelaččat

Sámediggi háliida stuorat fuomášumi nuorra sámeielaid geavaheddjiid ektui. Sihke movttiidahttin dihte nuoraid geavahit giella ja giella oainnusmahttin dihte sidjiide. Mii dárbbasit maiddái buriid giella ovdagovaid nuoraide. Danne háliida Sámediggi proševtta sámi ofelašproševtta láhkásačča, mas nuorat hállet nuoraide ja háleštit singuin. Jos 3 giellaofelačča bálkáhuvvošedje ovtta jahkái geahččalanprošeaktan, de dárbbasuvvošii 2013:s dasa 1 miljon ruvnnu.

Čeahkkáigeassu

Jagi 2012 bušehtas lea Sámediggi várren 65,6 miljon ruvnnu gillii. 2013:s dárbbasa Sámediggi 23,4 miljon ruvnnu lasi dán fágasuorggis.

Kultuvra

Kultursuorggi siskkoalde lea Sámedikkis mihttomearrin ahte sámi dáidda- ja kultureallin galgá leat ealli ja girjái. Kulturdoaimmain lea deatalaš rolla sámi servodagas, maiddái ássamii. Sámi kulturbargu lea mielde buktimin gullevašvuoda, loaktima, identitehta, eallinkvalitehta ja kulturvuođot bargosajiid. Sámediggái lea deatalaš vuoruhit viidát kulturdoaimmafáldagaid sámi mánáide ja nuoraide.

Sámedikki kulturpolitihkka ja dasa gullevaš váikkuhangaskaomit buktet ovdáneami ja ahtanuššama sámi servodagas. Dán čájeha Sámedikki ohcanvuođot váikkuhangaskaomiid árvvoštallan kultursuorggis jagi 2010 rájes. Ruđat leat mannan ollu sierralágan doaimbajuiide mat leat buvttihan viiddis ánggirusšamiid sámi kultureallima siskkoalde. Eanaš proševttaid maid Sámediggi lea dorjon, ii livčče lean vejolaš čađahit almmá dáid váikkuhangaskaomiid. Evalueremis čujuhuvvo maiddái ahte Sámedikki váikkuhangaskaomiin kulturovddideapmái lea barggolašvuodabeaktu guhkket áiggi vuollái. Okta ovdamearka lea sámi museat, maid statistikkavuoddu 2009:s čájeha ahte guđa sámi musea siskkoalde leat 40 jahkedoaimma ja main oktiibuot lea 28 miljon ruvnnu dienasreursa. Sámedikki doarjja dahká muđui sullii 90-100 % sámi museaid dáibalaš doarjavuođus.

Sámediggi oaidná ahte nationála áŋgiruššan kultuvrra ektui kulturloktema bokte lea stuoris. Čuoggás 13 Buorit eavttut sámi kultuvrrii Kulturloktemis II boahotá ovdan ahte ráđđehus fertе váldit nationála ovddasvástádusa vai sámedikkis lea vejolašvuohta čađahit offensiivvalaš kulturpolitihka.

Konsultašuvnnat viessoláigoortnegis leat čadahuvvon odđa sámi kulturviesuid ektui Sámedikki ja Kulturdepartemeantta gaska. Sámediggi bargá daid prosedyraid mielde.

Deataleamos almmolaš stivren-gaskaoamit servodaga hábmemis leat láhkaaddin, organiseren ja bušeahtta. Kultursuorggis leat organiseren ja bušeahttarámmat eanemus guovddázis. Eaktun dasa ahte sámi kulturásahusat ja museat galget sáhttit ovddidit ja gozihit doaimmaideaset, lea ahte daidda addojuvvojit einnostahtti ja dohkálaš rámmaeavttut. Sámi ása-husat leat ain bázahallan ollu ekonomalaš rámmaeavttuid ektui go buohtastahtta daid sullasaš norgga ása-husaiguin. Dát buktá fas stuorra hástalusaid go guoská doibmii, fágalaš ovddideapmái ja kapasitehtii.

Dat go Sámedikkis váilot bušeahttaprosedyrat kultursuorggi ektui stáhtain lea dagahan dan ahte das hui unnán lea leamaš váikkuhanfápmu sámi kulturásahusaid rámmaeavttuide ja ovdánanvejolaš-vuodáide. Sámedikkis leat unnán ruđat geavahusas iežas bušeahtas kultursuorgái, muhto lea válljen juolludit eanet kulturulbmiliidda Sámedikki bušeahtain go maid Kulturdepartemeanta lea juolludan. Áigodagas 2005 – 2011 lea Sámedikki bušeahta kulturpoasta lassánan gaskamearálaččat measta 16 miljon ruvnnu eanet juohke jagi Kulturdepartemeantta juolludusa ektui. Ovdamearkka dihte juolludii Kulturdepartemeanta 2011:s 67,4 miljon ruvnnu Sámediggái sámi ulbmiliidda, muhto Sámediggi juolludii 87,5 miljon ruvnnu kulturulbmiliidda. Min oavila mielde lea dát rivttes ja dárbbalaš vuoruheapmi. Kultursuorggis leat ekonomalaš váikkuhangaskaoamit deataleamos rámmaeavttut. Kulturdoaimmaid galgá álbmot ieš ovddidit.

Ásahushuksen lea deatalaš sámi servodaga goziheapmái ja ovddideapmái. Sámediggi addá njuolga doarjaga ollu sierra kulturásahusaide ja –organisašuvnnaide. Dát ása-husat ja –organisašuvnnat leat deatalaš arenat sámi kultuvrra oainnusmahttimis ja ovddideames. Dát leat viehka odđa ása-husat, ja leat ain ovddidanmuuttus. Dáláš juolludus juollu eanaš dušše báiká- ja haddegoarkumii.

Lassidárbbut 2013:s

Dárbu lea oppalaččat lasihit ruđa ohcanvuđot doarjjaortnegiidda kultuvrra várás Sámedikki bušeahtas. Dasa lassin leat sámi ása-husat ja organisašuvnnat mat ožžot njuolga doarjaga Sámedikki bušeahtas dieđihan ahte dárbbasit lasáhusa 2012 bušeahtas. Oktiibuot lea dárbu lasihit bušeahta 51,5 miljon ru kultursuorggis.

Dárbbut leat juogaduvvon čuovvovaš vuogi mielde sierra ulbmiliid várás:

Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanása-husat: 10 miljon ruvnnu

Sámi kulturviesuid ja kulturgaskkustanása-husaid doaimmat vulget ja doibmet sámi servodat-oktavuođas ja sámi almmolašvuodas. Buot servodagat leat oalle guhkás vuodđuduvvon dihto ása-husaide dihto erohusaiguin. Ása-husat doibmet ollu oktavuođain dego ofelažžan iežaset báikkálaš servodagas, ja addet nuoraide geain lea alla gelbbolašvuohta vejolašvuođa ása-iduvvat sámi guovlluide. Danne leat sámi ása-husat áibbas guovddázis go galgá juksat nana, doaimbi ja ovddideaddji servodaga mii goziha sámi giela, kultuvrra ja servodateallima. Sámi servodaga husken ja ovddideapmi gáibida dáhtu ja dáiddu ása-hit ja viidásset ovddidit iežas ása-husaid.

2013:s buktá lassidárbbuid ekonomalaččat Áltá-Guovdageainnu ášši duodastanguovddáža ása-heapmi Mázi ja Sámi dáiddaguovddáža fárren odđa lokálaide Kárásjogas.

Sámi valáštallan: 2,5 miljon ruvnnu

Valáštallamis lea guovddáš sadji sámi servodagas. Deatalaš lea ahte sámi valáštallanorganisašuvnnat galget sáhttit organiseret iežaset ja láchit valáštallandoaimmaid ja fysálaččat lihka-demiid. Doaimmaid

bokte nugo heargevuodjima, njoarostallama ja sámi spábbačiekčanriikkasearvvi bokte váikkuhit dákkár organisašuvnnat sámi identitehta nannema, erenoamážit sámi mánáid ja nuoraid gaskkas. Deatalaš lea maiddáid ahte sámi nuorat ožžot vejolašvuoda searvat Arctic Winter Games (AWG) doaluide gos sii valášallama ja kultuvrralaš doaimmaid bokte besset nannet oktavuoda ja oktiigullešvuoda eará álgoálbmot nuoraiguin ja árktalaš álbmotjoavkkuiguin.

Sámi teáhterat: 11 miljon ruvnu

Sámi teáhterdoaimma lea deatalaš arena sihke árbevirolaš ja ođđaáigásaš dáidaga ja kultuvrra vásiheami, oainnusmahttima ja gaskkusteamii ektui ja sámegeielaid geavaheami ja oainnusmahttima ektui. Mánáid ja nuoraid searvan teáhterdoaimmaid lea vuoruhuvvon. Teáhterat leat maiddáid deatalaš bargosajit ollu sierra dáiddalaš fágajoavkkuide sámi servodagas. Dárbu lea oppalaččat nannet buvttadeami, ja gaskkustit sámi lávdedáidaga, ja maiddáid vai teáhterat sáhtášedje bálvalit olles sámi ássanguovllu, ja rekruterent neavttáriid ja eará teáhterbargiid. Bušeahttadárbu 2012:s lea lasihit ruđa Beaivváš Sámi Našunálateáhterii ja Áarjelsaemien Teaterii. Ruđat dárbbášuvvojit maiddáid sámi mánáidteáhtera várás Deanus.

Sámi museat: 15 miljon ruvnu

Sámi museat leat deatalaš ásaheami sámi kulturárbbi hálddašeami, ja leat kulturárbbi ja árbedieđuid gaskkustanarenat boahhtevaš buolvvaid várás.

Sámedikkis lea jagi 2002 rájes leamaš ovddasvástádus guđa nannejuvvon sámi museas. Dat gohčoduvvojit maiddáid museasiidan. Sámi museaide gullá sámi kulturhistorijá gaskkusteamii, ja dat museat háliidit leat Sámedikki hálddašeami vuolde.

Vuodđooahpahusa mihttomeriid čuovvolemii dihte lea geatnegahttojuvvon nationála oahppoplánaid bokte ahte mánat galget oahppat sámiid ja sámi kultuvrra birra. Dán geažil ožžot sámi museat dál ollu jearaldagaid skuvllain mat galget juksat oahppoplánaid mihttomeri, ja mat dávjá dárbbášit oahppat sámi kultuvrra vuoddu rájes. Dása dárbbášit sámi museat gaskkustanressaid.

Álgoálbmogiid ávnnaskeahces kulturárbi suodjaluvvo vuosttažettiin olmmošvuoigatvuohtan. Dát oidno dál ollu riikkaidgaskasaš gálduin. UNESCO konvenšuvnnas ávnnaskeahces kulturárbbi birra daddjojuvvo ahte álgoálbmogiin alddiineaset lea vuoigatvuohta hálddašit, dutkat ja gaskkustit iežaset kultuvrra. Sámi servodat lea easka álgomuttus go guoská sámi ávnnaskeahces kulturárbbi suodjalanbargui, ja dárbu lea nannet sámi fágabirrasiid mat barget sámi ávnnaskeahces kulturárbbi duodaštemiin, suodjalemiin ja vurkemiin.

Nuortasámi musea ásaheami lea oassi nuortasámi kultuvrra, giela ja servodateallima nannemis ja suodjaleami, ja rájárastideaddji álbmogis álbmogi ovttasbarggus.

Sámediggi lea čadahan sámi museaid dárbuanalysa 2011:s mas bohtet ovdan sámi museaid dárbbut. Dárbuanalysas leat earret eará logut mat čájehit sámi museaid viidodaga eará museaid ektui Norggas. Sámi museaid oassi norgga museaid ektui leat 0,12 % dávvirčoakkáldagain, 1,10 % jahkedoaimmain, 0,37 % gussiin ja 0,81 % dietnasiin. Logut leat vižžojuvvon ABM-utvikling statistihkas.

Sámi girjjálašvuohta ja sámi publikašuvnnat: 3,5 miljon ruvnu

Dárbu sámi girjjálašvuodas ja publikašuvnnain lea lassánan mealgat maŋimuš jagiid, erenoamážit giellaovddideami ja giellaohpahusa oassin olles sámi álbmogi, ja mánáid ja nuoraid gaskkas. Sámi girjjálašvuoda dárbu lea stuoris, ja fálaldat viehka unni. Dát guoská sámi girjjálašvuhtii buot šaŋjáriid siskkoale.

Girjjálašvuoda ja luđiid/musihka oastinortnet ásaheami 2011:s, ja dárbu lea nannet dán ortnega.

Sámi almmuhusaid sihkkarastima dihte lea deatalaš ahte mis leat dakkár sámi lágádusat main lea gelbbolašvuohta ja rámmaeavttut duhtadit daid dárbbuid mat sámi servodagas leat dán suorggi siskkobealde.

Musihkka, filmmat, dáládáidda ja eará dáidda- ja kulturdoaimmabijut: 4,5 miljon ruvnu

Sámi dáidda- ja kultureallima siskkobealde leat ollu doaimmat. Dárbu lea nannet sámi festiváldaid, doaimmabijuid sámi mánáid ja nuoraid várás, musihkkaalmmuhemiid, filbmadoaimmabijuid, govvdáiddaproševttaid, proševttaid girko- ja oskueallima ovdánahttima várás ja doaimmabijuid ollu eará surggiin maid bokte sámi servodat nannejuvvo kultursuorggi siskkobealde.

Sámi dáiddáriid rámmaeavttut: 2 miljon ruvnu

Buriiguin rámmaeavttuiguin sámi dáiddáriid várás sihkkarastojuvvo sámi dáidda- ja kultureallin. Deatalaš lea ahte mis leat stipeandaortnegat mat leat mielde nannemin sámi dáiddáriid dáiddalaš iežaset ovddideami vejolašvuođaid, ja ahte dáiddáriid organisašuvnnain leat dakkár rámmaeavttut maid vuodul sáhttet veahkehit sámi dáiddáriid, ja gozihit sin dárbbuid.

Mediat: 3 miljon ruvnu

Dárbu lea nannet sámi mediafálaldaga sihke báikkálaččat, guovlulaš ja nátionála dásis. Ferte fállujuvvot dakkár mediafálaldat mii buori vuogi mielde goziha davvi-, julev- ja máttasámi giellaguovlluid. Buori mediafálaldaga ovdamearkan lea NuorajTv mii lea julev- ja máttasámi gillii, mii lea sámegeilat neahtta tv maid julevsámi nuorat leat ráhkadan sin iežaset várás. Nuoraj Tv pláne viiddidit fálaldaga máttasámi guvlui, mii lea mielde nannemin giellageavaheami julev- ja máttasámi guovlluin.

Dárbu lea nannet ja oktiortnet máttasámi mediafálaldaga, ja dan oktavuodas sáhtta leat áigejuvvo dil ásaht máttasámi mediaguovddáža.

Girjjiis “Sámi logut mitalit 3” rávvejuvvo ahte dahkkojuvvošii ođđa iskkadeapmi sámi mediaid birra, mainna iskkaduvvo man muddui sámit olggobealde guovdileamos guovlluin lea dohkálaš mediafálaldat ja movt sámit geavahit ođđaáigásaš mediaid. Dárbbasuvvo ođđa mediaplána, man bokte iskkaduvvo dálá sámi mediaid fálaldat sámi álbmogii, ja man bokte geahčaduvvo makkár hástalusat leat ovddasguvlui go guoská dálá ođđaáigásaš mediagovvii.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušehtas lea Sámediggi várren 94,6 miljon ruvnu kultuvrii. 2013:s dárbbasa Sámediggi 51,5 miljon ruvnu lasi dán fágasuorgái.

Máhttu

Sámedikki mihttomearri oahpahussuorggis lea ahte sámi álbmogis galgá leat máhtolašvuohta, gelbbolašvuohta ja gálggat mat dárbbasuvvojit sámi servodaga ovdánahttimis.

Sámediggeráđi diedáhus oahpahusa ja oahpu birra meannuduvvo dievasčoahkkimis skábmamánus 2011. Diedáhusa čuovvoleapmin áigu Sámediggeráđi jagis 2012 ráhkadit sierra doaimmabidjoplánaid sámi oahpahuš- ja oahppopolitihka várás ja daid vuodul ovddidit bušehttaevttohusa Sámedikki jahkásaš bušehtaide.

Sámediggi áigu vuoruhit guokte suorggi oahpahusa siskkobealde. Dat leat sámegeiella nubbingiellan vuodđoskuvllas ja oahpponeavvodilli sihke mánáidgárddiin ja vuodđooahpahasas.

Sámegeiella oahpahuš vuodđoskuvllain: 1 miljon ruvnu

Ángirusšansuorgi mii sámediggediedáhusas váldojuvvo ovdan lea sámegeiella oahpahuš vuodđoskuvllas, go erenoamážit lea boahtán ovdan fuolla sámegeiella ektui nubbingiellan. Máhttoloktema – sámi evalueren čájeha ahte oahppit geain lea sámegeiella nubbingiellan, eai oahpa giella doarvái bures nu ahte

sii šattašedje doaibmi guovttegielagin ja ahte leat ollu hástalusat sámegeiela oahpahusa oktavuodas. Dát ákkastuvvo raporttas “Sámi logut muitalit 4”, mii almmuhuvvui golggotmánus 2011. Raporttas oidno ahte jagi 2006 rájes leat oahppit geain sámegeiella lea nubbingiellan vátnon 38 % golmma sámegeiela ektui oktiibuot, davvisámegeiella nubbingiellan okto lea njiedjan 40 %.

Deatlaš lea álggahit doaibmajuid maiguin dán jorgalahttit dán dili. Okta sivva mii raporttas gessojuvvo ovdan, lea dat ahte boasttu oahpahusmálle geavahuvvo oahpahas. Dát ii leat eisege ođas, raporttas oidno ahte vanhemat leat garrasit moaitán málle mii geavahuvvo sámegeiela oahpahas nubbingiellan juo 1990-logus. Dát lea duodaštuvvon raporttas Sámegeiela oahpahas nubbingiellan, maid Sámi allaskuvla lea almmuhan 1998:s ja Ođastusa 97 árvvoštallamis, almmá ahte geavahas livčče rievdaduvvon nubbingiela oahpahusmálle Máhttoloktema - sámi atnui váldima oktavuodas 2006:s. Riikkaidgaskasaš dutkan čájeha maiddái ahte dat málle mii geavahuvvo sámegeiella nubbingiellan oahpahas Norggas, ii daga ohppiid doaibmi guovttegielagin. Dutkit gohčodit dan geahnohis málle.

Danne dárbbasa Sámediggi eanet ruđaid nana oahpahusmáliid ráhkadeapmái fágii sámegeiella nubbingiellan.

Metoda ovddideapmi sámegeiela giellaoahpahas ja kulturgaskkusteami várás mánáidgárddiin:
500 000 ruvnu

Dárbu lea várret ruđaid sámegeielloahpahas ja kulturgaskkusteami metodaovddidanbargui mánáidgárddiin. Ollu mánáidgárddit rahčet giellabargguin ja leat muitalan Sámediggái ahte dárbbasuvvo metodaovddideapmi giellaoahpahas várás. Sámi mánát leat mánáidgárddiin iešguđege guovlluin. Sierra guovlluin leat sierra dárbbut go guoská giellaoahpahas metodaide, ja danne fertejit ovddiduvvot metodat sierra giellakategorijaid várás. Dán vuodul dárbbasuvvo 500 000 ru dán ulbmili 2013:s.

Sámi oahpponeavvut vuodđooahpahas: 20 miljon ruvnu

- Sámedikki mihttomearrin lea ahte buot fágasurggiide gávdnojit oahpponeavvut ja buot fágaide máttá-, julev- ja davvisámegeilli. Guhkin eret dilli lea nu dál. Sámi oahpponeavvuid váili lea leamaš hástalus dan rájes go sámegeiella šattai fágan. Vaikko almmuhuvvojit ge ođđa oahpponeavvut juohke jagi, de eai vel ge gávdno buot fágaide, erenoamážit julev- ja máttasámegeilli váilot.
- Ruđat oahpponeavvoovddideapmái leat juogaduvvon Strategalaš plána sámi oahpponeavvuid ráhkadeami várás 2009 – 2012 mielde. Sámediggedieđáhusa čuovvoleapmin lea ráhkaduvvon doaibmaplána oahpponeavvuid ráhkadeami várás jagi 2013 rájes. Jos mii váldit vuolggasaji strategalaš plána čuovvoleamis, de čájehit gaskaboddosaš rehkenastimat ahte ollislaš dárbu lea 32 miljon ruvnu go galgá sáhttit álgit ráhkadit daid oahpponeavvuid maidda lea dárbu Máhttoloktema – sámi mielde (gč. tabealla vuolábealde). Ii leat realisttalaš álggahit nu stuorra ánggirusamiid ovttá jagi, eanemusat dan geažil go váilot olmmošlaš resurssat. Raporta ”Tiltak for å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler” čájeha dattetge Sámi goasttidan ja áviisasearvi dieđuid mielde ahte muhtun sámi lágádusat leat huksen stuorát kapasitehta ja gelbbolašvuoda buvttadit eanet oahppogirjiid go maid dán rádjai leat leamaš ekonomalaš rámmat buvttadit.
- Danne galggašii lasihit vuodđoskuvlaoahpahas várás oahpponeavvuid ráhkadeapmái ruđaid 20 miljon ruvnu.

Ruhtadárbu oahpponeavvuid ráhkadeapmái 2013:s lea:

-
- Fága
- Davvisámegeilli
- Julevsámegeilli
- Máttasámegeilli
- Submi ovttaskas fága ektui

• Sámeigiella vuosttašgiellan	• 0	• 2 300	• 3 900	• 6 200
• Sámeigiella nubbingiellan	• 800	• 2 500	• 2 500	• 5 800
• Matematihkka	• 2 100	• 3 950	• 3 950	• 10 000
• Luonddufága	• 6 200	•	•	• 6 200
• RLE	• 0	• 1 000	• 1 000	• 2 000
• Servodatfága	• 0	• 1 000	• 1 000	• 2 000
•	• 9 100	• 10 750	• 12 350	• 32 200

Sámi oahpponeavvoportála Ovttas-Aktan-Aktesne: 3,5 miljon ruvnu

Sámi oahpponeavvoportála galgá ovddidit neahttavuđot bálvalusaid sámi oahpponeavvuid ektui, ja fállá golbma vuodđobálvalusa:

Neahttaportála mii veahkeha gávdnat sámi oahpponeavvuid. Dát bálvalus lea almmuhuvvon čakčat 2011, ja das lea redakšuvdna mii buvttada neahttasiidduid.

Digitála oahpponeavvuid almmuhanreaidu. Ovddiduvvojit guokte oahpponeavvopilohta mat almmuhuvvojit skábmamánu 2012.

Sámi juohkinarena interneahtras. Bálvalus almmuhuvvo oktanaga oahpponeavvopilohtaiguin.

Prošeakta loahpahuvo jagi 2012 loahpas. Sámediggi lea bargamin plánain oazžut bissovaš doaimma portálas. Doaimmačovddus ja ruhtadanplána ii leat ráhkaduvvon, muhto dain jagiin go dát lea leamaš prošeaktan, de lea dat máksán 3,5 miljon ru jahkái. Bissovaš doaimma šaddá máksit sulli seamma ollu.

Čoahkkingeassu

Jagi 2012 bušeahtras lea Sámediggi várren 42 miljon ruvnu máhttui. 2013:s dárbbáša Sámediggi lasi 25 miljon ruvnu dán fágasuorgái.

Dearvvašvuolta ja sosiála

Sámediggi oaidná ahte sámi geavaheddjiid vuoigatvuodát dearvvašvuoda- ja sosiálapolitihkas leat nannoseappot guovddázis. Sámedikki bajimus mihttomearri lea ovttađassásaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat sámi geavaheddjiide seamma dásis norgga álbmogiin.

Sámediggi oaidná ahte gieskat mearriduvvon Ovttasdoaimmanodastus bidjá sámi pasieanttaid ovdiid ođđa hástalusaid sámi giela ja kultuvrra ektui. Sámedikki oktavuolta guovddáš eiseválddiiguin dán proseassas lea deatlaš, ja lea dárbu várret resurssaid dán ulbmiliin.

Ráđdehus lea maiddái dieđihan ahte mánáidsuodjalusa oktavuodas galgá organiseren ja lágat geahčaduvvot viidát. Dát bidjá Sámediggái hástalusaid. Min ulbmilin lea doaimmat sámi mánáidsuodjalusmánáid sáhkaguoddiin norgga eiseválddiid ektui, ja mii oaidnit ahte lea dárbu nannet álgoálbmotvuoigatvuodaid heiveheami lánkaásahusain ja doaimmabijuid hábmema oktavuodas mánáidsuodjalussuorggis.

Sámi servodahkii bohtet maiddái hástalusat bioteknologalaš ovdáneami siskkobealde. Sámi genaávdnasiid hálldašepmi ja eaiggátvuolta buktet midjiide hástalusaid sihke politihkalaččat ja gelbbolašvuoda dáfus. Sámediggi oaidná ahte ráđdehusa bioteknologiija ovddideami ođđa strategijabargu lea dakkár bargu masa ferte searvat. Dás lea alimusat sáhkka dan hábmemis.

Ráđdehusa bargu gárrensuorggis dagaha ahte dárbbášit hálldahuslaš resurssaid Sámediggái. Sámi geavaheddjiid dárbbu ja vuoigatvuodaid goziheapmi lea deatlaš Sámediggái, ja danne fertet mii árrjalaččat searvat dán proseassas.

Sámediggi dárbbáša 2013:s eanet hálddahuslaš resurssaid ovddasdoaimmanodastusa ja sámi geavaheddjiid čuovvoleapmái.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 4 miljon ruvnnu dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaide. 2013:s dárbbáša Sámediggi lasi 1,6 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Areálat ja biras

Sámediggi bargá dan ala ahte sámi guovlluid areálat ja resurssat geavahuvvojit, suodjaluvvojit ja hálddašuvvojit ceavzilis vuogi mielde.

Plána- ja huksenlága čuovvoleapmi: 3 miljon ruvnnu

Sámedikki barggu oktavuodas areálaáššiguin lea sáhka das ahte sámi beroštumit suodjaluvvojit dalle go mearrádusat areálaid geavaheamis dahkkojuvvojit. Vurdojuvvo ahte Sámediggi árrjalaččat searvá regionála ja gielddalaš plánaproseassaide, maid mii ieža maiddái leat dovddahan ahte mii áigut dahkat. Dan geažil go plána- ja huksenlágas leat odđa gáibádusat, ja go leat odđa gielldastivrrat maŋŋá čavčča válgga, de vuordit mii lasi barggu dán bargosuorggis.

Eará areálaáššit: 7,6 miljon ruvnnu

Sámediggi oaidná ahte eanet bahkkejit geavahit sámi guovlluid areálaid, earret eará energiijahuksemaid, suodjalanbarggu ja resursaviežžama bokte. Dasto lea Sámediggi leamaš mielas eanet árrjalaččat searvat bargui Eurohpa eatnadatkonvenšuvnna čuovvoleapmái. Sámedikkis lea geatnegasvuohtha konsultašuvdnašiehtadusa mielde čuovvolit suodjalanproseassaid ja stuorra huksenáššiid.

Sámediggi sáhtta jos Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta heaittiha guovllustivrraid oazžut eanet barggu boazodoalus areáladárbbuid ektui.

Čuovvolit barggu sihkkarastit sámi vuoigatvuodaid mariidna vuoigatvuodaide: 3 miljon ruvnnu
Sámediggi dárbbáša resurssaid čuovvolit barggu sihkkarastit sámi vuoigatvuodaid mariidna resurssaide. Prinsihppa ahte dohkkehit historjjálaš rievtti ja oassálastima guolástusealáhusas, galgá čuovvoluvvot sihke našuvnnaččat ja riikkaidgaskasaččat. Sámediggi meroštallá 2013 bušeahtadárbbu 3 miljon ruvnnii.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 1 miljon ruvnnu areála- ja birasbargui. 2013:s dárbbáša Sámediggi lasi 7,6 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Kulturmitosuodjaleapmi

Sámediggi áigu suodjalit ja oainnusmahttit mihtilmas ja rikkis sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasiid, sihke oassin min kulturárbbis ja identitehtas ja oassin sámi biras- ja resursahálddašeamis.

Sámedikki bargu kulturmuittuiguin lea deatalaš vuodđun sámi historjái ja leahkimii. Kulturmitobarggu oktavuodas lea Sámediggi gulaskuddaninstánsa plánaáššiin ja stuorát huksenáššiin. Dan oktavuodas registrerejuvvojit ollu sámi kulturmuittut. Sámediggi háliida maiddái searvat sierra prošeavttaide mat leat mávssolaččat sámi kulturmitosuodjalusa fágalaš ovdáneapmái.

Áššit mat gusket sámi kulturmitosuodjalussii, maiddái sámi huksensuodjalusaššit, leat lassánan dađistaga dain maŋimuš jagiin. Dasto resurssat gal eai leat geavahusassan lassánan jagi 1999 rájes. Dat lea Sámedikki stuorámuš hástalus kulturmitosuorggis.

Dála dilis lea kulturmitobarguin oktavuohtha gitta 134 gielddain, 8 fylkkagielddain, 3 arkeologalaš regionmuseain, sámi museaiguin ja guovllu eará museaiguin guovllus. Dasa lassan leat maŋga eará báikkálaš, regionála ja stáhtalaš aktevrá mat buohkat háliidit Sámedikki mielde deatalaš surggiin. Dát

bargu dahkkojuvvo dál 11,5 jahkedoaimmain. Fylkkagiielddain seamma suorggis leat mealgat stuorát resurssat kulturमितobarggus.

Heajumus dilli lea huksensuodjalusas gos okta virgeolmmoš galgá bargat buot bargguid mat gullet sámi huksensuodjalussii olles Norggas. Dat ii leat doarvái otnáš dárbbu ektui. Dasto lea sivva jáhkkit ahte huksensuodjalusprošeakta mii lea jođus buvttiha ollu barggu sámi visttiid ođasteami ektui, ja nu maiddái dárbbáša fágalaš bagadusa ja detáljaregistrerema.

Sámedikki oaivila mielde lea stuorát bargoresurssain sámi kulturमितosuodjalusas ávki sihke gielddaide, fylkkagielddaide ja ovttaskas doaibmabidjooamasteddjiide. Jos Sámedikkis livččii vejolašvuohta leat mielde ovddabealde plánaproseassaid, de sáhtášii vejolaš vuostálasvuodaid álkibut garvit. Sámi álbmogis galgá maiddái leat duohta vuoigatvuohta hálldašit ja dulkot iežas historjjá. Sámi kulturमितosuodjalus váikkuha dan.

Sámi kulturमितosuodjalus dárbbášivčče unnimusat guokte ođđa virggi jagi 2013 rájes, ja ovtta ođđa virggi sámi huksensuodjalussii. Dát gártá máksit 2,4 miljon ruvnu.

Ohcanvuđot doarjagat sámi kulturमितosuodjalusas: 1 miljon ruvnu

Sámediggi álggahii 2011:s proševtta sámi automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon visttiid registreremiin. Jáhku mielde buvttiha dat stuorát beroštumi ođasmahttit sámi visttiid ja stuorát doarjjadárbbu sámi kulturमितosuodjalusas.

Sámediggi vásiha ahte ii leat doarvái áigi ohcamiid čuovvoleapmái mat ožžot doarjjalohpádusa ja nu šaddá ge ruđaid geavaheamis hui soaitáhat raporterren. Sámediggi dárbbáša olles jahkedoaibma go galgá sáhttit gaskkustit ja čuovvolit sámi kulturमितosuodjaleami ohcanvuđot doarjjaortnegiid.

Váikkuhangaskaoapmeortnega galggašii viiddidit dađistaga boahhteáiggis, vuosttaš vuorus 1 miljon ruvnuin 2013:s vai sáhtášii čađahit daid eanemus heahkka dárbbuid huksensuodjalusas. Odne lea várrejuvvon 50 % áššemeannudeaddji kulturमितosuodjalusa ohcanortnegii. Dása lassin galggašii bidjat ruđaid bealle virgái oažžun dihte olles jahkedoaimma doaibmabijuid meannudeapmái ja čuovvoleapmái mat leat ožžon doarjjalohpádusa ortnegis.

Proševttat kulturमितosuodjaleami oktavuodas: 1,5 miljon ruvnu

Sámediggi oaidná ahte lea stuorra dárbu álggahit proševttaid mat leat mávssolaččat sámi kulturमितosuodjalusa fágalaš ovdáneapmái. Dát leat deađalaš proševttat maid Sámediggi ii sáhte čuovvolit dálá rámmaid siskkoibealde.

Ceavccageađggi/Várnjárgga kulturमितoguovlu

Ceavccageađgelávdegoddi ráhkkanan Ceavccageađggi viiddis čálmusteapmái barggus go leat oččodeamen dan tentatiivvalaš máilmeárbelistii. Lávdegoddi geargá bargguinis 2012:s. 2013:s šaddá dárbu viidát registreret muhtun guovlluid mat välljejuvvojit Várnjárggas.

Lassin iešruhtadeapmái 2013:s sáhtá šaddat dárbu bivdit ovttasbarggu FeFo:in registrerema ektui välljejuvvon guovlluin earret álbmotmeahcis. Dán bargui dárbbáša Sámediggi unnimusat 200 000 ru.

Sámediggi áigu bargat dan ala ahte Ceavccageađggi kulturमितoguovllu doaibma ja gaskkusteapmi šattašii bissovaš ortnegin.

Sámegiella Askeladden-registaris

Sámediggái lea iešalddis čielggas ahte sámi kulturमितuttat galget válddahuvvot ja gaskkustuvvot maiddái sámegilli. Bargu sámegiella oččodeamiin nationála kulturमितodiehtovuđđui lea bures álggahuvvon ja Sámediggi lea ráhkadan sátnelistta diehtovuđu geavahussii. Riikaantikvára lea cealkán ahte Sámediggi ferte ráhkadit njuolggadusaid geavaheami várás, ja oktiortnet sámi oasi ovddideami

diehtovuodus. Vuosttaš vuorus leat jurddašan davvisámegiela heivehit Askeladden-registarii. Maŋŋá galggašedje maiddá eará sámegeilat heivehuvvot diehtovuodui.

2013:s dárbbáša Sámediggi bealle virggi sámegeiela gelbbolašvuodain joatkit barggu sámegeiela heivehemiin Askeladden-registarii.

Out of the ice – Sápmi

Dan oktavuodas go jasat leat suddamin, ihtet bođu kulturmuittut daid ravddain. Ovddeš gávdnosat jieknaravddain sáhttet čájehit ahte jieŋaid alde ja luhtte lea leamaš goddebivdu. Sámediggi diehtá ahte Norlánddas leat gávdnan sámi kulturmuittuid jieŋaid luhtte. Deatalaš lea ahte mii sáhttit dulkot dán sámi ovdahistorjá ja historjja gállduid ja máhtu vuodul.

Oktiibuot lea dárbu oažžut bealle fágavirggi.

Sámi kulturmearkkat muorain

Sámi kulturmuittuid gaskkas, kulturmearkkat muorain lea dakkár kulturमितohápmi mii dán rádjai lea unnán dovddus Norggas, maiddá Sámedikki beales kulturमितováldin. Dat boahá várra das go máhttu dán lágan kulturmuittuid birra lea leamaš heittot ja danne dat ii leat geavahuvvon nu ollu dutkamis iige hálddašeamis. Hástalusat kulturmearkkaid oktavuodas muorain bohtet vuosttazettiin das go meahcci ja nu maiddá kulturmearkkat áiggi mielde leat jávkan, juogo lundolaš sivaidd geažil, muhto maiddá ođđáiggi meahcedoalu geažil ja eará areálaid dárbbášeaddji ealáhusaid geažil.

Oktiibuot lea dárbu oažžut bealle fágavirggi.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušehtas lea Sámediggi várren 2,5 miljon ruvnnu kulturमितosuodjaleapmái. 2013:s dárbbáša Sámediggi lasi 4,9 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Ealáhusat

Sámediggi háliida nana ja juohkelágan ealáhusaid sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa vuodul ja mat vuhtii váldet daid, ja leat vuodđun gievrras báikegottiide gos olbmot háliidit ássat.

Sámediggi lea čakčat 2011:s mearridan iežas ealáhuspolitihkalaš diedáhusa. Diedáhusa vuodul lea jurdda nuppástuhttit Sámedikki ealáhuspolitihka. Ealáhuspolitihkka rievdaduvvo nu ahte eanet deattuhuvvo báikegottiid ovddideapmi, ođđaháhkkan, gelbbolašvuodabajidan doaimmabijut ja ealáhusutkan. Vuodđoealáhusaid siskkoabealde galgá rámmaeavttuid buorideapmi vuoruhuvvot. Prošeavttat, fitnodatjurdat ja ealáhusdoaimmabijut galget árjjalaččat buoridit sámi ealáhusallima gilvonávccaid. Diedáhusa áigumuš lea maiddá eanet deattuhit lávgadet ovttasbarggu gielddaiguin, FoU-ásahusaiguin ja stuorát váikkuhanfámu riikka guovddáš ealáhuspolitihkkii.

Strategiijat mat leat diedáhusas galget čuovvoluvvot jahkásaš bušehtain. Váikkuhangaskaomiid geavaheapmi leat deatalaš reaidu daid áŋgiruššansurggiid čuovvoleapmái mat leat diedáhusas.

Čuovvolan dihte diedáhusa áigu Sámediggi álggahit mátkeealáhusovddidan prošeavtta sámi guovlluin. Ovdaprošeakta ii leat gárvvís, muhto árvoštallan doaimttáži čájeha ahte Sámediggi ferte bidjat birrasii 1 miljon ruvnnu jahkái golmma jagi áigodagas váldoprošektii. Lotnolasealáhusaid árvoháhkkan-programma ja sámi mátkeealáhusaid bokte lea ilbman ahte lea dárbu eanet áŋgiruššat sámi mátkeealáhusaiguin. Dárbu lea buoridit gelbbolašvuoda earret eará vuovdima, vuovdaleami ja ekonomiija, fierpmádatvuodđudemiid ja lávgadet ovttasbarggu oktavuodas eará mátkeealáhusaiguin riikkas. Mii oaidnit maiddá ahte lea stuorra dárbu ovddidit ehtalaš standárddaid mátkeealáhusaid várás davvin ja oažžut sámi profiila mátkeealáhusáŋgiruššamiin. Okta oassemithtomearri Sámedikki diedáhusas lea ahte áŋgiruššat vásihusturismma ektui man guovddášis lea eaktivuohta ja jáhkehahttivuohta.

Ealáhusdieđáhusas lea áigumuš ángiruššat eanet sámi kulturealáhusaiguin. Lea vejolašvuohta háhkat eanet bargosajiid kulturealáhusaid siskkoabealde. Dattetge leat stuorát hástalusat dainna lihkostuvvamii bieđgguid ássanguovlluin go stuorát čoahkkebáikkiin. Earret eará lea kundáriid oazžun stuorra hástalus distrivttain. Kulturealáhusaid oktavuodas lea dárbu oazžut gelbbolašvuođa ealáhushtkamis, ovttasbarggus ja fierpmádagas. 2013:s lea lasi dárbu 1 miljon ruvnnu.

Sámi guovlluid ealáhusstruktuvrras lea stuorra oassi almmolaš bargosajit ja stuorra oassi barget vuoddoealáhusain. Danne lea dárbu nannet ángiruššama ealáhusovddideamis priváhta suorggis vai šattašii gievrrat ealáhusstruktuvra mii ii leat nu ovttabealat. Dasto lea hástalus hahkat bargosajiid mat geasuhit nuoraid ja nissonolbmuid geain lea alla oahppu. Go galggaš oazžut eambbogiid ásahtit ja ovddidit iežas doaimma, lea dárbu čadahit ealáhushtkanprográmma mii erenoamážit lea oavvilduvvon nissonolbmuid várás. Dasto dárbbasit ásaheđđjiid várás oahppo- ja čuovvolanprográmma mii lea heivehuvvon sámi guovlluide ja maid sáhtta čadahit sámegilli. 2013:s lea dárbu oazžut 1 miljon ruvnnu ealáhushtkanprográmma čadaheapmái ja ásaheđđjiohppui/-čuovvoleapmái.

2013:s lea dárbu čuovvolit gielddaid mat leat ohcan beassat Sámedikki ealáhusovddidoarjaga doaibmaguvlui. Vihtta gieldda leat ohcan. Dat leat Báhcavuotna, Gálsa, Ráisa, Skiervá ja Siellatgieldda. Sámediggeráđđi áigu addit dieđu galget go dat boahtit doaibmaguvlui. Jos diet gielddat váldojuvvojit mielde doaibmaguvlui, de ferte váikkuhangaskaomiid nannet 2 miljon ruvnnuin gieldda nammii, mii oktiibuot šaddá 10 miljon ruvnnu.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 37,6 miljon ruvnnu ealáhusaide. 2013:s dárbbasa Sámediggi lasi 13 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Regionálaovddideapmi

Sámediggi háliida árijalaš ja ulbmillaš ovttasbarggu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihte sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Sámediggi lea dahkan ovttasbargošiehtadusaid fylkkagielddaiguin Hedmárkku rájes davás. Ovttasbargošiehtadusaid bokte šiehttojuvvo makkár ovddasvástádus regionála eiseválddiin lea go guoská sámi kultuvrii, gillii, birrasii, ealáhus- ja servodateovddideapmái.

Sámedikkis lea dál gáržžes ekonomii ja vátna hálldahuslaš resurssat daid ángiruššamiid čuovvoleapmái mat leat ovttasbargošiehtadusain fylkkagielddaiguin. Dasto sáhtta eanet ulbmillaččat geavahit ovttasbarggu sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannemii ja oainnusmahttimii. Danne lea Sámediggi ođasmahttigoahtán ovttasbargošiehtadusaid mat leat fylkkagielddaiguin. Sávahahtti lea oazžut eanet ulbmillaš šiehtadusaid goappašiid beliid dáfus.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 3,7 miljon ruvnnu regionálaovddideapmái. 2013:s dárbbasa Sámediggi lasi 5 miljon ruvnnu dán fágasuorgái.

Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

Sámediggi bargá dan ala ahte álgoálbmogat galget beassat mearridit sin iežaset ovdáneami ja sis galgá leat vejolašvuohta gozihit iežaset beroštumiid riikkaidgaskasaččat.

Sámedikkis leat doaimmat maid mii háliidit čoavdit riikkaidgaskasaš arenain, ja dasto leat vuordámušat ahte Sámediggi galggašii searvat ja ángiruššat. Dát guoská riikkaidgaskasaš bargui álgoálbmogiid ektui sierranas oktavuodain, nugo ON, EU, Árktalaš ráđi ja Barents-ráđi oktavuodas. Ráđdehusa ángiruššan davviguovlluin hástala maid dáid eanet doaimma ja čuovvoleami Sámedikki beales. Dasto leat Sámedikkis áigumušat ángiruššat riikkaidgaskasaš arenas erenoamážit go guoská daid hástalusaid maid ovddabealde erenoamážit álgoálbmogat leat boahteáiggi dálkkádatrivdamiid oktavuodas.

Dárbu lea lasihit doaibmaruđaid jos Sámedikkis galggaš leat doaibmamunni ieš sáhttit vuoruhit resursageavaheami, ja vai Sámediggi galgá sáhtášii duohtan dahkat daid doaimmaid mat čuvvot konvenšuvnnaid maid norgga eiseválddit leat vuolláičállán álgoálbmogiid searvama ektui proseassain mat gusket sidjiide.

Sámedikkis lea unnán ruhta geavahusas iežas bušeahtas riikkaidgaskasaš bargui. Sámediggi lea earret eará váldán badjelasas álgoálbmotkantuvrra doaimma ruhtadeami Barents-barggu oktavuodas Ruošša bealde.

Sámedikkis lea dál rámmašiehtadus Olgoriikadepartemeanttain. Dan rámma lea 1 miljon ruvnnu. Mii vuordit ahte Olgoriikadepartemeanta fievrrida ruđaid 50-poastta bokte nu ahte ii leat dárbu rámmašiehtadusa geavahit Sámedikki riikkaidgaskasaš áŋgiruššami. Dárbu lea maiddá ahte dát juolludus lassánivčče Sámedikki riikkaidgaskasaš áŋgiruššamiid geažil. Sámedikki rámma riikkaidgaskasaš bargui lea unnán dahje ii oppage rievdan maŋimus jagiid.

Norga raportere jeavddalaččat CERD:ii (ON nállevealahanlávdegoddi) ja CERD rávve movt Norga buoremus vejolaš vuogi mielde sáhttá čuovvolit vealahanlága. Sámediggi lea ráhkadan sierra rapportaid movt iešguđege sámi doaibmabijut čuovvoluvvojit. Dát proseassat gáibidit ollu resurssaid. Dárbu lea buoridit dagaldumiid ja proseassaid das movt dieđut johtet ja raporterejuvvo Sámedikki ráđđehusa gaskka Mánáid- , dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanttas (MSD). Dárbu lea oažžut eanet resurssaid nannen dihte barggu ja searvvahan dihte nu stuorra osiid go vejolaš sámi servodagas.

Plánejuvvon lea ahte ráhkaduvvo ođđa riikkaidgaskasaš dieđáhus 2012:s.

2013:s dárbbáša Sámediggi lasi 2 miljon ruvnnu čuovvolan dihte min riikkaidgaskasaš áŋgiruššamiid.

Áltá 2013

2014:s galgá ON lágidit Máilmme álgoálbmotkonferánssa New York:as. Sámediggi háliida bovdet álgoálbmogiid ráhkkaneaddji konferánsii Áltái 2013:s vai álgoálbmogat ja sin stáhtat beasašedje nu bures go vejolaš ráhkkanat máilmmikonferánsii.

Sámediggái šaddá ieš ráhkkaneaddji konferánssa čađaheapmi Álttás máksit árvvu mielde 5 miljon ruvnnu.

Čoahkkáigeassu

Jagi 2012 bušeahtas lea Sámediggi várren 1,2 miljon ruvnnu sámi ovttasbargui ja riikkaidgaskasaš bargui. 2013:s dárbbáša Sámediggi 7 miljon ruvnnu lasi dán fágasuorgái.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 02.12.11 dii. 12.30.

Ášši/Sak EKL	007/11
Ášši/Sak DC	047/11

Duoji 2012 ealáhusšiehtadus – dohkkeheapmi

Arkiivaáššennr..
11/281806 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđđi	26.10.11	SR 142/11
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	28. – 29.11.11	EKL
Sámedikki dievasčoahkkin	30.11. – 02.12.11	DC 047/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.12.11 dii. 15.10.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.10.11	Sámediggeráđđi/Sametingráđdet	Ášši/Sak 142/11 Duoji 2012 ealáhusšiehtadus – dohkkeheapmi/ Godkjennelse av næringsavtalen i duodji 2012
2	15.09.2011		Næringsavtale for duodji 1. januar – 31. desember 2012
3	15.09.2011		Duodjealáhusšiehtadus áigodahkii odđajagimánu 1. b. – juovlamánu 31. b. 2012
4	15.09.2011	Duojáriid ealáhussearvi og Sámiid duodji	Endret krav
5	15.08.2011		Duoji ealáhusšiehtadus; gáibádus 2012 jahkál
6	19.08.2011	Sametinget	Næringsavtale for duodji - Sametingets første tilbud av 19.08.2011
7	10.08.2011	Duojáriid ealáhussearvi og Sámiid duodji	Næringsavtale for duodji Krav 2012
8	29.03.2005 19.03.2007		Hovedavtale for duodjinæringen

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi dohkkeha dahkkojuvvon šiehtadusa Sámiid duoji ja Duojáriid ealáhussearvi ja Sámedikki gaska, beaiváduvvon 15.09. 2011. Sámediggi addá fápmudusa Sámediggeráđđái bidjat lagat njuolggadusaid daid sierra ortnegiidda lassin daidda mat bohtet ovdan Sámedikki 2012 bušeahtas.

Dievasčoahkkin addá fápmudusa Sámediggeráđđái dahkat unnit rievdadusaid duodjeealáhusa válđošiehtadusas.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti árvalus:

Álggahus

Sámediggi vuolláičálii Riikaservviin Sámiid duodji ja Duojáríid ealáhusservviin duodjeealáhusa válđošiehtadusa njukčamánu 29. b. 2005. Dan vuodul šiehtadallá Sámediggi jahkásaš ealáhussiehtadusaid duodjeorganisašuvnnaiguin maid Sámediggi galgá dohkkehit.

Lávdegoddi meannuda 15.09.2011 beaiváduvvon šiehtadusa.

Evttohus

Evttohus Bargiðbellodaga (Bb) lahtuin Heidi P. Greiner Haaker, Margit Eli Oskal Anti, Inger Jørstad ja Inga-Lill Sundset, Norgga sámiid riikkasearvvi (NSR) lahtui Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira ja Randi A. Skum, Norgga sámiid riikkasearvvi/ Sámeálbmotbellodaga (NSR/SáB) lahtuin Gunn-Britt Retter, Árvja Olaf Eliassen, Jobttisápmelaččaid listtu (JsL) lahtus Per A. Bævr ja Ovddádusbellodaga lahtus Aud Marthinsen:

Ođđa mañemus teakstabihtta Sámediggeráđi mearrádusárvalussii:

Dievasčoahkkin addá Sámediggeráđđái vuoigatvuoda rievdadit duodjeealáhusa válđošiehtadusa fágálávdegotti čoahkádusa ektui. Stuorát organisatuvrralaš rievdadusat fertejit ovddiduvvot dievasčoahkkimii.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Randi A. Skum	
2	Inger Jørstad	
	Randi A. Skum	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi dohkkeha dahkkojuvvon šiehtadusa Sámiid duoji ja Duojáriid ealáhussearvvi ja Sámedikki gaskka, beaiváduvvon 15.09. 2011. Sámediggi addá fápmudusa Sámediggeráđđái bidjat lagat njuolggadusaid daid sierra ortnegiidda lassin daidda mat bohtet ovdan Sámedikki 2012 bušeahtas.

Dievasčoahkkin addá Sámediggeráđđái vuoigatvuoda rievdadit duodjeealáhusa válđošiehtadusa fágálávdegotti čoahkádusa ektui. Stuorát organisatuvrralaš rievdadusat fertejit ovddiduvvot dievasčoahkkimii.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.12.11 dii. 15.20.

Ášši/Sak BFOL 006/11

Ášši/Sak DC 048/11

Dáiddáršiehtadus 2012

Arkiivaáššennr..

11/253506 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi	26.10.11	SR 139/11
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi	28. – 29.11.11	BFOL 006/11
Sámedikki dievasčoahkkin	30.11. – 02.12.11	DC 048/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.12.11 dii. 15.20.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.10.11	Sámediggeráđdi/Sametingrádet	Ášši/Sak 139/11 Dáiddáršiehtadus 2012/Kunstneravtalen 2012
2	18.04.2011	Sámi Dáiddárráđdi/Samisk kunstnerrád	Gáibáduš 2012 dáiddáršiehtadussii/Krav til kunstnerforhandlingene 2012
3	15.08.2011	Sámediggi/Sametinget	Sámedikki fáladat/Sametingets tilbud
4	23.08.2011		Protokoll – Kunstneravtale 2012 m/vedlegg

II Evttohusat ja mearkašumit

Sámediggeráđi mearrádušárvalus:

Sámediggi dohkkeha 2012 dáiddáršiehtadusa man Sámi dáiddárráđdi ja Sámediggi leaba šiehtadan 23.08.2011.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álgu

Sámediggeráđdi čálii vuollái válđošiehtadusa sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin Sámi dáiddárráđi bokte borgemánu 19. b. 2004. Vuosttaš dáiddáršiehtadus bođii fápmui 2005:s. 2012 dáiddáršiehtadus sohppojuvvui 23.08. 2011.

Mearkašumit

Lávdegotti ovddádusbellodaga (Frp) lahttu Hans Eriksen, ovddidii čuovvovaš mearkašumi:

Dát lahttu oaivvilda ahte kultureallin sihke sáhtta ja berre buoret muddui ruhtadit iežas. Kultureallin berre buoret muddui ovddiduvvot ja gehččojuvvot sierra ealáhussan, mas olbmuid jierisvuohta buori muddui mearrida guđe dáiddatüppat cevzet. Ii leat politihkalaš bargun mearridit mat leat buorit

dáiddaovdanbuktima ovdamearkka dihtii almmolaš doarjagiid bokte, muhto go almmolašvuohta geavaha ruđaid kulturdoaimbajuide, de lea deatalaš ahte ruđat bohtet ávkin eatnašiidda.

Kultuvra duddjo dávjá olmmošlaš gaskavuodaid ja ovddida nana idividaid. Kultuvra sáhtta leat veahkkin šaddamii. Olbmot šaddet eanet ja eanet dihtomielalaččat iežaset kultuvrralaš golaheapmái, ja ruhtajorru kulturealáhusain stuorru eanet go eará ealáhusain. Mátkealáhus lea okta dain ealáhusain maid sáhtta čatnat kultuvrii, ja lea mielde ovddideamen báikkiid. Lea deatalaš ahte ángiruššan dáhpáhuvvá nu ahte kultuvra sáhtta veahkehit šaddamii. Danne berre kultureallin gehččojuvvot iehčanas ealáhussan mas eaktodáhtolaš bargu sáhtta leat mielde ja maiddái fidnolaš oassálastin. Eaktun šaddamii kultursuorggis lea ahte ángiruššojuvvo ovttasdoaimbamin gaskal eaktodáhtolaš suorggi ja fidnolaš oassálastiid. Guhkit áiggi vuollái das leat eanemus bistevaš siidováikkuhusat sihke kultuvrii ja servodahkii muđui.

Dát lahttu oaidná deatalažžan ja riggodahttin Norgii fuolahit sámi giela, kultuvrra ja árbevieruid dain guovlluin gos sápmelaččat árbevirolačča leat ássan, ja gos sii leat doaimman. Dát sihkkarastinbargu berre dattetge dahkkojuvvot dábálaš álbmotválljen orgánaid bokte dahje daid orgánaid bokte mat dain leat vuolgán, ja eaktodáhtolašvuođa vuodul. Almmolašvuođas lea ovddasvástádus fuolahit sámi giela ja kultuvrra, ja sámi árbevieruid.

Dán vuodul oaidná dát lahttu sierra sámi dáiddáršiehtadusa dárbbasmeahttumin. Dáiddáršiehtadusortnet loahpahuvvu boahtteáiggis.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Lávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	
	Geir Tommy Pedersen, čeahkkinortnegii	
	Anders Somby jr., čeahkkinortnegii	
1	Hans Eriksen	Silje Karine Muotka
		Geir Johnsen
		Kirsti Guvsám
	Hans Eriksen	
2	Åge Nordkild	
3	Ida Marie Bransfjell	
4	Inga-Lill Sundset	
5	Anders Somby jr.	
6	Aud Marthinsen	
7	Vibeke Larsen	
	Hans Eriksen	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi dohkkeha 2012 dáiddáršiehtadusa man Sámi dáiddárráđđi ja Sámediggi leaba šiehtadan 23.08. 2011.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.12.11 dii. 15.45.

Ášši/Sak PFL	008/11
Ášši/Sak DC	049/11

Njuolggadusat Sámedikki politihkalaš dássái

Arkiivaáššennr..
11/520106 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dásái	Beaivi	Áššennr.
Dievasčoahkkinjodihangoddi	26.10.11	DCJ 009/11
Plána- ja finánsalávdegoddi	28. – 29.11.11	PFL
Sámedikki dievasčoahkkinn	30.11. – 02.12.11	DC 049/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 02.12.11 dii. 08.35.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahas
1	09.11.11	Plenumsledelsen	Ášši/Sak DCJ 009/11 - Njuolggadusat Sámedikki politihkalaš dássái/Reglement for Sametingets politiske nivå
2			Reglement for Sametingets politiske nivå – merknader fra en arbeidsgruppe nedsatt av Sametinget
3			Reglement for Sametingets politiske nivå (gjeldende)
4			Forslag til nytt reglement med merknader

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjodihangotti mearrádusárvalus

Sámediggi rievdata Njuolggadusaid Sámedikki politihkalaš dássái dánin:

Njuolggadusat Sámedikki politihkalaš dássái

1 Doaibmaguovlu

Dát njuolggadusat gusket Sámedikki politihkalaš dássái.

Čujuhit Sámedikki čoahkkinnortnegii § 8 f) go guoská mátkeregulatiivva ja dáid njuolggadusaid dulkomii.

2. Buhtadusgáibádusat ja máksingáibádusat goluid ovddas

- Buhtadusaid sáhtta gáibidit doaimmahuvvon barggu ovddas dáid njuolggadusaid vuodul; fásta buhtadusa ja buhtadusa barggu, ovddasteami dahje oassálastima ovddas Sámedikki čoahkkimiin

- Olbmos gii oažžu bálkká ollesáiggi politihkkárin ja vejolaš maŋŋábálkká Sámedikkis, ii leat vuoigatvuohta maiddá oažžut buhtadusa vejolaš eará ámmáhiid dahje doaimmaid ovddas Sámedikkis.
- Goluid sáhhtá gáibidit máksojuvvot dáid njuolggadusaid vuodul massojuvvon bargodietnasa ovddas, mátk- ja orrungoluid ovddas, goluid mánnageahču dahje eará ovddasmorašbargguid ovddas ja goluid ovddas telefodni ja teknihkalaš veahkkeneavvuide.
- Buhtadusgáibádušat ja gáibádušaid goluid gokčama ovddas galgá ovddidit Sámediggái nu jođánit go vejolaš ja maŋimusat golbma mánu maŋŋá go bargu lea dahkkojuvvon dahje golu lea ožžon.

2.1 Fásta buhtadusat

Fásta buhtadusat máksojuvvojit dalle go stáhta bargiide máksojuvvo bálkká. Máksojuvvo seamma stuorra submi juohke mánu.

Buhtadusat máksojuvvojit almmá luopmobálkáláshusa ja luopmoruđa haga.

2.1.1 Sámediggeráđđái

Sámedikki presideantta jahkebuhtadus čuovvu ráđdehuslahtuid buhtadusa ja lea 80 % das.

Sámedikki eará ráđdehastuhtuid geain lea ollesáiggebargu Sámedikkis, máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea 75 % presideantta jahkebuhtadusas.

Dan áiggi go sámediggepresideanta lea eret barggus oažžu son gii doaimmá sámediggepresideantan sámediggepresideantta buhtadusa.

2.1.2 Politihkalaš ráđdeaddiide

Politiikalaš ráđdeaddiide oažžu jahkebuhtadusa mii lea 60 % presideantta buhtadusas.

Politiikalaš ráđdeaddit eai oaččo badjeláigebuhtadusa.

2.1.3 Dievasčoahkkinjođiheaddjái

Dievasčoahkkinjođiheaddji oažžu jahkebuhtadusa mii lea 80 % presideantta buhtadusas.

2.1.4 Fásta áirasiidda

Sámedikki fásta áirasiin, earret dievasčoahkkinjođiheaddji, lea jahkebuhtadus mii lea 6 % presideantta buhtadusas.

Dán buhtadusas lea maid mielde buhtadus vejolaš telefongoluid ovddas.

Jus jávká almmá dohkálaš sivaid haga fágálávdegottiid dábaláš čoahkkimis dahje dievasčoahkkimis, de gessojuvvo 3 % beaivái fásta jahkebuhtadusas.

Jus jávká dohkálaš sivaid geažil eanet go 5 beavvi jahkái, de gessojuvvo 3 % beaivái fásta jahkebuhtadusas.

2.1.5 Bearráigeahččanlávdegotti jođiheaddjái

Bearráigeahččanlávdegotti jođiheaddji oažžu lasáhusa jahkái mii lea 2,5 % presideantta buhtadusas.

2.1.6 Fágálávdegottiid jođiheddjiide

Fágálávdegottiid jođiheddjit ožžot lasáhusa jahkái mii lea 2,5 % presideantta buhtadusas.

2.1.7 Politihkalaš joavkkuide

Joavkojođiheddjit ožžot lasáhusa jahkái mii lea 5,5 % presideantta buhtadusas, ja dasto vel 0,35 % jahkái presideantta buhtadusas joavkku juohke eará áirasa ovddas

Joavkojođiheddjin Sámedikkis áddejuvvo son gii lea nammaduvvon jođiheddjin muhtun jovkui – áirrasčoahkkádusii mas leat okta olmmoš dahje eanet olbmot. Joavkku stáhtusa dáid njuolggadusaid ektui oažžu go buktá čoahkkinjođihangoddái duodastusa joavkku ásaheami birra ovdal 01.11 dan jagi go odđa sámediggi vuodduvvo. Stáhtus gusto dán beavvi rájes váлгаáigodaga loahpa rádjái, nu guhká go odđa sámediggeráđđi ii välljejuvvo maŋŋelis áigodagas ja Sámedikki joavkočoahkkádusat eai rievdda dan geažil. Dalle gusto vejolaš odđa joavkkuid stáhtus dan jagi 01.01. rájes mii boahdá.

Ovddabealde namuhuvvon stáhtus joavkun gusto maid joavkočálliruđaid ja opposišuvdnaruđaid juogadeami oktavuodas.

Joavkojodiheddji sáhtta jus sus lea eanet go 38 % virgi, šiehtadusa vuodul Sámedikkiin, oažžut buhtadusa máksojuvvot Sámedikkis ja dieđihuvvot seamma penšunortnegii go Sámedikki ollesáiggi politihkkárat. Jus dát buhtadus dahká eanet go buhtadus maid joavkojodiheddjin oažžu Sámedikkis, de sáhtta dat gessojuvvot ruđain maid joavku oažžu.

2.2 Molsašuddi buhtadusat

Molsašuddi buhtadusaid máksomearit heivehuvvojit presideantta buhtadussii nu ahte lasáhus proseanttas lea seamma stuoris go presideantta lasáhus. Máksomearri jorbejuvvo dasto lagamus 50 ruvdnui. Boahhte heiveheamis ii rehkenastojuvvo ođđa máksomearri jorbejuvvon logu vuodul, muhto ovddit rehkenastima vuodul.

Molsašuddi buhtadusat eai máksojuvvo dievasčoahkkinjodiheddjái, Sámediggeráđđái ja politihkalaš jodiheddjiide.

2.2.1 Dievasčoahkkinjodihangoddái

Dievasčoahkkinjodihangoddi, earret dievasčoahkkinjodiheddji, oažžu buhtadusa dievasčoahkkima aktiivvalaš jodihemi ovddas, mü lea guovtte – 2 – geardde 2.2.3 máksomeariid.

2.2.2 Fágálávdegottiide

Sámedikki fágálávdegottiid jodiheddjit dahje son gii aktiivvalaččat jodihá fágálávdegotti čoahkkima, ožžot buhtadusa dievasčoahkkima aktiivvalaš jodihemi ovddas, mü lea guovtte – 2 – geardde 2.2.3 máksomeariid.

Searvan fágálávdegottiid mátkkiide buhtaduvvo 2.2.3 c) máksomeari mielde.

2.2.3 Aktiivvalaš oassálastin politihkalaš barggus joavko-, lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid oktavuodas Fásta áirasat, earret dievasčoahkkinjodiheddji, buhtaduvvojit aktiivvalaš oassálastima ovddas lávdegoddečoahkkimiin ja dievasčoahkkimis dáid máksomeariid mielde:

telefončoahkkin mü bistá 30 minuhta rádjái kr 250

4 diimmu rádjai beaivái kr 900

badjel 4 diimmu beaivái kr 1 300

Čoahkkimii boahán várreáirasat ožžot guovtte geardde máksomeari go servet fágálávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda.

Áirras gii oažžu ollesbeaivebuhtadusa, juogo joavkočoahkkima, lávdegoddečoahkkima dahje dievasčoahkkima ovddas mü bistá guhkit go 4 diimmu, ii sáhte gáibidit eanet čoahkkinbuhtadusaid vaikke vel oassálasttášii ge eará čoahkkimiidda, go dát leat čadnojuvvon dievasčoahkkima áššemeannudeapmái.

2.2.4 Searvan čoahkkimiidda ja dan dakkáriidda olggobealde lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid Searvama ovddas Sámedikki orgánaid čoahkkimiidda dahje searvan čoahkkimiidda, semináraide, konferánssaide, konsultašuvnnaide ja dan dakkáriidda presideantta dahje dievasčoahkkinjodiheddji gohččuma mielde, máksojuvvo 2.2.3 c) máksomeari mielde.

Sáhtta máksit gitta ovttá beaivvi máksomeari rádjái ráhkkaneami ovddas. Earenoamáš oktavuodain sáhtta máksojuvvot gitta golbma beaivvi máksomeari rádjái ráhkkaneami ovddas.

2.2.5 Sámedikki ovddasteami ovddas

Go ovddasta Sámedikki presideantta dahje dievasčoahkkinjodiheddji gohččuma mielde, oažžu máksojuvvo buhtadusa 2.2.3 c) máksomeari mielde.

Buhtadusas lea mielde máksu ráhkkaneami ovddas ja gusto ovddastemiide sihke sis- ja olgoriikkas.

2.2.6 Doarjjaáššiid váiddalávdegoddái

Váiddalávdegotti čoahkkimiid jodihemi ovddas oažžu jodiheddji dahje son gii aktiivvalaččat jodihá čoahkkima, buhtadusa mü lea beannot – 1,5 – geardde 2.2.3 c) máksomeari.

Váiddalávdegoddi buhtaduvvo muđui 2.2.4 mearrádusaid mielde.

2.3 Massojuvvon bargodietnasa birra

Čuokkis guoská olles Sámedikki politihkalaš dássái.

Doaibma Sámedikki áirrasin lea almmolaš doaibma maid lea sihke geatnegasvuohta ja vuoigatvuohta doaimmahit. Danne leage sámediggeáirasiin vuoigatvuohta oažžut virgelobi dábalaš barggus nu ollu go lea dárbu geatnegasvuođaideaset dihte Sámedikkis dahje Sámedikki vuollásaš orgánain.

2.3.1 Duodaštuvvon massojuvvon bargodienas

Duodaštuvvon massojuvvon bargodietnasa sáhtá máksit gitta kr 3 000 rádjái beaivái sutnje gi sáhtá duodaštit bargodietnasa duohta massima.

a) Bargi almmolaš dahje priváhta suorggis galgá go gáibida massojuvvon bargodietnasa gessojuvvon bálkká vuodul, buktit čuovvovaš duodaštusaid:

- bargoaddi duodaštusa fitnodaga namain ja čujuhusain, bargoáiggiin, gessojuvvon áigodagain, diibmo- dahje beaivebálkkáin oktan sosiálalaš goluiguin.
- bálkálhoppu maid oažžu bargoaddis(iin), mii čájeha ahte bálká lea gessojuvvon.

b) Iehčanas ealáhusdoalli dahje smávva oasusearvi mii duohtavuodas jođihuvvo ovttá olbmo fidnodahkan, duodaštit massojuvvon bargodietnasa maŋimus jagi livnnegiin, dahje golbma maŋimus jagiid livnnegiiguin. Massojuvvon bargodietnasa beaivái rehkenastá go juohká ealáhusdientasa 260 beaivái. Dietnasi galgá lasihit vejolaš eanadoallogessosa, boazodoallogessosa ja unnimus gessosa. Iehčanas ealáhusdoalli sáhtá molssaeaktun oažžut buhtaduvvot bálkká sadjásažžii gitta kr 2 500 rádjái beaivái. Dán galgá duodaštit duodaštuvvon dieđáhusain vearráiseválddiide bálkádientasiid, bargoaddidivadiid ja vearrogeassimiid birra.

c) Sámediggi sáhtá refušuvdnagáibádusa vuodul máksit massojuvvon bargodietnasa njuolga bargoaddái. Gáibádusas galget leat čuovvovaš duodaštusaid:

- bargoaddi namma ja čujuhus
- áigodat man ovddas gáibiduvvo refušuvdna, mas boahtá ovdan guđe Sámedikki čoahkkimiin/doaimmain lea sáhka
- diibmo- dahje beaivemáksomearit oktan sosiálalaš goluiguin

Refušuvdnagáibádusa galgá sáddet Sámediggái nu fargga go vejolaš, ja maŋimus golbma mánu maŋŋá go bargu lea doaimmahuvvon.

2.3.2 Massojuvvon bargodienas duodaštusa haga

Sii geat barget ruovttus, studeanttat, penšunisttat ja earát geat eai sáhte duodaštit bargodietnasa massima, sáhttet oažžut kr 900 beaivái.

Iehčanas ealáhusdoalli mii lea čálihuuvon mva-registerii sáhtá oažžut kr 1 500 beaivái.

Massojuvvon bargodienas duodaštusa haga ii máksujuvvo bálká barguide.

Oassepenšunisttain lea vuoigatvuohta oažžut buhtaduvvot duodaškehtes bargodienasmassima penšonproseantta mielde.

3 Stáhta tariffašiehtadusa birra

Sámedikki politihkalaš dássái ii guoskka Váldotariffašiehtadus ja stáhta sierrašiehtadusat.

Mátke- ja orrungolut Sámedikki politihkalaš dássái máksujuvvojit njuolggadusaid mielde mat goas ain gustojit stáhta mátkeregulatiivvas.

4 Fuolahusbargogolut

Sámediggepolitihkkarat sáhttet dárbbalaš bargomátkkiid oktavuodas oažžut buhtaduvvot duodaštuvvon fuolahusbargogoluid ja vejolaš mátkegoluid fuolahusbargái čuovvovaš máksomeariid mielde:

- Sadjásažžii ruovttus kr. 2 000 rádjái jándorii.
- Mánnageahččái lea eanemusat kr. 900 vuosttaš mánás ja kr. 300 juohke eará mánás.
- Buohcci, boarrása ja doaibmahehttejuvvon olbmo dárbbalaš divššu ja/dahje geahčču ovddas buhtaduvvo kr. 1 500 beaivái.

Náittosguoibmi/ovttasássi dahje muhtun eará geainna juogada máná beaivválaš fuola, sáhtá muhtun spiehkastagain leat mielde mátkkiin, go galgá máná geahččat, ja oažžut máksujuvvojit mátke- ja orrungoluid. Dát ráddjejuvvo gustot dušše dalle go lea deatalaš ahte máná lea mielde, ovdamearkka

dihte máná njamaheami oktavuodas. Ortnet guoská gitta dassážiigo mánná deavdá jagi. Sámediggi sáhtta árvvoštallat erenoamáš diliin buhtadit goluid badjel jahkásaš máná ovddas.

Mieđušteaddjái ii máksojuvvo massojuvvon bargodienas.

Rehkega čállá son, gii bearráigeahččá máná/olbmo, ja áirras duođašta bargooktavuoda Bálká- ja buhtadusskovvá. Dasa galgá maid čállit gean lea dikšun dahje/ ja máná nama ja jagi.

Áhčči, eadni dahje eará iežas bearašlahttu ii sáhte oažžut buhtadusa mánnageahču/fuolahusbarggu ovddas.

5 Ássan- ja ruovttumátkegolut

Dievasčoahkkinjodiheaddji, sámediggeráđđi ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis ja doalahit ásodaga ruovttubáikkis, ja eai láigot dan eret, ožžot nuvttá geavahussii dakkár ásodaga mas leat eaŋkilis viessogálvvut. Maiddá elrávdnji, liekkas ja birra bassan oktii jagis ja go fárra.

Dievasčoahkkinjodiheaddji, sámediggeráđđi ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis, ožžot máksojuvvo ruovttumátkegi ovddas oktii vahkkui. Mátki ruoktot, galgá nu guhkás go vejolaš heivehuvvot bargomátkegiide. Stáhta mátkeregulatiiva sisriikkas biddjojuvvo vuodđun goluid máksimii. Dákkár mátkkegi máksojuvvo dušše mátkegoluid ovddas, borran-/idjadanlasáhus ii máksojuvvo.

Fárregolut máksojuvvojit almmolaš bargiid fárrenbuhtadusregulatiivva mielde, gč statens personalhåndbok.

6 Luopmovuoigatvuodát

Sámedikki politihkkáriin geat ožžot pensuvdnaaddi buhtadusa Sámedikkis, lea vuoigatvuohta luomu váldit.

7 Virgelobit

Sámedikki politihkkáriidda geat ožžot pensuvdnaaddi buhtadusa Sámedikkis, gusket čuovvovaš virgelohpenjuolggadusat:

7.1 Riegádahttinvirgelohpi

Riegádahttima oktavuodas addojuvvo virgelohpi gustovaš njuolggadusaid mielde.

7.2 Adopterenvirgelohpi

Dan oktavuodas go adoptere máná gii lea vuollel 15 jagi, addojuvvo virgelohpi gustovaš njuolggadusaid mielde.

7.3 Čálgovirgelohpi

Jos leat deahtalaš čálgoákkat, de sáhtta oažžut čálgovirgelobi báلكkáiin gitta guokte vahku jagis.

7.4 Jávkan máná buohcuvuoda geažil

Virgelohpi báلكkáiin addojuvvo gustovaš njuolggadusaid mielde dalle go ferte áimmahuššat buohcci máná.

8 Jávkan iežas buohcuvuoda geažil

Dievasčoahkkinjodiheaddji, sámediggeráđđi ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit ožžot gustovaš njuolggadusaid mielde olles báلكá buohcuvuoda oktavuodas.

9 Virgemátkegit

Sámedikki politihkalaš doaimma bargomátkegiid/mátkegiid oktavuodas biddjojuvvojit vuodđun dat njuolggadusat mat leat stáhta regulatiivvas sis- ja olgoriikka mátkkegiid várás.

9.1 Sámediggeáirasiidda ja politihkalaš ráđđeaddiide

Bargomátkin lohkkovuvvo mátki Sámedikki ovddas.

Sámediggi máksá áirasiid kreditkoartta jahkedivada.

Váldonjuolggadussan lea ahte mátkkiid ovddas ii oáččo ovddalgihtii máksojuvvot. Mátkegolut máksojuvvot go mátkerehket stáhta skovis lea sáddejuvvon ja golut leat duodaštuvvon.

Dalle jos lea eahpádus ahte sáhhtá go oassi mátkkis dahje olles mátki lohkkovuvvo bargomátkin, mearrida dievasčoahkkinjodiheddji dahje sámediggepresideanta ášši.

9.2 Miedušteaddji golut

Sámedikki politihkkáriid beallalaččat/guommit sáhhtet leat mielde ovddasteamen dakkár doaluin main lea erenoamáš našuvnnalaš dahje riikkaidgaskasaš mearkkašupmi. Sámedikki presideanta dahje dievasčoahkkinjodiheddji galgá dakkár oktavuodain vuos árvvoštallat sáhhtá go goluid beallalaččaid/guommi ovddas máksit.

10 Skeaŋkkat ja honorárat

10.1 Skeaŋkkaid oazžun

Buot skeaŋkkaid maid oazžu dan olis go lea ovddasteamen Sámedikki, lohkkovuvvojit skeaŋkan bargodilis ja dat galget fievrriiduvvot Sámedikki skeaŋkaprotokollii ja daid galgá Sámediggi hálldašit.

Skeaŋkkaid mat leat persovnnalaččat ja go daid árvu lea árvvoštallojuvvon leat vuollel kr. 500, sáhhtá vuostáiváldi ieš váldit.

10.2 Skeaŋkkat Sámedikkis

Sámediggi sáhhtá addit alla gussiide, logaldalliide ja earáide dakkár skeaŋkkaid maid árvu sáhhtá leat gitta kr. 2 500 rádjai. Skeaŋkkat mat addojuvvojit galget vuosttažettiin leat sámi girjjálašvuolta, dáidda ja giehtaduojit.

10.3 Honorárat

Sámedikki olles- ja oasseáigepolitiikkariin ja ráđi politihkalaš ráđđeaddiin lea vejolašvuolta váldit honorára dakkár artiikkaliid dahje aviisačállošiid ovddas, maid ovddas dábálaččat máksojuvvo. Go logaldallá iežas bargosuorggi birra, de dan ovddas ii galgga váldit mávssu.

11 Telefongolut ja golut teknihkalaš veahkkeneavvuide

11.1 Sámedikki olles- ja oasseáigepolitiikkárat ja ráđi politihkalaš rádđeaddit

Dievasčoahkkinjodiheddjái, sámediggeráđđái ja ráđi politihkalaš ráđđeaddiide máksojuvvot mátketelefongolut ollásit. Eará telefongolut máksojuvvot gitta kr. 1000 rádjái jahkái stáhta ortnega mielde. Sii besset maid geavahit Sámedikki eará teknihkalaš biergasiid, nugo mátk-PC mü lea čadnojuvvon internehtii.

11.2 Sámedikki fásta áirasat

Sámedikki eará fásta áirasiid telefongoluid máksima birra, geahča 2.1.4.

Joavkojodiheddjit besset geavahit Sámedikki mátk-PC mü lea čadnojuvvon internehtii.

12 Penšuvdna

Sámedikki politihkkarat geain lea eanet go 38 % virgi maid Sámediggi máksá ja politihkalaš rádđeaddit geat ožžot bálkká Sámedikkis, dieđihuvvojit stáhta penšuvdnakássii.

13 Doaimmas heaitin

Dievasčoahkkinjodiheddjái sáhhtá go heaitá addojuvvot ovttá mánu maŋŋábálká, ja gitta golmma mánu rádjai maŋŋábálká ohcama bokte dievasčoahkkinjodihangoddái jos sus ii leat bálká-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullásaš.

Sámediggeráđđái ja ráđi politihkalaš ráđdeaddiide sáhtta, go heitet, addit oasse- dahje ollesbálkká gitta ovttá mánu ráđjai, ja dán mearrida Sámedikki presideanta juohke áššis, ja gitta golmma mánu ráđjai ohcama bokte Sámediggeráđđái jos sis ii leat bálká-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Plána ja finánsa lávdegotti árvalus

Álggahus

Sámediggi bijai áššis 46/10 doarespolitihkalaš bargjoavkku geahčadit vuđolaččat Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid. Dievasčoahkkinjodihangotti evttohus njuolggadusaid rievdadeamis vuodđuduvvá oalle guhkás bargjoavkku evttohussii.

Evttohusat

Evttohus *Bargiidbellodaga (Bb) sámediggejoavkkus Willy Ørnebakke, Sten E. Jønsson, Hilde A. Nyvoll, Ragnbild M. Aslaksen, Ronny Wilhelmsen, Arja Alf Isaksen ja Ovddádusbellodagast (FrP) Arthur Tørfoss*

Evttohus 1

Čk. 2.1.1

Ođđa goalmmát teakstaoassi:

Vejolaš várrepreseanttas lea jahkebuhtadus mii lea 80% presideantta buhtadusas.

Njealját teakstaoassi sihkkoujvvo.

Evttohus *Ovddádusbellodagas Arthur Tørfoss bokte*

Evttohus 2

Rievdadusevttohus

2.1.1 ođđa; Presideantta jahkebuhtadus čuovvu ráđdehuslahtuid buhtadusa ja lea das 50 %. Buhtadus čuovvu ráđdehuslahtuid buhtadusa mii mearriduvvo dalle go stuorradikki bálkákommisuvdna gidat bálkáohppameanuin mearrida buhtadusaid stuorradikki áirasiidda ja ráđdehuslahtuide.

2.1.3 ođđa: Dievasčoahkkinjodiheddji virgi unniduvvo 50 % virgin.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

Evttohus 3 Áirras Geir Tommy Pedersen, NSR/SÁB

Aktiivvalaš oassálastin politihkalaš barggus joavko-, lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid oktavuodas Fásta áirrasat, spiehkastahkan leat sii geat ožžot buhtadusa čoahkkimiid ovddas eará máksomeriid mielde, ožžot buhtadusa árrjalaš searvama ovddas fágálávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda čuovvovaš máksomeriid mielde:

- a) Telefončoahkkima ovddas mii bistá gitta 30 minuhta 250 ru.
- b) Telefončoahkkima ovddas mii bistá badjel 30 minuhta 900 ru.
- c) Fysálaš searvama ovddas beaivái 1300 ru.

Dievasčoahkkinjodihangotti árvalusa divvun.

Dievasčoahkkinjodiheddji Jarle Jonassen jearai dievasčoahkkimis lobi divvut dievasčoahkkinjodihangotti jodihangotti árvalusa čuoggas 2.1.4. dakko gokko čuožžu “6 % presideantta buhtadusas” galgá čuožžut “6,5 % presideantta buhtadusas”

Dievasčoahkkin dohkkeha dán divvuma.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 30 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 27 jienain. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 18 jienain 12 jiena vuostá.
- Evttohus 3 mearriduvvui ovttajienalaččat
- Lávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Willy Ørnebakk, áššejođiheaddji	Geir Tommy Pedersen
		Ann-Mari Thomassen
		Geir Johnsen
	Willy Ørnebakk	
2	Arthur Tørfoss	Geir Tommy Pedersen
		Willy Ørnebakk
3	Jarle Jonassen	
4	Alf Isaksen	Geir Tommy Pedersen
		Anders Somby jr.
		Ann-Mari Thomassen
	Alf Isaksen	
5	Mariann Wollmann Magga	Aili Keskitalo
	Mariann Wollmann Magga	
6	Geir Tommy Pedersen	Ronny Wilhelmsen
		Alf Isaksen
		Rolf Arthur Johansen
7	Willy Ørnebakk	Rolf Arthur Johansen
		Geir Tommy Pedersen
		Anders Somby jr.
	Willy Ørnebakk	
8	Berit Marie P. E. Eira	
9	Olaf Eliassen	
10	Geir Tommy Pedersen	
11	Jarle Jonassen	
12	Marie Therese Nordsletta Aslaksen	
13	Willy Ørnebakk, áššejođiheaddji	
14	Willy Ørnebakk, čoahkkinortnegii	
15	Geir Tommy Pedersen, čoahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi rievdata Njuolggadusaid Sámedikki politihkalaš dássái dánin:

Njuolggadusat Sámedikki politihkalaš dássái

1 Doaibmaguovlu

Dát njuolggadusat gusket Sámedikki politihkalaš dássái.

Čujuhit Sámedikki čoahkkinortnegii (§ 8 f) go guoská mátkeregulatiivva ja dáid njuolggadusaid dulkomii.

2. Buhtadusgáibádusat ja máksingáibádusat goluid ovddas

Buhtadusaid sáhtta gáibidit doaimmahuvvon barggu ovddas dáid njuolggadusaid vuođul; fásta buhtadusa ja buhtadusa barggu, ovddasteami dahje oassálastima ovddas Sámedikki čoahkkimiin

Olbmos gii oažžu bálkká ollesáiggi politihkkárin ja vejolaš maŋŋábálkká Sámedikkis, ii leat vuoigatvuohta maiddá oažžut buhtadusa vejolaš eará ámmáhiid dahje doaimmaid ovddas Sámedikkis.

Goluid sáhtta gáibidit máksjuvvot dáid njuolggadusaid vuođul massojuvvon bargodietnasa ovddas, mátk- ja orrungoluid ovddas, goluid mánnageahču dahje eará ovddasmorašbargguid ovddas ja goluid ovddas telefodnii ja teknihkalaš veahkkeneavvuide.

Buhtadusgáibádusat ja gáibádusaid goluid gokčama ovddas galgá ovddidit Sámediggái nu jođánit go vejolaš ja maŋimusat golbma mánu maŋŋá go bargu lea dahkkojuvvon dahje golu lea ožžon.

2.1 Fásta buhtadusat

Fásta buhtadusat máksjuvvojit dalle go stáhta bargiide máksjuvvo bálká. Máksjuvvo seamma stuorra submi juohke mánu.

Buhtadusat máksjuvvojit almmá luopmobálkálásahusa ja luopmoruđa haga.

2.1.1 Sámediggeráđđái

Sámedikki presideantta jahkebuhtadus čuovvu ráđđehuslahtuid buhtadusa ja lea 80 % das.

Sámedikki eará ráđđelahtuide geain lea ollesáiggebargu Sámedikkis, máksjuvvo jahkebuhtadus mii lea 75 % presideantta jahkebuhtadusas.

Vejolaš várrepresideanttas lea jahkebuhtadus mii lea 80% presideantta buhtadusas.

2.1.2 Politihkalaš ráđđeaddiide

Politihkalaš ráđđeaddiide oažžu jahkebuhtadusa mii lea 60 % presideantta buhtadusas.

Politihkalaš ráđđeaddit eai oáččo badjeláigebuhtadusa.

2.1.3 Dievasčoahkkinjođiheaddjái

Dievasčoahkkinjođiheaddji oažžu jahkebuhtadusa mii lea 80 % presideantta buhtadusas.

2.1.4 Fásta áirasiidda

Sámedikki fásta áirasiin, earret dievasčoahkkinjođiheaddji, lea jahkebuhtadus mii lea 6,5 % presideantta buhtadusas.

Dán buhtadusas lea maid mielde buhtadus vejolaš telefongoluid ovddas.

Jus jávká almmá dohkálaš sivaid haga fágálávdegottiid dábálaš čoahkkimis dahje dievasčoahkkimis, de gessojuvvo 3 % beaivái fásta jahkebuhtadusas.

Jus jávká dohkálaš sivaid geažil eanet go 5 beaivvi jahkái, de gessojuvvo 3 % beaivái fásta jahkebuhtadusas.

2.1.5 Bearráigeahččanlávdegotti jođiheaddjái

Bearráigeahččanlávdegotti jođiheaddji oažžu lasáhusa jahkái mii lea 2,5 % presideantta buhtadusas.

2.1.6 Fágálávdegottiid jođiheddjiide

Fágálávdegottiid jođiheaddjit ožžot lasáhusa jahkái mii lea 2,5 % presideantta buhtadusas.

2.1.7 Politihkalaš joavkkuide

Joavkojođiheaddjit ožžot lasáhusa jahkái mii lea 5,5 % presideantta buhtadusas, ja dasto vel 0,35 % jahkái presideantta buhtadusas joavkku juohke eará áirasa ovddas

Joavkojođiheaddjin Sámedikkis áddejuvvo son gii lea nammaduvvon jođiheaddjin muhtun jovkui – árrasčoahkkádussii mas leat okta olmmoš dahje eanet olbmot. Joavkku stáhtusa dáid njuolggadusaid ektui oažžu go buktá čoahkkinjođihangoddái duođastusa joavkku ásaheami birra ovdal 01.11 dan jagi go odđa sámediggi vuodđuduvvo. Stáhtus gusto dán beavivi rájes váлгаáigodaga loahpa rádjái, nu guhká go odđa sámediggeráđđi ii välljejuvvo maŋnelis áigodagas ja Sámedikki joavkočoahkkádusat eai rievdda dan geažil. Dalle gusto vejolaš odđa joavkkuid stáhtus dan jagi 01.01. rájes mii bohtá.

Ovddabealde namuhuvvon stáhtus joavkun gusto maid joavkočálliručaid ja opposišuvdnaručaid juogadeami oktavuodas.

Joavkojođiheaddji sáhtta jus sus lea eanet go 38 % virgi, šiehtadusa vuodul Sámedikkiin, oažžut buhtadusa máksojuvvot Sámedikkis ja dieđihuvvot seamma penšunortnegii go Sámedikki ollesáiggi politihkkárat. Jus dát buhtadus dahká eanet go buhtadus maid joavkojođiheaddjin oažžu Sámedikkis, de sáhtta dat gessojuvvo ruđain maid joavku oažžu.

2.2 Molsašuddi buhtadusat

Molsašuddi buhtadusaid máksomearit heivehuvvojit presideantta buhtadussii nu ahte lasáhus proseanttas lea seamma stuoris go presideantta lasáhus. Máksomearri jorbejuvvo dasto lagamus 50 ruvdnui. Boahhte heiveheamis ii rehkenastojuvvo odđa máksomearri jorbejuvvon logu vuodul, muhto ovddit rehkenastima vuodul.

Molsašuddi buhtadusat eai máksojuvvo dievasčoahkkinjođiheaddjái, Sámediggeráđđái ja politihkalaš jođiheddjiide.

2.2.1 Dievasčoahkkinjođihangoddái

Dievasčoahkkinjođihangoddi, earret dievasčoahkkinjođiheaddji, oažžu buhtadusa dievasčoahkkima aktiivvalaš jođiheami ovddas, mii lea guovtte – 2 – geardde 2.2.3 máksomeariid.

2.2.2 Fágálávdegottiide

Sámedikki fágálávdegottiid jođiheaddjit dahje son gii aktiivvalaččat jođiha fágálávdegotti čoahkkima, ožžot buhtadusa dievasčoahkkima aktiivvalaš jođiheami ovddas, mii lea guovtte – 2 – geardde 2.2.3 máksomeariid.

Searvan fágálávdegottiid mátkkiide buhtaduvvo 2.2.3 c) máksomeari mielde.

2.2.3 Aktiivvalaš oassálastin politihkalaš barggus joavko-, lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid oktavuodas Fásta áirasat, spiehkastahkan leat sii geat ožžot buhtadusa čoahkkimiid ovddas eará máksomeariid mielde, ožžot buhtadusa árjjalaš searvama ovddas fágálávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda čuovvovaš máksomeariid mielde:

- a) Telefončoahkkima ovddas mii bistá gitta 30 minuhta 250 ru.
- b) Telefončoahkkima ovddas mii bistá badjel 30 minuhta 900 ru.
- c) Fysálaš searvama ovddas beaivái 1300 ru.

Čoahkkimii bohtán várreáirasat ožžot guovtte geardde máksomeari go servet fágálávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda.

Áirras gii oažžu ollesbeaivebuhtadusa, juogo joavkočoahkkima, lávdegoddečoahkkima dahje dievasčoahkkima ovddas mii bistá guhkit go 4 diimmu, ii sáhte gáibidit eanet čoahkkinbuhtadusaid vaikke vel oassálasttášii ge eará čoahkkimiidda, go dát leat čadnojuvvon dievasčoahkkima áššemeannudeapmái.

2.2.4 Searvan čoahkkimiidda ja dan dakkáriidda olggobealde lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid Searvama ovddas Sámedikki orgánaid čoahkkimiidda dahje searvan čoahkkimiidda, semináraide, konferánssaide, konsultašuvnnaide ja dan dakkáriidda presideantta dahje dievasčoahkkinjodiheaddji gohččuma mielde, máksojuvvo 2.2.3 c) máksomeari mielde.

Sáhtta máksit gitta ovttá beaivvi máksomeari rádjái ráhkkaneami ovddas. Earenoamáš oktavuodain sáhtta máksojuvvot gitta golbma beaivvi máksomeari rádjái ráhkkaneami ovddas.

2.2.5 Sámedikki ovddasteami ovddas

Go ovddasta Sámedikki presideantta dahje dievasčoahkkinjodiheaddji gohččuma mielde, oažžu máksojuvvo buhtadusa 2.2.3 c) máksomeari mielde.

Buhtadusas lea mielde máksu ráhkkaneami ovddas ja gusto ovddastemiide sihke sis- ja olgoriikkas.

2.2.6 Doarjjaáššiid váiddalávdegoddái

Váiddalávdegotti čoahkkimiid jodiheami ovddas oažžu jodiheaddji dahje son gii aktiivvalaččat jodiha čoahkkima, buhtadusa mii lea beannot – 1,5 – geardde 2.2.3 c) máksomeari.

Váiddalávdegoddi buhtaduvvo muđui 2.2.4 mearrádusaid mielde.

2.3 Massojuvvon bargodietnasa birra

Čuokkis guoská olles Sámedikki politihkalaš dássái.

Doaibma Sámedikki áirrasin lea almmolaš doaibma maid lea sihke geatnegasvuohta ja vuoigatvuohta doaimmahit. Danne leage sámediggeáirasiin vuoigatvuohta oažžut virgelobi dábalaš barggus nu ollu go lea dárbu geatnegasvuodaideaset dihte Sámedikkis dahje Sámedikki vuollásaš orgánain.

2.3.1 Duođaštuvvon massojuvvon bargodienas

Duođaštuvvon massojuvvon bargodietnasa sáhtta máksit gitta kr 3 000 rádjái beaivái sutnje gii sáhtta duođaštit bargodietnasa duohta massima.

a) Bargi almmolaš dahje priváhta suorggis galgá go gáibida massojuvvon bargodietnasa gessojuvvon bálkká vuodul, buktit čuovvovaš duođaštusaid:

- bargoaddi duođaštusa fitnodaga namain ja čujuhusain, bargoáiggiin, gessojuvvon áigodagain, diibmo- dahje beaivebálkkáin oktan sosiálalaš goluiguin.
- bálkálhppu maid oažžu bargoaddis(iin), mii čájeha ahte bálká lea gessojuvvon.

b) Iehčanas ealáhusdoalli dahje smávva oasusearvi mii duohtavuodas jodihevvo ovttá olbmo fidnodahkan, duođaštit massojuvvon bargodietnasa maŋimus jagi livnnegiin, dahje golbma maŋimus jagiid livnnegiiguin. Massojuvvon bargodietnasa beaivái rehkenastá go juohká ealáhusdientnasa 260 beaivái. Dietnasii galgá lasihit vejolaš eanadoallogessosa, boazodoallogessosa ja unnimus gessosa.

Iehčanas ealáhusdoalli sáhtta molssaeaktun oažžut buhtaduvvot bálkká sadjásažžii gitta kr 2 500 rádjái beaivái. Dán galgá duođaštit duođaštuvvon diedđáhusain vearráiseválddiide bálkádientnasiid, bargoaddidivadiid ja vearrogeassimiid birra.

c) Sámediggi sáhtta refušvudnagáibádusa vuodul máksit massojuvvon bargodietnasa njuolga bargoaddái. Gáibádusas galget leat čuovvovaš duođaštusaid:

- bargoaddi namma ja čujuhus

- áigodat man ovddas gáibiduvvo refušuvdna, mas boahtá ovdan guđe Sámedikki čoahkkimiin/ doaimmain lea sáhka
- diibmo- dahje beaivemáksomearit oktan sosiálalaš goluiguin

Refušuvdnagáibádusa galgá sáddet Sámediggái nu fargga go vejolaš, ja manjmuš golbma mánu manjja go bargu lea doaimmahuvvon.

2.3.2 Massojuvvon bargodienas duodaštusa haga

Sii geat barget ruovttus, studeanttat, pensunisttat ja earát geat eai sáhte duodaštit bargodienasa massima, sáhttet oazžut kr 900 beaivái.

Iehčanas ealáhusdoalli mii lea čálijuvvon mva-registerii sáhtta oazžut kr 1 500 beaivái.

Massojuvvon bargodienas duodaštusa haga ii máksojuvvo bálká barguide.

Oassepensunisttain lea vuoigatvuohta oazžut buhtaduvvot duodaškehtes bargodienasmassima pensonproseantta mielde.

3 Stáhta tariffašiehtadusa birra

Sámedikki politihkalaš dássái ii guoska Váldotariffašiehtadus ja stáhta sierrašiehtadusat.

Mátke- ja orrungolut Sámedikki politihkalaš dássái máksojuvvojit njuolggadusaid mielde mat goas ain gustojit stáhta mátkeregulatíivvas.

4 Fuolahusbargogolut

Sámediggepolitihkkarat sáhttet dárbbaslaš bargomátkkiid oktavuodas oazžut buhtaduvvot duodaštuvvon fuolahusbargogoluid ja vejolaš mátkegoluid fuolahusbargái čuovvovaš máksomeriid mielde:

- Sadjásažžii ruovttus kr. 2 000 rádjái jándorii.
- Mánnageahččái lea eanemusat kr. 900 vuosttaš mánás ja kr. 300 juohke eará mánás.
- Buohcci, boarrása ja doaimmahehttejuvvon olbmo dárbbaslaš divššu ja/ dahje geahču ovddas buhtaduvvo kr. 1 500 beaivái.

Náittosguoibmi/ovttasássi dahje muhtun eará geainna juogada máná beaivválaš fuola, sáhtta muhtun spiehkastagain leat mielde mátkkiin, go galgá máná geahččat, ja oazžut máksojuvvot mátke- ja orrungoluid. Dát ráddjejuvvo gustot dušše dalle go lea deatalaš ahte máná lea mielde, ovdamearkka dihte máná njamaheami oktavuodas. Ornet guoská gitta dassážiigo máná deavdá jagi. Sámediggi sáhtta árvoštallat erenoamáš diliin buhtadit goluid badjel jahkásaš máná ovddas.

Miedušteaddjái ii máksojuvvo massojuvvon bargodienas.

Rehkega čállá son, gii bearráigeahččá máná/olbmo, ja áirras duodašta bargooktavuođa Bálká- ja buhtadusskovvá. Dasa galgá maid čállit gean lea dikšun dahje/ ja máná nama ja jagi.

Áhčči, eadni dahje eará iežas bearašlahttu ii sáhte oazžut buhtadusa mánnageahču/fuolahusbarggu ovddas.

5 Ássan- ja ruovttumátkegolut

Dievasčoahkkinjodiheaddji, sámediggeráđđi ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis ja doalahit ásodaga ruovttubáikkis, ja eai láigot dan eret, ožžot nuvttá geavahussii dakkár ásodaga mas leat earjilis viessogálvvut. Maiddái elrávdnji, liekkas ja birra bassan oktii jagis ja go fárra.

Dievasčoahkkinjodiheaddji, sámediggeráđđi ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis, ožžot máksojuvvot ruovttumátkki ovddas oktii vahkkui. Mátki ruoktot, galgá nu guhkás go vejolaš heivehuvvot bargomátkkiide. Stáhta mátkeregulatiiva sisriikkas biddjojuvvo vuodđun goluid máksimii. Dákkár mátkkiin máksojuvvo dušše mátkegoluid ovddas, borran-/idjadanlasáhus ii máksojuvvo.

Fárrengolut máksojuvvojit almmolaš bargiid fárrenbuhtadusregulatiivva mielde, gč statens personalhåndbok.

6 Luopmovuoigatvuodát

Sámedikki politihkkáriin geat ožžot pensuvdnaaddi buhtadusa Sámedikkis, lea vuoigatvuohta luomu váldit.

7 Virgelobit

Sámedikki politihkkáriidda geat ožžot pensuvdnaaddi buhtadusa Sámedikkis, gusket čuovvovaš virgelohpenjuolggadusat:

7.1 Riegádahttinvirgelohpi

Riegádahttima oktavuodas addojuvvo virgelohpi gustovaš njuolggadusaid mielde.

7.2 Adopterenvirgelohpi

Dan oktavuodas go adoptere máná gii lea vuollel 15 jagi, addojuvvo virgelohpi gustovaš njuolggadusaid mielde.

7.3 Čálgovirgelohpi

Jos leat deatalaš čálgoákkat, de sáhhtá oazžut čálgovirgelobi bálkkáin gitta guokte vahku jagis.

7.4 Jávkan máná buohcuvuoda geažil

Virgelohpi bálkkáin addojuvvo gustovaš njuolggadusaid mielde dalle go ferte áimmahuššat buohcci máná.

8 Jávkan iežas buohcuvuoda geažil

Dievasčoahkkinjodiheaddji, sámediggeráđđi ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit ožžot gustovaš njuolggadusaid mielde olles bálká buohcuvuoda oktavuodas.

9 Virgemátkkit

Sámedikki politihkalaš doaimma bargomátkkiid/mátkkiid oktavuodas biddjojuvvojit vuodđun dat njuolggadusat mat leat stáhta regulatiivvas sis- ja olgoriikka mátkkiid várás.

9.1 Sámediggeáirasiidda ja politihkalaš ráđdeaddiide

Bargomátkin lohkkjuvvo mátki Sámedikki ovddas.

Sámediggi máksá áirasiid kreditkoartta jahkedivada.

Váldonjuolggadussan lea ahte mátkkiid ovddas ii oáččo ovddalgihtii máksojuvvot. Mátkegolut máksojuvvojit go mátkerehket stáhta skovis lea sáddejuvvon ja golut leat duođaštuvvon.

Dalle jos lea eahpádus ahte sáhhtá go oassi mátkkis dahje olles mátki lohkkjuvvo bargomátkin, mearrida dievasčoahkkinjodiheaddji dahje sámediggepresideanta ášši.

9.2 Mieđušteaddji golut

Sámedikki politihkkáriid beallalaččat/guommit sáhhtet leat mielde ovddasteamen dakkár doaluin main lea erenoamáš našuvnnaš dahje riikkaidgaskasaš mearkašupmi. Sámedikki presideanta dahje

dievasčoahkkinjodiheddji galgá dakkár oktavuodain vuos árvvoštallat sáhtta go goluid beallalaččaid/guoimmi ovddas máksit.

10 Skeaŋkkat ja honorárat

10.1 Skeaŋkkaid oažžun

Buot skeaŋkkaid maid oažžu dan olis go lea ovddasteamen Sámedikki, lohkkovuođot skeaŋkan bargodilis ja dat galget fievrriiduvvot Sámedikki skeaŋkaprotokollii ja daid galgá Sámediggi hálddašit.

Skeaŋkkaid mat leat persovnnalaččat ja go daid árvu lea árvvoštallojuvvon leat vuollel kr. 500, sáhtta vuostáiváldi ieš váldit.

10.2 Skeaŋkkat Sámedikkis

Sámediggi sáhtta addit alla gussiide, logaldalliide ja earáide dakkár skeaŋkkaid maid árvu sáhtta leat gitta kr. 2 500 rádjai. Skeaŋkkat mat addovuođot galget vuosttažettiin leat sámi girjjálašvuohta, dáidda ja giehtaduođot.

10.3 Honorárat

Sámedikki olles- ja oasseáigepolitihkkariin ja ráđi politihkalaš ráđdeaddiin lea vejolašvuohta váldit honorára dakkár artihkkaliid dahje aviisačállošiid ovddas, maid ovddas dábalaččat máksojuvvo. Go logaldallá iežas bargosuorggi birra, de dan ovddas ii galgga váldit mávssu.

11 Telefongolut ja golut teknihkalaš veahkkeneavvuide

11.1 Sámedikki olles- ja oasseáigepolitihkkárat ja ráđi politihkalaš ráddeaddit

Dievasčoahkkinjodiheddjái, sámediggeráđđái ja ráđi politihkalaš ráđdeaddiide máksojuvvojit mátketelefongolut ollásit. Eará telefongolut máksojuvvojit gitta kr. 1000 rádjai jahkái stáhta ortnega mielde. Sii besset maid geavahit Sámedikki eará teknihkalaš biergasiid, nugo mátk-PC mii lea čadnojuvvon internehttii.

11.2 Sámedikki fásta áirasat

Sámedikki eará fásta áirasiid telefongoluid máksima birra, geahča 2.1.4.

Joavkojodiheddjit besset geavahit Sámedikki mátk-PC mii lea čadnojuvvon internehttii.

12 Penšuvdna

Sámedikki politihkkarat geain lea eanet go 38 % virgi maid Sámediggi máksá ja politihkalaš ráddeaddit geat ožžot bálkká Sámedikkis, diedihuvvojit stáhta penšuvdnakássii.

13 Doaimmas heitin

Dievasčoahkkinjodiheddjái sáhtta go heitá addovuođot ovtta mánu maŋŋábálká, ja gitta golmma mánu rádjai maŋŋábálká ohcama bokte dievasčoahkkinjodihangodái jos sus ii leat bálká-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Sámediggeráđđái ja ráđi politihkalaš ráđdeaddiide sáhtta, go heitet, addit oasse- dahje ollesbálkká gitta ovtta mánu rádjai, ja dán mearrida Sámedikki presideanta juohke áššis, ja gitta golmma mánu rádjai ohcama bokte Sámediggeráđđái jos sis ii leat bálká-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 02.12.11 dii. 10.40.

Ášši/Sak	BFOL	007/11
Ášši/Sak	DC	050/11

Sámi organisašuvnnaid doarjagiid rievdadeapmi

Arkiivaáššennr..
11/30706 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráddi	26.10.11	SR 156/11
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	28. – 29.11.11	PFL 007/11
Sámedikki dievasčoahkkin	30.11. – 02.12.11	DC 050/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.12.11 dii. 15.45.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.10.11	Sámediggeráddi	Ášši SR 156/11 Sámi organisašuvnnaid doarjagiid rievdadeapmi

II Evttohusat ja mearkkašumit

Ášši álggahettiin ovddidii dievasčoahkkinjodiheaddji čuovvovaš evttohusa:

- Sámediggeáirras Aili Keskitalo lea bealálaš meannudeamis ášši Sámi organisašuvnnaid doarjagiid rievdadeapmi
- Sámediggeáirras Gunn-Britt Retter lea bealálaš meannudeamis ášši Sámi organisašuvnnaid doarjagiid rievdadeapmi

Dievasčoahkkinjodihangotti evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat. Bajábealde namuhuvvon áirasat eai lean mielde meannudeamen bealátvuodagažaldaga.

Sámediggeáirras Geir Tommy Pedersen celkkii iežas bealalažžan meannudeamis áššis.

Guoská várreáirasiid gohččumii:

Aili Keskitalo várreáirras – Klemet Erland Hætta – lei mielde meannudeamen ášši. Son ii lean gohččojuvvon, mutho lei mielde go lei bohtán.

Áirasiid Geir Tommy Pedersen ja Gunn-Britt Retter ovddas eai gohččojuvvo várreáirasat go das geavahuvvot lonohallansiehtadus, mii lea Bargiidbellodaga ja NSR gaskasaš siehtadus.

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámi organisašuvnnat leat dehálaš oassin sámi demokratiijas. Dan sivas lea mihttu bisuhit girjás organisašuvdnacallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dásseidis ekonomalaš vuođu.

Čuovvovaš eavttut gusket doarjagii sámi válдоorganisašuvnnaide:

Sámi válдоorganisašuvdna lea organisašuvdna miehtá riikka mas lea viidodat doaimmain. Dat mearkkaša ahte doaimmat eai leat ráddjejuvvon sierra suorgái servodagas. Organisašuvnnas leat sihke politihkalaš barggut, kulturdoaimmat ja oahppodoaimmat.

Doarjjaortnega mihttomearri

Bisuhit girjás organisašuvdnacallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dásseidis ekonomalaš vuođu.

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

Sámi válдоorganisašuvnnat mat bohtet ovdan jahkásaš bušeahttamearrádušas

Ulbmilolahusa eavttut:

Čađahuvvon doaimmat doaibmaplána ektui

Eavttut:

Organisašuvnnat fertejit duodaštit ahte dain ledje juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi unnimusat 500 lahtu mat leat máksán lahttovuođa. Lahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

Miellahttudivat galgá leat unnimusat 100 ruvno lahtus jahkái.

Doarjja ii addojuvvo sámi riikapolitihkalaš organisašuvnnaid vuollásašorganisašuvnnaide mat ožžot eará almmolaš doaibmadoarjaga

Doarjja ii addojuvvo politihkalaš bellodagaide mat leat registrerejuvvon Bellodatregistarii mat servet stuoradiggeválgii ja suohkan- ja fylkkadiggeválgii.

Juohke giełddas sáhtá registreret 3 báikkálaš searvvi jus okta dain lea nuoraidsearvi

Meroštallannjuolggadusat:

Vuođđodoarjja:

30 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohtta daid organisašuvnnaide, mat ollašuhttet juolludaneavttuid. Stuorámuš submi vuođđodoarjjan sámi válдоorganisašuvnna nammii biddjojuvvu 367 650 ru.

b) Lahttodoarjja:

70 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi lahttologu mielde. Stuorámuš submi aktivitehtadoarjjan sámi válдоorganisašuvnna nammii biddjojuvvu 1 000 000 ru.

Sámediggi juolluda álggahandoarjaga ođđa organisašuvnnaide maid ulbmil lea šaddat válдоorganisašuvdnan. Dát dáhpáhuvvá gulahallama vuođuł Sámedikkiin. Bušeahtas várrejuvvu dasa ruhta dárbbu mielde.

Organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis, ásavuvvo doarjjaortnet.

Čuovvovaš juolludaneavttut gusket doarjagiidda:

Doarjjaortnega mihttomearri:

Sihkkarastit ruđalaš vuođu organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

Organisašuvnnat mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis

Ulbmilolahusa eavttut:
Raporteren doaibmaplána ektui

Eavttut:
Bellodagat ja joavkkut mat servet oktasaš listui ožžot dušše vuodđodoarjaga. Vuodđun jienastusdoarjagii rehkenastojuvvo dušše válgaguovlluid ovddas gos bellodagas/ joavkkus leat áirasat Sámedikkis.
Organisašuvnnat mat ožžot njuolggodoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušeahtas, eai oaččo doarjaga dán ortnega bokte.

Meroštallannjuolggadusat:

Jienastusdoarjja:
90 % jahkásaš rámmas addo ovttá meari ruvnnuid juohke jiena ovddas maid ožžo mañimus sámédiggeválggas, organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis.

Lahttodoarjja:
10 % jahkásaš rámmas addo ovttá meari ruvnnuid juohke registrerejuvvon sámepolitihkalaš organisašuvnnaide mat mañimus sámédiggeválggas ožžo unnimusat 2,5 % jienain riikkadásis dahje mat ožžo unnimusat ovttá áirasa Sámediggái.

Ohcanáigemearri:
Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. . bušeahttajagis. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi mañnil, eai meannuduvvo.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámédiggeráđđi fápmuda válddi.

Čuovvovaš eavttut gusket doarjagii sámi rájáidrasttídeaddji organisašuvnnaide:

Sámi rájáidrasttídeaddji organisašuvnnat barget dan nala ahte ovddidit sámi gažaldagaid riikkaidgaskasaš dásis.

Doarjjaortnega mihttomearri:

Sihkkarastit einnostahtti ekonomalaš vuoddu Sámeráđđái – Norgga juhkosii, nu ahte organisašuvdna sáhtta ovddidit sámi gažaldagaid riikkaidgaskasaš dásis.

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:
Sámeráđđi- Norgga juogus

Ulbmilolahusa eavttut:
Raporteren doaibmaplána ektui
Meroštallannjuolggadusat:
Sámedikki dievasčoahkkín mearrida juohke jagi doarjaga Sámeráđđái.

Čuovvovaš eavttut gusket doarjagii sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnaide:

Doarjjaortnega mihttomearri:
Bisuhit girjás organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dásseidis ekonomalaš vuoddu

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

Sámi kulturorganisašuvnnat
Riikaviidosas bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahttun sámi nuoraidorganisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut:
Raporteren doaibmaplána ektui

Eavttut:
Kulturorganisašuvnnat fertejit duođaštit ahte dain ledje juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi unnimusat 30 lahtu mat leat máksán lahttovuođa, ja ahte ledje lahtut unnimusat guovtti gielddas. Sámi museasearváii ii guoskka eaktu lahttologu ektui. Lahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

Riikaviidosas nuoraidorganisašuvnnain galget leat lahtut unnimusat golmma fylkkas ja galget duođaštit ahte juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi ledje unnimusat 50 máksán lahtu.

Doarjja ii addojuvvo organisašuvnnaide mat leat daid organisašuvnnaid báikkálaš searvvit, mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttain Sámedikki bušeahtas

Organisašuvnnat mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušeahtas, eai leat doarjjavuogadahttojuvvon dán ortnega bokte

Meroštallannjuolggadusat:
Vuodđodoarjja:

50 % jahkásaš rámmas juhkkujuvvo ovttá meari organisašuvnnaid gaska mat devdet juolludaneavttuid

Lahttadoarjja:

50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat lahttologu mielde juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi

Ohcanáigemearri:
Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. bušeahttajagis. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋil, eai meannuduvvo.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Čuovvovaš eavttut gusket sámi dásseárvoorganisašuvnnaide:

Doarjjaortnega mihttomearri:

Bisuhit girjás organisašuvdnacallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dássedis ekonomalaš vuoddu

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

Sámi dásseárvoorganisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut:

Čađahuvvon doaimmat doaibmaplána ektui

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Eavttut:

Organisašuvnnat fertejit duodaštit ahte dain ledje juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi unnimusat 20 lahtu mat leat máksán lahttovuođa, ja ahte ledje lahtut unnimusat guovtti gielddas. Lahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

Meroštallannjuolggadusat:

Vuodđodoarjja

50 % jahkásaš rámmas juhkkuojuvvo ovttá meari organisašuvnnaid gaska mat devdet juolludaneavttuid

b) Lahttodoarjja

50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat lahttologu mielde juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. bušeahhtajagis. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋil, eai meannuduvvo.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Doarjja sámi ealáhusorganisašuvnnaide árvaluvvo sihkkuojuvvot bušeahhtas. Dan sadjái ášahuvvo doaibma 2012 bušeahhtas bidjan dihtii johtui ja čuovvolit ovttasbarggu ovdánahttinbirrasiguin.

Doarjja sámi organisašuvnnaide mat barget nuppi máilme soađi geažil oahpu massán olbmuid áššiguin, sihkkuojuvvo Sámedikki bušeahhtas. Ruhta mii ovdal lei várejuvvon dán doarjjaortnegii sirdojuvvo lohkan- ja čállinveahkkeortnegii vuorrasiid várás.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álgu

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi lea meannudan ášši 50/11 Sámi organisašuvnnaid doarjagiid rievdadeapmi. Sámediggeráđis lea ášši leamaš gulaskuddamis dainna áigumušain ahte oažžut ollislaččat guorahallojuvvot doarjjaortnegiid sámi organisašuvnnaid várás. Bohte sisa guhitta gulaskuddanvástádusa. Lávdegoddi lea dál meannudan sámediggeráđi evttohusa, mii guoská doarjjaortnegiidda váldoorganisašuvnnaide, daid bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide mat leat ovddastuvvon Sámedikkis, sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnaide, sámi rádjerastideaddji organisašuvnnaide ja sámi dásseárvoorganisašuvnnaide.

Evttohusat

Lávdegoddi, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Åge Nordkild, Nanna Thomassen, Norgga Riikkasearvvi/Sámeálbmot bellodaga (NSR/SáB) lahtu Trond Are Anti, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeku (Bb) lahtut, Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski ja Marit Kirsten A. Gaup, Árjja lahtu Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielb (ÅaSG) lahtu Ida Marie Bransfjell, Jobttisápmelaččaid listu (JsL) lahtu Anders Somby jr.

Evttohus 1

Organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis ášahuvvo doarjjaortnet, rievdadus čuoggái b) Lahttodoarjja - sáni "dahje" sadjái bohta sátni "ja".

Lávdegotti Ovddádusbellodaga (Frp) lahtus Hans Eriksen

Evttohus 2

Evttohus Sámediggeráđi evttohusa sadjái:

Eaktodáhtolaš ealáhuseallin lea deahtalaš oassi demokrátalaš servodagas. Dattetge ii leat mihttomearrin almmolašvuhtii eahpelunddolaš vuogi mielde doarjut dakkár organisašuvnnaid doaimma, mat ieža eai nagot movttidahttit doarvái lahtuid fuolahit sin doaimma.

Dakkár politihkka sáhtta bisuhit dakkár organisašuvdnastruktuvrra mii lea bázahallan. Seamma láhkai go reastaluvvan ge gullá lunddolačcat kapitalisttalaš márkaniid, de lea organisašuvnnaid eallin ja jápmin lunddolaš oassi servodatovdáneamis. Gilvaleapmi háhkat lahtuid dagaha ahte dat organisašuvnnaid lihkestuvvet, mat geasuhit eanemus lahtuid.

Dan vuodul hilgojuvvo ášši ja doarjagat sámi organisašuvnnaide loahpahuvojit.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusevttohusa.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavkku, Johttisápmelaččaid listu, BB:a sámediggejoavku, Áarjel-Saemieij Gielh, Árja

Sámediggi oaivvilda ahte lea dehálaš ahte lea rabasvuolta sámi organisašuvnnaid doarjagiid ektui.

Sámediggi čujuha dasa man dehálaš ealli organisašuvdna- ja politihkalašeallin lea, juoga mii bidjá juohkehačča doaibmat ja ángiruššat. Dát addá mielváikkuheami ja vejolašvuoda váikkuhit. Lea dehálaš ahte min servodagas leat ángiris olbmot.

Lea dehálaš ahte almmolašvuolta diehtá masá almmolašvuoda ruđat adnojit, danin go almmolašvuolta ferte beassat dadjat ahte ruđat geavahuvojit buori vuogi mielde ja buorin servodahkii.

Sámediggi bivdá geahččat leago daid doarjagiid iskkadeapmi nohkka buorre, ovdamearkka dihte organisašuvnnaid miellahtturegistarat

Lea maid dehálaš ahte lea rabasvuolta Sámedikki politihkalaš bellodagaid ja joavkkuid doaimmaid ektui. Lea dehálaš ahte almmolašvuolta beassá oaidnit makkár resurssat, sihke ekonomalaš ja eará resurssat joavkkuin/ bellodagain leat hálddus, sihke ruđat maid Sámediggi lea juolludan ja vejolaš olggobeal oasálaččain.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 33 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 31 jienain. 2 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 31 jienain 2 jiena vuostá.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain 2 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
	Ann-Mari Thomassen, čohkkinortnegii	
1	Kirsti Guvsám	
2	Aud Marthinsen	Silje Karine Muotka
		Geir Johnsen
		Jørn Are Gaski
	Aud Marthinsen	
3	Geir Johnsen	
	Geir Tommy Pedersen, čohkkinortnegii	
4	Sten Erling Jønsson	Silje Karine Muotka
	Sten Erling Jønsson	
5	Marit Kirsten Anti Gaup	Silje Karine Muotka
	Marit Kirsten Anti Gaup	
6	Anders Somby jr.	Willy Ørnebakk
	Anders Somby jr.	
7	Ann-Mari Thomassen	
8	Klemet Erland Hætta	Sten Erling Jønsson
		Ragnhild Melleby Aslaksen
	Klemet Erland Hætta	
9	Silje Karine Muotka	
10	Geir Johnsen	
11	Ragnhild Melleby Aslaksen	
12	Vibeke Larsen	
13	Sten Erling Jønsson	Silje Karine Muotka
		Rolf Arthur Johansen
	Sten Erling Jønsson	
14	Willy Ørnebakk	
15	Silje Karine Muotka	
16	Willy Ørnebakk	
	Kirsti Guvsám	
	Aud Marthinsen, čohkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámi organisašuvnnat leat dehálaš oassin sámi demokratiijas. Dan sivas lea mihttu bisuhit girjás organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dássedis ekonomalaš vuodu.

Čuovvovaš eavttut gusket doarjagii sámi válдоorganisašuvnnaide:

Sámi válдоorganisašuvdna lea organisašuvdna miehtá riikka mas lea viidodat doaimmain. Dat mearkkaša ahte doaimmat eai leat ráddjejuvvon sierra suorgái servodagas. Organisašuvnnas leat sihke politihkalaš barggut, kulturdoaimmat ja oahppodoaimmat.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Bisuhit girjás organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dássedis ekonomalaš vuodu.

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Sámi váldoorganisašuvnnat mat bohtet ovdan jahkásaš bušeahtamearrádušas

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon doaimmat doaibmaplána ektui

Eavttut:

- Organisašuvnnat fertejit duođaštit ahte dain ledje juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi unnimusat 500 lahtu mat leat máksán lahttovuođa. Lahttolista galgá biddjojuvvot mielde.
- Miellahttudivat galgá leat unnimusat 100 ruvnno lahtus jahkái.
- Doarjja ii addojuvvo sámi riikapolitihkalaš organisašuvnnaid vuollásašorganisašuvnnaide mat ožžot eará almmolaš doaibmadoarjaga
- Doarjja ii addojuvvo politihkalaš bellodagaide mat leat registrerejuvvon Bellodatregistarii mat serset stuoradiggeválgii ja suohkan- ja fylkkadiggeválgii.
- Juohke giełddas sáhtta registreret 3 báikkálaš searvvi jus okta dain lea nuoraidsearvi

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 30 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohhta daid organisašuvnnaide, mat ollašuttet juolludaneavttuid. Stuorámuš submi vuodđodoarjjan sámi váldoorganisašuvnna nammii biddjojuvvo 367 650 ru.

b) Lahttodoarjja:

- 70 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahttajagi lahttologu mielde. Stuorámuš submi aktivitehtadoarjjan sámi váldoorganisašuvnna nammii biddjojuvvo 1 000 000 ru.

Sámediggi juolluda álggahandoarjaga odđa organisašuvnnaide maid ulbmil lea šaddat váldoorganisašuvdnan. Dát dáhpáhuvvá gulahallama vuodul Sámedikkiin. Bušeahtas várrejuvvo dasa ruhta dárbbu mielde.

Organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis, ásahuvvo doarjjaortnet.

Čuovvovaš juolludaneavttut gusket doarjagiidda:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkkarastit ruđalaš vuodu organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Organisašuvnnat mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis

Ulbmilolahusa eavttut:

- Raporteren doaibmaplána ektui

Eavttut:

- Bellodagat ja joavkkut mat serset oktasá listui ožžot dušše vuodđodoarjaga. Vuodđun jienastusdoarjagi rehkenastojuvvo dušše válgaguovlluid ovddas gos bellodagas/ joavkkus leat áirasat Sámedikkis.
- Organisašuvnnat mat ožžot njuolggodoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušeahtas, eai oáččo doarjaga dán ortnega bokte.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Jienastusdoarjja:

- 90 % jahkásaš rámmas addo ovttá meari ruvnnuid juohke jiena ovddas maid ožžo mañimus sámédiggeválggas, organisašuvnnaide mat gullet bellodagaide ja joavkkuide main leat áirasat Sámedikkis.

b) Lahttodoarjja:

- 10 % jahkásaš rámmas addo ovttá meari ruvnnuid juohke registrerejuvvon sámepolitihkalaš organisašuvnnaide mat mañimus sámédiggeválggas ožžo unnimusat 2,5 % jienain riikkadásis ja mat ožžo unnimusat ovttá áirasa Sámediggái.

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. . bušeahhtajagis. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maññil, eai meannuduvvo.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámédiggeráđđi fápmuda válddi.

Čuovvovaš eavttut gusket doarjagii sámii rájádristideaddji organisašuvnnaide:

- Sámi rájádristideaddji organisašuvnnaat barget dan nala ahte ovddidit sámii gažaldagaid riikkaidgaskasaš dásis.

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkkarastit einnostahtti ekonomalaš vuoddu Sámeráđđái – Norgga juhkosii, nu ahte organisašuvdna sáhtá ovddidit sámii gažaldagaid riikkaidgaskasaš dásis.

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Sámeráđđi- Norgga juogus

Ulbmilolahusa eavttut:

- Raporteren doaibmaplána ektui Meroštallannjuolggadusat.

Jienastusdoarjja:

- Sámedikki dievasčoahkkin mearrida juohke jagi doarjaga Sámeráđđái.

Čuovvovaš eavttut gusket doarjagii sámii kultur- ja nuoraidorganisašuvnnaide:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Bisuhit girjás organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dássedis ekonomalaš vuoddu

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Sámi kulturorganisašuvnnaat
- Riikaviidosas bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahttun sámii nuoraidorganisašuvnnaat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Raporteren doaibmaplána ektui

Eavttut:

- Kulturorganisašuvnnaat fertejit duodaštít ahte dain ledje juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi unnimusat 30 lahtu mat leat máksán lahttovuodá, ja ahte ledje lahtut unnimusat

guovtti gielddas. Sámi museasearváii ii guoskka eaktu lahttologu ektui. Lahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

- Riikaviidosas nuoraidorganisašuvnnain galget leat lahtut unnimusat golmma fylkkas ja galget duođaštit ahte juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi ledje unnimusat 50 máksán lahtu.
- Doarjja ii addojuvvo organisašuvnnaide mat leat daid organisašuvnnaid báikkálaš searvvit, mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttain Sámedikki bušeahtas
- Organisašuvnnat mat ožžot doaibmadoarjaga eará poasttaid bokte Sámedikki bušeahtas, eai leat doarjjavuoigadahttojuvvon dán ortnega bokte

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juhkkujuvvo ovttá meari organisašuvnnaid gaskka mat devdet juolludaneavttuid

b) Lahttodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat lahttologu mielde juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. bušeahhtajagis. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋil, eai meannuduvvo.

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Čuovvovaš eavttut gusket sámi dásseárvoorganisašuvnnaide:

- Doarjjaortnega mihttomearri:
Bisuhit girjás organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide dássedis ekonomalaš vuoddu

Doarjjaortnega doarjjaoažžu ja olahusjoavku:

- Sámi dásseárvoorganisašuvnnat

Ulbmilolahusa eavttut:

- Čađahuvvon doaimmat doaibmaplána ektui

Ortnega hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Eavttut:

Organisašuvnnat fertejit duođaštit ahte dain ledje juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi unnimusat 20 lahtu mat leat máksán lahttovuođa, ja ahte ledje lahtut unnimusat guovtti gielddas. Lahttolista galgá biddjojuvvot mielde.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Vuodđodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juhkkujuvvo ovttá meari organisašuvnnaid gaskka mat devdet juolludaneavttuid

b) Lahttodoarjja:

- 50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo gorálaččat lahttologu mielde juovlamánu 31. b. guokte jagi ovdal bušeahhtajagi

Ohcanáigemearri:

- Ohcanáigemearri lea njukčamánu 1. b. bušeahttajagis. Ohcamat sáddejuvvon dien beaivvi maŋŋil, eai meannuduvvo.
- Ortnege hálddaša Sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi fápmuda válldi.

Doarjja sámi ealáhusorganisašuvnnaide árvaluvvo sihkkojuvvot bušeahtas. Dan sadjái ásahuvvo doaibma 2012 bušeahtas bidjan dihtii johtui ja čuovvolit ovttasbarggu ovdánahttinbirrasiguin.

Doarjja sámi organisašuvnnaide mat barget nuppi máilmme soađi geažil oahpu massán olbmuid áššiiguin, sihkkojuvvo Sámedikki bušeahtas. Ruhta mii ovdal lei várejuvvon dán doarjjaortnegii sirdojuvvo lohkan- ja čállinveahkkeortnegii vuorrasiid várás.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.12.11 dii.16. 55.

Ášši/Sak DC 051/11

Ohcan luvvejuvvot doaimmas várreirrasin - Johan Vasara

Arkiivaáššennr..
11/21406 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Dievasčoahkkinnjođihangoddi	30.11.11	DCJ 010/11
Sámedikki dievasčoahkkinn	30.11. – 02.12.11	DC 051/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 02.12.11 dii. 12.30.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	30.11.11	Plenumsledelsen	Ášši/Sak DCJ 010/11 Ohcan luvvejuvvot doaimmas várreirrasin / Söknad om fritak fra verv som vararepresentant - Johan Vasara
2	21.11.2011	Johan Vasara	Söknad om permisjon som representant

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinnjođihangotti árvalus

Johan Vasara luvvejuvvo ámmáhis Bargiðbellodaga 4. várreáirrasin válgabiüres 2 Ávjovárri. Luvven gusto 2009-2013 válgááigodaga lohppii, vejolaččat dassážiigo heaitá Sámediggeráđi politiikkaš ráđđeaddin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 30 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinnjođihangotti árvalus ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkvuorolistu ja replihkat

	Sáhkvuorru	Replihka
1	Jarle Jonassen, áššejodiheaddji	Willy Ørnebakk

VI Sámedikki mearrádus

Johan Vasara luvvejuvvo ámmáhis Bargiidbellodaga 4. várreárrasin válgabiies 2 Ávjobárri. Luvven gusto 2009-2013 váлгаáigodaga lohppii, vejolaččat dassážiigo heaitá Sámediggeráđi politihkalaš ráđđeaddin.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 02.12.11 dii. 12.35.

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši/Sak DC	052/11
Ášši/Sak VL	003/11

Válga

Arkiivaáššennr..
11/91306 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Válggalávdegotti	01.12.11	VL 003/11
Sámedikki dievasčoahkkinn	30.11. – 02.12.11	DC 052/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 02.12.11 dii. 12.35.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Válggalávdegotti mearrádusárvalus:

Ođđa jodiheaddji válljen Ealáhus- ja kulturlávdegoddái:

Válggalávdegoddi evttoha ođđa jodiheaddjin Ealáhus- ja kulturlávdegoddái:

- Heidi P. Greiner Haaker

Válga gusto válgaáigodaga 2009/2013 lohppii.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 30 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Válggalávdegotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Hilde Anita Nyvoll, áššejodiheddji	
2	Geir Tommy Pedersen	
3	Anders Somby jr.	
4	Alf Isaksen	
5	Willy Ørnebakk	

VI Sámedikki mearrádus

Ođđa jodiheddji Ealáhus- ja kulturlávdegoddái:

- Heidi P. Greiner Haaker

Válga gusto válgaáigodaga 2009/2013 lohppii.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 02.12.11 dii. 12.50.

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 02.12. 2011

Plenumsledelsen

Jarle Jonassen
leder

Marie Therese N. Aslaksen

Jørn Are Gaski

Mathis Nilsen Eira

Hilde Anita Nyvoll